

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

He 9585

UP [REDACTED] K GENT

ized by Google

N O V A
A C T A
ERUDITORUM,

A N N O
M D C C L I I I

publicata.

Cum Regis Pol. atque Electoris Saxoniae Privilegio.

L I P S I Æ,

Prostant apud JO. FRID. GLEDITSCHII &
LANCKISII hæredes.

Venduntur etiam Romæ apud PAGLIARINOS, Venetiis apud JO. BAPT.
ALBRIZZIUM, Parisiis apud BRIASSONUM, Ultrajecti apud JO. BROE-
DELETUM, Lugduni Batavorum apud SAM. LUCHTMAN-
SIUM, & Amstelodami in PETRI MORTIE-
RII officina.

M D C C L I I I

Lectori æquo & beneyolo
Salutem!

uod toto animo gaudentes profi-
temur, adhuc quidem, minus
tibi nostra studia probari, &
magis nunc, quam olim, nostra
hec, quæcunque sunt, fastidiosè
legi, causa suspicandi nobis nulla
est. Haberes enim, cur morosita-
tis parum liberalis accusandos nos putares, si suspitioni
tam præposteræ locum faceremus tum, cum ab omni
parte, qua non invidia & emulandi studio orbis litera-
tus regitur, de rebus nostris benevole, & ita prorsus,
* 2 *
sicut

sicut a nobis exoptari demum potest, judicari, & ad
prosequendum hunc plus quam septuaginta annorum
cursum amice nos excitari, intelligimus. Id bene no-
vimus, non deesse homines, humanitatem magis no-
mine, quam re ipsa, profitentes, qui, quod efficere se
posse meritis diffidunt, ad id parum honestis artibus
adspirantes, alienam nempe ad se lauream sive per vim,
sive per insidias, raptantes, modis omnibus id agunt,
ut, si non Germanis nostris, qui, quales simus, explora-
rum cognituinque dudum habent, at certe exteris, re-
rum nostrarum parum gnaris, atque adeo ad credendum
valde pronis, sinistra de nobis omnia persuadeant, iis
turpiter factorum administris usi, quibuscum socia-
tem habere nemo unquam vir bonus instituerit. Hæc
autem, quo indignior tali hominum genere, cui non
ex plebe infima oriri, sed liberaliter olim educari,
artibusque bonis imbui mature, conrigit, famam per
calumnias captandi, ratio est, hoc minus efficere ad hoc
usque tempus illud potuit, ut, nostris sive perturba-
tis otii, sive nimium afflictis Musis, avitum in animo
nostro, bona & utilia conandi, studium exstingueret.
Id dudum usus nos docuit, prudentioribus non rumores
tates, improbe in vulgus sparsos, nec malignioris con-
menta ingenii, sed rem ipsam, spectari, quæ, si suas
dissimulare maculas non potest, si, quo laborare dici-
tur, vitio non caret, nec reprehensionis locum nul-
lum facit, iudicio eorum, quibus potestas iudicandi
est, recte condemnatur, si manifestas factæ sibi in-
jurie notas habet, & quo publice incedit, cultu
placet, honorificis integritatis suæ testimoniis ad-
versus partem hominum iniquiorem ex merito de-
fenditur. Atque ad hunc prudentiorum senatum,
quantumvis callidos in obrectando & versutos se
accu-

accusatores nostri præbeant, provocare, bonæ causæ con-
scii, haud veremur, bancque iudicii de nobis ferendæ
rationem adeo non abhorremus, ut, ita, non aliter,
in res nostras inquiri, vel maxime expetamus.
Omnium, etiam qui acutissime vident, oculis hæc
nostra patent, nec gratiam a nobis feret, si quis
sententiam de nobis indulgenter magis, quam ex
rigidissimo jure, dixerit. Is quidem nostrum haud
adeo longe a stultitia abesset, qui, vanitate ingenii
ductus, id ipsum, quod dari per facultatum huma-
narum imbecillitatem a nemine potest, nec datum
ad hunc usque diem unquam fuit, hoc est, perfectum
aliquid, & omni labe vacuum, aut olim nos dedisse,
aut certo expectari a nobis deinde posse, audacter
affirmaret. Tale quid a nobis venditari, aut in
tempus futurum promitti, non ille candor nostri ani-
mi permittit, quo si alii carent, qui splendidis
præfationibus magnifice de se multa prædicant, in-
structis omni genere deliciarum, & velut salari-
bus, quales nemo ante apparavit, lectores suos epu-
lis excepturi; videant illi, quid responsuri ali-
quando iis sint, qui, nectar & ambrosiam exspe-
ctantes, victu se pastos admodum quotidiano, di-
xerint. Videmus autem illud de nobis posse li-
bere ac vere profiteri, eorum, quæ in tali studio-
rum genere a viro bono, & sui memore officii, aut
possunt demum, aut solent, præstari, adhuc temere
a nobis nihil intermissum, sed in juvandis ornan-
disque literis ita omni tempore nos impigre ac
diligenter laborasse, ut, qui publice in nostris his la-
boribus aut fidem, aut industriam, aut tale quid
aliud, desideraret, præter eos, qui tanquam in arce
Ephemeridum regnare soli cupiunt, haud fuisse
unum,

anam, meminerimus. Cujus si, quod, nemo est, qui
 futurum diffidat, factos se aliquando participes
 felicitatis illi ipsi viderint, qui conatuum nostro-
 rum æmuli vocari amant, habebunt utique, cur suæ ita
 satis prospectum famæ putent, quam, multum iidem
 falluntur, si mendaciis, ad perdendos alios compo-
 sitis, acquiri posse, aut aliquantulum augeri, sperant.
 Nobis autem, qui, pro ingenio nostro, nec odisse eos,
 quibus sua artes liberales incrementa debent, nec
 his invidere publicos applausus, possumus, incredi-
 bili hoc aliene laudis spectaculum voluptati erit, &
 tanquam in communionem laborum, bonis studiis tam
 salutarium, admissi, consociatis viribus Musarum sa-
 cra procurabimus, nec pudebit nos Societatem, omni-
 ex parte illustrem, & quam imitentur omnes, pro-
 fus dignam, ita, ut vir quisque bonus solet,
 hoc est; honeste, ac sine obtrista-
 tione, emulari.

N. I.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Januarii Anno MDCCCLIII.

EVANGELIARIUM QUADRUPLE: LATINÆ
*Versionis antiquæ, seu veteris Italicæ, nunc primum in
lucem editum ex Codicibus manuscriptis aureis, argen-
teis, purpureis, aliisque plus quam millenariæ antiqui-
tatis, sub auspiciis JOANNIS V, Regis fidelissimi Lu-
sitanie, Algarbiorum, &c. a JOSEPHO BLANCHI-
NO, Veronensi, Presbytero Congregationis Oratoris
Sancti Philippi Neri de Urbe:*

Partes II.

Kornæ, typis Antonii de Rubens, 1749, fol. maj.

P. I Alph. 6, P. II Alph. 7 plag. 16, cum plurimis Tabulis
in æs incisæ.

Merito mirum accidat, qui contigerit, ut per tri-
pæne exacta a renatis literis, & inventa typo-
graphia, Secula, post tantam contentionem docto-
rum hominum, chartas vetustas omnes omnibus ex
angulis & latebris Bibliothecarum eruendi, Italica, sic dicta,
Novi Fœderis versio, toties laudata Autoribus, atque tan-
topere desiderata, lateret. Non æque mirum, intra pro-
ximos ab ætate nostra paucos annos repertos ejusdem
quinque Codices fuisse. Facile est, monstratam ab uno
repertere viam inire. *Martianus*, Benedictini Ordinis
Presbyter, Parisiis, exeunte superiore Seculo, duos Co-
dices reperiebat, ejus ætatis, qua nondum Italica ex usu ho-
minum

▲

minum extefferat, continentes quatuor Evangeliorum Latinam interpretationem: in qua cum deprehenderet dotes, quas in Italica veteris Ecclesie Patres laudant, non studiose exultam rudiusculam dictionem, & diligentem Græcorum verborum imitationem; edebat ejus specimen, *Matthæum*, Parisiis A. 1695 sub Italice. elogio. Aliquo tempore post animadvertentibus Veronenses, in Bibliotheca Capituli sui similem latere Codicem quinti, aut sexti, a Christo nato Seculi, curamque illius edendi civi suo, *Blanchinio*, commendabant. Interea, dum hæc aguntur, evocatus ille Romam A. 1732, dum illuc tendens Florentiam transit, accipit, Vercellis magna eum religione asservari Codicem, duobus Seculis Veronensi antiquiorem reputatum, & quod fama fert, *S. Eusebii*, Episcopi Vercellensis, manu, Seculi IV medio fere, exaratum, ideoque Codicum Novi Testamenti Latinorum omnium, qui hodie exstant, antiquissimum, & a contaminatione hæreticorum purissimum. Hujus itaque tam eximii & pretiosi Codicis exemplum rogatus Nostro mittebat *Franc. Hieron. Ruggierus*, tanta confectum cura, ut folium apographi folio membranarum, versus versui, litera literæ, responderet, lapsusque omnes calami, etiam crassiores, exhiberet. Ex hoc itaque Codice Romana hæc expressa fuit editio, & Mediolanensis *Joa. Andrea Irsi*, de qua proxime etiam in his *Actis* dicitur. Romæ tandem cum ageret *Blanchinius*, nactus fuit a literatissimo Abbate, *Philippo Garbellio*, apographum Codicis Brixiani, & a Benedictinis Parisiensibus exemplum amborum Codicum, e quibus *Martianus Matthæum* ediderat, Sangermanensis & Corbejani.

His opibus aliisque, quas deinceps sigillatim commemorabimus, instructus *Blanchinius*, instituebat operis nobilissimi editionem, quo carendum nobis procul dubio fuisset absque regia liberalitate *Joannis V*, Lusitani Regis: qui sumtus excudendo ei fecit. Laudavimus ante aliquod tempus optimi Regis prolixum erga literas animum, cum de *Martyrologio Syriaco* junioris *Asmanni* exponeremus. Neque poterat melius digniusve regia opulentia collocari. Superbat grande hoc opus vires unius

unius Mbliopolz. Commercium literarium cum doctis Italis, Gallis, Germanis, quale ipsius operis ratio requirebat, tantaque imaginum ære expressarum copia, quanta refertum est, opes flagitabant regias. Laudes ergo cum Rege meretur rerum ipsius apud Romanam sedem curator, Cardinalis *Nerius Corsinius*, quod commendatione hujus operis persuaserit pio Principi, ut egregium institutum liberalitate sua, cujus Romani annales nunquam non erunt memores, adjuvaret. Optabunt, quibus literæ sunt in pretio, ut multi sint utriusque maximorum Virorum, ut dignitate, ita sapientia & amore literarum, pares. Regno Lusitanico, Urbique æternæ, perhonorificum est, & felicitatem temporum nostrorum arguit, quod opus diu desideratum, & omnibus, si non ad palatum, certe utile, futurum, tulerint. Erunt nempe, qui maxime id reprehendant urgeantque, non evictum perspicuis certisque argumentis fuisse, hanc, quæ jactatur, Italicam genuinam esse. Docti quidem Viri, qui symbolas suas huc contulerunt, omnem moverunt lapidem, ut sententiæ suæ fidem conciliarent, quam dare certam rebus tam vetustis, tam obscuris, sane perarduum est. Erunt quoque, qui molitionis hujus, ut rentur, nequam deprehendisse sibi videantur strophas & finem, & intelligere, Romanos illic tendere, ut auctoritatem, Græco fonti, vel textui primogenio, abrogatam, ad Italicam interpretationem transferant, illumque ad hujus normam reponendum esse, credulis persuadeant. Ad quos ea res spectat, Theologi de illa censeant. Literatoribus certe magno usui & delectationi hoc opus erit. Nihil enim eorum omisit Editor, quæ gratiam cultumque ipsi adderent. Frequentes cum suas, tum aliorum doctorum hominum, observationes atque lucubrations, & imagines ære expressas, adspersit; quarum illæ potissimum id agunt, ut Italicam cum *Hieronymiana* vulgata & Patribus comparent, demonstrantque, nullo non tempore in Ecclesia recte sentiente læsitatos sic, ut hodie solent, fuisse locos, ab hæreticis aut deletos, aut depravatos. Notitias quoque per amplas præstant tam quatuor illorum capitulum Codicum, quos paulo ante nominabamus, e quibus derivatum fuit hoc Evangeliarium, quam multorum aliorum,

quos præstantissimæ & celeberrimæ per Italiam, Galliam, & Germaniam, Bibliothecæ asservant, utrumque Fœdus non Græce tantum Latineve, sed & Hebraice, Syriace, Arabice, Coptice, Armenice, Æthiopice, continentes. Quos inter qui anti-quitate, aliisve præclaris dotibus, præstant, eorum specimina ære excusa spectanda proponuntur, eorum in gratiam, qui non tantum oculos pascere, sed & dexteritatis suæ in legendis Codicibus manu exaratis periculum facere, cupiunt. Critici, quos Latine linguæ studium exercet, procul dubio ex ea, quæ hic prodiit, collectione Evangeliorum, rudiore & plebeja dictione Latina exaratorum, nonnulla scitu digna haurient. Theologi, qui Criticam Novi Testamenti, & quæ illuc quodammodo pertinet, hæresium historiam, agitant, uberem in messem scitarum observationum hic incident.

Age vero, jam tandem aliquando totam hujus Operis institutionem delineemus. De Italica ipsa quæ dicimus, multa non sunt; neque enim aut eam Græco cum Codice, aut quatuor illos Codices, quos Noster reddidit, inter se comparare, animus est. Prolegomenis vero, aliisque, operi medio interspersis, doctis opusculis, longius inhzrebimus, veniam rogantes, si tanta in copia rerum utilium & elegantium prætereamus quadam silentio, alia levi tantum digito attingamus. *Primum Volumen* continet Evangelia *Matthæi*, secundum *Johannis*, tertium *Luca & Marci*, quartum, quod ad ceterorum molem non accedit, Evangelia *Matthæi*, *Johannis*, & *Luca*, e Codice Forojulensi, de quo deinceps plura narrabimus. Ubique hunc servavit ordinem Editor, ut prima pagina, scilicet ea, quæ sinistræ manui occurrit, per binas columnas digestum exhiberet, literis satis luculentis expressum, Codicem Vercellensem; in opposita pagina eodem columnarum typorumque modulo Veronensem; infra sinistram paginam autem lineis continuis typo minore Codicem Corbejensem, cum additis in margine variantibus, si quæ occurrerent, lectionibus Codicis Sangermanensis; infra paginam tandem dextram lineis pariter non interruptis, & exiguo quoque typo, daret Codicem Brixianum. Prolegomena conficiunt opuscula decem,

plu-

plurima Epistolarum habitu induta. *Primum* est *Philippi* Abbatis *Garbelli*, Patricii Brixiani, doctissima & cultissima Epistola ad *Blanchinum* de Codice urbis patriz; *secundum* *Præfatio Martiane* ad Italicam a se editam *Mattbei* interpretationem, ex editione Perificensi; *tertium* Epistola *Ruggieri* de Codice Vercellensi; *quartum* *Blanchini* de eodem Codice judicium; *quintum* ejusdem Epistola ad Episcopum *Gurcensem*, Comitem *de Thuan*, de primævis SS. Scripturarum versionibus, & de Codice Evangelicarii *Vindobonensi*; *sex-tum* descriptio ejusdem Codicis *Vindobonensis*, Autore *Nicolas Forlosa*, Augustæ Bibliothecæ Custode primario; *septimo*, *octavo*, & *nono*, loco leguntur ejusdem *Forlosæ* ad eundem *Gurcensem* Comitem eodem de argumento tres Epistolæ. Claudit agmen Epistola *Blanchini* ad *Jo. Francisc. Musselium*, Veronensis Ecclesiæ Archipresbyterum, de Codice Evangelicarii *Veronensi*.

Hæ sunt breviter recensitæ partes horum Prolegomenorum, quæ ad *paginam 96* usque decurrunt, essetque nostratum partem, non nuda illarum nomina revitasse. Verum spatii, quo circumscripti sumus, angustia, & eorum, quæ memoranda supersunt, ubertas, copiosos esse vetat. Suffecerit ergo harum rerum cupidia, si primi tantum opusculi *Garbelliani*, quod inter cetera caput esse nobis quidem visum fuit, argumenta potius perstringamus. Mireris in eo *Viro* non tantum castigatæ dictionis studium, & proximorum a renatis literis *Italorum* æmulationem, sed etiam, atque præcipue quidem, modestiam, quæ *Transalpinos* excepit hæreticos, non *Protestantes* tantummodo, sed & pejoris notæ homines, pestilentium, ut reputantur, opinionum patres atque patronos, *Græciam*, *Millium*, *Clericum*. Quid jam à seculorum decursu non expectes? *Hieronymianæ* interpretationis auctoritatem tantopere videntur elevatum nunc ire subratumque, quantum eam extollere atque afferere *Tridentinum Concilium* nitetur; animique *Italorum* erga nos ita misescunt, & ad liberiores de sacris rebus opiniones ita propendent, ut, si

que tunc in vulgus spargunt, ante dno Secuta protulissent, in rogum forte incidisset. Primo itaque loco exponit *Garbellius* occasionem suae descriptionis. Patrus nempe *Blanchini* nostri, *Franciscus, Anastasi Vitis Pontificum*, aliusque multis editis operibus, clarissimus, acceperat aliquando ab eadem *Garbellio* specimen Brixiani Codicis, quod cum *Josephus* noster, in Ichodis patrii repertum, inspiceret, sentiebat sibi desiderium variantium ejus Codicis omnium cognoscendarum nasci. Rogabat itaque *Garbellium* per literas, curaret illas colligi, & sibi mitteret. Quod dum agit Brixianus, monetur secundis Nostri literis, gratius fore totius Codicis apographum, quam excerptas variantes. Laudabat *Garbellius* amici consilium, & summa, qua poterat, cura fideque curabat sub oculis suis apographum confici Codicis, qui in Coenobio Virginum Dea sacrarum, a *Desiderio*, Rege Longobardorum, apud Brixiam condito, latet. Solebat olim ille Codex *Breviarium Regium Anse*, quae *Desiderii* conjux fuit, appellari, ignotusque vel ipsi *Mabillonio* fuit, qui ejus in Italico Diario non meminit. Codex est oblongus, membranae purpura tinctus; sed color tot Saeculorum decursu passim evanuit, aut expalluit, & in violaceum degeneravit. Literis extractus est uncialibus argenteis. Modus autem, aureis & argenteis literis Codices exarandi, secundum *Garbellium* talis erat. Ducebat librarius atramento literas, quae dum adhuc recentes essent, & tantum non maderent, penicillum ipsis glutino quodam argenteo aureove onustum inducebat. Literae initiales Codicis Brixiani sunt aureae. Conjecit *Garbellius*, eum per aestatem exaratum fuisse, ideo, quod integram muscam alicubi repererit, recenti adhuc glutinae irretitam. Frequenter permutavit librarius literas *b* & *v*, item *u* & *y*, ut *verbum*, pro *verbum*. Pendit libras quatuordecim, adeoque pertinet ad illos Codices, quos Hieronymus *omera magis, quam Codices*, appellat. Divisus est per quaterniones, quorum cuique in averfa ultima quaque pagina librarius quaternionis numerum haec formula *Q. I.* quaternio primus, *Q. II.* *Q. III.* & sic porro, adscriptit. Ea occasione observat *Garbellius*, mo-

rem,

rem, libros per quaterniones exarandi & compingendi, perquam vetustum esse, eamque in rem testimonio approbandam allegat locum ex *Eusebio* vita *Constantini*, quo narrat Episcopus *Cæsaræ*, mandatum sibi ab Imperatore fuisse, ut curaret, a dexterrimis librariis quinquaginta sacri Codicis exempla in nitidissimis membranis exarari, & exitu quanto maximo compingi. *Αὐτίκα δὲ τὸ ἔργον ἐπιμαρτέθει τῷ λόγῳ*, pergit narrans *Eusebius*, *ἢ πολυτελῶς ἠσκημένοι τεύχεσι τρισσὰ καὶ τετρασσὰ διαπεμψάντων ἡμῶν*. Quæ verba Latine vulgo sic convertantur, non improbane *Garbellio*: *Iussa Principis e vestigio excipiebatur opus, & missi fuerunt terniones & quaterniones in voluminibus magnifice excultis*. Aut interpreti non recte Græca cepit, aut *Garbellius* non assecutus fuit interpretem. Volunt Græca significare, Codices exaratos per vices fuisse missos, nunc ternos, nunc quaternos, ut occasio & rerum rationes ferrent. Ad quaterniones certe, seu folia quaterna, de quibus *Garbellio* sermo fuit, nihil faciunt. Porro refert *Vir Doctissimus*, Codicem *Brixianum* passim correcticem mentem natusi hominis expertum fuisse, qui veterem lectionem ad *Hieronymi* mentem refingeret. Unde intelligatur, Codicem ex illis derivatum fuisse, qui *Hieronymi* & *Hilarii* ætatem superarent. Quomodo & quando in *Brixianum*, quod supra diximus, *Cœnobium* illatus fuerit, certo non constat. Conjicit autem *Garbellius*, *Desidorium* & *Ansam* filix suæ, cum eam in *Cœnobio*, a se fundato, una cum aliis nobilibus virginibus deponerent, illum Codicem cum reliqua sacra suppellectile addidisse. Semper enim antiquis temporibus Codices Evangeliorum, auro argentoque serico & gemmis ornati, *Ecclesiarum* inter pretiosa reputati fuerunt. Inter notas, antiquitatem Codicis *Brixiani* prodeutes, numerat hæc quoque, quod in summa quaque pagina nomen Evangelistæ exhibeat, eaque occasione adversus *Millium*, Anglum, e loco *Tertulliani* quodam evincit, usu receptum primæ Ecclesiæ fuisse, ut cuiuslibet libro Biblico nomen Autoris inscriberetur. Aliam antiquitatis notam in serie Evangelistarum ponit, quæ cum hodierna nostrate non consentit. *Vulgatus ordo ab Hieronymi*

nymi temporibus repetendus est; vetustioribus autem sic collocabantur Evangelistæ, ut collocati habeantur in Brixiano *Matthæus, Joannes, Lucas, & Marcus*. In his dum versatur *Garbellius*, pluribus disputat, quæ Ecclesiæ quo ordine digesserint Evangelistas, & quare aliæ aliter, & quo tempore mos cuique suus cœperit, & *Richardi Simonis* sententiam, quæ censet, ordinem Brixiani Codicis Latinæ Ecclesiæ peculiarem fuisse, *Tertulliani* testimonio refellit, e quo patet, Africanam quoque Ecclesiam eundem ordinem amplexam fuisse. *Simonius*, speciem assertioni suæ conciliaturus, ad *Drusburgum* locum, *Exposit. in Matth. Cap. 1*, provocat, in quo meritum sit Codicis Græci, ab *Hilario*, si fides famæ haberetur, exarato. Ea occasione *Garbellius* de Codice *Hilariano* disputat, & variis evincere nititur argumentis, Brixianum Codicem e libris *Hilario* antiquioribus derivatum fuisse; primum, quod, quam *Hilarius* perhibet in exemplaribus Græcis & Latinis desiderari, particula de sudore Christi sanguineo in eo desideretur; dein, quod in eo legatur *duodecim millia legiones angelorum, Matth. XXVII, 53*, ut *Hilarius* citat, & quod *Luc. XV, 8*, non *currit domum* ibi legatur eum vulgata, sed *scopis mundavit domum*. Nolumus harum argumentationum pondera librare. Urget porro, Brixianum Codicem ab illis exemplaribus deductum fuisse, quæ tum exarata fuerunt, cum adhuc recte legeretur *Luc. Jo. VII, 8*, non autem *8*, quod in Vulgatam & Græcos nostros Codices irrepserit, & irrisoribus religionis occasionem conviciandi, & mendacii arguendi Evangelium, dedit. Legitur enim in illo Codice, *ego autem nondum ascendo ad diem festum hunc*. Locum vero *Joannis V* de piscina, & *VIII* de adultera, ibi desiderari, id inter novos Codicis refert, & soli fœcordiæ librorum impunitat. Clericum ea occasione mitius, quam pro merito, castigat, qui, cum historia de Christo, in arena sententiam describente, obsequam e *Diogenis Laertii II, 127*, narrationem, oblitus iudicii sui, comparaverat. Comparat deinde *Garbellius* varia loca Codicis Brixiani cum Vulgata, eo fine, ut evinceret, illum hanc præferri debere. E. t. *Luc. XI, 30* habet *Spirituum sanctum*

dum, ut in Græco est, & nunquam esse nequit, quia *Tertullianus* ex ea lectione adversus hæreticos argumentatur. *Vulgata spiritum bonum* habet. *Codex Brixianus* additamentum habet *Luc. IX, 54, ficut & Helias fecit, ως και ἠλίας ἔποίησεν*, quod *Tertullianus* quoque videtur agnoscere, *Vulgata* vero non agnoscit. *Luc. VI, 26*, est in *Vulgata* ad Græcorum fidem: *secundum hæc omnes faciebant pseudoprophetis patres eorum*. *Brixianus* autem cum *Tertulliano* habet *faciebant & Prophetis*. Ab ista lectionum diversitate disputationem orditur *Garbellius* de origine variarum lectionum, quæ ex ejus sententia hæc est. Primo Christianismi Seculo, negat, potuisse lectionum varietates, aut monstra, in Codicibus irreperere, superstitionibus adhuc Evangelistarum & Apostolorum autographis, quorum conservationi acerrime invigilabant ecclesiæ, quæ illa possiderent; curabantque ex illis apographa fida & intemerata per juratos notarios, & spectatæ fidei homines, confici, quæ proximis Ecclesiis mittebant, a quibus ulterius ad remotiores quasi per manus tradita propagabantur. Hæretici ergo non poterant, etsi vel maxime voluissent, tam vigiles custodes fallere. Secundo Seculo incipiebant privati homines ad privatorum suorum Codicum margines Scholia sua bona mente, aut simplicitate ducti, partim & scioli, monstrandæ sapientiæ pruritu, allinere. Non tamen inquinabat hæc lues publicos, in ecclesiis depositos & lectatos, Codices. Tertio tandem Seculo magnum in discrimen incurrebat sinceritas verbi divini, sevientibus in Christianos, eorumque sacra, ferocissimis persecutionibus, per quas gentiles a Christianis sacros ipsorum libros importune flagitabant, per viam extorquebant, flammis aliisque modis debebant. Quos forte secum ferrent Codices autographos aufugientes Christiani, aut caveis rimisve terrarum atque scopulorum abdebat, illi peribant ignorantia suorum casuum. Perditis igitur primigeniis Codicibus, licet jam hæreticis secure grassari, cum palam rei imposturarum agi haud possent. Corrupti Codices inundabant ecclesiam. Ipsi recte sentientes Christiani labem hanc imprudentes, partim quoque audenti, augebant. Quos quis

locos in Codice suo, velut dubiæ probitatis, asterisco notasset, eos, qui pone veniebat librarius, illiæ novum Codicem exscribens, omittebat. Quæ ad marginem sui Codicis, aut intra versus, notasset scholia, in contextum recipiebat. Inde crevit, & mirum in modum luxuriavit, Codicum dissimilium seges, de qua queritur *Augustinus*.

Italicam non ab una manu profectam esse, dictionis arguit inæqualitas. Negat tamen *Garbellius*, propterea plures Italicas cum *Martiano* confingendas esse. Ex diversa in duobus Codicibus structura verborum, divisione Versuum & Capitum, facta item vocum æquipollentium permutatione, non confici, duas quoque diversas interpretationes esse. Plures autem potuerunt, ut *Garbellius* quidem animo suo rem fingit, in eadem conficienda interpretatione elaborasse. *Waltonum* recte, ait, asseverasse, nunquam potuisse Romanam Ecclesiam Latina Novi Testamenti interpretatione carere; fidemque *Milio*, diversa censenti, jubet negari. Quamprimum ergo, ait, liber Canonicus Romanis in manus atque notitiam perveniret, protinus ad ejus interpretationem concinnandam procedebatur. Credibile autem fieri, plures Romæ fuisse dextros & probos interpretes, qui præstantes absentium, aut vitæ defunctorum, vices supplerent. Pertendit quidem *Milius*, Romanam Ecclesiam primo a suis natalibus dimidio Seculo de compilando Canone Novi Testamenti non cogitasse, nedum de adornanda ejus Latina interpretatione, primumque forte eam curam agitasse Papam *Pium*, qui primus fuerit Latinus Papa post Græcos, & diutius, quam antecessores, Ecclesiæ præfuerit. Romanam certe Ecclesiam primis temporibus Latina interpretatione non indiguisse, ut quæ Judæis, aliisque peregrinis gentibus, constaret, quibus familiaris fuerit Græcus sermo, tam late per terrarum orbem tum fusus, ut nequivissent pauci, qui forte fuerint, indigenæ, Romanæ Ecclesiæ addicti, eum ignorare. Verum *Garbellius*, in toto hoc ratiocinio falsum animi *Milium* fuisse, asseverat, geminoque demonstrat argumento; uno hoc: Si Latina Novi Testamenti librorum interpretatione ætate *Pij* Papæ tempora opus non fuit,

fuit, neque postea fuit. Non enim constat, neque evinci potest, *Pii* a^{vo} Græci sermonis usum Romæ defuisse. Recentior illo Papa esse nequit Italica. Quodsi ergo confecta tum fuit, opus illa utique tum fuit; alias confecta non fuisset. Atqui, si opus illa tum erat, opus illa quoque jam dudum antea fuerat. Quamvis enim Græcus sermo Romæ celebraretur; nos tamen eum callebant nisi beatiore, quos magister eum docuissent, mercede conducti. Romanos autem, Christo *Pauli Petrique* ministerio comparatos, pæne omnes sequioris & inopis fuisse sortis homines. Secundum argumentum *Garbellii*, quo *Millium* refutat, hoc est: *Pium* inter Papas primum Latinum non fuisse; sed quartum, ut quem tres alii Latini, *Linus*, *Gletus*, & *Clemens*, præcesserint.

Atqui, si unica nunquam non fuit Italica, qui tandem factum, ut Latini Patres, *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Ambrosius*, *Lactantius*, alii, locis Novi Testamenti tam diverse citent? Multas ep^{is} rei causas allegat *Garbellius*. Patres Ecclesie sæpe tantum ex memoria citare Scripturæ locos, ut passim pro factorum cunctotum; aut primorum interpretum, verbis suis scholia substituunt. *Tertullianus*, quo nullus Patrum frequentius Scripturam allegat, tanta id facit libertate & memoriæ suæ fiducia, ut aliis aliisque locis aliter exhibeat, & unum Evangelistam passim nominet. E. c. initium Evangelii *Joannis* modo sic citat, *in principio erat verbum*, modo sic, *in principio erat sermo*. Ea occasione multis agitat controversum illum locum *Garbellius*, disquiritque inter alia, rectiusne *Clericus*, quam ceteri, Græcam vocem *λόγος* Latine *ratio* reddiderit, & satisne causæ illi fuerit, cur imperitiæ accusaret omnes, qui aliter fuissent eam vocem interpretati. Quod Latinis exemplaribus contigit, id idem, pergit *Garbellius*, Græcis quoque contigisse, stupore, socordia, & impietate librorum, non Romanæ Ecclesie culpa, quam Græca Novi Testamenti verba post renatas literas corrupisse, per calumniam asseveravit *Erasmus Roterodamensis*. *Hieronymi* institutum, qui jussu *Damasci* Papæ veterem Italicam ad mentem suam reformavit, non omnino probat. Inde

nempe copiam factam librariis Italicam interpolandi. Ipsum *Hieronymum* multa in deterius mutasse; neque laudem in eo mereri, quod Codices Græcos meliterit, quam Italicam, sequi, illos corruptos, hanc sanam & probam. Multo certe facilius potuisse in Ecclesia Latina, seu occidentali, quam orientali, seu Græca, bonæ notæ Codices conservari, & tum temporis existere, quandoquidem illa minus afflictæ persecutionum furore, quam hæc, fuerit. Nullos amplius ex ætate Codices avtographos sacrorum librorum existisse. Traditionem, quæ, Evangelium *Joannis* apud Ephesum septimo adhuc Seculo asservatum, ferebat, ad fabellas pertinere. Præterea tum temporis *Hieronymum*, cum sacrum Codicem interpretaretur, multis aliis negotiis implicatum fuisse, quæ non siverint ipsum debitam curam operi adhibere, maturumque & perfectum dare.

In fine Epistolæ, vel opusculi sui, *Garbellius* ita mentem suam de Italica interpretatione declarat. Non quidem se certæ fiducia velle, aut posse, asseverare, in illis quatuor Evangeliorum Codicibus, aut eorum uno, quos *Blanchinius* exhiberit, puram putam Italicam, qualis primis Seculis in Ecclesia occidentali fuerit lectitata, contineri; at id tamen certum sibi atque exploratum esse, Evangelium *Blanchinianum* Italicæ veteris multo ampliorem, luculentiorẽ, & puriorẽ, partem præstare, quam omnia illa monumenta, e quibus aliqui restituere Italicam, pro deperdita habitam, studuerint. Multo expeditiorem nunc esse viam illis patefactam, qui genuinam Italicam olim orbi terrarum redditari sint. Et sunt procul dubio, quibus hæc redolere Strophas videantur, & qui putent, voluisse Romanam sedem libertatem sibi relinquere, novas identidem Italicis excudendi, donec tandem genuina prodeat, quæ prorsus ad Pontificiorum mentem confecta sit.

Placuit speciminis gratia hæc opusculi *Garbelliani* summa capita perstringere. Erimus deinceps breviores, contentæque, opusculorum indices dare. Prolegomena igitur Evangelium ipsum sequitur, de cujus ordinatione diximus paulo ante, quantum satis sit. *Matthæi* Evangelium claudit *Valerianum*

pri-

primum. Secundum vero Volumen post Marcum exhibet hæc:
 primum Tabulam, ære expressam, & specimina præstantem,
 1) Codicis Fuldenfis, sexto Seculo exarati, & Epistolas *Pauli*,
 cum Actis Apostolorum, Epistola *Jacobi*, Apocalypsi, & har-
 monia Evangelistarum, continentis; 2) Codicis Vercellenfis,
 quod idem ipsum quoque Mediolanensis editio reddit, non
 sine lectorum admiratione, variisque suspitionibus, quas hoc
 loco prodere necesse non est, neque ad nos pertinet, castigare,
 si quæ huic negotio subit prævaricatio; 3) Codicis Vero-
 nensis, & 4) tandem Brixiani. Excipit hanc Tabulam Epistola
Blanchinii ad Garbellium, sex Capitibus absoluta, quorum
primum describit Codicem Græco-Latinum Novi Testamenti
 Cantabrigiensem, quo *Theod. Beza* olim usus fuit, & quem
 Noster a scolis comminatum fuisse judicat. Sequentia *Ca-*
pita Epistolæ *Blanchiniana* partim producant locos, in quibus
Hieronymi interpretatio Græcum Codicem deserit, Italica
 stricte sequitur; partim comparant Evangeliarium quadruplex
 cum decem pervetustis Codicibus Græcis Novi Testam.
 Romanis. *Ultimum* tandem *Caput* sistit Tabulam æneam,
 cum expositione; quarum illa quidem septendecim Græco-
 rum Codicum manu exaratarum specimina proponit, hæc
 vero illorum unumquemque describit. Sunt inter illos
 Codices spectabiles antiquitate & fama celeberrimi, ut Vatica-
 nus ille, e quo Romani septuagintaviralem ediderunt; &
Colbertinus, quo antiquiorem Græcum Codicem hodie exsta-
 re, negat *Grabius*; item Alexandrinus, e quo *Grabius* suos
 LXX Viros edidit, ut reliquos prætereamus. Epistolæ ad
Garbellium subjecta est alia, cum quatuor Tabulis æneis, spe-
 cimina viginti duo Codicum Græcorum utriusque sacri Codicis,
 ad Cænobium hieromonachorum *S. Basilii M. de Urbe*
 pertinentium. Conscripta est ad *Blanchinium a Philippo Vitah,*
 Romano, hieromonacho Cryptæ ferratæ *S. Basilii Magni*,
 Congregationis rituum orientalium consultore, & Lectore
 linguæ Græcæ in Collegio urbano propagandæ fidei. Velut
 Appendicem ejus Epistolæ constituit ejusdem Autoris notitiæ
 Codi-

Codicum sacrorum manu exaratorum, quos Bibliotheca S. *Mariae* in Vallicella Congregationis Oratorii Romani servat, cum speciminibus, xxi inculptis, octo Codicum. In fine datur notitia Evangelii S. *Joannis*, in Codice Vallicellano excerptis Patrum animadversionibus ditati, quales libros Catenas solent appellare. Ediderat quidem *Balthasar Corderius* Antwerpiz A. 1630 talem in *Joannis* Evangelium Catenam; cum vero hęc Vallicellana multo sit *Corderiana* locupletior, jubet *Vitalis*, ejus editionem a se expectari.

Sequitur Tabulas xneas, hactenus indicatas, una, quam ad pag. 532 *Partis prima* referri debere, inscriptio monet. Sed, ne quem fallat inscriptio, tenendum, Tabulam illam ad pag. 589 *Partis secunda* pertinere. Ibi enim explicat Autor historiam omnium illorum tredecim memorabilium Codicum Græcorum, quorum specimina dicta Tabula sistit. Quomodo contigerit iste error, & cui sit imputandus, non liquet. Eminent inter illos Codices quondam *Coslinianus* pervetustus, & *Barberinianus*, ἱεραρχε, tres majores & duodecim minores Prophetas continens, cum variis interpretationibus *Aquila*, *Symmachi*, *Theodotionis*, septuaginta Virorum, & aliorum. Ibidem quoque conspiciuntur aliquot Codicum specimina, qui adjunctam habent Græcis Latinam interpretationem, qualis est *Bezanus* quondam, nunc Cantabrigiensis, & Psalterium Græco-Latinum Veronense. Mittimus reliquos.

Vitalis libellum excipit conspectus quatuor Evangeliorum Syriacorum miræ antiquitatis, qui in Bibliothecis Romanis asservantur. Inscriptus est ab Editore hic conspectus *Gorii*, eoque tendit, ut demonstrat, Italicę veteri melius cum Syriaca, quam cum *Hieronymiana* vulgata, convenire. Promittit Editor *Gorii* de antiquis Codicibus manuscriptis quatuor sanctorum Jesu Christi Evangeliorum, deque internis externisque eorum Codicum ornamentis, Dissertationem, velut particulam promissi *Goriani* Diptychorum thesauri. Reperiemus eam in *secunda* hujus Evangeliarum *Parte* suo loco. Notitias vero Codicum Syriacorum Editor partim ex senioris *Affmanni*

Bibliotheca orientali, partim ex junioris Bibliotheca Medicae, desumpsit.

Post conspectum hunc brevis quidem legitur, at momenti tamen non exigui, Epistola *Blanchinii* ad *Gorium*, qua quaestio agitur, quomodo genuina Italica in Patribus, & versionibus orientalibus, deprehendi, & inde erui, queat. Inter Patres nempe Latinos, quos in citandis sacris verbis eundem tenorem non tenuisse, supra dictum fuit, *Cyprianus* & *Augustinus* deprehenduntur tam sollicitè Italicae adhæsisse, ut, quæ in eorum scriptis loca conspiciantur cum *Hieronymiana* consentire, secure possint pro corruptis reputari. Solebant nempe librarii posteriorum temporum ad introductam in Ecclesias *Hieronymianam* Codices suos omnes conformare. Luculentum ejus rei dederunt exemplum Monachi Benedictini, Operam *Augustini* editores, qui plus mille locis e MStis probæ notæ Italicae verba restituerunt, exulare jussu *Hieronymiana*. Cum autem, quo quæ sit antiquior interpretatio, eo sit e prioribus fontibus derivatâ; versionesque orientales primis statim Ecclesie Seculis adornatæ fuerint; mirum jam non esse, si Italicae tantopere cum Syriaca consentiat. Non diffitetur quidem, potuisse lapsu temporis in omnes interpretationes, adeoque in Italicam quoque, errores irrepere; at illis tamen, & præcipue Italicae, tot inesse, sit, vetustæ sinceritatis notas, ut perspicuum sit, Græcum textum, qualis hodie circumfertur, multis in locis corruptum esse, & ex Italica posse ac debere emendari.

Finem *prima Parti* hujus Evangeliarum faciunt Epistolæ duæ amæbæ, *Blanchinii* & *Vitalis*, cum duabus Tabulis æneis, quibus specimina duorum Codicum Hebræorum, quatuor Græcorum, & duorum Latinorum, præstantur, ad Bibliothecam Cardinalis *Passionei* pertinentium. Omnes hos Codices Epistola *Vitalis* fusius describit; Catalogum Codicum omnium manuscriptorum, quos laudatus Cardinalis possidet, promittit propediem edendum; probitatem dicti *Johannes*: Tres sunt, qui testantur, multis demonstrat, & insertam impertit Monaldini notitiam Codicum Bibliorum
Cry-

Cryptæ ferratz. *Blanchinius* autem amico suo significat, se in Codice quodam *Cbisanò* reperisse interpretationem *Danielis* septuagintaviralem, adhuc nondum editam, sed pro perdita habitam. Nam, quæ in editionibus LXX Virorum legitur *Danielis* interpretatio, *Theodotionis* est. Continet Codex *Cbisanus*, cujus edendi spem facit Noster, tres majores Prophetas, ex *Origenis Hexaplis & Tetraplis* sollicitè expressos, geminam *Danielis* interpretationem, unam LXX Virorum, alteram *Theodotionis*, & *Hippolyti* Martyris denique Commentarium in *Danilem*.

Gressum promovemus ad *secundam Partem* Evangeliarum nostri. *Primum* ejus *Volumen* *Lucam & Marcum* continet, cum concordantiis, seu indicibus locorum, quibus Italica melius Græcis, quam *Hieronymiana*, consonat. *Secundum* inscribitur Appendix ad Evangeliarium quadruplex, & continet Evangeliarium Forojulienſe, cum fragmento Codicis Perusini.

Codex Forojulienſis complectebatur olim omnes quatuor Evangelistas; extrema tamen *Joannis*, & totum *Marci* Evangelium, inde variis casibus avulsa fuerunt, & alio translata. Interpretatio, quam Codex ille reddit, neque Italica est, neque *Hieronymiana*, sed confectum ex utraque optis. Scriptura venusta est & lectu facilis, Seculumque prodit a Nat. Christi quintum, ut e Specimine addito liquet. Juvat miros hujus Codicis casus ex Epistola *Laurentii a Turre*, Præpositi Congregationis Oratorii *S. Philippi Neri de Udina*, ad Editionem referre. Quo primum pertinuerit, non constat; conjicit tamen *Laurentius*, pœculium eum fuisse Cœnobii cujusdam, in territorio Mediolanensi, vel forte in ipsa urbe regia, Ticino, siti. Colligit illud e nominibus, quibus margines Codicis opplati sunt, Longobardicis ignobilibus Principum, Episcoporum, Monachorum, laicorum, utriusque sexus & conditionis omnis, quorum antiquissimum, ait, se reperisse *Theodelinde*, reginz, quæ Seculo VI exeunte vixit. Occurrunt ibidem nomina *Luitprandi*, *Ratcbis*, & *Aistulph*, Regum Longobardorum; item stemma Principum Bulgaricorum, ut

&

& Imperatoris cujusdam Constantinopolitani *Joannis*, & uxoris, *Thecla*; de quibus historia silet. Opinatur *Laurentius*, *Joannem Tzimiscem* designari. Atqui uxor ejus *Theodora*, non *Thecla*, fuit, neque constat, illum Imperatorem unquam pedem in Italiam intulisse. Conjectura hinc fiat, Codicem hunc vices diptychi ecclesiastici gessisse. Cum autem Monachorum essent partes, eorum, qui sibi suisque Cœnobiis bene fecissent, nomina in acta, vel diptycha, referre; conficitur ex eo, Codicem hunc fuisse olim alicujus Cœnobii, quod in agro Mediolanensi fuisse situm, probabile ex eo fit, quod vestigia ritualis *Ambrosiani*, non in alia, quam Mediolanensi, ecclesia usu recepti, præ se ferat. Ticinensem tandem fuisse olim hunc Codicem, id prodit, quod Episcoporum Ticinensium bene multi nominatum in eo memorentur, Patriarcharum Aquilejensium, præter *Theudomarum*, nemo unus. Interfuit autem ille *Theudomarus* uni duarum illarum Synodorum, quæ apud Ticinum A. C. 850, & quinquennio post, celebrabantur. Facile ergo potuit fieri, ut Codicem, nunc Foro-Juliensem, olim Aquilejensem, secum Ticino ad sedem suam referret. Mansit ab eo inde tempore Codex apud Aquilejam integer usque ad annum Christi 1354, quo *Carolus IV* Imperator in Italiam veniebat; cujus gratiam cum ambiret, qui tum præerat Ecclesie Aquilejensi, Fr. *Nicolaus*, persuadebat Imperatori, pro illorum temporum simplicitate, impostoribus patula, penes se *Marci* Evangelium esse, ipsa Evangelistæ manu exaratum, & venerabilis monumenti particulam, ultima *Marci* folia, Imperatori dono offerebat. Quod *Carolus* lubentè animo venerabundòque acceptabat, & Pragam mittebat, ubi hodiènum sancto cultu asservatur, cum si eris ad regni Bohemici proceres; quas *Ludewigius* in *Reliquiis Codicum MStorum* edidit. Quinquaginta propemodum annis post turbæ civiles Italianæ cum miscerent atque quassarent; Aquilejani, quod urbem incolerent mœnibus destitutam, semel atque iterum pretiosa sua in fidem Foro-Juliensem dabant, qui tandem Codicem *Marci* autographum, quo jure injuriave, haud liquet, suum fecerunt. Verum, cum

NOVA ACTA ERUDITORUM

& ipsi, hostibus haud pares, protectionem Venetæ reipublicæ implorarent, eique se suæque committerent, postulabat respublica S. *Mari*, patroni sui, reliquias. Itaque factum, ut superstes *Marci* particula solenni pompa Venetiæ A. C. 1420 deduceretur, & magnifico cultu iaduta in Basilica D. *Marci* deponeretur; in quâ etiamnum adhuc cubat, sed vix amplius ulli usui apta. Humidus enim salusque aer, qui Venetâ pervadit & subruit ædificia, ita exedit membranam, aut, ut *Maffæus* asseverat, chartam bombycinam istius Codicis, ut nulla litera possit amplius agnosci. *Missonus*, Anglus, exeunte superiore Seculo; Codicem cum inspexisset, asseverabat, Græcum esse. *Montfauconius*, initio hujus Seculi eum tractans, pertendebat contra, Latium esse. Quid ejus rei esset, quod fieret certior, *Franciscus Blanchinius*, Nostri patruus, inspiciebat Codicem A. 1720 inagna cum cura, cereos inter accensos, & armato perspicillis oculo; sed frustra, ne hilum quidem amplius agnoscere poterat. Eo evasit, eum fructum tulit, superiorum Setulorum superstitio.

**DE ANTIQUA PICENTUM CIVITATE CUPRA
Montana, MAURI SARTII, Monachi Camaldulensis,
Epistola ad Virum Clarissimum, JOANNEM FELICEM
GARATONUM, in Romana Curia Advocatum, Caroli
S. R. E. Cardinalis SACRIPANTES a cogniti-
onibus. Editio altera, recognita &
aucta.**

Bisauri, 1748, 8.

Plag. 7½.

Quam de Cupra Montana, Massatiensium rogatu, conscripserat Autor Epistolam, mense Julio A. 1747 Venetiæ, ut *Collegiane* collectioni infereretur, missam, quæque, quod serius eo perferebatur, cum ejus operis *Tomus XXXVIII* jam sub prelo esset, non ante Calendas Novembris ibi separatim foras data est, eam nunc, Massatiensium sumtu, immutatam & correctam edit: quia in illa prior editione nonnulla vel non satis

his perpensa fuerant, vel inemendata e prelo prodierant. In-
 primis vero ad trutinam simul revocavit Epistolam *Jani*
Planci, quæ in Ephemeridibus Florentinis literariis ad Ca-
 lend. Decemb. ejusd. Anni existat. Ad ipsam vero *Sartii* Epi-
 stolam quod attinet, statim ejus sub initio exponitur, *Garato-*
rum, per literas postulantiem, ut scriberet ad ipsum, æquid es-
 set rei Massatum hoc; cujus fortasse ne nomen quidem ante
 audisset, quæque ornamenta essent loci, qui situs, conscien-
 tiæ ejus occasione præbuisse. Contulerat quippe Noster se
 eo Ravenna; valetudinis recuperandæ ergo. Hinc primo de
 loci situ, quem præsertim esse dicit, sed non difficilem aditu,
 saluberrimumque, ac de agri circumjacentis natura, eleganter
 exponit. Tum, se, sit, diligenter investigasse, num quid de
 origine urbis & antiquitate invenire posset, quod dignum
 esset eruditorum hominum cognitione. Tandem audivisse,
 apud Ferrantios, quæ familia loci est apprimè conspicua, Lati-
 nam inscriptionem in grandi lapide asservari, quæ esset hujus-
 modi:

Fig. 7.

11.

IMP. CAESARI
 DIVI HADRIANI
 PARTHICI NEPOTI
 DIVI NERVAE PRONE
 POT. L. AELIO HADRI
 ANO. ANTONINO. AVG.
 PIO. PONTIF. MAX. TRIB
 POT. XII. IMP. II. COS. III
 P. P. P. VERL. P. VEILAT
 RENTORI
 C. VIBIUS. ENOES. MONT. PONT.

In qua illustranda primo varia descriptorum menda observat,
 ut *L. Aelio*, pro *T. Aelio*, atque tertium, a postremo, versum
 ita legendum, ex ipso lapide, apud *Franc. Victor. Ferrantium*
 inspecto, cognovit: P. P. PUERI ET PUELLE; extremum autem
 omnium: CUPRENSIS MONTANI. Medius inter hos duo versus,
 cujus literæ erant exesæ, Delio natatore videbatur opus habe-

C 3 re,

re, quoniam nihil ejus reliquum erat, præter literas: *Ent. Ri.* unde, cum veniret in mentem, ab *Antonino Pio* puellas *alimentarias*, in honorem *Faustine*, constitutas, *alimentariis* debere legi, tandem judicat: quam conjecturam & ipse aliis probavit, & *Muratorio* ante se probabilem esse visam, ex ejus *Thesauro Tom. I col. 238 n. 2*, qui emendari inde poterit, intellexit. Nempe, ut *Pius* in honorem *Faustine* puellas *Faustinianas* constituit, ita, *Muratorius* judicat, non abhorreere a vero videri, eundem in honorem *Hadriani* pueros *alimentarios* instituisse, qui ex ærario alerentur. Ubi tamen, multo ante id tempus pueris & puellis, egenis parentibus natis, alimenta passim in Italix civitatibus constituta jam fuisse, neque inscriptionem de pueris, in *Adriani* honorem insistentis, interpretandam videri, monet *Sertius*, quippe quod beneficium illud, observante *Reinesio* in 125, I, & 24, VI, per totam Italiam, in municipiis ac coloniis, patuisse longissime videntur. Cujus instituti eximii cum *Nervam* nonnulli autorem faciant; *Trajani* tamen liberalitas maxime in eo emicuit, ut ex *Plinio* & *Xiphilino* apparet, veteresque inscriptiones testantur; nec tantum initio principatus ejus, sed sequenti etiam tempore, ut ex numis & lapidibus videre licet, in quibus *Consulatus* ejus V, Imp. VI, Trib. pot. XII, fit mentio. Cujus deinde vestigia ingressus est *Hadrianus*, & sine dubio *Antoninus Pius*, item *M. Aurelius*, *Alexander Severus*, & *Macrinus*. Quibus erudite disputatis, alterutrum consequi existimat *Sertius*, vel ante *Antoninum* fuisse apud *Cuprenses Montanos* ingenios pueros & puellas, publico alimento, superiorum Principum munificentia, donatos, quos *Antoninus* novis muneribus auxerit; vel *Antoninum* ipsum *Montanis* pueris puellisque tum primum alimenta ex publico decrevisse, cujus beneficii memoria hac inscriptione conservetur. Atque hic *modeste* refellit *Plancum*, qui inscriptionem itidem ad *Faustianas* puellas retulit, hasque iis esse similes judicavit, qui in orphanotrophiis aluntur; quod ultimum negat propterea, quia fuere *alimentarii* civium Romanorum filii, neque una omnes in domo communiter, sed domi suæ a parentibus, educati.

Præ-

Pag. 14.

15.

24.

Fraterca non omnes eadem alimentorum accipiebant sub-
 dia, sed alia legitimis, alia spuris, alia pueris, alia puel-
 lis, eaque vel singulis mensibus, vel certe duodecies in
 anno, distribuebantur. Quibus erudite demonstratis, Cu-
 pram Montanam non longissime a Massatii finibus abfuisse,
 pronuntiat, alteri illi Cupræ maritimæ & Ripæ Transonæ e
 diametro oppositam, quod primo autoritatibus magnorum
 hominum, *Plinii* maxime ac *Ptolemæi*, deinde hac nostra in-
 scriptione, tum ex aliis antiquitatis vestigiis, infra Massatium,
 in planitie quadam ad Aesum versus, repertis, post e numis
 effolis, tandem ex inscriptionum fragmentis, ollis cinerariis,
 vasis fictilibus, cryptis, aquæque ductu, inter portam suburbii,
 qua Aesum itur, probabile reddere, docte sane ingeniosequæ,
 conatur. Sed hæcenus de situ; nunc, quid de nomine sentiat
 Noster, videndum. A *Dea Cupra* illud ductum, affirmat, quo
 nominae Etrusci *Junonem* coluere; Sabinis poterat esse *Dea*
bona, utpote qui bonum dicerent *cuprum*, seu *cyprium*, a qui-
 busque & *Dea* religio, & Cupræ civitatis origo, repetenda ipsi
 videtur. De magnitudine autem illius, item an Romana fue-
 rit colonia, non liquere sibi, sit. Neque de finibus ejus dici
 aliquid posse putat, nisi quod Aeso flumine, Apenniniquæ jugis,
 inclusi quondam fuisse videantur. Quorum tamen majorem
 partem vicinæ civitates occuparunt, urbe ita deleta, ut ne de
 loco quidem illius ad hunc diem constaret. Cives vero, ut
 facilius hostium injurias propellerent, locum illum præcel-
 sum, ubi nunc urbs est, petiisse videantur: quo autem tempo-
 re factum id sit, dici non potest. Certe Massatii mentio non
 fit ante *Innocentium III*; quam etiam *Protolonem* dicerent ve-
 teres, inde, putat *Sartius*, liquere, ex Cupræ Montanæ parietis,
 & incondito lapidum maceriarumque cumulo, id no-
 men conflatum, ac tandem in cognatum Massatii nomen destu-
 xisse. Ad extremum de nonnullis urbis fatis, quique sit ejus ho-
 die status, quæ habeat Cœnobîa, & qui viri sanctitate illustres
 in his floruerint, exponit. Appendix exhibet aliquot monu-
 menta veterum, sacras maxime antiquitates oppidi illustrantia.
 Integra hæc Epistola, ut elegantissime scripta est, ita, quin ad

Pag. 26.

33.

45.

55.

57.

62.

72.

74.

76.

Geographiam veterem illustrandam non omnino nihil contineat præsidii, dubitare, qui legerit eam, non poterit.

WYERI GULIELMI MUYS OPUSCULA POSTHUMA, seu Sermones Academici de selectis materiis, & Dissertatio de distinctione mentis & corporis; cum HERMANNI VENEMA Oratione funebri in ejus memoriam, edente JO. HENR. GUIL. MUYS, W. G.
Filio, Med. Doct.

Leovardiz, apud Guil. Colon, & Franequerz apud Jac. Brouwer, 1749. 4.

Alph. 3.

Fuit Autor Medicinæ Doctor, ejusdemque & Botan. Chem. & Mathemat. Professor in illustri Frisiorum Academia, Reg. Societ. Scient. Berolin. membrum. Natus Stenovici in urbe Provinciæ in Belgio federato transalanz, 5 Jan. A. 1682. Literis operam dedit Lugduni Batavorum, deinde Arnhemii Medicinam exercuit, ægris pluribus, acidularum Pyrmontanarum, tunc adhuc minus notarum, operansatis, inclarescenti; Matheseos Professionem A. 1709 adeptus est, medicam A. 1713, post alias. Edidit *Elementa Physicæ*, sed horum saltem *Tomum I.* Dissertationem de *Sâlis Ammoniaci præclaro ad febres intermittentes usu, investigationem fabricæ, quæ in partibus muscularis continentibus, exstat*, & alia plura minora. Decessit 19 Aprilis A. 1744. Inter posthuma hæc *primum* locum obtinet Sermo Academicus de immortalitate mentium humanarum. Expositis mundi corporei mirandis, nec plantas, nec bruta, ei spectando creata, sed ipsa spectacula, esse, ostendit, homines solos iis viribus præditos, ut contemplari hæc omnipotentis artificis queant. Si igitur creavit Deus homines, ut autore[m] mundi ex operibus cognoscerent; non poterit profecto, cum adhuc in limine hujus cognitionis versantur, animas destruere, nisi velit vel imperfecte finem suum consequi, vel novas animas creare, rursus forte, cum paululum in hac cognitione profecerint, destruendas.

Secun-

Secundo Sermone agitur de fine, quem Deus in condendo mundo habuit. Cum magnificentissimum mundi corporei theatrum innumeris ac admirandis spectaculis ornatum a Deo sit, factaque sint ab eodem naturæ intelligentes, quæ hæc magna Dei opera spectant, æque inde autorem cognoscunt; quid aliter inde concludi potest, quam theatrum hoc pro illis, qui hoc spectant, esse factum, ut eos inde caperent, quos re ipsa capiunt, usus, spiritus vero, ut Deum cognoscant, esse creatos.

Tertius Sermo instituitur de virtute seminali, quæ plantæ & animalia generi suo propagando sufficiunt. Præformata germina assumit, animalium autem factus an in animalculis spermaticis, an in ovariis, lateant, non determinat.

Quartus Sermo partem studium cum morbo melancholico comparat. In eo certe convenit uterque animi morbus, quod eo affecti de multis recte judicent, de aliquibus saltem perverse, quod ipsi, hoc morbo se laborare, non agnoscant, & quæ similia sunt, erudite hic ex Historia præcipue literaria Medicinæ illustrata, & ingeniose philosophicoque acumine explicata, ut hæc Dissertatio omnibus, qui evitare hoc vitium volunt, quæ legatur, digna sit.

Sequitur Dissertatio de distinctione mentis & corporis, quæ primo ex universalibus, quas vocant, notionibus hanc distinctionem infert. Potest enim materia individuum aliquod, v. g. certum aliquod triangulum, repræsentare, non vero triangulum in genere, ubi nec laterum proportio, nec anguli, determinati sint, quod tamen mens cognoscit, & plures ejus proprietates generaliter demonstrat. Hæc ulterius explicantur, addunturque alia argumenta subtilia & ingeniosa, ut neminem animi penitus cognoscendi studiosum pœnitere possit, illa perlegisse & trutinasse. Sed hic in brevitate contrahi non possunt, cum ratiociniis his, indiviso nexu coherentibus, quicquid in excerpto demeris, solliciti demas. Idem judicium esto de Appendice, quæ cogitationem non esse de substantia mentis, ostenditur, & quid de eis sub-

substantiis concipiamus, inquiritur; & hæc Appendix præterea, quod dolebunt Philosophi, sine mutila est, omnia vero hæc *Muyfi* scripta, ut Philosophis rerum præstantia se commendare possunt, ita sermonis quoque elegantia, &, quæcunque pulchram reddere possunt orationem, omnibus decorantur.

*FELICIS ALOYSII BALASSI DE VIRIBUS VIVIS
Opusculum, & JACOBI MARISCOTTI
Animadversiones.*

Bononiæ, e typographia Lælii a Vulpe, 1752, 4.
Plag. 7, Tab. æn. 1.

Quæ *Balassus Riccato* objecerit, cum prodirent, recensuimus. Removet ejus dubia *Mariscottus* docte & solide, vestigia adversarii premens, primum refellens, quæ de compositione virium ille monuerat, deinde quæ ad formulæ $\frac{pdr}{u} = mdu$ usum pro confirmanda mensura virium *Cartesiana* pertinent. Sed nobis tam longis esse non licet, ut primum *Riccato*, dein *Balassi*, denique *Mariscotti*, sententias ordine adducere possimus, neque his ipsa tanti esse videtur, eum, quæ *Balassus* monuit, dubia sint, condonanda ei, qui res solvi illa & ulterius doceri, ut fecit *Balassus*, optat, sed peritis ejus, ad quam pertinent, scientiæ parum nunc ex illis addiscatur.

*GOTILIEB AUGUSTI MOSDORFF DE ORBITA
Lunæ, ceterorumque Planetarum secundario-
rum, Observatio.*

§. 1. *Lemma.*

Si punctum quoddam quiescens *m* trahatur a vi quadam *P* versus *N*, sitque $MQ = y$, erit quadratum celeritatis in $Q = spdy$, & tempus, intra quod linea MQ percurritur, $= \int \frac{qdy}{\sqrt{spdy}}$, denotante *q* quantitatem constantem, cujus va-
lorem

lorem in determinato casu habet *Eulerus in Mech. analyt. Tom. I §. 670.* Si vero istud punctum projiciatur ex *N* celeritate \sqrt{C} , & retrahatur a vi *P* versus *N*, erit quadratum celeritatis in $Q = C - \int P dy$, & tempus $= \int \frac{q dy}{\sqrt{(C - \int P dy)}}$, posito scilicet $NQ = y$.

§. 2. *Problema.*

Si punctum *N* projiciatur ex *N* celeritate \sqrt{C} secundum *Nm*, ad *ON* perpendicularem, interea vero istud punctum trahatur versus *O* a vi, quadratis distantiarum ab hoc puncto *O* reciproce proportionali, invenire curvam *Nl*, hac lege a puncto *N* tempore *t* descriptam.

Solutio.

1) Quia aliunde jam satis constat, curvam *Nl* in hoc casu re vera esse ellipticam, & hinc quantitates quasitz ob defectum quadraturæ ellipseos exacte inveniri nequeunt, ad series refugiendum erit.

2) Sit igitur tempus, quo arcus *Nl* descriptus est, $= t$, $ON = b$, $Ol = b + Ft^2 + Gt^4$ &c. (terminum enim primum hujus seriei ideo assumimus $= b$, quia, evanescente tempore *t*, *Ol* fieri debet $= ON = b$), nec non anguli *lON* sinus $= Dt + Et^3$ &c. Ergo ejus cosinus $= r - \frac{D^2 t^2}{2r} -$

$\left(\frac{ED}{r} + \frac{D^4}{8r^3}\right)t^4$ &c. posito scilicet sinu toto $= r$.

3) Quia vis attrahens quadratis distantiarum ex hypothesi est reciproce proportionalis, assumatur distantia quædam, ut *n*, in qua quantitas vis attractricis data esse supponitur;

ergo hæc vis in *l* est $= \frac{n^2}{Ol^2} = \frac{n^2}{b^2 + 2bFt^2} \text{ \&c.} = \frac{n^2}{b^2} -$

$\frac{2Fn^2t^2}{b^3} \text{ \&c.}$

4) Hæc vis solvatur in duas alias, unam perpendicularem ad *ON*, & secundum perpendicularem *lA* trahentem, alteram vero trahentem secundum parallelam lineæ *NO*.

D

5) Ista

5) Ista invenitur argumentando: ut finus totus ad finum anguli IOA , sic vis IO se habet ad vim IA , quæ igitur ex antecedentibus habetur $= \frac{Dn^2t}{b^2r} + \left(\frac{n^2E - 2FDn^2}{b^2r} - \frac{2FDn^2}{bar} \right) t^3$ &c. $= P$.

6) Hæc vero, scilicet vis NO , vel AO , invenitur simili ratione $= \frac{n^2}{b^2} - \left(\frac{Fn^2}{b^3} + \frac{n^2D^2}{2r^2b^2} \right) t^2$ &c. $= p$.

7) Eodem modo habentur quoque lineæ $At = \frac{bDt}{r} + \left(\frac{bE + DF}{r} \right) t^2$ &c. & $OA = b + \left(F - \frac{bD^2}{2r^2} \right) t^2 + \left(G - \frac{EDb}{r^2} - \frac{bD^4}{8r^4} - \frac{FD^2}{2r^2} \right) t^4$ &c. quarum hæc si ab $ON = b$ subtrahitur, habetur $AN = \left(\frac{bD^2}{2r^2} - F \right) t^2 + \left(\frac{EDb}{r^2} + \frac{bD^4}{8r^4} + \frac{FD^2}{2r^2} - G \right) t^4$ &c.

8) Cum igitur ex hypothesi punctum N secundum Nm , vel At , (quippe ad Nm parallelam,) celeritate \sqrt{C} projectum sit, erit ejus celeritas, qua in puncto t secundum At moveri conatur, $= \sqrt{C - fPd}(At)$ (n. 5 & §. 1).

9) Jam vero tempus t , intra quod linea At percurritur, est $= \int \frac{qd(At)}{\sqrt{C - fPd}(At)} (\S. 1)$. Ergo $dt = \frac{qd(At)}{\sqrt{C - fPd}(At)}$,

$$\text{unde } dt \sqrt{C - fPd}(At) = qd(At)$$

$$Cdt^2 - dt^2 fPd(At) = q^2 d(At)^2.$$

10) Substituto igitur valore P & At ex n. 5 & 7, erit $Cdt^2 - \frac{D^2 n^2 t^2 dt^2}{2br^2}$ &c. $= \frac{q^2 b^2 D^2 dt^2}{r^2} + \frac{6bDq^2 (bE + DF)t^2 dt^2}{r^2}$ &c.

ideoque, comparatis terminis harum serierum, sibi invicem respondentibus secundum methodum notissimam, habetur

$$D = \frac{r\sqrt{C}}{bq}, \text{ \& } E = - \frac{rn^2\sqrt{C}}{12b^4q^3} - \frac{Fr\sqrt{C}}{qb^2}.$$

ii) Por-

12) Porro, quia ex hypothesi punctum N initio motus a linea ON adfendit perpendiculariter secundum Nm , poterit hoc punctum N respectu directionis NO considerari ut quiescens, unde ejus celeritas, ex attractione puncti O orta, & secundum NO directa, erit $= \sqrt{fpd(AN)}$ (n. 6 & §. 1), & tempus t , quo linea AN percurretur, $= \int \frac{qd(AN)}{\sqrt{fpd(AN)}} (\text{§. 1})$, ideoque

$$dt = \frac{qd(AN)}{\sqrt{fpd(AN)}}. \text{ Substitutis igitur valoribus } p \text{ \& } AN \text{ ex n. 6 \& 7, erit}$$

$$\frac{n^2}{2b^2} \left(\frac{bD^2}{r^2} - 2F \right) t^2 dt^2 + \left(\frac{4EDn^2}{r^2b} - \frac{4n^2G}{b^2} + \frac{4F^2n^2}{b^3} + \frac{n^2D^2F}{r^2b^2} \right) t^4 dt^2 \&c.$$

$$= q^2 \left(\frac{bD^2}{r^2} - 2F \right) t^2 dt^2 + 2q^2 \left(\frac{bD^2}{r^2} - 2F \right) \left(\frac{4EDb}{r^2} + \frac{bD^4}{ar^2} + \frac{2FD^2}{r^2} - 4G \right) t^4 dt^2 \&c.$$

12) Comparatis itaque terminis harum serierum, per easdem dignitates temporis t multiplicatis, inveniuntur

$$F = \frac{C}{2bq^2} - \frac{n^2}{4b^2q^2}, \text{ ideoque } E = \frac{rn^2\sqrt{C}}{6b^2q^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2q^3b^3} \text{ (n. 10),}$$

$$\& G = \frac{5n^2C}{48q^4b^4} - \frac{C^2}{8q^4b^3} - \frac{n^4}{48b^3q^4}.$$

43) Est ergo sinus anguli $IOA = Dt + Et^3 \&c.$

$$= \frac{rn\sqrt{C}}{qb} + \left(\frac{rn^2\sqrt{C}}{6b^2q^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2q^3b^3} \right) t^3 \&c. \& \text{ distantia } IO =$$

$$b + \left(\frac{C}{2bq^2} - \frac{n^2}{4b^2q^2} \right) t^2 + \left(\frac{5n^2C}{48b^4q^4} - \frac{C^2}{8q^4b^3} - \frac{n^4}{48b^3q^4} \right) t^4 \&c.$$

$$= b + Ft^2 + Gt^4, \&c. \text{ Q. E. I.}$$

Coroll. 1.

Si loco b & n substituantur literæ c & f , & S sit punctum attrahens, erit $ISA = \frac{rf\sqrt{C}}{c} + \left(\frac{rf^2\sqrt{C}}{6c^2q^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2q^3c^3} \right) t^3 \&c.$

D 2

&

$$\& IS = e + \left(\frac{C}{2cq^2} - \frac{f^2}{4c^2q^2} \right) t^2 + \left(\frac{3f^2C}{48c^2q^4} - \frac{C^2}{8q^2c^2} - \frac{f^4}{48c^2q^4} \right) t^4 \&c.$$

Coroll. 2.

Si ponitur $C = \frac{n^2}{2b}$, fiet $IO = b$, unde curva NI abit in circumulum.

Coroll. 3.

Si ex angulo IOA & distantia Ol quæritur Al & Ol , erit

$$Al = \frac{t\sqrt{C}}{q} - \frac{n^2 t^3 \sqrt{C}}{12b^3 q^3} \&c. \& OA = b - \frac{n^2 t^2}{4b^2 q^2} + \left(\frac{n^2 C}{16b^4 q^4} - \frac{n^4}{48b^2 q^4} \right) t^4 \&c. \text{ vel in casu Coroll. 2 erit } Al = \frac{t\sqrt{C}}{q} - \frac{f^2 t^3 \sqrt{C}}{12c^2 q^3} \&c. \& AS = e - \frac{f^2 t^2}{4c^2 q^2} + \left(\frac{f^2 C}{16c^4 q^4} - \frac{f^4}{48c^2 q^4} \right) t^4 \&c.$$

§. 3. Problema.

Si punctum N celeritate \sqrt{M} secundum directionem NM , ad planum mNO obliquam, ad rectam ON tamen perpendicularem, projiciatur, interea vero trahatur versus O vi $= \frac{n^2}{OL^2}$ five quadratis distantiarum a puncto attrahente reciproce proportionali, ita ut loco rectæ NM describat curvam NL , invenire curvam NL , hac lege descriptam.

Solutio.

1) Ponamus, punctum N hoc motu delatum esse in L . Ex hoc puncto L demittatur perpendicularis Ll versus planum INO , & puncta l & O jungantur recta Ol , sitque Ol , ut antea, $= b + Ft^2 + Gt^4 \&c.$ $IOA = Dt + Et^3$, $LOl = At + Bt^3 \&c.$

2) Ex M demittatur perpendicularum Mm versus planum $IONm$,

ONm, hinc, cum inclinatio hujus plani versus lineam *MN*, five angulus *mNM*, data supponatur, celeritas \sqrt{M} solvi poterit in duas alias, unam secundum *mM*, alteram vero secundum *Nm*, tendentem, quarum illam \sqrt{c} , hanc vero \sqrt{C} , vocabimus; respectu directionis *NO* vero punctum *N* ut quiescens considerari poterit, quia *MN* ex hypothese ad *NO* perpendicularis est.

3) Ex hisce habetur $Al = \frac{bDt}{r} + \left(\frac{bE + DF}{r}\right)t^3 \&c. \&$
 $AN = \left(\frac{bD^2}{2r^2} - F\right)t^2 + \left(\frac{EDb}{r^2} + \frac{bD^4}{8r^4} + \frac{FD^2}{2r} - G\right)t^4 \&c.$
 (uti in §. 2n.7). *LI* vero invenitur simili modo $= \frac{Ol. \sin. LOl}{\cos. LOl}$
 $= \frac{bAt}{r} + \left(\frac{bA^2}{2r^2} + \frac{bB}{r} + \frac{AE}{r}\right)t^3 \&c.$

4) Sit *Ol* = γ , *LOl* = x , *IOA* = v . Ergo *OL* = $\gamma v : \sqrt{(r^2 - x^2)}$.

5) Jam vero vis *OL* est = $n^2 : OL^2$ (ex hyp.). Ergo vis *OL* = $n^2 (r^2 - x^2) : r^2 \gamma^2$ (n. 4).

6) Divisa itaque vi *OL* in duas alias, nimirum perpendiculararem *LI* & parallelam *Ol*, erit vis *LI* = $n^2 x (r^2 - x^2) : r^2 \gamma^2$. vis *Ol* vero = $n^2 (r^2 - x^2)^{3/2} : r^2 \gamma^2$.

7) Vis *IO* denuo solvatur in unam perpendiculararem *IA* & alteram parallelam *AO*, unde vis *IA* = $v n^2 (r^2 - x^2)^{3/2} : r^2 \gamma^2$, & vis *AO* = $(n^2 (r^2 - x^2)^{3/2} \sqrt{(r^2 - v^2)}) : r^2 \gamma^2$.

8) Quia igitur $x = At + Bt^3$, $v = Dt + Et^3$, $\gamma = c + Ft^2 + Gt^4$ (n. 1 & 4), erit vis *LI* = $\pi = \frac{n^2 At}{b^2 r}$ &c. vis *IA* = $P = \frac{n^2 Dt}{rb^2}$ &c. & vis *AO* = $p = \frac{n^2}{l^2} -$

$$\left(\frac{r^2 D^2 b + 3n^2 A^2 + 4r^2 F n^2}{2r^2 b^3}\right)t^2 \&c.$$

9) Ergo, cum celeritas secundum *IL* directa sit = $\sqrt{c - \int \pi d(LI)}$ (n. 2, 8, & §. 1,) habebitur eodem modo,

modo, quo in §. *prac. n. 9* & *10*, $A = \frac{r\sqrt{c}}{bq}$, $B = -$

$$\frac{n^2 Ar^2 - 6b^3 A^3 q^2 - 12b^2 Ar^2 Fq^2}{12b^3 r^2 q^2}$$

10) Et, quia celeritas, secundum *Al* tendens, iidem est = \sqrt{C}
 $- \sqrt{Pd' (Al)}$ (§. 1), habebitur iterum, uti in §. *prac. n. 9* & *10*,
 $D = \frac{r\sqrt{C}}{bq}$ & $E = - \frac{n^2 D}{12b^3 q^2} - \frac{12q^2 DFb^2}{12b^3 q^2}$.

11) Denique, cum celeritas secundum *NA* directa sit
 $= \sqrt{fPd' (AN)}$ (§. 1), inveniatur eodem modo, quo in §. *prac.*
n. 11 & *12*, $F = \frac{C}{2bq^2} - \frac{n^2}{4b^2 q^2}$, $E = + \frac{n^2 \sqrt{C}}{6b^4 q^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2b^3 q^2}$, &
 $G = \frac{5n^2 Cb - 6C^2 b^2 + 3n^2 r^2 cb - n^4}{48b^5 q^4}$.

12) Unde, substitutis valoribus *A* & *F* in valore *B*, *n. 9* in-
 vento, erit $B = \frac{n^2 r\sqrt{c}}{6b^4 q^3} - \frac{rc\sqrt{c}}{2b^3 q^3} - \frac{rC\sqrt{c}}{2b^3 q^3}$.

13) Habetur ergo

$$LOI = \frac{r\sqrt{c}}{bq} + \left(\frac{n^2 r\sqrt{c}}{6b^4 q^3} - \frac{rc\sqrt{c}}{2b^3 q^3} - \frac{rC\sqrt{c}}{2b^3 q^3} \right) t^3 \text{ \&c.}$$

$$IOA = \frac{r\sqrt{C}}{bq} + \left(\frac{n^2 r\sqrt{C}}{6b^4 q^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2b^3 q^3} \right) t^3 \text{ \&c.}$$

$$IO = b + \left(\frac{br^2 C}{2r^2 b^2 q^2} - \frac{n^2}{4b^2 q^2} \right) t^2 +$$

$$\left(\frac{5n^2 Cb - 6C^2 b^2 + 3n^2 r^2 cb - n^4}{48b^5 q^4} \right) t^4 \text{ \&c.}$$

& consequenter curva desiderata. Q. E. I.

§. 4. Problema.

Si puncta *N* & *O* eodem momento proficiantur ita, ut il-
 lud tendat secundum perpendiculararem *Nm* celeritate \sqrt{C} ,
 hoc vero moveatur in circulo *OTS* celeritate \sqrt{g} , punctum
 \odot vero, dum movetur in arcu *OT*, attrahat punctum *N* in re-
 tione

tione reciproca quadratorum distantiarum a se invicem, invenire curvam Nl , hac lege a puncto N descriptam.

Solutio.

1) Ponamus, punctum N tempore t percurriffe arcum Nl .

2) Ex l demittatur normalis lA versus SN , & sit $lA = R + St^3$ &c. OA vero $= b - Vt^2 + Wt^4$ &c.

3) Jam vero, posito $ST = a$, punctum O tempore t & celeritate \sqrt{g} movetur per arcum OT , cujus sinus $= \frac{rt\sqrt{g}}{aq} -$

$$\frac{rgt^3\sqrt{g}}{6a^3q^3} \text{ \&c. (per naturam circuli) vel brevitatis causa } = \frac{mt}{r} - \frac{m^3t^3}{6r^3} \text{ \&c.}$$

$$4) \text{ Ergo } TK = \frac{amt}{r} - \frac{am^3t^3}{6r^3}, \text{ \& } SK = a - \frac{am^2t^2}{2r^2} + \frac{am^4t^4}{24r^4}, \text{ unde } KO = SO - SK = \frac{am^2t^2}{2r^2} - \frac{am^4t^4}{24r^4} \text{ \&c.}$$

$$5) \text{ Ex } P \text{ ducatur } TC \text{ parallela ad } SN, \text{ unde, cum } TK \text{ \& } lA \text{ sint normales ad } SN, \text{ erit } TC = KA, \text{ \& } TK = CA, \text{ unde } TC = KO + OA = b + \left(\frac{am^2}{2r^2} - V\right)t^2 + \left(W - \frac{am^4}{24r^4}\right)t^4 \text{ \&c. \& } lC = lA - CA = lA - TK = \left(R - \frac{am}{r}\right)t + \left(S + \frac{am^3}{6r^3}\right)t^3 \text{ \&c.}$$

$$6) \text{ Hinc } Tl = \sqrt{(TC^2 + lC^2)} = b + \left(\frac{am^2}{2r^2} - V + \frac{R^2}{2b} - \frac{amR}{br} + \frac{a^2m^2}{2br^2}\right)t^2 \text{ \&c.}$$

7) Jam sit vis $Tl = n^2 : Tl^2$.

8) Hæc vis solvatur in unam perpendicularem lC , vel lA , & alteram parallelam CT , vel AO , unde: vis lA erit $= n^2 \cdot lC$

$$IC : TI^3 = P = \frac{n^2(Rr - am)t}{b^3 r}, \text{ \&c. (terminos enim subsequentes hujus seriei in presenti negligimus, quia iis jam opus non est,) \& vis } CT, \text{ vel } AO, = n^2. TC : TI^3 = P = \frac{n^2}{b^2} + \left(\frac{3amRn^2}{rb^4} + \frac{2Vn^2}{b^3} - \frac{am^2n^2}{r^2b^3} - \frac{3n^2R^2}{2b^4} - \frac{3a^2m^2n^2}{2r^2b^4} \right) t^4 \text{ \&c.}$$

9) Cum igitur punctum N tempore t motum sit per arcum NI , sive motu composito per lineas NA & AI , erit, uti in §. 1, celeritas in l , secundum AI directa, $= \sqrt{C - \int Pd(Al)}$, & ea, quæ secundum NA directa est, $= \sqrt{\int pd(AN)}$.

10) Unde, si eodem modo, quo in §. 2, procedatur, & loco m ejus valor ex n. 3 substituatur, inveniatur $Al = \frac{t\sqrt{C}}{q} + \left(\frac{n^2\sqrt{g}}{12b^3q^3} - \frac{n^2\sqrt{C}}{12q^2b^3} \right) t^2$ &c. & $OA = b - \frac{n^2t^2}{4b^2q^2} + \left(\frac{n^2C}{16b^4q^4} + \frac{n^2g}{48b^4q^4} + \frac{n^2g(a+b)}{24ab^4q^4} - \frac{n^2\sqrt{Cg}}{8b^4q^4} - \frac{n^4}{48b^5q^4} \right) t^4$ &c.
Q. E. I.

Scolion.

Eodem modo, quo in §. 3, facile etiam inveniri potest curva, si punctum N non in plano $ITSONm$, sed secundum rectam NM , versus dictam planum sub angulo MNm inclinatum, projicitur.

§. 5. *Problema.*

Si punctum N projiciatur celeritate \sqrt{C} secundum Nm , perpendicularem ad SN , in hac vero linea SN sint duo puncta S & O quiescentis, & punctum N in ratione reciproca quadratorum distantiarum attrahentia, invenire curvam NI , a puncto N hac lege descriptam.

Solutio.

1) Ponatur, ut ante, $IA = Rr + Sr^2$ &c. $OA = b - Vr^2 + Wr^4$ &c. $SO = a$, $ON = b$, $a + b = c$. Ergo $SA = SO + OA = c - Vr^2 + Wr^4$ &c.

2) Hinc

2) Hinc $IO = \sqrt{(AI^2 + OA^2)} = b + \left(\frac{R^2}{2b} - V\right)t^2$ &c.

$IS = \sqrt{(SA^2 + IA^2)} = e + \left(\frac{R^2}{2e} - V\right)t^2$ &c.

3) Jam vero vis IS est $= f^2 : SI^2$ (f. 2 Cor. 1); ergo vis IA , quatenus ab attractione puncti S oritur, est $= f^2$.

$AI : SI^2 = \frac{f^2 R t}{e^3}$ &c. & vis $AS = f^2$. $AS : SI^2 = \frac{f^2}{e^2} + \left(\frac{2Vf^2}{e^3} - \frac{3R^2 f^2}{2e^4}\right)t^2$ &c.

4) Similiter vis IA , quatenus ab attractione puncti O oritur, est $= n^2$. $IA : OP = \frac{n^2 R t}{b^3}$ &c. & vis $AO = n^2$.

$OA : OP = \frac{n^2}{b^2} + \left(\frac{2Vn^2}{b^3} - \frac{3R^2 n^2}{2b^4}\right)t^2$ &c.

5) Ergo vis IA , ab attractione utriusque puncti S & O oriunda, est $= \left(\frac{f^2 R}{e^3} + \frac{n^2 R}{b^3}\right)t$, &c. $= P$, & vis $AS =$

$\frac{f^2}{e^2} + \frac{n^2}{b^2} + \left(\frac{2Vf^2}{e^3} - \frac{3R^2 f^2}{2e^4} + \frac{2Vn^2}{b^3} - \frac{3R^2 n^2}{2b^4}\right)t^2$ &c. $= p$.

6) Jam vero quadratum celeritatis in I , quatenus secundum AI directa est, habetur $= C - fPd(AI)$ (f. 1). Ergo

$dt = \frac{qd(AI)}{\sqrt{C - fPd(AI)}} (f. cit.)$ unde habetur eodem

modo, quo in f. 2 n. 9 & 10, $R = \frac{\sqrt{C}}{q}$, $S = \frac{-f^2 \sqrt{C}}{12e^3 q^2}$

$-\frac{n^2 \sqrt{C}}{12b^3 q^2}$.

7) Similiter est celeritas, secundum NA directa, $= \sqrt{fPd(AN)}$. Ergo iterum, quia lineae AI & NA eodem

tempore, quo arcus NI , percurruntur, $dt = \frac{qd(AN)}{\sqrt{fPd(AN)}} (f. 1)$,

E

unde

unde invenitur eodem modo, quo in §. 2 n. 11 & 12, $V =$
 $\frac{f^2}{4c^2q^2} + \frac{n^2}{4b^2q^2}$, & $W = \frac{n^2C}{16b^4q^4} - \frac{f^4}{48c^2q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^3b^2q^4}$
 $+ \frac{f^2C}{16c^4q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^2b^2} - \frac{n^4}{48b^3q^4}$.

8) Ergo $Al = \frac{\sqrt{C}}{q} - \left(\frac{f^2\sqrt{C}}{12c^2q^3} + \frac{n^2\sqrt{C}}{12b^3q^3} \right) t^3$ &c.
 & $OA = b - \left(\frac{f^2}{4c^2q^2} + \frac{n^2}{4b^2q^2} \right) t^2 + \left(\frac{n^2C}{16b^4q^4} - \frac{f^4}{48c^2q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^3b^2q^4} + \frac{f^2C}{16c^4q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^2b^2} - \frac{n^4}{48b^3q^4} \right) t^4$, &c.
 nec non $Sd = SO + OA = c - \left(\frac{f^2}{4c^2q^2} + \frac{n^2}{4b^2q^2} \right) t^2$
 $+ \left(\frac{n^2C}{16b^4q^4} - \frac{f^4}{48c^2q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^3b^2q^4} + \frac{f^2C}{16c^4q^4} - \frac{f^2n^2}{48c^2b^2} - \frac{n^4}{48b^3q^4} \right) t^4$ &c. Q. E. I.

Corollarium.

Si attractio puncti S cessat, fiet $f = c$, unde $Al = \frac{\sqrt{C}}{q}$
 $- \frac{n^2t^3\sqrt{C}}{12b^3q^3}$ &c. & $CA = b - \frac{n^2t^2}{4b^2q^2} + \left(\frac{n^2C}{16b^4q^4} - \frac{n^4}{48b^3q^4} \right) t^4$ &c. uti supra §. 2 Coroll. 3 pro ellipsi invenimus. Idem evenit, si attractio puncti O cessare supponitur.

Scolion.

Hactenus casus simpliciores consideravimus. Punctum enim N , in motu constitutum, attrahitur, aut ab unico puncto, v. g. O , aut a pluribus, v. g. O & S . Si illud, punctum O aut plane quiescit, (uti in §. 2,) aut movetur in curva quâ am, v. g. circulo OT (uti in §. 4). Sin vero hoc, mimimum, si a duobus punctis attrahatur, aut utrumque quiescit, (uti in §. præf.) aut alterutrum, v. g. O , movetur in cur-

curva quadam, e.g. circulo OT . (Illo enim casu, in quo neutrum punctum attrahens quiescit, in presenti opus non est.) Posteriorem casum in §. seq. considerabimus. Et, cum hic iterum duæ possibiles sint hypotheses, siquidem punctum N aut projicitur secundum rectam Nm , cum punctis TSO in eodem plano sitis, aut secundum rectam NM , dicto plano in sublimi positam, quatenus casum jam §. 3 consideravimus, missa priori hypothesi, de posteriori tantum agemus, & simul, uti in casibus præcedentibus, supponemus, rectam NM lineæ SON perpendiculariter insistere.

§. 6. *Problema.*

Si punctam N projicitur secundum NM , plano $TSON$ in sublimi positam, celeritate \sqrt{v} , & attrahatur a punctis duobus, scilicet uno quiescente S , & altero in circulo OT moto T , in ratione inversa quadratorum distantiarum, invenire arcum NL , hac lege tempore t descriptam.

Solutio.

1) Ex puncto L , quo punctum N tempore t delatum est, demittatur perpendicularum LI versus planum $SONT$, eo usque continuatum, & ex I ducantur rectæ IS , IT , nec non perpendicularis IA versus rectam SN .

2) Ponatur sinus anguli $ISA = Dt + Et^2$ &c. $LTI = At + Bs^2$ &c. $SN = e$, $ON = b$, et $SL = e + Ft^2 + Gt^3$ &c. et ponatur punctum L a puncto S tantum distare, ut LI respectu SL negligi possit, quare SL & SI pro æqualibus haberi poterunt.

3) Quia TO ex hypothesi est circulus, ponatur ejus semidiameter $ST = a$, et celeritas, qua punctum O in circulo OT movetur, $= \sqrt{g}$, unde ex natura circuli et tempore t ,

quo arcus TO percurritur, habetur sinus $TSK = \frac{rt\sqrt{g}}{aq} -$

$\frac{rt^2g\sqrt{g}}{6a^2q^3}$ &c. vel, si $\frac{r\sqrt{g}}{aq}$ brevitatis gratia ponitur $= m$,

erit sinus $TSK = mt - \frac{m^3t^3}{6r^2}$ &c.

4) Ergo $TK = \frac{amt}{r} - \frac{am^3t^3}{6r^3}$ &c. & $SK = a - \frac{am^2t^2}{2r^2}$ &c.

5) Quia $ISA = Dt + Et^3$ &c. & $SI = e + Ft^2 + Gt^4$ &c.
 (n. 2), erit $AI = \frac{eDt}{r} + \left(\frac{eE}{r} + \frac{DF}{r}\right)t^3$, &c. & $AS = e +$
 $\left(F - \frac{eD^2}{2r^2}\right)t^2 - \left(\frac{EDe}{r^2} + \frac{eD^4}{8r^4} + \frac{FD_2}{2r^2} - G\right)t^4$ &c. unde
 de $AN = SN - SA = e - SA = \left(\frac{eD^2}{2r^2} - F\right)t^2 +$
 $\left(\frac{EDe}{r^2} + \frac{eD^4}{8r^4} + \frac{FD_2}{2r^2} - G\right)t^4$ &c.

6) Ergo, si TC ducitur parallela ad SN , erit, ob TK & IA
 perpendicularares ad SN , $IC = IA - CA = IA - TK =$
 $\left(\frac{eD}{r} - \frac{am}{r}\right)t + \left(\frac{Ee}{r} + \frac{DF}{r} - \frac{am^3}{6r^3}\right)t^3$ &c. TC vero erit
 $= KA = SA - SK = e - a - \left(\frac{eD^2}{2r^2} - F - \frac{am^2}{2r^2}\right)t^2$ &c.
 vel ob $e - a = SN - SO = ON = b$ (n. 2) erit $TC = b$
 $+ \left(F + \frac{am^2}{2r^2} - \frac{eD^2}{2r^2}\right)t^2$ &c.

7) Ergo $TI = \sqrt{TC^2 + IC^2} = b + \left(F + \frac{am^2}{2br^2} +$
 $\frac{aeD^2}{2br^2} - \frac{acmD}{br^2}\right)t^2$ &c.

8) Inferatur, ut vol. LTI ad TI , sic sinus LTI se habet
 ad LI , unde invenitur $LI = \frac{bAt}{r} + \left(\frac{bB}{r} + \frac{AF}{r} + \frac{Acm^2a}{2br^2} +$
 $\frac{AaeD^2}{2br^2} - \frac{AacmD}{br^2} + \frac{b \cdot 3}{2r^3}\right)t^3$ &c.

9) Et simili modo invenitur $TL = b + \left(F + \frac{am^2}{2br^2} +$
 $\frac{aeD^2}{2br^2} - \frac{acmD}{br^2} + \frac{bA^2}{2r^2}\right)t^2$ &c.

10) Jam vero vis, qua L versus T trahitur, ex hypothesi
 est $= n^2 : TL^2$, quae si solvatur in unam perpendiculararem
 LI ,

Ll , & alteram parallelam Tl , erit illa = n^2 . $Ll : Tl^2 = \frac{f^2 b A t}{b^2 r}$ &c. hæc vero = n^2 . $Tl : TL^2 = \frac{n^2}{b^2} + \left(\frac{2acmDn^2}{b^2 r^2}\right)^2$

$$- \frac{2Fn^2}{b^2} - \frac{acm^2 n^2}{b^2 r^2} - \frac{acD^2 n^2}{b^2 r^2} - \frac{3A^2 n^2}{2b^2 r^2} \Big)^2 \text{ \&c.} = \Phi.$$

11) Hæc via denno solvatur in duas alias IC & TC , quarum illa invenitur ob angulum ad C rectum, = Φ . $IC : Tl = \frac{n^2}{b^2} \left(\frac{eD}{r} - \frac{am}{r}\right) t$ &c. hæc vero = Φ . $TC : Tl = \frac{n^2}{b^2} + \left(\frac{3acmn^2 D}{b^2 r^2} - \frac{2Fn^2}{b^2} - \frac{3acm^2 n^2}{2b^2 r^2} - \frac{3acD^2 n^2}{2b^2 r^2} - \frac{3A^2 n^2}{2b^2 r^2} + \frac{n^2 am^2}{2b^2 r^2} - \frac{n^2 eD^2}{2b^2 r^2}\right)^2 \text{ \&c.}$

$$12) \text{ Similiter vis, qua punctum } L \text{ versus } S \text{ trahitur, ex hypothesi est } = f^2 : SL^2 = f^2 : Sl^2 (n. 2).$$

13) Ergo, si hæc itidem resolvitur in tres alias Ll , lA , & AS , erit illa = $\frac{f^2 b A t}{r c^2}$ &c. illa = $\frac{f^2 D c t}{r c^2}$ &c. hæc = $\frac{f^2}{c^2} - \left(\frac{2Ff^2}{c^2} + \frac{ef^2 D n^2}{2r^2 c^2}\right)^2 \text{ \&c.}$

$$14) \text{ Combinatis igitur hisce viribus, quatenus ab attractio- ne utriusque puncti } S \text{ \& } T \text{ oriuntur, erit vis } Ll = \left(\frac{n^2 A}{b^2 r} + \frac{f^2 b A}{r^2}\right) t, \text{ \&c.} = p, \text{ vis } lA = \left(\frac{eDn^2}{b^2 r} - \frac{amn^2}{b^2 r} + \frac{f^2 D}{r c^2}\right) t \text{ \&c.}$$

= p , & vis AS denique = $\frac{n^2}{b^2} + \frac{f^2}{c^2} + \left(\frac{3acmn^2 D}{b^2 r^2} - \frac{2Fn^2}{b^2} - \frac{3acm^2 n^2}{2b^2 r^2} - \frac{3acD^2 n^2}{2b^2 r^2} - \frac{3A^2 n^2}{2b^2 r^2} + \frac{an^2 m^2}{2b^2 r^2} - \frac{en^2 l^2}{2b^2 r^2} - \frac{2Ff^2}{c^2} - \frac{ef^2 l^2}{2r^2 c^2}\right)^2 \text{ \&c.} = p.$

$$15) \text{ Inventis igitur potentiis, punctum } N, \text{ secundum } NM \text{ projectum, in arcu } NL \text{ retinentibus, facile etiam habentur celeri-}$$

leritates, quibus punctum L secundum ML , AL , & NA , movetur.

16) Cum enim celeritas projectionis in N data sit $= \sqrt{v}$ (ex hyp.) & cognita quoque supponatur inclinatio lineæ NM versus planum $OSTNm$, ex angulo mNm habentur celeritates, in quas celeritas \sqrt{v} resolvi potest, quarum una tendit secundum mM , & quæ fit $= \sqrt{c}$, altera vero directæ est secundum Nm , & quam ponemus $= \sqrt{c}$.

17) Quibus suppositis, celeritas ML erit $= \sqrt{c} - \int pd(L)$

(n. 14 & §. 1), & $dt = \frac{qd(L)}{\sqrt{c} - \int pd(L)}$ (ibid.) unde habetur

eodem modo, quo in §. 3 n. 9, $A = \frac{r\sqrt{c}}{bq}$, $B = \frac{f^2 r\sqrt{c}}{4b^2 c^2 q^3} +$

$$\frac{n^2 r\sqrt{c}}{4b^4 q^3} - \frac{rf^2\sqrt{c}}{12b^2 c^2 q^3} - \frac{rC\sqrt{c}}{2b^3 q^3} + \frac{r\sqrt{Ccg}}{b^3 q^3} - \frac{erg\sqrt{c}}{2b^3 aq^3} - \frac{rc\sqrt{c}}{2b^3 q^3}$$

18) Unde habetur LTh , quippe quod ex hypothese est $= At + Bt^3$ &c.

19) Similiter celeritas Al est $= \sqrt{C} - \int pd(Al)$ (n. 14 & §. 1), unde invenitur eodem modo, quo in §. 2 n. 9 & 10, $D =$

$$\frac{r\sqrt{C}}{eq} E = \frac{rn^2\sqrt{C}}{12b^3 eq^2} + \frac{rf^2\sqrt{C}}{6c^2 q^2} + \frac{rn^2\sqrt{C}}{4c^2 b^2 q^3} + \frac{rn^2\sqrt{C}}{12b^3 eq^3} - \frac{rC\sqrt{C}}{2q^3}$$

20) Ergo habetur angulus ISA , quippe qui ex hypothese est $= Dt + Et^3$ &c.

21) Denique celeritas AN est $= \sqrt{\int pd(AN)}$ (n. 14 & §. 1), unde invenitur eodem modo, quo in §. 2 n. 11 & 12, $F = \frac{C}{2eq^2}$

$$- \frac{f^2}{4c^2 q^2} - \frac{n^2}{4b^2 q^2} \text{ \& } G = \frac{n^2 c}{16b^4 q^4} + \frac{n^2 C}{16b^4 q^4} + \frac{n^2 g}{48b^4 q^4} +$$

$$\frac{en^2 g}{24b^4 q^4} + \frac{n^2 \sqrt{Cg}}{12eb^2 q^4} + \frac{5f^2 C}{48c^2 q^4} + \frac{n^2 C}{8eb^2} - \frac{f^4}{48c^2 q^4} - \frac{n^2 f^2}{48c^2 b^2 q^4}$$

$$- \frac{n^2 \sqrt{Cg}}{8b^2 q^4} - \frac{n^2 f^2}{48c^2 b^2 q^4} - \frac{n^4}{48b^3 q^4} - \frac{n^2 g}{12eb^2 q^4} - \frac{C^2}{8c^2 q^4}$$

22) Ergo habemus etiam SL , quippe quod ex hypothese est $= e + Ft^2 + Gt^4$ &c. Q. E. I.

Scholion 1.

In aprico est, ni fallor, curvam, in *Paragrapho* presenti inventam, esse orbitæ lunaris speciem. Speciem dico; cum enim curvam *TO* circulem, nec non angulum *MNS*, quem tangens orbitæ lunaris in *N* cum linea syzygiorum *SON* interceptit, tanquam rectum, & nodum in ipsa syzygia incidere supposuerimus; quilibet facile perspiciet, tot possibiles esse species orbitæ lunaris, quot dantur modi, quibus hæc hypotheses variari possunt.

Scholion 2.

Atque hæc quidem sunt, quæ in presenti de hac materia proponere placuit. Equidem haud dubito, fore, qui applicationem specialio rem formulæ nostræ ad motum lunæ desideraverint; sed nec vacat, nec lubet, huic Problemati tantum impendere operæ, cui temporibus nostris pretium non est. Fundamenta igitur proposuisse contenti, ulterio rem ejus elaborationem otiosioribus relinquimus, & quoad applicationem illud tantum monemus, quod facilius curva quaesita invenitur, si ex quantitativis inventis *St*, *ST*, *LSA*, *TSO*, eruatür angulus *ITD*, sive elongatio lunæ a linea syzygiorum ad eclipticam reducta, & hinc angulus loco temporis *s* in series, supra inventas, inducatur; quod enim si fit, & si series saltem ad quartum usque terminum continuatur, habebitur series, per quam locus lunæ ab oppositione in *N* usque ad proximam quadraturam, & si loco $+\sqrt{C}$ substituitur $-\sqrt{C}$, a quadratura proxime antecedente usque ad oppositionem in *N*, inveniri potest, modo hæc celeritas, quod in genere notandum, præter celeritatem, qua luna circa terram volvitur, etiam istam comprehendat, qua luna simul cum terra circa solem *S* movetur, & cujus directio in *N* parallela esse debet isti, qua terra in *O* gaudet.

Ad hanc Observationem pertinet *Tabula*, quæ huic *Mens* adjecta est, in res incisa.

TAB. I.

**ANIMADVERSIONUM PHILOLOGICARUM ET
CRITICARUM ad varia S. Codicis utriusque Fæderis loca,
Auctore JO. DIETERICO WINCKLERO, D.**

Pars altera.

Hil.

Hildesim, sumtibz heredum B. Schræderi, 1752, 8.

Plag. 20.

- I**ndefesso pergit studio Venerabilis Autor testimoniis sanctorum tabularum, doctiorum Virorum industriam expectantium, lucem affundere, in *prima* statim *Commentatione*, quæ est, ex ordine *prioris Partis, prima & vigesima, ad Genes. XLIII, 32*; se convertens, ubi in causas inquiri, cur *Egyptiis* cum *Hebræis* victu eodem uti haud licuerit. Ample *Josephus*, cum fratribus, utpote peregrinis atque alienigenis, nec cum fratrem agnoscentibus, minime comedens, excusatur; quod vel prudentiæ regula id ipsum iusserit. Nulla igitur eo nomine in *Josephum* Patriarcham accusatio iuste cadere potest, etsi secus vilum nonnullis, imprimis *Morgano, Basnagio, Abelio*, aliisque, quibus ab aliis docte responsum. *Ansaldo* deinde opinio confutatur, publice nuper proposita. Denique causas odii *Egyptios* inter & *Hebræos* inde repetit Noster, quod atrocissimus gentis *Egyptiacæ* factus communionem cum *Israelitis*, utpote vilioris sortis hominibus, haud tulerit. Huic accessit gravissimi ponderis causa, ex *Manethoni*s testimonio elicienda, secundum quem *Egyptii* quondam pastores quosdam peregrinos tyrannos experti fuerant, atque adeo hoc genus hominum metuebant, ne in discrimen res sua publica veniret. Coniungitur cum hac disquisitione alia, *vigesima* scilicet *secunda*, ad eundem *Josephum* referenda, & ad illustrandum *Pf. CV, 22*, accommodata. Putant nonnulli, *Psalmista* ibi exposere *Josephi*, circa puriorem religionem in *Egypto*, curam. At rectius Autori Venerabili sapere videntur illi, qui hunc locum saltem de prudentia *Josephi* civili, & ingenii ad recte constituendam, riteque administrandam, pro istorum temporum conditione, reipublicam, dexteritate, accipiunt; ubi tamen negari nequit, *Josephum* partibus suis, ad veram religionem in *Egypto* promovendam, & superstitionem ingruentem destruendam, minime fuisse defuturum. Sequens *vigesima tertia* Animadversio spicilegium rerum *Pauli* atque *Barnabæ*, inter *Lystrenses* gestarum, exhibet, in quo colligendo Noster eo potissimum curam intendit suam, ut rationes constituat firmissimas, ex quibus appareat, *Lystrenses* tum demum, ubi miraculum in claudican-

estate quodam homine peractum fuerat, *Paulum* ideo nominasse *Mercurium*, & *Barnabam Jovem*, quia putaverint, *Jovem*, Numen illud summum, minus operari, sed cessare ac quiescere semper a labore, idque cum *Barnaba*, quiete adstante ac tacente, commode visum sit convenire; e contrario *Mercurium* pro filio ac ministro *Jovis* habuerint, & inde, tale quid in *Paulo* docente, & miracula patrante, recte se invenisse, judicaverint. Ampla hinc exhibetur Commentatio ad *2 Petr. 1, 2, 3, 5*, contra *Petzingeri* philologicam hario-lationem directam, qua is nova ratione locum *Petrinum* explicare, & difficultatibus insatis liberare, studuerat. Huic nempe explicationi modestas Cel. Autor animadversiones opposuit. *Vigesima quinta* observatio sub censuram vocat verba *Pauli 1 Cor. V, 9*: ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Diversa ratione hæc verba ab interpretibus accipiuntur, nec, qualis hic sit intelligenda Epistola, de qua *Paulus* loquitur, satis inter eruditos constat viros. Venerabilis Autor illud inprimis agit, ut dissonum suum a *Polemanni* sententia de-clararet, quin is nuperissime publico, ex *Lightfooti* autoritate, professus fuerat. Inveniant hic Lectores omnia *Polemanni* argumenta solide discussa. Post hæc Autor Noster in locum *1 Cor. XV, 32*, paulo curatius inquirat, ubi variæ primo recen-sentur interpretum sententia, ad tres fere classes referen-dæ; deinde rationes offeruntur præponderantes, ex quibus patet, *Paulum* vere, quod & vocabulum Græcum, & conne-xio textus, quin etiam aliæ res circumstantes, doceant, Ephesi bestiarum insultui corpus vitæque objicere, summumque vi-tæ periculum adire, coactum esse; denique, ut hæc explicatio ab omnibus liberetur difficultatibus, eorum argumenta forti-ter refutantur, qui hic metaphoricam cum bestiis pugnam in-telligunt. Nec diffidendum est, præclare hic Autorem res egis-sisse suas. Finem dicendorum Noster in hac Dissertatione fa-cit, tribus saltem verbis monendo, percommode posse hanc de vera *Pauli* cum bestiis lucta sententiam ad varia alia ejus-dem divini scriptoris testimonia applicari, & verum inde in-terpretationis rectæ fundamentum reperti, v. g. *1 Cor. XV, 9*,

Pag. 235.

377.

284.

301.

303.

312.

317.

332.

335.

F

2 Tim.

- 2 *Tim. IV, 17.* Data hac occasione, Venerabilis Au'tor vocabuli *Συψίς* notionem metaphoricam in sequente Commentatione *vigesima septima* ornandam atque amplificandam sibi sumit. Multa hinc eleganter de propria hujus vocabuli significatione commemorantur, & deinde ex his colligitur, metaphoricæ hujus vocabuli notioni, in scriptoribus tam profanis, quam sacris, obvix, magnum robur & insignem accedere emphasin, quando homines noxii ac virulenti, serpentibus, viperisque, & aliis bestiis rapacibus, similes, hoc nomine appellantur. Metaphorice ita hoc modo indicatur homo animo moribusque ferinis, quando *Συψίς* appellatur. Brevis nunc sequitur in veram vocabuli Hebraici notionem inquisitio. Docet hic Cel. Autor, ornamentum femininum hoc nomine venire, vocem autem *Genes. XXXV, 4,* & *Exod. XXXII, 2, 3,* aurium insigne decus, *Proverb. autem XI, 22,* & *Jes. III, 21,* nasi ornatus, designare, qualis quidem, ut nonnulli monent scriptores, inter Hebræos quondam obtinuit. Quæ sententia pluribus ex opere quodam *Dassoviano*, adhuc inedito, corroboratur. Explicatio textus *Paulini Rom. VI, 19,* in *vigesima nona* observatione suscipitur, ubi per *ἀνὴρ Συψίς* S. Rev. Autor intelligit, cum aliis interpretibus, id, quod secundum opiniones, mores, & constitutiones, hominum plerumque fit. Convenit hoc etiam cum Apostoli scribendi modo, ubi res grandes & præclaras verbis, ad captum legentium accommodatis, propriis, & in vulgus notis, describit, ut etiam rudes & plebei homines, qui tempore conscripi Novi Testamenti vixerunt, certam de mysteriis fidei sententiam inde haurire potuerint. Sed quid est illud, quod *Paulus* sub *imbecillitate carnis* in allegato loco intelligit? Varia doctorum hæc de re est sententia. Optime tamen rei consuli putatur, si, sub illa omnes tres infirmitatis humanæ classes, seu genera et intellectus, et voluntatis, et affectuum, a *Paulo* innui, affirmetur. Ad aliud Codicis sacri testimonium, scilicet *Matt. VIII, 6,* occurrens, pergit Autor Celeberrimus, et, post varia, de vocabulo *αἰσῆς* et *Jebous*, dicta, ostendit
- 351.
- 353.
- 356.
- 361.
- 366.
- 367.
- 378.
- 379.

dit præclare, hoc vocabulum, vi etymi, dominum, auctoritate præditum, designare, et hinc patere, quam digne tam in Veteri, quam Novo, Instrumento Deus & Servator noster appelletur *κύριος*, dum *κατ' ἐξοχήν* summa potentem auctoritate ac potestate Deum notat, honore prosequendum summo, qualis nulli debetur enti creato. Observatio *trigesima prima*, ad 2 Sam. VII, 12, eos contra doctos viros est conscripta, qui ex hoc testimonio divino colligunt, posteris Davidis sedendi privilegium in atrio templi competere. Nominatim contra Jo. Christiani Hebenstreitii, Theologi Lipsiensis, Programma quoddam, hac de re compositum, Commentatio ista est directa, ubi etiam integra doctissimi Ebelingii inserta est Exercitatio, hoc super argumento scripta, & ad Autorem nostrum transmissa, quæ omnem hujus regii privilegii causam vanam atque irritam reddit. Pergit deinde Autor noster ad aliud testimonium sanctius pertractandum, quod Paulus Galat. III, 1, exhibet. Anxie ibi interpretes de vocabulo *βαρυσίνον* fuerunt solliciti, Idem illud esse, quod *φάρον νέον*, oculis occidere, in *Etymologico magno* traditur. Hinc nempe interpretes multi fascinandi notionem sibi invenisse visi sunt; alii aliam. Autoris vero ex sententia hæc notio non plane est deferenda, quia optime ea convenit tum artibus, quibus ad fallendos Galatas, ad Christianam fidem conversos, utebantur falsi doctores, præstigiatoris, tum metaphoræ, a Paulo Apostolo adhibitæ, de Christo, ob oculos Galatarum, quasi pictoris penicillo, posito. Denique etiam Autor contra Schwartzium aliosque disputat, qui alienam huic loco attribuunt significationem. In sequenti observatione *trigesima tertia*, ad Matth. IX, 8, Autor disquirat, quid per *ἐξουίαν* hoc in loco a populo intelligatur; num peccati remittendi pariter, ac paralyticum sanandi, potestas, an vero posterior tantum. Deinde inquirat, quid hæc phrasis sibi velit, qua, dedisse hominibus hæc potestatem Deum, populus prædicat. Simul etiam Noster sententias aliorum hac de re examinare studet. Postea *trigesima quarta* Commentatiuncula, ad Exod. VIII, 16, vocabulo

Pag. 232.

234.

402.

422.

429.

433.

440.

442.

454.

472.

- Pag. 476. **בולו** interpretando est dicata. Non pedicula, sed vermiculum potius, ligna erodentem, hoc vocabulum designare, ex Græca Versione septuagintavirali
477. Autor confirmat, & deinde tradit, ex re ipsa constare, vocabulum hoc Hebræum de volanti insecto esse intelligendum. Agmen denique claudit observatio, ad *Marc. VII, 4, 8, trigesimo quinto* loco instituta, ubi de vocabulo *זיתים* plurima docte differuntur. Totum libellum testem amplæ doctrinæ Cel. Autoris, & studii sanctioris philologici, esse, unicuique cordato & diligenti Lectori, vel leviter inspicienti, patebit.

DISCOURS, QUI A REMPORTE LE PRIX A L'ACADEMIE DE DIJON EN L'ANNÉE MDCCL, &c.

hoc est,

DISSERTATIO, CUI DECRETUM EST PRÆMIUM ab Academia Divionensi anno MDCCL, de quæstione illa, quæ proposuit eadem Academia: An scientiarum & artium instaurationi debeatur ipsa morum emendatio, Autore Cive quodam Genevensi.

Genevæ, apud Barillotum & filium, 1751, 8.

Plag. 4.

Divionensis Academia quæstionem: Num instauratione literarum aliquid contulerit ad morum castitatem integritatemque, eruditis viris, in qua certarent solvenda, proposuerat. Quæ ut apprimè cum generis humani prosperitate conjuncta est, ita ad eam decernendam non ingenium modo, sed studium imprimis, doctrina, opera, & cura summa, requiritur, ne quid temere, quod tanquam securim injiciat rebus hominum, statuatur. Interim hæc, de qua nunc agimus, Commentatio palma est, ab Academia illustri, digna habita, atque famam magnam vel ab ipsa reprehendentium eam multitudine adeptæ; quæ res etiam facit, ut nostrum de eadem judicium retinere facile possimus. Ut vero Lectores nostri possint judicare, quomodo provinciam suam adimplerit Civis voster Genevensis, quem *J. J. Rousseau* esse, aliunde constat, quæque ratione in reprehendenda rerum humanarum pulcherrime,

ma, doctrina & scientia, versatus sit, argumentum Commemorationis, quam possit fieri brevissime, enarrabitur. Ac primo quidem jam in Præfatione desperat, se omnium suffragia laturum; solatus tamen animum suum, quod, nonnullos, reliquis sapientiores, fore, suspicetur, quorum, dubium non sit, quin puncta ferat: quos etiam esse, ait, quibus eum oporteat scribere, qui seculo suo velit superstes esse; non autem hominibus, qui, opinionibus ætatis suæ occæcati, præve judicent. Deinde monet, animum sibi initio fuisse, ita immutare Commemorationem suam, ut novum propemodum opus prodiret; abjecisse se tamen illud consilium, ne honoris, ab Academia sibi habiti, parum esse memor videretur. Nonnullis itaque observationibus exceptis, eam ita, docet, in hominum dari manus, ut exhibitæ esset Academia. Quibus præmissis, rem ipsam aggreditur, &, quamvis se literarum rudem esse profiteatur, tamen, *inflationem literarum mores videt corrupisse*, ait, eaque in re non tam doctrinæ se detrahere, quam virtutis, omni doctrina præstantioris, causam agere, existimat, neque ab Academiae judicio sibi metuendum esse putat, cum reperiantur Principes tam æqui, ut, rebus dubiis, se ipsi fere condemnent. Ad extremum, satis esse, pronuntiat, si vere, & ex animi sui sententia, hac de re judicet, siquidem præmium, quo animus se suus ipse coronet, interverti possit a nemine. Quo factò, sententiam, quam amplexus est, ita probare conatur, ut *priori Orationis parte*, literas quasi ferta quædam esse, contendat, quibus vincula ornare soleant, qui aliis servitutis jugum imponerent. Idque ut probabile reddat, Principes fere literarum studiosos fuisse monet, sed eo, quo diximus, consilio. Deinde, in quibus regionibus literarum maxime florere studia, in iis etiam vitæ cultum esse positissimum, Atheniensem, Romanorum, & Gallorum, exemplo docet; Germanis enim rusticitatem exprobrat, Italosque pantomimos vocat, quam modeste quidem ac vere, nunc non disputamus. A qua vero vivendi consuetudine cum simulacra virtutum, & tot splendida peccata oriantur, se jam confecisse putat, quod voluit probare, a literis nempe morum castitatem plurimum esse detrimenti passam. Illud vero, ut appareat, inter homines, priusquam ingenii cultum sumerent, nullam existisse simula-

mulationem, atque unicuique alterius sensus patuisse, monet: cum hodie contra suspicionum, simultatum, timoris, terrorum, odii, invidiæ, proditorum, plena sint omnia, atque ista vitia omnia vivendi elegantia & urbanitate, tanquam velo quodam obtento, tegantur. Hac de causa Ægyptios, Græcos, & Romanos, multo meliores ante fuisse, quam literarum luce collastrarentur, ait. Immo Constantinopolin, originem illam literarum, unde doctrinæ ad reliquas Europæ partes, tanquam coloniz, deductæ sint, luxuria, corruptela, proditoribus, cadibusque, laborasse, ac denique everfam esse. Et, quanquam apud Sinenses tanta in laude dicantur esse artes ingenue, ut earum intelligentia viam ad summos honores munit, illos tamen non omnibus solum vitiis esse obrutos, sed a Tartariis etiam sub jugum missos. Quibus rebus inductus, felices prædicat gentes, quæ literarum rudes, sua sibi virtute fixissæ fortunam, ut Persæ, ut Scythæ, ut Germani veteres, ut Roma ipsa, temporibus iis, quæ propius ab origine urbis aberant, ut alia quædam gens, quæ nostro ævo virtute eminet, (Helvetica sine dubio,) ut feri denique Americæ populi, quibus etiam Spartanorum civitas, in Græciæ sint, adscribenda videatur. Jam, his, tanquam levis armaturæ militibus, præmissis, in altera Parte cominus agit, atque Ægyptiorum opiationem, Deum quendam, quietis humanæ inimicum, scientiarum inventorem esse, quantum potest, propugnat. Docet enim primo, vitiis hominum eas suam debere originem, Astronomiam superstitioni, eloquentiam ambitioni, odio, adulationi, & mendacio, Geographiam avaritiæ, Physicam vanæ curiositati, Philosophiam denique moralem ipsam superbiz humanæ. Neque vero a vitiis tantum eas ortas esse, sed ne sine vitiis quidem ali. Nihil enim, sine injustitia hominum, valere Jurisprudentiam; neque Historiam, nisi tyranni, bella, & conspirationes, essent. Denique, criteriis certitudinis eas nulla habere, judicat, sed erroribus hic obsideri omnia, in quos facile implicentur, qui viam ad eas querant. Ut vero nascantur a vitiis, ita vicissim eas alere vitia, docet, ac primo irreparabilem temporis jacturam afferre, deinde luxuriam parere, porro virtutis militaris tanquam nervos incidere, ac magnos sensus extinguere, genium sæculi ac saporem publicum corrumpere, a

rerum,

rerum, scita & utilium & necessariorum, cognitione nos abducere, noxiarum contra turpiumque imaginibus omnia implere, funestum discrimen hominum introducere, quippe quod non virtute nitatur, sed ingenii dotibus, eaque re virtutis studium languidum reddere. Hæc fere sunt, quæ magna verborum pompa contra literas disputat, in quibus vero non una ratione peccari, facile Lectores nostri vident. Nam primo, quam in re vera cernatur virtus, vel ignorasse videtur Autor, vel parum, cum scriberet, secum cogitasse; deinde multa imputat literis, quæ his ita minimè adscribi poterunt, ut inter gentes barbaras, nullaque literarum luce collustratas, maxime cognoscuntur; ac tandem, quibus literis in communi hominum prolapsione carere non possumus, quæque, ut nunc est nostra conditio, tolerabiliorem vitam nostram jucundiorumque reddunt, ex-passim in hoc opusculo propterea carpuntur, quod, homine integro, locum habituræ minus fuissent. Cur vero virtus militaris tanquam unica, certe præstantissima, laudatur? Sed, plura dicere, necesse nunc non est, cum *Gautierius* in *Diario, Mercure galant* inscripto, alique, jam satis in vindicanda literis dignitate sua elaborarint.

NOVA LITERARIA.

Quæ nuper publico Programmate significata nobis sunt a docto quadam Poloniæ Geographo, ejusdem verbis hic Lectorum causa repetenda duximus:

Dudum est, quod desiderata fuerit ab eruditissimis præcipuis Mathematicis & Geographis fautoribus accurata regni Polonia, & Magni Ducatus Lithuania, geographica descriptio; & hanc bodienam desiderari, aut saltem nondum publici juris factam esse, licet vicina Russia & Bobemia, imò & Silesia, præverint, pauci sunt, qui ignorant. Ea motu ratione Illustrissimus quidam literarum Patronus, qui colligendo elegantissimam suppellectilem geographicam, in qua sunt fere omnes Mappa geographica regni Polonia & Magni Ducatus Lithuania ad hunc usque diem in æs incisa, & plus quam quadraginta Tabule diversarum dicti regni Polonia & Magni Ducatus Lithuania Provinciarum penna delineata, multos annos consumpsit, multam operam, multam aris, impendit, ope hujus sua collectionis, patriam, regnum Polonia, accuratissimis, quantum fieri potest,

Ta-

Tabulis, conspectum regni, ac Magni Ducatus Lithuaniae, cum confiniis, exhibentibus, donare consilium cepit. Quare nunc id agit, ut nitidissime depicta, & in unum corpus, aut, si velis, Atlantem Polonicum, redacta, Chalcographo ad incidendum in arcu tradantur. Commisit hanc curam generoso Domino Deutsch, Capitano Regio, & Geometra jurato, hujus rei valde perito, qui jam ipse, ubi lacunam in Tabulis, aut dubium situm, invenit, sepius loca adiit, ibique praesens Tabulas secum habitas supplevit, aut correxit, id quod etiam adhuc facturus est, si necessitas postulaverit. Instituti vero ratio haec est: Dabuntur sedecim Tabulae, quas dicunt, speciales, & una generalis; forma erit ordinaria, quam Mappis geographicis dare solent, & totum opus, ad quod absolvendum abhinc integrum biennium requiritur, his septendecim Tabulis constabit, adjecto brevi elenco, qui inserviet, ut unusquisque statim scire possit, quam partem Poloniae, aut Lithuaniae, quaevis Tabula ante oculos ponat. Ut autem sum'ibus suppeditandis, qui non parvi erunt, sufficere possit praedictus Generosus Capitaneus Deutsch; placuit modus subscriptionis, alioquin etiam usitatus in ejusmodi rebus, ea lege, ut unumquodque exemplar subscribenti non pluris, quam octo aureis, constet, quorum quatuor praeenumerando statim solvet nominato Generoso Capitulo Deutsch, & ab eo confessionem facta praeenumerationis accipiet, reliquos quatuor tunc demum tradet, quando exemplar suum tenebit. Postea, expleto, qui visus fuerit, subscribentium numero, nullum exemplar infra duodecim aureos vendetur, & ut innotescant eorum nomina, qui subscriptione perficiendo operi subvenere, post titulum operis singulatim indicabuntur. Celebriorum etiam Poloniae & Germaniae Urbium Bibliopolis mandabitur, subscriptiones accipere, & super his validas confessiones, seu majus, praeenumerationis schedulas, dare, id quod proxime Novellis publicis notum fieri curabitur. Ceterum unusquisque fiduciam habeto, nil neglectum iri, quod vel ad plenissime instruendum, vel ad ornandum, vel ad purificandum mendis, opus requiri poterit, & invitantur omnes rei geographicae fautores, ut, si quid habent, quod promovendo, aut perfectius edendo, operi conducere putant, id humanissime communicare velint.

Dabatur Varsovia mense Septembri A. 1752.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii Anno MDCCLIII.

THESAURUS NUMISMATUM IMPERATORUM
priorum XII Morellianus, tribus Tomis in folio compre-
bensus, & in eum CHRIST. SCHLEGELII, SIGEB.
HAVERCAMPI, & ANTON. FRANCISCI GORII,
Commentaria. Accedunt Clariss. GORII Descriptio Co-
lumnæ Trajanæ, a MORELLIO in æs incisa, nec non
TRISTANI, RUBENII, & HARDUINI, interpretatio-
nes pretiosissimarum aliquot antiquitatis monu-
mentorum, cum Prefatione PETRI
WESSELINGII.

Tomii III.

Amstelædami, sumtibus Jacobi a Wetstein, 1752, fol.

Tom. I Alph. 8 plag. 8, cum Tab. 2n. 12, Tom. II
 Alph. 6 plag. 8. Tom. III Tab. 2n. 108.

Varia illa aspectusque fata, quibus præstantissimus hic
Theſaurus Morellianus per quinquaginta fere annos
 expositus fuit, dubium propemodum fecissent, an
 unquam ille, quantumvis eum expetentibus viris do-
 ctis ad unum omnibus, proditurus in lucem esset. *Morellius*
 ipse, in arduo illo rei numariæ studio nemini secundus, plu-
 ribus autem superior, propter diversas calamitates, ternæ
 captivitate, aliasque impedimenta, cum quibus per omnem
 fere suam vitam, a Clariss. Virq. *Andrea Petro Junia-*
nello, eleganter & diserte descriptam, confictus fuit, ab-
 solvere tantum opus commode haud poterat. Hinc Celeb.

Tom. II
 in fine.

G

Schle-

Schlegelius, rei numariae pariter peritissimus, in vasti laboris societatem opportune adscitus, conjunctis cum ipso *Morellio* viribus, operi quamprimum strenue exequendo sese alacriter accingebat: interea autem ipse *Morellius*, jam ante quinquaginta annos, vivis excesserat. *Schlegelius* autem, in Thesauro numario Gothano amplissimo rite ordinando & disponendo occupatus, tantum ibi molesti laboris inveniebat, ut alteri illi Thesauro *Morelliano* ultimam manum imponere, ex suo quidem voto, haud posset: interim tamen, quantum per otium viresque poterat, in illo adornando sedulo allaborabat, donec & ipse ante hos triginta annos vita abiret.

Tabula igitur istae XII Imperatorum Romanorum priorum aeneae *Morellianae*, & quicquid ad easdem scite explicandas & illustrandas collegerat & annotaverat per vitam suam *Schlegelius*, hic Lipsiae, apud *Theod. Fritschium*, in scriniis latuerunt, donec ab Heredibus *Fritschianis* aere suo apparatus istum redimeret bibliopola *Jac. Wetkenus*, nunc a *Wetkenis* dictus. Tum ab ipso cura ista Thesauri illius exoliendi & edendi *Clariss. Havercamp* proinus committebatur; sed aliis illi officii sui laboribus impeditus, lentius in opere illo exequendo procedebat, donec & ipsum hos ante decem annos fatalis hora sua rebus humanis eximeret, relicto illo Thesauro, quod jure dolendum, maximam sui partem imperfecto. *Clariss. tandem Dorvillius*, in consilium advocatus, ad tanti operis, toties interrupti, editionem ex dignitate curandam illustrem *Ant. Franc. Gorium*, Florentinum, vetum antiquarum callentissimum, multisque ingentis & molis & eruditionis voluminibus jam dudum celeberrimum, placide invitabat, qui & mollibus veteris amici imperiis victus, conditionem istam arduam demum labens accipiebat, ut ex ipsius eleganti Epistola, ad ipsius *Dorvillium* perscripta, clarius patet, atque sic in trium posteriorum Imperatorum, utriusque nempe *Vespasiani* atque *Domitiani*, numos, breviter quidem, at docte tamen, commentabatur. Sed bella infestina, interea orta, hincque minora terra marique intuta facta, atque ipsa inprimis locorum disti-

diffitorum spatiosè nimis intervalla, negotium illud, vix susceptum, admodum arduum ac difficile reddebant. Tandem autem, superatis feliciter omnibus illis impedimentis, egregium hocce Opus, maximo rei literariz commodo, ad finem exoptatum perductum fuit. In *Schlegelii* ergo potissimum explicationibus plurimum ubique deprehenditur laboris, diffusæ lectionis, & securatæ diligentiz, adeo, ut, si verum dicere liceat, illis ex merito præ reliquis omnibus prima palma sit tribuenda. *Havercampus* autem, diversam plene ac faciliorem ab illa *Schlegelii* operosiore viam ingressus, *Trifani* imprimis aliorumque potius sententias & opiniones adducit, quam suas, ne mutata quidem sæpissime, qua illi usi passim fuerant, dialecto peregrina, quod & recte animadvertit *Celeb. Wesselingius*. Clarissimi denique *Gotti, Havercampi* vestigiis maximam partem alias inhaerentis, eximia eruditio & in re numaria insignis peritia, dudum notissima, nec hic desideratur; quamvis nonnihil contra ipsum, circa veram explicationem & lectionem numi cujusdam rarioris, in *Domitianum* a *Tianis* in *Bithynia* percussæ, cum inscriptione: *Zeus eopyæus*, modestè moneat laudatissimus modo *Petr. Wesselingius*, in doctissima & elegantissima Præfatione, huic *Thesauro* splendide præmissa, ex qua nos ea quoque maximam partem hausimus, quæ de miris & ambiguis magnifici hujus Operis numarii fati hæc usque strictim commemoravimus. Ipse vero hic *Theaurus*, tanto nomine, si copiam numerorum spectes, sane dignissimus, in tres majores *Tomos* divisus est: quorum primus doctissimas Virorum illorum Celeberrimorum, supra laudatorum, explicationes in numos *Jul. Casaris, Augusti, & Tiberij*, continet; secundus autem res, sub *Caligula, Claudio, Nerone, Galba, Orbone, Vitellio, Flavio & Tito Vespasiani*, ac denique *Domitiano*, gestas; luculentis utplurimum commentariis, e numis aureis, argenteis, & æreis, Græcis ac Latinis, scite illustrat. Tertius demum omnes illas Tabulas æneas numero quamplurimas exhibet, in quibus numi illi, in istos Imperatores cusi, quotquot scilicet ex præstantissimis *Gazophylaciis* haberi & congeri potuerunt, affabre sculpti,

Tom. II
pag. 488.

in Præfat.
fol. XV.

Tom. II
pag. 1 seq.
in Appen-
dice.

singulari animi oculorumque cum voluptate, spectantes: quibus tandem accesserunt decem aliz concinnæ icones, quæ celeberrimam illam Columnam *Trajanam*, utriusque belli *Dacici*, ab ipso gesti, historiam vivide exhibentem, nitide repræsentant, quam luculento Commentario illustravit laudatissimus *Gorius*, in quo egregios alias suorum antecessorum, *Alphonsi Ciacconi & Raphaelis Fakhetti*, de eodem argumento, labores interdum longe superavit. Eximiam illam *Trajanæ* columnam excipit pretiosissimus ille *Achates Tiberianus*, & *Germana Augusta*, cum integris Commentariis doctissimis

Tom. II
pag. 41 seq.
in Append.

Alberti Rubenii, Jo. Trifani, & Jo. Harduini. Agmen denique claudit nitidissima effigies Arcus illius triumphalis celebratissimi, in *Titi Vespasiani* honorem, post Judæos captos & subactos, quondam merito erecti, in quo præsertim ópima illa templi Hierosolymitani spolia elegantissime & accuratissime depicta conspiciuntur, de quibus olim doctissimum librum commentarium composuit, ut notum, *Hadrianus Re-*

Tom. II
pag. 56 in
Append.

landus, æternum illud literarum sacrarum decus; quare & breviorẽ hęc illius arcus *Titiani* triumphalis enarrationem adornavit *Celeb. Gorius*, quoniam neapẽ antea amplissimum

Tom. II
pag. 325 seq.

ex ipso *Relando* excerptum ipsi *Thesaurø* jam inseruerat. Atque hæc quidem de Opere ipso satis præstabili, cujus totam veluti imaginem brevi quasi tabella hic complexi sumus, ex qua solers harumque deliciarum eruditaram cupidus Lector nunc per se facile intelliget, quantæ eruditionis multæ varizque opes in hoc locupletissimo *Thesaurø* sint querendæ. Quoniam autem institutum nostrum. hand permittit, ut in excerptendis rebus notatu dignis justo copiosiores simus; hinc, gustus tantum gratis, paucissima jam & plurimis in medium afferre animus est, inprimis tamen ex *Schlegeliani* commentariis, quos quidem, ut superius jam monuimus, omnium optime & accuratissime elaboratos esse, deprehendimus. Sic igitur doctissime agit noster *Schle-*

Tom. I
pag. 116.

gelius de memorabili illo *Atia*, matris *Augusti*, insomnio, quo per quietem viderat intestina sua ad sidera ferri, & per omnem terrarum cœlique arabitam late explicari: quibus, majoris il-

lustra-

lustrationis gratis, ea commode addi poterant, quæ similem plane in modum leguntur apud *Artemidorum Lib. V Oni- rocrit. Cap. 57 pag. 262*, quæ tamen, quia copiosiora, jam non exscribimus. Porro de Capricorni illo signo, in numis *Augusti* crebro obvio, diligentissime tractat, probatque diserte cum *Ez. Spanhemio*, contra *Harduinum* aliosque dissentientes, horoscopi *Augusti* potius id esse signum, quam abundantiaæ symbolum. De fortuna reduci, in numis *Augusti* conspicua, diffuse & erudite disserit; ut & alibi de *Jovis Tenantis*, item *Martis Ultoris*, templis, ariæ, & cultu. Sphingis quoque figuram, in numis *Augusti* aliquoties occurrentem, scite explicat; nec non cistam Bacchicam arcanam, inter duos angues collocatam. Numos pariter rariores, quibus inscriptum est: *Salus generis humani*, luculento commentario, ut solet, illustrat: quod & pari diligentia facit in explicando numo maximi moduli argenteo rarissimo Græco, a Cydonæatis Creten-sibus in honorem *Augusti* & Senatus Romani simul percusso. De nomine *Galba*, quod Gallis *præpinguam* significare, scripsit *Suetonius*, erudite disserit; omisit tamen veram nominis derivationem, nempe ex Hebraico צלל, *Cbeleh*, *Cbalab*, *Cbalb*, hoc est, *adeps*, *pinguedo*, egregie sic docente summo in his interioribus literis Viro, *Sam. Bocharto*, *Geograph. sacr. Part. II Lib. I Cap. 42 pag. 676*. Disputat quoque doctissime contra *Jac. Ofschium*, qui illud acutum instrumentum, quod in numis *Vitellii* capiti *Vesta* velato appositum cernitur, pro acu comatoria stultè habuerat, ostenditque potius liquidissime & magno eruditionis apparatu, faciem illud ardentem esse, *Vesta*, osu sacri ignis æterni custodi, omnium optime convenientem. Denique, ut si eam dicendi faciamus, de insauso illo gemina Romanorum clade vico *Bebriaco* fuisse disserit, atque multis ostendere allaborat, rectissime illud nomen scribi *Bebriacum*: invictis tamen propemodam argumentis ac testimoniis contra demonstravit Vir summus, *Christoph. Cellarius*, longe rectius scribendum esse *Betvianum*, vel *Bedriacum*, in immortalis opere *Geograph. antiq. Tom. I Lib. II Cap. 9 pag. 689*. Sed hæc pau-

Tom. I
pag. 195 &
280.

231.
227 & 293.
231.
293.
439.

Tom. II
pag. 153.
Tom. I
pag. 565.

Tom. II
pag. 139.

231.

229.

ca, speciminis tantum loco, ex innumeris fere aliis, jam sufficientiant; ex quibus eruditus Lector nunc facile, ut confidimus, perspiciet, quam lautæ splendidæque epulæ in hoc quidem Thesaurio numerario amplissimo ipsi sint propositæ. Utinam igitur per novum hoc Opus, cui plurima sunt & egregia decora, illud rei numerariæ studium, tam necessarium, utile, elegans, in omnes fere disciplinas late sese diffundens, revalescere non nihil nostris his temporibus posset, quod, nescimus, quo inerti seculi præsentis torpore, adhuc penitus fere friguit; quod tamen superiore ævo maximo ardore & acerrima contentione colebatur, quippe quod, uti notissimum, una tulit *Vaillantios, Spontios, Patinos, Cuperos, Noristos, Cibiffetios*, item inprimis *Spanbemiros, Morellios, Schlegelios*, & alia nomina magna, & haud dubie æternum victura. Multum tamen huic Operi ab enormi, quod ei a *Westemio* statutum est, pretio timemus: quod ipsum cum privatorum hominum fortunas longe excedat, hinc facile futurum est, ut emtores *Thesaurus* iste admodum paucos inveniat, inprimis cum multa etiam hic legantur, quæ, nostra certe ætate, minime haberi nova possunt, sed dudum ab aliis, *Vaillantio, Patino, Trifano*, eadem, interdum etiam majori, diligentia sunt explicata.

NOVI COMMENTARII ACADEMIÆ SCIENTIARUM
Imperialis Petropolitane. Tomus primus,
ad Annos 1747 & 1748.

Petropoli, typis Academiæ Scientiarum, 1750, 4 maj.

Alph. 3 plag. 4, Tabb. zn. 17.

Commentariorum Academiæ Petropolitane adhuc proditisse constat Tomos X, quorum ultimus usque ad A. 1738 pertinet. Cum igitur paulo tardius lucem aspicerent egregii Sociorum labores; eo adducta videtur esse Illustris Academia, ut de *Novis Commentariis* edendis consilium caperet. *Novi* dicuntur, non ideo tantum, quod nova sit quodammodo instituti ratio; sed & eo potissimum, quod post nova Academiæ Statuta tradita (id quod ab Augustissima Imperatrici factum est A. 1747,) a Sociis prolatos ingenii fructus contineat; nova præterea sit (ut dein monebimus,) *Classicum* dispositio. Omnes verò Dissertationes adhuc residuas, quæ ad præcedentes *Com-*

men-

mentariorum Tomi usque ad A. 1746 spectant, etiam sub prelo jam sudare, ipsisque coronidem imposituros esse, intelligimus.

Initio horum *Commentariorum* coinparet brevis Historia institutionis *Academice*, (quæ nunc duabus constat *Classibus*, *Academia* proprie ita dicta, & altera, *Universitate* appellata,) ab Aug. Imp. *Elisabetha* A. 1747 factæ, una cum Statutis, *Academice* ab ea traditis. Deim præmissa est ipsis *Commentariis* (ad morem *Commentariorum Academia Parisiensis*.) summaria singularum *Dissertationum* recensio: quod indigenarum potissimum causa factam esse, monetur, ut intelligant ii, quid *Dissertationum* Auctores ad incrementum scientiarum conferre studuerint. Ad *Dissertationes* ipsas quod attinet, paulo aliam, ac ante, in iis disponendis rationem secuta est *Illustris Academia*. Quatuor nempe eorum *Classes* constituit, quarum prima (ut propriis *Commentatoris* utamur verbis,) complectitur, qua *Mathesin* proprie spectant; altera, physico-mathematica, quæ ad *Physicam experimentalem, & Mechanicam*, pertinet; tertia, physica, *anatomicas, botanicas, & chemicas*, exhibet *Dissertationes*; quarta denique *astronomicas*, quæ (ob rationem, pag. 466 Tomi I *Comment. veterum allatam*.) ad finem cuiusque Tomi Novorum *Commentariorum* reficitur, *observationes potissimum sistit astronomicas*. Quæ vero ad *Classem historicam* alias pertinebant, penitus exclusæ sunt.

In *Classe* itaque *mathematica* sequentia existant *Schediasmata*: 1) *Euleri de superficie conorum scalarum, aliorumque corporum conicorum*. Ut, quid hac in materia hæctenus actum sit, pateat, breviter historiam ejus secundum Auctorem *Cel.* hic præmittemus. Veteres in dimetiendis *superficiebus* conicis non ultra conos rectos processerunt. Præmissus argumentum de superficie cono scaleni dimetienda aggressus est *Varignonius* in *Miscell. Berol. Cent. II*, atque curvæ, cujus constructio a quadratura circuli pendet, invenit, cujus rectificacione superficies cono cujusvis scaleni assignari potest. Ei *Dissertationi* ibidem subjunctum legitur *Additamentum Leibnitii*, in quo idem per rectificacionem curvæ algebraicæ, & quidem pro omnibus omnino *superficiebus*

Pag. 3.

conicis, efficitur. Irrepsit vero in hanc solutionem levis quidam error, qui tamen, ut facile emendandus, ita solutionis præstantiæ nil detrahit; dum nempe superficies conici exprimitur recta, ducta in arcum curvæ inventæ, qui tamen prius quantitate quadam minui debuisset. In præsentî itaque argumentum hoc de novo resumit, & ulterius protulit, Cels. *Eulerus*. - Primo nempe conum scalenum ordinarium (hoc est, cujus basis circularis,) considerans, exhibet ante omnia formulam generalem, superficiem conici scaleni experimentem. Hinc deducitur facile constructio curvæ *Varignonianæ*. Simul facile patet, quomodo eadem infinitis modis per quadraturas construi queat. Cum vero in hujusmodi Problematibus imprimis desideretur constructio exhibenda, non per quadraturas, sed per rectificationes curvarum algebraicarum; huic in finem in usum vocat elegantem methodum *Hermannianam*, quadraturas omnes ad rectificationes curvarum algebraicarum reducendi: quo ipse scopus *Varignoni* & *Leibnitii* facillime obtinetur. Varias hujusmodi curvas determinat, quas inter se commendat lineæ sexti ordinis, cujus arcus, in rectam constantem ductus, statim superficiem quæsitam exhibet. His expeditis, ad superficies conoidicas in genere, hoc est, quarum basis est curva quævis, transit. Re-

dit ea generatim ad $\frac{fx dx \sqrt{bb + yy}}{\sqrt{xx + yy}}$. Cum autem hæc ad

quadraturas, vel rectificationes, infinitis modis reduci possit; imprimis tamen eam viam, quæ ad constructionem *Leibnitianam* deducit, ingressus est Autor. Eruit nempe *Leibnitianam* constructionem suam e consideratione rectarum, ad datam curvam sub angulo quovis constante ductarum, quæ suis complicibus novam formant curvam, cujus rectificatio adeo simpliciter exprimitur, ut quadratura quævis facile eo reducatur, quo etiam redeunt methodi *Hermanni* & *Bernoullii*, rectificationes ad quadraturas reducendi. Pro hac curva in præsentî assumit *Clariss.* Autor ipsam basin conici, atque sic negotium methodo & simplicissima, & generali, perficit. Hinc simul corrigitur lapsus *Leibnitii* in dimensione conici

coni scaleni, eademque illa methodus ad conos generatim quocvis extenditur. 2) Ejusdem *Theoremata circa divisores numerorum*. Principio circa hujusmodi disquisitiones arithmeticas in genere quædam monet. Hoc nempe inprimis notatu dignum esse, occurrere varia Theoremata numerica, (quorum plurima in medium protulit *Fermatius*,) quæ, etsi pro veris omnino cognoscantur, tamen demonstrari nequeant; ut adeo in ipsa Mathesi pura deatur ejusmodi veritates non demonstrabiles. Hoc autem Arithmeticæ videri proprium, cum in Geometria non constent tales propositiones, quarum veritas, vel falsitas, non firmissimis rationibus evinci queat. Hinc Arithmeticam esse omnium scientiarum mathematicarum abstrusissimam. Porro utilitatem hujusmodi speculationum defendit, cum, etiamsi veritates hæ in se videri possent steriles, tamen methodus sit notatu digna, & ad alia utiliora cognoscenda viam patefacere soleat. Theoremata, circa quæ jam versatur Autor Celeberrimus, respiciunt divisores numerorum, in hæc formula: $a^n \pm b^n$ contentorum, quorum nonnulla jam à *Fermatio*, sed absque demonstratione, sunt publicata. Rei natura vix permittit, ut de his fufius dicamus. Eorum, quæ nova hic sistuntur, vel unicuique specimen exhibemus: demonstrare nempe Autorem, (quod adhuc ab omnibus scriptoribus methodi *Diophantæ* semper est affirmatum, a nemine tamen demonstratum, præter *Fermatum*, qui vero suam demonstrationem nunquam publicavit,) nullum numerum, vel hujus formæ: $4^n - 1$, vel per numerum talis formæ divisibilem, unquam esse posse summam duorum quadratorum; ideoque omnem summam duorum quadratorum inter se primorum vel esse numerum primum, vel, bipario excepto, alios divisores, nisi in forma $4^n + 1$ contentos, non admittere. Varia quoque hinc inde deteguntur compendia, in investigatione divisorum utilissima, quoties numeri continentur sub forma $a^n + b^n$. 3) Ejusdem *varia Demonstrationes geometricæ*. Exhibet hic Vir Celeb. demonstrationes quorundam Theorematum geometricorum, easque non per formulas algebraicas, (ut haud difficulter fie-

Pag. 20.

49.

ri posset,) sed more veterum e principiis mere geometricis, adornatas. Primum est, quod proposuit *Fermatius* in *Commercio epistol.* Geometris demonstrandum, sequentis tenoris: Si infra semicirculi diametrum constituatur rectangulum, cujus latitudo æquetur chordæ quadrantis, sive lateri quadrati inscripti, atque e punctis ejus duobus infimis ad quodvis peripheriæ punctum ducantur duæ rectæ: has diametrum ita secare, ut sit semper summa duorum segmentorum æqualis quadrato diametri. Hanc propositionem nemo adhuc demonstravit: id quod jam *Vir Celeb.* methodo mere geometrica (ut diximus) præstavit. Alterum est Theorema, in vulgus notum, quo area trianguli determinatur e tribus lateribus. Demonstratio petita est e circulo, in triangulum inscripto. Tertium est, quo area quadrilateri, circulo inscripti, exprimitur similiter per sola latera, cõjus demonstrationem quoque geometricam, sed admodum intricatam, proposuit quondam *Naudæus* in *Miscell. Berol.* Præterea novum quoque Theorema, nusquam adhuc prolatum, aut demonstratum, subjungit. Nimirum, quemadmodum constat, in omni parallelogrammo summam quadratorum ambarum diagonalium æquari summæ quadratorum quatuor laterum, ita demonstrat, generatim in omni quadrilatero summam quadratorum ambarum diagonalium semper esse minorem summa quadratorum quatuor laterum; & completo circa binæ latera parallelogrammo. (quod adeo tria puncta cum trapezio habebit communia,) & jungendo duo puncta reliqua diversa parallelogrammi & trapezii, ipsum defectum æquari quadrato hujus lineæ jungentis. 4) Idem *de propagatione pulsuum per medium elasticum.* Arduam hic materiam sibi indagandam sumsit, maximi tamen momenti, vel ideo, quod & soni, & verosimiliter luminis quoque, propagatio eo redeat. Ut vero in ea maxima cum perspicuitate versetur, a primis principis mechanicis eam eruendam, & a casibus simplicissimis incipiendum, duxit. Primo itaque unicam saltem particulam, inter duo elastra detentam, considerat, ejusque motum eruit fore oscillatorium, quem & qualis sit, desinit. Deia duas ejusmodi assumit particulas; at motum earum a priori

Reg. 67.

priori invenit maxime discrepantem, nec amplius oscillatorio similem, hinc & multo difficultus determinandum, valde nimirum diversum, prout earum & situs & motus initialis sunt diversimode comparati. Exinde ad plures particulas transit, ubi quidem formulæ oriuntur maxime complexæ, ipsamque hinc motus determinationem difficiliorem reddentes. Hoc tamen satis exinde perspicietur, propagationem pulsuum per medium elasticum non fieri (ut plerisque placuit,) per motum oscillatorium: quam sententiam alia difficultate laborare, jam ostendit Celeb. Autor in *Tract. de Lumine & Coloribus*, in *Opusculis* publicato. 5) Ejusd. *Examen artificii, navis a principio motus interno propellendi, quod quondam ab acutissimo Viro, Jac. Bernoulli, est propositum*. In *Operibus Jac. Bernoullii inter Posthuma* existat *Schediasma*, ubi proponitur artificium, navem a principio motus, intra ipsam navem concluso, propellendi: dum nempe ad tabulam perfecte elasticam verticalem, in navi firmatam, appellii jubet pendulum quoque elasticum, idque motum versus eam partem navi impressuram existimat. Cum vero id actu ipso nunquam sit tentatum, satis autem foret & paradoxum, & in praxi utile, si propositum succederet; operæ pretium fecit Celeb. Autor, hunc mechanismum secundum principia mechanica examinando. Cum enim *Bernoullius* ideam hanc differentiz inter vires vivas & mortuas superstruxerit, dum, ex illis oriri posse motum per vim internam, qui ex his nunquam potest, credidit; ostenderit vero alibi *Eulerus*, hanc differentiam re vera nullam esse; verendum est sane, ne irritum sit ipsum illud propositum. Augetur vero suspicio ex ea consideratione, pendulum ipsum sollicitare navem a parte priori contraria, dum vis, qua pendulum tam a pondere, quam a vi centrifuga, tenditur, imprimatur puncto suspensionis. Haec quoque vim mortuam, priori oppositam, non neglexit Inventor, sed ab illa detractam invenit relinquere excessum satis magnum, ut navis moveri queat. Talis excessus an reapse locum habeat, sequentem in modum investigat Noster. Navem in loco suo penitus supponit fixam, & querit summam sollicitationum

Pag. 106.

momentanearum, quibus durante quovis penduli descensu & ascensu retro pellitur. Dein simili modo determinat vim ictus, quo a pendulo propellitur, tempore inter quemvis descensum & ascensum medio. Assumit vero hac in disquisitione pendulum primo simplex, motumque fieri, vel per quadrantem, vel per arcum minorem; deinde pendulum compositum; imo alios casus multo adhuc difficiliores. Singulis hisce casibus patet, vires dictas esse semper inter se æquales, adeoque motum navis exinde oriri posse nullum. Hocque locum habet, sive a resistentia aquæ abstrahatur, sive ea in computum ducatur. Attamen accidit hic casus singularis, & notatu dignissimus, nempe ope resistentiæ certi cujusdam generis tali mechanismo oriri posse motum, qui absque illa non consequeretur. Hoc nempe fieri, si navis basi suæ incumbat plano aspero; super quo absque frictione sensibili moveri nequeat, quo itaque fieri possit, ut vires retrorsum pellentes a frictione destruantur, vis percussionis autem a frictione superari nequeat. Singulare hoc est paradoxum mechanicum, motum a frictione oriri posse, qui absque illa profusus nullus esset. Ceterum, etsi ita in auras abierit propositum *Bernoullianum*, nil tamen ideo detrahitur laudibus Viri summi. Cum enim inter *Posthuma* saltem reperitur; liquet, ipsam ideam immaturam adhuc esse ingenii fructum, quem aliter fortasse, si vixisset, in medium protulisset. Latet vero vitium in eo, quod in determinanda vi percussionis humani quippiam passus sit *Bernoullius*: quem errorem animadvertit quoque Commentator *Cramerus*, at ob calculi molestiam non correxit. 6) *Ge. Wolff. Kraftii Dissertatio geometrica de Problematis aliquot conicis, per Analysis concinne solvendis.* Problemata hic sistit duo, per formulas analyticas concinne soluta: 1) data ellipseos duabus diametris conjugatis, invenire axes; 2) data una diametrorum conjugatione, invenire alteram sub angulo quovis dato. Prioris constructionem primus dedit *Pappus Coll. math. Lib. VIII*, sed absque demonstratione. Eam supplere conatus est Commentator, *Fred. Commandinus*, sed non feliciter. Novam deinde constructionem dedit

Blon-

Pag. 124.

Blondellus in *Oper. Acad. Paris.* occasione fornicum. Sed fatendum est, præsentem illas perspicuitate & concianitate maximopere superare. Præmisit quoque tria Theoremata, huc facientia, concianne demonstrata. 7) Ejusdem *Demonstrationes duorum Theorematum geometricorum.* Primum horum propositum est Autori absque demonstratione a *Cel. Eulero*, estque hoc id ipsum, quod de differentia summæ quadratorum laterum & diagonalium in quadrilatero in Dissertatione, supra memorata, *Eulerus* tradidit. Alterum est celebratissimum illud Theorema *Cotesianum*, cujus quidem demonstrationem generalem, e serierum natura petitam, dedit *J. Bernoullius Oper. Tomo IV.* Cum vero hanc paulo subtiliorem putet Autor, quam ut facile capiatur; haud inutile duxit, calos quosdam Speciales, quando nempe peripheria divisibilis est in partes 4, 6, & 8, e principiis mere geometricis demonstrare, ut sic exemplis quibusdam Theorematis veritas facilius pateat.

Pag. 131.

Classis physico-mathematica continet: 1) *Kraftii Observationes meteorologicas, factas A. 1745 & 1746 Tubingæ* Post brevem descriptionem instrumentorum, exponit observationes circa altitudinem barometri, ejusque variationem annuam; gradus caloris & frigoris; auroramque borealem; illasque, quæ Tubingæ habitæ fuerunt, cum Petropolitans comparat. Appendicis loco aliquid, ad historiam Astronomiz spectans, affert. E loco nimirum *Historia Imp. Ottom.* a Principe Moldaviz, *Demetrio Cantemiro*, scriptæ, fol. 364 sub *Ormano II §. 3* verosimiliter probat, lumen dictum *Cassinianum* jam A. 1620 die 22 Febr. st. v. ibi observatum; sicque ejus epocham, quæ A. 1659 poni solet, per 39 annos retrahendam esse. 2) *G. W. Richmann de quantitate caloris, quæ post miscelam fluidorum, certo gradu calidorum, oriri debet.* Cogitatis his ansam dedit *Kraftii* Dissertatio de calore & frigore, ubi is exhibuit formulam pro gradu caloris fluidorum mixtorum. Autor nempe alio ex fonte quoque eruit formulam, sed a *Kraftiana* paulo diversam, & majores caloris gradus exhibentem. Invenit nempe, gradum caloris (hoc est,

139.

152.

propris excessum supra quendam gradum caloris constantem, singularum massarum multiplicandum esse in massas singulas, & summam factorum dividendam per summam massarum. Ratio autem differentiae in eo posita est, quod *Kraftii* formula exprimat calorem fluidorum ipsorum, thermometri, vasis, in quo fluidum miscetur, distributum per summam massarum fluidorum, thermometri, & vasis, quas circumstantias neglexit Autor. Ceterum experimenta exhibet varia, eaque tam cum sua, quam *Kraftiana*, formula comparat, variaque inde consecraria, nec non cautelas, in iis institutendis adhibendas, derivat. 3) Ejusd. *Formula, pro gradu excessus caloris, supra gradum caloris, mixti ex nive & sale ammoniaco, post miscelam duarum massarum aquearum, diverso gradu calidarum, confirmatio per experimenta.* Formulam hanc dedit A. 1744, ibidemque ad eam confirmandam usus est experimentis *Kraftii*. Posita nempe massae frigidioris *a* calore *m*, calidioris *b* calore *n*, fore gradum caloris

post miscelam = $\frac{am + bn}{a + b}$. Jam experimenta exponit pro-

174. pria, eundem in finem instituta, & quae inde resultant, cum formula *Kraftiana* comparat. 4) Ejusdem *Inquisitio in legem, secundum quam calor fluidi, in vase contenti, certo temporis intervallo, in temperie aeris constanter eadem decrescit, vel crescit; & detectio ejus; simulque thermometra, perfecte concordantia construendi ratio, hinc deducta.* Argumentum hic sibi pervestigandum sumit Autor, haud parvi in Physica momenti, a nemine tamen adhuc accuratius pertractatum. Optimum putavit, rem primo per experimenta indagare. Eorum itaque multa cum cura instituit, repetiit, interque se comparavit. Exinde detexit analogiam, inter ea locum habentem; unde ad legem generalem deductus est. Omnia ista hic fuse exponit. Sufficiat hic nobis, indicare consecraria palmaria, ex ista disquisitione fluentia. Sunt autem ista: 1) Decrementa & incrementa, parvis temporibus aequalibus, in genere esse in ratione composita, e directa su-

perficierum integrarum, & differentiarum inter temperiem aquæ & aeris, & inversa massarum. 2) Differentias temperierum inter temperiem aquæ & aeris, in temperie aeris constanti, ita variari, ut, temporibus secundum progressionem arithmeticam progredientibus, decremента fiant in progressionem geometrica, adeo, ut scala decremementorum sit Logarithmica. Denique 3) e lege decremementi & incremementi caloris derivavit quoque, thermometra perfecte concordantia & æque velocia non obtineri, nisi superficies bulborum in thermometris sint, ut ipsa bulborum volumina. 5) Eiusdem Tentamen, legem evaporationis aquæ calidæ, in aere frigidiori constantis temperiei, deserviendi. Argumentum hoc itidem est Phisici indagacione præfusus dignum, est a veniæ adhuc sub examen vocatum. Rem iterum methodo, in scientia naturali optima, per experimenta nempe, aggressus est, multumque in iis operæ & studii collocavit. Usus est ad ea inprimis machina peculiari, in *Commentar. A. 1747* descripta. Experimenta ipsa sigillatim exponit. Legem vero generalem inde deduxit eam: Posita aeris temperie constanti, si Logarithmicæ abscissæ exhibeant tempora, ordinatæ differentias inter temperiem aquæ & aeris, sese successive excipientes: quantitates evaporationis esse fere in ratione spatiorum; ~~se~~ (quod eodem redit, ob subtangentem constantem,) ut differentias differentiarum inter temperiem aquæ & aeris. Satis elegans est hæc lex, dignaque omnino, ut ulteriori Phisicorum indagacione magis corroboretur. 6) *Misch. Lomonosow de caloris & frigoris causa.* In his meditationibus Auctor id agit, ut, calorem non a materia peculiari, sed saltem e motu partium intestino, oriri, evincat. Initio, omnem calorem cum motu conjunctum esse, imo rationem sufficientem caloris in motu alicujus materiæ consistere, ostendit. Hunc autem intestinum esse, & quidem materiæ corporis, non interlabentis, sed coherentis; cum nempe corpora, quo densiora sunt, eo majorem gradum caloris recipiant, eoque diutius retineant. Cum autem motus intestinalis concipi possit triplex, progressivus, tremulus, & gyro-

Pag. 198.

206.

rius; solum esse ultimum, cui ortum debeat calor; cum, a
 progressivo calore nullum oriri, multis casibus ad oculum
 pateat;posito vero motu tremulo, cohesio corporum tolla-
 tur. Positam sic theoriam ad phaenomena revocaturus, pal-
 maria caloris, cohesionis, &c. exponit, eaque ad confirman-
 dam theoriam adhibere conatur. Extensionem corporum
 calidorum non immediate a calore, sed ab aere elastico, po-
 ris eorum inclaso, oriri, existimat. Frigus nil aliud esse,
 quam calorem minorem, adeoque motum gyraterium len-
 tiorem. Exposita sic sua sententia, hypothesis de propria
 caloris & ignis materia sub examen revocat, & refellere co-
 natur; argumenta praecipua, de extensione corporum inca-
 lescentium, de incremento corporum calcinatorum, de con-
 densatione radiorum solarium per instrumenta caustica, pha-
 nomenis denique in congelatione corporum, eam non satis
 probare, ostendens. Verum disceptationem hanc, inter Phy-
 sicos jam dudum agitatam, Lectorum dijudicationi merito re-
 linquimus. 7) *Ejusdem Tentamen Theoriae de vi aeris ela-*
stica. Hypothesin hic exponit Autor pro explicando elatere
 aeris. Nullo nimirum fluido; aethere, &c. ad eam explican-
 dam opus esse, sed causam ejus in sola partium aeris subtili-
 tate & agilitate quarendam, existimat. Ad hoc probandum
 primo ideam claram elateris aeris fundamenti loco ponit.
 Jam, cum particulae aeris duplici modo quatenus elasticae concipi
 possint; vel ut, vi compositionis organicaeque structurae
 alicujus, singulae gaudeant vi elastica, qua se continuo ex-
 pandere nitantur; vel ut per se sint ab omni compositione &
 structura tali alienae, & tum saltem, cum aggregatae sint, vim
 elasticam exercent, adstruere constat sententiam posteriorem,
 docetque, aeris particulas per se esse solidissimas, inflexiles, ver-
 bo, atomos; has vero porro sphaericas, sed &, ut frictio in iis, at-
 que ex eo calor, oriri possit, asperas. Exinde jam deducit vim
 elasticam aeris: particulas nempe has calore agitari continuo,
 inde motum iis conciliari gyraterium, corpora autem sphae-
 rica, & asperis superficiebus sibi motu occurrentia, resistere a se
 invicem, sicque se expandere aereum statim, cessante impedi-
 mento,

mento. Varia etiam phaenomena alia inde explicare astitur. Statim huc inferemus *Supplementum* ad Schediasma praeleas, ultimo hujus *Classis* loco comparans. Facta nimirum est Auctori objectio, ex hypothesi ejus explicari non posse proprietatem illam aeris elastici palmariam, quod elater sit densitati proportionalis. Cum ergo lex illa cum ipsius hypothesi non conspiraret; praetereaque ab effato *Dan. Bernoulli* in *Hydrodynamica*, quo is, materiam elasticam, e pulvere pyrio generatam, aut non esse aerem, aut aeris elasticitates crescere in ratione majore, quam densitates, asserit, in suspicionem deductus sit Auctor, forsitan legem ipsam non omni exceptione esse majorem; in hanc ipsam ulterius inquirere, non abs re judicavit. E variis itaque experimentis collegit, in compressionibus majoribus eam locum non habere, sed augeri tunc elasticitates magis, quam pro ratione densitatum. Idem quoque sua e theoria explicat. 8) Eiusdem *Dissertatio de actione menstruorum chymicorum in genere*. Principio vulgarem, actionem hanc explicandi, rationem, e sola pororum corporis solvendi, & particularum solventium, magnitudine & figura petitam, rejicit; ejusque causam non in spatii, materia corporis vacuis, sed in ipsa materia, ejusque in duobus corporibus homogeneitate, quaerendam esse, existimat. In primis attentionem Auctoris ad se traxere phaenomena haec duo, sibi penitus contraria: Spiritus acidus solvendo metalla invalescere; contra aquam solvendo sales reddi frigidiores. Unde eo deductus est, ut suspicaretur, metalla in spiritibus acidis alia ratione solvi, quam sales in aqua. Ad prius quod attinet, statuit, id fieri vi aeris elastici, in poris metallorum latitantis, sed, dum intrant particulae menstrui, cum iisque itidem novus aer, renascentis, sicque in majus spatium se expandere & exire conantis; quod cum per particulas acidi, poros obfidentis & obstruentis, fieri nequeat, hinc obstantes iis partes metalli ab ipsis abrumpi, & per menstruum dissipari. Variis id experimentis probare, phaenomena varia in solutionibus metallorum inde explicare, quin & calculo ipsam vim solvendi, seu coactionem metalli superandi, determinare, co-

Pag. 245.

natur.

Pag. 267.

natur. Alterum, solutio salium in aquam, ipsi derivatur non ab aere, sed a sola frictione particularum aquæ, in motu gyatorio celeri constitutarum. Hinc ergo solutionem dividit in *mediatam*, quæ (ut prior) fit mediante renato elatere aeris; & in *immediatam*, quæ fit (instar posterioris) propriis menstrui particulis. Reliquorum solutionis generum explicationem, quæ alterutro, vel utroque, dictorum modorum fieri conjectatur, in aliud tempus rejicit. 9) Idem *de motu aeris, in fodinis observato*. Motus aeris in fodinis metallicis satis validus nonnemi, eas invisenti, observatus est. Hunc vere ea ratione fieri, jam observavit *Agricola de re metallica*: Vere & æstate aerem influere in puteum altiore, cuniculum & fossam latentem permeare, & per inferiorem puteum effluere, nec non per altiore cuniculum infundi, & interjecto puteo, defluere in cuniculum humiliore, ac ex eo emanare; contra vero autumno & hieme in humiliore cuniculum, vel puteum, intrare, & per altiore exire. Hujus itaque phænomeni rationem e principiis aerometricis hic deducere studet Autor. Fundamentum demonstrationis in eo situm est: Aerem in fodinis æstivo tempore esse externo frigidior, adeoque & specificè gravior; præponderare ergo aerem in puteo altiore aeri in puteo humiliore; illum itaque descendere, & hunc expellere; simul autem aerem externum proprii gravitate descendere in puteum altiore, ibique acquirere eundem gradum caloris cum aere in fodina, hoc est, specificè gravior fieri externo, atque hinc denique præponderare; inde oriri motum aeris continuum in puteum altiore, & e puteo humiliore. Simili prorsus modo comparatum est cum cuniculo superiori & inferiori. Contrarium vero obtinet tempore hiberno, ob aerem in fodina calidior, hoc est, specificè levior, externo. 10) *Richmann de insigni paradoxo physico, aere scilicet, in 1237 voluminis partem, aqua gelascente, reducto; & de computatione vis, quam aqua gelascentis, & sese in volumen majus expandens, in sphaera cava ferrea, bomba dicta, ad eam dirumpendam impendit*. Antulit Cel. *Halesus in Stat. Veget. Append. experi-*
men-

276.

mentum, quo, aerem in 1837mā voluminis sui partem reductum, hincque duplam aquæ, & lapidis fere, densitatem nactum esse, demonstrare conatus est. Quod cum insigne sane sit paradoxum; paulo curatius in ejus veritatem inquirere haud abs re duxit Autor. Experimentum ipsum, cum satis in Physicorum manibus versetur liber *Halesii*, hic non exponemus; monebimus saltem, Autorem negare consequentias, quibus experimentum comitatus est *Halesus*; existimantem potius, aeris particulas fieri posse adeo parvas, ut tandem per poros vitri, vel Mercurii, transcant. Præterea errorem calculi retexit, a Clariss. *de Buffon*, qui in Versione Gallica operis *Halesiani* ipsum emendare voluit, commissum, quo ipso comprehensio aeris prodit multo minor. Denique, quomodo experimentum ipsum majori cum rigore repetendum sit, indicat.

11) Ejusdem *Tentamen, explicandi phenomenon paradoxum, scilicet thermometro Mercuriali ex aqua extracto, Mercurium in aere, aqua calidiori, descendere, & ostendere temperiem minus calidam, ac aeris ambientis est.* De quo in præsentī agitur, phenomenon id est: Si in aere temperiei certi gradus, ex aqua, temperiem gradus paulo minoris habente, extrahitur thermometrum; tantum abest, ut Mercurius ascendat, ut potius descendat, modo plus, modo minus. Plurima hujusmodi experimenta cum variis circumstantiis hic fuse exponit Autor. Notatu autem est dignum, humiditatem bulbi thermometrici semper cum hoc descensu esse connexam. Cum igitur, varias materias, aquæ junctas, notabile frigus producere posse, satis constet; putat Autor, similes materias tunc temporis in aere volitasse, quæ, junctæ cuticulæ isti aqueæ, qua thermometrum obductum est, frigus producerint, adeoque Mercurium descendere coegerint. Verum; ceu nudam conjecturam id proponere se, ingenue fatetur. 12) C.

Pag. 284.

291.

G. Kratzenstein Mechanica cælestis Specimen primum, continens novam, tubos longiores commodius tractandi, methodum. Loco mechanismi, tubos prælongos fulcris, aliisque modis, versandi, talem hic proponit Autor, quo contra tubus ipse plane immobilis, radii autem ab objecto, speculi versatilis

ope, ad eum deferuntur. Non quidem nova est hæc idea, sed jam *Fabrenkittius*, ope duorum speculorum radios solares in eadem directione semper servavit; *Gravesandius* autem ejusmodi machinam cum speculo metallico, per horologium uniformiter directo, ad experimenta optica adhibuit. Hæc igitur quomodo usibus astronomicis sit applicanda, hic ostendit Autor. Mutavit huic in finem nonnulla: Loculamentum nempe antea ex horologio removit, quia rotarum, in illo contentarum, vacillatio, vix evitanda, incommodum in instrumenti usu parit; fulcrum autem ita disposuit, ut statim instrumentum in situm quemvis ad libitum queat redigi. Cum dein *Gravesandius* structuram automati internam artificis iudicio reliquerit; eam ipsam hic determinavit Autor. Usus quoque instrumenti, & commoditatem, nec non fructum, inde in Astronomiam redundantem, declarat. Sola, qua premitur, difficultas in exquisita confectione speculi, & quidem metallici, consistit; sed, cum nostri ævi artifices speculis protubis reflectentibus superficiem debitam satis accurate inducere valeant, de eadem quoque perfectione in presenti negotio obtinenda non dubitat. 13) *Lomonsow Supplementum ad meditationes de vi aeris elastica*, de quo jam supra ad n. 7 mentionem injecimus.

Pag. 305.

315.

In Classe physica sistuntur: 1) *Abr. Kaau Berbaave Historia anatomica ovis, pro hermaphrodito habiti*. Varias hic affert Autor observationes de hermaphroditis in genere. Notat, nimis immature pro hermaphroditis haberi solere, qui deformatione quadam partium genitalium sint affecti, qua aliquid genitalibus alterius sexus apparet simile; cum tamen hoc, facto examine, impervium, & ad opus venereum neutiquam accommodatum, deprehendatur. Præter historiam, e *Regnero de Graaf* citatam, de puero, post mortem puella invento, propriam affert observationem de foemina, viginti & ultra annos a nativitate pro hermaphrodito habita. Deinceps prorsus rarissimum enarrat de quatuor hominibus, e duobus parentibus natis, eadem exacte genitalium deformatione præditis, quos, occasione descriptionis, a Clariss. *Gms-*

li 170

Ituo e Sibiria ad Academiam missa, exinde arcessere, operæ pretium judicatum fuit. Variis hac de re sententiis recensitis, miratur, ad hanc litem componendam, neminem de dimetiendo corpore cogitasse; cum, virilis corporis truncum inferiora versus convergere, muliebris divergere, constet. Accidit tunc, ut ad Academiam deferretur ovis mas, eadem omnino externa genitalium deformatione, qua homines isti, conspicuus, ac inde pro hermaphrodito habitus. Hunc, anatome facta, verum esse marem, in quo partes genitales externæ defectu peccent, reperit. Simile igitur de hominibus quoque illis, adhucdum vivis, colligit. 2) *Jos. Weitbrechti de Utero muliebri observationes anatomicae*. Verlantur hæc inprimis circa uterum prægnantem. Non pro novis eas omnes venditat, sed tamen ad hujus partis historiam amplificandam & perficiendam facere posse, sperat Autor. Notabimus exinde quædam. Ad uteri gravidæ crassitiem, de qua inter artis obstetriciæ magistros his est, quod attinet, phenomena, a se observata, docet, favere magis sententiæ eorum, qui, illum attenuari, statuunt. An uteri cavitas interna singulari tunica investatur, difficile indagatu esse, observationes tamen suas negativæ magis favere, monet. Ex observatis circa cervicem uteri deducit varia: Assertum *Grafii* confirmari, quod collum non sequatur dilatationem uteri gravidi, sed pristinum fere statum retineat, mediis nempe gestationis mensibus; falli ergo, qui cervicem uteri prægnantis sibi fingant instar unici osculi, annulo quasi membranaceo oclusi, qui paulatim mollior fiat & amplior, donec hiet adeo, ut foetum transmittere queat; hinc corrigendam figuram, a *Deventero* in *Lum. obstet.* depictam. Porro difficillimum esse, primis mensibus, an femina prægnans sit, solo tactu judicare, & e solo augmento cervicis aliquid colligere. E compressa cervicis figura, & muco lento tenaci, totam cavitatem, & omnia ejus foraminula ab uno osculo ad aliud obsidente, recte concludi, uterum prægnantem perfecte esse clausum, omnemque adeo aditum aeri, aliive humori, denegari, nullamque superfætationem in systemate vermiculari fieri posse. Denique circa

Pag. 337.

Pag. 353.

ovula *Nabotiana* quædam notat, a se observata, quæ modo apparuisse, modo non, commemorat: quod qua ratione fieri possit, explicat. Conjectura itaque ipsius ea est: Vesiculas illas non esse particulas organicas, aut constitutivas, corporis animalis, non igitur ovula; nec quoque hydatides morbosas; sed corpuscula, plane fortuita, sola maceratione & contrectatione orta. 3) *Abr. Kaau Barbaave Observaciones anatomica.* *Prima* de cerebro inflammato est, quale in homine frigore emortuo describit. In latere dextro duræ matris, itidem valide inflammata, pars tota concava succincta fuit membrana tenui, sed forti, subrubra, parte inferiori, quam matrem respicit, levissime flocculenta. In dubio reliquit, an hæc sit peculiaris pars in homine connata, an a summa inflammatione orta, an denique ab humoribus crassioribus serosis, a vasibus nimium dilatatis, superveniente frigore, concretis, formata. *Secunda* circa cranium militis claustrarii versatur, ubi scutum osseum cum dura matre concretumprehendit. Qui cum morbo epileptico per multos annos maxime vexatus esset; exinde causam phænomeni explicare conatur Autor. *Tertia* sistit inflammationem cerebri, in supurationem & gangrænam se terminantem, ubi rupta in anteriore cerebri loco vomica mortem subitam conciliavit homini ebrio. Hac occasione alios plures ejusmodi casus, de abscessibus intra cranium, tam intra membranas, quam ventriculos cerebri, ac in ejusdem substantia ipsa, ortis, ex Autoribus citat. *Quarta* de pericardio agit. Hoc cum quædam animalia destituta fuerint inventa, id inutile pronuntiarunt aliqui. Ejus itaque usum & necessitatem hic demonstrandam suscepit Autor. Id nempe non solum cor a contactu pulmonum & cellulosa utriusque mediastini defendere; proprium humidum intra se coercendo, aditumque alii humori intercludendo, cor fovere; idemque a sterno & vertebra dorsi ita removere, ut, dum movetur, hæc non attingat; sed inprimis, vasa cordis ambiendo, ea firmare ita, ut situ mutari possint, & tamen actiones suas liberrime exercere. Hinc fabricam pericardii fusa describit. Erroris autem fontem in

eo

eo positum esse monet, quod sæpe deprehendatur cum corde concretum, cujusmodi observationem, a se ipso factam, hic enarrat. *Quinta* denique exhibet casum viri, feбри lenta consumti, in quo omnia viscera abdominis & thoracis vidit inter se concreta, suo tamen loco disposita, ut nullum plane liberum esset. 4) *Stoph. Krascheninikow Descriptions rariorum plantarum.* Plantæ hæc in horto Academico e seminibus missis floruerunt; quæque circa earum vegetationem & structuram observanda fuerint, hic copiose recensentur. Sunt istæ: *Periscaria foliis ovatis glabris*, septentrionalibus imperii Sinici regionibus familiaris, ubi ad conficiendum pigmentum cæruleum, *Indigo* dictum, adhiberi solet. *Salvia, foliis cordatis, obtuse crenatis, spicis florum mutantis*, de cujus natalibus nil certi constat, in adjacentibus tamen Tanai regionibus eam crescere, verisimile est. *Lunaria, foliis ellipticis incondite dentatis.* Hanc *Stellerus* in America septentrionali maturam jam fructum ferentem legit, & sub nomine *Loucoji saxatilis* descriptam dedit. Primo itaque hic sistitur descriptio *Stelleri*, deïa propria Autoris, qua partim illa suppletur, partim quoque palem fit, quantum diversa soli natura unam eandemque plantam immutare valeat. *Thalictrum, caule racemoso, ramis plerumque heteromallis.* Hæc e seminibus, ad *Camtschatcam* lectis, enata est, primo autem ab Autore hic descripta sistitur.

Pag. 375.

Classẽm denique *astronomicam* loquentes ornant *Commentationes*; 1) *Euleri de motu nodorum lune, ejusque inclinationis ad eclipticam variations.* Non specialem saltem, quam titulus hicce præ se fert, quæstionem tractat; sed integræ, in theoriam lune, quin & in doctrinam motus corporum cælestium in genere, introductionis, e primis principiis, methodo analytica, insigni cum perspicuitate, deductæ, vicem subire potest præsens tractatio. A primis nempe elementis rem totam exorsus *Cel. Autor*, initio motum terræ circa solem considerat, & quæcumque exinde ad definiendum eum requiruntur, e principiis mechanicis per formulas analyticas derivat: id quod cum in finem fecit, ut integra theoria sibi constet,

387.

vis-

Pag. 428

visque methodi, qua hic & in sequentibus nititur, eo clarius perspicitur. Hinc ad motum lunæ progreditur, formulasque generales, quibus tota ejus determinatio includitur, tradit. Præsertim autem in motu lunæ nodorum, & variatione inclinationis ad eclipticam, determinandis versatur. Pro linea nodorum motum medium, & æquationes quinque, pro variatione inclinationis, præter motum medium, tres æquationes, exhibet. Facile cognoscent æqui harum rerum judices, fieri non posse, ut ipsam methodum, qua in hac indagatione versatur, hic exponamus; quare potius ad ipsam Dissertationem eos ablegamus, quam summa cum voluptate & fructu perlecturos esse, spondemus. 2) Idem, quantum motus terræ a luna perturbetur, accuratius inquirat. Supponi solet vulgo, & a Cel. Autore assumptum quoque est in Dissertatione superiori, terram & lunam ita circa solem revolvi, ut commune eorum centrum gravitatis describat ellipsin, in cujus foco uno versetur sol. Verum enim vero hypothesis ista veritati quidem perfecte congrueret, si vires distantius essent proportionales; at, cum hoc ipsum neutiquam locum habeat, adeoque error quidam, etsi satis parvus, in istam hypothesis ingrediatur; operæ pretium fecit Autor, inquirendo, qualis sit motus, missa prorsus ista centri gravitatis consideratione; inprimis autem, quantum terra de orbita elliptica a sollicitationibus lunæ aberrare cogatur. Hac quidem ratione rem considerando, ad calculos maxime complicatos devenitur; cum superiore hypothesis res facillime expediatur; sed, adhibitis variis artificiis analyticis, ex istis se feliciter extricavit Vir Clariss. Prodit autem aberratio major, quam primo intuitu putari posset. Quanquam autem videri queat, correctionem inde faciendam esse in Tabulis solaribus Cel. Autoris, quæ nempe hypothesis illi superstructæ sunt; attamen forte quasi fortuna accidit, ut, dum usus simul sit alia hypothesis, correctiones prodeuntes eadem essent cum iis, quæ jam in Tabulis sunt adhibitæ. Ceterum de determinationibus ejus prodit ratio massæ terræ ad massam lunæ mediâ inter *Newtonianam* 39 : 1, & illam *Dan. Bernoulli* 62 : 1, nimirum 48 : 1; maxima correctio loci solis in eclipti-

ecliptica $16'' 38'''$; maxima correctio log. distantiae solis in syziis 34, ad logarithmum, e 6 notis constantem, addenda, vel subtrahenda. 3) *Ge. Wolff. Kraftii Observatio eclipsis solaris, d. 25 Jul. A. 1748 Tubinga facta.* 4) *Cbrist. Nic. de Winsbeim de aberratione fixarum.* Non novam hic disquisitionem de illustri illo argumento sibi promittant Astrophili; sed saltem regulas, hae de re jam in *Comment. Paris.* aliisque scriptis traditas, in usum observatorii Petropolitani congestas, ac in ordinem redactas, ita, ut statim pro quovis casu pateat, quales analogiae forinidae sint ad quaesita e datis obtinenda. Id quod omni cum perspicuitate ac ordine factum esse, fatendum est, adeo, ut his commodissime uti possint, qui in praxi astronomica, missis theorematibus fundamentalibus, calculum aberrationum instituere gestiunt. § — 8) *Godofr. Heinssii Observaciones caelestes, Lipsia habitae A. 1746, 1747, 1748.* Haud exiguo Lipsiae nostrae honori cedit, nactam esse Virum, cujus opera & studio & ipsa inter Astronomos inclarescere, & quae ad situm ipsius geographicum certius, quam huc usque, determinandum faciunt, cognoscere, queat. Quare id, quo erga patriam tenemur, officium quodammodo a nobis postulare credimus, ut paulo uberiores de hisce Observationum Lipsiensium primitiis notitiam exhibeamus Lectoribus nostris, hinc, quid de illis porro sibi promittere debeant, perspecturis. Instrumenta, quibus usus est Clariss. *Heinssius*, (quaeque ante omnia describit,) haec sunt: Quadrans orichalceus, ab artifice Anglo *Culpepero* probe elaboratus, cujus divisio ad bina minuta extenditur, in qua tamen non solum singula minuta, sed & minorum quadrantes, aestimare licet. Radius est $1\frac{1}{2}$ ped. Angl. Instructus est dioptris telescopicis, cum reticulo e tenuissimis filis argenteis. Ipse ope cochlearum infinitarum commodissime in omnem plagam dirigi potest. Porro horologium oscillatorium bonae notae, semper ad motum solis medium proximae compositum. Denique telescopium catadioptricum *Gregorianum*, praestantiae singularis, ab artifice Anglo *Short* elaboratum; in quo distantia focalis speculi majoris $16\frac{1}{2}$ poll. Angl.; adsunt tria specula minora con-

Pag. 444.
446.

464.

K

cava,

eave, & duo ocularia, e binis lentibus composita; ita, ut ob-
 jecta successive 52 usque ad 240 vicibus augeri queant. Ad
 eclipses satellitum Jovis in sequentibus observationibus elegit
 minimum augmentum 52 vicium, ut maximam obtineret lu-
 cis copiam, cum Jupiter plerumque in vicinia horizontis ver-
 saretur, altitudo autem ejus meridiana vix 18° superaret; hoc-
 que modo figuram Jovis ovalem, fascias, & satellites, cælo se-
 reno distinctissime conspexit. His præmissis, exponit Autor
 ipsas observationes; quatuor nempe emersiones satellitis pri-
 mi; observationes, altitudinem poli respicientes, tam per al-
 titudines solis meridianas in solstitio, quam per fixas; unde
 prodit elev. poli Lipsiensis media 51°. 22' 10"; observationes
 meteorologicæ, præsertim thermometricæ, æstate A. 1746
 institutæ, ope thermometri *Delistiani*, ubi summus æstus 104½
 grad. tantum 1¼ grad. minor fuit Petropolitano A. 1738;
 Eclipsis lunæ partialis A. 1746 d. 30 Aug.; aliæ emersiones,
 & observationes altitudinis poli A. 1747, unde hæc ad 51° 22½'
 fixari potest; observationes circa stellas variabiles in collo
 cygni, *P* & *x Bayeri*, quarum hanc 405½ diebus revolvi in-
 venit; meteorologicæ quædam, barometricæ, & thermome-
 tricæ, A. 1747; Eclipsis solaris d. 25 Jul. A. 1748. *Heinsia-*
nas has observationes excipiunt, & præsentî *Commentario-*
rum Tomo finem imponunt, 9) *Jos. Ad. Brauntii*, & socii *Po-*
povii, *Observationes eclipsis solis A. 1748 d. 24 Jul. in specula*
astronomica imperatoria reparata, qua Petroburgi est, præsen-
te Ill. Com. de Rasumovski, Acad. Scient. Præside, instituta; &
 10) *Eclipsis luna A. 1748 d. 29 Jul. stil. vet. ibidem observata,*
 additis in prius multis variationibus thermometricis eclipsis
 tempore.

Pag. 495.

497.

DANIELIS GERDESII HISTORIA REFORMATIO-
nis, sive Annales Evangelii, Seculo XVI passim per Euro-
pam renovati, doctrinaque reformatæ. Accedunt varia
monumenta pietatis & rei literariæ, ut plurimum ex
MSSo eruta. Tomus IV, qui Reformationem Gallie us-
que

que ad exitum Francisci I, & Angli sub Henrico VIII & Eduardo VI, complectitur. Accedunt Indices in Tomum III & IV necessarii.

Groningæ & Bremæ, apud Hajonem Spandaw, & Ger. Wilh. Rump, Bibliopolas, 1752, 4.

Alph. 2 plag. 8½, Monum. Alph. 1 plag. 12.

Læti annuntiamus progressum eximii Operis, quo res, in civitate Christiana, inde ab auspiciatissimis sacrorum institutionis temporibus, gestæ, in clariori luce ponuntur. Occupatur hic *Tomus* in enarranda reformationis historia in Gallia, regnante *Francisco I* ad annum usque 1547, pag. 1—178, item in Anglia, sub *Henrico VIII & Eduardo VI* ad A. 1553, pag. 172—394. In Præfatione Cel. Autor, num in Germania natales & incrementa doctrinæ emendatæ lucris & commodorum exteriorum amor, in Anglia & Gallia novitatis studium & cantuunculæ, dederint, inquit, idque vel maxime ea de causa, quoniam Eminentissimus Purpuratus *Quirinus, & Seedorfius*, rem hanc in usum suum converterant, demonstrans, quam id ab omni veritate historica sit alienum.

Paucula præfatus de Valdensibus, qui prima doctrinæ evangelicæ semina in Galliis sparserint, refert, *Ludovicum XII*, inito cum *Maximiliano* Imperatore consilio, consentientibus aliquibus ex Purpuratorum Romanæ curiæ ordine, Concilium Pisis indicendum curavisse, in quo de emendando Ecclesiæ statu ageretur; cui *Julius II* Lateranense, A. 1512 coactum, opposuit, a *Leone X* continuatum. Cum imperante *Francisco I* scripta *Lutheri & Zwinglii* regno importarentur, indeque varii motus exorirentur; Universitas Parisiensis A. 1521 contra ipsorum doctrinam gravia edidit decreta, a *Luthero & Melanchthone* solide refutata. Quæ severitas non impedivit, quo minus haud pauci doctrinæ puriori accederent, ex quibus cum primis nominandi *Ludov. Berquinus*, vir illustris, *Arnoldus de Bernofio*, Augustinianus, imo integer coetus Meldensis, sanioribus

Pag. I : 4.

- ribus religionis principiis imbutus a *Guil. Bricconeto*, cui præsto fuerunt *Jac. Faber*, Stapulensis, *Guil. Farellus*, *Petrus Caroli*, *Marital. Mezurier*, & *Ger. Rufus*, qui tamen non ita multa post adversariorum potentia oppressus est doctoribus alio dilabentibus, *Ruffo* ad Pontificia sacra redeunte. At femina, multorum animis infixæ, post repullularunt, cultui divino in privatis ædibus vacatum, & per verbi divini ministrum sacra cœna administrata ad A. 1546. Docti illi
- Pag. 4 - 17. viri, alio dilapsi, doctrinam puriorem publice profiteri, adeoque sementem illius in locis illis facere, non neglexerunt; *Faber* in aula *Margaretha* Navarrenz, *Farellus* apud
- 17, 18. Genevenses & in Helvetia. *Jo. Clericus*, civis Meldensis, religionis causa primum Meldis A. 1523 virgis cæsus, & stigmatate ignominiose notatus, tandem Metis igne crudelissimè est ustulatus. Hoc ipso anno lux purior ex tenebris emerfit
- 18, 19. Lugduni opera *Amedæi Maigret*, Gratianopoli in Delphinatu studio *Petri Sebeville*. Inde, pro instituti sui ratione, quam in superioribus ingressus est, enarrat Col. Autor vitas illorum, qui emendandæ religioni inter Gallos intenti fuerunt, *Lamb. Avinionensis*, nati A. 1487, denati A. 1530; *Guil. Farelli*, qui in lucem vitæ hujus est emissus A. 1489, vivere desit A. 1565 d. 13 Sept.; *Petri Vireti*, qui lucem vitæ adiit A. 1511; *Jo. Calvinii*, qui vivis excessit A. 1564. Inde revertitur ad res Meldenses. *Jo. Pavanes*, vir juvenis eximius, cum ipsi religionis causa mortis sententia dicta, & suavis aliorum eo adductus esset, ut illam retractaret, post, pœnitundine facti ductus, Parisiis A. 1525 ignis supplicio est effectus. Idem fatum subiit
- 20 - 22. *Petrus Schuch*, natione Germanus, qui in oppido, cui a *S. Hippolyto* nomen, pastorem agebat, magnum constantiæ exemplum relinquens. *Petrus Caroli* cum pro concione quædam proferret, quæ a doctrina recepta discedebant; doctores Sorbonici rem eo tandem deduxerunt, ut & a concionibus & lectionibus, in usum studiosæ juventutis instituendis, abstinere cogeretur, qui vero post A. 1537 in ecclésiis Genevensi, Novocomensi, & Lausannensi, multas turbas dedit, cumque *Farellum*, *Calvinum*, *Viretum*, multis conviciis petiisset, in synodo,

do, Beronæ hoc anno habita, calumniæ damnatus, ad Pontificiorum societatem rediit. De *Anemundo Costo*, equite Gallo, religionis causa patria extorri, quædam subjiçuntur. Annus 1525 gravis fuit emendata sacra sc̃stantibus. *Francisco* quippe capto, & in Hispaniam abducto, Sorbonici doctores, auctoritate *Antonii de Prat*, regni Cancellarii, fulti, odia sua in illos exercuerunt. Accedebat studium *Aloysia*, matris *Francisci*, atilæ Romanæ prorsus obnoxia, quacum *Henricus VIII*, Anglus, de profliganda hæresi Lutherana fœdus conciliaverat. Hinc in libros *Lud. Berquini*, *Des. Erasmi*, ac aliorum, iudicium satis virulentum promulgarunt. *Faber* etiam *Stapulensis*, senex venerandus, truculentia ipsorum victima fuisset factus, nisi Rêx intercessione *Margarethe* tutum ipsum præstitisset. Cum A. 1526 Rex libertati restitutus esset, ut ipsum præfex superstitionis antistites circumvenirent, commenti sunt, illos, qui ab antiqua fide defecerint, iram Dei provocasse. Ne quid dicamus de fœdere, inter *Carolum* Imperatorem & *Franciscum* constituto, quo fidem sibi dederant, se *Christiana religionis hostes, & Lutheranas hæreses, extirpaturos esse*. A. 1528 *Antonius Pratenfis*, jam Cardinalis & Archiepiscopus Senonensis, contra hæreticos Lutheranos potissimum Concilium provinciæ coegit, quod ipsum etiam fecit *Franc. Turnoni*, Archiepiscopus Bituricensis. *Dion. de Rieux*, quod asseverasset, *missam esse certissimam passionis & mortis Domini Jesu Christi abnegationem*, lento igne d. 3 Jul. A. 1528 est ablumtus. Idem fatum hoc anno expertus est *Stephanus Reinerius*, insequenti *Ludov. Berquinus*, primum strangulatus, inde igne combustus. Cameraci A. 1529 pactum de Lutheranis extirpandis repetitum & confirmatum est. A. 1530 gravis tempestas Protestantibus imminere videbatur, Rege adversariorum calumniis maxime exacerbato, quem ut, legatione missa, Principes Protestantes Germaniæ delinirent, monuit *Patricius Fraicianus*, vel quicumque sub hoc nomine latere voluit. Per *Melanchthonem* illi apologiam, suo nomine signatam, scribunt ad Galliam pariter atque Britanniam, calumnias, sibi impactas, diluunt, ac brevem doctrinæ suæ summam

56 - 61.

61 - 64.

64 - 70.

- nam exponunt, quam per *Matthæum Reinboldum*, civem Belzigensem, in Galliam deportandam curarunt. Rex & legatum cum multa gratiz demonstratione excepit, & perbenigne respondit. A. 1532, doctrina emendata Aureliz & Avarici opera potissimum *Calvini*, & Tolosæ studio *Jul. Caf. Scaligeri*, multa cepit incrementa. In ipsa aula regia principes viri ac fœminæ reascenti favebant Evangelio; in scholis docebant *Jo. Sturmius* & *Petr. Ramus*. Alibi locorum crudeliter sæviebatur. *Jo. Cadurcus* & *Alex. Canus* vivi sunt combusti, quorum posterior ante supplicium adeo fortiter ac constanter est locutus, ut turba præsens, hostes etiam, innocentiam viri lachrymis testarentur. *Philippus*, Hassus, cum in causa *Ulrici*, Wirtenbergici, in Gallia versaretur, monitus a Rege, ut Protestantes a Concilio petendo desisterent, cum ipse & Pontifex aliam litium componendarum viam ingressi essent, renuit. *Margaretha* impedivit, quo minus purior religio in Gallia exterminaretur, &, qui propter illam affligebatur, illis in terris suis tutum receptaculum præbuit. Consignaverat librum, cui titulus, *le Miroir de l'ame pecheresse*, qui cum a doctoribus Sorbonicis in numerum librorum prohibitorum relatus, inque illum in Gymnasio Navarreno contumeliosa fabula acta esset, hujus præcipui autores in carcerem sunt conjecti, sed non ita multo post dimissi. Doctores autem Sorbonici jussu Regis judicium suum revocare sunt coacti, Regina in ipsa urbe Parisiensi pastores aluit, imo Regem fratrem sollicitavit, ut a severitate abstineret, ipsique emendationis religionis articulos aliquos proposuit. Ipsa procurante, qui puriorem sequebantur doctrinam, in Aquitania & Benarnia in publicos coiverunt cœtus, pastores illis præfecti, sacra cœna secundum institutionem Christi administrata. A. 1534 temerario nonnullorum fervore sæva tempestas est coorta, insignes quidam homines prostrati, igne sævum in modum excruciat, quibusdam ante supplicium lingua exsecta, quæ etiam A. 1535 crudelitas est continuata. Quam rem cum ægre ferrent proceres Germaniz Protestantes, ad illos, factum hoc excusaturus, literas aliquoties Rex misit. Ipse legatus regius, *Guil. Bellejus*, causam
- Regis

Regis in conventu Smalcaldico egit, causatus, supplicia sumta fuisse ab hominibus rebellibus, anabaptistis, religionis ergo vim nemini illatam esse, simulque Principis sui circa religionem sententiam explicuit. Ad quæ, uti decebat, Principes responderunt. *Philippus Melancthon* cum *Bellajo* per literas super religionis negotio egit, in Galliam etiam a Rege invitabatur, sed, ut eo iret, Principes consentire noluerunt. Quos in Galliam misit articulos de ratione componendarum controversiarum religionis, multarum disceptationum materiam dederunt. Ira Regis in Protestantes recrudit, & anni 1535 & 1536 plures viderunt ob fidem vel igne, vel alio suppliciorum genere, peremptos, nec aliquorum Helvetiz pagorum reformatorum & Argentinensium deprecationes quidquam effecerunt. A. 1538 multæ deliberationes de Concilio habendo sunt institutz, & commercium literarium inter Gallum & Smalcaldicos est renovatum. A. 1540 Valdenses in gravissimo versabantur periculo, speciatim in Merindolienfes totale excidium erat decretum, prudenti oratione *Nicolai Alleni* declinatum. A. 1540 & 1541 multi religionis causa igne perierunt, ex quibus præcipui fuerunt *Stephanus Brunus*, *Claudius Pieter*, *Aymundus a Via*. Apud Metenses erant, qui doctrinam Evangelii præoptabant, quos inter etiam *Farellus* A. 1542 aliquot sermones sacros habuit. Porro in societatem fœderis Smalcaldici recipi cupiebant, quod tamen impetrare non potuerunt. Ad hæc Ducem Lotharingæ oraverunt, ne piæ huic destinationi intercederet, contendentes, ut unum ex templis parochialibus sibi concederetur. Comes *Furstenbergius* castellum non longe ab urbe habebat, in quo ut sacra celebrarent, ipsis permisit. Sed adversa pars prævaluit, eumque *Car. Boissotus*, Consiliarius regius, eo venisset d. 12 Octobr. A. 1543, *Vaultrinus*, verbi divini minister, urbe est ejectus, & mandatum publicatum, ne quid novi dogmatis admitterent. Die 25 Maji, in ipso festo die, Christo resurgenti sacro, frequentes eo ierant, ut *Farellum* concionantem audirent, ex ipsiusque manibus sacram cenam acciperent; in quos cum *Aumalius*, Ducis *Guisei* filius, turmam equestrem immisisset, haud pauci sunt

Pag. 110 - 118.

118 - 126.

126 - 129.

129 - 135.

135 - 149.

- sunt obtruncati: qua super re cum Protestantes Principes ad Regem *Franciscum* scriberent, ille factum hoc partim extenuavit, partim defendit: Vexationes autem illæ in Gallia doctrinam emendatam non tam suppresserunt, quam effecerunt, ut latius proferperet; quidam tamen, vi afflictionum superati, pedem retraxerunt, in quibus eminuerunt *Franc. Landrus* & *Claudius Epencæus*. Suspicio erat, Regem Protestantibus clanculum favere, qui id ipsum Principibus haud obscure significaverat: quam invidiam ut amoveret, acria in illos edicta publicavit, eosdemque est infectatus. A. 1544 d. 15 Nov. conventum Theologorum Parisiensium Meloduni indixit, qui de articulis, in Concilio proponendis, deliberarent, sed, contentionibus inter ipsos exortis, effectu is caruit. Edictum de Valdensibus, speciatim Merindolanis, extirpandis, superiori tempore repressum, A. 1545 sævissimum in modum effectui est datum, oppida & vici igne deleti, ingens hominum numerus trucidatus, virgines ac mulieres stupro pollutæ; nec Helvetii reformati Regem ad misericordiam flexere potuerunt. Potissimum omnis furor in Meldenses est effusus, qui cum ex superioribus ruinis spiritum aliquatenus recepissent, inque privatos cœtus cœvissent, hostes illos inopinato invadere, quotquot aderant, ligatos abducere, illorum plures igne concremare, alios virgis cadere, aliaque ignominia afficere, omnes denique disjicere, qui alibi locorum doctrinæ suæ semina spargere non intermiserunt. Finem mollestiarum fecit mors Regis, quæ in A. 1547 incidit, cui etiam parentasset *Petrus Castellanus*, Episcopus Matisconensis, ac inter alia dixisset, persuasum sibi esse, Regis animam, simul atque corpore excessisset, coslo receptam esse, nec ignibus purgatoris eguissæ, parum abfuit, quin in discrimen adduceretur.
- Pergit hinc Cel. Auctor ad reformationem Anglicanam. Doctrina *Wiclef*, licet suppressa, in multorum tamen animis altas radices egit, qui, ubi in Germania & Helvetia sacrorum emendatio institueretur, reformatorum libros, in sermonem suum convertos, avidè lectitarunt. Adversus hos Rex *Henricus*

vicius VIII & Thomas Volsejus, Purpuratus & summus Eboracensem antistes, multa gravia moliebantur, alios supplicio efficiendos curarunt, alios ad abjurationem coegerunt. Ipse Rex calamum in Lutherum strinxit, multas inde laudes spod suos & titulum *Defensoris fidei* nactus, quem cum stilo paululum acerbior refutasset Lutherus, Rex non solum edictum de exterminandis Lutheri asseclis A. 1531 publicandum curavit, verum etiam apud Principes Saxoniz de injuria sibi facta est conquestus, & *Erasmum* contra Lutherum extimulavit. Jo. Frychi & Wilb. Tyndalli opera in emendandis sacris eximia admodum fuit, quorum uterque & ore & calamo superstitionis arcem sunt aggressi, posterior autem inde *Anglorum Apostolus* fuit appellatus, sed hanc mercedem reportaverunt, ut feralibus flammis fuerint absumti. Quæ reformationis primordia fuerint, & qua via illi obviam fuerit itum, ex *Antoni Woodi* Historia & Antiquit. Oxoniensibus enarratur. Quid *Joanni Randallo*, itemque *Thoma Bilneyo*, religionis causa evenerit, quorum posterior rogo est addictus, accurate enarrat. Inde sequebantur altercationes Regis cura Pontifice de divortio *Catharinae* conjugis, quæ effecerunt, ut Rex se supremum Ecclesie Anglicanæ caput appellaret, *Volsejus* de summo honorum gradu dejiceretur, *Anna Bolonia* matrimonii fœdere *Henrico* jungeretur, Regina publice proclamaretur, ac coronaretur. Hæc quoniam sacris purioribus favebat, præterea fidos administratos, *Cranmerum* & *Cromwellum* habebat, emendata religio plurimum incrementi cepit. Interpretatio sacrarum literarum, a *Tyndallo* instituta, uti avide ab illis legabatur, qui gustu veræ religionis imbuti erant; ita illam sacrorum antistites omni vi suppressam cupiebant, destinata tamen effectui dare non potuerunt. In Scotia A. 1527 prid. Cal. Mart. *Patricius Hamiltonus*, juvenis summo loco natus, religionis causa igne ustulatus est; qui cum proditorem suum, *Alex. Cambelhem*, ad tribunal Dei vocasset, hic non ita multo post, insania correptus, diem obiit. In Anglia pariter hoc & sequente anno multi vim passi sunt. A. 1530 jussu regio, & supremæ curiæ constitutione, commercium cum aula Romana interdiceretur, ne cui licitum esset, pecuniam eo mittere, an-

pag. 176.
181.

181 - 194.

194 - 204.

204 - 210.

210 - 217.

- sunt obruncati: qua super re cum Protestantes Principes ad Regem *Franciscum* scriberent, ille factum hoc partim extenuavit, partim defendit: Vexationes autem illæ in Gallia doctrinam emendatam non tam suppresserunt, quam effecerunt, ut latius proferperet; quidam tamen, vi afflictionum superati, pedem retraxerunt, in quibus eminnerunt *Franc. Landrus & Claudius Epenceus*. Suspicio erat, Regem Protestantibus clanculum favere, qui id ipsum Principibus haud obscure significaverat: quam invidiam ut amoveret, acria in illa edicta publicavit, eodemque est insectatus. A. 1544 d. 15 Nov. conventum Theologorum Parisiensium Meloduni indixit, qui de articulis, in Concilio proponendis, deliberarent, sed, contentionibus inter ipsos exortis, effectu is caruit. Edictum de Valdensibus, speciatim Merindolanis, extirpandis, superiori tempore repressum, A. 1545 sævissimum in modum effectui est datum, oppida & vici igne delati, ingens hominum numerus trucidatus, virgines ac mulieres stupro pollute; nec Helvetii reformati Regem ad misericordiam flectere potuerunt. Potissimum omnis furor in Meldenses est effusus, qui cum ex superioribus ruinis spiritum aliquatenus recepissent, inque privatos cœtus cœvissent, hostes illos inopinato invadere, quotquot aderant, ligatos abducere, illorum plures igne concremare, alios virgis cœdere, aliaque ignominia afficere, omnes denique disjicere, qui alibi locorum doctrinæ suæ semina spargere non intermiserunt. Finem mollestiarum fecit mors Regis, quæ in A. 1547 incidit, cui cum parentasset *Petrus Castellanus*, Episcopus Matisconensis, ac inter alia dixisset, persuasum sibi esse, Regis animam, simul atque corpore excessisset, cœlo receptam esse, nec ignibus purgatoris eguisse, parum absuit, quin in discrimen adduceretur.
- Pergit hinc Cel. Autor ad reformationem Anglicanam. Doctrina *Wiclefii*, licet suppressa, in multorum tamen animis altas radices egit, qui, ubi in Germania & Helvetia sacrorum emendatio institueretur, reformatorum libros, in sermonem suum conversos, avidè lectitarunt. Adversus hos Rex *Henricus*

Pag. 149-
152.

153 - 154.

154 - 169.

169 - 171.

172 - 176.

rius VIII & Thomas Volfesius, Purpuratus & summus Eboracensium antistes, multa gravia moliebantur, alios supplicio efficiendos curarunt, alios ad abjurationem coegerunt. Ipse Rex calarnum in *Lutherum* strinxit, multas inde laudes apud suos & titulum *Defensoris fidei* nactus, quem cum silo paululum acerbiorē refuisset *Lutherus*, Rex non solum edictum de exterminandis *Lutheri* affectis A. 1531 publicandum curavit, verum etiam apud Principes Saxoniz de injuria sibi facta est conquestus, & *Erasmus* contra *Lutherum* extimulavit. *Jo. Frythi* & *Wilb. Tyndalli* opera in emendandis sacris eximia admodum fuit, quorum uterque & ore & calamo superstitionis arcem sunt aggressi, posterior autem inde *Anglorum Apostolus* fuit appellatus, sed hanc mercedem reportaverunt, ut feralibus flammis fuerint absumti. Quæ reformationis primordia fuerint, & qua via illi obviam fuerit itum, ex *Antoni Wood* Historia & Antiquit. Oxoniensibus enarratur. Quid *Joanni Randallo*, itemque *Thoma Bihneyo*, religionis causa evenerit, quorum posterior rogo est addictus, accurate enarrat. Inde sequebantur altercationes Regis cum Pontifice de divortio *Catharinae* conjugis, quæ effecerant, ut Rex se supremum Ecclesie Anglicanæ caput appellaret, *Volfesius* de summo honorum gradu dejiceretur, *Anna Bolonia* matrimonii fœdere *Henrico* jungeretur, Regina publice proclamaretur, ac coronaretur. Hæc quoniam sacris purioribus favebat, præterea fidos administratos, *Cranmerum* & *Cromwellum*, habebat, emendata religio plurimum incrementi cepit. Interpretatio sacrarum literarum, a *Tyndallo* instituta, uti avidè ab illis legabatur, qui gustu veræ religionis imbuti erant; ita illam sacrarum antistites omni vi suppressam cupiebant, destinata tamen effectui dare non potuerunt. In Scotia A. 1527 prid. Cal. Mart. *Patricius Hamiltonus*, juvenis summo loco natus, religionis causa igne ustulatus est; qui cum proditorem suam, *Alex. Cambellum*, ad tribunal Dei vocasset, hic non ita multo post, insania correptus, diem obiit. In Anglia pariter hoc & sequente anno multi vim passi sunt. A. 1530 jussu regio, & supremæ curiæ constitutione, commercium cum aula Romana interdicebatur, ne cui licitum esset, pecuniam eo mittere, an-

pag. 176.
181.

181 - 194.

194 - 204.

204 - 210.

210 - 217.

- nata* etiam, quæ dicuntur, sunt abrogatæ. Clerum Romanum, qui insolescere incipiebat, Rex in ordinem redigebat. Argumentum literarum, quas ad Principes Protestantæ Germaniæ dedit, exhibitur. Ne ipse, Pæpæ autoritatem abrogando, a fide catholica desicere velle videretur, non impedivit, quo minus in Protestantæ vivos pariter atque mortuos sæviretur: quam crudelitatem persenserunt *Jo. Bainhamus*, *Guil. Ibractus*, *Thomas Hardingius*. In Scotia etiam quæstio in Lutheranos acriter est exercita. His non obstantibus, religio emendata notabilem gradum faciebat studio Regiæ, *Thomæ Cranmeri*, ad Archiepiscopatum Cantuariensem evecti, & *Thomæ Cromwelli*, in locum *Mori* successi. Repetuntur ea, quæ de abrogatione potestatis Pontificiæ, & huc pertinentibus, dicta fuerant, quæ omnia a suprema curia, Episcopis, & Academiis, fuerunt confirmata, uno *Jo. Fischeo*, Rossensi antistite, renitente, qui hoc ipso capitis supplicium sibi accessivit. Ipso hoc anno 1534 lex de hæreticis persequendis aliquantulum est mitigata.
- 226 - 232. Fraudes puellæ Cantienfis, *Elisabethæ Barthonia*, detectæ, ac ipsa cum sociis suis supplicio est affecta. Rex supremam suam in Ecclesiam potestatem scriptis & numis significavit.
- 233 - 239. capitis pœna statuta in illos, qui contra venturi essent. In Scotia hoc anno persecutiones continuabantur, cujus Rex frustra sollicitabatur, ut a communionem Pontificis Romani se sejungeret. Nec tamen in Anglia præter disciplinam in doctrina quidquam mutabatur, ac mortem subire debebant æque *Lutheri* *Zwinglii*que discipuli, si deprehenderentur, atque illi, qui Pontificis autoritatem servatam cupiebant. Licet autem Rex adhuc ab omni religionis innovatione abhorreret; *Eduardum* tamen *Foxum* hoc anno in Germaniam misit, qui de societate secum ineunda cum Principibus ac Theologis Protestantibus ageret. Etiam *Rob. Barnesum* eo ablegavit, qui cum Theologis Vitembergenfibus conferret, ac *Melanchthonem* in Angliam invitaret. Qui quidem iter eo dirigere non refugiebat; sed causæ intervenire, quare irrita res hæc fuerit facta. A.
- 242 - 246. 1538 Ecclesias, monasteria, & Ordinem Hierosolymitanorum Equitum, invisere jussit, illis certas regulas præscribi curavit, & ut supremam Regis sub Deo potestatem agnoscerent, iunge-
- 248 - 253. ravit.

ravit. Cum de corruptissimo monasteriorum statu referretur, decretum est, ut supprimerentur, illorumque bona Regi addicerentur. In Londinensi Synodo sancitum est, ut sacra Scriptura in linguam Anglicam de novo converteretur, quod Rex approbavit. Infelix fatum *Boleniæ* sacris emendatis detrimendum non attulit, succedente in totum regium *Joanna Seymouria*, quæ pariter illis patrocinebatur. *Anna* sublata, & *Catharina* mortua, *Paulus III* ad Regem scripsit, sperans, fore, ut ad obsequium aulae Romanæ revocaretur, sed successu minus auspicato; superiora omnia fuere confirmata, & Articuli quidam de emendanda religionis doctrina fuere propositi. A. 1537 declaratio Regis & procerum de Concilio Mantuæ indicendo est publicata, *Reginaldus Polus* misit ad Regem librum de unitate Ecclesie, qui quoniam in Regem conviciis scatebat, Autorem, perduellionis reum declaravit, bona ipsius ærario addixit, ingens pecunie summa in caput ipsius constituta, ac ira Regis in eisdem familiam efferbuit. A. 1537 statuta quædam ecclesiastica contra supersticiosos nonnullos ritus & doctrinas erroneas prodierunt, quibus effectum, ut passim graves seditiones excitarentur, brevi sufflaminatæ. Ubi *Joanna Seymouria* ex partu difficili *Eduardi* d. 12 Oct. hujus anni decessisset, propugnatores Pontificie religionis Regem adierunt, ut Papam reconciliaret, ac *Zwinglii* asseclas, qui ipsis Protestantibus in Germania sub nomine Sacramentariorum invisæ essent, exagitaret. Protestantibus in Scotia *Jacobi V* matrimonium cum *Magdalena*, *Francisci* filia natu maxima, fortunatum videbatur, sed ipso hoc anno ad non. Jun. ex febre hectica decessit. Cum *Henricus* ossa *Thome Becqueti* terra erui, ac igne cremari, jussisset, *Paulus III* omnes diras in illum evomuit, regno indignum declaravit, illud Regi Scotiæ obtulit, cives ac subditos omnes jurisjurandi religione exsolvit; verum Rex iras patris irati sprevit, nec Angli illis sunt moti. Pontificii Regem adversus illos, quos Sacramentarios appellabant, concitarunt; quare *Jo. Nicolsonus* neci non alia de causa est datus, quam quod corporalem Christi in sacra cœna præsentiam negaret, *Gardinerio* astu suo rem eo deducente, ut per ipsos illos, qui a sacris Pontificiis alieni erant, judicium executioni daretur. Pon-

Pag. 253 -
261.

261 - 268.

268 - 273.

273 - 279.

279 - 284.

284 - 287.

Pag. 287-
291.

292 - 296.

297 - 306.

306, 307.

tificii, qui in aula prædeminabantur, omnia sunt moliti, quo Evangelii cursus, si non sufflaminaretur, saltem præpediretur. Principes Germaniæ Protestantes legationem in Angliam miserunt, quo Regem in partes suas pertraherent, cum quibus tamen subdole egit. A. 1539 famosi illi sex Articuli sunt protrusi, capitali pœna in violatores statuta, quibus tamen *Cranmerus* se acriter opposuit. Vi hujus edicti ultra 500, ac inter illos etiam nonnulli Episcopi, in carcerem coniecti, quidam muneribus suis exuti, & *Cranmerus* ope *Cromwelli* vix est servatus. In Scotia multi, Lutheranismi suspecti, sunt capti, quidam cremati, alii in exilium ejecti. Inter captivos erat etiam Clarissimus *Buchananus*, sed qui feliciter evasit. *Cromwellus* equidem, ut rebus Protestantium nutantibus suppetias ferret, *Annam* Cliviacam Regi commendaverat, quam sibi connubio jungeret. Cujus forma cum Regi minus placeret, ac Pontificii animadverterent, *Cromwellum* gratia Regis excidisse, variis eundem apud illum criminationibus circumveniunt, hocque efficiunt, ut A. 1540 mense Junio in turrim Londinensem conjiceretur, tandemque d. 28 Jul. capite truncaretur. Sublato *Cromwello*, cum Rex, *Anna* Cliviaca repudiata, *Catharinam Howartham*, quæ Pontificiæ religioni patrocinabatur, uxorem duxisset, Pontificii Regem omni ratione adversus Protestantes incitarent. Primum igitur promiscua sacrarum literarum lectio fuit interdicta; porro omnia illis tentaverunt, quibus reformationi obex poni posset, quamplurimi ob intentatam hæresin supplicio capitali sunt affecti, ex quibus cœciprimis nominandi *Barnesius*, *Thomas Gerardus*, & *Guil. Hieronymus* qui rogo imposti: ex Pontificiis etiam illi capite sunt plexi, qui supremam Regis in Ecclesiam potestatem agnoscere reculabant. *Gardinerius*, insensibilissimus Protestantium hostis, *Bonnum*, Londinensem Episcopum, socium nactus, multa in illo est machinatus. Etiam Rex Scotiæ, *Jacobus*, a conjugè *Guisia*, & Pontificiis, animatus, in Protestantes iram suam effudit. *Catharina Howartha*, regia conjux, adulterii accusata, d. 12 Febr. A. 1542 capite truncatur; cujus criminis eam indicium fecit *Cranmerus*, apud Regem gratia de novo florere cœpit. Sub idem tempus *Gardinerius* ad Academiam Cantabrigiensem de servanda

prisca

præca linguæ Græcæ pronuntiatione decretum dirigebat, ad-
 dita pro diversitate ordinum pœna: mirum, ni & vivicom-
 burio tantum scelus vindicaverit rigidus dictator. Scotiæ lux
 aliqua per illos, qui ex Anglia in patriam reduces facti erant,
 inferebatur, maxime cum illis se adjungeret *Hamiltonus*.
 Verum, cum is, turpi levitate ductus, ad Pontificiorum castra
 relaberetur, seque ad *Dav. Betoniæ*, Purpurati & Archiepiscopi,
 autum totum componeret, plures vel ob solam Novi Te-
 stamenti lectionem, quod nonnulli a *Lutero* demum scri-
 ptum esse imperite blaterabant, ignis poenam experti. A. 1543
 quædam circa religionem placita sunt publicata, *Cranmero* a
Gardinerio & sociis graves structæ sunt insidiæ, quas tamen fe-
 liciter is superavit. De Jure Canonico abolendo, & novo consti-
 tutionam ecclesiasticarum Corpore concinnando, consilia, sed
 irrito successu, sunt agitata, superstitiones nonnullæ, v. c.
 adoratio hostiæ, & hujus generis alia, jussu Regis sunt abo-
 lita A. 1545. In Scotia *Betonius* in veritatis confessores furere
 pergebat, cujus furoris victima est factus *Georgius Wisnartus*,
 sive *Guischardus*; contra voluntatem Regis igne ustulatus, qui
 ante supplicium *Betonii* cædem prædixit, quod ipso eventu est
 comprobatum. Id facinus miris sustulerunt laudibus Pon-
 tificii, nobiles autem aliqui adeo indigne tulerunt, ut a qui-
 busdam conjuratis in arce sua pluribus vulnerebus obruncaretur.
Henricus A. 1546 novos in Protestantes ciebat motus. *Ni-
 col. Saxtonus*, Episcopus Salisburienfis, qui inde ab A. 1539 in
 carcere detinebatur, tandem; ubi, de vita agi, intelligeret, sen-
 tentiam mutavit. *Anna Ashida*, nobilis femina, ignis pabulum
 est facta, cum eademque tres alii, *Nicol. Bolandianus*, *Jo. Ada-
 mus*, & *Jo. Lacellus*, idem supplicium subierant. Etiam de no-
 vo petierunt *Cranmerum*, sed ipsorum artes sunt elusæ, & Rex
 novum, idemque insigne plane, favoris documentum ipsi de-
 dit: quin eo impudentiæ procefferant, ut conjugem regiam,
Catharinam Parriam, a qua Regem aliquantulum alienatum
 morant, tanquam hæreticam & hæreticorum fausticem crimi-
 narentur. Rex, hisce criminationibus inductus, manu jamdum
 subscripserat, in turrim ut abdueretur; re vero ratione sin-
 gulari relecta, Regina ita cepit Regem, ut adversario-

Pag. 307-
313.

313. 314-

314 - 319.

319 = 321.

- rum molimina irrita fierent, quin imo, quæ machinati erant, in ipsorum capita reciderent. *Gardinerius* omni gratia Regis excidit, nec in ipsius conspectum ulterius est admissus. Comes *Surreus*, Ducis Northfolciæ filius, capite est truncatus. Sed enim, *Henrico* 5 Cal. Febr. morte intercepto, cum successio transferret ad *Eduardum*, puerum novennem, aliam faciem Ecclesia Anglicana induit. Inter tutores, ab *Henrico* nominatos, eminebat cum maxime *Eduardus*, Dux Sommersethensis, Regis avunculus, qui a reliquis pro regni & Regis protectore habebatur. Hic autor fuit Regi, ut religionem emendatam liberam permitteret; quare primo statim imperii anno sex illi Articuli, & quicquid, regnante *Henrico*, in detrimentum puriorum sacrorum statutum erat, est abrogatum, imagines e templis remotæ, aliique ritus superstitioni proscripti, missæ privatæ interdictæ, & cœna Dominica sub utraque specie administrari cœpta. His cœptis acriter quidem se opposuerunt *Gardinerius*, *Bonnerus*, ipsa *Maria*, *Eduardi* soror, causati, Rege minorenni in religionis negotio nihil immutandum esse; sed his, quantum necesse erat, fuit responsum. Tanto reformationis operi suscipiendo & perficiendo viri pii & eruditi deerant. Igitur suavis *Cranmeri* evocati sunt *Petrus Martyr*, *Bern. Ochinus*, *Jo. a Lasco*, *Paulus Fagius*, & quidam alii, qui in Academiis Oxoniensi & Cantabrigiensi linguas sacras & Scripturas diviniore docerent & interpretarentur, quorum vitæ & scripta breviter enarrantur. *Petrus Martyr* doctrinam Helvetiorum, de S. Eucharistia inculcabat, super illa regia autoritate 4 non. Maji A. 1549 cum Pontificiis in certamen descendebat, & leges Ecclesiæ Anglicanæ consignabat. Porro abrogata est confessio privata, & nova liturgia confirmata, linguæ vernaculæ usus in sacris introductus, festi dies imminuti, *Gardinerio*, qui hæc improbat, in carcerem detruso. A. 1549 ecclesiasticis matrimonium est indultum, & jejunia publica ordinata. Simultas vero, quæ dividebat fratres *Seymourior*, *Eduardum* & *Thomam*, reformationis progressui impedimentum multum posuit; quorum hic, cum altos nimium spiritus gereret, & ad ipsum regnum grassari videretur, perduellionis accusatus, regia sententia accedente, 13 Cal. Aprilis capitis poenam luit: qua re autem *Eduardus*

dux protector magnam sibi invidiam conflavit. Varii porro tumultus a russicis sunt excitati, quorum alii priscos ritus imminutos, aut abolitos, indignabantur, alii se a nobilibus opprimi dolebant, alii aliis de causis novis rebus studebant, qui tamen non ita multo post sunt compositi. A. 1550 inaugurationum ceremoniarum sunt deminutæ; *Ridlejus* & *Hooperus*, qui doctrinam evangelicam profitebantur, ad Episcopatus evecti, ille Londinensem, hic Glocestriensem. Sub finem hujus & initium sequentis anni liturgia denuo recognita & emendata fuit, operam ad id suam conferente *Bucero*. Ipso hoc anno visitationem ecclesiasticam instituit *Ridlejus*, in doctrinam & vitam ministrorum Evangelii inquisiturus, altaria in simplices mensas conversa, pariterque confessio fidei est concepta. *Maria* in avita superstitione perseveravit, ac missam sibi privatim fieri curavit, *Elisabetha* contra doctrinam reformatam admisit. Protector, variis criminationibus circumventus, celsissimis muneribus exturbatus, in turrim conjiciebatur, quem ubi *Dudlejus*, *Varvici Comes*, A. 1551 de novo est aggressus, res tandem eo est deducta, ut A. 1552 d. 22 Jan. supplicium capitis de ipso sumeretur, qui ob summas suas virtutes magnum sui desiderium reliquit, & parum abfuit, quin ipsius causa tumultus exoriretur. Pontificii, hunc casum sibi suisque rebus auspiciatum fore, suspicabantur, sed fallebantur oppido; suprema quippe curia reformationem omni animorum contentione promotam cupiebat, & quæ in hujus gratiam statuta erant, vel innovabantur, vel in meliorem ordinem redigebantur. A. 1552 Rex 32 viris, Theologiarum & Juris admodum peritis, in mandatis dedit, ut Jus Canonicum repurgarent, ac legum ecclesiasticarum corpus concinnarent, in quo ea omnia haberentur, quæ ad Ecclesiarum regionem, doctrinam ac vitam verbi divini ministrorum, spectabant. Præcipui, qui in opere hoc occupabantur, erant *Crammerus*, *Gualterus*, *Haddonus*, & *Jo. Chekus*, qui circa mensem Februarium A. 1553 illud ad umbilicum perduxerunt, ut nihil superesset, nisi ut, autoritate regia accedente, publicaretur, quod quo minus fieret, inopina Regis mors impedivit. Rex, cum ab initio A. 1553 graviter ægrotare inciperet, de religionis emendatæ conservatione sollicitus fuit admodum, stipendia pu-

Pag. 370-
372.

372 - 380.

380 - 382.

383 - 391.

Pag. 391.
394.

blica & communes sedes in gratiam pauperum ordinavit, *Jenam Grajam*, suafu Ducis Northumbrii, nominavit, quæ post mortem suam ad clavum regni federet. Inde iater ardentes preces prid. non. Jul. annos 16 natus expiravit, ob pietatem, doctrinam, prudentiam, aliasque virtutes, vita longiori dignissimus. Sic igitur brevem conspectum certaminum Ecclesie in Gallia & Anglia ex præstantissimo hoc Opere dedimus, cujus felicem continuationem oranes Historie ecclesiasticæ studiosi jure meritoque exoptant. Autori Summæ Venerando vires, valetudinem, vitam, otium, ab optimo Numine precantes. Effigies sex, eleganter pictæ, *Jac. Fabri Stapulensis, Guil. Favelli, Petri Vireti, Gul. Tyndalli, Thoma Crammeri, & Thom. Cromwelli*, haud vulgare decus Volumini huic conciliant. Subjiciuntur documenta, ad confirmationem eorum, quæ prolata erant, spectantia, numero 45, quorum indicium ut speciatim faciamus, temporis ratio non patitur. Index in *III & IV Tomum* coronidem imponit. Nitor chartæ & typorum idem est, qui in superioribus *Voluminibus*.

MORBILLI, VARIOLARUM VINDICES, DELINEATI a JO. GOTHOFREDO HAHN.

Vratislavia, in officina libraria Jo. Jac. Korn, 1753, 4.
Plag. 6½.

Excellentissimus Autor cum in aliorum morborum, qui homini secundum naturam & necessario eveniunt, tum in variolarum, expositionibus, evolutionis, seu lentæ incrementi successione, qua rerum latentium stamina extricarentur, principium adoptavit; speciatim autem variolas, ad floris in planta leges, quasi ex gemma sensim enodari, atque hominis partem esse, uti nos plantæ pars est, arbitratus est. Vidit enim in maculis variolaribus novas arteriolas, quas motus febrilis expulerat, inque orbiculum disposuerat, per purulentiam deinde absumendas. Igitur, non morbum, veluti ille sani hominis symptomata præter naturam est, sed uberiores materiz in melius evolutionem atque secundum naturam, variolas esse, dixerat. Nunc, eadem lege morbillos efflorescere, asserit. Etiam si enim magna sit variola-

rum

rum atque morbillorum diversitas, tam ratione modi, quo invadunt, siquidem rhevmatis speciem habent, quam ratione febris, quæ mitior illa variolari est, atque partis affectæ modulo, siquidem, cum variolæ novas evolvant arteriolas, morbilli nova vasa lymphatica explicant; attamen, illam utrinque intercedere similitudinem, putat, qua utrumque exanthematum genus evolvitur, utpote homini congenitum, illique constanter inhzrens neque fortasse heri, aut nudius tertius, oritur, aut contagii lege inducitur, sed pro causarum occasionalium conditione citius seriusve extenditur, quamprimum motor accesserit, qui vegetare gemmulas cutaneas sinat, easque compellat. Eruditus iste phænomena morbosa explicandi modus per analogiam cum aliis partibus corporis, evolutionis legē similiter sensim explicandis, comprobatus fuit. Dentes hominibus lento incremento per febrem evolvuntur, mammæ mulieris ex tenui & connato sensim procedunt stamine, menstrua etiam apparent, cum non sine tumultu vasa uteri in majus evoluta sunt. Sicut autem novæ opiniones quævis, etiam si exquisitissimis demonstrationibus superstructæ fuerint, suis subjacent dubitationibus, ita etiam, qui dissentirent, haud desuerunt eruditissimi Viri, cum quibus amicam, qualem eruditus intercedere fas est, controversiam Clarissimus Autor agitat. Objicitur systemati huic evolutionis id, quod, si ex hominis natura variolæ, vel morbilli, essent, universum hominum genus illis subesse porteret. Ast Grønlandenses, atque aliquæ inter Afros gentes, antequam aliunde contagium variolosum, tanquam peregrina res, ipsorum venas subiret, variolas ignoraverunt. Respondet Clariss. Autor, causæ occasionalis defectui tribuens, quod istarum gentium gemmulæ variolares explicite haud efflorescunt, atque ita cum illis cutis humanæ floccalis comparatum esse putat, sicut est cum floribus frugiferis palmarum, ut, nisi motor illis ex flore maris palmæ accedat, quieti inertesque manent. Igitur, adfuisse illis variolarem vasorum contextum, abfuisse autem seminium, quod gemmam istam cutaneam actualet & evolveret, contendit. Objectum etiam ei est, si evolutione aliqua variolæ procederent, synchronam omnibus hominibus, atque sub iisdem ætatibus evenientem, eruptionem esse

M

opor-

oportere, esse autem, qui, pueri, juvenes, vel senes, variolas, aut morbillos, experiantur. Huic objectioni in adversum procedit, cum, diversis hominibus, veluti diversis plantis, diversum florendi terminum esse posse, arbitratur. Possentne alicui, veluti aloe arborecenti, sera esse floris cutanei evolutio, cum alius hunc florem, ad legem plantarum precocius florentium, sub vitæ primordio inolitur. Cum ergo, *morbillos* eadem, qua *variola* efflorescunt, lege evolvi posse ac folere, animo constitutum est, illos harum vindices ideo appellat, cum evolutionis systema uberius comprobant, atque, cum semel evolutæ sunt, haud revertuntur. Ideo autem ad juniores plus attinent, quod, illos vasis lymphaticis abundare, quæ potissimum per morbillos explicantur, constat. Proinde etiam catarrhosa est illa affectio, illachrymatione, angina, tentantur, coryza etiam, aut gravedine, hinc tussi, ipsisque dejectionibus alvinis, tunc corripiuntur, siquidem tunica *Schneideriana* ex naribus ad fauces, atque hinc ad pulmones, & canalis alimentosi superficiem internam, protenditur. Lymphaticæ autem indolis morbillos esse, inde probat, quod febrem secum habent mitiorem illa, quæ variolas comitatur, id quod argumento esse possit, in vasis lymphaticis morbillicam hæzere materiam, siquidem & hydrops morbillis haud raro intercurrat. Deinde morbillorum decursus per exempla docetur, illosque aliquando benignos, aliquando malignos, esse, comprobatur, & hæc omnia ad evolutionis præoptatæ systema ingeniose, & ad veritatem proximè, applicantur. Quid autem opus est laudare Virum, quem tot egregiæ ingenii forturz effecerunt laudatissimum?

ODES OF PINDAR, WITH SEVERAL OTHER PIECES in prose and verse, translated from the Greek, &c.

id est,

ODÆ PINDARI, CUM ALIIS FRAGMENTIS ET Opusculis, e Græco sermone in Anglicum conversis, quibus præfixa est Dissertatio de Ludis Olympicis; Auctore GILBERTO WEST, Equite, LL. D.

Londini, 1749, 4 maj.

Alph. 3 plag. 7.

Pin-

Pindarum vel intelligere, arduum est, nedum alio quocunque carmine interpretari. Magnas itaque meruisse laudes Anglum interpretem, si quidem muneri suo satisfecerit, dubium non est. Nos quidem (si, de Anglica interpretatione extraneos sententiam dicere, fas est, de qua fere non nisi Anglus natus recte pronuntiet,) eam a mente & sublimitate *Pindari* parum abesse, deprehendimus. Animus erat quidem, partem *Euripideæ* fabulæ Græcæ cum Angli interpretatione comparare: (nam præter *Pindarum* alia quoque Græca opuscula complectitur hic fasciculus, de quibus mox dicitur;) sed, incerti, quamnam id cum Lectorum gratia fieret, quos eosdem & Græcæ & Anglice doctos, poeticarumque veterum amantes, multos extra Angliam vivere, vix ausimus efficere; eamque operam instituere cum non liceat, nisi quibus prolixis esse licet, quod instituto nostro alienum est; non desint denique de hoc libro dicenda alia; jubemus alios, in quorum manus ille venerit, quod ei statuendum sit pretium, ipsos æstimare & inquirere, aut ab aliis discere, quibus commodum magis dignumque sit, de Anglo interprete statuere. Id solum non diffitebimur, cum in comparandis Græcis Tragicis cum Anglicis versaremur, locos quosdam tam præclare eleganterque nobis visos fuisse redditos, ut expectationem nostram interpretes superaret; alios vero venustatem Græcorum (ni fallimur) non attigisse, sensum quoque passim aut dissimulasse, aut mutasse. Id etiam monendi sunt Lectores, integrum *Pindarum* hic Anglico carmine non exhiberi, sed selectas tantum ejus Odas quasdam; has nempe, *Olymp. 1, 2, 3, 5, 7, 11, 12, & 14, Pyth. 1, Nem. item primam & undecimam, Isthmiorum secundam*. Opusculorum, quæ illas excipiunt, hæc est series: *Horatii Oda quarta Libri IV*, ab amico *Westii* conversa; *Euripidis Iphigenia Taurica*; *Luciani Podagra*, in memoriam & placamentum veluti diræ Deæ a *Westio* conversa, cui & ipse graves pœnas dedit; porro particulæ quædam *Apollonis Rhodii*, ut *Canticum Orphei e Libro primo*, & *Historia Phineæ e secundo*, Hymnus *Cleantibus e Poesi philosophica H. Stephani*. Hæc hætenus quidem Anglica versa concepta sunt, prosa, quæ sequuntur: *Menexenus Platonis*, & *Luciani Anacharsis*, sed hic, extra seriem, præmissæ: Disserta-

tioni de Ludis Olympiis insertis. Reliqua, modo dicta, opuscula cum præfatiuncula quodque sua, & notis, impleat *paginas 315*. Dissertatio illa amplior *paginas 206*. Animadversionum non admodum spissarum ad Poetas Græcos qualis sit indoles, existimare facile est. Recensent, & ubi æquum videbatur, diluunt, accusationes, quibus petiti Poetæ fuerunt, docent rationem veterum dramatum, enarrant historias fabulasve vetustas, ad quas alluditur, declarant sensus interdum, ut fert, abditiores. In his sunt animadversiones, Præfatio in eo. Reprehendit ineptos quosdam Poetas Anglicos, qui, non caleantes igne Thebani vatis, neque perspectis *Pindarici* carminis rationibus, nugis suis miscelaneis, certo metro non adstrictis, laxis, aut potius nullis, rationum & argumentorum nexibus, tamen *Pindaricorum* elogium præscribere veriti non fuerunt. Utut audaci saltu *Pindarus* a longis fabulis veterum heroum in rem præsentem se conijcere videatur, ut fiat sæpe haud obvii argumentorum nexus; non tamen eos nullos esse, neque tam occultos, aut laxos, quin sedulus & acer indagator perspicere valeat. Illos, qui *Pindarum* propterea vituperant, quod conductus canendis victorum laudibus, omne ingenium suum in rebus consumat a præsentibus abhorrentibus, & narratis longo sermone veterum virorum fortibus factis vix tris, aut quatuor, verba assuat, quibus conductori male satisfacere, male mercedem mereri, videatur; hos homines egregie retundit Anglus, negans, eos aut Poetæ, aut temporum locorumve, quibus *Odæ* ejus recitatæ fuerunt, rationes perspectas habere. In more, ait, fuisse positum antiquis, ut amici & gentiles victorum ad aram choreas ducerent, & bene longos canerent hymnos, quibus non tam victorum laudes, quam Deorum & heroum, celebrarentur, accendendæ ad præclara facinora juventuti. Nam in victoribus fuisse plerumque, præter recentem palmam, nihil magnopere commendatione dignum, præsertim tam uberi, quæ tot chororum itus reditusque, strophas & antistrophas appellant, impleret. Quibus addi posset, illos homines, qui loquacitatem interpestivam Poetæ affricant, in illis temporibus notare, quod hodie sibi nemo non indulget. Quoties enim de celebritate aliqua publico programme significandum sit, aut aliquem virum ca-

sum-

funeris laudibus & gratulationibus prosequi lobet, quotusquisque est, qui sibi aliisque non videatur præclare egisse, si, post longam disputationem de rebus alienissimis, vix tribus verbis sub finem schedæ in rem præsentem veniat, eo sæpe iudicio, ut in re hilari antiquitates funebres exhauriat, & recentem e. c. maritum gratulatione coronet, quæ ritus veterum circa cadaverum expositionem persequatur.

De Dissertatione, quam supra commemoravimus, his poeticis aliisque opusculis præfixa, rem ludorum Olympicorum omnem exponente, dicendum sapere est. Judicabat Autor, eam ab interpretatione *Pindari*, tot Olympionicas celebrantis, abesse non posse, præsertim illa, quæ a gente versanda esset, in qua sola studium talium ludorum, quales Olympici fuerunt, nondum desit. Excerptit eam, quod ipse fatetur, e *P. Fabri Agonisticis* præcipue, & ex *Burretii* Opusculis similis argumenti, quæ in *Commentariis Academiæ Gallicæ Inscriptio- num* prodierunt. De suo tamen nonnulla addidit, ut, harum rerum pro pleno Commentario haberi hæc Dissertationem debere, facile credi possit Autori asseveranti. In tractando hoc argumento tenuit hunc ordinem. Ab originibus ludorum Olympicorum orditur expositionem; tum, quando & a quo instaurati fuerint, narrat; religiosos inde ritus ludorum persequitur; postea de Olympiadis ambitu agit, item de Hellanodicis. Ad certamina ubi venit, post sermonem de stadio, primo loco illa recenset, quæ viri corpore ipsi suo subibant, ut sunt cursus, lucta, quinquertium, cæstus, & pancratium; illis absolutis, ad certamina equestria transit; quo pertinent celestis, seu solitarii equi, & quadrigarum, & *σώματα*, seu rheda, mulabus junctæ, & calpes, certamen, quo ab uno equo in dextrarium desiliebat. Porro dotes enarrat, quas afferre debebat, quisquis ad horum aliquod certaminum admitti vellet, & exercitia, quibus in ipsa arena Olympica, ad documenta virtutis coram tota Græcia edenda, quadraginta dies præparabantur. Denique de corona Olympica exponit, aliisque honoribus & præmiis, quæ victores manserunt. Tandem, cui bono fuerint hæc exercitia, ultimo loco inquirat, ubi *Luciani* Colloquium habetur integrum intextum, quo *Salo* & *Anacharsis* de usu gymnasticis exhibentur disputantes. Facile constat ex his, argumentum, quod tractandum sibi sumsit Anglus noster, jucundum lectu & utile esse. Cum tamen novum non sit, veniam confidimus paratam nobis esse, si, toties & satis copiose agitatam denuo delibare, consultum

non duocimus, quandoquidem vetusta, & nota, cum tadio & dispendio iterantur, & quæ sua sibi Antiqua habet, nova, intacta, ea e tanto acervo, quo latent, nulla Auctoris nota insignita, exquirere & secernere, molestia haud caret.

OLAI WORMII, ET AD EUM DOCTORUM VIRORUM, Epistole, medici, anatomici, botanici, physici, & historici, argumenti: rem vero literariam, linguasque & antiquitates bo-reales, potissimum illustrantes, in duos Tomos divise.

Havniz, 1751, 8.

Alph. 3 plag. 11, cum imagine Auctoris æri incisa.

Haud præter causam exoptant nobiscum docti Editores, ut plures, maxime Danorum, Epistolas legere queamus. Etenim, si illas *Tychoonis Braheii, Rantzovianas, Bertilii Canutii, Thome Bartholini, Marquardi Gudii*, ac nunc hæc *Wormianas*, excipiamus, vel a Dania, vel ad Danos, consignatas inveniemus paucissimas conjunctim editas. Hoc igitur jam nomine gratiam Nostri mererentur, ni causæ pariter internæ commendarent collectionem. Utique commercium *Wormii* literarium cum Italia, Gallis, Britannis, Germanis, Belgis, suo tempore celeberrimis, ita comparatum est, ut hic veluti repetiisse pœnitent neminem. Fata hujus thesauri notiora sunt, quam ut hic exponi debeant; observemus ergo solum hic recens adjecta. Sunt eadem Academica prolesio, funus *Wormianum* indicens, *Thoma Bartholini* Oratio, tunc habita, observationes quædam, a *Grammio* exemplo suo adscriptæ; & illustrandis Epistolis quibusdam interserentes, index eorum, ad quos *Wormius* scripsit, & a quibus ipsi scriptæ sunt Epistolæ, postremoque rerum ac nominum index locupletissimus. Ad *Wormianam* vitam quod attinet, natus est *Olaus Arhusii* Cimbrorum A. 1588 d. 13 Maji, patre *Wilhelmo*, Consule Arhusiensi. Luneburgensium in Gymnasio sublimioribus sese studiis præparavit æque ac Embricæ Clivorum. Philosophiæ cursum absolvit in Academia Marburgensi. Mox, in perturbatione illa rerum Gissam venit, sanctioribus literis triennio primo deditus, hinc ad medicas se convertens. Harum ergo petiit Argentoratum A. 1607, ac postea Basileam. Sub finem anni sequentis instituta per Helvetiam & Alpes in Italiam peregrinatione, superiorem omnem peragravit, ac potissimum Patavii per semestre subsistit, intentusque medicæ praxi, nationis Germanicæ, medicæ facultatis,

tatis, unanimi consensu lectus est Procurator & Consiliarius Anatomicus. Post, assumpto comite D. *Henr. Petrosio*, Med. & Prof. Marpurg, reliquam Italiam iustravit. Post in Galliam transit. Cum autem, *Henrico IV* interfecto, Parisiis omnia turbarentur, in Belgium transiit, Hafniam denique, patriæ propiorem, reversus. Doctoris nomen assumpsit A. 1611, Marpurgi antea iterum moratus, Basileæ. Hinc per Belgium in Angliam venit, ac nominatim Londini substitit. Cum in Anglia per annum ac dimidium fuisset, domum revocatus est, & paulo post ad elegantiores literas docendas Hafniam allectus. Deinde Medicinam conjunxit, summis honoribus Academicis sæpe functus. Adhæc multa scripsit, etiam sacra quædam. Obiit autem prid. Cal. Sept. A. 1654. Sic autem *Worwio* cognito, reliquos, quorum hic existant Epistolæ, vel nominemus. Sunt autem ad ordinem literarum *Augustinus Egavius*, qui Leodio scripsit unam, *Jo. Andrea*, *Nic. Andrea*, *Berthius Cautius Aquilonius*, *Jonas Araspinus*, *Enarus Arusianus*, *Torkillus Arngrius*, *Frid. Arniseus*, *Andr. Arvensis*, *Lucas Bacmeisterus*, *Ivarus Joannis Bangius*, *Bartolus Bartolinus*, *Casp. Bartolinus*, *Erasmus Bartolinus*, *Thom. Bartolinus*, *Casp. Baubinus*, *Jo. Casperi Baubinus*, *Vitus Beringius*, *Franc. Bertaldus*, *Christian. Bordingius*, *Laur. Bordingius*, *Petr. Borrichius*, *Casp. Erasmius*, & *Erasm. Joannis Brochmanni*, *Aug. Buchnerus*, *du Buisson*, *Joach. Burserus*, *Jo. Cabelavius*, *Petr. Chanut*, *Petr. Charisius*, *Abalon Christophori*, *Augerius Clutius*, *Herm. Conringius*, *Henr. Casterus*, *Henr. junior Casterus*, *Lucas Jacobi Debesius*, *Conr. Diestericus*, *Helv. Diestericus*, *Jonas Dobnerus*, *Jo. Elschmannus*, *Jo. Erasmi*, *Henr. Ernstius*, *Jac. Finckius*, *Thom. Finckius*, *Franc. de Fleury*, *Nic. Fossus*, *Christ. Friis de Kragerup*, *Henr. Fuirenius*, *Thom. Fuirenius*, *Petr. Gassendus*, *Hallerfordius*, *Casp. Hammermuller*, *Torbernus Hasebardus*, *Achilles Harlaus Comes*, *Conr. Hevetius*, *Ge. Hilarius*, *Ge. Horstius*, *Jo. Dan. Horstius*, *Jo. Melch. Hypfauff*, *Ag. Joannis*, *Chr. Joannis*, *Christoph. Joannis*, *Margaretha fil. Joannis*, *Arngrius*, *Ramolphus*, *Sueno*, *Trebonius Jona*, *Islandi*, *Frid. Klingerus*, *Jo. de Lact*, *Guil. Langius*, *Joel Langhorius*, *Andr. Longebecchius*, *Wilb. Lyserus*, *Benedictus*, *Gislaus*, *Jonas Magni*, *Islandi*, *Jac. Matthie*, *Nic. Mercator*, *Jo. Mewsius*, *Henr. a Mönichen*, *Joach. Morfus*, *Paulus Moth*, *Henr. Motzfeldius*, *Jo. Motzfeldius*, *Jo. Mullerus*, *Jo. Narsus*, *Gabr. Naudæus*, *Car. Ogerius*,

Jius, Severinus Olai, Mignus & Steph. Olavii, Islandi, Gistaus Ottonis, Henr. & Nic. Paschasti, Simon Pauli, Isaac. Peyrerius, Caspiano dal Pozzo, Erwaldus Nicolai Ramdulfus, Erasmus Reuterus, Ambrosius Rhodius, Gó. Roscrantzius, Oligerus & Palamon Roscrantzii, Jo. Conr. Saurius, Laur. Scavenius, Petr. Scaventus, Thibicus Sculonius, Marc. Aurel. Severinus, Frid. Severinius, Jo. Skelderupius, Petr. Skelderupius, Jo. Frid. Selzerus, Henr. Spelmanus, Jo. Spelmanus, Otto Sperlingius, Steph. Joannis Stephanus, Christ. Stougaardus, Jac. Suabius, Jo. Swaningius, Brynolfus Suenonius, Jo. Petrus Suonstrup, Jo. Tertius, de la Thuilleric, Joach. Timmerman, Ericus Tormius, Birgitta Tot, Andr. Toxotius, Laur. Ulfeld, Thom. Vegnerus, Jo. Vestingius, Willichius Westbovius, Petrus Pauli Windingius, Petrus Winstrupius, Angelicus Aprosius Vintimiglia, & Wilb. Wormius. Plurima, & ex parte magna sunt nomina, sed thesaurum etiam habemus 1034 Epistolarum, varietate rerum, quas titulus indicat, aliarumque, præcipue commendabilem. Vel ad cognitionem linguarum spectantia specimina quædam jungemus. Ita Danicæ & Anglo-Saxonicæ, Anglicæ,

Pag. 822.

- Græcæ, Persicæ, linguæ affinitas passim ostenditur. Literas Anglo-Saxonicas, post abrogatas Runicas, etiam apud Danos in usu fuisse, docetur, libris MStis in membrana prisca lingua Danica scriptis. Cum Romanis conveniunt, paucis exceptis, Anglorum lingua, quod Jo. de Laet, cum Wormio consentiens, indicat, hodie valde corrupta est, siquidem jam a multis seculis in illam admiserunt vocabula peregrina, maxime e Normannia Gallia petita, postquam Normannos Principes habere cœperunt, ipsique vulgo veteris suæ linguæ sunt rudes, & paucissimi student illam cognoscere & indagare. Ad convenientiam linguæ Danicæ cum Græca probandam exemplis utitur *Stephanus Joannis, Jul* ab *ἰουλος, Fod*, natus, a *Φύς, Keerling*, vetula, a *χίπα, Sinner* a *σίνηρι, Smor*, butyrum, a *σμίπα, vel μύρον*, deducens. Convenientiam Danicæ linguæ cum Persica probavit potissimum Jo. *Elicbmannus*, Medicinæ Doctor Silesius, qui totum se dederat linguæ Orientalibus & Arctois excolendis, adeo, ut, ejus dialectum esse, arbitretur, & Asianos illos, qui huc cum *Ottibino* venerunt, Persas fuisse, suspicaretur, quod se demonstraturum promissit.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCLIII.

Pars I.

**ALSATIA ILLUSTRATA, CELTICA, ROMA-
na, Francica, Autore JO. DANIELE SCHOEPLINO,**
*Consiliario & Historiographæ Regiæ, Historiarum
& Eloquentiæ Professore Argentoratensi.*

Tomus I.

Colmaræ, ex Typographia Regiæ, sumptibus Jo. Friderici
Schœpflini, 1751, fol.

Alph. 9 plag. 2, cum Tabb. æn. 24.

Quamvis magnorum semper eventuum feracissima fuerit Alsatia; fecit tamen maximus, quo ejus historia laborat, fontium defectus, ut nemo ex civibus Alsatice fata patriæ suæ data opera descripserit, paucissimi vero hunc laborem tentarint. *Hieronymus* enim *Gobvileri*, qui *Erasmi* amicus, *Rhenani* præceptor, ac *Selestadiensis* & *Hagenœnsis* scholarum, tunc florentissimus, Rector, fuit, conatus, quando Alsatice illustrandæ consilium orbi erudito annuntiaverat, eventu omnino caruit. *Ulricus* vero *Obrechtus*, Regiæ postea Argentoratensium Prætor, copiosorum Alsatice Commentarios componere, secum constitulerat quidem, publicis vero negotiis aliorum vocatus, in prodromis, operi præmissis, substituit. Exteris igitur, Alsatice civi-

N

civitate donato, Illustri *Schæpfino* videlicet, laboris istius perficiendi, quem alii frustra tentaverant, relicta erat gloria. *Ludovicus Barpissius* quidem, Societatis Jesu Presbyter, Annaliùm Alsaticorum corpus Gallica lingua jam confecit. At etiam verò, Germanici sermonis, morumque, ignarus iste homo, amplissimam profecto successoribus suis messem reliquisse dicendus est, neque ejus labores cum presenti opere nullo modo possunt comparari. Ipsura enim *Schæpfini* nomen, quod in fronte hujus libri comparet, egregiam, & ab alio vix expectandam, rerum Alsaticarum descriptionem lectoribus promittit, cum raram ejus doctrinam, incredibilem diligentiam, & ingenium, omni historiarum & antiquitatis notitia refertum, scripta ejus jamjam evulgata, & communi eruditorum applausu excepta, assatim declarent. Habet igitur Alsatis, de quo gloriatur, quod disertus & gravis historiarum scriptor tandem aliquando exstiterit, qui, antiquissimi temporis memoriam investigans, ac veritatem a fabulis sollicitè secernens, obscurissimis rebus lumen feliciter affudit. Quod qua ratione, quove successu, fuerit effectum, ut eo certius intelligatur, notitiam & contenta libri, more nostro, nunc exponemus. Prodrorum videlicet, sive conspectum operis Illustris Autor præmisit, ubi de limitibus veteris & novæ Alsatiæ summa cum cura disputat, variosque aliorum errores explodit. De montibus itidem, silvis, arboribus, & herbis, quæ in Alsatia procreantur, accuratam suppeditat notitiam, neque animalia, volucres, venationem, metallifodinas, tanquam olim, quam hodie, per Alsatiam celebres, præterit, & naturæ fausticis dona, depromi ex illis solita, enarrat. De monte *Vogeso*, deque Rheno fluvio, varia notata digna eum lectoribus communicat. Reliqua porro per Alsatiam flumina atque rivos describit, fertilitatemque ac amœnitatem istius regionis prædicat. Auri ramenta, a montium auriferorum fibris abrasa, arenis suis Rhenum involvere, observat. Novem præterea per Galliam flumina, auro prægnantia, reperiri, *Reumurium* secutus, monet, modam auri colligendi, ac proprietates auri istius, edisserens. Jus, auri fluvialis in Rhe-

no legendi, quod *aurei piscinarum* diocesis, majoribus Ordinum Germaniz regalibus accenseri, tandem observat. Ipsa Alsatiz historia in quinque dispecitur periodos. Earum prior, *Celtica* nempe, temporum serie longissima, omnem illam Alsatiz Celticæ liberæque ætatem, a primordiis rerum, ad *Julium Cæsarem* usque, Romanorum Dictatorem, qui jugo externo eam primus subiecit, complectitur, adeoque anno 58 ante æram Dionysianam terminatur. Altera, quæ *Romana* dicitur, ad Francorum usque imperium, sub *Chlodoveo M.* in his partibus A. 496 Tolbiacensi prælio stabilitum, pertingit. *Francica* periodus tertia audit, quæ ad *Ludovicum Germanicum* tempora, speciatim ad annum Christi 870, progreditur, quo in *Lothariorum* divisione regni, Germanos inter Gallosque facta, Germanici juris provincia evasit Alsatia. *Germanica* periodus, quæ numero quarta est, omne illud tempus complectitur, quo regni, atque deinceps Imperii, membrum fuit ista regio, ad annum usque 1648, cum Westphalica pace, per Neomagensem, Riswicam, & sequentes, roborata, ad Gallicam monarchiam transit, a quo tempore *Gallos*, quæ postrema & quinta istius historiz est periodus, ad nostra usque tempora perdurat. Tribus primis periodis *Alsatiam veterem* comprehendit, Illustris Autor monet. *Alsatiam mediam* Germanica periodus, ad Seculum usque decimum sextum, complectitur. Reliqua *Alsatiam novam* constituunt. Et, quamvis in Celtica & Romana periodis nondum *Alsatia* nomen innotuerit, ea ipsa tamen voce per *πρόλειψιν* Ill. Autor per universi operis seriem usus est. Ex lingua nimirum Franco-Theotisca origines suæ Alsatiz nomen derivare, contendit, *Fredegarium Scholasticum*, qui Seculo septimo floruit, primum illud regioni nomen in scriptis suis dedisse, narrat, plurima aliorum commenta explodens. Vocabulum *Elsasi* a flumine Ill. medio ævo *Ell* dicto, quod per maximam Alsatiz partem decurrit, derivandum esse, contendit, unde Latine scribentem mox *Alsationes*, *Alsatios*, *Alsatiamque*, effinxerint. Theotiscum præterea nomen *Elsasi* accolæ fluvii primitus inauditum,

Fig. 83.

35. iudicium, atque ab illis deinceps ad integram regionem
 translatum fuisse, urget. Sub Celtica periodo, a Rauracis,
 Sequanis, & Mediomatrici, regiones, quas Alfatia hodierna
 complectitur, fuisse inhabitatas, observat. *Juram*, montem
 altissimum, inhabitasse Rauracos, adeoque inter hodiernam
38. Thurgoviam & Sundgoviam sitos fuisse, docet. Præter
Bonvicum urbem gentis istius metropolin, nullas isto tem-
 pore Rauracis fuisse urbes, contendit. Separatam eos ab Hal-
 wetiis peculiaremque constituisse civitatem, docet. Seque-
 nos inter Rhodanum, Ararim, & Rhenum, fluvios, confedisse,
 observat. Multas distictasque cum tenuerint Sequani regiones,
 eosdem in interiores & exteriores, habitas suas ratione, di-
 vidit, interiores, Burgundie Comitatum, exteriores, maximam
 Sundgovis partem, totamque superiorem Alfatiam, occu-
 pante, contendens. Præcipuam istius gentis urbem *Vespa-*
riensem fuisse, ostendit. *Civitas Sequanorum* eadem vete-
 ribus Geographis audit, quavis universa Sequanorum gens
 isto nomine, sæptis quoque insignitur. De etymis nomi-
 nis Sequanorum verbes variorum Ill. Autor conjecturas
 offert. A *Cæsari* & *Plutarcho* amicis Romanorum dicuntur
 Sequani, cum *Strabo* eos Romanorum & Eboracorum inimicos
 appellet. Ambos vero scriptores inter se conciliari posse, si
 diversitatis temporum ratio habeatur, Ill. Autor monet.
 Ceterum, gentis Sequanorum insignis *aprum* fuisse, credit,
 idque ex nummis, aliisque antiquitatum monumentis, quo-
 rum aliquot in suo se afferre Museo, testatur, comprobat.
44. Inferiorem Alfatiam omnem inhabitasse Mediomatricos, pro-
 certo sumit. Gallicæ potius, quam Germanicæ, originis
 istam gentem fuisse, argumentis, sat validis, evincit. *De-*
avorum, Mediomatricorum metropolin, nihil ab hodierna
 Metensium urbe discrepasse, urget, cum ipsa Metensium
 compellatio ante *Naristicæ occidentalis imperii* compilatione-
 met non fuerit audita. Sequanorum civitatem in tres pe-
 gos, id est, regiones, fuisse divisam, Rauracos vero clientes
 Sequanorum, non quidem stipendiarios, sed honorarios,
 fuisse, prout Parisii quondam Semonibus inveni crant, ob-
 servat.

servat. Mediomatrici, ad quos inferior pertinet Allatia, in quot pagos divisi fuerint, certo definire non audeat. De oppidis Allatis, quorum compellatio Celticam originem prodit, quoque in hac temporum periodo jamjam existisse indicat, singulari cum cura disserit. Habitum deinde corporis, victum, vestitum, omnes varias figuras, æri incisas, adjecit, arma insuper, mores, & instituta Allatarum Celticorum reliqua, admodum operose describit, neque religionem eorum præterit. Primos & antiquissimos Allatiæ Celticæ sacerdotes *Druides* fuisse, nos docet, eorum dignitatem, & in rebus civilibus auctoritatem, fuisse edisserens. Allatiam veterem, cum decurrentibus seculis, diversas in regionibus suis habuisse linguas, *Celticam* præta, *Romanam*, & *Theotiscam*, novamque imperium novam semper Allatis atulisse linguam, observat. Ante *Cæsaris* in hanc regionem adventum, Celticæ linguæ usum, qualis inter Gallias incolæ invaluerat, in Allatia viguisse, admodum fuisse demonstrat. Sententiam eorum, qui, primis Allatiæ incolis Teutonicum sermonem fuisse vernaculum, existimant, tanquam falsam, impugnat; eos etiam castigans, qui, ex Phœnicorum, Hebræorum, aut Græcorum, linguis Celticum sermonem enatum esse, sibi persuaserant. Ad res, sub peribdo Celtica per Allatiam gestas, postea delatus, periodam illam, quantumvis longam, pauca tamen notata digniora subministrare, conqueritur. Defectum illum non tam ex temporum injuria, quam ex ævi illius præsci barbariæ, imo & ex recepta Druidum Bardorumque disciplina, cujus suprema lex erat, nihil scripto consignare, exortum esse, contendit. Theologia enim a Druidibus, historia a Bardis, non nisi ore tradebantur. Omnem vero periodam Celticam in tempus obscurum, mythicum, & historicum, Cel. Autor dispescit. Ad *Julii Cæsaris* usque tempora omnes res obscuræ sunt. Cum autem scriptores mediæ ætatis monumentorum istius ævi defectum figmentis suis supplere studerint, mythicum tempus, seu fabulosum, inde nascitur. Solis quippe Græcis atque Romanis, & inter hos *Julio Cæsari* potissimum,

Pag. 47-

48 seq.

63.

70.

83

88.

93.

94 seq.

mum, debetur, quæ in vasta hac temporum periodo haberi potest, rerum gestarum notitia. Geographicas etiam, sacras, atque civiles, Alsatiz antiquitates non nisi ex illis scriptoribus, nec non lapideis quibusdam monumentis, quæ Romanorum religio in Alsatia consecravit, quæque veluti tabulæ quædam ex magno naufragio superfluat, divinando cognoscimus. Qui rebus Alsatiz aliunde præsidium quaesiverunt, & ex tenebrosis mediæ ætatis temporibus lumen aliquod historiz Alsatiz afferre studuerunt, in profundam fabularum abyssum prolapsi sunt, falsaque miscendo veris, lectori incauto obtulerunt quisquilias. Fuisse interim hæc communem Scriptorum Alsatiz omnium, qui ante Seculum XV floruerunt, habem, Ill. Autor nos docet. De *Godofredo Viterbiensi*, qui Seculo XII vixit, nec non de famoso illo impostore, *Annio Viterbiensi*, qui A. 1495 *Rerof*, *Manctbonis*, *Mesbastenis*, aliorumque hujus generis scriptorum, fragmenta Romæ in lucem emisit, disputat, eorumque vitas breviter describit. Narrationes, ex putidissimis hæc fontibus derivari solitas, speonet, & explodit. Geniina autem veteris ævi monumenta servatus, in tota periodo Celtica, rerum, in Alsatia gestarum, nihil, præter *Ariovistiana* bella, reperit, quorum initia in hujus periodi finem incedunt. *Ariovisti* res, quæ apud Sequanos, veteris Alsatiz incolas, evenerunt, quatuordecim annorum tempus constituent, quo libera Alsatia triste servitutis jugum subiit. Germanorum imperio *Ariovistum* Alsatiam Sequanicam, sive superiorem, subjecisse, observat, *Mediomatricenses*, sive inferiores Alsatias, a Germanis mansisse intactos, libertatemque suam non nisi sub Romanis victoribus amisisse, contendens. Res gestas igitur *Ariovisti* contra Sequanos singulari cum cura, elegantia, & doctrina, Illustris Autor describit, observationes plurimas, sane eruditas, veteremque Geographiam mirifice illustrantes, inspergens. Prælium, *Ariovistum* inter & *Cesarum* commissum, non in ipsa Alsatia, sed vicina potius Burgundia, quæ Alsatiz limes est, depugnatum esse, contendit, Quatuordecim annos Alsatiz Sequanicæ *Ariovistum*

Pag. 99.

192.

198.

Non imperitasse, narrat. *Cæsarem* A. U. C. 696 Sequanos & Mediomatricos subegisse, constituit. Cum Alfatris priscis religionem, cultum, mores, & linguam Celtarum, contra aliorum tantum non omnium sententiam, tribuerit Ill. Autor; opinionis istius defendendæ causa, peculiarem de Celtis disquisitionem hic addidit. Gallos nimirum, lingua ipsis vernacula, *Gueltar*, vel *Keltar*, fuisse nominatos, & Romano sermone apud eos invalescente, pristinam nominis pronuntiationem disparuisse, observat. Ad quem populum nomen hoc vere olim pertinuerit, variz sunt eruditorum sententiz, quas ad quatuor classes Ill. Autor revocat. Fuerunt nimirum, qui, omnes omnino Europæas gentes antiquitus sub communi Celtarum compellatione comprehensas fuisse, existimaverunt, Maximam duntaxat Europæ partem, vel præcipuos saltem ejus populos, Hispanos videlicet, Gallos, Britannos, Germanos, atque Illyrios, Celtarum nomine a veteribus insigniri, aliorum fuit opinio. Dissentiunt ab illis alii, qui ad Germanos tantum & Gallos vocem hanc, ejusque significationem, restringunt. A quorum sententia rursus alii discedentes, ad Germanos solos Celtarum nomen præcipue pertinuisse, atque adeo non nisi secundario ad Gallos translatum fuisse, sibi persuaserunt. Nullam ex istis sententiis Illustris Autor comprobat, qui potius, veram Celtarum patriam inter Pyrenæos montes, Oceanum, Alpes, & Rhodium, adeoque in sola Gallia vetere, esse querendam, pronuntiat. Cum nimirum ex primis & patriis sedibus Celtæ magnis agminibus ad diversas orbis habitabilis partes migrarent, frequentesque colonias transmiserint; factum exinde est, ut scriptores nonnulli veteres, recentiores autem tantum non omnes, in querendis Celtarum sedibus, patriam gentis primariam a regionibus, in quas coloniz ejus migrarunt, non satis distinxerint, unde tot errorum originem esse repetendam, Ill. Autor judicat. Omnes ille sententias, supra de Celtarum patria allatas, dein examinat, plurimas observationes geographicas adspersens. Colonias denique Celtarum quamplures admodum operose recenset. Sub periodi Ro-

Pag. 109.

110.

120.

manæ

Pag. 123.

manæ ingressum, res *Julli Cesaris*, per ea loca gestas, qui nimirum dominio Romanorum subiecit Alsatiam, describit. Geographicas postea, quas tunc temporis ista regio subiit, mutationes sollicitè describens, superiorem Alsatiam nullam conversionem memorabilem expertam esse, pronuntiat, usque dum una cum reliquis Sequanis, Rauracis, atque Helvetiis, in unam, quæ *Maxima Sequanorum* appellata est, provinciam coalesceret, id quod quarto ære *Dionysiana* Seculo contigit. Pristinios igitur indigenas Celticæ originis immotos ibi perstitisse, pro certo sumit, plurimosque scriptores, qui, Alsatiam superiorem, hisce temporibus, ex *Celtica Belgicam* fuisse factam, memoris prædiderunt, ample confutat. *Sequanos & Belgas* disertis verbis a *Tacito* distingui, nos docet, & ita quidem propriam sententiam, quam pag. 42 §. 14 hujus operis protulerat, re nimirum curatius pensitata, mutat. Nomen *Maxima Sequanorum*, monumentis trium priorum Seculorum incognitum, Seculo quarto demum inventuisse, postquam quatuor illæ Galliarum partes, *Narbonensis, Aquitanica, Lugdunensis, & Belgica*, in plures paulatim partes minores, & quidem in XIV primo, inde in XVII, divisæ erant provincias, constituit. Rauracos atque Helvetios ad eandem provinciam fuisse relatos, docet. Limites *Maxime Sequanorum* sollicitè definiit. Inferiorem Alsatiam sub ipsa periodi Romanæ exordio duplicem subiisse mutationem, quarum utraque statum ejus geographicum haud mediocriter immutarit, narrat. Prima nimirum contigit, cum Triboci, Germanicus populus, sub periodi Romanæ initio, inter Mediomaticos, ibi habitantes, in perpetuum sedes fixissent, altera, cum Germaniæ Cis-Rhenanæ nomen sub *Augusto* innotesceret, quam provinciam cum in superiorem & inferiorem idem *Augustus* subdivideret, Alsatia inferior Germaniæ superiori ab eodem fuit adscripta. De Tribocis itaque præsum, postea de duplici Germaniæ Cis-Rhenanæ, Illustris Auctor disputat. Ubi de nomine Tribocorum varias variorum attulerat & explorat conjecturas, priscae gentis istius sedes, quantum in ista rerum obscuritate fieri potest, indicat.

Inter

Inter belli civilis *Cæsaream* turbas, eodem, Rheno trajecto, in Alsatia inferiore sedes fixisse, contendit, aliorumque sententias confutat. Limites Tribocorum studiose constituit. Monumenta denique antiqua, in quibus Tribocorum mentio injicitur, cum lectoribus communicat. Germaniæ superioris inferiorisque nomen, *Augusti* temporibus, & quidem A. U. C. 726, fuisse exortum, demonstrat. Limites, qui Alsatiam superiorem ab inferiore separant, diligenter indicat, terminum utriusque provincie in Basileensis & Argentinenfis dioceseos confinitio esse querendum, pronuntiat, dissentientium hac de re opiniones profligans. Germaniæ superiori *Aboniam* ad orientem, *Obringam*, live *Aaram*, ad septentrionem, *Vogesum* ad occasum, & *Alsatiam superiorem* versus meridiem, limites Illustris Auctor tribuit. Germaniam inferiorem reliquam, omnem oram Rhenaensem, ad Oceanum usque comprehendere, contendens. Tempore *Constantini M.*, quando, *superioris & inferioris Germaniæ* suppressis terminibus, *prima & secunda* in ejus locum successit, eosdem *Germaniæ primæ* fuisse limites, qui *superioris* quondam *Germaniæ* fuerant, existimat. Urbes postea, castra, & munimenta, Alsatiz Romanæ diligenter recenset, e quibus nonnulla speciminis loco afferens. A Rauracis nimirum ducto initio, inde per Sequanos & Tribocos ad Nemetes progreditur. Ex his enim populis composita fuit vetus Alsatia; ita quidem, ut Rauraci, Sequani, & Nemetes, extrema tantum Alsatiz contingerent, Tribocorum autem civitas omnis et esset inclusa. Quamvis autem non nisi extrema pars Rauraci agri borealis Sundgoviz Alsatiz composeserit partem, ubi nimirum Rauracorum & Sequanorum collimitium fuit; conveniens tamen Illustri Auctori visum est, ut ad gentis istius metropolin usque excurreret, atque præcipua illius urbis, florentissimæ olim, postea solo æquatæ, fata examinaret, cum ex ejus, tanquam matris, fortuna Sundgoviz quoque Rauracensis fata pependissent, & ævo postea *Carolinæ* omnis Rauracis ager sub Alsatiz Ducatu fuerit comprehensus. Inscriptionem quandam, *Augusti* Imperatoris ætate

Pag. 136.

137.

138.

141.

147.

- Pag. 151 seq. in *Munatii Planci*, coloniz Rauricæ ductoris, honorem positam, nomen oppido primum dedisse, ut *Raurica* diceretur, apud *Plinium* vero istam urbem *Rauricam* vocari, commemorat. Tres autem diversas loci istius compellationes fuisse, ex fatorum ejus diversitate prognatas, nos docet. Primitus *Rauricum*, vel *Rauracum*, appellatio communis, a Romanis recepta, inde *Colonia Raurica*, *Augusta Rauracum*, & *Suppliciter Raurici*, denique *Castrum Rauricense*, vel *Rauracense*, innotuerunt. Incrementa ac decrementsa istius urbis, situm ejus, & facta, admodum eleganter & accurate Ill. Autor edisserit. Vitam *Munatii Planci*, coloniz Rauricæ conditoris, operose describit. Inscriptionem illam antiquam, in honorem *Munatii Planci* confectam, in qua prima Rauricæ mentio inicitur, integram exhibet, & illustrat. In mausoleo *Munatii*, quod hodieum in promontorio *Cajetano* visitur, & ab incolis loci *turris Orlandina* vocatur, eadem existat, quam ipsam molem marmoream se, cum A. 1727 mense Aprili Roma Neapolin tenderet, oculis usurpasse, Ill. Autor notat. Italici juris fuisse Rauricam coloniam, ipsi verosimile est, quatenus, *consuetum solum Romano* raris eam, ad exemplum aliarum urbium, quæ similiter jure Italico gaudebant, persolvisse, existimet. Arcium, turriumque muniturum, aliorumque ædificiorum, reliquias, quæ isto in loco hodiernum visuatur, in conspectum producit, ubi incredibilia Ill. Autoris diligentia, quæ in describendis hisce rudericis adhibuit, omnem profecto laudem & admirationem superat. Vicina coloniz Rauricæ oppida breviter postea describit. A. 451 Raurica per *Attilam* deleta, suisque cineribus sepulta, Episcopatum autem Rauracensem Basileam fuisse translatum, contendit, & ad objectiones, quæ afferri poterant, respondet. Coloniz, Rauricam ductæ, memoriam A. 1528 a senatu populoque Basileensi fuisse renovatam, & *Munatio Planco* statuum in curia Basileensi erectam, commemorat, inscriptionem, quæ in basi istius statuz legitur, integram apponens. De castello, *ratur* dicto, Rauricæ quondam vicino, cujus mentio apud *Solum Ammianum Marcellinum* inicitur, multa notatu digna pro-

profert in medium, aream ejus, ipso castello a Vandalis diruto, moenibus Basileæ inclusam esse, narrans. *Roberti Basileam*, ei quippe vicinam, & in Rauracis sitam, subjungit. Augustæ Rauracorum incolas, a barbaris sede sua Seculo quarto expulsos, hic consedisse, & prima urbis fundamenta jecisse, contendit. *Basiliam* istius urbis nomen in plurimis scribi monumentis, nos docet. Castellorum, a *Drufo* ad Rhenum juxta Basileam exstructorum, mentionem injicit. Et hac quidem ratione omnia per Alsatiam loca, tunc temporis celebris, eorum situm, natales, fata, & mutationes, admodum solite describendo, persequitur, plurimos, qui ante eum hoc in studio decurrerunt, corrigens, ac in rectam viam reducens, quæ inter, ea potissimum, quæ de Argentorato protulit, laudem & admirationem merentur. Rudera dein castrorum, & manimentorum, a Romanis in occidentali Alsatia limite, *Vogeso*, exstructorum, quorum nomina ad nostram ætatem non pervenerunt, reliquæ autem adhuc supersunt, pari diligentia describit. Cum Marcomanni, una cum sociis suis, in Bohemum digressi essent, vacuas regiones, Rhenum inter & Danubium sitas, novi non statim occupaverant incolæ. Successu temporis autem, ex Sequania, Mediometricis, & Tribocis haud pauci, dubiæ possessionis solum sibi vindicarunt, atque adeo omnis fere Marcomannica regio ab hisce advenis habitata est. Tractus hic cum novis incolis novum quoque nomen a Romanis accepit, qui eum Latina appellatione *decumates agris* nuncuparunt, quod ex agris istis decimæ per decumanos, publicanorum principes, a possessoribus exigebantur. Origines feudorum hic querendas esse, plures, hujus doctrinæ periti, arbitrati sunt. Propugnacula igitur & valla, quibus decumanos hosce agros Imperatores Romani, quorum quippe dominio suberant, incluserunt, & quorum memoria in præcis monumentis superest, Ill. Autor diligenter describit. Loca item, quæ in decumatis hisce agris Romani exstruxerunt, quorum nomina apud *Ptolemaum*, *Ammianum*, inque *tabula Theodosiana*, leguntur, recenset. In unius & peculiaris pro-

Pag. 107.

184

186

200

230

232

240

246

Pag. 246.

248

, d. 21

249

251.

252

258.

266.

267.

267.

267.

vinci formam: huiusmodi decemates fuisse redactos, sicut, cum *partem provincie, Tacito* teste, constituerint, quamvis dubium incertumque maneat, an ad Germaniam superiorem, an vero ad Lugdunensem provinciam, agri. isti fuerint relati. Origines Alemannicas a Marcomannorum, Rheni litus reliquentium, temporibus perpetam & falsa a plarisque repeti, contendit; *Seculo* tertio potius, cum omnis generis barbari regionem Rhenum inter, Danubium, Mosonemque, occupasset, eodem invento ab ipsis fortasse nomine, *Alemannos* fuisse vocatos, observat. Alemannis autem *Seculo* quinto per Francos devictis, utramque Alsatiam Alemannico Ducatu, a Francis instituto, subjectam esse, adeoque Alemanniam diversis temporibus diversos habuisse limites, pronuntiat. Viis Romanorum militares, per Alsatiam olim stratas, ex itinercario, & tabula *Theodosiana*, studiose edidit, cum de viis Romanorum, earumque fabrica in genere, fusc prius disputasset. De stationibus, & cursu publico, per Alsatiam tunc temporis instituto, varia itidem profert in medium. Post magnam illam barbarorum in Galliam irruptionem, que A. 406 contigit, & que mediam quandam statum inter Alsatiam Romanam atque Francicam introduxit, istam regionem neutiquam a Burgundionibus, prout recentiores Historici tantum non omnes existimant, sed potius ab Alemannia, occupatam fuisse, contendit, istamque sententiam multis rationibus confirmat. Romanæ Alsatie divisionem oblivioni tunc datam fuisse, ac nomina locorum, a Cælis Romanisque imposita, cum ipsis viciis, mansuetis, castris, & castellis, fuisse sepulta, Germanicas vero pagorum, vicorum, villarum, rivorum, fluminum, silvarum, saltuumque, compellationes invaluisse, commemorat. Divisionem Alsatie in pagos ab Alemannis repetit, ipsamque istius regionis in pagum meridionalem & septentrionalem (*Suidgau & Nordgau*) divisionem illis temporibus natam fuisse, existimat. Ab Alemannis vero ad Alsatiam Romanam ill. Autor reversus, statum ejus civilem, a quibus præsidibus recta, quibus juribus & institutis usa, fuerit, narrando, depingit. A. U. C. 697 Mediomatricos, id est, superiorem inferio-

riorumque Alsatiam Romano inspecto *Julium Caesarem* sub-
 jectis, ait *Augustum* postea A. U. C. 727 novas leges, novam-
 que republicam, ibi constituisse, adeoque in provinciæ for-
 mam istam regionem redegit, commemorat. Universam
 Alsatiam inter *Caesaris* provincias fuisse relatam, contendit.
 Superiorem Alsatiam a Proprietate Gallie Lugdunensis re-
 ctam fuisse, inferiorem ad Germaniam superiorem pertinisse,
 docet; *et Henricum Valerium Gallie Belgicæ* eam ad-
 scribentem; confutat. Quamvis autem Alsatia ante *Augustum*
 in plenam provinciæ formam redacta non fuerit; Presulibus
 tamen paruit, qui, *Cæsare* rerum potito, non interrupta
 serie, usque ad A. U. C. 727, trans Rhodanum, ad
 contigendos in obsequio Gallos, mitti solebant. Omnes
 igitur hosce Praefides, quotquot ex antiquitatum monumentis
 cognoscere licet, Ill. Autor recenset, sique reliquos, qui post
 A. U. C. 727 usque ad *Constantinum M.* Alsatiam, ceu veram
 perfectamque Romanorum provinciam, gubernarunt, subjun-
 git, res sub illis gestas citra dexteritatem & studio describens.
 Eos præterea Praefides, quos vel Lugdunensis Gallie, vel Ger-
 manie superiori, certo, & citra omnem controversiam, præ-
 fuisse reperit, primo loco in scenam produxit, quos illi dein-
 cept, de quibus dubie loquantur scriptores antiqui, quosque
 Galliam rexisse, vel Germaniam cis Rhenum præfuisse, testan-
 tur, ita tamen, ut, quæ potissimum illa Gallia fuerit, an Belgi-
 ca, an Lugdunensis, an alia, vel an duas, aut omnis simul, &
 ex Germaniis, an superior, an inferior, an ambæ, sint intelli-
 gendæ, certa constitui nequeat, excipiant. Jure & constitu-
 tionibus Romanorum usos esse Alsatias, Ill. Autor nos docet,
 &, ubi diversas jurium classes, quæ populis, sibi subjectis, tri-
 bute solebant Romani, edisseruerat, Alsatiam superiorem ju-
 re civitatis a *Gulba* donatam esse, existimat; quamvis, dubia
 quædam contra hanc sententiam moveri posse, non disteat-
 tur. *Antonino Caracalla* autem Imperante, omnem Alsa-
 tiam isto jure gavissam esse, pro certo sumit. Legiones, per
 Alsatiam inferiorem, a primis quippe *Cæsarum* temporibus
 semper legionibus munitam, cum superior Alsatia man- militari

Pag. 268.
 270.
 271.
 274.
 275 seq.
 283-
 290.

12. 111

- Pag. 293. tari parum instructa esse, dispositas, recenset. Seriem procuratorum, qui eodius Præcipis per Alsatiam administrarunt, recenset; nomina tamen eorum, quam rarissime apud scriptores occurrant, & in inscriptionibus antiquis chronologicis character desit, secundum ordinem alphabeticum disposuit.
295. Tributa & vectigalia Romano imperio pependisse Alsatiam, omni dubio caret, quamvis eorum quantitatem, in tanta veterum monumentorum penuria, Illi Autor definit non audeat. Vicisimam herediturum soluisse Alsatias, inscriptio vetus, hic allata, docet. Post divisionem imperii Romani in præfecturas & vicariatus, a *Constantino M.* peractam, Alsatia superior, Galliz Lugdunensi super adscripta, nunc pars Maxianæ Sequanorum evasit, Alsatia inferior autem Germaniam superiori semper tributa est, quævis ab hoc tempore *Germania superior*, prima *Germania* vocari cœperit. Superiorem potro Alsatiam Præfidi, inferiorem viro Consulari, tunc subfuisse,
298. Illi Autor observat. Seriem inde Præfectorum prætorio, qui Gallias rexerunt, & Trevis federunt, ubi multa de illo magistratu prius disseruerat, exhibet. Officium Vicarii Galliarum ex *Noctitia dignitatum imperii* enarrat, omnesque dein magistratus, civiles pariter ac militares, in Galliis constitutos, eorumque insignis, auctoritatem, ac jurisdictionis limites, studiose exponit. De moribus inde, cultu, ac religione, Alsatiarum istius temporis disputat. Romanam dominationem omnia vitæ commoda, elegantiorum cultum, sed & cum his illecebræ voluptatum, in Alsatiam adduxisse, narrat. Lingua Latinæ præterea usum, bonasque artes & literas, hisce in locis tunc invaluisse, commemorat. De ædificiis, quæ Romani per ea loca extraxerunt, disputat. Religionem Romanorum per Alsatiam fuisse introductam, contendit, cum antea *Mercuris* potissimum, sub nomine *Teutatis*, sive *Wodani*, sacra facerent istius regionis incolæ. Christianæ religionis prima semina circa annum Christi 172, quando *Photinus*, celebris ille Lugdunensium Præsul, martyrium subiit, per Alsatiam superiorem, Galliz Lugdunensi quippe adjectam, sparsa esse videntur. *Irenæus* vero, qui Libros suos aduersus Hæreses circos-
- finem

finem Seculi secundi composuit, inter regiones, quibus Eccle-
 siae Christianae tribuit, utraque complectitur Alsatiam, quos
 erant *Tertulliani* locus, ab Ill. Autore citatus, conspirat. *Epi-*
piscoporum interim ordinariorum, in ora Rheni superiore
 constitutorum, ante Saeculum sextum nullam in idoneis mo-
 numentis memoriam reperiri, rejectis, quae de sancto *Mator-*
no, aliisque Christianismi per ea loca praecoribus, narratur;
 Ill. Autor observat. Acta Concilii Agrippinensis, Saeculo
 quarto contra *Epiphrodam*, Coloniensem Episcopum, celebrati,
 cui Argentinenfium & Basileenfium Praesides, una cum aliis,
 interfuisse scribuntur, tanquam adulterina rejicit. Ante *Con-*
stantinum omnem Alsatiae hierarchiam ab Episcopo Lugdu-
 nensi pependisse, existimat. Imperante autem *Constantino*
 Vefontinum Praesulem, in locum Lugdunensem succedentem
 Helveticarum, Rauricarum, & Sequanitarum, Ecclesiarum
 adeoque superioris Alsatiae, metropolitana evasisse, nos do-
 cet, cum ista urbe Maximae Sequanorum avulserit metropolis
 Inferioris Alsatiae metropolim & matrem Treviros antiquitus
 fuisse, commemorat: quae urbs primam Christianismi noti-
 tiam per ea loca disseminavit; *Constantini* autem tempore, sedis
 Moguntiae jura metropolitana eadem cessisse, Ill. Autor pro-
 nuntiat. Varias postea mutationes sedis metropolitanae per ea
 loca exponit. Alemanni gentilibus Saeculo quinto ad superio-
 rem inferioremque Rhenum furentibus, antistitis Trevirensis
 auctoritatem revixisse, & ad ea usque tempora perdurasse,
 narrat, quibus *Bonifacio*, Moguntino antistiti, Apostoloque
 Germania, vetus non tantum in Argentoratum, Nemetes, et-
 que Vangiones, sed & in omnes magnae Germaniae Ecclesias,
 quas Christo adduxerat, jurisdictio reddebatur. Num vero
 metropolitani, quibus Alsatia suberat, Primatu perverit, an
 porro hierarchia ecclesiastica juris divini, an humani, sit, hic
 loci non disquirendum duxit. His autem absolutis, Alsatia Ro-
 manae annales Ill. Autor pertexit, qui quanta cura, diligentia, &
 sagacitate, sint compositi, quam dilerte, eleganter, & studiose,
 res, per Alsatiam in ista periodo gestas, Ill. Autor descripse-
 rit, ipsomet eruditus Lector facile cognoscat.

Pag. 327.

334

335

345

346

349

351 leg.

ex

ex illis hinc affare, brevitas, cui adpendant mannae pote nobis
 estypuare: hinc hinc in quibus libris scribitur esse cogit
 nari, prohibeo, dicitur ad hunc latet, uti, solum. Alia
 102 2.7
 deo comp. illis hinc vni ex unum mannae hinc, in tanto ad hinc hinc
 rum defectu expositum non posse, cum non tam res gesta,
 quam indicia: ponit, & fugientis quasi fragmenta rerum ges-
 statum, ex latebris hinc hinc praeferantur: Sterile dicitur argu-
 112
 mentum ad fertis, fertis, non viciis modo, hinc remod-
 atores subinde, populi in hinc hinc viciis hinc: Alfatia
 enim non viciis hinc, aut priviticia, sed priviticia, civita-
 122
 tum, Riacoriam viciis, Sequanorum, & Mediomatrici-
 rum, quibus postquam Triboci deim, atque Nemetes, ex
 132
 Quinctia hinc hinc hinc hinc hinc, non nisi octava viciis
 sint, adeoque non propria, sed aliena, hinc hinc: Gallia
 Lugdunensis viciis hinc hinc hinc, & Germani viciis,
 ad quam hinc hinc hinc hinc hinc hinc, prosperis ad viciis hinc
 tis hinc hinc hinc hinc hinc, usque dum, sub Francio Regi-
 142
 bus, in unius provinciae formam coalesceret. Monumento-
 rum Romanorum per Alfatiam, in eis barbarorum incursum
 bus misero vexata, insignis quidem est penuria, neque ullus
 civem illius regionis illis investigatio hinc describendis dedit
 152
 operum. Illi Auctor verb, benevolentia suorum Princi-
 cipum pariter, & regni Gallici procerum, quorum nomina
 debito cum laude praefamine affert, adjutus, quotquot ex illis
 162
 reperire poterat, diligentissimo descriptit. Nullum autem
 Typis antiquum, nullam Juliano, recentis, monumentum
 172
 reperit. Inferiorem Alfatiam antiquitatis multo fertilio-
 rem esse, quam superiorem, testatur. Sacris monumentis
 cultum Deorum respicientibus, primum profanis secundum,
 concilio locum, atque ex antiquaria supellectile, quae Italica
 182
 ritibus hinc conspauit, tribuilla, illustrationis ergo, hinc hinc
 de hinc. Alfatia viciis hinc apud Alfatiam quondam foci
 192
 quentissimus hinc hinc hinc, signa, & arae, in eas homo-
 202
 rem per ea loca postea, singulari cum cura describit. Excipit
 illam Apella, sub Bolani nomine venerat Gallia, teste Herodian-
 212
 o, celsus, quem priusquam a hinc hinc hinc hinc, hinc
 222
 memo-

memoriae prodidit. *Beleni* nomen a *flavedine Apollinem* accepisse, cum illud epitheton & a Romanis illi fuerit inditum, Ill. Autor observat, quamvis nullum sub *Beleni* nomine monumentum apud *Alsatias* supersit. *Aram Apollinarem*, quae apud *Argentoratenses* olim exstitit, inscriptione decoratam, cujus rudera ab *Illustri Domino de Brou* dono accepit, Ill. Autor exhibet. *Statuae* postea, & inscriptiones, in *Martis, Jovis, Junonis, Minerva, Vesta, & Veneris*, honorem positae, ac per illa loca inventae, in scenam prodeunt. In oppido *Helveto*, quod hodie *El* vocatur, ara quadrata, cui inscriptio: *Diis matrabus sacra*, incisa est, deprehenditur. Vocem *matrabus* nequitquam *medii aevi barbariem*, aut opificis ignorantiam, prodere, uti nonnullis visum est, Ill. Autor contendit, sed, in aliis itidem monumentis eandem scribendi rationem obtinere, in nonnullis quoque *Diis Mairabus* legi, nos docet. Nomen *Dearum matrum* a *Celtica lingua* derivat, ubi vox *Mair & Mear* praepositum, *Meirion* sacerdotem, *Meirionnes* sacerdotissam, denotat. Nihil autem hifce Deabus cum *Cybele, Ope, Vesta, & aliis*, quae itidem *matres* vocabantur, commune est, cum potius *Druides*, *Celtarum sacerdotes*, foeminini sexus, inter numina relatæ, eo nomine indicari videantur. Monumenta quaedam, *Herculi*, aliisque *Diis Deabusque*, communia, Ill. Autor describens, de numinibus *συμβώμας* atque *συνάς* varia hac occasione disputat. *Vogesum montem* divinis affectisse honoribus antiquos *Alsatiae incolas*, inscriptio vetus, hic allata, comprobatur. Urbibus enim, fluminibus, silvis, atque montibus, divinitatem tribuisse Romanos, Ill. Autor multis exemplis declarat. *Aegyptiaca sacra*, ac praesertim *Isidis cultum*, in istis regionibus invaluisse, multa ejus *Deae signa*, ibidem eruta, demonstrant. A *Tribocis* vero *Isidis cultum* ex *Germania* in *Alsatiam inferiorem* fuisse translatum, non abhorret a vero, cum, *Germanos* sub figura quadam, *liburna* simili, *Isidem* coluisse, *Tacitus* commemoret. Plurima, hac occasione, Ill. Autor de cultu *Deorum, Aegyptiis familiari*, nec non de scriptura eorum hieroglyphica, disputat, neque statuam illam sacerdotis *Germani, Isidis na-*

Pag. 461.

469.

478.

482.

484.

486.

P

vigium

- Fig. 498.** *vigiam* portantis, cujus effigiem *Theſauri Antiquitatum Graecarum Tomo III* inferuit *Jacobus Gronovius*, ſilet, quam tamen aut novi operis eſſe, aut ſervi tunicati, pondus geſtantis, effigiem ſiſtere, contendit. Monumentum aliquod, rupi in Bipontino Ducatu inſculptum, ac *Deo Miſtra* dicatum, nec non ſacellum, ſive antrum, rupi illi adſtructum, eidemque Deo ſacrum, cujus quippe cultus a Romanis receptus, hiſque oris illatus eſt, deſcribit, ac varia notatu digna cum lectoribus communicat. Integrum præterea *xvi* Romani templum **501.** Alſatiam Sequanicam hodiernum ſervare, nos docet, cui *Seculo XI* monaſterium adjectum eſt, quod nobiles Canonice jam occupant. Præſtantiffimum hoc antiquitatis monumtum, quod tot ſeculorum injuriis ſolum reſiſtere potuit, admodium ſollicite *III.* Autor deſcribit, *Martem* in illo fuiſſe cultum, vulgo, quamvis ob rationes parum idoneas, credi, aſſeverans. Sepulcra Romana, quotquot reperiri potuerunt, itidem deſcribit, & more ſuo, pluſima de funeribus Romanorum, profecto erudita, & aliis non obſervata, aſſert. Pauciſſima vero ex illis ſepulcris hodiernum ſuperſunt, quamvis hic tractus, qui totis fere quinque ſeculis Romanorum agnovit imperium, magnam eorum copiam comprehendiffe videatur. **503.** Inſcriptiones denique varii argumenti, per Alſatiam repertas, *III.* Autor exhibet & illuſtrat, in quibus incredibilem omnis antiquitatis peritiam, ingenium, & doctrinam, noſtra laude majorem, Lector agnoſcet. Monumenta varia, in locis Alſatice vicinis inventa, illis junguntur. Nummos, per Alſatiam cuſos, & Celticæ periodi antiquitatem jaſtitantes, evulgaruat & deſcripſerunt nonnulli. At enimvero, cum Celtis Græca duntaxat lingua familiaris fuerit, nummos illos, Latinis quippe literis inſignitos, ad Romanam periodum referri neceſſario debere, ac illos duntaxat nummos, qui inſcriptione carent, & minus affabre, ex plumbico, ſtanno, & ære, conflati **506.** ſunt, ad Celticum ævum pertinere, *III.* Autor pronuntiat; nummos poſtea Gallicos, Romanis in Gallia imperantibus cuſos, qui Rauracos & Mediomatricos reſpiciunt, examinans. Cum autem in ameniſſimo hoc antiquitatum campo *III.* Au-
tor

tor versaretur; consiliis amicorum inductus, monumenta & inscriptiones, inaximam partem ineditas, quas ex Italico itinere attulit, adeoque in Alsatiam deportavit, ut nimirum antiquariam supellectilem suam cum eruditis communicaret, hic addidit, doctissimisque observationibus, more suo, inscriptiones illas veteres illustravit. Coronidem denique periodo Romanæ impositurus, de duobus sequioris ævi monumentis Romanis; quibus in ordinandis Alsatiz rebus geographicis potissimum usus est, *Tabula* nimirum *Theodosiana*, & *Itinerario Antonini*, disputat. *Tabula* illa, quæ ab ævo *Theodosiano*, quo confecta esse videtur, nomen sortita est, *Pentingeriana* etiam vocari consuevit, quoniam a *Conrado Celse*, natione Franco, celeberrimo Germaniz Poeta & Geographo, qui A. 1470 claruit, in quadam Italiz Bibliotheca reperta, atque ab eodem dono data fuit *Conrado Pentingero*, Augustano Patrio, qui eam evulgare apud animum constituerat. *Tabula* insuper *Augustana* sæpius vocatur, cum, *Augusta* servata a *Pentingeri* hæreditibus, a *M. Velfero*, Duumviro Augustano, in lucem ex parte emissa sit. Ejusdem postea *Velferi* consiliis factum est, ut a *Joanne Moreto*, Antwerpensi, tota, sed diuidia fere parte contractior, quam in authentico est, æri incideretur. *Theatro* postea *geographico*, quod *Petrus Bertius* A. 1619 edidit, est inserta, in *Velferi* etiam Operibus, quæ A. 1682 Norimbergæ lucem viderunt, comparet. Authenticum tabulæ exemplar, Serenissimo Principi *Eugenio* a *Pentingerorum* postremo venditum, cum omnibus Bibliothecæ *Eugeniana* thesauris, in Cæsaream Vindobonensem A. 1738 translatum est, ibique hodiernum servatur. Tabulam igitur illam, in schedis membranaceis, diligenter conglutinatis, caractere Longobardico, scriptam & pictam, 20 pedes Parisinos & 10 pollices longitudinis, unum pedem latitudinis, habere, Ill. Autor notat. Prorsus itinerariam eam esse, a metatore castræsi, vias Romanas designandi causa, delineatam, in usum eorum, qui milites in provincias, vel ex una in alteram, deducebant, castrisque ordinandis præerat, observat. Cum autem terrarum situm Autor *Tabulæ*, *Matheseos*, ut videtur, ex-

Pag. 610.

Pag. 61r.

pers, docere noluerit, nullas hic provinciarum & limitum descriptiones querendas esse, unicam potius viarum rationem esse habitam, lineasque viarum, numeros spatiorum, indices esse, nos docet. *Itinerarium Antonini* circa finem Sæculi quarti confectum esse videtur, quamvis libelli istius natales prioribus Imperatoribus, inque his *Antonino* fortassis, debeantur, quorum successores illum multis modis auxerunt, temporisque progressu ita immutaverunt, ut in aliud diversumque opus tandem converteretur. Varia deinceps de compilatore operis Ill. Autor disputat, & variantes lectiones, e Codicibus Bibliothecæ Regiæ Parisiensis excerptas, subjungit. In Francicæ periodo duos Alsatiz status esse notandos, ex quibus totidem epochæ oriuntur, constituit. Primum enim Alsatia, sub Alemannico comprehensa Ducatu, extrema Alemanniz pars fuit occidua, nullo axiome peculiari distincta. Post hæc, Alsatia, ab Alemannico avulsa Ducatu, peculiarem ipsa formam Ducatus induit, quod paulo post initia Sæculi VII sub *Etichone* Duce factum est. Utroque in statu Alsatia Austriaci regni pars fuit, cum nempe Francicum imperium, sub Meroveadis & Carolidis, in Austriæ Neustrizque regna ad annum usque 843 subdivideretur. Cum enim tunc, Viridunensi pactione, Lotharingicum regnum, inter Austriam Neustriamque medium, exortum esset, Lotharingiz pars factus est Alsatiz Ducatus. Alemannorum temporibus, antiquatis Rauracorum, Sequanorum, Tribocorum, & Nemetum, nominibus, nova illis successerunt nomina, ipsumque vocabulum *Elzasi* ab accolatu fluminis *Elle* natum tunc esse videtur, cum nomen illud scriptoribus, qui primam ejus mentionem injiciunt, longe antiquius censendum sit. In pagos vero, qui tractum vicorum apud veteres significant, comitatus, & dynastias, divisam esse Alsatiam Francicam, Ill. Autor nos docet. Origines Ducatus Alemanniz diligenter investigat, cum sub Merovingica Francorum stirpe, ad Sæculum usque septimum, res Alsatiz cum Alemannicis arctissimo vinculo conjunctæ fuerint. Limites Alsatiz, quales sub Francicæ periodo fuerunt, definit. Pagos Alsatiz majores postea edidit, quos

614.

619.

622.

624.

626.

631.

quos minores pagi excipiunt. Præter pagos Alsatios, tractus quidem insignes, oppidis, castris, vicis, & villis, divites, iidem occurrunt, qui nec pagi, nec comitatus, nec vicariatus, nomine veniant, sed *emunitates* vocantur, quod a Ducum Comitumque jurisdictione manserunt immunes, quos tractus ab *immunitate*, a Regibus concessa, nomen sortitos esse, Ill. Autor existimat. Minores per Alsatiam pagi in *marcas* subdivisi sunt, quo nomine *limites* designari solent: quas *marcas* omnes, quotquot in antiquis deprehenduntur tabulis, Ill. Autor recenset ac describit. De locis quibusdam, qui, stilo in documentis recepto, *Geraydt*, id est, silvæ, virgultis & arboribus spoliatur, dicuntur, quorum varii per Alsatiam exstant, disputat, & privilegia, quæ istorum locorum incolæ jactitant, describit. *Campum* illum *rubcum*, quem bel- lum civile, inter *Ludovicum Pium* & filios A. 833 gestum, celebrem reddidit, nihil differre ab hodierno *campo bovino* (*Ocksenfeld*), contendit, aliorum sententias explodens. Comitatus inde, ac dynastias, Ducatus Alsatiz ample recenset, eorum *limites* studiosè definit, de munere Comitum etiam disputat. Pagos porro & comitatus, Alsatiz contiguos, nexus gratia describit. Oppida, castra, & vici, pagis & comitatibus succedunt. Oppidum cives & mœnia habet; castrum est locus munitus, defendendæ provinciæ causa exstructus, qui illa ætate a minore oppido vix diversus fuit. Infimæ latinitatis scriptoribus *villa* appellatur, quod Romani *vicum* dixerunt. Palatia, villas regias, cortesque fiscales, per Alsatiam plurimas quondam existisse, Ill. Autor contendit. Palatia, vel in urbibus, vel in villis regis, exstructa fuerunt. Ob urbium parvitatem vero, & quia Francico more Reges in agris habitare malebant, major palatiorum numerus in villis regis fuit, unde ipsæ urbes palatiz nonnunquam *villa regis* dictæ sunt. De talium igitur palatiorum apparatu Ill. Autor ample disputat, singula Alsatiz mediæ palatia, ordinis geographici habita- ratione, recenset, illisque vicos Alsatiz, quos Latinitas infima *villas* appellat, subjungit, quas monasteria, per Alsatiam tunc temporis celebra, chronologico ordine servato, excipiunt.

Pag. 631.
636.
648.
651.
653.
655.
656.
670.
676.
689.
692.
714.

- Pag. 735. Cum Austrasiani regni membrum fuerit primitus *Alsatia*, postea vero, ubi sub Carolingis nova monarchiæ Franciæ exstitit divisio, Lotharingæ pars evaserit; Austrasianos primo, postea Lotharingicos, Reges Ill. Autor enumerat. Duces Alemanniæ, quibus nimirum *Alsatia* a *Cblodoveo* victore regenda credebatur, hæreditario jure successisse videntur, quamvis in reliquis Ducatibus libera Regis circa Duces fuerit dispositio. Seriem horum Ducum, quotquot reperiri apud scriptores potuerunt, Ill. Autor recenset, res gestas eorum studiose edisserens. Sub *Cblodoveo II*, & insequentibus Franciæ Regibus, peculiare *Alsatiam* habuisse Duces, pro certo sumit, quamvis, quo anno iste Ducatus fuerit institutus, certo definire non audeat. Nomina igitur Ducum *Alsatiz* eodem ordine apponit, & argumenta, quæ, eos hisce terris præfuisse, evincunt, cum lectoribus communicat. *Hermannum* vero, & *Udonem*, fratres, quibus basilicæ *Wetzlar*ensis fundatio adscribitur, perperam inter Duces *Alsatiz* a multis referri, contendit, ac inscriptionem sepulcralem istorum fratrum, in dicta basilica repertam, & a *Maximiliano* Imperatore *Oenipontum* translata, eruditis commentariis illustrat. Comites postea *Alsatios*, quorum officium in jure dicendo, inque tributorum filci regii, & vectigalium, cura potissimum consistebat, eadem ratione enumerat, ac postea *Viccomites*, *Scabinos*, *Centenarios*, *Decanos*, & *Villicos*, Comitibus quippe subordinatos, quorum priores Comiti assederunt, posteriores inferiora in parvis locis exercuerunt judicia, una cum aliis per *Alsatiam* officiis, in scenam producit. Moribus Franco-Alemanniæ tota hæc periodo usos esse *Alsatias*, nos docet. Jura Regum Franco-rum, quorum quippe imperio tunc suberant *Alsatiz*, exponit. Merovingos Reges nec sacros, nec coronatos, sed, more apud Germanos recepto, scuto impositos, atque in altum sublato esse, observat. Primus horum Regum, *Pipinus*, manu *Bonifacii*, Moguntini, unctus est. Quamvis autem Merovingi Reges non coronarentur, diademata tamen coronasque gestarunt, id quod varia eorum monumenta, ab Ill. Autore prolata, & illustrata, declarant. Reditus horum Regum diligenter

ter ille describit. Fundos subinde ducibus & militibus eos *beneficii* loco concessisse, narrat, quamvis hæc periodus vocabulum *feudi*, nec non successionem in feudo, ignoret. Monasteria tunc temporis per *Allatiam* fuisse quamplurima, Ill. Autor observat, Reges Franciæ non protectores modo, vel advocatos, monasteriorum perpetuos fuisse, verum &, mortuo Abbate, illud ipsum munus ad Reges transiisse, contendens. Sub Merovingis, Episcopos a clero & populo electos, & a Regibus confirmatos fuisse, urget, quamvis Carolingorum haud pauci Episcopos & Abbates pro arbitrio constituerint. *Allatas* post prælium Tolbiacense, una cum reliqua *Aleman*nia, a *Cblodoveo* in servitutem redactos esse, contra plurimum sententiam negat, cum præter dynastas, qui nobilium ordinem composuerunt, ingenui quoque & liberti in monumentis *Allaticis* occurrant. *Ingenuos & Frilingos* eosdem fuisse, monet. Abbates, ad exemplum laicorum, bona ecclesiastica non in beneficium, sed in emphyteusim, certis hominibus contulisse, eaque bona *precarias* dici, erudite docet. *Terram Salicam*, cujus mentio in chartis *Allaticis* frequentissima est, terram, monasterio traditam, significasse, ut distingueretur a terris, quæ emtione, aliove modo, ad monasterium pervenerant, contendit. *Mansi* vocem idem denotare, quod Germanorum *Huobe*, existimat. *Alemannos*, cum *Rheni* superioris oram eripuissent Romanis, *Alemannicos* ibi mores & leges introduxisse, quas *Franci*, successores *Cblodovei*, redegerint in Codicem, qui ad nostra tempora pervenit, nos docet. Hunc vero Codicem, cum *Capitularibus Regum Francorum*, *Allatici Ducatus*, ad *Lutarim* usque extensi, jura constituisse, cum reliqua hodiernæ *Allaticæ* pars, inter *Lutarim* & *Quisacam* sita, lege *Salica* vixerit, observat. *Romani* juris nullum omnino in ista periodo comparere vestigium, contendit. Formam judiciorum istius ævi depingit, advocatos, ibi comparentes, *clamatorum* nomine fuisse insignitos, observans. De *ordalibus* itidem varia, lectu digna, nec ubivis obvia, profert in medium. Cum sub *Romana* periodo omnes *Allaticæ Latino* sermone uterentur; *Alemanni*, Seculo quinto incunte,

Pag. 799.

801.

802.

803.

804.

806.

ab

ab ora superiore Rhenensi rejecerunt Romanos, & Teutonismum reduxerunt ad Alsatias, veteribus incolis partim occisis, partim ex sua fede in Germaniam transrhenanam abductis. Sic Alemannicis coloniis, Theotisce loquentibus, repleta Alsatia. Residui ex cladibus incolæ in Jurassi Vogesi- que se abdiderunt montana, apud quos idioma Romanum, a Rheni ripa relegatum, permansit, quod ad ea loca Alemannicæ coloniz non penetrarunt. Idiomatis istius reliquias sub nomine *linguæ Romanicæ* hodiernum superesse, & a purioris Gallicæ linguæ cultoribus *patois* vocari, Ill. Autor commemorat. Cum porro antiquissimi Alsatiz cives Latinam linguam, abjecta vernacula, sub Romanis adoptarent, non potuerunt non plurimos ei affricare barbarismos, id quod omnibus, peregrinam discitentibus linguam, evenit. Ejectis postea Romanis, quotidianum cum Alemannis & Burgundionibus commercium effecit, ut barbara quædam lingua, ex Romana Germanicaque mixta, enasceretur, quamvis emineret Romana. Magno propterea Alsatiz tractui, versus *Belfortum & Dellam, Romania*, sive *pagi Romani*, (*païs Romain*,) nomen inhære, Ill. Autor monet. In maxima autem & nobiliore Alsatiz parte, per omnem Francicam sequentesque periodos, ad nostra usque tempora, Teutonismum regnare, adeoque ultra mille ducentos jam annos duobus idiomatibus Alsatias uti, commemorat. Specimen linguæ istius Romanicæ, *patois* dictæ, Ill. Autor apponit, eandem cum lingua, quæ hodie apud Rhætos, nec non Gallos in Provincia, in Occitania item, Lemovicis, & apud Hispanos in Catalaunia, obrinet, convenire, ostendens. Fata linguæ Franco-Gallicæ pariter ac Theotiscæ hac occasione delineat. *Ædificia publica*, quæ periodi Francicæ antiquitatem æquent, per Alsatiamprehendi paucissima, observat. Nummos, in Alsatia officina sub Merovingis cufos, frustra se quæsisisse, fatetur. *Caroli M. vero, Ludovici Pii*, atque *Lotbarii*, denarios quinariosque argenteos, in Alsatia repertos, & Argentorati cufos, describit, rariores esse Francicos istius ætatis nummos, contendens, cum Franci nummos parum frequenter cuderent, majores

Pag. 808.

811.

812.

817.

feres fammas, aure argentoque non signato, refundentes. Ecclesiasticum & literarium hujus periodi statum peculiari operi, quod *Alfata sacra* dicitur, ill. Autor reservavit, Annales autem Alfatae Francicae, cum periodi Germanicae Annalibus, *secundo* hujus operis *Volume* junctim daturus est. Praestantissimis hisce tanti ingenii fortibus, quos a *Schepfliniana* Musa, o quam eleganti & polita! impatenter expectamus, faventem nos Lucisera comprecamur, cum, nil nisi excellens, & ab omni parte perfectum, a *Schepflino* proficisci posse, certissime nobis sit persuasum.

INSCRIPTIONES ATTICAE, NUNC PRIMUM
ex Clariss. MAFFESI schedis in lucem editae, Latina interpretatione, brevibusque observationibus, illustratae, ab
EDUARDO CORSINO, Cl. Reg. Scholar. piar. in
Acad. Pisanae Philos. Prof.

Florentiae, 1752, 4.

Plag. 9.

Invieta *Corsini* industria, quam diu literis Graecis in hunc modum prodesse velit, jubeant, Superi, nondum absolutis *Felis Artibus*, a quorum tamen sine parum abest, novi praecelari operis spem facit, & his in paginis exhibet specimen. *Christophum*, Anglum, Virum doctum, primum solummodo Volumen *Antiquitatum Aethiopicarum*, constat, edidisse, a satis, dum altera editioni comparat, oppressum. Cujus schedae in Italiam, quo ederentur, ad Clariss. *Maffesum*, eruditae antiquitatis, illius praesertim, quae in literatis saeculis adhuc hodie vivit & superest, magnum decus & praesidium, misisse fuerunt. Ille autem, seu annis onustior, seu aliis propriis operibus condendis intentior, hanc provinciam lubens Viro permisit, qui, quam illi rite administrandae & ornandae par sit, ut ad hoc agendum prae videatur a natura factus fuisse, non uno documento abunde monstravit. *Corsinum* nos significare, ultra patet; quem illi curae successisse, ut jucundum accidit intelligere omnibus, quotquot his literis delectantur, ita par est,

Q

omnes

omnes felices illi successus & citam editionem operis optare; de cujus insigni usu nemo, nisi herum iterum profectus imperitus, debeat. Id unum liceat nobis a futuro suppellectilis *Gibulliana* editore postulare, ut *primum* quoque *Volumen*, in Anglia splendidis typis excusum, ideoque inventu rarius, adjunderet ne negligat. Continent illæ scholæ tercentum inscriptiones Græcæ, apud varias Asiæ urbes ab Anglo, prædo laudate, repertæ, quas cum Latina interpretatione & observationibus suis luci dabit; sed neque solas. Addet enim illis uberem aliarum Græcarum inscriptionum copiam, a Cæl. *Maffeo* diuturno studio collectam, ab eodem hanc nactus. Quo habebimus, quod luculentissimis & locupletissimis Collectionibus *Sponii* aliorumque opponamus. Inscriptiones Græcæ, quas Specimen hoc ubi literato primum offert, numero duodecim, si non omnes eodem habenda loco, neque maximi pariter momenti, sunt, neque defuturi sunt, qui, & illis commode careri posse, & res, quas illæ docent, non admodum præclaras esse, putent; verum danda est illorum in Atticæ antiquitates amori, qui, novam aliquod Archontis, aut populi Attici, nomen, aut simile quid, reperire, in rebus non corrupte mmentis possunt. *Cosmio* has seligere idea placuit, quod sententiis & conjecturis ejus, de dispositione mensium, tribuum, & prytænarum Atticarum, in *secundo Fastorum Tomo* propositis, pondus adderet, & unum alteramque novam Archontem, populumve Atticum, præderent. Nobis quidem in hoc fasciculo præ reliquis attulit decima Inscripcio, quam, quod brevis est, hic referre placet:

ὁ δῆμος
 βασιλέα Ἀριοβαρζάνην ἑσπαθῆ Φιλο
 γάμων τὸν ἐκ βασιλέως Ἀριοβαρζά
 νη Φιλοπάτορος καὶ βασιλίσσης Ἀθη
 ναίδος Φιλοστόργης τὸν ἐκὸς ἐν
 εργέτην ἀνέθηκε

Populus regem Ariobarzanem Pium Philoromæum regis Ariobarzani Philopatoris & regine Athenaidis Philostorgi (coni-
 næ

ne nomen proprium est) *filium & suum benefactorem dedica-*
vit. Oslendit *Corfinus* in nota ad hanc Inscriptionem, *Ariobarza-*
rem, in ea designatum, illum esse, qui anno quarto Olympia-
 dis CLXXIX A. U. C. 692 *Ariobarzani*, patri adhuc super-
 stiti, in regno Cappadociz successit, & cujus mentionem *Val-*
erius Maximus Lib. V Cap. 7 facit, qui diserte tradit, *Ariobarza-*
rem coram *Pompejo M.* Cappadociz regnum, recuperatum
 ejusdem *Pompeji* auspiciis, sponte filio, illi, cujus honori &
 memoriz dedicata fuit Antica illa statua, concessisse, filii-
 que ipsum, fere reluctansem, *Pompeji* monitu atque auctorita-
 te regiam demum sedem occupasse. *Cicero* hanc ipsum quo-
 que *Ariobarzanem Philoromanum* passum memorat, ut *ad Famil.*
XV, 2, ubi regem *Ariobarzanem Euseben Philoromanum* appellat,
 Apud eundem Oratorem, dubium huc usque fuit, illa *Athenais*,
 quæ *ad Famil. XV, 4*, commemoratur, urbe, an mulier, esset,
 & si hæc, qua tandem ratione ad *Ariobarzanem* pertineret.
 De rebus nempe, a se in Cilicia Proconsule gestis, ita narrat:
Regem Ariobarzanem presentibus insidiis liberavi, neque solum
saluti ei fui, sed etiam curavi, ut cum auctoritate regnaret,
Matrem & Athenais, importunitate Athenais exilio multas-
tes, maxima apud regem auctoritate gratæque consultui. Ma-
 trem regis *Athenais* fuisse, ex recens pro lato marmore cla-
 re apparet. Hac data occasione, *Corfinus* & nunos affert,
Ariobarzani Eusebie Philoromæi, aut solummodo *Philoro-*
mæi, nominibus insignes, quos putat ad patrem perinde atque
 ad filium referri posse, & historiam illius gentis, quæ apud
 Cilices Romanorum beneficio regnavit, exponit, & quædam
 a vetustis Scriptoribus aut perperam, aut obscure, de illa tra-
 dita, notat. *Appianum* e. c. emendatione egere, existimat, *Bell.*
Civil. Lib. II, inter illos, qui *Pompeji* castra in campis Pharsaliis
 secuti fuerunt, *Ariarathem* Cappadociz regem numerans. Illo
 enim anno, U. C. 706, nondum gavisus regis dignitate fuis-
 se *Ariarathem*, sed proximo 707 demum a *Cæsare*, jam solo
 post sublatum *Pompejum* domino, fratri *Ariobarzani* velut
 collegam regni futurumque hæredem fuisse adjunctum. Cre-
 diderimus tamen, etiam si specie non careat ea disputatio, fa-
 cile

eius posse vulgatam lectionem eo locum tueri, quod soleant Graeci regio sanguine cretos quoscunque, regum fratres, aut filios, etiam si privatos, βασιλεῖς appellare. Pari modo est, quo Strabonis auctoritatem, quem erroris infimulat Corssius, tacemur. Non enim admodum probabile est, virum illum, rebus, quas narrat, affinem, iisque patriis, falli potuisse. Ait nempe *Lib. XII pag. 540*: εἰς τριγένητον δὲ προσελθόντος τῷ γένει ἐξέλεπε, in tertia generationis defecit hoc genus, κατεστῆθη δὲ Ἀρχέλαος, ἔδην προσήκειν αὐτοῖς, Ἀρκαδίας καταστῆσαντες, ὅς sufficiebatur illis, auctoritate Antonii (Triumviri) Ariobarzani, alieni generis homo. Atqui negat Corssius, in secunda generatione, Ariarathe, Ariobarzani primi filio, & secundi fratre, defuisse regium illud genus, qui ab anno U. C. 707 fratri collega, usque ad A. 712, quo Antonii frater Ariobarzani oppremit, deinceps usque ad A. 719 regnavit. Potestus, dictionem εἰς τριγένητον nihilō plus significare, quam tertios ejusdem familiae, patrem unum, filios duos, regnasse. Porro inquit Corssius, literæ RA in nomo quodam Ariobarzani, quem Haym & Gesnerus habent, quid sibi velint. Urbem si quidem significent, qua casus ille fuerit, varia comminiscuntur urbium nomina, qua in censum hunc venire queant. Regni autem annum, si inscriptæ sunt illæ literæ, ut indicent, facile constare; numquam haud ad Ariobarzani II, seu filium, sed ad patrem, pertinere; cum ille vix vigesimum in regno annum attingerit, pater autem, A. U. C. 660 a Sulla regnare iussus, anno domum regni 52 filio potestatem tradiderit, adeoque triginta tertium in regno egisse, commode dici queat. Quibus autem beneficiis Ariobarzani ab Atheniensibus & staturæ honorem, & benefactoris elogium, meruerit, id ex hac quidem inscriptione divinari nullo modo posse; colligi tamen ex alio simili monumento, quod, a Viro Clarissimo, Philippo Venetio, Cortonensi, acceptum, pag. 56 prodit Corssius, nos illuc reddere nulli dubitamus:

Βασιλεῦς Ἀριβαρζάνη φιλοπάτορα τὸν ἐκ Βασιλείας
 Ἀριβαρζάνη φιλοσταμίη καὶ Βασιλίσσης

ἸΔῆ-

Ἀθηναῖδος φιλοσόφου αἰ καταναθέντος
 τῆ ἀσφῆ ἐπὶ τῆ τῆ αἰδῆ κατασκευῆ
 Γαῖος καὶ Μάρκος Στάλλιος Γαῖος υἱὸς καὶ
 Μεγαλίππος ἑαυτῶν ἐνεργήσαν.

Ex hujus marmoris cum superiore comparatione conficitur *Corfinus*, titulos *Philopatoris* & *Philoromai* ita patri filioque communes fuisse, ut permutari solerent; deinde *Ariobarzanes* de Atheniensibus eo fuisse bene meritum, quod novum Odeum in ipsorum urbe aere suo conderet, post vetus illud, a *Pericle* constructum, anno U. C. 668 per obsidionem *Sullanam* ab ipsis Atheniensibus eo exustum, ne scilicet hostis Odeo, quod *Pericles* ex antennis, malis, & trabibus, *Perficarum* navium extruxerat, arcem oppugnaret. Agmen *Græcarum* inscriptionum claudit, velut *mantilla*, tertia decima, Latina, ad quam quæ lectu digna *Corfinus* de arcariis provinciarum, & circa *Liviana*, in titulo quodam, penes Nostrium inedito, memorata, affert, malumus apud ipsum legi. Ex Prefatione, ad III. *Massejum* scripta, id unum censemus adhuc repetendum esse, tenere *Corfinum* in Collectione sua Latinarum inscriptionum, olim ab ipso edendam, *Stratonicam* quondam positam, in qua verum omnium *venantium* (verba ipsius reddimus) *provincia*, *florantibus* adhuc *ethnicorum* rebus, *Cæsaris* alicujus imperio constituta, nitide prolixèque leguntur. Quod temporum illorum moribus apprime explorandis, simulque *rustica* & *cupediaria* vel subtilius cognoscenda, conferre plurimum poterit.

PIECE QUI A REMPORTE LE PRIX. &c.

hoc est,

SCHEDASMA, QUOD OBTINUIT PRÆMIUM IN
 Academia Imperiali Scientiarum Petropolitana, propo-
 situm A. MDCCL, super Questione: An omnes inæqualita-
 tes, in motu *Lunæ* observate, conspirent cum theoria
Newtoniana, an secus; & qualis sit vera theoria
 omnium inæqualitatum, unde pro dato tempore quo-
 vis verus *Lunæ* locus exacte deduci queat.

Q 3

Sive,

Sive

THEORIA LUNÆ, DEDUCTA E SOLO PRINCIPIO attractionis, quadratis distantiarum recipiæ proportionalis; Autore CLAIRAUT, Academiarum Regiarum Gallica, Anglica, Borussia, Suecica, nec non Instituti Bononiensis, Socio.

Petropoli, e typographia Acad. Imp. Scient. 1752, 4 maj.
Plag. 12, Tab. 22. uauca.

Obscurum sane esse poterit nemini, vel levissime in historia Mathematicum versato, quantum jam in theoria Lunæ desudarint omnis ævi Mathematici, quantumque iis crucem fixerit, ut (secundum *Hallejanum* illud, quod & præsentis *Dissertationis* indicem constituit noster Autor,) euodarent,

qua causa argentea Phæbe

Passibus haud æquis graditur? Cur subdita nulli

Hæcenas Astronomo numerorum fraus recuset?

Cur remeant nadi? curquo augez progrediantur?

Inprimis autem nostris diebus valde agitata est hæc de motu Lunæ quæstio. Et si enim primus ad generale illud attractionis in lege distantiarum duplicata inversa principium Lunam quoque reduxerit summus *Newtonus*; haud tamen omnibus numeris absoluta est visa hæc theoria iis, qui penitius eam sub examen revocarunt, sed, occurrere potius varias in motu, apparuit, Lunæ inæqualitates, quæ adeo in suspicionem nos inducerent, non sufficere eam phænomenis Lunæ pariter, ut reliquorum planetarum, explicandis, sed potius indigere correctionibus & supplementis varijs, legi attractionis generali inuocandis. Inprimis vero in motu apogæi lunaris ejusmodi *obtusitas* difficultas. Cum enim vi observationum hoc singulis annis quadraginta circiter gradibus secundum ordinem signorum progrediatur; omnes contra, qui adhuc theoriæ Lunæ *Newtonianæ* ad motum Lunæ accommodare sunt conati, pro motu apogæi annuo non ultra viginti gradus inde ellicerunt. quæ sane

simè abstractio adeo est magna, ut, si acta talis esset, jure meritoque, theoriam cum veritate pugnare, pronuntiandum esset. Verum est, unum e Viris istis egregiis, qui, ob eundem dissensum, quasdam proposuerant correctiones theoriæ *Newtonianæ*, reclamasse postea, &, viam sese iuvenisse, factum, verum apogei motum ex ipsissima theoria, absque ulla ejus immutatione, derivandi; sed nondum lucem adspexit hæcce ejus solutio. Accedunt autem aliæ quoque inæqualitates, in motu Lunæ conspicuæ, ita comparatæ, ut, licet, eas e theoria *Newtoniana* explicari posse, nemo adhuc dubitaverit, tamen, ipsum hæc negotium exequi, ob summas, quas præ se fert calculi difficultates, & analyticos ad has extricandas adhuc insufficientiam, nondum licuerit. Omnia ista dignissimam reddunt, quæ ulterius e summis Mathematicis tractetur, de motu Lunæ quæestionem; insamque præbuerunt Illustriss. Academiæ Imperiali, ut eam pro anno 1750 publice proponeret, cum præmio 100 ducatorum annexo. Quæ occasione cum complura scripta acceperit, monuit tamen, omnia (cum quæestionis vim plane non percepisse videantur,) in nullo fere habenda esse numero præ *Dissertatione* hac *Clairautii*, tot aliis ingenii monumentis egregiis inter præclarissimos xvi nostri Mathematicos conspicui. In ea enim felicissime, satisfecit iis, quas attulimus, tam motus apogei lunaris, quam & aliis, difficultatibus, easque omnes nequaquam adversari theoriæ *Newtoni*, sed potius ex ea perfecte derivari posse, demonstravit.

In duas eam Partes distribuit, in quarum *priori* modum edocet, locum Lunæ in orbita inveniendi. Ante omnia nempe generatim considerat curvam, quæ describitur a Luna, posita lege attractionis *Newtonianæ*, viribus solis & terræ secum combinatis. Equidem ipsa Problematis natura ita est comparata, ut ipsius curvæ æquatio talis, quæ pro dato tempore statim exhibeat positionem orbitæ, locumque Lunæ in ea, in terminia finitis, erui nequeat; sed ad formulas deveniatur adeo intricatas, ut non nisi per approximationem eo pervenire liceat. Hanc quoque, multis artificijs analyticis in usum vocatis, adeo feliciter applicavit, ut correctiones adhibendæ
cal.

calculum poscant fructu adeo magnum; præsertim vero
 exinde pateat, qualia elementa in solutione hujus quæstio-
 nis habenda sint pro certis atque fixis, qualia contra incerti-
 tudini cuidam adhuc sint obnoxia. His expeditis, pergit in
Parte posteriori ad reliqua, motui Lunæ determinando necessa-
 ria, ad inveniendum nempe motum nodorum medium, nec non
 variationem inclinationis orbitæ ad eclipticam. Sunt autem
 hæc omnia ita comparata, ut, fufius ea exponere, & integrum
 methodi filum ante oculos sistere, nullo modo ipsorum natu-
 ra permittat, quippe cum tot correctionibus indigeat calculus,
 antequam ad optatum finem pervenire liceat, ut, nisi ad ver-
 bum transcribere eas velimus omnes, nihil plane dixisse merito
 videri possimus iudicibus harum rerum peritis. Quare, quæ re-
 sultent e calculis Cl. Autoris, saltem indicasse contenti, mon-
 bimus, prodire sic æquationes quindecim diversas, sed pleras-
 que ita comparatas, ut facile computari possint ex aliis præce-
 dentibus, atque per partes proportionales, aliasque adeo exi-
 guas, ut error, e neglectu ipsarum oriundus, fere nihili ha-
 bendus sit. Quæ omnia, fatendum est, facile palmam decer-
 nere methodo Cl. Autoris præ aliis omnibus, hæc usque
 circa motum Lunæ publicatis. Magis vero adhuc elucet
 theoriæ hujus præstantia ex ipsa ejus cum observationi-
 bus comparatione. Computatis nimirum ex omnibus istis
 æquationibus tabulis, tam pro loco Lunæ, quam pro positione
 nodorum, ac inclinatione orbitæ, rogavit Abbatem *de la*
Caille, quem unum e solertissimis, quos novit, observatoribus
 prædicat, ut communicaret secum numerum observationum
 lunarium, cum cura institutarum. Quo facto, integrum ab
 eo accepit harum centenarium, ita quidem selectarum e far-
 ragine integri decennii, ut variis responderent, quas subire
 potest luna, positionibus palmariis. Has omnes hic in Ta-
 bula exhibet, longitudes nempe latitudinesque, inde resultan-
 tes, additis, quas diximus, Lunæ circumstantiis; & errores lon-
 gitudinum latitudinumque, secundum Tabulas suas computa-
 tarum, ab hisce observationibus. Ex hisce omnibus palam
 fit, adeo parvam esse theoriæ Autoris nostri, Tabularumque
 ipsi

ipsi superstructarum, ab observationibus aberrationem, ut non dubitet ipse affirmare, Tabulas suas melius convenire cum veritate, quam omnes alie, ab Astronomicis huc usque usurpate, etiamsi fundate disquisitionibus astronomicis, quæ sint fructus longæ observationum seriei. Præterea ipsi hi errores inservire possunt corrigendis magis elementis, in harum constructione adhibitis, adeo, ut summum exinde sperare liceat, quantum quidem rei natura permittit, rigoris gradum. Quod vero ipsas suas Tabulas nondum in lucem emittat publicam, in causa est tam temporis, quod materię huic elaborandæ destinavit Academia, nimis angustum spatium, quam spes, majorem adhuc correctionis gradum ipsis Tabulis conciliandi. Id quod Tabularum condendarum negotium ut vel ipse Cel. Autor, vel alius quivis, (omnia enim suppeditavit Noster in ipsissima hac tractatione subsidia, hunc in finem necessaria,) summo Astronomiæ, arti- que nauticæ, bono, perficiat, maxime optamus.

SOPRA IL TURBINE, &c.

hoc est,

DE TURBINE, QUI NOCTE AB XI AD XII JUNII MDCCLXIX magna Romæ parti damnosus exstitit, Dissertatio P. ROGERII JOSEPHI BOSCOVICH, Soc. Jesu, inscripta Emmentissimo Principi Cardinali SYLVIO VALENTI Secretario Satus & Camerlingo S. Ecclesie.

Romæ, apud Nicol. & Marcum Pagliarinos, 1749, 2. Plag. 15.

Tribus Partibus opusculum hoc absolvitur. *Prima* phænomena in turbinis enatrat; *secunda* eundem cum aliis comparat; *tertia* in rationes inquirat. De factis ut sibi quam uberrime & certissime constaret, Autor labori nulli pepercit. *Comparavit* turbo forma nubis longæ, ad terram ipsam pertingentis, nigræ, sed abique flammivomæ, sulphur spirantis; ab *Omni* par-

R

partibus venit, magnam Romæ partem (& illa accuratius describitur) linea ad sensum recta pertransiit, & postea locis extra Romam sitis infestus, spatium 20 milliaribus Italicis majus emensus est iatra Romam cursu a meridiano fere 35 grad. declinante, summa quidem velocitate. Antequam turbo Romam attingeret, tonitruæ eælum, & fulminibus exarsit. Cum accederet, ventum violentum, sonumque rancum, Romani perceperunt; domps, tum quas tetigit, tum vicinas, ut a terræ motu contremuerunt; post undulatorio motu actæ sunt, magis minime vehementer; successit subito maxima quies veris, nis minimo quidem vento spirante. Cum tremuerunt ædificia, partes illorum disruptæ sunt & desiderunt, aliaque damna illata sunt domibus, arbores erutz, & similia, quæ uberrime describuntur.

Parte secunda magna eruditione enumerat Autor diversas turbinum & vorticam species, typhonem, siphonem, ex aere pendulum, nautis infestum, (*la trombe marine*,) & quæcunque huc pertinent.

Tertia Parte turbinum quorundam, itefutis aliorum sententiis, sic fere explicat. Attolluntur ab ignibus subterraneis exhalationes sulphureæ magnæ cõpia, quæ coagmentatæ, & ab iplo æris pondere sensunt passæ, ac usque ad nubem elevatæ; figunt aereas particulas longa serie sursum directa, siphonemque cavum ex iis efficiunt. Aer circumjectus, occupatus hinc loquim, premit siphonem, & quia circumcirca æqualiter premit ær, siphonem in circulum rotatur, sicque ingenti velocitate provolvitur, undæ effectus ejus stupendi omnes oriuntur, quos pro magna, qua pollet, Physices & Geometrix peritia explicat Autor.

Adjicitur Appendix, de pluribus iridibus visis. Die 11 Junii, qua Autor exiverat, ruinas, a turbine prostratas, contemplanturus, vespere vidit, præter duas solitas irides, tres alias iatra primariam, & quartæ dubium vestigium. Non integre erant, sed iis in locis conspicuæ, ubi primaria erat lucidissima. Idem socius Autoris vidit. Propriæ observationi subiungit Autor aliorum affines, etiam adhuc diversas, quarum una

legi-

legitur in *Actis nostris A. 1730 Mens. Februar. pag. 64.* Explicationem nullam, quæ sibi plena satisfacere videatur, affert. Sed, quæcumque coniectari possint de causis phænomeni, recenset.

DE APOPLEXIA SPECIMEN, QUOD, AD PRIVILEGIA Univerſitatis Vindebonensis consequenda, edis
JOANNES BAPTISTA MOLINARIS,
Tridentinus.

Vindebonæ, exudente Joanne Thoma Trattnero, 1753, 4.
 Plag. 10.

Quem *Celsus* nervorum resolutionem, Latini sequiores si-
 derationem, vocant, quique Græcis apoplexia dicitur,
 morbus est, ex impeditis spirituum animalium ad organa sen-
 sus motusque itinere ortus, salvo aliquantulum spirituum il-
 lorum influxus, qui motui cordis ac pulmonum præstant.
 Proinde, spirituum cerebelli ad cor motum superesse apo-
 plecticis, sunt, qui putent, atque, hoc exinde esse, asserunt,
 quod, cum spiritus cerebri deficient omni sensuum motumque,
 a voluntate dependentem, delevit, supersint tamen motus
 mechanici cordis, atque illorum musculorum, qui thoracem
 movent. Clarissimus Autor contra hanc sententiam modeste
 disputat, nil quidquam discriminis inter cerebri & cerebelli
 spiritus esse, asserit, atque, illos motus, qui apoplecticis sunt
 supersites, mere esse mechanicos, eosque etiam sine spiritu
 actore per aliquot horas continuari posse, ex fabrica cordis
 ostendit, cujus fibræ, etiam mortuis animantibus, cum stimulus
 accessit, suas actiones aliquandiu producere possint. Ut autem
 causas apoplexiæ proximas evolveret, omnia phænomena, in
 cadaveribus apoplecticorum visa, ab Autoribus, maxime *Boneto*
 & *Wepfero*, exposita, rimatus est. Saepe innocens visum
 est cerebrum, aliquando inflammatum, alio tempore vasa ejus
 sanguine, vel sero, turgescere, vel extra vasa serum, pus,
 aliave materia, inveniebantur. Accedunt his alia: violentiæ,
 extus illatæ, insistentes cerebro tumores, abscessus, hydati-
 des. Præterea, si qui repentina morte abrepti sunt, visio cor-

R 2

dis,

dis, ad observata *Lancisi*, apoplectici interisse aliquando dicuntur. Verum, proprie loquendo, illæ tantum causæ apoplexiam faciunt, quæ cerebrum ipsum tangunt, ædque etiam sanguinis aliqua intemperies, qua ille, ut per vasa cerebri capillaria transjici possit, ineptus efficitur, apoplexiam inducere valet. Sunt aliqui, qui ad hoc mortis genus præ cæteris propendent, otioso vitæ generi dediti, obesi, biliosi, & intemperantius viventes. Alii, ex morbo præcedente apoplexia est, cum scabies, aut materia arthritica, malo fato abigitur; nec minus ex narcosi, post venena, quæ stuporem inducunt, sideratio oritur. Differt apoplexia a *caro*, quod, qui hoc oppressi sunt, excitari quodammodo possunt, qui illæ, nequeunt, itidemque a *comata*, quod haud loquelam ægrotis superesse sinat, atque a *veterno*, quod febrilium acutarum symptomata illud est, denique a *syncope*, in qua factes pallet. Quæ apoplexiam prænuntiant, varia sunt, sopor, vertigo, balbuties, omnisque motus ac sensus defectio, dummodo sine febre isthæc fuerint. Tres apoplexiæ species Clarissimus Autor stabilivit, sanguineam, serosam, spasticam. *Sanguinea* vasa ostendit plena & pulsua fortiter; *serosa* debilitatem junctam habet, pulsus ætatem, venas detumescentes, ætati infimæ accidit; *spastica* ex causa hypochondriaca, vel hysterica, evenire solet. Præceps morbus apoplexia est, & occasio brevis; igitur subito medendum. Vena secanda est, etiam phlegmaticis ac senibus, neque pulsus parvitas quomquam a missione sanguinis detinere debet, atque sepe potest illa omnino esse, si pulsus sese haud remittit, nec æger excitatur, & post trihorium altera vice institui poterit. Glysteres, ex acrioribus purgantibus parati, excitandi causa, adhibentur. Vomitoria, quæ apoplexia factis dari & laudari a multis solent, non laudat. Possunt hæc medicina a cerebro dimoveri causa, quæ ibi hæret, metuendumna plus est, ac illa thoracis contentio, quæ vomitus celebratus, dissipat atque sumpat eas aliquod ex nobilioribus, quæ insunt cerebro? Nec minus suspecta sunt sternutatoria. Possunt tamen tentari ea, quæ sensum doloris excitant, frictions, curabites, sinapisona. Crudele est, miserrima, utro, nec effectus

voto

voto respondet. Paralyſis apoplexia partialis eſt membrorum, quibus ſpiritus nervorum haud reſpondent. His plurimum commodi allaturuſi conſidit experimenta electrica, a Viris doctis, *Pivato Venetiis, Varato Bononiae*, cum ſucceſſu inſtituta. Laudantur praeter ceteris celeberrima ex Societate Jeſu Philoſophi, *Joſepbi Franzi*, apud Viadebonenſes tentamina. Deinde, quomodo inſtauranda ſint eorum, qui evaſerunt, corpora, quid thermorum uſus, quid dieta, quid medicamenta, ad reſipſum apoplexiae impediendum, valeant, erudite, ubique & facunde exponitur.

JO. DIETERICI WINCKLERI, S. THEOL. DOCT.
Eccleſ. Hiſtor. Superint. Conſiſt. Aſſeſſar. Primar. in Gymnaſ. Epheri, Animadverſiones philologicae & criticae, quibus variis ſacri Codicis loca illuſtrantur. Pars III. Accedit Maniſſa tergemina, haud diſſimilis argumenti.

Hildeſiae, ſumptibus haeredum B. Schroederi, 1752. 8.

Alph. I. plag. 9.

Finem operis egregii, & variae eruditionis floribus conſperſi, *Pars praesens tertia* facit, cui index in hanc & priores duas eſt adjecta. Noſcunt Lectores ex noſtris emarrationibus faciliem atque dignitatem hujus exegetici laboris; quae cauſa eſt, cur ſine ambagibus ad ea exponenda nos accingamus, quae *Parte hac ultima* continentur. Primo hic legitur explicatio locorum *Numer. XXIII, 22. XXIV, 8*, ubi de rhinocerote variorum doctorum vitiorum ſententiae examinantur, amplificantur, atque inter ſe conciliantur. Hinc pergit Venerabilis Autor ad ſequentem obſervationem, quae, ex ordine totius operis, *trigefima eſt ſeptima*. Exponit hic Noſter, quae *Coloſ. III, 11*, probabilis & rei maxime conveniens ſit expoſitio vocabulorum, *Βαβυλων & Εξιδμο*, re ipſa ſibi invicem oppoſitorum. Praemouet hic Autor, quoniam gens per Scythas ab Apoſtolo inuatur: illa ſcilicet, inquit, quae hyperborea erat, ad extremos Euphorae angulos, tum huius, tum Asiae, partem incolens. Inter hos

Pag. 496.

504.

506.

509.

- Pag. 511. Scythas multi erant sapientiae morumque cultiorum gloria in-
clityi. Hinc fieri facile poterat, ut Scythae cultiores barbaris a
Paulo recte opponerentur, imprimis, ubi constat, per barbarorum
rudem intelligi hominem, ad humanitatis disciplina alienum.
514. Sequens Dissertatio, *trigesima* scilicet *octava*, perulstrat testi-
monium *Mosaicum Genes. XIV, 14*, atque, *Harenbergii* senten-
tiam de loco *Dan* verissimam esse, iudicat. Succedit hic
524. disputatio doctissima in *1 Paralip. II, 15*, ubi de filiis *Isai*, pa-
tris *Davidis*, vexatissima inter doctos viros exorta est quaestio.
536. Calculum hic suum Celeberrimus Autor addit *Oedero*, cuius
haec memoratur opinio, quod autor libri *Chronicorum, Esra*
fortasse, regiae cognationis genealogiam accuratiori studio
confecerit, & ita etiam observarit, utam octo linearum, quas
autor libri *Samuelis* ab *Isato* originem duxisse narret, esse ex-
stinctam, & hinc fieri, ut, qui octavus fuerit ordine, deficienter
538. te uno, necessario esset septimus. Hujus sententiae jam olim
fuerunt Rabbi *Salomo Isaacides*, vulgo *Raschi* dictus, atque
etiam post eum *Grotius*. Ex quo patet, futes esse *Spinose*,
aliorumque nugatorum, de hac apparente contradictione co-
541. gitationes. *Quadragesima* Commentatio scripta est super *Sal-*
omonis Ecclesiast. Cap. XI, 1 seq. Notissima & non inepta
est opinio eorum, qui haec verba de elemosynis explicant.
Nuperrime autem, post *Wenckium*, Cl. *Michaels*, Goettingen-
gensium Professor, haec ornavit sententiam, vocabula
546. Hebraica de navigatione, a *Salomone* praecipua, accipientia. Sum-
562. me Venerabilis Autor, ubi prius contra *Mitbuckis* argumen-
ta nonnihil monuit, verba textus curatius expendit, & novae
tandem expositioni subscribit, quam felicissime inventam pu-
tat, ubi, mercaturam nauticam imprimis a *Salomone* Rege ad
Judaicam gentem translata esse, constat. Sequens Dissertatio
cogitata Autoris, de *Abraham* nuptiis secundis, ad *Ge-*
572. *nes. XXV, 1*, tradit. Disputatur hic imprimis contra *Oede-*
rum, atque ostenditur, nullam argumentum in medium pro-
578. ferri posse, quo *Kethura* conjugis honore privetur, cum nec
ipsa textus sacri verba, nec contextus eorum, nec res nar-
rat, prohibeant, quo minus pro secunda, et legitima, Patriar-
chas

eam uxore agnoscere possit. Accuratissime hinc ad omnia *Ordert* Pag. 591.
 argumenta respondetur, ut satis otianino fecisse lectoribus videatur Autor Venerabilis. Observatio *quadragesima secunda* in *Jou-* 594.
nis. Caput quartum, ejusdemque *incisum quadragesimum octa-*
vum, scripta est, ubi nonnullae virorum doctorum expositiones
 primo loco nominantur atque recensentur, deinde vero ex 602.
 instituto atque amplissime *Humanniana* profertur ex- 606.
 plicatio, publice olim jam a *Reidemeistero* ventilata. De-
 nique Celeberrimus Autor suam addit sententiam, secun- 617.
 dum quam scopus Servatoris in hac enarratione ille fuerit, 623.
 quem praefixum sibi habuerit in foemina Syrophoenissa, cujus
 fidem explorare atque tentare studebat; hinc putat Noster,
 Christum durum atque iratum se simulasse erga regium hunc
 procuratorem. Ex his, quae sunt Summe Venerandi Autoris
 sententia, facile Lectores judicabunt. Pergimus nunc ad se- 626.
 quentia, ubi verba Servatoris, quae *Mattb. XXIV, 22, Marc. XIII,*
20, leguntur, docte explicantur. Ex more suo Celeberrimus 634.
 Autor hic variorum varias enumerat expositiones, inprimis 643.
 illam *Ludewigii* ample recensens, cui etiam aliorum deinde
 inter recentiores adduntur explicationes, eorum scilicet, qui
 verba Christi de belli Hierosolymitani diebus accipiunt. 645.
 His peractis, contra *Ludewigii* sententiam pugnat Autor, 663.
 illius argumenta confutans. Sequens Commentatio dire- 664.
 cta est in *Mattb. XI, 17, Luc. XVI, 16*, ubi Servator opti-
 mus maximus monuit, omnia vaticinia ad Christum usque
 pertingere. Inprimis hic *Ribovii* in medium profertur
 sententia, quam antea etiam *Schetsgenius* jam profes- 665.
 sus, atque post eum *Herenbergius* est tuitus, quod scili- 667.
 cet vaticiniorum omnium Veteris Testamenti terminus sit
 excidium Hierosolymitanum. Sunt tamen etiam alii, his 673.
 doctissimis viris contradicentes, quorum hic recensentur 676.
 testimonia. Optat hic Noster, Celeberrimum *Heumann-*
ium suam sententiam pluribus confirmasse, inprimis in eo, 683.
 quod ad particulam *ταυ* attinet. Acquiescere vult Autor
noster in *Schmidii* explicatione, secundum quam *ταυ* 691.
ταυ synecdochice de vaticiniis illis explicatur, quae de
 Christo,

- Pag. 692. Christo, in carnem venturo, agnati. Lex enim & Prophetæ olim de regno Dei in Novo Testamento, tanquam de re futura, usque ad præsens hoc *Johannis* tempus, prædicarunt; *Johannes* vero nunc, tanquam de re præsentis, in sacris suis sermonibus egit, uti docet sanctissimus Servator. Huic sententia nonnulli etiam nostræ ætate accesserunt viri docti, his nominati atque excitati. Hanc sequitur brevis Commentatio ad *Matth. XI, 14*, cetera priore hoc in loco facile jungenda. Deserit hic Noster explicationes plurimorum, vulgo receptas, atque novam hic admitti posse interpretationem, omnino censet. Vocabulum scilicet *ei* hoc in loco, ut in aliis etiam, optandi significationem habet, *utinam, o si*, accipere volueritis, *Johannem* esse *Eliam*, prædictum a Prophetis. Quam lubentissime vellem, ut vos hanc veritatem acciperetis, inquit Servator. Ingenue fatemur, Venerabilem Autorem non incommode hanc sententiam suam proposuisse, atque etiam confirmasse. Commentationem hanc excipit *quadragesima sexta* in *Jo. I, 13*, ubi *Anselmus* modestè primo castigatur, quod variam in hoc testimonium *Johannem* inducere voluerit lectionem, temere ex *Tertulliano* repetitam.
714. Deinde circa veram hujus loci interpretationem occupatus est Noster, operose interpretum sententias recensens, in *Humaniana* autem expositione acquiescens, quam ante eum docti etiam quidam viri, hic nominati, amplexi sunt. Nec bina dehitandi argumenta contra hanc interpretationem ab Autore stat prolata. Copiosi atque utilis argumenti est *quadragesima septima* Commentatio, in verba *Pauli ad Romanos Cap. XIII, 11, 12*, conscripta. Contra *Osdorum* in principio hujus Dissertationis disputatur, & communis sententia discedentem, atque in alia omnia abeuntem: Accedit Noster patris illi, qui putant, *Paulum* respexisse ad luperælia, a Romanis celebrari solita, in quibus scilicet, omni proorsu pudore abjecto, nudi armatique per urbem noctu discursabant luperæi, obvios quosque, inprimis fœminas, vexantes, jocisque impudicis invadentes. Per *corruptas* minime ultimam Servatoris adven-

tum posse intelligi, contra *Teuberum*, aliosque, recte monetur, sed veram potius salutem, per Christum partam. Denique paraphras- Pag. 757.
 sis integræ orationis *Paulina*, ab Autore exhibetur, & Celebrerrimi 762.
Morbemii de hoc loco *Paulino* sententia, nondum quidem
 publicata, ex Manuscripto, ut dicunt, proponitur, cujus plurima 774.
 momenta cum iis conveniunt, quæ Autor proposuerat, licet 786.
Morbemius, proxime hæc in juventutem Romanam, nocturnis
 consuetudinibus, comestationibus, atque turbis, deditum, a 784.
Paulo dicta fuisse, statuat. Subsequens observatio, *quadragesima* 786.
scilicet octava, pertinet ad *Philipp. I, 9*, ubi, per ἀγαπᾶν
 intelligi recte posse, putat Autor; homines dilectos, sive amo-
 re dignos: cujus rei iudicia apud Græcos, inprimis vero apud 788.
Suicerum, occurrat. Improbatur hinc *Michaelis* Gottiengen- 790.
 sis ingeniosa sententia, docentis, Philippenses largiores eleemo- 794.
 synas erogare debere. Deinde occurrit observatio in *Tbeff.*
IV, 6, ubi Celebrerrimus Autor iis accedit interpretibus, qui, de 797.
 peccatis contra sextum præceptum verba *Pauli* dicta esse, judi-
 cant, & contra *Oederum* reliqua disputat. *Quinquagesima*, ea-
 demque ultima, observatio scripta est in *Matth. XVIII, 35*, se-
 cundum quam disceptatum fuit inter Theologos quosdam de
 eo, num peccata, semel remissa, homini lapsò iterum int-
 putentur, nec ne. Affirmantem alii, alii negantem, amplexi
 sunt sententiam, quorum mentio hic facta est uberior, ubi
 suas Autor de hoc loco cogitationes cum *Glassii* canone finit. 802.
 Parabola, seu similitudo, non est trahenda ultra comparatio- 805.
 nis tertium.

Ordine nunc recensenda venit Mantissa *prima* ad *Matth.*
VII, 3, 4, olim *Bibliothecæ miscellaneæ Hamburgensi* inserta, 808.
 nunc autem recognita ab Autore, recte judicante, ex ipso
 textu, retumque, sibi invicem oppositarum, natura atque in-
 dole, determinari debere vocabuli *καρφοί* significatum.
 Trabs vero cum opponatur *καρφοί*, ligni partem tenuem,
 quam Germani *etnen Splitter* dicunt, intelligere, sicque
 interpretari Græcum vocabulum, fas est. Mantissa *alte-* 816.
ra Epistolam exhibet *Krtegsmanni*, celeberrimi quon-
 dam

- Pag. 819. dam Consilarii Darmstadiensis, de sensu *Apocalypscos Cap. XIII*,
 hactenus anecdotam, ad B. *Spenerum* datam, in qua per be-
 stiam bicornem Papam, & per bestiam decicornem *Moham-*
medem, præcipue notari, putat Autor *Kriegsmannus*. Mantif-
 826. sa *tertia* exhibet specimen Lexici Hebræi emphatici, a B.
 892. *Theodoro Daffovio* singulari cum industria adornati, adhuc
 inediti. Habebunt hic Lectores Hebræophili, quod gaudeant
 de hoc labore *Daffoviano*, exiguz licet molis, multæ tamen
 frugis. Gratissimo hinc animo & ipsis Summæ Venera-
 bilis Autoris laborem, & hanc *Daffovianam* prolem, susci-
 pient, cujus mentionem uberiolem reddit Præfatio Nostri, qui
 cum aliis enixe editionem hujus Lexici optat. Ceterum mo-
 destiam theologica in exegeticis laboribus imprimis com-
 mendat Autor in Præfatione suo doctissimæ cui de confecto
 hoc opere ex animo non solum gratulamur, sed etiam, ut san-
 ctiolem cœtum eruditum pluribus diligentiz atque do-
 ctrinæ suæ incomparabilis fructibus donare velit, ex ani-
 mo pieque cupimus.

LYCURGI, ORATORIS ATTICI, QUÆ UNA RE-
stat, contra Leocratem Oratio. Ad editionem JOANNIS
TAYLORI, L. L. D. D. Coll. Joann. Cant. Socii, & Cancell.
Lincoln. Cantabrig. iterum recensuit. Hujus atque alio-
rum selectas cum suis observationibus subjecit, nonnullas
commentationes, Lycurgi de vita & scriptis, præceptis mo-
rum, rhetorica elocutione, Attica dialecto, stilique potissi-
imum cum Novi Testamenti comparatione, item dispositio-
nem orationis, nec minus sex indices, adjunxit, ac præ-
fatius est, JO, GOTTF. HAUPTMANN, ill.

Ruth. Dir.

Lipsiæ, sumptibus hæredum Lanckisianorum, 1753. 8.

Plag. 20.

Laudavit hanc Orationem jam titulos interpretationis anti-
 quæ, Francofurti A. 1548, 8, ex officina *Petri Brubachij*, pu-
 blicatæ.

blicata, qui sic habet: *Oratio Lycurgi contra Leocratem, desortorem patria, dulcissime de officiis patria debitis differens, conversa in Latinum sermonem a Phil. Melan.* Sed obsolevisse jam videbatur illud meritum *Lycurgi*, donec ill. *Taylor* eam *Demosthenica* contra *Midiam* jungeret, indeque nancisceretur occasionem *Cel. Hauptmannus*, plures *Lycurgi* prerogativas ostendendi. Fecit hoc jam editione priore, quæ tam cupide ab omnibus excepta fuit, ut, quod alioqui rarissimum est libris Græcis, intra spatium annum exemplaria distraherentur. Cum autem repetitionem bibliopola meditaretur, sine correctionibus ac supplementis emittere librum noluit. Non quidem hic dives est pollicitis titulus: re vera tamen tam multa exhibentur, ut alium habitum induisse *Lycurgus* videatur. Licet igitur prioris editionis in his *Novis Actis Erudit. A. 1750 Mens. Dec. pag. 765* mentionem facere meminerimus; hanc tamen indicatam emittere, ducimus religioni. Commentationum nulla est, quæ non vel observationibus quibusdam, vel illustrationibus, locupletata compareat: præcipue tamen sexta modis insignibus aucta fuit. Generatim sacer Codex, quod vel ultra duplum copiosior effatorum sacrorum index ostendit, diligentissime confertur. Cumque ideo potissimum Græcæ linguæ studium tractent Theologi Christianique, Spiritum sanctum ut eo plenius intelligant; neminem fore putamus, qui, minutam eam diligentiam esse, judicet. Nec quisquam, ut speramus, futurus est, qui plura requirat, ad naturam linguæ Græcæ pertinentia. Nihilominus potior jam Nostri scopus fuisse videntur antiquitates historice Græcæ. Non solum observationes ideo junguntur, ad locorum communium classem referendæ; sed duplex etiam index recens adjectus est: historicus, ad temporum ordinem accommodatus, & antiquarius, ad *συναγραφαις*, quas elaboratas habet Cl. Editor, antiquitatum. Addidit etiam talem, quam publici juris fecit, *Taciti Germania*, sed hic distinctior, ad singularia magis momenta descendit. Ita verosimul eadem opera tum antiquitates, tum historice Græcæ, tractari poterunt ab idoneis magistris, hac ratione *Lycurgæ*

lectiones ad palatum atque commodum studiosæ juventutis accommodaturis. Adhæc exemplum ita præbetur, eo majori cum fructu scriptores antiquos evolvendi. Nem, si tot antiquitatum & historiaram vestigia suppeditat Orator, quanto plura monstrabunt Historici, & ex parte Poetæ! Quanto magis etiam explicarentur & amplificarentur ea studia, si scriptores singuli sic evolverentur! Spem talium occupationum facere videtur Cl. Editor; & sane, dum jam hæc ipsa, tam celeri successu, fortunata fuit, fore confidimus, ut eo magis auxiliatrices manus certatim offerant bibliopolæ. Nec deerunt, qui *παράφραση Lycurgi* liberio rem, singulatim forsitan edendam, æqui bonique consulant: inprimis cum, eruditorum quorundam præcibus se jam fuisse sollicitatum, in Præfatione scribat *Hauptmannus*. Sed ad præsentem occupationem redeamus. Expandit nunc Doctiss. Editor editionis *Tayloriana* paginas, ad quas accommodati fuerant prioris indices a properante. Nunç potius in minima membra disjunctus est Græcus contextus, ad quæ laboribus sane plurimis commentationes & indices diriguntur, præterea multo copiosiores. Observationes, quod jam inuere meminimus, tantum incrementum ceperunt, ut, editioni priori junctæ, vix tertiam præsentium partem constituent. Vix autem tricesima pars alienarum est: licet aliud præ se ferre titulus videatur. Neque tamen in tractationes diffunditur Autor, sed, summis vulgo capitibus indicatis, allegat fontes, aut, qui tales aperuerunt, recentiores scriptores. Cumulat utrosque nonnunquam, cum haud omnes omnium sint libri, iuvandaque pariter sit studiosa juventus; ut taceamus, ipsam subinde collationem novam esse lucem accensuram. Quibus stellæ præfixæ sunt, observationes omnes recentioribus addi debent, sed non solæ: videmus enim, operas hic indulsisse sibi; quem etiam ad modum aliam passim formam induerunt antiquiores. Nostrum denique foret, priorum specimina dare: sed rem omnem malimus factam Lectoribus conservare, præsertim cum jam e dictis, quales & cujus sint pretii, judicari possit.

BAL-

**BALTHASARIS SPRENGERI, PHILOS. DOCT. AC
ejusdem & Theol. Lectoris in Colleg. Theol. Ducal. Tu-
bingensi, Opuscula physico-mathematica: 1) Naturalis mor-
tuae halcyonis incorruptibilitas; 2) Avium hibridarum
virtus generandi, earum adhuc nepotibus indita; 3) De-
monstratio nova mensurae celeritatis; 4) Refutatio
divisibilitatis in infinitum, extenso geometrico adscriptae;
5) Instrumentum radiometrum; 6) Instru.mentum
divisorium.**

Hannoveræ, apud Jo. Wilh. Schmidt, 1753, 8.

Plag. 6.

Halcyonem, nostris quidem in terris satis notam avem, post mortem nulli obnoxiam esse corruptioni, immo vero mortuam quotannis plumas mutare non secus ac vivam, atque, ex filo suspensam, rostrum semper eam in plagam directam monstrare, ex qua ventus spirare deprehenditur, *Theophrastus Paracelsus* autor est in scripto quodam suo *de renovatione & restauratione vite*, quod in *Archidoxis D. Philippi Theophrasti Paracelsi, Monachii in Bavaria A. 1570, 4, excusis*, exstat pag. 188 seq. Quem in locum cum Clariss. *Sprengerus* forte fortuna incidisset, atque, ventosi admodum ingenii hominis non temere fidem habendam, quin potius curatius istam in rem inquirendam, esse, censuisset, quid repetita observatio docerit, prima Dissertatione exponit. Dux dantur halcyonum species, maritima altera, Autori nunquam visa; altera fluvialis, circa fluvios, piscinas, rivosque, maxime obvia. Posterioris speciei, cujus etiam descriptionem suppeditat, halcyonem nactus Clariss. Autor, fame eneclam, atque mense Septembri A. 1749 per integrum diem in hypo-causto calefacto asservatam, foetorem quidem, at vix sensibilem, emisisse, comperit. Cum vero eandem, aliud in conclave exportatam, in quod, apertis fenestris, omnis generis insectis aditus pateret, quodque plurimis etiam jam antea infe-

staretur, e filo suspendisset neque exenteratam, neque in fornace exsiccata, a die 26 Septembr. usque ad 30 ejusdem mensis pauculas equidem guttulas, easque acidiusculas, flavescentes, leniterque foetentes, quotidie ex ano desillare, penasque aliquot ex cauda decidere, vidit. Cessante vero omni tandem foetore, cadaver aviculæ sensim paulatimque exarescens, sub Octobris finem penitus induratum, nec a muscis aliisque insectis, quorum magna tum temporis erat copia, quæque catervatim in illud adhuc foetens irruissent, ullo prorsus detrimento affectum,prehendit, illudque, elapsio jam triennio, saluum adhuc atque incorruptum perdurare, testatur. Addit autem observationem adhuc aliam. Anno enim 1750 mense Martio in 12 halcyonibus idem tentavit, mutatis tamen, quæ alieujus momenti videri poterant, conditionibus, ita quidem, ut quatuor fame enecaret, quatuor, cultro per collum transacto, ut sanguis efflueret, interficeret, reliquas vero suffocaret, aliasque, copiosissima esca repletas, statim interimeret, absoluta jam concoctione alias. Alias porro in conclavibus calefactis asservavit, in non calefactis alias; alias in locis aeri perviis atque infectis, in locis clausis alias; alias denique in horto, a pluvia tamen atque rore immunes. Sed quid? Eventus fuit plane idem, qui antea, nisi quod fame interemta leviter foetuerint, gravius multo, quæ post partum statim, mediocriter, quæ absoluta demum concoctione, interfectæ fuerant. Itaque non plane falsus fuit *Paracelsus*, sed falsa atque fictitia veris atroxuit, more scilicet suo. Penas enim mortuas halcyones annuis vicibus mutare, vel rostro vertentes sese ventos imitari, ne minimo quidem, quamvis sedulo attenderit, comperit indicio Clariss. Autor.

Hybrida, quæ vocant, animalia speciem suam non propagare, vulgaris fere opinio est. Cujus rei rationem multi, quos Clariss. *Sprengerus* Commentatione altera refellere satagit, exinde derivant, quod, summo mundi creatori commixtionis diversarum specierum odio esse, non paucis documentis constat. At non ratiociniis tantum hæc sentientes arguit. Cl. *Sprengerus*,
sed

sed argumentis etiam, ab experientia petitis. Monet enim, de mulis nondum satis quidem constare, utrum proli suscipiendæ plane inhabiles sint, cum non desit una alteraque observatio, quæ contrarium suadeat, eamque, ut & hoc obiter addamus, instituta regio jussu apud nos aliquot abhinc annis nulli mulæque dissectio nullum prodiderit in utriusque sexus genitalibus notabile vitium. Quod vero ad volucrium genus attinet, anates, licet alterius speciei matre prognatas, & ovis incubare, & pullos educare, propria experientia fretus, asseverat: atque subjungit, si hoc non semper ita eveniat, id quidem non natura, sed muliercularum, anatis suis & gallinis ova temere surripiendum, culpa fieri. Quodque præcipuum est, observationem quandam in medium profert, qua pullos, ex connubio Canariæ femine & Linariæ maris natos, prolem progenerasse denuo, longamque nepotum seriem habuisse, compertum habet, variaque, ad speciem corporisque habitum hybridarum ejusmodi avium spectantia, enarrat, quæ, utpote nostris Ornithophilis, quantum quidem scimus, non penitus ignota, brevitatis studio non fusius persequemur.

Tertia Commentatione notionem celeritatis generalem investigare instituit Clariss. *Sprengerus*, quæ, ex ipsius meate, actionis compositæ, ejus scilicet, in qua actiones simplices, quarum aggregatum est, non simul, sed successive, existunt, affectio quadam est, ut adeo celeritatis notio duas involvat notiones, temporis, atque numeri actionum simplicium, sibi mutuo dato tempore succedentium, exemploque rotarum in rheda id ab Autore illustratur, quarum duæ anteriores atque minores celerius moventur posterioribus, (gyratorum si motum spectes,) vulgo tamen æque celeriter, ac posteriores, moveri dicuntur (motu nimirum progressivo). Hæc celeritatis notio ut applicari possit, quoniam simplices substantiarum actiones mens non assequitur, docente *Sprengero*, idem faciendum, quod in dimetiendis extensis usu venire solet. Actione videlicet quadam composita minore unitatis instar

Instar assumpta, ea mediante magnitudine actionis composita determinanda est: assumpta nempe pro determinanda celeritate in cogitando notione confusa, ut in motu corporis dijudicando pravolutione ipsius unica, instar actionis minimz.

Quarta Commentatione Clariss. Autor divisibilitatem corporis geometrici in infinitum continuandam evertere studet, quippe quam non sine progressu quodam in infinitum locum habere posse judicat, cum tamen, ejusmodi progressum repugnantia involvere, qui de metaphysicis rebus unquam commentati sunt, demonstraverint fere omnes, & ipsemet quoque demonstret. Admissa porro hac divisibilitate, conjectaria exinde deduci posse, indubiis veritatibus contraria, ingeniosis profecto argumentis contendit, coronidisque loco sententiam suam argumentatione directa corroborare conatur, nixa hac positione: *duo puncta mathematica proxime coexistentia cogitari possunt; quam Geometrz quin facile concessuri sint, ipse quidem non dubitat, nec, pace Doctissimi Viri, aliquantum dubitamus.*

Commentatiunculæ denique *quinta & sexta* nova duo sunt instrumenta geometrica. Alterum quidem, quod duabus regulis, ad angulos rectos junctis, atque norma constat, inveniendæ mediz & tertiz proportionali, nec non reperiundo arcus dati radio, aliisque, exinde pendentibus, Problematis resolvendis, commodum est, hincque etiam in solvendis arithmetis quibusdam quæstionibus usu suo non destituitur; alterum, quod triangulo, basi mobili instructo, perpendicularo itidem mobili, duabusque catenulis mobilibus, absolvitur, atque in dividendis quacunque proportione data lineis, consequenter in inveniendâ tertiz, vel quartæ, proportionali inservire potest, pariterque ac prius illud etiam in Arithmetica usum quidem aliquem spondet, paululum tamen operosior, quam qui vulgaribus praxibus præferendus esse videatur.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCLIII.

Pars II.

PUB. VIRGILII MARONIS GEORGICORUM LIBRI
quatuor. The Georgicks of Virgil, with an English
Translation, and Notes; &c.

id est,

*VIRGILII GEORGICA, CUM INTERPRETATIONE
Anglica, & Notis, per JOANNEM MARTYN, Regiæ
Societatis Scientiarum Socium, & in Academia Can-
tabrigiensi Professore Botanico.*

Londini, sumptibus Editoris, 1741, 4 maj.

Alph. 4 plag. 12; acc. Figuræ 13, in æs incisæ, & variis colo-
ribus ornatae.

Richardo Mead, Aſchiatre Regio, cum ob causam ſa-
crum hoc Opus eſſe voluit Editor, quod ejus Biblio-
theca inſignem ipſi in hoc opere perficiendo uſum
preſtitit. Non enim res tantum interpretari animus
fuit; ſed textum etiam reddere voluit emendatiorem. Quid ge-
neratim a ſe preſtitum ſit, ipſe in Praefatione docet, poſtquam
laudes agriculturæ prædicavit, & præcipuas *Georgicorum Virgi-
lianorum* videret, in unum quaſi æcervum congeſtas, Lectorum
oculis ſubjecit. Ut textum redderet integrum, impreſſis Co-
dicibus præcipuis, MSis ſeptem, uſus fuit, quos in Bibliothecis

T

ciſ

cis regia, Cantabrigiensi, Bodlejans, Oxoniensi, Arundeliana, & *R. Meadii*, Londinensibus, reperire, & in usus suos convertere, potuit. Ceterum *Heinsii* editionem secutus est ita, ut, nisi gravissimis rationibus motus, vix unquam ab illa discederet. Sed magis adhuc annotationum copiosa doctrina de *Virgilio* meritus est. Hic etiam Criticum agit, & textum sui Poetæ vindicat, aliorum crifes sedulo expendens. Ut genuinum Auctoris sensum inveniret, non raro omnia illa loca *Virgilii* attulit & expendit, ubi eadem vox, vel dicendi ratio, fuit adhibita. Præcipuum tamen laborem præceptis *Virgilianis* impendit; nec dubitamus affirmare, a *Martyno* hic plus præstitum esse, quam ab ullo alio Commentatore. Physicum Physicus illustrat, omnibus ad hanc rem subsidiis præclare instructus, & tum antiquorum, tum recentiorum, auxilio ita usus, ut nemo ante ipsum alius. Astronomi sui temporis in Anglia facile principis, *Halleji*, operam in astronomicis *Georgicorum* lineis interpretandis adhibuit, & alios quoque in auxiliium vocavit, ubi, sic ad illustrationem *Virgilii*, vel ornatum, posse quidquam afferri, sensit. E Commentatoribus *Servium*, *Grimealdum*, *La Cerdam*, *Ruaum*, *Catrovum*, *Fulvium Vrsinum*, *Pierium*, in usus suos convertit, sæpe ipsissima eorum verba apponit Anglice, non raro simul eos corrigit, rerum copia & cognitione facile superior. In mythologicis, interdum etiam in historicis, fert nimius est, dum omnia vult exhaurire, quæ de hoc, vel illo, numine, heroe, &c. Auctores attulerunt. Aliorum versiones cura sua confert, & non raro sub censuram vocat. Suam ipsius versionem præfata dedit oratione. Anglice conscripsit Commentarios, quod in civium præcipue suorum usum hunc laborem susceperat. Nec tamen extranei fructu ejus omni destituentur, cum nostra ætate Anglorum lingua doctis æque ac indoctis plurimis cognita sit, & Anglorum scripta plurimorum manibus terantur. Nunc annotationes perlustrabimus, potissima ex illis delibaturi.

Lib. I.

Libri I versu 4 Noster legit, MStorum autoritate fultus: *sit pecori, apibus* &c. sine vocabulo atque inter *pecori* & *apibus*. Experientiam non apibus adscribit, quarum quippe prudentia

dentia non usu comparata, verum ingenua, sit: sed hominibus. Pace V. C. monere liceat, *Virgilium* se ipsum explicare *Georg. IV, 156 seq.* Tum & genium linguarum contrarium suadet. Per *clarissima mundi lumina, vers. 5,* intelligit solem & lunam, ut *La Cerda*: non, ut alii multi, *Bacchum & Cererem*, ipsa re fultus, & simili *Varronis* invocatione. Vocem *prima, vers. 12,* in sensu adverbij sumit, optime, ut arbitramur, & sic interpretatur: terra, quæ primum, vel prima vice, frumentum equum produxit. *Non ulla, vers. 22,* bene legit, pro *namullo*, quod plerique malunt. *Versu 25 urbes* ponit, quoniam omnes fere editiones legant *urbis*, pauca *urbis. Thule, vers. 30,* Nostro est *Schettland*: hanc enim Romani, dum *Orcades* insulas capiebant, ante oculos habuerunt. *Tardos menses, vers. 32,* autore *Hallejo*, æstivales dictos esse, pronuntiat ideo, quod *Leo, Virgo, Libra, & Scorpius*, vere lentiores habeant ascensionem, quam octo signa reliqua. De *Cassiope, vers. 58, 59,* novissima etiam, una cum antiquis opinionibus, allegat inventa, & *vitiosa*, prout res poscebat, per *efficiat* exponit. *Tonsas, vers. 71,* per *depassas* etiam exponi posse autumat, ut *tondere* ab ipso *Virgilio*, initio hujus *Libri*, bis usurpatur. De *farre, vers. 73,* multis agit, ut evincat, idem esse, quod *zea*, & Anglorum Germanorumque *spelt.* Sed minime nova hæc sunt. Eadem fere dixit *Taubmannus*, quem *Cl. Martyn* nunquam videtur inspexisse. Per *latum legumen, vers. 74,* *fabas* intelligit, *Plinio* autore: *quassare* autem de concussione filiquarum per homines post messem, ut fabæ excutiantur, exponit: non de quassatione per ventum, ut reliqui fere omnes. Neutrum nobis placet. Intelligendus sonitus, vel crepitus, ille, quem maturæ & siccæ filiquæ collisæ, dum una cum tota planta metuntur, vel evelluntur, edere solent. Eodem sensu accipiat, *vers. 76, sylva sonans.* Quæ ad *vers. 78* de *papavere* disputat, legi merentur. *Tennes pluvia, vers. 92,* quid sint, aut quomodo *adurant*, a multis multifariam disputatur. Nuncne melligo fuerit, vel robigo, quæ dicitur? Neminem tamen, qui hanc fovit sententiam, adhuc reperire potuimus.

mittalem Rapi (*Saint Barnaby's thistle*) intelligit. *Lappam*, *vers.* 153, & *aparinem Theophrasti, Dioscoridis, & Plinii*, unam eandemque plantam esse putat, Anglis *cleavers* dictam. Confer Noster hos *versus* 152 & 153 cum verbis *Mosis Gen. III, 77771 וץ*. *Duplex aratri dorsum*, *vers.* 172, nova interpretatione per duo crura exponit, quibus dentale jungitur buri & temoni. Favet huic interpretationi descriptio *Hesiodica*: mirum tamen aliquo modo videri possit, *crura* dorsi nomine venire. Ut hæc omnia magis adhuc illustrarentur, Italicum, quale nunc in usu est, aratrum æri Noster incidendum curavit pingendumque: parum enim ab aratro *Virgilii* differre existimatur, nisi quod cultro gaudet, siva autem est destitutum. *Vers.* 173, 174, legere inavult: *atque fagus siva, qua*, quam, ut adhuc fere omnes, — *sivaque, qua*. Per *currus* intelligi possunt aratra rotis prædita, vel legatur *cursus*. *Nux*, *vers.* 187, Nostro non est amygdalum, ut interpretibus fere omnibus, sed nux juglans; & vox *plurima* fertilitatem indicare dicitur atque copiam. *Nequitquam*, *vers.* 192, est *frustra*, contra *Servium*, & plerosque alios, qui per *non* exponunt. *Pontus*, *vers.* 207, est *Pontus Euxinus*; *fauces Abydi* vero indicant *Hellepontum*. *Vers.* 208 legatur *dies*, autore *Gellio*; non *die*, ut alii plerique omnes legere solent. Sic *vers.* 213 *incumbere rasris*, non *aratris*. Per *aversum astrum*, *vers.* 218, taurus intelligitur. Bene. Sed jam *Taubmannus* hoc observavit. Vocem *decadat*, *vers.* 222, Noster per *emergit*, vel *oritur*, vertit, & cum aliis, de ortu coronæ heliaco exponit: fatetur tamen, contra usitatam *Virgilio* vocis *decedere* significationem sic peccari. Vocabulum *mundi*, *vers.* 231, refert ad *orbem*, non, ut alii, ad *astra*, vel *solem*. Per *acervos* *vers.* 263, intelligit saccos frumento plenos: nec enim concipere potest, quomodo *maneri* potuerint *acervis* imprimi, proprie sic dictis. *Septima post decimam*, *vers.* 284, de quarum vocum significatione nondum inter Commentatores convenit, est decima septima, non septima, nec decima quarta. *Mergus*, *vers.* 361, Anglis dicitur *cormorant*; *fulva vena*, *vers.* 263, *foa* • *coos*. (Ite alio nomine

mise corymbus aquaticus appellatur, hic cephus.) *Vallibus imis, vers. 374*, ita Noster interpretatur, ac si vocula *in* esset omiſſa. Nempe, non *adſcendendo e vallibus* pluviam ſignificare grues, doctè pronuntiat: ſed *deſcendendo, & in vallibus confiſcendo*. Sic etiam *Aratus & Ariſtoteles*; Commentatorum autem, & interpretum, vix ullus. *Vers. 393* legit *eximbres*, non *ex imbri*, ut plerique omnes. Vocem *fato, vers. 416*, interpretatur *per fatum*, cum *Grimoaldo*. *Armerum ſonitum, toto Germana celo quem audit*, de aurore boreali intelligit, ubi nonnunquam ſonitus etiam & crepitus in aere auditur. *Paribus tellis, vers. 439*, id eſt, bello civili. *Philippos, Emathiam, & montem Hæmum, vers. 490 ſeq.* non in una eademque provincia ſitas fuiſſe, certum eſt. Noster, ut hanc ſolvat difficultatem, primo quidem varias aliorum ſententias in medium profert, tum vero ita pronuntiat, Theſſaliam, Epiram, Macedoniam, ad montem uſque Hæmum, a *Virgilio* tanquam unam ſpectatas fuiſſe provinciam, quale quid ab aliis etiam Romanis Autoribus factum eſt, *Lucano, Floro, Caſare*. *Virgilius* hic loquitur de duobus bellis civilibus, altero ad Pharfalum, ad Philippos altero. In fine *Libri primi* figuram Noster addit aratri, nunc in campis Mantuanis & Venetis uſitati, una cum deſcriptione omnium ejus partium. Diligenter hoc aratrum cum deſcriptione *Virgilio* confertur.

Eſculus, Lib. II vers. 16, eſt *quercus latifolia* mas brevis *pediculo, C. B. (bay-oak)*. *Versibus 30 ſeq.* non de inſitione agi, ſed de ſegmentis, e trunco ſumptis, ex mente *Virgilio* oſtenditur. Idem etiam *La Corda* docuit. Mirum alicui videri poſſit, multis etiam viſum eſt, *Virgilium vers. 69 ſeq.* docere, inſitionem ratione fructuum etiam diverſi generis locum habere. Noster, ut *Virgilium* defendat, *Columelle* Caput de inſitione integrum, Anglice verſum, ſpōnit: addit tamen, quod *Millerus*, celebris nunc hortulanus, contra dixit. Huic etiam experientia favet. *Platani* folium pictum exhibetur, & ex oppoſito Peloponneſus, ut hujus cum folio *platani* ſimilitudo lectorum oculis pateat. *Fagos, vers. 71*, caſtanea olim fuiſſe inſitas, Noſtro ſatis congruum videtur, cum caſta-

Lib. II.

nez, teste *Plinio*, in vilissimis fructibus collocatz, glandes autem
 fagez nominatz fuerint dulcissimz. Eandem cum *Cel. Mar-*
tyno, qui tamen, præter *Plinium*, allegat neminem, jam olim
Ramus sententiam fovit. *Ornam*, *vers.* 72, *sorbum aucupariam*
 esse putat, quæ Angliis *Quicken-tree*, alias *mountain-ash*, vo-
 catur. *Lotus* Lotophagorum, seu *Homeri*, & *Virgilii*, *vers.*
 84, est *zizyphus* (*jujube tree*), non, ut plerique alii volunt,
 Anglorum *Nettle-tree*. *Versu* 86 legit *orbites*, non *orbades*.
Orbittis videtur esse *olivola* recentiorum Italorum, & *oliva-*
ster Matthioli. *Radii* sunt *raggiaria Cesalpini*. *Marcoti-*
des vites ad lacum *Mareotida*, ubi *Ægyptum* alluit, crevisse,
 Noster conjicit. De reliquis, qui his allegantur, fructibus
 vix certi quidquam statui unquam poterit. *Acanthus*, *vers.*
 119, secundum *Theophrasti* descriptionem, eadem, quæ *acacia*
 arbor, videtur, & siliquas producit: *bacca* autem a *Virgilio* *la-*
chrynz gummi forsitan appellantur. *Citri* ramum æri No-
 ster incidi curavit, occasione *versuum* 126 - 135; deinde
olea quoque & *elaagni* figuras, florum etiam & fructuum,
 adjecit, ut *versus* 187 *seq.* melius intelligerentur. De *casta*,
vers. 213, copiose exponit. Intelligit per eam *cneoron* *Theo-*
phrasti, *thymelaam Plinii* & *Dioscoridis*, *thymelaam lini folio*
C. B. (*spurge flax*, vel *mountain-widow-waile*, *Gerardi*). *Vers.*
 269 *magnis*, quam *magnos*, legere mavult: nec tamen adhuc
 in texum admittit. *Ubere*, *vers.* 275, idem est, ac *fertilitate*,
 ut hic sit ordo verborum: *in denso* ordine *Bacchus* non
 est *segnior ubere*, hoc est, fertilitate. Sed jam *Taubmannus*
 hoc vidit. *Prima autumnii frigora*, *vers.* 321, finem au-
 tumni significant, ut res ipsa suadet, ac *Columella* nos docet.
Premere, *vers.* 346, Noster cum *Dn. B* - - de propagiibus
 intelligit, rationibus fultus non contemnendis. *Conf. Virg.*
Georg. II, 63. Uri, *vers.* 374, non illi esse possunt, quos *Ca-*
sar Lib. VI describit: hi enim in Italia ignorabantur; nec
 bubali *Plinii*, qui erant boves *Africani*. Noster igitur eadem
 putat fuisse animalia, quæ ab *Italis* nunc *bufali* appellantur:
 aliud enim eorum nomen apud antiquos haud reperitur. *Vers.*
 382 legit *ingentis*, non *ingentes*, *Picartum* secutus. *Relicta*
vitis,

vitis, *vers.* 406, est vitis nudata fructibus & foliis, ut *Ruæo* docet. *Cedrum*, *vers.* 443, esse, arbitratur, *jundperum* majorem bacca rufescente C. B; quæ *Oxycedrus* a *Parkinsono* vocatur, & a *Gerardo* *Oxycedrus Phœnicæ*. Vocabulum *leibo*, *vers.* 456, non voci *domuit* jungitur, sed participio *furentes* *vers.* 455. Sic sensus congruit cum narratione *Ovidii*, & cum re ipsa.

Per *Epidaurum*, *Lib. III vers.* 44, Noster *Peloponnesia* eam, cum *Ruæo*, intelligit *Epidaurum*, non *Epiroticam*. *Tibonum*, *vers.* 48, *Priami* fratrem, filium *Laomedontis*, *Virgilius* nominat: non autem vel *Anchisen*, vel *Affaracum*, vel alium, quorum etiam origo a *Jove* erat repetenda, quoniam *Tibonum* *Dardaniz* gentis erat celeberrimus. *Versus* 63, 64, de masculis, seu tauris, sunt intelligendi, non de vaccis, contra *Scrutum*. Vox *reponere*, *vers.* 76, alternam pedum motionem videtur indicare. *Eriktionius*, *vers.* 113, *Dardani* filius, pater *Trois*, fuisse dicitur, contra *Newtonum*, & alios. *Versus* 123 seq. Noster non de equino genere solum interpretatur, sed de bubus etiam & vaccis vult intelligi. *Voluptas*, *vers.* 130, non de coitu exponitur, sed de illo admittarij desiderio, quod nunc demum se exerit in equa, & ab illa cognosci incipit. Quam recte, Lector videat. Nec nova hæc est interpretatio. *Versus* 133-178 de vaccino præcipue pecore intelliguntur, ob allatas a *Varrone*, *Columella*, & *Palladio*, temporis rationes. *Cetera*, *vers.* 162, illa Noster existimat esse pecora, quæ vel ad sobolem destinata sunt, vel ad sacra. Hæc enim magna cura non egent, donec ad illam, quæ requiritur, ætatem pervenerant. *Esseda*, *vers.* 204, Belgis fuisse usitata, nullibi reperire potuit. Hinc *bellica* legere mavult, quam *Belgica*. Invenit etiam in altero *Meadii* MSto Codice *bellica*. *Caricem*, *vers.* 231, putat, esse *juncum acutum panicula sparsa* C. B. (*common hard rush*). Ad *versus* 277-280 de ventorum apud antiquos nominibus, & *bippomans*, longa oratione agit. Octo ventorum præcipuorum nomina, ex mente *Plinii*, æri curavit incidenda in forma rosæ, quam dicunt, nauticæ. *Podagra ovium*, *vers.* 299, idem fortasse morbus est ac ille, quem

Lib. III.

quæ *Columella clavus* vocat. Placet interpretatio verborum *vers. 319: Quo minor est illis cura mortalis egestas*, ut nempe cura de hominibus dicatur, non capris adscribatur. Hæ nempe pascuntur, ætatis tempore, in salebrosissimis locis, & sua sponte domum redeunt, nec in his omnibus cura pastoris egent. Justum igitur est, ut in hieme pabulum illis largius suppeditemus. Hæc *Virgilli* esse mens videtur. Medicum ubi *Virgilius* agit, copiam id Nostro suppeditat, ex R. S. Commentariis (*Transactions*) quædam allegandi, ut pulveris antilyssi compositionem & usum, ad *vers. 496*, tum & historiam stragis pecoris vaccini, in Anglia per contagionem A. 1714 effecta, ad *vers. 536*.

Lib. IV.

Numina levis, Lib. IV *vers. 7*, putat dici adversa, quanquam adhuc dubius aliquo modo hæreat, ob contradicentium argumenta, hic etiam allegata. De *mekisphylo*, *vers. 63*, diligentius disputat, quam ullus interpretum alius. Sic etiam de *Cerinte*, quam *Cerintem flavo flore asperiorum* C. B. esse pronuntiat, pictam oculis lectorum exhibet. *Thymum*, *vers. 112*, monstrat, esse *thymum capitatum* C. B. & *thymum Dioscoridis*. Ad *vers. 118* de hortis Græcorum & Romanorum generatim & breviter disserit. *Apium*, *vers. 121*, idem est, ac Anglorum *smallage*, vel *celeri*; *narcissus* autem, *vers. 122*, vel erit *narcissus albus circulo purpureo* C. B.; vel *narcissus albus circulo crocco minor* C. B.; in quem posteriorem *Narcissus juvenis* videtur mutatus, de quo *Ovidius*. Quare *acantho*, *vers. 123*, *flaxum vimem* adscribatur, vix definire Noster sustinet, tandemque ad notum illum *Vitruvii* locum confugit, ubi de acantho illa exponitur, quæ peculiari quodam & accidentali flexu Coriathiacas columnas inveniendi occasionem dederat. De *lilii*, & *verbenis*, *vers. 131*, pari ubertate disserit. Ubi Poeta de magnarum arborum transplantatione canit, *vers. 144 - 146*, Noster de eadem re præcipientem inducit *Evelynum*. *Ferrugineum hyacinthum*, *vers. 183*, magno rerum & verborum apparatu, fuisse, ostendit, *lilium floribus reflexis*, (*martagon*, vel *imperial martagon*.) ejusdemque floris imaginem apponit. *Versus 203-205* loco suo esse motos, & post *vers. 196* stare debere, Nostro

astro persuasit *Dan. Malynaux*, R. S. S., sed sine magna necessitate. *Madus Hydaspes*, *vers. 211*, forsitan erit *Cboaspes*: *piscis*, autem *aquasus*, *vers. 234*, erit *dolphinus*. *Amellus*, quem pulcre pingit *Virgilius vers. 271 seq.*, videtur esse *Aster Auticus*, cuius etiam Noster imaginem, æri incisam, & coloribus variegatam, ultimo loco apposuit. *Versus 287-292* non uno eodemque ab interpretibus modo explicantur. Plerique, primo *Ægyptum*, deinde *Persiam*, innui, sibi persuaserunt. *Cel. Martyn*, toto hoc sermone *Ægyptum* inferiorem, quæ *Delta* dicitur, describi, docet, latus nempe occidentale *vers. 287-289*; deinde orientale, vel os *Pelusiacum Nili*, quod *Persiam* tangit eo sensu, quo *Cyrus* *Perfarum imperium* eo usque extenderat. *Æthiopes*, apud quos oriri *Nilum* scimus, *Indos* antiquis fuisse appellatos, & sic *versum 293* optime intelligi posse, hæc omnia nunc quidem satis nota sunt. *Versu 484 cantu* Noster legit, non *vento*. Calcem libri quædam *Ed. Kingii* ornant notæ, post impressum jam opus cum *Cel. Martyno* communicatæ. Unam saltem allegabimus. Verba *Lib. 1 vers. 402, seq. Kingius* ita interpretatur: *Noctua solis occasum de culmine summo nequicquam (vane, incassum,) servat, (expectat, sperat, optat,) quoniam nox, beneficio luna, diem splendore facile æquabit.* *Cel. Martynus* vocem *nequicquam* per non exposuerat. Indicem etiam rerum notatu dignissimarum adjectum conspiciamus.

RECHERCHES ET DISSERTATIONS SUR HERODOTE, par Mr. le President BOUHIER, &c.

id est,

JOANNIS BUHERII, IN SENATU BURGUNDICO Præsidis insalati, Disquisitiones ac Dissertationes Herodoteæ. Adjicitur de ejus vita & scriptis Commentarius FRANCISCI ODINI, Societ. Jesu Presbyteri.

U

Divio-

Divione, apud Petrum de Saint, Regium & Senatus Burgundici typographum, 1746, 4 mssj.

Alph. 1 plag. 9², præter Proœmium, & Commentarium de vita.

Opus hoc est posthumum Viri perillustis, *Joannis Buberii*, in Senatu Divionensi Præsidis infulati, cujus raram eruditionem, virtutes eximias, magnaque merita, jam dudum veneratus est orbis eruditus, atque inter præcipua sua decora numeravit. In Opere hoc Illustris noster Autor id sibi datum esse negotii credit, ut in rationes Chronologiæ *Herodoti*, quanta fieri posset, accuratione & industria inquireret. Observavit, dum Chronologorum præstantissimorum volumina manu assidua versavit, eos plerumque systema aliquod generale sibi in antecessum formare, & ad illud postea loca Historicorum veterum quæcunque referre atque accommodare, cum tamen Historici illi ut plurimum rationes temporum longe aliter digesserint, quod non potest non confusionem multiplicem parere, & sæpe in difficultates inextricabiles conjicere. Malum hoc non felicius vitari posse credit, quam si uniuscujusque Historici sigillatim ratio chronologica fideliter & accurate exploraretur, deinde vero systema unius cum systematibus aliorum conferretur, ut sic tandem clare intelligeretur, cujusnam systema reliquis merito præferendum esset. Hoc modo disputationes eruditorum de celebrioribus Epochis facile componi potuisse Autori nostro videntur. Tale quid ipse hic in Chronologia *Herodoti* examinanda & figenda tentare voluit, non sine felici & exoptato profus successu. Disputandum ipsi hic sæpius fuit adversus Chronologos excellentissimos, quorum ingentis merita ipse libenter agnoscit & prædicat, sed quorum etiam errores nonnunquam convelli oportuit. Sed id facere solet ea animi moderatione ac lenitate, ea etiam sæpe in dissentientes benevolentia testificatione, ut hæc disputandi ratio & Autorem ipsum amabilem reddat, & in universam etiam hæc literarum & Auditorum genus, odio & suspitione, qua nonnunquam valde

de laborant, penitus liberet. Totam Opus *Capita XXII*, vel totidem Dissertationes in *Herodotum*, complectitur, omnes atque singulas bonis frugis plenissimas, quarum contenta præcipua Lectorum oculis nunc exponemus.

Cap. I agit de ipsius *Herodoti* vita & scriptis. Natus autem est ille Historicus Halicarnassi, anno Periodi *Julianæ*, qua Auctor in disponendis rationibus temporum semper utitur, 4230. Primo, tyrannidem *Lygdamidis* fugiens, Samum se recepit, unde tamen post aliquot annos Halicarnassum reversus, tyrannum urbe expulit. Patria autem sua iterum relicta, Thuriis profectus est, cum Athenienses coloniam commisissent. Sed & Thuriis Athenas concessit, ibique diem suam obiit, ubi etiam diu post sepulcrum ejus ostendebatur. Præcipuam laudem *Herodotus* ex Historia, dialecto Ionica, sulo perquam polito, conscripta, & in *Libros IX* distributa, consecutus est. Plerique, moti autoritate *Plinii*, adhuc crediderant, *Herodotum* Historiam hanc contexuisse eo ipso anno, quo Thuriis profectus est, qui est annus Per. Jul. 420. Veterum isthanc sententiam urgent plurimæ, neque leves, difficultates. Longe probabilis videtur præstantissimo nostro Autori, quod & rationibus egregiis confirmat, *Herodotum* ad scribendam historiam manus primo admovisse in secessu Samio, postea vero Thuriis opus suum ceptum per texuisse, illique limam & manum ultimam imposuisse. Certe narratur in illa historia, quæ non nisi post annum 4270, & diu satis, contigerunt. Præter Historiam hanc celebrem, quæ existat, *Herodotus* etiam promiserat *Historiam Imperii Assyriorum*, quam vero ab Autore absolutam non fuisse, eruditorum multi conjiciunt. At aliter visum est *Illustri Buberio*, quod & *Aristoteles* Historiam Assyriacam *Herodoti*, sibi visam, commemoret, & ex ea videantur esse decerpta, quæ veteres ex *Herodoto* afferunt, & in ejus Historia edita tamen non leguntur. Etatem porro tulit *Vita Homeri*, quam nonnulli eruditorum *Herodoto* adjudicant, sed, *Buberio* iudice, frustra. Videtur autem *Herodotus* Vitam hanc conscripsisse admodum juvenis, &

hoc veluti specimen edite virtutis fanaticam periculum facere voluisse.

Caput II est de Imperio Assyriorum secundum *Herodotum*, cujus historia præfertur historicis *Cæsis*. Fidem *Herodoti* in rebus Assyriorum ex eo imprudens impugnant docti quidam Chronologi, quod, si ipsum credimus, imperium Assyriorum annos tantum 520 duraverit, quod tamen alii per Secula circiter undecim stetit assueverunt. Sed quis non confectus videat, calculos *Herodoti* longe majorem veri speciem præ se ferre? Si enim aliorum rationes sequimur, fundatio regni Assyriorum incidet in an. Per. Jul. 2355, adeoque tempus diluvii *Noachæ* antevartet, quod *Petavius* conjicit in an. 2385. Præterea tempore *Abrahami*, cujus nativitas incidit in an. 2678, imperium Assyrium fuisse jam florentissimum & amplissimum, cum tamen in historia *Abrahami* & *Abrahamidarum* sacra nulla regni hujus mentio occurrat, nullaque potentis ejus vestigia deprehendantur. Expeditio quoque *Israelitarum* in *Canaanem*, hujusque regni occupatio, tellatur abunde, nullum eo tempore existisse imperium Assyriorum. Sed & opportune *Buberius* monet, *Herodotum* non ambitu annorum 520 circumscribere totam tempus durationis imperii Assyriorum: ait enim, imperium illud stetit jam annos 520, cum Medi ab Assyria deficerent. Ex quo colligi potest, *Herodotum* imperio Assyriorum tribuere octo circiter Secula, in quo etiam veteres alii fere cum ipso consentiunt. Pro *Cæsis* id imprudens afferri solet, quod, sicut ipse scriptum reliquit, membranas regias, quibus res memoria dignæ consignari solebant, consuluerit, & in sala Regum Persiæ annos 56, vel 17, exegerit. Verum, hæc esse commentam *Cæsis* putidum, omnique veri specie destitutum, ex ipsius Historiæ ejus fragmentis, quæ supersunt, doctè & acute ostendit *Buberius*. Idem tamen viam aliquam, conciliandi inter se duos hosce Historicos, suppeditat, si nempe dicatur imperium Assyriorum satis diu inter *Tigridem* & *Euphratem* subsistisse, & demum circa annum 3800 latius per totam *Asiam* propagatum fuisse.

Cap.

Cap. III agit de Chronologia regni Babylonii *Herodotea*. Babylonii cum Regibus suis Assyriis paruerunt, usque ad interitum *Sardanapali*. Post extinctum hunc Regem, *Belsis Diodori*, qui in historia *Juditha Nabuchodonosor* audit, teste *Diodoro*, regno Babylonis cum suprema potestate potitus est. De hoc Rege, & successoribus ejus primis, nihil commemorat *Herodotus*: primus enim, cujus mentionem facit, ipsi audit *Labyntus I*, qui est *Nabuchodonosor Magnus*. Hujus uxorem, ait, fuisse *Nitocris*, quæ, sicut *Buberio* videtur, regnum administravit, quoad morbus ille singularis *Nabuchodonosoris*, quem Scriptura commemorat, duravit. Rex hicce non modo imperio Assyriorum finem attulit; sed regno etiam *Judeæ*, destructa urbe Hierosolyma, quod ultimum contigisse anno Per. Jul. 415, rationibus minime spernendis hic adstruitur. Historia autem illorum Regum, qui *Nabuchodonosorem* persecuti sunt, est, si quæquam alia, latentibus omnibus, multis difficultatibus impedita, & Chronologis crucem fixit. Autor noster censet, *Evilmerodachum*, quem Canon *Ptolemæi* successorem dat *Nabuchodonosori*, nihil differre a *Belshatzar Daniels*, *Nerighsarem Ptolemæi*, qui *Evilmerodachum* excepit, hunc esse, quem *Daniel* vocat *Darium Medum*, cujus filius *Laboresoarchobus* patri suo non nisi novem menses supervixit, & denique *Nabonnedum*, qui in laterculo *Ptolemæi* ultimi locum occupat, non alium esse, quam *Merodachum Jeremia*, qui *Herodoto* *Labyntus II* dicitur. Quæ omnia Autor noster doctissimus argumentis exquisitis adversus aliorum Chronologorum rationes evincere conatur.

Cap. IV de Chronologia Regum Medorum *Herodotea* differit. Si *Ctesiam* sequimur, quod plurimi Chronologi faciunt, Media semper Assyriis paruit, donec *Arbaces*, ope Babyloniorum, *Sardanapalum* Assyrium & regno & vita spoliasset, quo facto, ipse regnum Medorum ad se rapuit, & ad posteros suos transmisit, quorum ultimus *Astyages* exstitit. Expeditionem *Arbaces* *Petavius* in annum Per. Jul. 3838, *Vignolius* in 3814, conjiciunt. Verum Autor noster, qui existimat, argumentis invictis probatum a se esse, ultimum *Sardanapali* annum, &

Nipivæ eversionem incidere in a. qu. omnia, quæ de *Arbace*, & longa serie successorum ejus, narrantur, fabulis esse annumeranda, judicat. Quæ *Herodotus* tradit, melius cum veritate congruere videntur. Ait autem ille, Medos omniura primos Assyriorum jugum excussisse, eoque facto, Anarchiam quandam apud illos ortam esse. Illam feliciter sustulit *Dejoces*, ei que, ob eximias virtutes, Medi, tanquam legitimo suo Rege, libenter paruerunt. *Dejocem* secutus est *Phraortes*, filius, Princeps bellicis artibus clarus, qui & Assyrios adoriri ausus est, sed successu infelici, cum in ea expeditione perierit, postquam regnasset annos 22. Hunc excepit *Cyaxares*, filius, qui annos regnavit 44, & hunc filius ejus, *Astyages*, cui, postquam annos 35 regnasset, *Cyrus*, ipsius ex filia nepos, regnum abstulit. Numeri hi annorum, qui singulis Regibus tribuuntur, difficultate sua non carent, quæ tamen evanescet, si regno *Phraortis* loco annorum 22, uti habent Codices *Herodoti*, anni assignentur 28. Quibus sic stabilitis, Autor noster colligit, initium regni *Dejocis* referendum esse ad annum 3999, & si concedas, anarchiam præcedentem durasse circiter sesqui seculum, sequetur, Medos defecisse ab Assyriis circa annum 3850. Hic annus parum remotus est ab eo tempore, quo, secundum *Ctesiam*, *Arbaces* Medis imperavit, qui, cum forte esset precipuus defectivæ dux & autor, a quibusdam nomine Regis ornari potuit. Quæ Autor præstantissimus postea addit de celebri Eclipsi solis, quæ contigit, dum exercitus *Cyaxaris* Medi cum Lydorum exercitu prælio decerneret, ac alia insuper, res Medorum spectantia, attenta consideratione digna sunt; sed locum hic non inveniunt.

Caput V de Chronologia Regum Lydiæ *Herodotea* exponit, Chronologia Regum Lydiæ pendet ex anno, quo illud eversum fuit. Ex *Herodoto* id tantum intelligitur, *Cyrum* Lydiæ regnum destruxisse paulo ante, quam Babylonem caperet. Sed aliis rationibus ostenderunt Chronologi peritissimi, eventum huic referendum esse ad annum 4169 exeuntem, vel 4170 incuntem. Ex *Herodoto* porro discimus, *Cresum* regnando exegisse annos 14, quibus si addas complures alios, quibus regnum

gnum Lydiæ conjunctim cum patre administrasse videtur, omnes difficultates chronologicae, quas *Cresus* regnum nobis offert, solvi facile possunt. Regibus vero illis, qui ex stirpe *Gygis* oriundi ante *Cresum* regnarunt, *Gyge* tamen ipso comprehenso, *Herodotus* annos tribuit 170: ex quo sequitur, annum regni *Gygis* primum incidere in annum 4000. Chronologiam horum, ex mente *Herodoti*, Autor illustris ita disponit:

<i>Gyges</i> regnare cepit anno Per. Jul.	4000.
<i>Archys</i> - - - - -	4038.
<i>Sadyattes</i> - - - - -	4087.
<i>Alyattes</i> - - - - -	4099.
<i>Cresus</i> ; conjunctim cum patre,	4140.
<i>Cresus</i> solus - - - - -	4156.
<i>Cyrus</i> Lydorum regnum destruit -	4170.

Ante *Gygem* Reges alii, ex familia *Heraclidarum*, Lydiæ imperarunt per annos, ut docet *Herodotus*, 505. Eorum primus fuit *Argon*, vel *Agron*, ex *Herculis* stirpe oriundus, ultimus vero *Candaules*, a *Gyge* & regno & vita privatus. Horum igitur chronologia sic ordinatur:

<i>Agron</i> regno potitus est anno	3494
<i>Candaules</i> , ultimus ex <i>Agronis</i> progenie, sublatus est - - -	3999.

Plura de Lydorum regno, quondam in Asia florentissimo, disseruerunt duo celeberrimi Academiae Inscriptionum Parisiensis Sodales, *Sevinus*, & *Freretus*, quorum Dissertationes in Academia illius *Memoriis* editæ sunt.

Cap. VI de tempore expeditionum, a Cimmericis & Scythis susceptarum in Asiam minorem, secundam *Herodotum*, nos docet. *Herodotus*, qui post *Homerum* primus Cimmericorum meminit, gentem hanc locat in ora occidentali Paludis Mæoticæ, inter *Tanaïm*, & *Bosporum*, dictum hinc Cimmericum. Hoc *Scythæ*, siti tum ultra *Araxem* fluvium, quem nunc *Wolgam* appel-

appellant, sedibus his suis pristinis a Massagetis ejecti, adorti erant, quo facto, illi, trajecto, ut videtur, Bosporo Cimmerio, qui hyeme saepius glacie totus constringitur, irruptionem fecerunt in Asiam, & oram Ponti Euxini legentes, Sinopen condidere. Non ita diu post Lydiam ingressi, Sardes cepere, ac regiones etiam vicinas, Phrygiam Ioniamque, vastavere, templum *Diana* Ephesiae, septem stadiis ab urbe distans, combussere, pars denique illorum Ciliciam ingressi, illic interierunt omnes, atque sic dominatio eorum in Asia finem habuit. *Herodotus*, ubi expeditionem hanc refert, temporis, in quod illa ingruerit, mentionem non facit, id quod eruditus eruditem fecit. Sed alii in locis ea tradit, ex quibus veram rei huius gestae veritatem constituere licet. Nam *Lib. I Cap. 15 & 13* observat, Cimmerios, in Asiam irrupisse, regnante apud Lydos *Ardys*, cujus mors in annum 4087 incidit. Idem praeterea *Libro eodem Cap. 143. & Lib. IV Cap. 12*, docet, Scythas, dum Cimmerios, sedibus suis avitis iam pullos, etiam in Asiam persequuntur, in via aberrantes, pervenisse in Mediani, cum illic regnare cepisset *Cyaxares*, & Medos tum imperio exuisse. Cum autem *Cyaxares* regno admotus fuerit A. 4080, vel 4081, expeditio illa & Scytharum & Cimmeriorum videtur quam commodissime in an. 4079 rejici posse. Scythae, postquam imperio Asiae, Medis erepto, per annos 28 potiti essent, a Medis vicissim victi, in patriam, olim Cimmeriorum, jam suam, redire coacti sunt.

Cap. VII de Chronologia Regum *Aegypti Herodotus* inscriptum est. Chronologia Regum *Aegyptiorum* vetusta nihil esse impeditum & intricatum magis, uno ore fatentur cordati omnes, qui rem hanc attigerunt. Pater hoc imprimis ex *Dynastiis Regum Aegypti Manethonis*, in quibus digerendis & explicandis & olim & nunc Viri doctissimi operam posuerunt laboriosam valde; sed, uti censet Autor noster, sine exoptato successu. *Aegyptiis* enim unice id curae cordique erat, ut originem gentis suae super omnem modum proferrent, eumque in finem historiam vetustiore[m] fabulis ineptis vehementer corrumpebant. Hinc enim est, quod, teste *Platone* in *Timaeo*, Sacer-

Sacerdos Saiticus *Soloni* ex sacris suis monumentis asseveraverit, urbem suam ante octo annorum millia conditam jam fuisse, quodque itidem postea *Herodoto* Sacerdotes persuadere voluerint, a *Mene*, primo *Egypti* Rege, usque ad *Sithon* annos elapsos esse 11340. Prudenter itaque *Herodotus*, prætermissa longa illa Regum fabulorum serie, historiam auspicatus est a *Sesoftri*, gentium pæne omnium annalibus celebrato. Et in universum meliores Chronologi id libenter agnoscunt; *Herodotum* in historia *Egyptiorum* ducenti esse longe tudissimum, & cui cum paginis sacris omnium optime conveniat. Secundum *Herodotum*, antiqua hæc fuit *Egyptiorum* traditio, primum illic regnasse *Mensem*. Regis istius initia *Marsbarnus* refert ad annum Per. Jul. 2371; *Vignolius* vero, si Auctori hic auscultamus, ad annum 2285, ex quo sequeretur, doctissimum hunc & meritissimum Chronologum initia regni *Egyptiorum* antiquiora facere dilavio. Verum, quod pæne manium illustri nostri Auctoris dictum sit, hic quidem, nimium festinando, in errorem se induci passus est. Hic ipso loco, quem præ oculis habet, (*Chronologie de Mr. des Vignoles Tom. II pag. 767.*) *Vignolius* primordia regni *Mensis* assignat ad annum Per. Jul. 2458, adeoque *Marsbarno* longe ferius locat. Sed addit, hunc annum esse ante natum Christum 2285. Is est fons hujus erroris. Et eodem modo *Vignolius* aliis in locis semper loquitur. Celeberrimus *Turneminius* primordia *Mensis* conjicit in annum 2558. Sed omnia hæc, jadicæ *Buberio*, prorsus incerta sunt, & lubrico nituntur fundamento. Satis videtur ipsi, cum *Herodoto* de epocha hæc regni *Egyptiorum* nihil determinare. *Mene*, post longam Regum aliorum seriem, successit tandem *Meris*, vel *Myris*, & cujus regno, usque ad illud tempus, quo *Herodotus* in *Egypto* cum Sacerdotibus versatus est, nondum effluxisse annos nongentos integros, ipse testatur. Ex eo argumentum capit Auctor, *Meris* obiisse circa an. 3361. Si igitur *Meris* in regno confectus successit *Sesoftris*, quod *Herodotus* innuere videtur, factum id esse oportet versus an. 3361. Hinc evinci posse contendit *Buberius*, expeditionem *Sesoftris*, tot

antiquorum scriptis celebratam, ingruere in illud tempus, quo Israelitæ per annos septem jugo Madianitarum pressi erant, *Judic. VI, 1*, cujus servitutis Israelitiæ initia *Vignolius* anno 3559 illigat: eamque sententiam adversus aliorum opinioniones rationibus ingeniosis docte communit ac tuetur *Buberius*. Alias de Regibus Ægypti insecutis observationes sane egregias, ne nimis longi simus, transcribere nobis non licet. Sunt vero lectu & pensatu omnia dignæ.

Caput VIII de Chronologia Regum eorum Phrygiæ, qui nomen *Mida*, aut *Gordii*, gesserunt, ex mente *Herodoti* & aliorum quorundam, exponit. In hoc *Capite* id inprimis agit illustris Autor, ut evincat, quatuor fuisse Phrygiæ Reges, qui *Mida* nomen gesserint. Primus eorum, patre *Gordio*, matre vero *Cybele*, in Macedonia natus, præceptorem habuit *Orpheum*, ex quo liquet, eum vixisse tempore Argonautarum. Ex Macedonia in Phrygiam delatus, parti cuidam illius regionis imperavit, ibique urbes inclytas condidit, *Gordicum*, *Midæum*, *Ancyram*, & forte etiam *Cybeliam*. Secundus, nomine hoc insignis, Phrygum Rex, *Gordii* pariter filius, teste *Herodoto*, æqualis fuit *Homeri* Poetæ, cujus in eum epitaphium etiamnum existat. Tertius, cui pater etiam fuit nomine *Gordius*, in Phrygia regnavit, autore *Herodoto*, paulo ante, quam *Gyges* regnum Lydiæ ad se traxisset, adeoque ante annum 4000. Secundum *Eusebium* regnavit circa annum 3977. Ultimus denique *Midas* Phrygiæ imperabat, quo tempore Cimmerii Asiam minorem adorti erant, circa annum 4080. *Midas* hicce, aut irruptionibus Cimmeriorum animo fractus, aut tribus somniis territus, sanguine taurino epoto, mortem sibi conscivit.

Caput IX de historia Pelasgorum & Hellenum, antiquorum Græciæ incolarum, inscriptum est. *Herodotus* sæpe mentionem facit Pelasgorum & Hellenum, quos constat esse fundatores celeberrimam in Græcia urbium, uti nec minus in aliis quoque regionibus. Quare operæ pretium est, historiam eorum, ex veterum scriptis studiosè conquisitam, curate tradere. Pe-
lasi.

lasgi, quicquid contendat *Palmertus*, non videntur post diluvinam *Noachicum* omnium primi Græciam incoluisse. Certum est, ante ipsorum adventum, Arcadiam & Argos in Peloponneso incolas habuisse. Sed hæc tamen Pelasgis laus merito debetur, quod, cum in Græciam appulissent, incolas illius, pulsa pristina feritate morumque barbarie, ad vitam cultiorem & decentiorem traduxerint. Et, ubi postea numero creverunt, colonias in omnes fere Græciæ partes deduxerunt. Quo respectu dici potest, eos diversas res publicas, ex quibus olim Græcia composita fuit, fundasse. Ceterum, eos advenas fuisse in Græcia, vel ex eo patescit, quod in eam intulerint linguam peregrinam, quam *Herodotus* barbaram vocat, quæ de causa etiam alii Græci ipsos barbaris accensent. Et verisimile omnino est, eos linguam Phœniciam in Græciam advenisse, quod *Salmasius* & *Reinesius* Seculo jam superiori, & Seculo hoc eruditi alii, asseruerunt, quodque Autor noster novis rationibus confirmare satagit. Primæ Pelasgorum sedes, teste *Dionysio Halicarnasæo*, fuerunt in Peloponneso. A veris specie minime abludit, Pelasgorum gentem, ex Phœnicia in Græciam delatam, consedisse primum in locis vicinis Argo, quæ ab omnibus inter vetustiores Græciæ urbes agnoscitur, & quæ etiam *Argos Pelasgicum* dici solet. Ubi tamen Lector monendus nobis est, *Homerum Argos Pelasgicum* in Thessalia collocare, idque distinguere ab Argo Peloponnesi, quod & post ipsum faciunt alii. Fatetur id postea ipse illustris *Bubertius*. Quamvis autem ipsi concedamus non inviti, Argos Peloponnesiacum, habitatum quippe a Pelasgis, vocari recte potuisse *Pelasgicum Argos*; certum tamen est, nomen hoc a veteribus tribui Argo non Peloponnesiaco, sed Thessalico. In eo veterum plerique consentiunt, Pelasgos ex Peloponneso in alias Græciæ regiones se paulatim effudisse. Quæ cum ita sint, mirum profecto est, quomodo *Salmasius* in libro de lingua Hellenistica tam operose adstruere potuerit, Pelasgos non ex Peloponneso, sed ex Thessalia, sese in alias Græciæ partes effudisse: quam sententiam, a tanto viro multis rationibus adstructam, *Bubertius* ex imis fundamentis convellere,

lere, & penitus destruere, annitur. Ex Peloponneso igitur, in qua Argos, Arcadiam, & eram maritimam orientalem, possederunt, Pelasgi per totam Græciam se diffuderunt. Qui in Thessalia confederunt, primo quidem solo Pelasgorum nomine contenti, postea, ut ab aliis gentis suæ colonis se ipsos distinguerent, *Græcorum* (Γραικῶν), vel *Graiorum*, nomen adsciverunt. Cumque Romani gentes Græciæ nomine hoc *Graiorum* & *Græcorum* semper designate consueverint; id non leviter eorum sententiam juvat, qui, Romanos ab antiquis Thessaliæ incolis Pelasgis descendisse, opinantur. Qui vero ex Pelasgis Bæotiam inhabitaverunt, pariter, amisso paulatim avito Pelasgorum nomine, *Græci* dicti sunt. Incoluerunt Pelasgi hi etiam Atticam, dicti tum primo *Cranai*, a soli, quod habitaverunt, asperitate, mox vero a *Cecrope* Rege *Cecropida*. - Cum hisce vero priscis Pelasgis, a quibus genus duxerunt Athenienses, non confundere oportet, quod solenne est quibusdam, Pelasgos recentiores, qui post captam Trojam in Atticam admissi, sed & aliquanto post ex eadem excedere jussi sunt. Post diluvium *Deucalionis*, hic quidem, qui loca Parnasso monti proxima coluerat, collectis quibusdam, diluvii immanitatem elapsis, illam Thessaliæ partem, quæ *Phthiotis* dicitur, eiectione Pelasgis, invasit. Exemplum ejus secuti filii, & horum posterii, Pelasgos paulatim tota Græcia expulerunt, nomen quoque extinxerunt, & nominibus, quæ ipsi regionibus imposuerant, sua substituerunt, Hellenum, Æolum, Dorum, Aethæorum, Ionum, ubi etiam linguæ Pelasgorum prius successit illa, quæ *Hellenum*, vel *Hellenica*, id est, *Græca*, dic consuevit, quæ, etsi principio cum Pelasgica eadem fuerit, successu tamen temporis tot, tamque insignes, mutationes subiit, ut a primitiva illa Pelasgica immane quantum distulisse censeri debeat. Pelasgi igitur, sedibus avitis ubique eiectione, novæque quærere coacti, pars quidem in Hellespontum confugit, pars in Samothraciam, Cretam, Eubœam, Samum, Lesbum, aliasque maris illius insulas, concessit; pars in Asia minori sedes illas tenuit, quas deinceps occuparunt Iones, pars regiones alias, ad Orientem Græciæ sitas, inhabitavit.

Alii

Alii denique Italiam petierunt, & partim ad ostia Padi, partim in illa ora, quæ postea nomen Etruriz accepit, confederunt, ac sigillatim Crotoe. Postremum hoc ex loco *Herodoti*, recte lecto & explicato, facile evincit. Qui oras has Italiz meridionales habitabant, dicebantur etiam, præsertim vero a Græcia, Tyrheni, de quibus quæri solet, fuerintne etiam Pelasgi. Affirmat hoc *Bubertius*, docetque, qua ratione veterum de origine Tyrhenorum narrationes bene inter se conciliari queant. Existimat enim, primo Pelasgos quosdam, ex Thessalia migrare coactos, profectos esse in Lydiam, & ex Lydia coloniam misisse in Italiam. Hi primitus Tyrhenorum nomen gesserunt. Cum vero, procedente tempore, alii Pelasgi, tota Græcia expulsi, in Italiam quoque confugissent, antiquioribus Pelasgis, quibus nomen Tyrhenorum jam erat, se adjunxerunt, idemque nomen adsciverunt. Et illo quidem tempore, quo Græcia ejeti Pelasgi, insulas invaserunt, inque potestatem suam redegerunt, ac in Italiam quoque traiecerunt, videntur illam mari potentiam consecuti esse, de qua veteres sæpius testantur.

Caput X de antiquis Pelasgorum & Græcorum literis nos docet. In hoc *Capite* illustris Autor quædam, quæ in *Dissertatione de prisca Græcorum literis*, ad calcem *Palæographiz Montfauconianæ* edita, adstruxerat, novis argumentis in tuto collocare alaborat. In *Dissertatione* illa, eruditio oppido nota, asseruerat, literas Græcorum primitus nihil discrepasse a Phœnicis, easque in Græciam ante *Cadmi* ætatem advectas fuisse, & tum quidem numero non plures fuisse, quam sedecim, nimirum A, B, Γ, Δ, E, H, I, K, Λ, M, N, O, Π, P, Σ, T, *Cadmu*m vero postea adjecisse tres hasce Ζ, Θ, & Ξ, ac insuper tres alias, sed quarum non est nisi numericus usus, *Vau* nempe, *Sampi*, & *Coppa*, quibus deinde Grammatici quidam etiamnum addiderint Τ, Χ, Ψ, Ω. Equidem post id temporis *Vir* quondam illustris, *Ezech. Spanhemius*, in libro *de Usu & præstantia Numism. Tom I pag. 81* sententiam eorum, qui *Cadmu*m literas Phœnicum in Græciam primam intulisse volunt, suam quoque fecit; sed satis apparet,

ipſi rationes *Baberii* noſtri, quibus contrarium probavit, coguitas non fuiſſe. *Joannes* vero *Clericus*, Vir Clariffimus, Autori noſtro conceſſit quidem, Græcos ante *Cadmi* ætatem uſurpam habuiſſe literarum Phœnicjarum, in eo vero ab eo diverſam ſentit, quod ſibi perſuadet, Græcos a Phœnicibus illico accepiffa literas omnes, exceptis *Tzade* & *Schin*. Credidit itaque, Alphabetum antiquiſſimum Pelasgorum & Arcadum literas complexum fuiſſe viginti & unam, aut ad minimum viginti, cum in eo *Buberius* non niſi ſedecim agnoſcat. Sed, illam *Clerici* ſententiam repugnare unanimi totius antiquitatis teſtimonio, *Buberio* perſuaſum eſt. Et certe *Clericus* inter primas Pelasgorum literas numerat *Z* & *Θ*, quæ illis utique erant ignotæ, ex earum numero vero excludit *Γ* & *Δ*, quibus tamen nec Græci, nec Romani, carere unquam potuerunt. Literis porro priſcorum Arcadum *Clericus* addit *Sampi*, *Coppa*, & *Schin*, quibus Athenienſes veteres, origine Pelasgi, uſi omnino non ſunt. Sed hæc, ut melius intelligantur, cum Diſſertatione de primis Græcorum & Latinarum literis conferenda ſunt. Quodſi itaque literæ hæc, aut notæ numerales, in Alphabeto Etruſco, oportet eas e Græcia in Etruriam allatas eſſe a Pelasgis, poſt *Cadmi* ætatem, eſſi tamen ante horum adventum uſus literarum, aut per *Evandrum*, aut forte etiam per coloniã aliquam vetuſtiorẽ, communicari potuerit, quod ex hiſtoria Pelasgorum, *Cap. IX* tradita, perquam veriſimile fieri, monetur. Mox adverſus *Ubertum Benvoſlienti* quædam, in Diſſertatione eadem de literis Romanorum antiquis *P* & *R* aſſerta, erudite & acute tuetur illuſtris Autor. *Caput* hoc claudit Inſcriptio Græca admodum vetuſta & elegans, Conſtantinopoli in Galliam allata, in qua mentio occurrit *Placia*, urbis in Myſia olim non procul a *Cyzico* ſitz, & *Matris Deum Placiana*. Alia memorare inſtituti ratio non permittit.

Cap. XI de ætate *Bacchi*, & expeditionis Argonautarum, *Herculis* itidem, & excidii Trojæ, ac denique *Homeri*, ex mente *Herodoti*, diſſerit. Hic potiſſimum examinatur ætas Trojæ captæ, a qua fere incipit hiſtoria Græcorum & Chronologia

gia certa, & ex cujus constitutione pendent quoque reliqua, de quibus in isthoc Capite disputatur. De hac vero Trojæ captæ ætate diversa admodum sentiunt Chronologi, quorum tamen meliores & recentiores eventum hunc referunt ad annum Per. Jul. 330, vel 331. Quid *Herodotus* ea de re censuerit, minime dubium est. Etenim in vita *Homeri*, sub finem, clare significat, a Troja captæ, usque ad expeditionem *Xerxis* in Græciam, elapsos esse annos 772. Cum vero expeditione *Xerxis* incidat in an. 434; sequitur omnino, *Herodotum* eversionem Trojæ illigasse anno 3462. Ubi tamen non possumus non monere, secundum calculos, in vita *Homeri* curato subductos, apparere, ipsum ab eversione Trojana ad expeditionem *Xerxis* annos numerasse non 772, ut Auctor affirmat, verum 790. Unde clare sequitur, *Homerum* expeditionem Trojanam rejicere in annum 3444. Secundum quod monitura omnes reliqui calculi, jam nunc secuturi, corrigendi erunt. Et profecto Auctor ipse in calculis, qui mox sequentur, id manifesto supponit. Neque obstat, ita Auctor pergit, quod *Herodotus* in majori H. storia Lib. II Cap. 53 scripserit, *Homerum* & *Hesiodum* vixisse annos ante quadringentos, & non amplius; nam, locum illum ex Vita *Homeri* emendandum, & pro annis quadringentis reponendum esse septingentos, calculi alii, quibus scriptor ille utitur, evidenter probant. A calculis *Herodoti* parum omnino differt Chronologia Chronici marnorei *Arundelliani*, quod ab eruditis omnibus in pretio habetur. Annus enim, qui in illo Chronico assignatur eversioni Trojæ, respondet anno Per. Jul. 3477, quæ putandi ratio ab *Herodotea*, secundum Auctorem nostrum, non nisi 15 annis differt, quod, si illa ultima tempora, tot tenebris involuta, cogites, leve omnino existimandum est, cum idem Chronicon a calculis recentiorum nostrorum Chronologorum totis annis 53 discrepet. Ex ætate excidit Trojani, ab *Herodoto* constituti, facile intelligitur, quid senserit de ætate expeditionis Argonautarum. Nam disertis verbis ait Lib. I Cap. 3, hanc duabus generationibus anteveritisse bellum Trojanum, quod etiam res ipsa per se satis loquitur. Non immerito ergo di-

ci

ci potest, expeditionem illam, ex mente *Herodoti*, referri oportere ad annum 3400, secus quam alii quidam Chronologæ rationes inierunt. Et, quoniam *Herodotus* affirmat, quod etiam abunde constat, *Herculem* Argonautis in expeditione illa aliquandiu interfuisse, Autor noster nativitate illius herois rejicit in annum 3370, quod etiam aliis rationibus, ex *Herodoto* petitis, evincit, eaque occasione locum quendam istius Scriptoris, aliisque *Stephani Byzantii*, perquam docte & ingeniose emaculat. De *Baccho*, qui eandem cum *Hercule* stirpis originem habuit, & quem Græcia mendax Diis suis addidit, *Herodotus* affirmat, ab illius ætate ad suam usque tempus effluxisse annos circiter mille & sexcentos, *κατὰ ἑξακόσια ἔτη καὶ ἑξήκοντα*, quod rei veritati, iisque, quæ dixerat *Herodotus*, aperte adversatur. Viderunt jam alii, locum hunc egere emendatione. Sed præferenda aliis sine dubio ista, quam *Lydiatus* ad Marmora Oxoniensia, probante Autore nostro, offert, legens *κατὰ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑξήκοντα*, id est, annos circiter mille & sexaginta. Tandem *Buberius* ea, quæ adversus ætatem expeditionis Argonautarum, a se constitutam, objici possent, sedulo excutit, eoque sententiam suam stabilit, & ultimo chronologicam hanc rerum omnium, quæ persecutus erat, Tabulam adjicit :

<i>Bacchus</i> vixit anno circiter	- - - -	3170.
<i>Hercules</i> natus anno circiter	- - - -	3370.
<i>Theseus</i> natus anno circiter	- - - -	3375.
<i>Castor & Pollux</i> nati anno circiter	- - - -	3382.
Expeditiō Argonautarum suscepta anno	- - - -	3400.
<i>Helena</i> nata anno	- - - -	3415.
Eadem a <i>Theseo</i> raptā anno	- - - -	3425.
Eadem <i>Menelao</i> nubit anno circiter	- - - -	3430.
Eandem <i>Paris</i> rapit	- - - -	3442.
Græci conspirant contra Trojam	- - - -	3444.
<i>Pan</i> , filius <i>Penelopes</i> , nascitur anno circiter	- - - -	3455.
Troja capta anno	- - - -	3462.
<i>Homerus</i> nascitur anno	- - - -	3612.
<i>Xerxes</i> Græciam invadit anno	- - - -	4234.

Caput

Caput XII Chronologia veterum Regum Cyrenzorum dictum est. Historiam regni Cyrenzi jam molitus erat illustris Academia Inscriptio-num Parisiensis sodalis, *Hardion*; verum ille ultra foundationem hujus regni, & historiam *Battus I*, non processit. Defectus ille hic suppletur, ex *Herodoto* præcipue, qui *Lib. IV* seriem Regum Cyrenzorum tradit, deque eorum gestis quædam memoriam prodidit; sed & ex Scriptoribus aliis, qui Regum horum, & actorum ab iis, mentionem injiciunt. Scriptores hi sedulo, & exquisito cum judicio, excutiantur, sæpiusculæ etiam acute & feliciter emendantur, quæ omnia hic exponere jucundum sane, sed nimis longum, foret. Neque vero tantum Regum istorum acta accurata diligentia hic referuntur; verum etiam, quod Autori in primis curæ fuisse videtur, temporum, quibus vixerunt, ratio constituitur, quod ex brevi hac tabella Autoris omnium optime intelligi poterit:

<i>Battus I</i>	regnavit anno	- - -	4083.
<i>Arcefilaus I</i>	- - - anno	- - -	4123.
<i>Battus II</i>	- - -	- - -	4139.
<i>Arcefilaus II</i>	- - -	- - -	4160.
<i>Battus III</i>	- - -	- - -	4170.
<i>Arcefilaus III</i>	- - -	- - -	4185.
<i>Battus IV</i>	- - -	- - -	4196.
<i>Arcefilaus IV</i>	- - -	- - -	4250.
	occiditur anno	- - -	4282.

Cap. XIII de ætate agitur, qua *Leobotas* Lacedæmone regnavit, & *Lycurgus* leges tulit, secundum *Herodotum*. Refert *Herodotus Lib. I Cap. 65*, Lacedæmonios affirmasse, *Lycurgum* eo tempore leges civitati suæ tulisse, quo erat tutor *Leobotæ*, sui ex fratre nepotis. *Meursius* jam dudum observavit, hisce *Herodoti* verbis errorem subesse manifestum, cum, ut alia prætereamus, certum sit, *Lycurgum* leges suas non nisi anno trigésimo *Archeleai*, qui erat a morte *Leobotæ* centésimus tertius, in publicum edidisse. Ex eo liquido apparet, textum *Herodoti* in mendo cubare, quamvis *Pausanias* verba illa suo tempore eodem modo legerit, quo hodieque in Codicibus nostris

Ariz legantur. Illustris *Bubertus* apud *Herodotum* *Leobota* substitui vellet *Charillum*, qui erat *Lycurgi* fratruelis, & sic difficultas omnis faceretur. Potuit tamen evenire, ut *Herodotus* ipse hunc errorem commiserit. Quod ad *Leobota*, vel *Labota*, ætatem attinet, regnare ille cœpit anno Per. Jul. 3690, mortuus autem est an. 3727: Quodsi igitur, secundum *Meursii* calculos, *Lycurgus* leges suas publicavit anno a morte *Labota* 103, sequitur, factum id fuisse an. 3830. Et hunc in modum *Potavius* rationes suas disposuit. Ne autem *Suidas* rationes has conturbet, affirmans, *Lycurgam* anno octavo post Trojæ excidium natum esse, docet Autor, apud eum pro $\mu\epsilon\tau\alpha\ \epsilon\tau\eta\ \eta.$ post annos octo, necessario legendum esse $\mu\epsilon\tau\alpha\ \epsilon\tau\eta\ \sigma'$ post annos ducentos.

Caput XIV in veram ætatem mutationum, quas tempore *Pisistrati* Athenæ expertæ sunt, inquiri. Dissertatio illustris Autoris, quam *Caput* hocce exhibet, edita jam fuit in *Ephemeridibus Eruditorum Trevoltinis Anni 1709*. Verum, quia ad illustrandam Chronologiam *Herodoteam* spectat, hic merito etiam locum invenit. *Pisistratum* Athonis regnum ter ad se rapuisse, apud omnes in confesso est; sed non inter ipsos convenit, quoto semper anno *Pisistratus* tyrannidem usurpaverit, & quamdiu unaquæque trium ipsius usurpationum duraverit. Postquam Autor omnes aliorum sententias fideliter examinavit, & difficultates, quibus premuntur singulæ, follicite expendit, ex testimoniis certioribus veterum talem rei hujus ordinem chronologicum constituit, quj ab aliorum calculis non leviter declinat:

<i>Pisistratus</i> regnum invadit anno	- - -	4153.
<i>Pisistratus</i> pellitur anno	- - -	4161.
<i>Pisistratus</i> iterum regnum invadit	- - -	4166.
<i>Pisistratus</i> iterum pellitur anno	- - -	4170.
<i>Pisistratus</i> tertium regnat anno	- - -	4180.
moritur anno	- - -	4186.
Filii ejus pelluntur anno	= = =	4204.

Sed

Sed hæc apud ipsum Autorem, variis ingeniosisque observationibus, ac emendationibus etiam Scriptorum veterum, ornata, legere præstat.

Caput XV pertinet ad Chronologiam Cypselidarum, ultima Regum Corinthiorum Dynastiæ. Satis illustris est Dynastia Cypselidarum, quæ fuit ultima Regum Corinthi. Fundavit eam *Cypselus*, filius *Eetionis*, qui successorem habuit *Periandrum* filium, & hunc excepit *Psammetichus*, *Gordii* filius, Regum hujus Dynastiæ ultimus. Sed Chronologia horum Regum, etsi a viris doctissimis jam tentata, multis etiamnum difficultatibus obnoxia est. Eas omnes, ab Autore docte & raro cum judicio discussas, omnique ex parte versatas, repetere hic non possumus. Omnibus vero sollicitè expensis, totam *Cypselidarum* Chronologiam sic disponi debere, auguratur:

<i>Cypselus</i> regno Corinthi potitur anno	- - -	4059.
<i>Periander</i> anno circiter	- - -	4089.
<i>Psammetichus</i> succedit anno circiter	- - -	4159.
Finis Dynastiæ incidit in annum	- - -	4163.

Caput XVI de ætate, qua floruit *Solon*, disserit. Autori illustri hic propositum illud tantum est, ut lucem aliquam afferat illi historiæ, quam de colloquio *Solonis* cum *Craso* *Herodotus* memoriæ prodidit, quoniam illa eruditos non parum torfit. Autor itaque est Historicorum princeps *Lib. I Cap. 29, 30, Solonem*, postquam Atheniensibus leges tulisset, ad *Crasum* se in *Lydiam* contulisse. Constat autem, ex omnium consensu, *Solonem* leges Atheniensibus tulisse Olymp. XLVI: ex quo non potest non sequi, factum hoc fuisse ante annum Per. Jul. 4122, ut qui concurrat cum Olymp. XLVII anno 1. Et vero scimus, *Crasum* patri suo *Alyatti* in regno non successisse, nisi anno 4155, vel 4156, quod adstructum videri potest *Cap. V*. Quæ quidem difficulter conciliari posse videntur. Nam, etiamsi regeras, iter hoc *Solonis* ad *Crasum* fuisse ultimum eorum, quæ post latas civibus suis leges suscepit, & quæ, teste *Herodoto*, per annos decem continuata fuerunt, subsistendum tamen esset in anno 4132. Sed, *Crasum* anno demum

vigesimo tertio, aut quarto, post hunc annum, patri successisse, modo intelleximus. Autor noster præstantissimus, apud quem autoritas *Herodoti* magnum pondus habet, aliorum solutionibus & responsionibus non contentus, ad asserendam *Herodoti*, etiam in hoc negotio, accuratorem & bonam fidem, observari vult, 1) verisimillimum esse, *Solonem* non illico, post leges civibus suis latas, sed compluribus demum annis post, anno nempe circiter 1430, curriculum itinerum suorum fuisse auspiciatum. Sic igitur circa an. 1440 *Crasum* convenire potuit. 2) Multas esse rationes, quæ lectori attentò & cordato persuadere debèant, quod etiam *Potavius* jam vidit, *Crasum*, antequam patri suo demortuo succederet, satis diu ante junctim cum eodem regnum administrasse. Nihil nos credere vetat, administrationem hanc cœpisse jam anno 1440, quo *Crasus* annos natus erat viginti, & quo recte dici potest, *Solonem* in Lydiam venisse ad *Crasum*. Sententia hæc novum ex eo robur accipit, quod *Herodotus* de eodem *Craso* refert *Lib. I Cap. 27*, quod, cum, subactis Græcis in Asia minori, insulas quoque maris *Ægei* adoriri vellet, munitus a *Pittaco*, sententiam mutaverit. Novimus autem ex *Diogene Laertio*, *Pittacum* diem suum obiisse anno 3 Olymp. LVII, id est, anno 4144. Itaque hoc jam anno, & probabiliter ante eundem, *Crasus* regnaverat; unde apparet, rationem temporum historię illi de *Solone Herodoteæ* non repugnare.

Caput XVII est de annis *Ægyptiorum* variis, deque varia ipsorum forma. Hic etiam tantum, quæ de annorum *Ægyptiorum* forma alio loco disseruerat illustris Autor, adversus *Jacobum Martinium*, Familie *Benedictinæ* *Sodalem*, asseruntur, & solide vindicantur. Dixerat olim *Buberius*, in explicatione antiquorum nonnullorum marinorum, formam anni fixam *Juhanam*, quam, post victos *Antonium* & *Cleopatram*, *Alexandri* receperant, a reliquis *Ægyptiis* illico admittam non fuisse. Observaverant hoc & alii eruditi, *Dodwellus*, *Vignobus*, *Nicolaus Averanius*, & *Joannes Hagenius*, ab Autore nominati, ac ante hos jam dudum *Jacobus Golius* ad *Alferganum*, ne de aliis dicamus, qui nostra ætate id vel agnoverunt, vel

vel etiam adductis rationibus docuerunt. Dum vero Autor noster adversarium suum sequitur, alia passim observat & interspergit nova, singulari eruditione referta. Ex *Strabone & Diodoro Siculo* colligit, Thebaidos incolas in *Ægypto*, dudum ante *Augusti* ætatem, forma illa anni, quæ dicitur *Juliana*, usos fuisse, quod viri docti huc usque in dubium vocarunt, & quod etiam nos suo loco relinquimus. Ratio certe, quam ex *Plutarebo* adducit, quod Thebæi, rejecto cultu animalium & creaturarum mortalium, solum Deum æternum & immortalem sub nomine *Cneph* adoraverint, talo non ita firmo stat, quin examen accuratius mereatur. Anni ceteroquin illius *Juliani* fixi initia in *Ægypto*, cum *Joanne Hagena* contendit, cadere in annum Urbis conditæ 724, non vero 729, quod rationibus perquam speciosis ac ingeniosis nuper *Vignolius* adfluxit, & ante hunc *Petavius*. Mox de variis antiquorum formis, quam successively *Ægyptii* receperunt, disserit, docetque, apud gentem hanc dies quoque nomine annorum aliquando venisse. Habuerunt quoque *Ægyptii* annos menstruos, quod veterum multi testantur; sed menses illos *Ægyptiorum* antiquissimos *Buberius* non existimat diebus constiisse triginta, quæ est recepta adhuc sententia, verum vult a neomenia ad neomeniam putatos fuisse. Anno menstruo apud *Ægyptios* successerunt anni *bimestres*, ut *Censorinus* loquitur *Cap. 19*. Verum, ibi pro *bimestrem* legendum esse *trimestrem*, erudite docetur. Dum vero hac occasione locum *Hori Apollinis Lib. II Cap. 89* paulo obscuriorem explicare conatur Vir illustris, nescimus, an satis recte adversus *Jacobum Martinium & Dionysium Petavium* negaverit, *Ægyptios* annum habuisse, ex quatuor annis compositum, quem viri illi eruditi annum mediocrem appellant. Certe, quando sibi persuadet, errorem hunc, ut ipsi videtur, ex uno illo *Hori Apollinis* loco, male intellecto, haustum esse, frustra utique est. Nam, ut alia nunc taceamus, *Censorinum* producere possumus, de anno illo *Ægyptiorum*, quem viri eruditi asserunt, sic loquentem *Cap. 19*: Itaque quatuor annorum circum, in modum *vervææripidos* (de qua *Cap. 18*) annum

magnum dicebant. Tandem Auctor accedit ad annum solarem Ægyptiorum, ex quo illi occasio subnascitur, alium *Hori Apollinis* locum, *Lib. I Cap. 5*, adhuc ab eruditis animus recte intellectum, egregie explicandi.

Caput XVIII de situ Araxis, fluvii, deque Massagetarum, ac gentium finitimarum aliarum, situ, disserit. *Herodotus, Lib. I Cap. 201, 202*, loquens de bello, quod *Cyrus* cum Massagetis gessit, ait, gentem hanc trans Araxem ad Orientem habitare, e regione Issedonum. Araxem porro, idem addit, a quibusdam Istro majorem, ab aliis minorem, perhiberi, oriri vero non secus atque Gyadem ex montibus Mantienis, vel Mattienis, esse etiam in eo insulas frequentes, ejusdem cum Lesbo magnitudinis, atque dividi in duos alveos, quorum alter in mare Caspium feratur, alter vero per ostia triginta & novem in paludes se effundat. Fluvius, sic ab *Herodoto* descriptus, tam dissimilis est illi fluvio Armeniæ, quem Geographi Araxem vocant, ut id crucem fixerit Criticis. Post allatas aliorum, tam veterum, quam recentiorum, de Araxe illo *Herodoti* sententias, Auctor ostendere annititur, intelligi ab *Herodoto* fluvium, quem hodie Volgam nuncupant, idque rationibus idoneis pererudite firmat, quas apud ipsum legere oportet. Inter alia, quæ inviti prætermittere cogimur, observat illustris Auctor, nomen Araxis fuisse olim generalius, & pluribus fluvii tribui, v. g. 1) fluvio Armeniæ, qui id nomen, tanquam sibi proprium, etiamnum servat; 2) hodierno Volgæ; 3) fluvio, qui Persepolin in Persia alluebat, hodie dicto *Bendemir* (ita nomen hoc est scribendum); 4) Oxo, qui ab Oriente in mare Caspium volvitur; 5) Saacoræ, Mesopotamiæ fluvio; 6) Thermodonti, fluvio Ponti. Non major apud veteres certitudoprehenditur in assignandis Massagetarum finibus, quos *Herodotus* ait trans Araxem habitare; nam gentes, supra mare Caspium ad septentrionem positæ, ipsis parum cognitæ erant. *Herodotus* eos ad occidentem maris Caspii locat, in quo cum ipso faciunt *Solinus*, *Theophanes Byzantius*, *Ammianus Marcellinus*, *Xiphilinus*, *Procopius*, duoque *Tzetza*, quorum aliqui Massagetæ eosdem habeant cum Alanis.

Eodem

Eodem etiam propendet *Theophilus* Antiochenus (qui lapsu quodam *μνημονικῶς* hic appellatur Patriarcha Alexandrinus); nam *Libro III ad Autolycum* (§. 26) de *Cyro* ait, quod sublatus fuerit *ὑπὸ Μυριάδος ἐν Μεσαγγίᾳ*, uti hæc leguntur in editione Parisiensi majori, qua ulus esse *Buberius* videtur, pro quibus ipse ita scribit: *ὑπὸ Τεμύριδος ἐν Ἀβασγίᾳ*. Abasgos vero Alanorum visinos fuisse, neminem fugit. Moneimus tantum, *Joannem Fellum*, in editione Oxoniensi minori, hæc ipsa sic corrigere: *ὑπὸ Τομύριδος ἐν Μασσαγγίᾳ*, quod & *B. Wolffus* in textum recepit, & vera omnino lectio esse videtur. Ad solum *Massagetarum* verum quod attinet, quia *Herodotus* affirmat, eos trans *Araxem* fluvium, hodiernum *Volgam*, habitare, probabile videtur *Buberio*, fluvium illum spaciasse terras *Massagetarum* & *Issedonum*, ita ut illi quidem oram fluvii hujus orientalem, quæ a mari *Caspio* in septentrionem extenditur, incoluerint, *Issedones* vero regionem oppositam ad occidentem habitaverint. Dum vero in his est *Autor*, loca etiam *Herodoti* quædam, Editoribus omnibus intacta, feliciter emendat.

Caput XIX fontes *Danubii*, & situm *Celtarum*, secundum *Herodotum*, describit. Scribit hic Historicorum princeps *Lib. II Cap. 33*, & *IV, 49*, Istrum oriri apud *Celtas*, urbemque *Pyrenen*, *Celtas* vero habitare extra columnas *Herculis*, & fines contingere *Cynesium*, quæ plane mirifica videntur. *Buberius* hæc *Herodoti* verba nova ratione cum veris Istri fontibus conciliare teat. Et primo quidem rectissime *Joanni Clerico* adstipulatur, in loco *Herodoti* pro his verbis *ἐξ Ἡρακλῆϊον Σηλῆϊον* legere jubenti, *ἔξ Ἡρακλ. Σηλ.* ut sensus sit, *Celtas* & *Cynesium* habitare intra columnas *Herculis*. Deinde docet, *Celtarum* nomen latius patere, & non tantum *Galliam* complecti, verum & *Germaniam* & *Illyricum*, quin & *Hispaniam*, insulasque adeo *Britannicas*. Quando vero patat, hisce positis, dici posse, *Herodotum* veros Istri fontes cognitos habuisse, & designare voluisse, quod sane ingeniose & docte adstruit, nos potius veremur, ne *Autor* dignissimus hic quidem affectui suo in

Hen

Herodotum nimium indullerit. Nam scriptor ille conceptis verbis asserit, *Celtas* hos, in quorum regione oritur *Ister*, omnium, qui in Europa ad occasum habitant, ultimos esse, & esse finitimos *Cynetis*, vel *Cynesis*, qui ultimam Europam ad Occidentem incolant. Et id sane de *Cynetis*, vel *Cynesis*, dici vere potest, quippe qui in ultima Lusitania sedes ad mare habebant; sed illi profecto a veris *Istri* fontibus immane quantum distant. Dicendum igitur potius, quod & opportunè *Buberius* monuit, multis post *Herodotum* seculis fontes *Istri* ut plurimum incognitos adhuc fuisse, ut proinde hac in re *Herodotus*, Scriptoresque vetusti alii, errare facile potuerint. Postremo loco illa flumina, quæ, teste *Herodoto Lib. IV Cap. 48, 49*, illabuntur in *Istrum*, examinantur. Omnibus his genuinus situs assignatur, & nomina, quæ hodieque gerunt, deteguntur.

Caput XX de morbo muliebri, quid apud *Herodotum* significet, disquirat. Narrat Scriptor iste *Lib. I Cap. 105*, *Scythas*, cum in *Palæstinam* excurrissent, & potiti essent *Ascalone*, templum illi *Veneris* celestis diripiisse, Deam vero, sacrilegium hoc ulturam, & ipsis, & posteris eorum, pœnæ loco immisisse morbum scæmineum, *Ἰηλαίαν νόσον*. Quid per morbum hunc scæmineum intelligatur, non eodem modo ab eruditis exponitur. Autor noster, postquam sententias aliquas eruditorum explorasset & repudiasset, in *Casauboni* explicatione tandem acquiescit, qui morbum hunc interpretatur patientiam muliebrem cinædorum. *Casaubonum* secuti etiam sunt viri docti alii, qui & ostenderunt, hanc loquendi rationem veteribus satis familiarem fuisse, idque exemplis idoneis probarunt, quibus hic nova alia adjiciuntur. *Longinus* in libro de *Sublimitate Cap. 28* dictionem hanc *Herodoti* laudat, eamque inimitabilem esse pronuntiat, quod iudicium hic adversus *Petri Baylii* cavillationes optime defenditur.

Caput XXI de *Sardanapalo*, Rege *Assyriorum* ultimo, & imperii illorum fine, exponit. In Dissertatione hac, quæ olim lucem jam viderat, sed hic accessionibus quibusdam aucta recusa est, discutit *Buberius* : 7) quotnam fuerint Reges, nomine *Sardanapali*

napali insignes. Veteres conceptis verbis testantur, fuisse duos *Sardanapalos*, Assyriæ Reges, fortem & bellicosum alterum, alterum mollem & effœminatam: de qua re igitur dubitari non potest. Sed addendus his quoque tertius, *Nabopolassar*, pater *Nabuchodonosoris*, quem Babylonios etiam dixisse *Sardanapalum*, scimus ex testimonio *Alexandri Polyhistoris*.

2) Quæ sit originatio & significatio nominis *Sardanapalus*. Autor illorum sententiæ calculum suum adjicit, qui *Sardanapali* nomen idem esse volunt cum nomine *Affarbaddonis*, autem voce *Baal*, vel *Pal*. Significare autem *Sardanpal* docet *Belum Principem & dominum*. Ejusdem compositionis vestigia luculenta in multis aliis Regum Assyriorum & Babyloniorum nominibus deprehenduntur.

3) Quam varia & multiplicia nomina gesserit sæpe apud Assyrios Rex utriusque, & quantum obscuritatis hoc ipsum intulerit historiæ rerum ab ipsis gestarum.

4) Qua ætate vixerit *Sardanapalus*. Ne de aliorum opinionibus hic dicamus, *Buberti* hæc est sententia, primum *Sardanapalum*, quem historia nobis representat tanquam fortem & bellicosum Principem, fuisse illum ipsum, quem Scriptura *Afarbaddonem* appellat, Regem, si quisquam alius, virtute laudeque bellica clarum, & cuius nomen, quod observatum jam est, a nomine *Sardanapali* parum, aut nihil, differt. Nec etiam ratio temporum adversatur. In hoc tamen Autor, qua est modestia, profitemur, se meliora & certiora docentem libenter auditurum atque secuturum esse.

5) Quis fuerit *Sardanapalus* ejus nominis secundus. Et si historia *Sardanapali* multiplici obscuritate laboret, dubitari tamen non potest, quin ille vere exstiterit. *Buberius* nosse in eorum sententiam ite pedibus, qui, eum, censent, fuisse filium *Afarbaddonis* natu minorem, quem Canon *Ptolemei Chnildanum* appellat. Alia quoque nomina eidem passim tribuuntur. Satis nota ceteroquin sunt, quæ ex *Ctesia Diodorus* refert de Regis hujus moribus effœminatis, de rebellionem adversus eum *Arbaci* Medi, & *Belesi* Babylonii, & secuta hanc morte *Sardanapali* luctuosa, de Nini occupatione, & imperii Assyriorum destructione. Quæ autem de exitu *Sardanapali* a

Z

Dio-

Diodoro traduntur, talia sunt, ut sine examine admitti nequeant, præsertim cum quædam a veteribus longe aliter relata legamus. 6) 7) 8) 9) Quid censendum sit de Epitaphio, quod *Sardanapala* tum prope Ninum civitatem, tum prope Anchiaturum, Ciliciz urbem, positum esse legitur; quæ omnia, elegantissimis observationibus ornata, nos non sine voluptate legimus; & ut Lector noster idem faciat, ipsi suademus. 10) Quamnam sortem Ninus urbs post mortem *Sardanapali* experta fuerit. *Diodorus* ex *Ctesia* narrat, *Arbacem* Medum, & *Belesin* Babylonium, post mortem *Sardanapali*, Ninum urbem occupasse, eoque finem attulisse regno Assyriorum. De hac Nini occupatione *Buberius* loqui putat Auctorem libri *Tobia* Cap. ult. versu ult. sed qui tantum in versione Græca, non in vulgata Latina, libri illius invenitur. In editione igitur Græca relatum legimus, aliquanto ante *Tobia* junioris mortem, *Nabuchodonosorem* & *Affuerum* urbem illam, Ninum, cepisse; unde Auctor noster concludit, *Belesin* *Ctesia* esse *Nabuchodonosorem*, & *Arbacem* *Ctesia* eundem cum *Affuero* libri *Tobia*. Hunc vero *Affuerum* a *Cyaxaro* Græcorum non differre arbitratur, quod etiam Chronologis præstantissimis jam dudum placuit. Ex eo etiam libri *Tobia* loco, *Buberius* contendit, confirmari posse, quod supra Cap. IV adstruxerat, Niniven ab *Arbase* & *Belesi* sub jugum missam fuisse anno Per. Jul. 411, quod nos suo loco relinquimus. Testatur ceteroquæ *Herodotus*, post Ninum occupatam, *Cyaxarem* Medum totum Assyriorum imperium sibi subjecisse, iis tantum exceptis, quæ Regi Babylonio concessit. Ex ejusdem scriptoris Lib. I Cap. 115 non inepte colligi posse videntur, Ninum urbem, ditioni Regis Babyloniorum adjectam, his demum postliminio a Medis ablatam fuisse. 11) Qua ætate Ninus iterum capta & destructa fuerit per *Ahyagem*, & quinam fuerint successores *Nabuchodonosoris*. Primam quaestionem, de capta iterum per *Ahyagem* & destructa penitus Nino, Auctor vix leviter, & *ὡς ἐν ναπόδα*, attingit, totus vero in eo versatur, ut ostendat, quosnam successores habuerit *Nabuchodonosor*. Ex *Herodoto* observat, *Nitocrin*, reginam Babylonis,

CUM

eam cereret ingentia regni Medorum incrementa, & Ni-
 num ab iis destructam, eo curas suas convertisse, ut Babylo-
 nem redderet munitissimam, & ab omni inimicorum impetu
 tutam. Addit *Herodotus*, reginam hanc matrem fuisse *Laby-
 netis*, filii Regis Babyloniorum cognominis, filiumque hunc
 postea a *Cyro* regno Babylonis exutum fuisse. Ex eo, putat
 Autor, certo colligi posse, Ninum captam iterum fuisse per
Astyagem, *Cyaxaris* filiam, ac in regno Medorum successo-
 rem, quod & *Hieronymus* monuit *Præfat. in Janam*; in qua
 sententia, quod obiter monemus, magnus quoque *Ufferius*
 non minus, quam elegantissimus *Humphridus Prædeaux*, fuisse
 deprehenditur. Sed videndum etiam, quenam sit illa *He-
 rodoti Nisocris*, quis *Labyntus*, ejus maritus, quis denique *La-
 byntus* alter, filius ejus. De postremo hoc dubitari non pot-
 est, quin sit is ipse, quem *Berosus Nabonnadum*, *Nabonnido-
 chum* *Megasthenes*, *Nabonadobum* *Josephus*, & *Nabonadium*
Ptolemæus in Canone, nuncupant. Et id quoque ab omnibus
 fere ultro conceditur, *Labyntum*, patrem, non alium esse,
 quam *Nabuchodonosorem*. Quæ nominum patris & filii simi-
 litudo effecit, ut *Harduinus* non absurde suspicaretur, *Laby-
 nentum* nomen fuisse Regibus Babylonis omnibus commune.
Nabuchodonosor itaque maritus fuit *Nisocris*, quæ, durante
 morbo illo plane singulari mariti sui, cujus Scriptura memi-
 nit, videtur regni administrationem in se suscepisse, & opera
 illa admiranda perfecisse, quæ *Herodotus* inemerat. Quod
 vero attinet ad filium reginæ hujus, *Labyntum II*, si *Hero-
 dotum* audimus, fuit is utique Regum omnium Babylonis ulti-
 mus. Sed hic quidem *Herodotus* non videtur conciliari posse
 cum *Daniele*, scriptore sacro, & rerum, quæ scripto confi-
 gnavit, teste oculato. Scribit enim is, *Balthasare*, filio *Na-
 buchodonosoris*, interfecto, *Cap. V. vers. 1, 2, 30*, successisse *Da-
 rium*, *Affueri* filium, e Medorum genere, *Cap. V, 31, IX, 1*.
Berosus porro & *Megasthenes*, historici celebres, memoris
 prodiderunt, *Evilmerodachum* successisse *Nabuchodonosori*,
 quem, postquam annos duos regnasset, affinis *Neriglissar* e
 medio sustulerit. Addunt iidem, *Neriglissarem*, cujus regnum

quattuor annos duraverit, successorem habuisse *Laborsoarchodum*, qui, cum non nisi menses novem sceptro potitus esset, infidiis periit *Nabonnedi* Medi, qui ipse regnum ad se traxerit, eodem tamen vicissim exutus a *Cyro*. Narratio hæc non leviter discedit ab historia *Herodoti*, neque etiam conciliari bene potest cum vaticinio hoc *Jeremia* Cap. XXVII v. 7: *Et servient Nabuchodonosori omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus*. Ex quo constare potest, *Balthasarem Danielis* filium fuisse *Evilmerodachi*, non vero *Neriglissaris*, ut volebant historici illi, qui & eo a *Danièle* discrepant, quod, cum hic regnum *Balthasaris* in tertium annum producat, ipsi, eum menses tantum novem regnasse, dicunt. Nihil intentatum reliquerunt Chronologi doctissimi & præstantissimi, ut difficultates has solverent, & scriptores, quorum fecimus nunc mentionem, inter se conciliarent. Inter diversas admodum, quas eruditi conciliatores afferunt, sententias, Autor noster illam *Conringii* reliquis præfert. Is autem censet, *Balthasarem Danielis* esse *Evilmerodachum*, *Nabuchodonosoris* filium. Nam & hoc de *Balthasare* affirmat *Daniel*. *Evilmerodachum* male administrasse regnum, & a subjectis neci datum fuisse, perhibet *Berosus*. Idem de *Balthasare Daniel* narrat. Hujus regnum in tertium annum producit a *Danièle*. *Evilmerodachum* duos annos regnasse, scribit *Berosus*, quæ fere nulla est discrepantia. Suspicitur porro *Conringius* idem, *Neriglissarem Berosi* & *Megasthenis Danieli* dici *Darium Medum*, filium *Affueri*, vel *Cyaxaris*, ad quam sententiam stabiliendam non pauca concurrunt. Addit *Berosus*, hujus filium *Laborsoarchodum* non nisi novem menses regnasse, trucidatum quippe a factione conjuratorum. Ejus Scriptura mentionem non injicit; sed tantum successoris ejus, quem Autor noster existimat esse *Merodachum Jeremia* Cap. L v. 2, illum ipsum, quem *Berosus Nabonnedum*, *Herodotus* vero *Labyrinthum*, dicunt. Cum autem *Jeremias* prædixerit Cap. XXVII, 7, filium & nepotem *Nabuchodonosoris* regnaturum esse, dubitari nequit, quin *Labyrinthus* ille filius *Evilmerodachi*, *Nabuchodonosoris* vero nepos, fuerit. Et, quando

do certum est, Hebræos, aliosque Orientales, nomine filiorum comprehendere quoque nepotes, ratio reddi potest, quamobrem *Herodotus Labyrinthum* dixerit filium *Nitocris*, cum re ipsa fuerit ejus & *Nabuchodonosoris* nepos. Ultimo denique loco 12) illustris *Baberius* discutit vaticinia de everfione *Nimives*, quæ omnia Autore suo prorsus digna sunt;

Caput XXII continet Epistolas illustris nostri *Buberii*, & *Joannis Clerici*, mutuas de literis Phœniciis, editas jam antea in *Ephemeridibus* literariis Italicis, quarum *Cap. X* mentio facta erat.

Subjunctus est hæc Dissertationibus *Francisci Odini*, e Societate Jesu, Commentarius de vita & scriptis *Joannis Buberii*, ex quo discimus, *Buberiam* gentem togatos honores, jam inde ab anno 1522, in suprema Burgundiæ Curia non interrupto ordine administrasse, & ex illustri illa gente nostrum *Buberium* A. 1673. Divione in lucem editam fuisse. Pater ipsi fuit *Benignus Buberius*, in Senatu Divionensi Præses infulatus, qui ipsum domi sollicitè educavit, & in Gynasio urbis patris literis operam dare voluit. Illic cursum studiorum A. 1688. absolvit, eique coronidem imposuit, Disputatione solenni de omnibus Philosophiæ partibus, ac Mathematicarum disciplinarum præcipuis, magna cum laude publice defensa. Postea in domo paterna, jussuque patris, studio privato, literas jam vultas Romanas & Græcas diligentius expolivit, ac insuper scientiæ linguæ Hebræicæ, atque linguarum vulgariarum, Italicæ præsertim ac Hispanicæ, sibi comparandæ operam strenuam navavit. Post biennium hunc in modum laudabiliter transactum, Academiis quoque illustres Galliæ adiit, utque disciplinas, quæ Jus omne explicant, sibi familiares redderet, Antecessoribus Parisiensibus, deinde Aurelianensibus, quorum tunc erat præcipua autoritas, operam dedit, & sic omni ex parte rite præparatus, in urbem patriam redux, munus Senatoris in Senatu Burgundico ineunte anno 1693. suscepit. Ab eo tempore in adyta intima totius Jurisprudentiæ se immerfit studio immenso, quod eodices permulti, manu ejus exarati, quos post se reliquit, satis superque

que testantur. Neque tamen legimus literas elegantiores, & antiquitatis-omnis studia, tractavit, quod ex tot illius in hoc eruditionis genere scriptis, quorum index Commentario huic annectitur, intelligere quis potest. A. 1702 uxorem domum duxit. Biennio vero post, A. 1704, nova Præsidis in Senatu Divionensi dignitate se auctum vidit. A. 1717, amissa illa, quam ante annos quindecim duxerat, uxore, & prole infans mascula, quam illa gestaverat, mox alteram vitam confortem torique sociam, ex gente *Buberia* progeneratam, sibi adjunxit. A. 1722 hoc meritis *Buberis* dedit favor regius, ut Bibliotheca ejus copiosissima augetur libris, quoscuque officina regia Luparæ exuderet, cujus beneficii fructum, ne mors quidem abstulit. A. 1727, cum Parisiis nomine Senatus Divionensis negotia publica gereret, & Academia XL-Virorum Gallica unum ex membris suis amisisset, in ejus locum placuit *Buberium* sufficere, qui & provinciam hanc sibi imponi passus est. A. 1728, cum podagræ, qua jam antea laboraverat, crebros nimis & præter solitum acerbos accessus perpensisset, magistratu tandem se abdicavit, jure tantum usus, veteranis dato, honorariæ in Tribunali majori, & judicariæ assensionis. Eodem tempore sub auspiciis Illustrissimi Franciæ Cancellarii actum est de explicandis, ac distinctius declarandis, legum ac Juris quibusdam capitibus, quorum statutaret in scholis intellectus, & usus in Curis. Eum in finem consulebantur prius summx Provinciarum Curie, & explorabantur peritorum expertorumque judicia. Inter discipulatores hujus rei in Curia Divionensi nominatus ante alios fuit *Buberius*, ut eorum unus, qui præstantia doctrinæ atque ingenii Galliam illuminarent omnem, non tantum Burgundiam. Post id temporis Academiam quandam domesticam instituit, admisso semel quavis hebdomade aliquot amicorum eruditorum cœtu, qui de rebus ad literarum studia spectantibus per aliquot horas differerent, ipse vero ad edenda, aut recognoscenda, opera sua commodis horis manum admovit; quas inter occupationes vitæ reliquum tempus exegit, donec tandem laboribus his arthritidem invitaret ac excitaret, quæ ipsam

ipsum A. 1746. d. 17 Martii. e vivis eripuit. Ad calcem Commentarii hujus additus est index accuratus Librorum, Commentationum, & Dissertationum, quas illustris *Buberius* publici juris fecit, quarum omnium sunt quinquaginta numero. In scrianiis ejus adhuc latent, quas prelo paraverat, *Nota in Hospitalium, & Vita Claudii Salmafii*. Omnia claudit *Buberii* ipsius commentationuncula de sua Bibliotheca.

DISSERTAZIONE DEL DOFT. GASPARO ADEODATO ZAMPONI, &c.

id est,

DISSERTATIO CASPARI ADEODATI ZAMPONI, Med. Doct. de Ortu vermium vulgarium corporis humani, ad Illustrum Virum, JANUM PLANCUM, Arimini Medicum primarium.

Venetis, 13, 12.

Plag. 2½.

Dissertatio hæc, a *Casparo Zampono*, Med. Doct. ad *Janum Plancum*, Arimini Medicum primarium, scripta, ipsique dicta, observationem continet non contemnendam, quæ hujusmodi est: vermes nempe vulgares corporis humani, lumbricos scilicet, non esse oviparos, ut sunt generatim insecta omnia, sed viviparos, ut sunt viperæ, & ut sunt plerumque animalia, quæ perfecta vocant. Cum enim *Clariss. Zamponus* medicinam faceret in puero octo, vel novem, annorum, qui febris acuta laborabat, is nona die morbi inter aliæ excrementa vermem magnum & longum vivumque dejeicit, qui, cum *Cl. Zamponus* curasset, ut in tabula collocaretur, ut bene eum observare posset, quoniam vivax multum apparebat, & contorsiones varias edebat, inter contorsiones illas observavit, in extremitate liquorem viscosum dejicere coepisse, quo finito, per eundem locum dejicere coepit vermicules vivos, tenues, usque ad viginti octo, qui paulo post ad unum interierunt, quoniam fortasse iis aer aper-

apertus & frigidiusculus nocuus erat, cum eorum natura sit obscuro in loco & calido nasci, & vivere, in ventre scilicet intestinisque corporis humani. *Cl. Zamporus*, antequam observationem hanc *Planco* refert, opinioniones varias Philosophorum circa generationem vermium lumbricorum corporis humani exponit, & observatione relata, concludit, vermes hosce viviparos esse. Dissertatio hæc in *Tomo XLVII Opusculorum Angeli Calogera*, quæ Venetiis eduntur, exstat; Autor vero exemplaria plura seorsim edi curavit, ut amicis, & Medicinæ Historizque naturalis studiosis, distribuere. In fine Dissertationis Tractatum alium editurum se esse pollicetur, in quo docebit methodum veram eos morbos curandi, qui a vermibus proficisci creduntur.

IN LODE BELL' ARTE COMICA, &c.

id est,

DE ARTIS COMICÆ LAUDE DISSERTATIO JO-
ANNIS BIANCHI, *Med. Doct. Nobilis, & Medi-
ci primarii Arimini.*

Venetiis, apud Jo. Baptistam Pasqualium, 1752, 8.
Plag. 3.

Iterum nobis Orator venit *Joannes Bianchi*, seu, ut ipse mavult Latine, *Janus Planus*, Arimini Medicus primarius, qui anno superiore Orationem luculentam in exequiis *Alexandri Josephi Clappini*, Flamini, & Canonorum Lateranensium Magistri supremi, eodem tempore habuerat. Logubris enim illa fuerat, ut occasio tunc ferebat, licet Bacchanaliorum tempore habita. At hæc læta, & tempori locoque, ubi recitata fuit, conveniens. Inquirat inprimis Doctissimus Autor in artis comicæ originem, & eam apud Græcos una cum Comœdia & Tragœdia natam reperit, atque, Comœdiarum Tragœdiarumque Autores, seu Poetas, suorum Dramatum interdum actores exstitisse, observat; quare, nobilissimam hanc artem apud Græcos fuisse, contendit, & præsertim apud Athenienses,

fes, qui, teste *Plutarcho*, plus sumtus in Dramatum recitatione, quam in omnibus bellis externis, fecerunt. Apud Romanos vero ars comica originem traxit ab histrionibus; quare apud ipsos histrionica ars fuit etiam dicta. Histriones enim erant primo saltatores, ludionesve, ab Etruria circa quartum Seculum ab Urbe condita arcessiti; ut pestifer quidam morbus, qui Romæ sæviebat, expelleretur, populusque Romanus talibus superstitionis ludis exsparetur. Histrionum ludis saltationibusque *Livius Andronicus* Poeta fabulam suam comicam paulo post adjuunxit, quibus interdum & adjunctæ fuerunt, veluti pro intermedio, fabulæ aliæ rusticæ, Atellanæ dictæ ab Atella, Oscorum urbe, unde petiæ. Verum, postquam Romani Græcas literas addidicerunt, non amplius apud eos in pretio rudes *Andronici* fabellæ, rusticæque Atellanæ, fuerunt, sed fabulæ tragicæ & comicæ Græcorum, in Latinam linguam conversæ, vel detortæ, recitatæ fuerunt. Inter Tragicos Latinos, qui fabulas Græcorum converterunt, maxime *Accius* celebratur, & inter Comicos *Plautus* & *Terentius* maxime celebrati sunt; Autoresque, qui eas fabulas populo monstrabant, Tragedi & Comædi fuerunt appellati, vel prisco nomine confusi, histriones, quanquam ab arte illa humili veterum histrionum multum distarent. Inter Tragedos nobilissimus fuit *Æsopus*, & inter Comædos *Q. Roscius*, amicus uterque & fautor *Ciceronis*, præsertim secundus, qui præceptor illi fuit in arte pronuntiandi, quique autor ei extitit, ut Orator primum prodiret, causamque pæne desperatam *P. Quinctii*, necessarii sui, contra *Horcenstum* defenderet, ex qua *Cicero* victor evasit; qui postea ipsummet *Q. Roscium* Comædum in controversia pæne histrionica defendit, in qua puer, qui a *Roscio* in arte histrionica erudiebatur, a *Q. Claudio*, Tarquinienfi, fuerat occisus, & occisor, a *Roscio* in iudicium vocatus, poena damni illati fuit damnatus: quam poenam solvit, sed pro summæ divisione controversia orta est inter *Fannium*, pueri horum, & *Q. Roscium*. *Cicero* in ea Oratione, quam habuit pro *Q. Roscio*, multa affert in ejus laudem, ut aliquan-

do dicat de eo: *Qui ita dignissimus est scena propter artificium, ut dignissimus sit curia propter abstinentiam. Æsopus; & Roscius, histrionea ditissimi fuerunt, & amicus uterque, ut vidimus, Ciceronis, & aliorum principum virorum, qui eo tempore in Republica Romana florebant. Ars ista comica, seu, ut vocabant per abusum, histrionica, in magno honore fuit etiam sequentibus temporibus, ut Nero ipse Imperator inter scenicos actor prodire non erubuerit. Nostris quoque temporibus Tragedi & Comædi illustres fuerunt, ut *Lalrus Riccobonus, & Flaminia*, ejus uxor, alique, quos memorat *Plancus*, at inprimis actrix celebris, *Oldfieldia*, Britannica, quæ, soleani funere elata, magno cum honore Londini in Westmonasterii templo sepulta fuit, justaque ipsa eadem ibidem solverunt Britanni, ac paulo ante immortali Philosopho, *Isaaco Newtono*, solverant. Leges, quibus infamia notantur actores scenici, latas contendit *Plancus* in Gladiatores, & Mimos, Pantomimosque, qui vel crudelitate, vel gesticulationibus obscænis, theatra scedarunt, non vero in Tragedos Comædosque, qui in Tragediarum & Comædiarum recitatione mores corrigunt, & ad virtutem auditores excitant, ut talium Dramatum ratio fert. Hæc & alia in hac brevi Oratione docte ornatè exponit *Cel. Plancus* in artis comicæ, seu histrionicæ, commendationem.*

LETTERE VARIE, E DOCUMENTI AUMENTICI, &c.

id est,

EPISTOLÆ VARIÆ, ET MONUMENTA PUBLICA,
circa opera, & circa verum nomen, cognomen, & patriam,
Guidonis Cagnaccii, Pictoris, opus JOAN-
NIS BAPTISTÆ COSTÆ,
Ariminensis.

Vene-

Venetiis, 1752, 12.

Plag. 2½.

Collectio hæc variarum Epistolarum, aliorumque monumentorum publicorum, quibus docemur inprimis, *Guidonem Cagnaccium*, Pictorem insignem, qui discipulus fuit *Guidonis Rheni*, & qui Pictor aulicus obiit apud *Leopoldum* Imperatorem, postquam apud eum per 20 annos mansisset, non esse ex Castro Durantis, vulgo nunc Urbania, ut in *Felsina Pittrice*, in *Abeccedario pittorico*, aliisque in libris, scriptum fuerat, sed ex Archangeliano, oppido illustri diceceseos Ariminensis, quod ab urbe Arimino 6, vel 7, millia passuum tantum distat. Autorem habet *Jo. Baptistam Costam*, Pictorem eruditum, qui una antiquitatis & Historiæ naturalis studio oblectatur. Ad hoc opusculum condendum maxime fuit excitatus ab Equite *Francisco Nicolao Gaburrio*, Florentino, ejus amico, qui picturæ studio, historiæque pictoriæ, delectabatur, ut *Cagnaccium*, Pictorem insignem, patriæ suæ, ut par erat, restitueret. Exstat in hac collectione *Costæ* Epistola ad Equitem *Gaburrium*, & responso *Gaburrii* ad *Costam*. Exstant item Epistolæ varix *Jo. Petri Zanotti*, Pictoris Bononiensis, Poetæ eximii, & Oratoris disertis, amici ejusdem *Costæ*, quibus itidem ad manifestandam veram *Cagnaccii* originem, verumque nomen, excitatur. Postremo ad edendum præsens opusculum maxime fuit excitatus a *Jano Planco*, Nobili Ariminensi, & Medico primario illius urbis, cujus elegans doctaque huic collectioni præmittitur Epistola, in qua ostendit, communem esse Ariminensium cum Archangeliani civibus causam, ut *Cagnaccius* patriæ suæ restituatur, quæ communis dici possit, tum quia Archangelianum sit in dicecesi Ariminensi, tum quia per multos annos *Cagnaccius* moratus sit Arimini, ubi multas tabulas pinxit, ex qua urbe etiam ad aulam *Leopoldi* Augusti fuerat arcessitus, quanquam ipse, ut indulgeret genio cuidam suo curioso, non ita statim ad aulam illam venisset. *Planco* ostendit in Epistola sua, *Cagnaccium* majorem Pictorem fuisse naturæ, & usu, quam bonarum artium studio, in

A a 2

quo

quo versari deberent Pictores exinii, ut versati fuerunt veteres Græci, & Itali illi, qui decimo quinto Seculo in Italia Picturam, Sculpturam, Architecturam, ceterasque bonas artes, instaurarunt. Merito tamen *Cagnaccius* commendandus est propter egregiam naturam, quam nactus est, qua omnes artes profiteri & excolere possumus, quæ præsertim in imitatione naturæ fundatæ sunt, ut sunt maxime Pictura, & Poësis. Clariss. *Costa* tandem evidenter ostendit, *Guidonem Cagnaccium* natum esse Archangeliani *Matthæo Cagnaccio*, qui, licet Durantinus esset origine, tamen civitati Archangelianæ fuerat donatus, qui apparitor publicus in eo oppido erat, quanquam *Guido*, ejus filius, Pictor scilicet noster egregius, interdum *Cagnaccii* nomen, præsertim Venetiis, in qua urbe aliquantum moratus est cum puella, virili habitu vestita, ex qua mulierum, quas pingebat, exemplaria depromebat, respiceret, & nomen ibi *Guidonis Baldi Canlassii* assumeret, ut nomen illud *Cagnaccii* mitigaret, quod apud Italos fordere videtur, quia quidpiam cane pejus significat. Factum hoc *Cagnaccii* alterius erroris fuit occasio, ut duo nempe crederentur pictores, *Cagnaccius* unus, *Canlassius* alter; sed una eademque persona sunt *Cagnaccius*, & *Canlassius*, ut Clariss. *Costa* ostendit in hac Collectione, quæ relata est inter *Opuscula Calogeriana* in Tomo XLVII, ex quo plura exemplaria seorsim fuerunt edita, ut iis, qui historia pictorica delectantur, Autor noster Clarissimus satisfaceret.

EPISTOLÆ FAMILIARES, AD AMICOS ET NOTOS scriptæ a P. FRANE. LANG,
Societatis Jesu.

Ingolstadii & Augustæ Vindelicorum, sumptibus Jo. Franc. Xav. Czczii & Thomæ Summeri, bibliopol. 1747, 8.

Alph. 1 plag. 13.

Occur-

Occurrunt hic *Epistolarum Centuria due*, quamvis haud omnino puræ, pro conditione tamen scribentis elegantius, ingeniosius, sententiosius, consignatæ. De nominibus eorum, quibus *Epistolæ* missæ sunt, non dubitamus, ficta misceri. Certe satis alicubi vehementer & acriter agere cum amicis videretur Autor, nisi, sub fictis personis vitia perstringi, putandum esset. Scribitur autem, *Centuria priore*, Reinbardo Revissano de difficultate operis, & causis, hæc *Epistolas* non edendi; *Huberto Hortulano* de modo legibusque bene gerendi publica negotia; *Ambrosio Melinoto* de filio rite literis informando; *Julio Tamerina*, quomodo vivendum inter multos; *Symphoriano Busereto*, recens electo Præfuli, gratulatio; *Dominico Lampsonio* de rumoribus contemnendis, deque morbo suo; *Emiliano Veramondo*, se sacro sodalitie cuidam addicenti; *Paulo Riverne*, convictorum nobilium curatori, de bono regimine laudatisque moribus eorum; *Paulo Walkenhofio* de lento progressu considerationum suarum, sub prelo versantium; *Passiano Tarseta* de ejus periculo ex lapsu, & aliis ejus negotiis; *Arbogasto Harpbio*, reprehensio neglectus elegantiorum literarum; *Bohemundo Comiti Sanctacrucio* de spiritus exercitationum sacrarum usu; *Rosno Hamirato* de morte sororis, & ejus fratre, religiosa studia complexo; *Henrieto Solano* de nova dignitate fratri post mortem antecessoris ominanda; *Josepbo Castulo*, ad Academiam abeunti, parænesis; *Joanni Boisfeto*, petitio subsidii pro paupere familia; *Ubaldo*, Comiti Tusculano, quietem meditati; *Matthia Rasoni*, de puerorum inurbanitate querenti; *Franc. Genserico*, juveni vago, de moribus emendandi; *Wolfg. Miriso*, de neglecta responsione querimonia; *Cano Virnia* de *Gintareno*, amico, qui mortuus dicebatur, deque morte *Polemii*, aquis hausti; *Sigism. Lecante* de sacra peregrinatione, cum eodem obita; *Franc. Tenermanno*, gratiarum actio, & *fua-*
sio satis jejuna de Pontificiis sacris amplectendis, quod

Epist. 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15. 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.

- Epist. 24. nova nostra essent, & ambigua; *Adr. Cellario* de status
 25. electione; *Andrea Maronio* de icone Considerationum xri
 26. incidenda, & aliis; *Andrea Alcimo* de characteribus pro typis
 27. a fusore curandis; *Franc. Rotilomio*, Milensi toparchæ, ad pa-
 28. ctum *Marianum* in fodalitio admitti postulanti; *Christophoro*
Caro de stimulis addendis ad egregia. Quoniam autem nimia
 33. esset, ac pæne minuta, sollicitudo, si quidem in singulis ar-
 35. gumentis ac nominibus percensendis moraremur, reliqua po-
 36. tius ex multis seligenda curabimus. Ita vero *Langius* noster
Jo. Taranda, Musicæ præfecto, gratias agit pro labore, cor-
 35. rigendis Considerationibus musicis impenso; *Mauritii* S. R. I.
 Principis, & antistitis *Lambertini*, iudicium honorificum de
 36. scriptis, a se juris publici factis, veneratur; *Rudolpho Vogtio*,
 sacerdoti Cadensi, doctrinæ virtutisque studia commendat, ad
 45. muneris ipsius partes necessaria; scribit porro *Ambrosio Me-*
linoto, non expedire, extra scholas publicas filium privatum
 47. erudiri; *Julio Thamefino* de morte *Equimarii*, egregii viri, &
 49. de Musica scenica; *Jodoco Weidenhoffo* de laudibus libri, ab
 50. ejus fratre publicati; *Thoma Marino*, cathedralis ecclesiæ Can-
 51. onico, de Considerationibus suis publicatis, & illarum editio-
 53. nis occasione; *Marquardo Nasturtio*, iudicium peritorum esse
 53. requirendum in literis proficere volenti; *Jo. Babyla*, ad S.
 56. Crucem sacerdoti, de laudibus ejus facundix; *Simoni Russo* de
 62. literarum mansuetiorum difficultate pariter & præstantia; *So-*
 63. *lano* de turbis civilibus, in urbe concitatis; *Christophoro Im-*
mola, studioso literarum sacrarum, ut se digne præparet ad
 67. functiones, muneri suo convenientes; *Carolo Feranza*, dan-
 74. num ab ignibus passo, consolationem; *Flavio Pollioni* de lite-
 84. rarum humaniorum usu & præstantia; *Aurelio Comiti* de
 93. *Salinas* de librorum prohibitorum lectione; *Henr. Brandio*
 99. de metibus bellicis, deque famoso prædone; *Isidoro Schmir-*
ckio, aulicæ Bibliothecæ præsidi, de genealogia Ducum Bava-
 100. rix; tandemque *Feliciano Resono*, Jur. Utr. Candidato, ratio-
 nem deliberandi præscribit. Ad *posteriorem Centuriam* quod
 2. attinet, monet *Rogierum Abdomirium*, ut solitariam vitam
 agere

agere desiderantibus de sustentatione provideat; <i>Balth. Maronium</i> de poeticis præceptis; <i>Sylvestrum Culirinum Morcanum</i> , oppidi grammateum, nepotem, a studiis aversum, invitum ad illa non esse compellendum; <i>Trebatium Ferolettam</i> de primis literarum mansuetiorum principiis; <i>Petrum Hæstenum</i> de constantia, bonis propositis adjungenda; <i>Sabinum Fuscum</i> de serâ sui cura, ne inter hujus vitæ pericula seducatur; <i>Treb. Ferolettam</i> de necessitate, observationes ex Antoribus faciendi; <i>Pbil. Mandoram</i> de præsentium temporum iniquitate; <i>Franc. Rappelengium</i> , amicam admonitionem sæpius offendere, præceptaque rhetorica paucis exponi non posse; <i>Mauritium Rosanum</i> , ad Hungarica castra legatum, de statu Christiani exercitus ad Albam regalem; <i>Wernerum Nysum</i> de scenica Poesi; <i>Trebat. Ferolettam</i> de modis, observationes ex Autorum lectione conficiendi; <i>Isidorum Schmirckium</i> de conducto præceptore domestico, causa Sisenfi, & aliis; <i>Rufinum Safronum</i> , quid in elegantioribus studiis primo maximeque conandum; <i>Rosensium Oronum</i> , zdilium præfectum, præter alia, cautius agendum esse cum proceribus; <i>Maximil. Vranum</i> , de raris ejusdem scriptionibus, deque motu perpetuo; <i>Aur. Thorassum</i> , de Symbolographia quid sentiat; <i>Jo. Ingelium</i> , in ludis scenicis artem esse primum observandam, in extremis cetera poni; <i>Andream Dantiscum</i> de pravis consortiis vitandis; <i>Jof. Castulum</i> , juvenem Academicum, aberrantem, de reditu ad meliorem; <i>Ferolettam</i> iterum de modis excerpenti; <i>Nysum</i> , Poesin scenicam, & modum struendi theatra, paucis doceri non posse; <i>Arsenium Recaredum</i> , nobilem juvenem, de peregrinatione ad exterâs nationes dissuadenda; <i>Rog. Campianum</i> , nobilium epheborum præfectum, ut illos ad usum literarum excitet continuo; <i>Conr. Ufentem</i> , Capituli Lingensis Decanum, ut periculofum unius viri cum altero sexu commercium impediât; <i>Ge. Stevonem</i> , Elifianz. familiz curatorem, de vindicta Christiana; <i>Lud. Tribaldum</i> de Tragœdia <i>Erkem-</i>	<p>Epist. 4. 7. 9. 11. 12. 15. 19. 24. 26. 32. 35. 36. 37. 44. 47. 48. 51. 55. 58. 60. 70. 74. 78. 88. 90. 95.</p>
---	--

- Epist. 96. *baldis, quondam exhibita; tandemque Patrum Alsenbotum, solidis principiis animum esse firmandum. Ut stili pariter essent documenta, vel inde duos locos excerpamus.*
- Pag. 13. *Epist. 3 Cent. I dicitur inter alia de filio cujusdam: Ad inferiores extra Gymnasti limina mittendum census, ubi amulatio plurimum stimulat animos ad profectum. Umbratiles Pedagogi plerumque rem suam curant, ut nempe vivant commode, non semper suorum solliciti, quod deberent. Hinc aggrodi solent calide, mox in frigus recidunt, tandemque jacent penitus, laboris tadio, & sua impatientia, fracti. Quale hinc commodum alumnis? Item*
138. *Epist. 45: Qui suadeam, umbratile studium prababeri publico? Attende tyronis indolem. Si felici pollet, ad aliora solus non excitabitur, impulsu amulationis defectus. Si rudi, se ipsum non erubescet, nec gloria cupidus, nec ignavia pertasus. Si desit, cui pugnet, languidus sordet domi, ipse miles & imperator sibi, primus & ultimus. Fortis machina est laudis desiderium inter honestos. Committendus igitur filius tuus cum amulis est, ut acrius ascendatur ad pugnam, & inde ad victoriam. — Quis & menda ceterorum profunt ad profectum, ut viperæ ad pharmacum. Vitare vitiosa discit, qui alios errare conspiciit. Ingens lucrum, aliena e ruditate sapere. — Adde, quod jucundum, partiri laborem inter plures. Unus dum sua peragit, respirat alter, ut alacriter in arenam redeat. Sic ludus publicus exercet suos, at citra tedium. Scholæ solitaria bis emolumentis deficit. Difficile onus consent. periti, continus ferram trahere, nec respirare a motu. Promtius laborat, laborem qui mutat. Declamatorium quidem nonnihil observantes, Annaum potius legere, quam Tullium, nobis videmur. Vincit tamen ille stilus elegantia sua, quæ ei non omnino nulla est, plurimorum illius Ordinis fodalium aut sordes, aut affectationem.*

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCLIII.

NOVUS THESAURUS JURIS CIVILIS ET CANONICI, continens varia & rarissima optimorum interpretum, imprimis Hispanorum & Gallorum, opera, tam edita antehac, quam inedita, in quibus utrumque Jus emendatur, explicatur, atque ex humanioribus literis, antiquitatibus, & veteris ævi monumentis, illustratur. Ex collectione & Museo GERARDI MEERMANNI, JCi, & Reipublicæ Rotterodamensis Syndici.

Tomus III.

Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1752, fol.

Alph. 7.

Quam spem jam e conspectu hujus *Thesauri* conceperamus, fore, ut ei per editionem Fragmentorum veterum Græcorum Jctorum e MSto a Clariss. *Rubkenio* multum dignitatis & ornamenti accedat: ea spes postea multo magis aucta est atque confirmata, cum ad nos relatum esset de editione *Librorum* adhuc ineditorum, e *Basilicis*, eidem *Thesauri* inferendorum, quod eo majoris æstimandum est, quo diutius eruditi horum librorum editionis desiderio flagrarunt. Quis enim nescit, Græcos Juris Romani, imprimis *Justiniani*, interpretes præcipuos esse

Bb

fontes,

fontes, ex quibus Jurisprudentia optime explicari illustrarique possit? Et unde majorem utilitatem doctrinamque *Cujacius*, aliique docti interpretes, hauserunt, quam ex iisdem his Græcis interpretibus? Atque propterea *Meermanno*, V. C. incredibiles agendæ sunt gratiæ, quod reipublicæ literariæ hoc insigne beneficium tribuerit. Ipse vero *Thesaurus* quantum eo ornamenti & splendoris accipit! Nam, cum hæc fragmenta contineat, sane inter ipsos Jurisprudentiæ fontes numerare eum necesse est; quanquam eorum gratia, qui recte fontibus uti possunt, optandum foret, ut separatim excudantur. Hoc in *Tomo* initium sit editionis Græcorum fragmentorum promissæ. Sed ordine procedemus, & de singulis, in hoc *Tomo* comprehensis, scriptis more nostro ac consuetudine differemus. Ceterum monendum est, hunc *Tomum* omnibus partibus esse superioribus *duobus* similem, tum quoad impressionem, & chartam, tum & quoad Præfationem, in qua *Meermannus* more suo de scriptis, huic *Tomo* insertis, & Autoribus illorum, agit.

Scripta, quæ hic *Tomus* continet, sunt hæc: 1) *Thallesi, Theodori, Srephani, Cyrilli*, aliorumque Jurisprudentum Græcorum, Commentarii in Tit. D. & C. de Postulando, sive de Advocatis, Gr. & Latine, ex editione & cum notis *Dav. Rburkenii*; 2) *Nic. Antonii* de Exilio, sive de exilii pœna nova & antiqua, exulunque conditione & juribus, Libri III; 3) *Gul. Ramelini* Tractatus de successione ab intestato; 4) *ejusdem* Edictum perpetuum *Salvii Juliani* restitutum; 5) *Jo. Matthæi Magni* Rationum & differentiarum Juris Civilis Libri duo: prior de actionibus arbitrariis, alter de eo, quod interest; 6) *Gul. Dyomeni* Tractatus de formulis copulatis & disjunctis, ad *Salvii Juliani* nobilissimum locum ex libro ejus singulari de ambiguitatibus; 7) *Jos. le Gendre* Episcopale judicium, adversus calumniam *Jac. Goshofredi* acerrime defensum, nec non ab omni falsi suspitione vindicatum; 8) *Polycarpi Sengeberii* Disceptatio de mutuo adversus *Claudii Salmasii* novum dogma; 9) *Josephi ab Exea & Descartii* Recitatio solennis ad l. un. C. de Palatiis & domibus dominicis Lib. XI.

10) *Eduardi Henrysonis* Comment. ad Tit. X Lib. II Inst. de Testamentis ordinandis; 11) *Ejusdem* pro *Egwin. Barone* adversus *Anton. Goveanum* de Jurisdictione *Libri II*; 12) *Guil. Prouseau* Recitationes ad L. 23 D. de Reg. Jur.; 13) *Eduardi Caldera* de erroribus Pragmaticorum *Libri IV*, totidemque variarum lectionum; 14) *Pagenini Gaudenti* de Justiniani seculi moribus nonnullis *Partes duæ*. Accedit de lege, quæ feminas a successione repellit, Exercitatio. De singulis jam disseremus.

Recte initium facit *Commentarius Gr. Thalelai, Theodori, Stephani, Cyrilli, aliorumque Græcorum Sciorum, ad Tit. D. de Postulando*, ejus editionem curæ Cl. *Rubnenis* debemus. Qui, cum hoc fragmentum in Bibliotheca Lugdunensi Bat. sub finem MSti Synopseos Basilicæ, quod cum editione quadam comparare vellet, invenisset, autoritate *Thalelai, Stephani, Theodori, & Cyrilli*, præclaris in Jurisprudencia nominibus, commotus est, ut illud describeret & ederet. Codex, ex quo sumtus est hic Commentarius, *Is. Voffii* fuit, recentior quidem, sed tamen nitidissime scriptus, cujus librarius sine dubio Græcus natione fuit, quod Latine, quæ ei inserta sunt, verba tam vitiose sæpe scripta sunt, ut eorum sensum ne conjectura quidem interdum assequi liceat. Exemplum vero illud antiquum, ex quo Codex hic descriptus est, temporis atque vetustatis mordacitatem subisse videtur. Testantur hoc crebræ lacunæ: atque adeo ipse librarius, *ἐλλείπει ἢ*, inquit, *τὸ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος*, sub finem, quanquam ibi tantum parvum Scholion deest. MStum ipsum deficit in *leg. ult. Bas. Lib. VIII pag. 436*, his verbis: *Γίνεται σύνδικος καὶ διὰ κωνσταντίας* - - -. Totius vero operis œconomia hæc est. Primum contextus ita comparatus est, ut, exceptis paucis quibusdam variis lectionibus, nihil differat ab eo, qui in magno illo Basilicorum opere reperitur. *Lib. VIII Tit. I pag. 394 seq. & Tit. II pag. 410 seq.* subjecta sunt textui, præter *Thalelai, Stephani, Theodori, Cyrilli, & Gebida*, interpretationes & animadversiones, Anonymi cujusdam partim longioræ, partim brevioræ, Scholia, quorum in numero quoque ejus sunt,

qui a studio quærendi *ἀντινομίας* dictus est *ἐναντιοφάνης*, sive *ἐναντίας*: nec minus quædam *ἐκ τοῦ κατὰ πόδας*. Interpretationum, quæ sine nomine Autoris, forte culpa librariorum omisso, peritæ sunt, quosdam *Rubnkenius V. C.* tribuit *Thaleleum, Stephano, & aliis Jctis*. Quædam horum Scholiorum sunt etiam in *Basilicis*, sed tamen hic multo pleniora, neque facile titulus est in *Basilicis*, ubi tantus numerus Scholiorum & Interpretationum sit congestus. Unde *Cl. Rubnkenius* aliquando, hunc librum singularem fuisse, putaverat, quem in gratiam Advocatorum ex omnibus interpretationibus Græcus interpres, & Jctus, congerisset, textu *Basilicorum*, tanquam fundamento, posito. Sed, re melius considerata, hos duos Titulos cum Scholiis & interpretationibus ex multo pleniore exemplo *Basilicorum*, quam hodie exstat, fuisse delumtas, putat. Atque, re vera olim exstitisse exempla *Basilicorum* uberiora Scholiis, & adhuc exstare, testatur Codex ille *Coislinianus*, quem *Montefalconius* in *Bibl. Coislin.* pag. 216 commemorat & recenset. *Antonius Augustinus* quoque longe pleniora *Basilica* habuisse videtur, quam sunt *Fabrotti*, ex quibus in Tractatu *de Nom. Pand.* pag. 342 & 347 duo loca commemorat, quæ in *Fabrotteis* non exstant, sed in nostro pag. 4 inveniuntur. Deinde etiam *Quantachuegnas de Jurisd. U imper.* pag. 257 in hoc *Thesauro* commemorat Scholia quædam, adhuc inedita, ad *Tit. Digest. de Procurat. U Defensor.* ex *MSto*, quæ, in editione *Fabrotti* frustra quæsitâ, hic invenies. De Autoribus harum interpretationum hæc est *Rubnkenii* sententia: *Thaleleum, Stephannum, & Theodorum*, eosdem fuisse; quorum opera *Justinianus* usus sit in constituendo Corpore Juris, quod & nuper in novissima *Theophili* editione firmis argumentis confirmatum est. De *Cyrillo & Gobida* adhuc incertum est, præterquam quod post tempora *Justiniani* vixisse videntur. Inter omnes hos interpretes primum locum obtinet *Thaleleus*, unde Scholiastes *Basilicorum Tom. V pag. 737 τὸν τῆς νομικῆς ὀφθαλμὸν* jure appellat. Etenim, præter eximiam ejus in Jure scientiam, acerrimumque ingenium, reperies in eo facillimam Juris scientiæ traden-

dæ methodum, incredibilem diligentiam in quærendis iis locis, e quibus hausit *Justinianus*, quos, oprabile esset, omnes interpretes ejus temporis consuluisse. Sic pag. 41 commemorat *l. 1 C. de Error. Advoc.* multo plenior, quam hodie existat; pag. 40 locum *Pauli ex Tit. Dig. de Postulando* allegat, qui hodie non reperitur. Quod vero ad curam attinet, a *Cl. Rubnkenio* in hac editione comparanda adhibitam, id laudis ei necessario tribuendum est, quod multa loca corrupta partim e fontibus, partim e conjecturis, egregie feliciterque emendavit. Latina versio textui Græco tam accurate respondet, ut magis fidelis, quam ornata, esse videatur, quantum & hoc ei non deest. Ceterum in multis & difficilibus locis, & obscuris, emendandis & illustrandis insignem ei operam præstiterunt communicatæ animadversiones *Celeb. & Græce inprimis docti Gerh. Scheltingæ*, cujus benevolentiam & in illis locis, & in Præfatione, laudat. Nunc quidem prior horum Fragmentorum pars prodit. Reliquam partem, de *Procur.* scilicet & *Defensor.* propter multos *Cl. Editoris* labores & occupationes in sequentem *Tomum* differre coactus est. De scriptura vero, operarumque diligentia, hujus partis hoc inprimis prædicandum est, eam omni laude & elegantia multum superare reliquas hujus *Ibesauri* partes, quod sine dubio curæ atque diligentie ipsius Editoris tribuendum, qui ejus corrigendæ munus ipse in se suscepit, cum reliquæ imperitis relinquerentur. Ceterum, quamvis, quoniam hoc fragmentum primum prodit, necessarium forte cuiquam videatur, loca quædam inde commemorare, ut eo magis præstantia ejus & utilitas appareat: tamen, ne imperitis Græcæ linguæ nauscam moveamus, hac opera superfedebimus, cum præsertim nullo modo dubitemus, quin periti harum rerum æstimatores bene sciant, quantum utilitatis Græcorum interpretum cognitio afferat ad *Jus Civile* melius intelligendum, ipsumque *Commentarium* lecturi sint. Id tantum affirmamus, magnam horum interpretum esse utilitatem, magnamque opportunitatem. Animadversiones, quas *Doctiss. Rubnkenius*, ut recte sit in talibus libris, non tam crebras adjecit, ita sunt comparatæ, quemadmodum ab eo, qui de literis Græcis jam præclare esset

meritus, sperari poterant; emendationes ex fontibus ductæ, & certæ, conjecturæ felices, interpretationes non contortæ, sed textui convenientes. Et quid amplius in brevibus animadversionibus querendum esse existimes? Ostentatio ambitiosa eruditionis, nullo modo ad librum pertinentis, longe aliena esse debet ab his animadversionibus, & a vere doctorum hominum laboribus.

Sed age tamen, commemoremus quasdam animadversiones & emendationes Doctiss. *Rubnkenti*. Pag. 4 pro περιτομας ἦτοι τὰς θήκας, quod invenit in MSto, legit πρωτομας, quo verbo imagines denotantur, quodque, ut in nota doctissime docet, recentioribus temporibus dicitur de Imperatorum effigie, quo sensu & hic sumi debet. Per θήκας autem intelligit quasdam cellas & ædiculas, in quibus hæc imagines asservabantur. Pag. 6 offendit in nota, Græcos interpretes *Ulpiani* verba in *l. 1 §. 6 D. h. t.*, quæ vehementer torserunt interpretes, recte convertisse, qui passi sunt, se in scenâ honorari, καὶ ἠέσχορτο τὴ λαβεῖν ἐν τῷ κενερίῳ καὶ τιμῆ θήκῳ. Nam honorari eo in loco nihil aliud est, quam præmium accipere, quod in nota pluribus adhuc exemplis confirmat. Pag. 27 pro κλημάτων οὐκίαν e leg. 6 Cod. de Bon. qua lib. ubi laboribus suis invenitur, recte emendat κλημάτων οὐκίαν. Ex quibus jam fatis apparet, quanta ingenii vi & eruditionis abundantia hæc Fragmentorum editio ab eo parata atque ornata sit.

Jam sequuntur *Nicolai Antonii de Exilio Libri tres*, celeberrimi notique eruditus viri per *Bibliothecam Hispanam*. Cum vero hic vir præcipua in literis humanioribus floruerit doctrinæ laude, quis non vel exinde statim colligere potest, qualis esse debuerit Juris interpretis? Accedit huc præceptoris auctoritas, *Francisci Romos del Manzano*, e cujus schola & disciplina prodiit, quem si quis cognovit, statim & de discipulo magnifice sentiat, necesse est. Eruditionis laude fama que conspicuus, magnis in republica honoribus fuit ornatus. Hos *de Exilio* Libros, cum vix 23 ætatis annum attingisset, scribere cepit, quos cum ostendisset præceptoris, *Francisco Ramos*, hic

eos monstravit *Jos. Fern. Retefio*, qui eo tempore de eadem materia scribere in animo haberet. *Antonius* eos postea majori studio & cura elaboratos A. 1658 edidit. Recessit interdum a sententia commilitonis sui, *Retefii*, qui, hac diffensione commotus, proximo anno novam Commentarii ad *Tit. D. de Interd. & Releg.* editionem fecit, in quo honorificentissime *Antonii* sententiam aut approbaret, aut justis & validis argumentis refutaret. De horum duumvirorum studio & labore in hac re hoc est *Majansii* judicium: *Si utriusque scriptoris opera inter se conferantur, Nic. Antonii Libri de Exilio externa eruditione praestant Retefii Commentario legali. Illius doctrina amenior, & magis exquisita: hujus minus exquisita, & paratu difficilior. Illius dictio duriuscula & obscuriuscula, hujus suavior & dilucidior. Nicol. Antonius scripsit eruditus; Jo. Retefius omnibus, uterque summa diligentia & maximo judicio. Antonius ante obitum labori suo 423 additamenta in exemplo suo adjuaxerat, quod postea in Bibliothecam regiam fuit delatum. Hinc Majansius eorum copiam Meermanno fecit, qui ea quoque in hoc *Thesauro* suis locis inseruit. Sed jam de totius operis ratione quaedam dicemus. Liber primus continet XVI Capita, quorum primum enumerat eos scriptores, qui recentioribus & antiquis temporibus ante Antonium de exilio scripserunt. Cap. II traditur orthographia, etymologia, & definitio, *exilii*. Ducitur a *se-lum*, ut *extorris a terra*, definiturque per commutationem loci cum ignominia. Cap. III ostendit, exilium non recte numerari inter poenas serviles a quibusdam JCtis. Cap. IV demonstratur, exilium esse antiquissimam poenam, quam homines ipsa natura duce elegerint. Unde Cap. V commemorantur antiquissima exilii exempla apud Romanos. Antiquitas enim Romanis usitatum fuit, ut alicujus criminis accusati, voluntario exilio ante sententiam poenam effugerent. Unde *Cicero* dicit: *Exilium non est supplicium, sed perfugium, & portus supplicii*. Cap. VI nomen & usus exilii voluntarii per exempla confirmatur. Cap. VII agit de aquae & ignis interdictione. Cap. VIII quaeritur, a quonam tempore is jus civitatis*

vitatis amittat, quem populus hostibus tradiderit. De quo inter antiquos Jctos non convenit; quod patet exemplo *Habilii Mancini*, quem cum propter invidiam Numantini fœderis pater patratus ex Scto Numantinis dedidisset, eumque illi non recepissent, posteaquam *Mancinus* domum rediisset, neque in Senatum introire dubitasset, *P. Rutilus* Trib. pleb. de Senatu jussit educi, quod eum jus civitatis habere negaret, quem pater patratus ex Scto jussu populi tradidisset. *Cic. de Orat. I; 40.* Eaque quaestio docte & acute definitur, ut ipsius adeo *Balduini* diligentiam in *Jurispr. Muciana*, ubi de eadem re agitur, superare videatur. *Cap. IX* agit de pœna proscriptionis *Sullana* & Triumvirorum. *Cap. X* continet triplicem divisionem *Marciani* in *l. 5 D. de Interd.* de exilio ratione loci, ostenditque, *latam fugam* esse prohibitionem veniendi in certum locum, quod deinde pressius explicatur. *Cap. XII* loquitur de potestate magistratuum urbanorum in exilium mittendi; *Cap. XIII* de eadem potestate magistratuum provincialium; *Cap. XIV* de prohibitione omnium locorum, excepto unico, quod alterum genus exilii est; *Cap. XV* de tertia specie, nempe de relegatione in insulam; *Cap. XVI* de insulis, in quas relegabantur, ut *Balearibus*, *Sardinia*, *Corfica*, *Gyaro*, *Seripho*, *Britannia*, &c. *Liber II* habet *triginta quinque Capita*. *Primo Capite* agitur de divisione exilii in *deportationem* & *relegationem*. *Cap. II* ostendit differentiam inter utramque; primo scilicet, hanc nunc perpetuam, nunc temporariam, fuisse, illam semper perpetuam. *Tertium* loquitur de exilio tutorum, quod vel ad certum, vel in perpetuum, tempus duraret, & ejusdem effectibus; *Cap. IV* de *Ostracismo*, Græcorum relegatione decenniali; *Cap. V* de origine deportationis, per eamque amissione juris civitatis; *Cap. VI* de deportatorum jure testandi, de quo vehementer pugnatur inter Interpretes. *Cap. VII* ostenditur, deportatum frui quidem jure gentium, sed non jure civitatis. *Cap. VIII* dicit de matrimonio deportatorum; *Cap. IX* de donatione inter conjuges exilii causa, & an per exilium confirmetur donatio, mortis causa facta.

Etia. *Cap. X* docet, deportatum non prohibitum esse rebus facti, sed rebus juris, & discernitur, an electio sit res facti, quod in *Capite sequenti* ulterius explicatur, demonstraturque, deportatum posse eligere, quia sit res facti. *Cap. XII* ostendit, cum deportatione non conjunctam esse amissionem libertatis, ut quidam doctores voluerunt. *Cap. XIII* docet, per relegationem non amitti jus civitatis. *Cap. XIV* loquitur de infamia, quæritque, an conjuncta sit cum relegatione, & quomodo in condemnatione possit effugi. *Cap. XV* ostenditur alterum discrimen inter deportationem & relegationem, scilicet deportationem semper sequi confiscationem bonorum, relegationem non item. *Cap. XVI* ostendit, deportatum jus suum persequi debere per actiones utiles. *Cap. XVII* de bonis dicitur, quæ deportatis non eripiebantur, aut quæ per testamentum militare acquisita. *Cap. XVII* quæritur, an fideicommissum, servo deportati relictum, vim suam habeat; *Cap. XIX*, an fideicommissum possit relinqui deportato, ad *leg. 7 D. de Leg. ii.* *Cap. XX* ostenditur, deportatum non posse relinquere fideicommissum. *Cap. XXI* locus *Cic. Verr. I* de *Sullana* proscriptione, & de jure proscriptorum, acquirendi per testamenta, explicatur. *Cap. XXII* de divisione bonorum condemnati & deportati ante *Justinianum* agitur. *Cap. XXIII* continet jura *Justinianea* & *Hispanica* de bonis proscriptorum. *Cap. XXIV* loquitur de vitico exulum, docetque, per relegationem non amitti bona. *Cap. XXV* docet, fiscum satisfacere debitoribus condemnati. *Cap. XXVI* adhuc aliæ differentiæ traduntur inter deportatos & relegatos ratione loci & judicis, ubi simul quædam notantur de jure gladii præsidum provincialium, quod deinde *Cap. seq.* pressius explicatur, doceturque, omnibus temporibus Romani imperii Præsides Romanos omnes habuisse jus gladii. *Cap. XXVIII* ea quæstio solvitur, an Proconsules & Præfecti Prætorio habuerint jus deportandi. *Cap. XXIX* docetur, cur Imperatores aliis non facile jus deportandi dederint. *Cap. XXX* continet ultimam differentiam inter deportationem & relegationem, quod scilicet illa est capitalis, hæc non; & *Cap. XXXI* ea quæstio

stio discernitur, an relegatio sit pœna corporalis. *Cap. XXXII* de relegatione dicitur secundum Jus Canonicum; *Cap. XXXIII* de pœna eorum, qui non obtemperant pœnæ exilii. *Cap. XXXIV* docet, an, qui sine permisso ex exilio redierit, in templa tuto confugere possit, quod & in *sequenti Capite* explicatur, refutanturque argumenta adversariorum. *Tertius Liber* divisus est in *IX Capita*. In *primo Capite* agitur de restitutione a temporali exilio; *Cap. II* de restitutione a perpetuo exilio, & de potestate restituendi; *Cap. III* quaeritur, an iudex interdum possit sine permisso & auctoritate Imperatoris restituere; *Cap. IV* agitur de restitutione & indulgentia, scilicet de indulgentia generali & speciali; *Cap. V* docet, quænam jura per restitutionem recuperentur; *Cap. VI* agit de bonis, quæ per restitutionem redduntur; *Cap. VII* de usu bonorum; *Cap. VIII* de juribus, quæ olim deportatis competebant, aut speranda erant; *Cap. IX* de bono hodierno, & de discrimine proscriptorum, eorumque juribus. Ceterum, quæ jam a nobis commemorata sunt, omnia singulari prorsus eruditione doctrinæque abundantia ex omnibus scriptoribus sunt explicata, testanturque de eximia in omni literarum genere cognitione. Cujus rei, nisi propter angustias paginæ properandum nobis esset ad reliquas hujus *Theauri* partes, Specimina quædam proponeremus.

191.

Tertium locum obtinet *Guilhelmi Ranchini Tractatus de Successione ab intestato*, qui Lugduni Batav. A. 1594 in officina *Hugonis a Porta* editus est primo. Cujus *Cel. Viri* quævis multa jam existent in rempublicam literariam egregia merita, tamen hic liber præcipuum locum obtinet, quippe, cum ex antiquo Jure Romano, Responsisque veterum *JCtorum*, Constitutionibus Imperatorum, præsertim vero ex *Nov. CXVIII*, & Jure Gallico, materiam de successione ab intestato egregie explicet, longe omnibus anteponeendus est, qui de eadem re scripserunt, inprimisque dignus erat, qui, cum ejus exempla desiderarentur, denno prelo subiceretur. Notandum est, *Jo. Wynæum* quendam hunc libellum suo nomine Francofurti A. 1603 edere ausum esse; unde satis apparet, quam incognitus fue-

fuerit JCtis Germanis hic Tractatus. Persequitur *Ranbinus* omnes gradus successionis ab intestato; unde non necessarium existimamus, uberiorem ejus descriptionem Lectoribus dari. Id tantum monemus, Autorem conatum esse restitutionem *Sciti Orphitiani & Tertulliani*.

Sequitur *Ejusdem Ranbini Edictum perpetuum Salvii Juliani restitutum*, quod Parisiis ex officina *Plantin*, apud *Hadr. Perrii* A. 1597, 8, prodiit. Dudum jam *Eguinarius Baro* in *Manualibus Juris* verba hujus Edicti ex legibus restituere & colligere tentaverat; sed sæpe ad Edictum perpetuum pertinere putavit ea, quæ responsis & interpretationibus prudentum debebantur. Secutus hunc est *Stephanus Perraus*, qui Edicta Prætorum ex libris *Pandectarum* deinceps excerpta edidit Parisiis apud *Gulielmum Nigrum* A. 1564, 4, non feliciore tamen successu. Nam ea tantum fragmenta collegit, quæ in *Digestis* reperiuntur, sed tanta negligentia, ut plura præterierit; neque meretur inter compilatores Edicti perpetui numerari. Utrumque longe superavit *Ranbinus*, sed tamen multa reliquit adhuc eruditorum diligenti disquisitioni. Neque ordinem Edicti perpetui servavit, sed fragmenta tantum secundum ordinem Titulorum in *Pandectis* proposuit, quem secuti sunt plures, in quibus & *Abr. Wislingius* in editione *Fragmentorum Edicti perpetui* *Franequ.* 1733, 4. *Ranbinus* quoque promiserat, ordinem Edicti perpetui, animadversionesque super eo, se editurum, sed ea spes eventu caruit. Ceterum hoc *Ranbini* Edictum reperitur in *Schminckii* Collectione.

Jo. Matth. Magni (*Gall. le Grand*) *Rationum ac differentiarum Juris Civilis Libri duo*, qui sequentem locum obtinent, non eodem tempore prodierunt. *Liber primus de actionibus arbitrariis* prodiit primo separatim A. 1602 *Andegavi* 8, apud *Jo. Hernaltum*; postea rursus A. 1600 simul cum libro *de eo, quod interest*, Parisiis apud *Petr. Bertalum*, 8, editus est. Vitam ejus describit *Meermannus* in Præfatione. Disitur in titulo *Carmentis*, neque tamen *Jo. Lironius* in *Bibliotheca Carmentis* hujus *Magni* mentionem facit, cum tamen aliorum Virorum eruditorum *Carmentis* vitas describat diligentissime.

gistro usus est summo *Cujacio*, quem ipse *Lib. I Cap. 19 & 20, & Lib. II Cap. 19, præceptorem suum* appellat, quanquam non veretur, interdum a sententia *Cujacii*, præceptoris sui, idoneis argumentis commotus, recedere. Professore fuisse eum Juris, patet ex Dedicacione; quanquam incertum est, utrum Aureliz, an vero Andegavi. Eum certe postea fuisse Professore Aureliz, autor est *Franciscus Davydargentius* in Præfatione *Notarum Juris selectarum*. Horum librorum scribendorum occasionem ei præbuerunt duo scripta de eadem re *Gabr. de Gass*, quorum alterum *de actionibus arbitrariis* Aureliz apud *Elig. Gibier. A. 1576, 4*, alterum ad *Tin. Cod. de Sentent. pro eo, quod interest*, apud eundem, *A. 1578, 4*, editum est. Neque negandum est, *Magni* de hac re operam inter præstantissimam & præcipuam Juris Romani scripta referri debere. Neque ullum invenies Juris Interpretem, qui de difficili hoc loco actionum arbitrariorum tam erudite & acute egerit. Locus autem de eo, quod interest, etiam jam a multis inter prætibus tractatus est, tamen hic *Magni* labor *Anton. Contii & Donelli* de hac re scriptis, nisi præponendus, at certe æquiparandus, est. *Primum Caput Lib. I* tradit divisionem fundamentumque divisionis actionum stricti juris & bonæ fidei. *Cap. II* ostendit, cur dolus malus, causam dans contractui, bonæ fidei totum contractum ipso jure irritum faciat. Ubi Autor adhuc antiquam istam, sed a *Noardio* in Tractatu de Formula emendandi doli mali recte rejectam, sententiam defendit. *Cap. III* agitur de actionibus in bonum & æquum conceptis, & de discrimine ab actionibus bonæ fidei. *Cap. IV* explicantur Quæstiones duæ, de actionibus stricti juris: scilicet, de pactis in continenti adjectis, & de usuris exhibitis contestatione præstandis. *Cap. V* venit ad actiones arbitrarías, ostenditque, quomodo differant ab aliis generibus actionum. Ipsas actiones arbitrarías sic describit. Actiones arbitrarie sunt, quarum formulæ ex Edicto Prætoris additur arbitrium judicis, quo judici permittitur, ut ex arbitrio suo jubeat actori satisfieri ita, ut, si reus ante sententiam dictam arbitrio judicis pareat, condemnationem effugiat. Atque hæc sen-

ten-

tentia multis & idoneis argumentis confirmatur. *Cap. VI* ostenditur, rei vindicationem non esse actionem arbitrariam, tum quia ipsius natura & formula, tum quia & alia Juris Civilis precepta, id non permittant. *Cap. VII* explicatur differentia arbitrii judicis in his actionibus, & litiæ æstimationis, quæ post sententiam demum arbitrio judicis fit, & ex hac observatione leges enodantur, ex quibus doctores omnes actiones reales arbitrarias putant. *Cap. VIII* loquitur de actione confessoria & negatoria, docetque, cur non sint actiones arbitrariæ. *Cap. IX* continet discrimen litiæ æstimationis ex jurejurando actoris post sententiam, & hujus arbitrii judicis, a quo actiones arbitrariæ nomen habent. *Cap. X* ostendit discrimen inter has actiones arbitrarias & eas, quæ Jure Romano appellantur arbitria. *Cap. XI* rejicitur sententia quorundam Jurisconsultorum de his arbitriis, ostenditurque, cur ea stare non possit. *Cap. XII* explicat, in quonam differat condemnatio; quæ fit in litiæ æstimatione, a sententia judicis. *Cap. XIII* docet, quænam actiones ad arbitrarias sint referendæ, ubi simul explicatur §. *Præterea Inst. de Actionibus*. *Cap. XIV* agit de actione quod certo loco, ostendit fundamentum Edicti prætorii; docet, quando locus sit huic actioni, & quid efficiat differentia loci & temporis. *Cap. XV* agit de causis actionis arbitrariæ, & cur hæc præ aliis præcipue sic nominetur. *Cap. XVI* tradit de effectu actionis arbitrariæ in alternativis locorum, rerum; & personarum; *Cap. XVII* de officio judicis in actione arbitraria; & quænam res in condemnatione possint comprehendere. *Cap. XVIII* definitur, an ratione temporis arbitraria actio locum habeat, ubi simul discrimen ratione loci & temporis ad *l. Quodsi Epheſi. pr. D. eod. Tit.* ostenditur, atque explicatur. *Cap. XIX* agit de obligatione fidejussoris in actione arbitraria; eamque non majorem fieri, debitore principali non solvente, ostenditur, quod secus est in actionibus bonæ fidei. Simul explicatur difficilis ille locus *l. Centum Capue D. de eo, quod certo loco*, & comparatur cum *leg. Quæro. Tit. eodem*. *Cap. XX* ostenditur differentia earum rerum, quæ oriuntur ex obligatione, & earum, quæ officio judicis conti-

nentur, ubi simul *l. ult. D. sed.* explicatur. *Liber II, de eo, quod interest,* continet *Capita XIV.* *Primo* ostenditur, quid sit sententia, decretum, interlocutio, res judicata, & quomodo dici possit, sententiam semper esse certam. Deinde *sequente Capite* explicatur, quid sit, *quod interest,* & an non tam lucrum, quam damnum, contineat. *Cap. III* agit de clausula illa, *quanti ea res est,* quomodoque *ab eo, quod interest,* differat. *Cap. IV* docet, quomodo poena, usura, & quod interest, sint diversa. *Cap. V* varias species ejus, quod interest, proponuntur, quaedam divisiones veterum rejiciuntur, & questio definitur, an ex vindicta ad id agi possit. *Caput VI* agit de eo, quod communiter, & quod singulariter interest, & quaeritur, an quoad jus spectetur singulariter, quod interest; *Cap. VII* de eo, quod interest circa rem. *Cap. VIII* traditur differentia formularum *ex re, circa rem, & extra rem.* *Cap. IX* ostenditur, quomodo id, quod interest, sit estimandum, & an id quoque in iis speciebus fieri possit, ubi duplum excedit, & denique quinam dicantur casus certi & incerti. *Cap. X* loquitur de fraudibus in contractibus, & de imperitiis artificis, artem aliquam profitentis, & ratio commemoratur, quare in his speciebus casus obligationis locum habere non possit. *Cap. XI* continet differentiam obligationum dandi & faciendi, docet naturam obligationis, ex quibus peti potest id, quod interest, & quaeritur, an is, qui factum promisit, cogi possit ad factum illud necessario praestandum, quod recte negatur. *Caput XII* loquitur, de tempore, a quo id, quod interest, computatur in negotiis stricti juris. *Cap. XIII* agit de natura & usu conditionis triticariae, & tempore computandi id, quod interest in obligationibus stricti juris; *Cap. XIV* de tempore computandi id, quod interest, in negotiis bonae fidei, ubi simul occurritur dubitationibus quibusdam contra hanc sententiam. Hic est conspectus totius hujus libelli, ex quo satis apparet, quanto ingenio & eruditione conscriptus sit, quantumque testimonium sit de scientia hujus *Magni* in Jure Civili.

Non minoris pretii est sequens Tractatus: *Gustolmi Dymeni Tractatus de Formulis quibusdam copulatis & disjunctis,*
ad

ad Salvii Juliani locum ex libro de ambiguitatibus, Lovani-
 apud *Jo. Masum*, 1606, 4. Natus *Dyemenus* Roterodami
 A. 1508, patre usus *Arnoldo*, matre *Hadriana Eyk van Hove*.
 Primo Lovanii literis humanioribus operam dedit, postea, ad
 alias quoque universitates literarias profectus, Aureliz Doctor
 Juris factus est. Post reditum in patriam primam Mechli-
 nii, deinde Ultrajecti, multis maximis honoribus perfun-
 ctus, A. 1583 mortuus est. Acutissimum ejus ingenium, in-
 signisque scientia, satis apparet ex hoc libro, in quo *l. 13 D.*
de Reb. dub. præsertim ex Dialectica explicare & illustrare,
 & ex collatione trium editionum, *Haloandri*, *Roberti Stepba-*
ni, & *Tavrelli*; verba *Juliani* restituere, conatus est, ubi & si-
 mul multas alias leges, in quibus aut copulationes, aut disjun-
 ctiones, reperiuntur, explicat & emendat. Digna erat hæc
 materia, quæ a *Dyemeno*, acutissimo viro, explicaretur. Nihil
 difficilius obscuriusque est in tota Dialectica, quam hic locus,
 & in omnibus legibus Pandectarum nulla est, quæ tantam mole-
 stiam creaverit interpretibus, quam eadem illa *lex 13*. Atque *Dye-*
menus omnium eorum, qui ad hanc legem commentati sunt,
 quorum fere infinitus est numerus, diligentiam, judicio *Meer-*
manni, superavit, quanquam adhuc quædam loca inveniuntur,
 in quibus ei assensum præbere non possumus. Libellus qui-
 dem brevis est, sed tamen tota *lex 13* explicatur tam ex Dia-
 lectica, & Jurisprudencia, quam ex literis humanioribus.

Jo. le Gendre Episcopala Judicium adversus calumnias Pag. 333.
Jac. Gotbofredi acerrime defensum, nec non ab omni falsi sus-
spicione plèniissime vindicatum, quod nunc sequitur, Parisiis
 apud *Rulandum* A. 1690, 4, editum est. Acerrimus defensor
 est *le Gendre* Episcopalis Judicii. In hoc Tractatu tres
 leges, quas *Jac. Gotbofredus* suppositas putaverat, & ad cal-
 cem *Lib. XVI Cod. Theodos.* ediderat sub titulo *de Episcopali*
Judicio, ab hoc crimine liberare tentat, & earum autorita-
 tem ex documentis ecclesiasticis multa cura & diligentia
 demonstrare conatur: qua re quo majorem gratiam iniret,
 scripsit hoc opus ad Episcopos Ecclesie Gallicæ. Per-
 sequitur ordine omnes tres Constitutiones, easque a *Gotbo-*
fredi

freiti, ut ait, calumniis liberare studet. De autoritate primæ Constitutionis hæc sunt argumenta: 1) quia in hac Constitutione *Constantini* antiqua, & ab ipso *Paulo* Apostolo introducta, consuetudo sit confirmata; 2) quia hoc testetur consensus totius antiquitatis. Porro pro ejus autoritate argumenta ducit ab argumento Constitutionis, æquitate, & communi utilitate, ab aliis Constitutionibus Imperatorum, a perpetuo in Ecclesia vetere usu etiam post *Constantini* tempora, a stilo *Constantini*, qui in aliis ejus Constitutionibus reperitur, quem tamen *Gothofredus* alienum ab ætate *Constantini* putat, denique a Latinitate eorum temporum, præsertim *Constantini*, quippe in ea easdem locutiones, & verba, quæ in aliis, adhibuerit. Fidem secundæ Constitutioni adrogat ex inscriptione, & subscriptione, & die, aliis Constitutionibus Imperatoris ejusdem de rebus ecclesiasticis, in quibus idem stilus *Honorii*, eadem argumenta & sententiæ, eademque metaphoræ verborum, reperiantur, quibus nempe usus sit, si quidquam ad religionem pertinens constituerit; deinde, quod in illa idem constitutum reperitur, quod in aliis Constitutionibus superiorum Imperatorum & Conciliorum inventiatur, de quarum integritate nec *Gothofredus* ipse dubitet. Autoritas tertiæ Constitutionis, judicio *le Gendre*, inde ducitur, quod ea tum in antiquis MSis, tum in editionibus vulgatis, reperitur, quia nihil in ea constituatur, nisi quod in antecedentibus Constitutionibus rescriptum, porro arcessitur ex subscriptione & inscriptione, verborum duritie, stilo & latinitate eorundem Imperatorum, quæ omnia & in aliis eorum legibus reperias. In omnibus argumentis Autor supra modum est copiosus & curiosus, ita ut hæc res ei maxime curæ cordique fuisse videatur. Ac primo quidem argumenta ejus videntur aliquid valere, sed, omnibus perpensis, tamen non dubitamus, quin facile possint refutari atque rejici, nihilque sane sit detractum argumentis *Jac. Gothofredi*. Sed his non immorabimur; ipsius rei judicium apud alios sit eruditos; veniamus potius ad aliud certamen, super mira illa *Salmasii* opinione ortum: murum non esse alienationem.

Pro-

Edidit igitur *Polycarpus Sengeberus* Disceptationem de mutuo adversus Clariss. *Salmasii* novum dogma Paris. apud vid. *Mathurini du Puis* A. 1646, 8. Autor patriam habuit Brunovicum, sed, post in Galliam delatus, solidæ Jurisprudentiæ multum operæ dedit, & Doctor Juris factus, ut consequeretur Andegavi Professionem Juris, disputavit contra *Maquinum* quendam, in quo tamen cum inferior discessisset, Professione excidit, multum annitente quamvis *Menagia*, qui præceptori suo præcipue favebat. Sed tamen fama eruditionis *Sengeberi*, & benevolentia Senatus Andegavenfis, & *Boslevii V. C.*, salarium annuum DC librarum Gallicarum ei constitutum est, ut in universitate literaria Andegavenfi maneret. Vid. *Menagiana Tom. I pag. 164*. Postea tandem nactus est Professionem Juris, unde & in titulo Professore Andegavensem se vocat. Eruditio ejus singularis planissime ex hoc libro apparet. Scriptus est adversus *Salmasium*, qui vehementer Jctos propter novam quendam de mutuo sententiam in se concitaverat. Scilicet *Salmasio* in libro de *Usuris* A. 1638, & postea in Præfatione ad librum de *Modo usurarum*, novam illam sententiam expromserat, in mutuo non esse alienationem, quam sententiam deinde in libro singulari sub titulo *Alexii a Massalia* A. 1640 uberius executus est. Quæ sententia cum Jctis mira & ipsi rationi Jurisprudentiæ contraria videretur, multi extiterunt, qui *Salmasium* refutare conarentur, inter quos *Car. Ant. Fabrotus, Jo. Jac. Wissenbachius, Petrus Canaus, & Cypr. Regnerus*. *Salmasius* iis respondit in *Disquisitione de Mutuo*, quam edidit A. 1645, & in aliis, ei annexis, disquisitionibus. Præcipui inter adversarios *Salmasii* fuerunt *Wilhelmus Goefus, & hic Sengeberus*, qui cum validissimis argumentis refutarunt. *Goefus* edidit *Vindicias pro recepta de mutui alienationis sententia*, quæ prodierunt simul cum *Specimine ejusdem controversiæ* Lugduni Bat. ex officina *Hadriani Wyn-gaerden* A. 1646, 8. Huic respondit *Salmasius* A. 1648 in *Specimine confutationis animadversionum Desiderii Heraldii Cap. 1 & 2*. Huic rursus opposuit *Goefus* animadversiones in quædam *Cap. 1 & 2 Speciminis Salmasiani*, quibus varii vi-

ri docti ab ejus calumniis vindicantur, quæ tamen post *Salmasii* demum inortem, & sine nomine Autoris, A. 1657 Hagæ Com. apud *Hadrian. Vlag.* 8, prodierunt. Quod ad *Sengeberi* Disceptationem attinet, *Salmasius* tanta cupiditate eam legendi flagrabat, ut, cum A. 1646 Parisiis operas exerceret, singula folia sibi mitti curaret ex typographia. Hac occasione scripsit *Salmasius* ad *Menagium*, vehementer se pupugisse acutissima illa dictæria *Sengeberi*, quanquam nullis contumeliis se lacefferit, & propterea se quoque defensionem sui dare velle. Sed ea responsio non est secuta, sine dubio quia *Salmasius* argumenta illa *Sengeberi* tam firma invenerat, ut nihil iis responderi posset, ipse vero sententiam suam tam sæpe mutaverat, ut ipse suo se gladio jugulasse videretur. Hæc est seriés hujus historix, quam *Meermanus* in Præfatione enarrat. Ceterum *Sengeberus* omnia argumenta *Salmasii* tanta eruditione refutavit, ut nihil ad ea responderi posset, in toto vero libro tanta Græcarum Latinarumque literarum scientia ostenditur, totque loca scriptorum veterum emendantur & explicantur, ut hæc disceptatio inter præcipua Juris Civilis scripta referri mereatur. Scribendi genus etiam ornatum, elegans, & suave, est. Quo rectius autem de totius libri bonitate judicium fieri possit, cum in compendiarum redigi non possit facile, Lectores nostros ad ipsum librum legendum ablegandos censemus.

Pag. 397.

Hanc Disceptationem excipit *Josephi ab Exea & Descartii Recitatio solennis ad Leg. un. Cod. de Palat. & Dom. Domin.* Prodiit Saragossæ A. 1655, 4. Natus est Autor hujus Recitationis Saragossæ, ibique Professor Juris Canonici fuit. Scripsit, judicio *Majansii Lib. V Epist. 5*, erudite quidem & jucunde, sed dissolute, multaque laude a *Franc. Ramos del Manzano* ornatus est, ut ipse in Præfatione ait. Atque in eo id reprehendendum est, quod delectus rerum iustus desideratur. Nam multa ibi inveniuntur, quæ ad rem non pertineant, neque ipsam materiam illustrent; quod fere in omnibus Hispanorum Jctis animadvertimus. Explicat verba *Leg. un.* copiosa eruditione, & de Palatii Principum & Regum, quæcunque uspiam

uspiam invenire potuit, uberime, sed nullo lectorum desiderio, differit.

Eduardus Henrysonius, cujus duo Tractatus jam sequuntur, Scotiam habet patriam. Jurisprudentiæ studuit Biturigibus, præceptore usus *Eguin. Barone*, sed paulo post A. 1554 ipse Jurisprudentiam docuit, quanquam nunquam Professor fuit; nam ejus mentio non fit in *Catalogo Professorum Bituricensium*. Primo Tractatu, qui est Commentarius in *Tit. X Lib. II Inst. de Testam. ordin.*, & prodiit apud *Vascozanum* Parisiis A. 1556, 8, animadversiones proponuntur ad locum de ordinatione testamentorum. Maxime persequitur verba ipsius textus, eaque explicat, quamvis, nihil singulare ibi nos animadvertisse, fateamur: eumque *Vigl. Zuicbemis*, qui ad eundem Titulum commentatus est, superare videtur.

Pag. 422

Alter Tractatus ejusdem *Henrysoni* pro *Eguin. Barone* adversus *Anton. Goveanum* de Jurisdictione *Lib. II* Paris. A. 1659 apud *Vincen. Sardonas*, 8, editus est. Defendit præceptorem suum *Eg. Baronem*. *Anton. Goveanus* ediderat Tolosæ A. 1545, 4, *Commentarium ad Leg. Imperium Dig. de Jurisdictione*, cui *Eg. Baro* A. 1548 *Librum primum Questionum publice tractatarum ad Dig. J. C.* opposuerat. Huic *Goveanus* *Libris duobus de Jurisdictione* adversus *Eg. Baronem* A. 1551, Tolosæ, 4, responderat. Sed, quia *Baro* ante, quam huic Tractatui responderet, decesserat vita, discipulus *Baronis*, *Henrysonius*, accerrime defendit præceptorem hoc Tractatu, propterea edito. Sed hunc libellum multis illis & gravibus conviciis in *Goveanum*, eruditione longe superiorem, commaculavit, &, quanquam nonnullos *Goveani* errores aperuit, ceteroqui tamen ei in isto certamine non par fuit, præsertim cum sententia *Baronis*, quam defendere suscepit, auctoritate careat. Ceterum adhuc quædam in hoc *Henrysonii* opere inveniuntur, animadversione digna, e. g. pag. 468 interpretatio l. 2 C. de *Podan. Jud.*, & pag. 470, item argumentum pro auctoritate librorum *Varronis* de Lingua Latina, ubi simul locus ejusdem Autoris de *multa* emendatur. Sed, quod ad argumenta & sententiam *Henrysonii* attinet de Jurisdictione,

Dd 2

cama

eam Lectoribus nostris apponere veremur. Infinita illa de Jurisdictione scripta tam scribentibus, quam legentibus, rei ipsius fastidium afferunt. Nullus fere est JCtus, quin de Jurisdictione novam & absurdam fere protulerit opinionem. Atque præsertim multæ illæ divisiones, quæ clariorem facere debebant notionem Jurisdictionis, rem obscuram fecerunt. Propositum fuit viris doctis, tradere rem certa via ac ratione, partiendo, ac dividendo, ex ipsis divisionibus deinde leges fuerunt explicatæ conforte. Sæpe putarunt Interpretes, reperiri novam speciem Jurisdictionis, ubi nulla esset, sed potius alia res, de qua jurisdiclio exerceretur. Neque tempora recte definita sunt, cum tamen jurisdiclio secundum varia tempora varie mutata fuerit. Multæque aliz causæ sunt, quæ obscuritatem atque ambiguitatem in hoc antiquitatis loco attulerunt.

Guiljelmi Proustæu Recitationes ad l. 23 D. de R. J. quæ secundum ista locum obtinent, Aureliæ A. 1684, 4, primo prodierunt. Autor natus est Turonibus A. 1626, patre mercatore. Literis humanioribus tam in patria, quam Parisiis in Collegio Jesuitarum, imbutus, Aursianus missus est ad discendam Jurisprudentiam, quippe quæ ibi a celeberrimis JCtis doceretur. Post ea se contulit in universitatem literariam Pictaviensem, unde redux factus, Aureliæ Doctor creatus est, Advocatusque adscriptus. Deinde peregrinatus est, & denique Aureliæ A. 1668 Professionem Juris accepit, quam usque ad mortem, quæ A. 1715 secuta est, summo cum studio & laude ornavit. Reliquit Bibliothecam exquisitam, quam, ab *Hadr. Valesio* collectam, *Proustæu* a vidua ejus emerat, multoque auctiorem reddiderat. Post mortem suam eam publicari jussu in Monasterio *B. Mariae* de bono nuntio Ordinis *Benedictini* ex Congregatione *D. Mauri*, ubi & hodie frequentatur. Quanta ejus fuerit in Jurisprudentia doctrina, patet ex hoc Commentario ad *l. 23 D. de R. J.* ubi materiam de præstatione culpz & doli insigni ingenio & doctrina illustrat, ut optimis de ea re interpretibus esse æquiparandus videatur. Id tantum
repre-

reprehendendum, quod non nimis raro in interpretum opinionibus refutandis nimis est longus.

Continet porro hic *Tthesaurus Edwardi Caldera de erroribus Pragmaticorum Libror IV, totidemque Variarum Lectionum*. Hoc opus primum A. 1610, fol. Madriti, sed parum accurate, prodit, postea iterum, sive potius idem exemplum cum novo titulo, Antverpiæ A. 1622 vulgatum est. Autor patriam habet Portugalliam, sed Salamanticæ, præclaris Jctis ducibus, *Anton. Covarruvia, Em. Costa, & Ario Pinello*, legibus studuit. Laudat quoque præceptorum *Joach. Hopperum Lib. III Cap. 4*, qui primo Lovanii Professor Juris, postea in Hispaniam Consiliarius Regis, Custosque sigillorum, vocatus est. *Caldera* magna cum diligentia veteres Jctos legit, inprimis Synopsin *Basilicorum*, quæ opera, cum insigni copia librorum Græcorum *Didacti Mendoza*, in Bibliothecam Scorialensem fuerunt illata. Admodum rara fuerunt scripta *Caldera*, frustra que sæpe quaesita. Primus Tractatus de erroribus Pragmaticorum prodit demum post mortem Autoris, & continet interpretationes certas & exquisitas variorum Juris Civilis locorum adversus errores Pragmaticorum, quod eodem quoque tempore, aut etiam antea, susceptum in opere majori *Anson. Faber*. Tractatus secundus Variarum Lectionum vivo adhuc Autore prodit Valisoleti, A. 1595, 4, quibus in libris sæpe cum magna utilitate consultit Græcas interpretationes, sed nimis longus est in refutandis erroribus Glossatorum. Ut exemplum commemoremus ex libro *de erroribus Pragmaticorum*, ostendit Autor *Lib. II Cap. 2, 3, Aurbent. Sacramenta puber.* a Pragmaticis falso explicari, partim ex historia temporum *Friderici*, partim ex argumento totius Constitutionis. Primum ostendit, quam falsa sit ea opinio Pragmaticorum, existimantium, hanc Constitutionem esse legem universalem, quæ ad omnes gentes pertinet, cum Imperator *Fridericus*, qui tunc Germaniæ imperavit, & ne quidem totam Italian, nedum totam Occidentem, in sua potestate habuit, aliis gentibus nullas leges constituere potuerit, nec aliis, quam suis, civibus dare legem hanc possit videri veluisse. Nam *Fridericus I* dicit ipse ini-

tio Constitutionis: *Fridericus, Dei Gratia Romanorum Imperator semper augustus, universis, imperio suo subjectis, & in principio Constitutionis sic ait: Hac edictali lege in perpetuum valitura sancimus, ut omnes imperio nostro subjecti vram & perpetuam pacem inter se observent, ut ex Tit. LV Feud. de Pace tenenda, ubi tota hæc Constitutio reperitur, patet. Porro in eo erraverunt, quod hanc Constitutionem ad omnes contractus & negotia minorum produxerunt, cum tamen tantum de pace tenenda agat, & constituat, ut ii contractus a minoribus sacramento confirmati teneantur, qui ad pacem inter cives tenendam pertineant, & ad reconciliandos cives, in coorta illis temporibus bella civilia implicita. Nam, cum eo tempore provinciæ Imperatoris propter subjectorum discordias & seditiones maximo in periculo essent, ut ex dicta Constitutione apparet, & cives per seditiones multis facinoribus & sceleribus se obstringerent, omni modo huic corruptelæ succurrere hæc constitutio, contractus, qui ad pacem tenendam pertinerent, confirmare, & conventiones minorum, sacramento confirmatas, validas esse, voluit, quis pacem sancirent, nisi fraus, aut vis, aut timor, subesset. Hoc ab Autore sequenti Capite uberius demonstratur, plures errores aperiantur, & præsertim quoad jusjurandum. Sic & ostendit prioribus Capitibus Libri IV quosdam errores Pragmaticorum ex male intellectis l. 23 C. de sacrosanctis Ecclesiis, Nov. IX, CXI, & CXXXI, & Aub. C. Quas actiones Cod. de SS. Eccles.*

Ultimum locum obtinent in hoc Tomo Paganini Gaudontii de Justinianet Seculi moribus nonnullis Partes duæ. Prima Pars edita est Florentiæ A. 1637, 4, altera ibidem A. 1638, 4, cum Exercitatione, de Lege, qua feminas a successione repellit. Postea rursus Argentorati a Jo. Ottone Tabore editæ sunt. Tertia vero Pars, ab Autore in Præfatione promissa, nunquam prodit. Fuit Pise Professor Politicæ & literarum humaniorum, sed simul etiam insignem doctrinam Jurisprudentiæ habuit, quod tam hic liber, quam Expositiones juridicæ, Tomo III Thesauri Jur. Rom. Ottomanis insertæ, testantur. Ceterum multis egregiis scriptis maximam laudem consecutus est.

est. Hic Tractatus de moribus seculi *Justiniani* notus quidem est, sed adhuc rarus, utileque negotium suscepit *Meermannus*, V. C. cum eum rursus publicavit. Non necesse esse putamus, argumentum hujus libri hic persequi, cum jam supra dixerimus, eum satis notum esse. Annexa Exercitatio de lege, qua mulieres a successione excludit, non magni momenti est. Ad id redit, ut ostendatur, hanc legem non esse iniquam, & propterea *Gaudentius* multa commemorat talium legum exempla multorum populorum, in quibus tamen nihil singulare occurrit.

In hac disputatione finitur *Tomus tertius* hujus *Tbesauri*. Index cujusque libri, ut in superioribus *Tomis*, servatus fuit, & omnino hic *Tomus duobus* prioribus est similis.

VINDICIÆ ACTORUM MURENSIUM PRO ET
 contra R. D. P. MARQUARDUM HERRGOTT,
Genealogiæ diplomaticæ Augustæ gentis Habsburgicæ
Autorem; seu, Acta foundationis Murenfis Monasterii,
tanquam ejusdem Genealogiæ fundamenta, fidei suæ
asserta, solidisque rationibus, & documentis, sobrie &
juste vindicata, opera P. FRIDOLINI KOPP,
Monachi Murenfis.

Typis ejusdem Principalis monasterii, per Joannem Casparum
 Hiltensperger, 1750, 4 maj.

Alph. 2 plag. 5.

Inter fontes, ex quibus Serenissimæ Domus Habsburgicæ originis & genealogia derivantur, eminent Acta foundationis Murenfis monasterii, quæ Anonymus aliquis, Seculo duodecimo vivens, confectisse traditur. Cum autem Vir Celeberrimus, *Marquardus Herrgottus*, in præstantissimo Opere, quod *Genealogiam diplomaticam Augustæ gentis Habsburgicæ* inscripsit, de fide istorum Actorum dubitet, ejusque compilatorem inter recentiores oblegandam esse contendat; Reverendus *Koppius*, eidem monasterio quondam adscriptus, nunc autem Abbatis mune-

manere, & Principali dignitate, effulgens, hoc minime ferendum ratus, Actorum Murenſium fidem contra *Herrgotti* objectiones ſtabilire, omni modo laboravit. Etiamſi vero in diſcutiendis *Herrgotti* argumentis præcipue verſetur; ſimul tamen ejus ſe deſenſorem agere, libri inſcriptio nos docet, cum, Actis Murenſibus vindicatis, Genealogia quoque ejus diplomatica, qua parte Actis illis præcipue incipitur, firimum accipiat fundamentum. In duas autem *Partes* univerſus liber diviſus eſt, quarum *altera* rationes *Herrgotti*, contra ætatem & authenticam, actorum Murenſium propositas, ita diſcutit, ut, expoſita ſemper adverſarii ſententia, ejus confuſatio ſtatim inſequatur; *altera* vero, utilitatem & neceſſitatem iſtorum Actorum tantam eſſe, ut Genealogia Habsburgica non modo poſſit, ſed debeat, iisdem ſuperſtrui, demonſtrat. Recentiores adeo ſcriptores, qui inſigne iſtis Actis ſtatuere prætium, *Guillimannum* puta, *Chriſtophorum Hartmannum*, *Eccardum*, *Pezium*, aliosque, neſcitquam tantopere credulos fuiſſe, uti fortaliſſi *Herrgottus* ſibi perſuaſit, Rev. Autor judicat. Neque antiquitatis horum Actorum nimia veneratione inducti videntur illi ipſi homines, cum nemo, ante annum 1142 eadem fuiſſe conſcripta, docuerit. Majorem ſe fidem hiſce Actis tribuere, quam quidem antiquis inſtrumentis, *Guillimannus* fatetur. Quod etſi *Herrgotto* admodum inſolens & temerarium videatur, Rev. Autor tamen *Guillimannum* defendit, eum de talibus documentis, que, niſi præſidiis Actorum Murenſium fulciantur, vel nihil, vel parum, probant, cujus generis plurima deprehenduntur, verba facere, contentens. Etiamſi vero omni dubio careat, in genealogicis Diplomata & Chartas majorem facere fidem, quam ſcriptores, licet conſeos, & ab omni mendacio alieniſſimos; eam tamen regulam non valere, ſi ſcriptor aliquid certo affirmet, quod Diploma aut omnino tacet, aut leviuſcule duntaxat tangit,

7. Rev. Autor judicat. *Blondellum* autoritatem horum Actorum primum in dubium vocaſſe, *Herrgottus* monuit. Illum vero a ſtudio partium non fuiſſe immunem, ipſemet adverſarius

11. concedit, inſuperque non ſatis cepiſſe verba Murenſia ſcripto-

ris

ris *Blondellam*, Rev. Autor monstrare annititur. Acta Muren-
 sium primum A. 1618, cura, ut videtur, *Peiresotii*, excusa sunt. In
 cuius editionis inscriptione cum plurimos, eosque sat cras-
 sos, errores invenisse sibi videretur *Herrgottus*, ad ejus quidem
 dabis Rev. Autor erudite respondet, nihilque ea ad fidem Acto-
 rum deprimendam facere, monstrat. Seculo duodecimo com-
 pilatorem istorum Actorum floruisse, ex sententia Rev. Auto-
 ris rectissime judicavit *Peirescius*. Et, quamvis Adversario
 varias ob rationes id videatur falsissimum, Rev. Autor ta-
 men, *Peirescium*, simulque Acta Murenensia, defensorus, in asse-
 renda hac eorum etate totus est. Codices enim chartaceos
 Seculo duodecimo jamjam in usa fuisse; *Mabilonium* secu-
 tas, docet. Ex ductu literarum, qui in Codicibus adhibetur,
 de eorundem etate non satis tuto aliquid posse constitui,
 contendit, cum Seculi duodecimi ac decimi tertii scri-
 ptura multis in rebus conveniat. Quamvis autem, Codicia,
 de quo agitur, antiquitatem Seculum decimum tertium non
 superare, largiatur; ævum tamen scriptoris ex ævo scripturæ
 æstimandum neutiquam esse, inculcat. Argumenta etiam,
 ex contextu contra hujus scriptoris antiquitatem depromta, &
 insignem profecto veritatis speciem habentia, summo cum
 labore convellere laborat. Sub Abbate nimirum *Ronzelino*,
 qui circa annum 1128 monasterio Murenensi præfuit, vere Ano-
 nymum nostrum floruisse, declarat, locum, quem dissentiens
Herrgottus producit, falsa interpretatione ab eo fuisse corru-
 ptum, monstrans. E pluribus denique Actorum Murenensium
 locis, ex quibus aliquem speciminis causa affert, manifesta
 etatis suæ vestigia compilatorem reliquisse, & ubi de *Ronze-
 lino* Abbate agit, res, sub ipso gestas, curatius, eoque modo, de-
 scribere, unde, ipsi contemporaneum, & jam tum religiosæ
 Congregationis Murenensis membrum, fuisse, haud obscure col-
 ligamus, Rev. Autor demonstrat. Quamvis autem, *Hen-
 rici* cujusdam de *Habsburg*, cujus nominis duo circa medium
 Seculi decimi tertii in Diplomatumibus occurrunt, Murenensis
 meminerit; simul tamen tertium quendam, *Henricum de Ha-
 bsburgo* in charta anni 1127, ab ipomet *Herrgotto* edita, com-
 parere,

Pag. 13.

20.

31.

33.

34.

37.

46.

57.

- pag. 59. patere, Rev. Autor nos docet, nomina *Habsberg* & *Habsburg* sæpius inter se permutari, variis exemplis declarata.
60. Partem posteriorem horum Actorum, quæ ab anno 1143 circiter producitur, ab alio fuisse conditam, adeoque duos univ-
sum opus agnoscere Autores, contra *Herrgottum* urget. Scho-
ma genealogicam gentis Habsburgicæ, Actis Murenſibus præ-
fixum, ab *Herrgotti* objectionibus liberate tenet, eisdemque
75 seq. genealogiam istius gentis profus innotuit, admodum operose &
fufè demonſtrat. Genealogiam Habsburgicam, a *Dominico*
Tſchudio, Abbate Murenſi, A. 1651 evulgatam, atque ex Actis
Murenſibus maximam partem hauſtam, Rev. Autor contra
157. *Herrgotti* objectiones defendit. Quævis enim ſex duntaxat
documentis antiquis, quæ in ſcriptis Murenſibus depre-
henduntur, uſus fuerit *Tſchudius*, eaque ad firmendam per ali-
quot ſecula Genealogiam Habsburgicam non ſufficiunt; reli-
qua tamen, in Actis Murenſibus quippe jam comprehenſa,
neutiquam *Tſchudium* neglexiſſe, urget. Immo vero, omnem
apparatum diplomaticum, a S. Rev. *Herrgotto* collectum, ad
conſtituendam iſtam Genealogiam non ſufficere, niſi Acta
Murenſia, quorum fides, iſtius Genealogiæ, ſaltem a temporibus
161. *Guntramni Divitis* uſque ad *Adelbertum III.* fundamen-
tum ſit, conſulantur, urget. Et inde quidem, rectiſſime
Tſchudium egiſſe, quod genealogiam ſuam ex Actis Murenſibus
cõmpleverit, Autor judicat, cum ipſemet *Herrgottus*, ad iſtum
fontem confugere sæpius fuerit coactus, æternam fidem com-
pilatoris labefactare irritò conatu molietur. Erroris hiftori-
cos, quos in hiſce Actis ſibi deprehendiſſe viſus eſt *Herrgas-
tur*, tales neutiquam eſſe, & compilatorem Murenſem ex ipſis
illis obſervationibus, quaſ Adverſarius in Opere ſuo attulit, ab
166. erroris nota poſſe abſolvi, monſtrat. Exinde autem, Acta
Murenſia tantæ auctoritatis eſſe, ut propria virtute, tam in Ge-
nealogia, quam Chronologia, plenam ac indubitatam fidem
186. mereantur, adverſus *Herrgottum* conſtituit. Et in eo quidem
altera hujus libri *Parti* occupatur, quippe quæ, utilitatem ac
neceſſitatem horum Actorum tantam eſſe, ut ſine illis genea-
logia Anguſtæ gentis Habsburgicæ pertectè omnino nequeat,
omnes-

omnesque, illum tramitem deserentes, in errorem devia prolabi, demonstrat. *Guntramnum Divitem* augustæ stirpis laterem agnoscunt Acta Murensia, & qui presse eadem sequitur, *Tschudius*. Cum vero altius indagare origines illas *Herrgottus* tentaret, & chartam *Alberti*, Comitis Habsburgici, de anno 1186 deprehenderet, is quidem post *Guillimanum* dicere non dubitavit, *Hunfridam* quendam *Guntramni Divitis* parentem fuisse. Rationes autem, quas ex dicto instrumento ad sententiam suam stabiliendam *Herrgottus* protulerat, neutiquam rem conficere, Rev. Autor contendit, easque omnibus modis enervare studet. *Guntramnum* insuper istum stemmatis Habsburgici radicem esse, non aliunde, nisi ex Actis Murensibus, ex Rev. Autoris sententia, constat, & documenta, quæ hæc in rem congestit *Herrgottus*, quamvis nomen & divitiæ *Guntramni* prodant, de stemmate tamen Habsburgico altum silentium tenent. *Kanzelinum Guntramni* filium fuisse, ipsomet *Herrgottus* iudice, ex Actis Murensibus patet. Quamvis autem, Diplomata iisdem Actis suffragari, eorumque adeo fidem augere, is dicitur; Rev. Autor tamen, eadem neque suffragari, neque contradicere, posse, cum hæc de re quicquid sileant, solisque adeo Actis Murensibus eam deberi notitiam, sibi docet. *Radebotonem Kanzelini* filium, adeoque *Rudolphi I* Imperatoris majorem in gradu septimo lineæ rectæ, existisse, ipsemet *Herrgottus* ex Actis Murensibus unice didicit. Ita etiam ulterius genealogiam Habsburgicam se pertexens, *Ottonem, Albertum, & Wernberum, Radebotonis* filios fuisse, *Wernberum* vero alium rursus *Ottonem* generasse, Murensibus Actis factam præferentibus, constituit. Quamvis enim simul literas Cardinalium S. R. E. pro immunitate Murensis Cœnobii, A. 1099, ut videtur, scriptas, nec non Diploma *Henrici IV* Imperatoris, quo libertas dicti monasterii confirmatur, ad sententiam suam stabiliendam *Herrgottus* adhibeat; in his tamen *Wernbarii Comitis de Habshurg* mentio injicitur quidem, ejus vero parentes silentur, ut adeo ea ipsa documenta Actorum Murensium ministerio demum explicanda sint. Bullam aliquam *Innocentii II*, qua, jura & possessiones mona-

Pag. 200.

205.

209.

227.

247.

249.

- monasterii Murensis confirmantur, & genealogia Comitis *Wernbarii* indicatur, vehementer laesam atque mutilam, evulgavit *Herrgottus*, quamvis, ex illo ipso documento stemma istius Comitis eodem modo cognosci posse, ac ex Muren-sibus Actis, Rev. Autor non diffitetur. Filium *Wernbarii Ottonem II* fuisse, eundemque patri in advocatia Muren-sis Ca-nobii successisse, ac illud munus postea in *Adalbertum* fra-trem devolutum esse, ex Actis Muren-sibus unice intelligitur, cum chartæ, eam in rem proferri solitæ, dubium valde reddant lectorem. Falso igitur & petperam ab *Herrgotto* pronuntia-ri, magis pro re diplomatica standam esse, quam pro scriptori-bus, etiamsi coævis, Rev. Autor judicat. Quamvis enim duas chartas, in quibus *Otto gloriosissimus & illustris Comes de Habsburg* nuncupatur, in medium proferat *Herrgottus*; exin-de tamen de patris *Otonis* nuntiquam constare, sed illum ex
263. Muren-sibus Actis unice cognosci, in propatulo est. *Otonem II* patrem *Wernbarii III* fuisse, ex instrumento anni 1145 idem *Herrgottus* declarat. Illud vero ipsum instrumentum partem
264. Actorum Muren-sium esse, Rev. Autor contendit. Reliqua documenta, ab *Herrgotto* hanc in rem collecta, etiamsi *Wern-berum de Habsburg* commemorent, gradum tamen genealo-gicum, de quo inprimis quaeritur, non indicant, ipseque Acto-rum Muren-sium adversarius, ex Actis illis gradum hunc ge-nealogicum *maiorum claritatem acquirere*, vel in vitis fateri cogitur. *Adalbertum III Wernberi III* fuisse filium, ex in-scriptione cujusdam cornu, ex dente elephantis confecti, & ab isto Comite in venationibus adhibiti, quod, cum olim inter cimelia Muren-sia asservaretur, hodie in gazophylacio Vindo-bonensi reconditum est, intelligitur, cum *Adalbertus* ibi na-tus *Comes de Habsburg* dicatur. Notatu dignum hoc antiqui-tatis monumentum æri incidendum curavit Rev. Autor, eo-que hic inprimis utendum esse urget, argumenta, ab *Herr-gotto* hanc in rem adhibita, nullius ponderis esse, monstrans. *Adalbertum* insuper hunc tertium *Rudolphi I*, Romanorum Regis, proavum fuisse, ex charta, in monasterii Wettingensis scriptorio reposita, declaravit *Herrgottus*. Quod monumentum, cum

cum inter omnia, quæ ille concessit, Diplomata maximum mereatur pretium, deque *Rudolphi* stemmate certissimam præbeat notitiam, Rev. Autor integrum cum Lectoribus communicavit. Quamvis autem solum illud monumentum satis superque demonstrat, *Adelbertum III Rudolphi*, Romanorum Regis, præavum fuisse; *Herrgottus* tamen ex Actis quoque Murenlibus illam confirmavit sententiam. Unde Rev. Autor merito miratur, Murensum Actorum fidem ab illo admitti, ubi illis carere poterat, cum eam iret labefactatum, ubi illis quammaxime indigebat. Filium *Alberti* fuisse *Rudolphum*, ex Murenlibus Actis, ipsomet *Herrgottus* suffragante, intelligitur. Et, quamvis, alia quoque monumenta hoc indigitare, Rev. Autor non neget, de matre tamen atque conjugè istius Principis non aliunde constare, urget. Filium *Rudolphi*, *Albertum IV*, ejusdemque prolem, quam inter tertius filius, *Rudolphi* nomine idem insignis, comparet, ex monasterii Murenensis monumento cognosci, nos docet. Documenta insuper egregia, ab *Herrgottus* collecta, & huc pertinentia, cum Lectoribus communicat. Ad calcem libri Poëma aliquod in laudes *Rudolphi I*, Romanorum Regis, a quodam *Conrado de Mure* confectum, & in Codice MSto Bibliothecæ Murenensis comparens, ipsaque Acta foundationis Murenensis monasterii integra, exhibet.

Pag. 284.

294.

298.

299.

301.

**ANTIDOTARIUM BONONIENSE, A COLLEGIO
Medicorum novissime restitutum.**

Ex typographia Lælii Vulpe, 1750, 4.

Alph. 3. plag. 14.

Ut salutis publicæ securitatem stabilirent Clarissimi Medici Bononienses, armamentarium supellectilis medicæ publicæ sibi instruendum esse, arbitrati sunt, quo illi, qui artem faciunt, uti confideat possent. Antidotarium vocant, quo termino collectio aliqua medicamentorum, omni causæ morbi oppositorum, indicatur. Hujus *Pars prima* pharmacorum antiquioris notæ, seu *Galenisorum*, & maximam partem ex ve-

Ee 3

getabi.

getabilibus rebus compositorum, seriem sistit. Cujus *Partis Classis prima* de Electuariis inscribitur, illisque vel alterantibus, versus humorum vitiosas qualitates directis, vel evacuantibus. Præmittuntur mixtiones, quæ dolores sopiunt, atque uniuscujusque compositionis modus utendi sistitur. Succedunt formulæ, quæ roborandi, & infirmos reficiendi, vini habent. Deinde electuaria describuntur purgantia, tam illa lenientia, ex mitioribus, subdulcibus, acidulisque, rebus confecta, quam efficaciora, catholica dicta, ideo, quod humores omnes vehementius his educantur. *Classis altera* agit de pilulis, quarum formulæ ex omni Græcorum atque Arabum antiquitate colliguntur. Interfunt tamen etiam recentiorum inventa, atque ex nostris pilulis *Becheriana*. Scorsim exhibentur pilulæ opiatæ, quarum aliquis, si cautus est, usus, in hysteralgia, sputo eructo, aliisque fluxibus, inque tussi *serina*, & renum affectionibus, esse solet. *Tertia Classis* Trochiscos sistit, alios itidem alterantes, eodemque aromaticos, opiatos, alexipharmacos, alios purgantes, quales sunt illi ex agarico, calocynthide, & scammono, alios denique usui externo inservientes, pro collyriis, proque sordidis ulceribus mundandis. *Classis quarta* species exhibet, pulvisculos scilicet, ex alterantibus quidem aromaticis, præcipitantes, seu ex terreis concretis elaboratos, gummosos, refrigerantes, sudorificos, quibus interfunt etiam nostrorum aliqua inventa, pulvis absorbens *Wedelii*; expurgantibus autem illos, qui hîera picra atque cornachinus pulvis appellantur. His accedunt species pro usu externo variz, pro epithematibus atque emplastris conficiendis. *Classe quinta* prostant daltia, ex sacharo confecta, morsulæ, tabulæ, rotulæ, sive sint simplices, sive variam rem medicamentosam, anthelminticam, antifebrilem, anodynâ, purgantiem, continent. *Classis sexta, septima, octava*, de conservis, conditis, Elzofachuris, Lohoch, Rob, & Syrupis, aliisque mellitis, inscribitur. Etiam si enim sacharata ista pharmaca officinas valde onerant, sensimque acescunt ac corrumpuntur; illis tamen carere omnino in re medica haud possumus, certe puerilis & delicatulis opportunum sunt vel pharmacum, vel oblectamentum.

Majo-

Majorem illorum partem exponerunt Clarissimi Professores, dum nostræ officinæ illo eum mole adhuc laborant. *Classis nona* succi, vini, & aceta, prostant, formulæ scilicet, quæ vegetabilia, atque aliqua metallica, maxime ferrum, sistunt, vino infundenda, aliisque descriptiones infusorum ex aceto cum rebus aromatibus. Sequuntur *Classis decima* infusa & decocta, tam pro scopo diluendi, quam alvum laxandi, & infusorum quidem & decoctorum ea est diversitas, quod illa sola ebullitione, hæc meracioris coctura, perficiantur, illa ex herbis & floribus, hæc ex radicibus etiam atque seminibus & lignis, esse possint. *Classis undecima* enumeratur emulsionum ex seminibus lactescentibus, atque gelatinarum, vel gummaginum, ex radicibus, aut rasuris partium animalium, materies. *Classis duodecima* aquas proponit, & collyria liquida pro usibus externis, ad exedendos ulcerum callos, præque oculorum inflammationibus. *Classis decima tertia* stant olea, per expressionem parata, atque illa, quæ coctura, aut infusione, solaque maceratione, præparantur. *Classis decima quarta* ordinat nunguentia, nervina atque aromatica lenientia, caustica, desiccantia. *Classis decima quinta* exhibet emplastra mollia & cataplasmata aromatica, maturantia, rubefacientia, caustica, quibus solidiora magisque dura sunt ea, quæ *Classis decima sexta* existant, scilicet cerata. Horum medicamentorum usu genus humanum ad ea usque tempora convaluit, & forte securius, donec per ignem dicti Philosophi novam artem, concreta medicamentosa solvendi, eorundemque principia variis iterum modis inter se combinandi, docerent, quæ propterea pharmaceuthymica appellantur. Hæc alteram Partem hujus medicamentorum Thesauri perficiunt, cujus *Classis prima* tincturas exhibet, easque vel menstruo spirituosum, vel acido ex rebus vegetabilibus, atque metallicis, elaboratas, diureticas, diaphoreticas, anodynas: ex quarum classe etiam sunt elixiria stomachica, laxantia, succi, vegetabilium coctura parati atque inspissati, quæ extracta dicuntur. Hæc *Classis secunda* continentur: amara, anodyna, purgantia, eademque vel simplicia, vel ex pluribus vegetabilibus, simul coctis, præparata. Aquæ destilla-

tas continentur *Classe tertia*, ex quibus efficaciores illæ sunt, quæ sui concreti odorem & saporem tenent; has simplices vocant, dum magis compositæ, maximam partem aromaticæ, ad spirituum indolem plus accedunt. *Classe quarta* prostant spiritus, 1) fermentationis lege ex succis plantarum excitati, ac rectificati, id est, suo plegmate orbati, atque deinde cum variis aromaticis lapidisque rebus mixti, & denuo destillati, quos spiritus propterea compositos appellant; 2) ex partibus animalium mollibus ac duris ignis tortura prolecti, id est, volatiles, eorundemque olea, quæ empyreumatica dicuntur, ac sal uniuscujusque volatilis; 3) spiritus acidi tam vegetabilium, quam corporum metallicorum. *Classe quinta* enumerantur olea stillatitia, quæ ex plantis maxime aromaticis destillatione fiunt, quibus annumerantur balsama, ex his confecta. Accedunt olea destillata illa, quæ una cum spiritibus volatilibus ex parte unaquavis animali, hunc in finem destillata, obtinentur. Dum sales *Classe sexta* enumerantur, proponuntur ab initio nativi & essentielles, tam minerales, quam vegetabiles, deinde illi, qui ignis tortura prolecti sunt, fixi, iique vel per se, vel cum acido mixti, seu neutri. Sequuntur sales semivolatiles, illi scilicet, qui, cum sublimati sunt, nihil tamen olent, nec dissipantur; reliqui sunt volatiles. *Classe septima* agit de floribus, magisteriis, sæculis, & calcibus, principis scilicet concretorum, vel menstruo aqueo, unde *sæcula*, vel acido, unde *magisteria*, solutis, atque illis, quæ per ignem in sublime efferuntur, quibus floribus ac sublimatis nomen est. *Classe octava* prostant præparaciones metallorum, interveniente acido in varias formas redactorum, ex quibus medicamenta fiunt efficaciora, alia caustica, alia adstringentia, seu vitriola. Huc referuntur ea, quæ ex Mercurio, antimonio, & sulphure, vario modo mixtis, elaborantur, cinnabaris, æthiops mineralis, Mercurius corrosivus, sublimatus, præcipitatus, idemque dulcis diaphoreticus, atque alia. Accedunt his ex Antimonio confecta, ejusque calces, flores, vitrum, & tincturæ variz. Annectuntur denique plurimæ rem medicam præparandi rationes, & ponderum mensura, simpliciumque doses, exquisitissime proponuntur.

AVIUM

AVIUM GENERA, AUTORE PAULO GERARDO
MOEHRINGIO, Med. Doct. Sereniss. Pr. Anhalt. Ser-
vess. Consil. & Archiatro, Dynastie ac Civitat. Jevera-
nae Physico Provinc. Acad. Imper. N. G.
Sodale.

Bremæ, apud Ger. Guil. Rump, Auricæ, typis Tapperianis,
1752, 8 maj.
Plag. 4².

Prefatio usum oblectationemque, quam vel homines, vel Phi-
losophi, ex avibus capiunt, breviter recenset, hocque Ornithologorum studium excusat. Deinde in Præcognitis ter-
mini varii, quibus in describendis avibus Autor usus est, expli-
cantur. Ita *pennas* non nisi remiges alarum caudæque appel-
lat, *plumas*, quibus totum avis corpus vestitur, *plumulas*, quæ
sub his latent. *Hornotinam* avem vocat, quæ, vix annum nata,
plumas nondum mutavit, *adultam*, cujus color quotannis
idem manet post primum desluviium plumarum, si præterna-
turales colorum aberrationes exceperis. *Cera* ipsi est tunica
callosa, nuda, basin rostri cingens in accipitrum generibus qui-
busdam, & paucis aliis. *Patearia* sunt molles lobi, cutanei,
penduli in gallinaceo genere, gallina Africana, &c. De
mensuris monet Autor, adhibitum a se esse pedem Rhinlan-
dium, Amstelodamo missum, cujus magnitudinem, si avium
descriptions publicaverit, in *Tab. I* est exhibiturus; divisus
est pes in uncias 12, uncia quævis in partes 8. Pondus addi-
dit, ne quid deficeret, quod *Willisus & Røjus* necessarium
putarunt, sed ejus magna est varietas. Sequitur *Synopsis me-
thodi*, quam exhibemus:

AVES sunt vel

I genus antice plumosis, pedibus tenui membrana squama-
ta tectis, & digitorum principio arcte inter se connexo,
HYMENOPODES,

- 1) rostro elongato connexo, ad cristam compresso, PICÆ,
- 2) . . . conico subito attenuato, PASSERES,

Ff

a) ro-

- a) rostri basi subcylindracea, crassa, in apicem acutum
celerrime exeunte, *Crasstrostra*,
b) rostro sublato, basi superne triquetra, infra planiuscula, *Tenustrostra*;

II genus antice plumosis, pedibus cute coriacea rugosa tectis, **PERMATOPODES**,

- 1) rostro adunco, unguis, **ACCIPITRES**,
2) rostro conico, apice incurvo, **GALLINÆ**,
a) digitis anticis, principio laxè conjunctis ope parvæ membranæ coriacæ,
b) digitis penitus fere fissis, rudimento tantum membranæ inter anticos hærente,

III genus antice nudis, alis ad volatum fere ineptis, fissipedes, curfores, **BRACHYPTERÆ**.

IV genus antice nudis, pedibus cute molli coriacea tectis, **HYDROPHILÆ**,

- 1) marginibus oris dentato-ferratis, **ODONTO-RHYNCHÆ**,
2) rostro subovato angustissimo, arctissime ad latera compresso, **PLATYRHYNCHÆ**,
3) rostro conoide connexo, ad latera compresso, palmipedes, **STENORHYNCHÆ**,
a) rostro primum recto, dein adunco,
b) rostro sublato recto, ad extremum apicem parum curvo,
c) rostro subulato recto,
4) rostro conoide, ad latera compresso, palmipedes, membraneis digitorum divisis, **URINATRICES**,
5) Sulco, vel foveola, ante nares, **SCOLOPACES**,
a) rostro conico, ad latera compresso, semipalmipedes,
b) - - - - - fissipedes,
c) rostro utrinque pyramidali trigono, fissipedes,
d) rostro subulato teretiusculo, semipalmipedes,
e) rostro subulato teretiusculo, fissipedes.

Hinc

Hinc *Classium* series hæc est:

Classis I Hymenopodes,

Ordo 1 Picæ,

2 Passeres,

Classis II Dermatopodes,

Ordo 1 Accipitres,

2 Gallinæ,

Classis III Brachypteræ,

Classis IV Hydrophilæ,

Ordo 1 Odontorhynchæ,

2 Platyrrhynchæ,

3 Stenorrhynchæ,

4 Urinatrices,

5 Scolopaces.

Ordines secundum rostrorum condiciones subdividuntur. Gen-
nerum definitiones rostrum, nares, lingua, pennæ, digiti, un-
guës, &c. ingrediuntur. Subjiciuntur fragmenta generum,
sive aves, quibus, cum non omnes illarum partes descriptæ ha-
beantur, proprium locum Autor assignare in methodo sua non
potuit. Reliqui Ornithologi diligenter citantur. Totum
opus insignis Autoris ad aves cognoscendas adhibitum studium
monstrat, & non potest non natæ curiosis gratissi-
mum esse.

MEMOIRES SUR LA STRUCTURE INTERIEURE

de la Terre, &c.

hoc est,

DISSERTATIONES DE STRUCTURA INTERIORE

Telluris, Autore ELIA BERTRAND, Acad. Reg.

Scient. Pruss. Membro.

Berolini, 1752. 8 maj.

Plag. 9½.

Ff 2

Post

Post tot hac de re scriptores, superesse aliquid adhuc sibi, Autor ratus, *prima Dissertatione* sua aliorumque observata exponit, quibus ratiocinia nostra de interiore Telluris structura, mutationibusque, quas observavit, imitantur. Hic tum ipse sollicitum exactumque observatorem se prodit, tum, alios se legisse assidue, & examinasse attentius, palam facit. Igitur quaedam etiam falso pro observationibus tradita refellit, ut *Woodwardi* sententiam, strata secundum gravitatis specificæ leges sibi superincumbere, aut *Bourgueti*, altissimos montes inter tropicos a borea austrum versus, & in medio zonarum temperatarum ab Occidente Orientem versus, dirigi, versus polos humillimos esse, item *Buffonis*, altissimos montes sub æquatore reperiri.

Secunda Dissertatione variarum hypothèses recenset & examinat, cui rei nos hic non innumerabimur. *Tertia* propriam sententiam exponit, qua evitaturum se credit reliquas prementia incommoda. Summa ejus huc redit: Phænomenorum, quæ fossilia exhibent, tres esse classes: alia ad primitivam creationem pertinere, alia præcipue in superficie telluris, aut in exigua profunditate, reperiunda, diluvio universali tribui debere; alia denique particularibus inundationibus, aliisque magnis mutationibus. Ut, neminem fore, credimus, qui in his generalibus non idem cum Autore sentiat; ita, quæ phænomena ad quamlibet classem refert, ea ad hanc imprimis pertinere, ipse optime defensurus est. Crystallisationes scilicet omnes, determinata figura præditas, & testaceis, crustaceis, piscibus, vegetabilibus, analogos, mundo eozvos existimat, saltem qui in stratis non disruptis (virginea vocat) reperiuntur. Nam, hi lapides licet interdum aliis corporibus satis exacte similes sint, tamen, alibi vagam & imaginariam esse similitudinem, constat. Hæc igitur fossilia figurata creasse Deum, existimat, ut crystallos determinatæ figuræ, ut talcum amianthum, fibris parallelis constantes, creavit. Huc e. g. bufonites & glosso-petras Maltenses refert. Nam, qui eas pro dentibus habent, ex iis querit, cur aliz animalis partes non reperiantur, sed hi dentes soli, tanta copia accumulati. Si talia corpora in lapidibus durissi-

Jurissimis, S. lice, Marcassitis, &c. reperiantur, facilius dici, existimat, petrefacta animalia esse, quam, quomodo in eum statum pervenerint, explicari. In arenis Bononiz exigua Ammonis cornua innumera reperiuntur, vix lineæ diametrum habentia. Hæc si animalia sint, quærit, quæ iis similitudo cum illo alio 13 palmorum perimetri, quod *Valisutorius* memorat, aut cum illo Societatis regiz Londinensis ponderis 4 centenariorum, intercedat. Deum creasse hæc, existimat, ut varia pulchritudine Telluris interiora ornaret.

Diluvium ex aquis cœlitis delapsis, disruptioneque terræ, seducit, unde confusa sint omnia in ejus superficie, hinc strata varia novæ terræ formata, deposita ibi marina & terrestria varia.

Particulares causæ agunt, dum mare a litoribus recedit, flumina cursum mutant, & quæ similia sunt, notiora, quam ut, hic uberius recensere ille, opus sit.

Subjuncta est Epistola de diminutione maris, & montium origine, ad *Cel. Formeium*, Acad. Reg. Scient. Pruss. Secretarium. Occasionem ei dat, quæ contra *Dom. de Maillet*, cujus ex schedis sub nomine *Telliamed* scriptum de maris decremento & similibus prodiit, *Formeius* monuerat. Monstrat Autor, quas urbes *Herodotus* ad litus maris posuerat, ibidem adhuc reperiri, creditque, si mare ab una parte continentis retrocedat, aliam ab illo inundari. Deinde *Sulzeri* de montium origine librum laudat, sed pauca ei objicit, de quibus, cum utriusque Physici sententiæ essent recensendæ & comparandæ, pluribus dici hic non potest.

HIERONYMI DE RINALDIS, COM. ET NOB.
S. R. I. Exercitationes mathematicæ.

Venetis, apud Simonem Occhi, 1750, 4 maj.

Plag. 8.

Non pro novis quidem omnino venditat, quæ hic in lucem emittit, Illustris Autor, ita tamen comparata credit, ut ad augendam eam Matheseos, ad quam spectant, partem,

Ff 3

tem, usumque ejus longius promovendum, possint facere. *Exercitatio prima de novis seriis figurato-geometricis, earumque usu*, inscripta est. Satis superque huc usque exulta est theoria serierum figuratarum, hoc est, earum, quæ oriuntur e summatione progressionis arithmeticæ, hujusque iterum summaticium cujusvis ordinis, quasque ideo series *figurato-arithmeticas* dicere, fas est. Si nunc loco seriei primitivæ arithmeticæ sumatur geometrica, hujus summatrix dicitur *series figurato-geometrica*, & quidem *primi ordinis*, hujus denuo summatrix erit *secundi ordinis*, atque ita porro. In harum itaque naturam in præsentem inquirat Noster. Cum vero harum theoria nitatur illa serierum figurato-arithmeticarum; primo præmisit fundamenta, ad ipsarum naturam pertinentia, simulque ita comparata, ut maxime omnia contineant, quæ adhuc a variis Autoribus de ipsis fuisse detecta. Quin imo latius patent formulæ Autoris nostri. Ita v. g. ea, quæ summam potestatum numerorum naturalium exprimit, in eo antecellit plerasque, ab aliis allatas, ut potestatum inferiorum summam haud necessario præsupponat. His positis, ad ipsas series figurato-geometricas accedit. Hic primo exhibet methodum generalem inveniendi summam indefinitas serierum ejusmodi cujusvis generis & ordinis, earum terminis vel successive, vel alternatim, sumtis, nec non omnium earundem potestatum. Dein, proposita progressionem geometrica decrescente, summam docet generatim series fractionum infinitas, oriundas ex eadem progressionem, membratim ducta tum in series geometricas crescentes, tum in series figurato-geometricas cujusvis generis & ordinis; ut & alias series infinitas fractionum, quarum denominatores crescant in progressionem quavis geometrica, numeratores vero, sumtis eorum differentiis, vel primis, vel secundis, &c. in infinitum sint itidem tot progressionem geometricas. Quæ omnia cum usum habere queant haud contemnendum in quadraturis & rectificationibus curvarum; speciatim ea applicat ad solutionem Problematis: Invenire naturam curvæ, cujus ordinatæ progrediantur ut numeri naturales, abscissæ

abscissa vero ut numeri polygono-geometrici cujuscunque generis & ordinis.

Secundo loco comparet *Specimen Analyseos in persolvendis nonnullis Questionibus Juris*. Sunt autem ex hujus tenoris: Data quacunq[ue] sorte, ejusque ratione ad usuram, si eo nomine stas quibuscunque temporibus certæ exsolvantur pensiones, quæritur, elapso toto tempore, quo fors collocata fuit, quodnam incrementum, vel decrementum, subeat. Eisdemq[ue] positis, quæritur, quoto tempore fors in data ratione augetur, vel decrescat; quænam sit ratio sortis ad usuram; & id genus alia. Hic vero notandum, sortem, elapso tempore, quo collocata fuit, magis magisque augeri, si pensio quælibet cædua stato tempore minor sit usura, forti per idem tempus debita: cum nempe hoc casu portio quædam ipsius usuræ convertatur in sortem; contra vero imminui sortem, usque dum penitus exstinguatur, si dicta pensio major sit usura, quod scilicet portio tunc quædam hujus pensionis in diminuenda sorte impendatur. Hinc itaque oriuntur duo casus maxime generales, quos sigillatim persequitur Noster. Ex alterius resolutione derivatur solutio Problematis de emtione annuorum reddituum ad vitam, quo nempe quæritur quantitas pretii statim exsolvendi pro emtione annuarum pensionum vitalium; ex altero vero solutio alius Problematis, olim a Cel. *Jac. Bernoullio* in nostris *Actis A. 1690 Mense Majo*, pressa tamen analysi, propositi: Si creditor aliquis pecuniæ summam fœnori exponat, ea lege, ut singulis momentis pars proportionalis usuræ annuæ sorti annumeretur, quæritur, quantum ipsi finito anno debeatur. Silentio præterimus varia Problemata specialiora, e dictis generalibus solutionem nacta.

Tertio denique sistitur: *Elevatio poli Terra S. Viti ad Ti-* 56.
laventum, e multiplici observationum genere determinata. Laudandum omnino censemus studium Illustriss. Autoris, in lucubrationibus hisce & observationibus collocatum; utquæ eodem scientias mathematicas porro ornare & augere pergat, optamus.

BENE-

BENEDICTI COLUCCII, PISTORIENSIS, DE DIS-
sordis Florentinorum Liber, nunc primum ex MS.
Cod. in lucem erusus a LAURENTIO MEHUS,
Etruscæ Academiae Cartanensis Socio.

Florentiæ, apud Jo. Paulum Giovannelli, 1747, 8.

Plag. 6.

Et si scriptores Historiæ Italiæ plura jam vastâ volumina complent; tamen in regione, quæ & citius aliis literarum luce collustrata fuit, & bellis, aliisque rebus, ad memoriam insignibus, fertilibus, multos adhuc in Bibliothecarum angulis latere, luce publica non indignos, quisque sibi facile persuadere. Magnam igitur gratiam ineunt ab historiarum amatoribus, quicumque eos e tenebris suis in lucem memoriamque hominum revocant; qua, certe apud populares suos, haud indignus *Mebus* ponetur, qui ex Cod. membr. *Class. XXV n. LIV, in 8, Biblioth. Magliabech.*, cui nunc præest *Jo. Targionius*, V. C. *Coluccii* libellum eum, de quo agimus, primo in lucem edidit. De cuius vita pauca delibabimus, atque ea fere, quæ ex ipso libello desumpta, & ab Editore eidem præmissa, sunt. Est igitur natus *Benedictus Coluccius* Pistorii, urbe Etruriæ. Neque tamen referendus ille est ad annum 1515, ut *Mich. Angelus Salvius Tom. III Histor. Pistor. Lib. XIX pag. 79* fecit; sed æqualis fuit *Car. Arretino, Marfilio Ficino*, aliisque viris clarissimis, qui medio circiter Seculo XV Etruriam exornarunt. Ortus erat genere humili, quod ipse in declamationibus suis indicat. Primis literarum elementis imbuebatur in patria; cum vero magna oriretur dissensio inter *Lazarum Palandrum* aliosque, & *Panciaticos*, missus Florentiam, a *Mariottoque Bartolino* egregie exceptus, totum se *Arretini* disciplinæ tradidit; post cuius obitum in rhetoricis *Timoth. Maffei* præceptorem habuit: obiit autem ille A. 1453, mense Aprili. Magnam simul familiaritatem cum *Cosmo Petroque Mediceis*, inprimis vero cum *Laurentio & Juliano, Petri* filiis, contraxit, unde rebus eorum mirum in modum studeat. Quo factò, a *Pio II, Pont. Max.* accitus

accitus est Mantuam: A. 1499, ut *Principes ad impugnamdam barbarorum inhumanitatem provocaret*. Hic adversa valetudine oppressus, patriam repetit, ac totam propemodum aetatem in curanda ea trivit, cumque, nihil agere, turpe existimaret, animum ad scribendum appulit. Deinde in municipio Col-
 lensei Rhetoricam docuit. Scripta ejus, quorum sex commem-
 morantur, latent in Bibliotheca Florent. manuscripta, at-
 que hos sibi indices praefixos habent: 1) *Lazarum*, in quo enarrat urbis Pistoriensis initium, discordiarum femina, com-
 memorabilemque aetatis suae pugnam inter *Lazarum Palan-*
drum, & *Panciaticos*; 2) *Belum XXX mensium, quod Floren-*
tini cum Pistoriensibus gesserunt, quod vero utrum perfecerit
 unquam, non constat; 3) *de discordiis Florentinorum liber*; 4)
Oratio ad Ducem Calabriae (id est, *Alphonsum, Ferdinandi Re-*
gis filium); 5) *ad Magnificum Virum, Julianum Medicem, De-*
clamationum liber; 6) *Oratio ante lectionem Virgilii in mu-*
nicipio Collensi. Jam, quae fuerint illae discordiae Florentino-
 rum, (ipse quidem in MSto dicit *Latinorum*), de quibus expo-
 nit, videbimus. Duraverunt illae ab Augusto anni 1464, ad
 aetatem anni 1468, quo eodem anno, vel paulo post, ani-
 mum quoque ad scribendum libellum istum appulisse videtur.
 Mortuo nempe *Casino Medice*, cum plures jam pridem *For-*
dinandi, Alphonfi Regis filii, regno, *Sfortia* Principatui, & *Cas-*
ini dignitati, fuissent infensi, ac nunc etiam *Patri Medicis* ad-
 versam valetudinem contemnerent, *Angelus Axarolus*, ac *Di-*
etisalvi, Neronis filius, clarissimi ea temporate equites, novas
 res molari coeperunt, & *Lucam Piccium*, militaribus mueri-
 bus insignem, ducem elegerunt. Ita, urbe in duas sententias
 partesque divisa, res seditionem spectare videbatur. Accidit
 eodem tempore, ut publica fides, ob insignem aeris alieni de-
 coctorum multitudinem, penitus prolaberetur, ac summa inde
 egestas operis pauperibusque oriretur, *Piccium* vero, cum non
 modo suas, sed etiam amicorum, contumalias ulcisceretur,
 omnibus assenteretur, improbis asyli loco esset; *Medices* con-
 tra nec sibi, nec aliis, indulgeret, fontes, uti faces execrabiles,
 arceret, nemini blandiretur, maledicta in se aequo animo pa-
 tere-

Pag. 3.

9.

10.

11.

12.

- reretur; plerique, hunc deferentes, transfugerunt ad *Pisillum*.
13. Cum parum igitur esset consilii publici; quisque suarum patrium studiosos ad dignitates publicas evehere nitentur, donec inter se ita convenirent, ut forte magistratus designarentur.
14. Sed *Soderini*, qui vexillum populi tum senabat, a *Medice* defectio denovo civitatem miscuit, ac cives jam chirographo ac
15. iurejurando utrique factioni adscripti sunt. Quo facto, cum VI id. Mart. *Francisco Sfortia*, Janus ac Mediolani Principe, mortuo, *Galazarus*, filius, principatum assumptus esset, agere hic
16. eum Florentinorum legatis, qui, luctus, ob mortem patris, testificandi causa, missi erant, de pecunia credenda coepit. Populus, etsi XI. millia florenorum Duci promiserat, tamen, cum eas summas copiam non haberet, *Medices* tantam pecuniam ex patrimonio suo ad Principem misit, eaque re & adversarios vehementer perterruit, & Italiae Principes arctius sibi devinxit.
18. Tendunt igitur ad *Petrum* 7 Cal. Sept. partis adversariae principes, utque, dum forte magistratus duceretur, rus peteret, eum hortantur, se idem facturos polliciti, ac iurejurando obtestati, nihil quousquam in urbe, suo quidem consensu, interesse moliturum. Quod cum ille ad corpus, & podagra & fe-
 19. ditione defatigatus, curandum fecisset, nuntii undique advolant, in agro Mutinensi ac Ferrariensi magnam equitum ac
 20. peditum vim ab adversaria factione cogi: ac *Pisillum* interea affinitate & amicitia sibi conjunctos domi colligere, quod idem reliqui facerent. Memor igitur casus *Pompeji*, non Bononiam, aut Mediolanum, ut adversarii sperabant, sed Florentiam, properat *Medices*, ad quem statim ingens multitudo, & civium, & ex agro, confluebat, ac palatium ejus, omni telorum
 24. genere refectum, praesidio suo tenebat. Jam, cum prope discrimen res esse videretur, missis utrinque legatis, hortante *Lo-geho*, Episcopo Portuensi, Cardinale, qui tum venerat in urbem, tandem comparatum est, ut forte decernerentur magistra-
 25. tus. Quibus designatis, utriusque factionis principes in curiam veniant, ubi tam graviter dicit *Laurentius Medicus*, qui pro patre, tum egrotante, in curia, cum fratre, comparuerat, ut reconciliaret *Luce Pisilli* animum parenti. Quo facto, ar-
 mata

mens multitudo dimittitur, quae in primis *Medici*, ob victus Pag. 26.
 potiusque copiam, qua ipsi prosperaret, mire favebat. Tum, 31.
 publico concilio habito, & octovizis creatis a *Prioribus liber-*
tatis, quibus rempublicam populus commiserat, *Neronius*
eques, *Angelus Anarbus*, *Nic. Soderinus*, urbe clam excedunt,
Franciscus vero, *Neronis* filius, e fuga retractus, eadem *Me-*
dicis paratum fuisse, alioquo, indicat, ac socios conjurationis 32.
 pandit. Quare omnes *Neronis*, *Anarbus*, & *Soderinus*, exilio
 sunt *Berardinus* Regem, nunc *Mediolanensem* Principem,
 sollicitant. Quorum vero machinationes cum per legatos Flo-
 rentinos patefactae essent; alii Romanam, alii Venetiam, petierunt: 35.
 nunc *Bergamensem*, nunc *Mutinensem*, Ducem adierunt, at-
 que bellum summa ope pararunt, cujus ducem *Fridericum*,
Urbini Principem, creabant. Florentini autem, federe cum *Fer-*
dinando, Rege, & *Mediolanensi* Principe, facto, suos etiam arma- 37.
 bant, praesertim cum & Veneti, *Alex. Sfortia*, *Hercules* *Mutinen-*
sis, alioque, relegatorum nomine, militem scriberent. Occu-
 pant igitur Florentini equitibus peditibusque loca, quae de-
 fendendis hostibus essent propiora. Tum *Astorem*, qui 40.
Faventiam tenebat, ob fraudem & perfidiam, vexare etiam
 incipiebant, ad quem defendendum cura omnis hostium mul-
 tudo advolaret, uterque exercitus in agro *Astoris* castra posuit.
 Erant a partibus hostium *Bertholomaeus Bergensis*, dux belli,
Alex. Sfortia, *Silvester*, *Jac. Piccinini* quondam ductor, *Desipho-*
bus, *Adverfa* *Comitis* filius, *Foro-Livii* Princeps, *Hercules*
Estensis, *Mutinae* Dux, *Sforzinus*, *Astores*, cum duobus filiis,
 & *Carabus*, *Braccii* ductoris filius: ad quos impugnandos ve- 41.
 nerant *Robertus Ursinus*, ductor, ac *Taddaus*, illius nepos,
Fridericus, regalis foederis imperator, *Robertus Aragonis*,
Alphonfus, *Ferdinandi* Regis ductor, *Galeazus Sfortia*. Jam,
 cum magna quies satis diu utrinque fuisset, accidit, ut 8 Cal. 45.
 Reg. calones quidam utrinque exercitus equos agerent po-
 tuerit, ubi primo verbis, deinde vero manu, certatum est. U-
 trinque suis succurrentibus, multi utrinque caduntur, donec 46.
 non periculum dirimeret, ita tamen, ut haud obscurum esset, 47.

- Pag. 49. *Robertum* hostes delecturum fuisse, si dies praelium protulisset. Hoc facto, quod reliquum erat aestatis, quiete confirmatur, & metu magis, quam cæde, Italiam nocetur. Tandem hiernatum copia ducuntur. Interea *Edvadola*, oppidum prope *Aperminam*, ad hostes deficit; *Silvofat* vero, cujus caput, in ejus oppugnatione, vulneratum erat, paulo post *Ravennæ* obit. Tum *Ferdinandus* Rex *Mediolani* consilium habet principum & sociorum, ac, mori etiam premerendum esse hostem, decernit. Cum igitur magno apparatu bellum utrinque compararetur, ac tota fere Europa præterea belli incendio æstaret, Teucrorum etiam imperator, (ita Turcos Auctor vocat, ne novum adhibere vocabulum cogatur,) huc illuc classem ducens, maritimas oras vehementer perterreret; tandem *Ravulus*, Pont. Max. legatos Romam accessit, pacemque imperat. Quæ dum aguntur Romæ, *Thaddæus* & *Alphonsus* *Oriolum*, munitissimum *Afforis* oppidum, vi expugnant, civisque hostium loco habent, *Ludovicus* autem, unus ex nobilibus *Japuz*, *Sarazanam*, ac multa oppida munitissima, *Florentinis* vendit. Legatis igitur Principum Roman iterum accitis, pacis tandem conditiones conveniunt, ac Pontifex ipse *Cal. Maji* eam promulgat, qui omni tempore modum se gesserat. Quo facto, lætæ supplicationes ubique, ac *Florentiæ* potissimum, decernuntur, atque triumphus ibi habetur; *Alphonsus* autem, maximis muneribus a gente *Medica* affectus, cum copiis in regnum paternum redit. Quæ legens, facile quisque perficiet. eorum temporum rationem & conformationem, non multum profecto ab illius ætatis moribus abhorrentem, cuius *Poëtarum* princeps *Boræus* *χρυσουμαχίας* sua quasi formam quandam dedit. Orationis genus, ut eo tempore, anxium est, nec satis grammaticis rationibus ubique respondet.

LAMBERTI BOS, LINGUÆ GRÆCÆ IN ACAD.
Franequ. Profess. Antiquitatum Græcarum, præcipue
Atticarum. descriptio brevis, cui testimonia e fontibus,
& quasdam observationes. adæcis. M. 30.

FRIDER. LEISNERUS.

Lipsiæ,

Lipsiæ, impensis Jo. Christ. Martini, 1749, 8.

Alph. i plag. ½.

Laudè dignum est institutum, antiquorum potius supplendū
 perficiendique labores, quam intempestivo conatu libros
 novos cumulandi. Dum ita judicamus, non incusamus occupa-
 tiones, quibus ad singulares ac providenter electos fines præser-
 tim antiquitates accommodantur, & harmonia, verbi causa, qua-
 eritur, sive singularibus scriptoribus, aut descriptoribus, novum
 accenditur lumen; sed eos modo vituperamus, qui, nominis
 solum præfigendi gratia, testium librum sistunt e duobus. Istos
 respicientes, jure nos prædicasse tanto majori putamus eos, qui
Festianas Antiquitates, quique *Cellarianas*, novo donaverunt
 habitu; nec eodem præconio Cl. *Leisnerum* volumus privatum.
 Exstant jam aliquot editiones opusculi *Bosiani*. Præterquam
 enim, quod primum, præterminisso scriptoris nomine, Franque-
 rz A. 1714, postea Bernæ & Francofurti A. 1716, hinc Hafniæ,
 vel potius Lipsiæ, A. 1721, ac denique Francofurti A. 1730, prodi-
 it, vulgatæ quoque sunt editiones, illis recentiores, altera, quam
Johannes Car. Schlegerus, Professor tunc Helmestadiensis, adornavit
 Helmest. A. 1730, altera, Lugduni Bat. A. 1740, recusa. Singulas il-
 las, quæ coram est, *Leisneriana* superat, ubi nullam enuntiationem
 præterminissit Editor, quam non adducto quodam aut ex ipsis
 fontibus, aut ex illis, qui de fontibus sua derivarunt, testimo-
 nio roboraret. Quanquam hic loci diligentiam *Car. Sigonius*,
Jo. Meursius, *Jo. Porteri*, *Jo. Gothofr. Lackemacheri*, *El. Stæberi*,
 ceterorum, haud neglexit; laboriosus nihilo minus conatus
 mansit, severiorem præcipue legem in allegando quælibet ac-
 curatius, & diversas interdum editiones, secuti. Sulcepit autem
 aliquid laboris *Gothofr. Augustus Lobeckius*, qui quatuor in *Ca-
 pitibus* de nuptiis, de ritu nuptiarum, de divortiis, & adulteriis,
 haud mediocriter tulit adjumentum. Plurium scriptorum testi-
 monia juncta si quis superflua dixerit, ille sciat, ita non
 in consilio, qui non omnibus forte sunt. Autoribus instru-
 cti, sed æque certam juvari fidei, ac diuturnitatem, haud ra-
 rō, vel apud plures Græciæ populos usum, perspicui. Neque
 vero solitis allegationis finibus cura *Leisneriana* cohiberi po-
 tuit,

tuit, quin ad dicta pariter examinanda progredieretur, & altiori peruestigationi non pauca silleret in dubium vocata. Si vota nostra valerent, nec urssisset adeo bibliopola, supplementa quoque passim, & inprimis litorarias antiquitates singularem explicatas, hic inveniremus. At pertinet id forsitan ad eas occupationes, quarum nobis spem facit Vir Cl., a meritissimo lectorum plausu magis excitandas. Denique, speciatim loco, vel ea commendamus lectoribus, judicandi facultate praeditis, quae de tempore, quo Athenarum urbs illud accepit nomen, de Diis duodecim magnis, de differentia *Δαιμόνας* inter & *ἑσπερας*, de Diis ignotis, de donis offerendis *Ἀπολλῖνι Δελφῖκα*, de psychomantiis, de vocabulo *ἑσπῆρας*, de republicae per *Solomonem* ordinatae duratione, de *δῖαυ τραπεζίας*, de exato militari, de bolide, de stigmatibus militaribus, & hujas generis aliis momentis, observantur. Indicat haec etiam Editor in Praefatione, manaque veluti comprehensa ducit peruestigatoros. Ut hic vel nonnihil opinionis nostrae tanquam in medio positae momentis jungamus, opinamur, de Diis magnis Poetae sententiam omnes illos confirmare, qui duodecim illorum fecerim meminerunt, adeoque, dum cetera non, cum *Luciano*, de numero Numinum excludunt, praerogativam iis tribuant, ut *ἄνακτας δῖαδνα Πίνδαρι* filicamus, ut & iisdem singularem magnorum nomen adiangi, e. g. *Ἄθ. XIX, 27. Δαιμόνας*, quasi *δαίμονας*, etiam superioris ordinis Numina dici, judicamus, adeoque vocabulorum ambiguum jure videri. Sic & conciliari poterunt pag. 23 illa, ubi *Bacchus* ad heros refertur, & pag. 262, ubi, poculum *αἶναδῶν δαιμόνας* in honorem *Bacchi* factum fuisse, memoratur. Plura addi, iustitiae nostri ratio haud permittit.

ELOGIUM P. ALEXANDRI POLITI, PRO- fessoris Pisani, Viri doctissimi.

Pater *Alexander Politus* a *S. Sigismundo*, in Ordine Scholasticarum piarum Sacerdos Professor, patria Florentinus, Vir vitae innocentia, morum candore, in res religionis atque Ordinis studio, summa denique, esque multiplici, ac reconditori, eruditione, tota Europa clarissimus, qui, cum incredibili ingenii altitudine

eritate, discendique ardore, consuetum studiorum curriculum amenius esset, adolescens adhuc humaniores primum literas, mox Philosophiam, & Theologiam, maximo plausu, & Ordinis sui gloria, variis in locis per annos 20. professus est. Eximio tamen Graecarum literarum, quas jam inde a pueritia probe cognoverat, studio atque amore incensus, cum ad nobiliora quoque eruditionis studia reperetur, gravioribus interioribusque disciplinis, nullo duce ac praeceptore, inter adversos plerumque casus, constanter adeo feliciterque se addixit, ut in illustrioribus Europae viris accenseri meruerit, nullique propemodum merito concedere censeretur. Hanc ille eruditionis, acerrimi iudicii, castissimaeque eloquentiae, laudem, quam egregio opere *de patria in condendis testamentis potestate*, aliisque locubrationibus, subinde divulgata, sibi pepererat, mittere confirmavit, ubi Graecos *Eustathii in Homerum Commentarios*, Latine a se redditos, doctissimisque observationibus illustratos, publici juris fecit. *Tres* tantum *Tomi*, forma majore, hujus tam eximii operis adhuc prodierunt, cui perficiendo non modo vigilias, labores, curasque, omnes impendit, sed instructissimam quoque Bibliothecam, optimis quibusque ac rarioribus libris refectam, admirabili profus industria atque ardore diligentissime comparavit, quam deinde vivens adhuc Domum professus Florentinae, impetrata a Romano Pontifice facultate, testamento legavit. Maxima sui ingenii doctrinaeque fama, quae ad exteras etiam gentes manaverat, *Joannem Gastonem*, Medicorum Magnam Etruriae Ducem, impulit, ut ipsi honorificentissimum literarum Graecarum in Academia Pisana profitendarum munus, in quo immortali viro, *Benedicto Averano*, pari cum laude, ac literarum incremento, succederet. A. 1733. demandavit. Quo ipse munere maximo eruditorum omnium plausu, ingenioque tum Ordinis sui, tum Academiae Pisanae, gloria, annis undeviginti perfunctus est, illasque Orationes elegantissimas ad Academiam quotannis habuit, quae iterum tertioque excusae sunt. Eruditis quibusque viris principibus, illustrioribus Italiae Academiis, Patavinae praesertim, Romanis denique Pontificibus, apprime charus, a *Clemente XII* variis honoribus ac privilegiis decoratus est. Equissimus vero opti-

optimusque literatorum hominum æstimator ac fautor, *Benedictus IV.*, post plurima amoris ac beneficentiæ argumenta, quibus ipsum 30 fere annorum spatio cumulativissime devinxit, singula Ex-Generaliū Ordinis, cui adscriptus erat, privilegia ipsi perhumaniter ac ultro concessit. Ea tamen ipse modestia fuit, ut in tanta doctrinæ gloria, nominisque celebritate, ab omni omnino fastu abhorreret, idque unum optare se diceret, ut domesticis curis solutus, tranquillo otio frui posset, quo literarum studiis impensius vacaret, & quæ in varios omnium gentium Autores paraverat, vel perficeret, vel divulgaret. Itaque, sepositis pluribus ac præclaris operibus, ac inprimis doctissimis illis in *Dionysium Evergeten Commentariis*, absolutis jam, ac imprimi cæptis, quorum Latinam interpretationem seorsim addidit, Romani Pontificis jussu atque auspiciis, *Martyrologio Romano* perpetuis observationibus illustrando, atque castigando, totum se dedit: quod eximium opus, edito jam *primo Volumine*, alacrius urgebat, totusque in eo erat, ut immortalibus hæc studiis de universa Ecclesia mereretur, cum tantis, tamque assiduis, studiorum curis, variisque corporis animique ægritudinibus, quibus tentari jam cœperat, debilitatus, 15 Cal. Augusti, postquam penitentis Sacramento expiatus sacrum incolumis celebrasset, in domo Ordinis sui professa, ad quam editiones Operum suorum curaturus, se contulerat, virum languore & apoplexia sensim correptus, morbi & remediatorum dolores, semper sui compos, patientissime toleravit. Tandem, extrema unctione roboratus, & Sacramentali absolutio- ne, quam signis editis optare se ostendit, sæpius expiatus, 10 Cal. Augusti, inter piorum Sodalium suorum preces & lachrymas, placide pieque expiravit. Splendidam funeris pompam, qua postridie elatus est, Academiz Pisanz Professores, plurimique ex singulis civium ordinibus, tanti Viri jectura per- moti, præsentia, desiderio, mæstitiaque sua, decorarunt. Vixit annos 73, dies 13, ex quibus in Ordine suo annos 57, menses 5, dies 18, exegerat, immortalis virtutum, doctrinæ, merito- rumque suorum, memoria semper victurus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji Anno MDCCLIII.

JO. JACOBI MASCOVII COMMENTARII DE RE-
bus Imperii Romano-Germanici sub Henrico IV
& V aq anno 1056 ad annum 1125.

Lipsiæ, apud Jacobum Schuster, 1748, 4 maj.

Alph. 1 plag. 10.

Recenſuimus *primum Tomum* horum *Commentariorum* in *Novis* hiſce *Actis* noſtris *A. 1745 Menſ. April. pag. 193 ſeq.* Hoc jam *altero Tomo. res Henrici IV & quinti* continentur. *Famofa* civilibus bellis, illaque, Imperium inter & Sacerdotium, contentione, Periodus, cujus poſſis hiftoriam, verbis antiqui Autoris, appellare *opus opimum caſibus, atrox præliis, diſcors ſeditionibus, ipſa etiam pace ſævum.* Videntur ipſi adeo ſcriptores temporum illorum traxiſſe non-nihil ex turbis, quæ tum omnem Germaniam, Italiam omnem, lacerabant: tam incompoſite, tam variis ſtudiis, memoratas res animadvertas. Itaque, ut formam acciperet ac certitudinem rudis rerum, ex Annalibus, moles, opus erat intentione cura, quam undique omnino ab Illuſtri Autore adhibitam videmus. *Liber primus* auſpiciis continet regni ſub *Henrico IV.* Impuberis Regis, & regni, tutelam *Agnes Auguſta* in ſe ſulci-
piebat, adminiſtrabatque ſatis quiete, uſque dum, demortuo *Alexandro II,* Pont. Max. diſcors Paparum electio pariter Ita-
las res & Germanicas turbabat. Subduſtus deinde curæ ma-
ternæ *Henricus,* Wormatiæ imperium ipſe adit. Erat autem

Hh

fere

fere summa reipublicæ penes *Adalbertum*, Hamburgensem Archiepiscopum: qui, autoritate abusus sua, causa inprimis fuit discordiarum & plus quam civilium bellorum, quæ, octa à Saxonibus, omne imperium in præceps dedere. Eam res nunc accuratius Cel. Autor tradit, causasque memorat, quibus maxime moti Saxones, *Henricum* armis aggrediuntur. Jam tum consilium exauctorandi Regem capessunt, ac *Rudolpho*, Sueviæ Duci, destinant regnum. Et, quævis paulo post pax, inter utramque partem, coiret, ea tamen haud diuturna fuit. His turbis dissentium *Henricum Sabmo*, Hungariæ, ac *Demetrius*, Russorum, Reges, ipsis ut præsto sit, implorant. Ipse vero adversus Saxones ducit. Atque hic Ill. Autor, ut rationem veteris militiæ Germanorum illustraret, ordinem exercitus, atque aciem, describit. In prælio, tum ad Hohenburgum commisso, *Henricus* victor discessit.

Sed gravior mox ex Italia tempestas incubuit, provento ad Pontificatum *Gregorio VII*, qui, autoritatem ecclesiasticam ab omni humano imperio liberam reddere in proposito habens, investituras hæcorum severissime prohibebat. Quod, licet ad alios etiam Reges, maxime tamen ad Imperatorem, spectabat. Quo loco Ill. Autor præcipua, de investitura per baculum & anulum, quam, ex veteri more, Imperatores huc usque exercuerant, explicat. *Henricus* autem, pro tuendo Imperii jure, viribus omnibus decertat. Utrique ad extrema itum. *Henricus*, in Synodo Wormatiensi, & Ticinensi, exauctorare Pontificem instituerat. Is *Henricum* non sacris modo prohibet, sed regno etiam privare aggreditur. Observatu dignum est, quod, cum Papa de novo Rege eligendo sollicitaret Principes, de consensu *Agnæ*, Augustæ impetrando eos monuit. Tum flexa ad concordiam cum Papa *Henrici* consilia, & impetrata *Canisii* a diris absolutio, sed patrata nihilo minus *Rudolphi* quoque, Ducis Sueviæ, ab adversa factione electio, ortumque inde civile bellum, & cædes *Rudolphi*, describuntur. Invalescentibus regiis partibus, celebrata Moguntiæ ac Brixinæ Synodo, exauctoratur *Gregorius VII*, inque locum ejus *Guibertus*, Ravennæ Archiepiscopus, qui nomen

Clementis summis, Papa designatur. *Gregorius* autem, quem novum nunc regni æmulum objiceret *Henrico*, sollicitus, formulam jurjurandi ad suarum partium Principes in Germaniam misit, ad quam novum Regem adstringi vellet, in qua ad Imperatorem *Constantini* ac *Caroli M.* fictitias donationes provocatur. Et supposititiis etiam Decretalibus primorum Pontificum ad evchendam potestatem ecclesiasticam uti, nulla dubitatio fuit. Rex itaque denuo in Italiam movet, asserturus armis dignitatem suam. Legisse hic juvat res, tum in Hæturia gestas, ubi Comitissa *Matbildis* totis viribus pro *Gregorio* pugnabat, ternamque Romæ obsidionem, utque tandem in dicta urbe *Clemens* solenniter Pontifex inauguratus, *Henricum* paulo post Imperatorem, *Bertam*que conjugem, coronaverit.

Gregoris tamen artibus effectum in Germania, ut *Hermanus* Luxemburgicus Rex, adversus *Henricum*, eligeretur. Attingit hic Ill. Autor argumenta, quibus tum causa Imperii disceptata fuit. *Wezilo*, Moguntinus Archiepiscopus, causam defensus *Henrici*, eum, ut spoliatum, ante omnia esse restituendum, ex Canonibus Ecclesiasticis evincere studet. Contra vero qui nitebatur, *Gebhardus* Salisburgensis, sententiam Papæ, tanquam facti & retractari nesciam, modis omnibus probabat. Inter hæc *Henricus* in Curia Moguntina *Vratislæ*, Duci Bøheamico, circulum aureum, & reliqua regni insignia, dedit, quod regalis in Bohemia dignitatis initium fuit.

Post illa inprimis *Conradi* Regis, a patre *Henrico* Imperatore, defectio memoratur: impellente maxime *Urbano II.*, Papa, & Comitissa *Matilde*. Ab eo Pontifice institutæ primum sunt expeditiones cruciatæ. Quarum primam, A. 1095 susceptam, dum describit Ill. Autor, simul conditi tum novi regni Hierosolymæ, atque Ordinis militaris S. *Joannis*, initia recenset: observatque, ab hoc bello abhorruisse partem Germanorum maximam.

In Germania causa Imperii & Sacerdotii, his temporibus, adeo scriptis est agitata. Ex illis Autor Cel. laudat opus de unitate Ecclesiæ conservanda, quod *Walterano*, Episcopo Nuni-

burgensi, tribuit. Imperator ipse, de concordia in Imperio instauranda sollicitus, cogitabat, qua tandem æquabili ratione transigere cum *Paschali* Papa queat, sed interea alter filius, *Henricus*, in locum *Conradi* nuper Rex constitutus, insurgit adversus patrem, captumque fraude mala eo adigit, ut in Conventu Moguntino deponeret regni insignia. Sic demum Ill. Autor extrema Imperatoris, Leodii, quo se receperat, fato funclii, & sepulturam ejus, persequitur, non sine elogio Principis, cujus præclara animi & corporis decora laudant, etiam qui alias minime ipsi favent.

Jam, ubi ad *Henrici V* historiam Autor procedit, eadem diligentia, eodem lucido ordine, omnia expedit. Lectu inprimis digna sunt, quæ de Italico novi Imperatoris itinere memorantur. Scilicet Romam *Henricus* tendebat, ut, ritu solenni, inauguraretur a Pontifice, præfensque cum eo feralem, super investituris, contentionem componeret. Transactum semel atque iterum, nullo effectu: usque dum, post tot discrimina, Wormatiz tandem illud toties dictum Concordatum inter Imperatorem atque Papam initum fuit. Hoc ipsum Ill. Autor accuratius expendit. Ita demum sopita tot annorum controversia, quæ cuncta huc usque miscuerat. Sed, ne tota, inter bella & strages, hæc historia versari videatur, juvabit attendere ad instituta, quæ apprime humanitatem decent, quibus ad divini Numinis cultum, ad juris & æqui observantiam, ad literarum denique disciplinam, mortalium animi formantur, quæ, licet rara illo seculo, solerter Commentariis hæc inferuntur. Talia sunt sacrorum Christianorum propagatio, religiosæ vitæ varia species, & ipsa denique instaurata, sub *Henrici V* imperio, Juris Civilis studia. Utque totum appareret seculi ingenium, mores etiam, quibus publice privatimque vivebatur, in fine *Libri III* adumbratos conspiciamus. Inprimis autem ad intelligentiam Juris Publici illorum temporum faciunt, quæ de formulâ Imperii Romano-Germanici, de Patriciaru Imperatorum, de Curia, Placitis, de officijs regni & Palatinis, traduntur. Nec omnino feudalia instituta prætermissa sunt; videantur diligenter annotatas Impera-

peratorum de feudis leges, investituras, primum in scripturam redactas, feudorum sceptri origines, servitia Vasallorum in Curia, & Placito, conditionem Ministerialium, totius denique feudalis militiæ rationem. In hos usus scribi nostræ historia debebat, ut illi dignitas sua constaret.

MEMOIRES CONCERNANT CHRISTINE, REINE
de Suede.

id est,

COMMENTARII, AD CHRISTINAM, SUECIÆ
Reginam, attinentes.

Tomus I.

Amstelodami & Lipsiæ, impensis Petri Mortierii, 1751, 4 maj.
Alph. 3 plag. 6.

Illustri *Arkenbolzie*, Operis Autori, ex usu publico visum fuit, sese accingere ad vitam *Christinae* exponendam, nec ulli is labori pepercit, destinationi tam præclaræ, & ad omnem ætatem commemorabili, satisfactorius. Ceciderunt ei, civibusque orbis exculi & eruditi per eum, omnia ad votum & sententiam. Superat labor ipsius invidiam, excitat admirationem, non expectat, sed reportat, laudes amplissimas, tantoque dignissimas instituto. Et quid tandem? Vir honestus, *Mortierius*, noluit quidquam accuratioris & ornamenti præstantissimo operi deesse, quod eapropter numeris omnibus absolutum censi debet. Ipsa jam argumenta hujus *Volume*, non sine voluptate, haurabimus. Scopus consiliumque Autoris in eo versatur, ut *Christina* vitam privatam, literariam, immo regalem, nec non literariam Sueciæ & Germaniæ id ætatis, exponat. Adjecit tractationi universæ opuscula duo eruditissimæ Principis, adhuc inedita. Superstruxit enuntiata singula epistolis, libris evulgatis, monumentis autographis. Illustravit ea annotationibus historiis, politicis, criticis, ac literariis. Numerorum iconas, & in fine Appendicem argumentorum,

H h 3

torum, ad demonstrandam fidem, & ad lectorem instruendum, aptissimorum, Commentario subiunxit. Præfatio indolem propositi copiose edisserit. Regnum *Christine* viro candore sibi que eleganti complexus fuit *Puffendorfius*. At secus sentiendum est, quamprimum singulares *Christine* actiones, ad regnum haud referendas, considerare libet. Huc spectant ejus educatio, amor in studia, profectus amplissimi in linguis, favor in eruditos Europæ universos, commercia cum eis literaria, ingenium scientiis omnibus sufficiens ac vastissimum, facultas prompte nitideque pronuntiandi edgitata interventu variarum linguarum, multitudo elogiorum, in eam undecunque confluentium, munificentia in doctos ac sapientes viros. Huc spectat ejus remissio & a scientiis recedens ardor, cui successit luxus & splendor affectatus, modum excedens, ex quo quidam umbratici & ventose eruditi homines in mentem ejus transfuderunt decreta, a virtutis tramitè sevocata, & laxitati disciplinæ moralis congruentia. Hi animo Regiæ eripuerunt omnem fere religionis sensum, ut eam allicere possent ad externam cujuscunque religionis figuram, ni potius ad voluptatis non onerosæ delicias. Vita regali ipsa exemplo raro se abdicavit, delegitque privatam, domicilio usa nunc in Belgio, nunc in Italia, nunc in Gallia, nunc in Germania, nunc in Suecia, in quam bis revertit, nunc Romæ, ubi debitum naturæ persolvit A. 1689. Hæc sunt capita, quibus distinguitur vita Regiæ, & quæ nemo antea curate executus fuit. Plerique libri, quibus vita *Christine* exponitur, scatent bile & calumniis, licet non pauci in lucem exierint. Recenset eos Noster, ac notis suis illustrat. Juvat inter has legisse judicium de Abbatis *d'Artigny Commentariis literatura novis*, & aliorum Gallorum scriptis, in *Christinam* iniquioribus. Literis Regiæ, ex tabulariis Sueciæ regiis ac aliunde secum communicatis, Auctor diluit calumnias eorum, qui Regiæ male voluerunt. Adjunxit ejusdem Epistolas, hinc iade e libris, forma descriptis, desumptas. Excrevit nunc numerus universarum ad

Pag. 7.

220, non una, sed quinque linguis, sigillatim scripturam. Mortem tragicam *Monaldeski*, attingit, fabulis maculatam, in *Christinam* efficitis. Quotquot de vita *Christinae* extant scripta, a Gallis fere fuerunt profecta, ac inde in sermonem Germanicum, Anglicum, & Batavicum, vel potius Belgicum, sunt conversa. Mirifice dissentiunt scriptores Galli. Nam aut in laudes nimias effunduntur, aut calumnias, in contrarium sparsas, diffundunt. Illi a Regina fuerunt egregie excepti, hi vero anticipatis opinionibus laborarunt, rati, Reginam, quae se solii maiestate exuerat, non amplius in degeneres animadvertendi facultatem habere, nec, spe sua delusam, Gallias aequae ac olim admiratam esse. Gravis praecipue in Reginam est liber Gallicus, *l'Histoire des Intrigues galantes de Christine*, ad mortem Reginae usque procurrens, & salibus mordacissimis refertus. Annotaciones, Epistolis Reginae a Nostro subjectae, actis publicis & manuscriptis, aetati Reginae aequalibus, ianitur, notis historicis affluentibus, suoque sese pretio commendantes. Differuit idem de statu literario, qui Sueciam tempore *Christinae* illuminavit, laudabili instituto. Non id agit, ut omni ex parte heroem suam admiretur, vindicet, & approbet quaecunque ejus facta. Veritati, aequitati, & quantum fieri potuit, reverentiae, pretium deputavit praecipuum, non inficiatos ipse, nonnulla inesse Reginae factis, quae non sint aequaliter gloriosa. Ad *Monaldeski* mortem quoad attinet, contendit, eam jure illi fuisse illatam. Factum ipsum haud approbat, docens simul, mortem illam tragicam non a Reginae jussu, sed aliunde, profectam fuisse. Amores Reginae, a scriptoribus divulgatos, dijudicat ita, ut speciei externae rationem habeat, eamque minus culpofam esse ostendat. ProvoCAT ad testimonia *Montpensieriae*, & *Dominae de Motteville*, quae castitatem Reginae in Gallia inviolatam fuisse, non negarunt. Romae Reginam caste vixisse, refert Autor scripti: *l'Etat du Siege de Rome, Tom. I pag. 93 seq.* Materies ignominiae, in eam passim effusa, profluxit ex vita ejus & indole profus extraordinaria. Ipsa enim foeminae aetatis suae per omnem Europam, imprimis doctas, dotibus naturae & orna-

Pag. 10.

men.

Pag. 19.

mentis scientiarum antecelluit. Laudata fuit ipsa a suis, antequam religionis normam mutaret. Postea ipsa his minus digna visa fuit admiratione, & ab eis, ad quos transierat, ob animi excelsitatem liberaliorem haud diu magni facta. Ipsa non satis fuit cauta & moderata, cum vitam ageret privatam. Indulgebat potius usitatae rationi, cui in solio assueverat. Ex quo Bruxellis clanculum religionis Romanae professionem ediderat, ministros adiscebat, ex variis nationibus collectos, quorum varia studia & consilia erant pepercus invidiae, proditionis, & calamitatum, fomes. Praedixerat mala, ex abdicatione regni manatura & redundatura in Reginam, summus ille literator, *Nicolaus Heinsius*, literis, ad eam datis A. 1654, quae, *Heinsium* fuisse virum pragmaticae doctrinam, & vere magnum, gloriose indicant. Praedixerat incommoda illa saepe Cancellarius magnus regni Sueciae, *Oxenstirnius*. Quamdiu ipsa donis ornare valuit viros gratia dignos, immo parasitos, laudibus omnium fuit ornata.

21. Vix ipsa scenam mutaverat, cum nemo non, licentiose saepius, eam minimi faceret, vituperaret, insectaretur. Majestas regia maximus est elogiorum oceanus, & contra contemptum murus omnino aeneus, si ab ea profisciscuntur munera in meritis sic temperata, ut perpetuo non minor praesto sit beneficiorum cumulus, unde dona possunt effluere. Ad postremum & aliquot annis ante abdicationem *Christina* suos & regni thesauros exhausterat, ut praekonibus sui avidis largam & munificam se praerberet. In eo conveniunt omnes viri egregie docti, in *Christina* Epistolis singulis dominari castitatem sermonis, notionum nitorem, & enuntiationum vitam. Optandum profecto est, ut illi, quorum in scrinio ac tabulariis ineditae latent Epistolae, a *Christina* scriptae, eas ad Ill. Autorem Castellae mittant, his cum magno republicae literatae commodo usurum. Utinam *Volumina XVIII* manuscriptorum & chartarum *Christinae*, quae in Bibliotheca purpurati *Ossoboni* Romae asservantur, usibus Illustris Viri cessarent! Utinam ipse in manibus habuisset manuscriptam historiam, quae est sic inscripta: *l'Historia di Christina Regina di Suezia par le P. Palla-*

Pallavicini. Potuit enim *Pallavicinus* nosse artes, quibus sodales ipsius, iique Jesuitæ, *Christinam* ad decreta religionis Romanæ amplexanda perduxerunt. Non habuit Noster rationem panegyricorum omnium ac formularum dedicationis, quibus laudes *Christina* comprehenduntur. Insevit tractationi suæ Orationem Latinam, quæ *Malagonellius* defunctam *Christinam* profecutus fuit. Insevit ei præstantissimam Odam Senatoris *Vincentii Filicaja*, quæ munificentiam *Christina*, sibi & filiis suis duobus exhibuit, extulit elogiis haud injustis. Appendicem, plura daturam, quis non expetet votis ardentissimis? Non omitimus, Autorem distribuisse literas sub finem Operis secundum seriem annorum, & præterea suppeditasse numismatum iconas, quæ *Christinam* præferunt. In acceptis ea refert *Reinholdo Berch*, Præfidi Collegii antiquitatum Sueciæ. Exhibet haud minus nomina Autorum, quorum libris est in rem suam usus, additis editionis annis, nec non syllabum chartarum & actorum manuscriptorum, e quibus ipse nonnihil depromsit, & præterea indicem rerum & personarum. Hæc ad Opus omne spectant. Hæc ad Præfationem, *Volume* hoc primum aperiant duæ epistolæ, quæ *Christina* tenella ætate ad Patrem dedit, vix sex annos nata. *Christina* primam vidit lucem A. 1626, 8 Dec. Falso definiit *Galeacius Gualdus* 16 Dec. Nostro haud improbabile videtur, *Gustavum Adolphum*, ejus, *Christina*, matrem, cum affine *Joanne Casimiro*, Patavium lustrasse, ac propiores Pontificiorum terras, prope-rante tamen gradu. Addit huic itineri duo alia occultatæ dignitatis. Non vacat suscipere investigationis horoscopi, quo *Gustavus Adolphus* usus fuit nascens, repetitionem. Non videtur Noster assentiri eis, qui lorica Regis illius Viennæ, & gladium ejusdem in hæreditate *Rinkiana*, querunt. Epitaphia *Gustavi Adolphi*, in charta, lapide, & ære, memorabilia, prætervehimur. Id sane ex epistolis Regis ac documentis fide plenis Autor certissimum reddidit, quod plerique negant perverse, Regem fuisse pium, eruditum, prudentem, intrepidum, nec Germaniam ingressum, res exisse aliud quidquam,

Pag. 25.

Tom. I.

Pag. 3.

5.

7.

11.

- nisi ut libertatem conscientiarum, ceteris dominatus, ordinibus Germaniarum restitueret. *Oxenstirni*, Cancellarii Suecici, auctoritas domi & intra Germaniam, per *Christinam* tandem imminuta, e monumentis rarissimis hoc loco exponitur. Adjungitur tutela *Christinae*, per primores regni quinque administrata. Educationem & institutionem reginarum sapienter expedivit *Joannes Matthia*, Theologiae Doctor. Proceres regni eam instruxerunt sapientissime A. 1635. Autor inseruit Commentariis suis epistolas *Christinae*, circa id temporis scriptas. Fata Ducis Vinaricensis, *Bernhardi*, *Wittinae*, & *Banerii* necem, Hildesiae acceptam, edisserit curate. Exprobrationes Jesuitarum *Bougeant* Gallicas refellit. Matrem Reginarum, ad Danos elapsam, & bellum, inde Suecos inter & Danos conflatum, exponit solcite.
24. *Christina* jam tum A. 1645 rebus publicis moderandis summam adhibuit prudentiam. Testantur eam literarum ejus, quas dedit Ill. Autor. Ad *Grotii* vitam & mortem attulit perquam memorabilia monumenta. *Banerii* successorem bellicum, Comitem *de Torshenson*, laudat. *Carcesium*, tradidit mortuum, attingit. *Adlerum Salvium*, ex infimo genere ad supremos honores per *Christinam* evehctum, copiose repraesentat, non omittit *Salvii* cum *Joanne Oxenstirna*, qui simul cum illo erat legatus ad pacem Westphalicam faciendam,
27. *histiculis*. *Gustavum Adolphum*, Suecicum in Germania belli moderatorem, propius intuetur. Propensionem *Christinae* in res Gallorum enarrat. Pacis, A. 1648 compositae, momenta aliquot illustrat. *Oxenstirni* & *Salvii* indolem describit. Res Poloniae, A. 1648 funesta *Wladislawi* Regis morte afflictas, explicat. Pax Westphalica tunc nondum penitus coierat. *Carolum*, Principem Poloniae, adjuvit commendatitia ope *Christina* sub initio, tandem *Casimiri*, qui illius Principis erat frater, partes cum Gallis sustentavit. Hic eodem anno, & quidem Decembri, in Regem fuit electus. Adduntur a Nostro momenta affinia. Suecos pacem Westphalicam precipuisse, & ita sibi defuisse, ne plura inde sibi emolumenta compararint, multi ea aetate existimarunt. At argumenta *Christinae*, quae commemorantur, pondere suo valent. Consulta-

sultatum fuit, an copiam Suecorum Germanicæ essent Regi
 Galliarum tradendæ. Intercessit nonnihil moræ ex causa pa-
 cis, executionem expectantis. *Innocentii X* Nullam, paci
 oppositam, Viennæ affixam in publico, & Imperatoris
 jussu refixam, refellit *Hermannus Covingius*. Juvat en-
 comium & fortitudinis documenta legisse in *Amalia Elise-*
bethe, Landgraviz Hasslo-Cessellanz, monumentis, ab Illustri
Artenholtz exactis. *Christina* ad conjugium adspicere con-
 tenderunt filii Regis Danorum, *Fridericus* & *Ulricus*, Comes
 Palatinus *Carolus Gustavus*, Elector Brandenburgicus *Frider-*
icus Wilhelmus. Delisit hæc spes *Oxenbournius*, Cancellarius
 regni, ad filium suum *Ericum* cum Regina conjugendam
 anhelans, at rursus a senatoribus regni a deliciis spei suæ di-
 motus. Omittitur alios *Christina* procos, ex Lusitania, Hi-
 spania, & Hungaria; obvios, eosque angustissimis splendoribus
 insignes. *Carolus Gustavus A.* 1650 successor Reginae fuit de-
 signatus. Leges ei prædefinitas, ad regni usque primordija
 servandas, recensuit Autor. Ad conjugium vero, ineundum
 vel cum ipso, vel cum aliis, *Christina* nullis potuit adduci per-
 suasionibus. Vergens eodem antio, *Christina* coronam re-
 giam publice suscepit, nullo magnificentie apparatus omisso.
A. 1651. personavit Suecia querelis de Reginae luxu & opum
 profusione. Regina tentavit abdicationem regni, licet proce-
 res regni, *Carolus Gustavus*, legati Regum, eruditi, ac ii, quos
 habebat subditos, nulli operæ parcerent, ut eam ab hoc consilio
 revocarent. Regina periculum vitæ in undis præter opinionem
 adiit. *Messenius*, pater ac filius, scriptores libelli seditiosi ad
Carolum Gustavum, capite truncati fuerunt. *Ernesti*, Land-
 gravii Hasslo-Rheinfelfensis, & *Friderici*, Landgravii Elsch-
 wegenensis, ad religionem Romanam transitus habet aliquid
 singularis, quod Autor ex parte attigit. *Sedax*, Episcopus
 Galliz, *A.* 1651 conatus fuit per epistolam persuadere *Christi-*
nae eandem religionem. Ipsa humanissime mutationem illam
 recusavit amplecti. *Bardolotius* vero Medicus, & Hispaniarum
 legatus *Antonius Pimentelli*, posthæc plus ad mentem Reginae
 expugnandam valuerunt. Ad historiam *Christina* literariam

Pag. 152.

156.

161.

177.

205.

212.

216.

219.

223. quæ spectant; Autor illud neglexit. Mendaie commercia epistolariæ Reginae cum *Cartesio*. Illa hunc venire fecit Holmiam, ubi is obiit diem supremum ex pulmonum inflammatione An 1690, Cal. Febr. fatigatus lectione privatissima, quam Reginae summo mane post horam quintam impertiverat. Corpus defuncti in Galliam Parisios in ædem S. *Genovevæ* A. 1666 missum fuit; cranium clam omnibus reservavit sibi præfectus exsularum Holmænsium. *Salmastus* conspectus a *Christina*, viri, in morbo ridicula legentis, felle plenissimi, mortui A. 1653, ex quo Holmia redierat in Belgium. Ni *Salmastus* civem suum *Burgundionem*, qui *Burdolotti* Medici mentiebatur nomen, Reginae affixisset, laudibus abutens, credula & per eruditionis imagines se fallens *Christina* haud accelerasset iter illud in *Insulas* fortunatas, extra Sueciam quasitas. Perfortatus ille *Burdolotius* ex pharmacopola in arbitrum *Christinae*, Suecique dominum, conversus, atheismi magister, Reginae religionis sensu exiit, potentior scientiis omnibus, quibus se immerferat Regina. Mater Reginae, legatus Regis Galliarum, & proceres regni, vehementer petierunt a Regina hominis discessum, frustra tamen ad tempus. Tandem dimissus fuit in Galliam, pecuniis oneratus, a *Mazarino* Abbas reintuitus, defunctus Parisiis A. 1685. *Samuel Bochartus* per triennium hæsit Holmiæ, Cadomam redux A. 1653, comitante legato *Cbanuto* & *Naudæ* e Suecia. De *P. D. Huertio*, mortuo A. 1721 Parisiis apud Jesuitas, haud tralatricia disseruit Autor, nihil eorum omittens, quæ ad annum usque 1656 vitæ & fortunæ fortunisque *Christinae* acciderant. Qui anecdota & eleganter cogitata amant, ad eum non poterunt non properare.
- 227.
- 240.
- 246.
- 253.

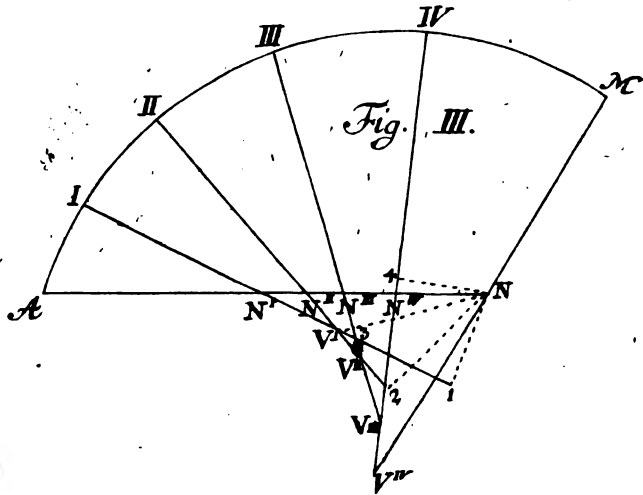
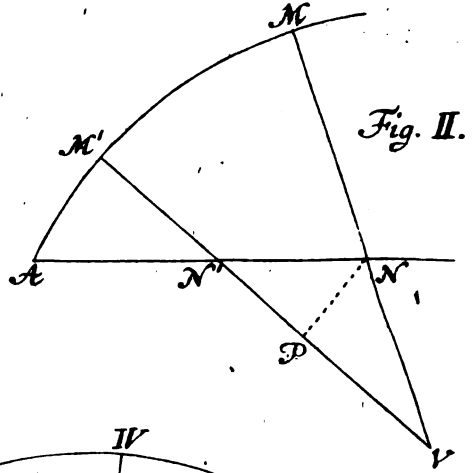
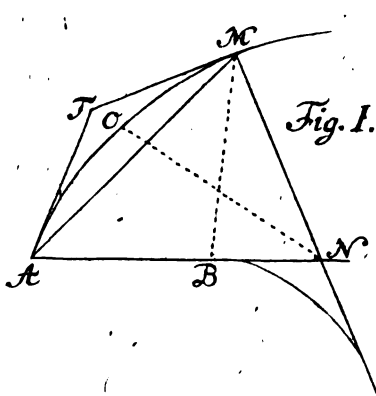
NOVI COMMENTARII ACADEMIÆ SCIENTIARUM
Imperialis Petropolitanae. Tomus II, ad
Annum 1749.

Petropoli, typis Academiæ Scientiarum, 1750, 4 maj.

Alph. 2 plag. 17, Tabb. xii. 18.

Insti-

TAB. II ad Nov. Act. Erud. A. 1753. Mens. Maji pag. 255. seq.

Institutum *Novorum* horum *Commentariorum* jam satis & abunde declaravimus, cum de *primo* illorum *Tomo* verba faceremus. Nunc igitur absque mora ad ipsa *alterius Tomi* contenta Lectoribus nostris exhibenda nos accingimus. Complectitur is, non minus, quam reliqui omnes Ill. *Academiz Commentarii*, multa egregia ex omni *Mathematicum & Philosophiz naturalis* genere meletemata. Et quidem in *Classe mathematica* comparent sequentia: 1) *Eulerus de reductione linearum curvarum ad arcus circulares*. Satis celebris est inter *Analystas* summi quondam *Jo. Bernoulli* idea de motu reptorio, qua haud parum fines *Geometriz* promovisse censendus est, dum dimensionem linearum curvarum per arcus circulares perficere docuit. Quantumvis autem egregium sit hoc inventum; inficias tamen iri nequit, methodum hanc non videri plane naturalem, cum ideis fundetur mechanicis, in *Geometria pura* absque necessitate summa non in usum vocandis; habere praeteres in se *difficilius* quid, si ad ipsam applicationem deveniatur, cum non adeo bene constet, quomodo pro quovis casu oblato motus ipse reptorius adornari debeat. *Genuina* itaque methodus ea omnino censenda esset, quae dimensionem hanc exhiberet, e principiis mere analyticis petitam; quod vero nemo huc usque aggressus est, quin imo primo intuitu ne fieri quidem posse videtur. Eo magis itaque se commendare poterit praesens *Cel. Euleri* methodus, qua id generatim & summa cum perspicuitate executus est primus. Quare, cum dimensio curvarum ab omni *2vo* habita sit pro uao e nobilissimis *Geometriz* argumentis, rem Lectoribus *Geometris* acceptam fore, confidimus, si novam non minus, quam elegantem, hanc methodum hic paulo fusius exponamus. Ante omnia supponenda est idea *amplitudinis* curvae, quae secundum *Bernoullium* est angulus *ANM*, quem ad duas curvae *AM* extremitates ductae normales *AN* & *MN* inter se constituunt. Primo itaque proponit *Noster Problema*: Ex datis amplitudine curvae, & binis normalibus, invenire limites, intra quos longitudo arcus continetur. Ponatur nempe $\text{ampl. } ANM = v$, normales $AN = p$, $MN = q$, arcus $AM = r$.

Pag. 3.

TAB. II.
Fig. 1.

$AM = s$. Ducatur subtensa AM , quæ ex ΔANM repetitur $= \sqrt{(pp + qq - 2pq \cdot \cos. v)}$. Cum ergo arcus semper sit major subtensa, habebitur jam limes minor $s > \sqrt{(pp + qq)}$. Dein, ductis tangentibus AT & MT , quorum concursus intra angulum ANM cadet, erit $AT = \frac{1 - p \cdot \cos. v}{\sin. v}$, & $MT =$

$\frac{p - q \cdot \cos. v}{\sin. v}$. Quare, cum summa tangentium $AT + MT$

sit major arcu AM , prodibit alter limes major $s < \frac{(p + q)(1 - \cos. v)}{\sin. v}$, seu (cum sit $\frac{1 - \cos. v}{\sin. v} = \text{tang. } \frac{1}{2} v$),

$s < (p + q) \text{ tang. } \frac{1}{2} v$. Q. E. I. Potest vero inveniri alia formula pro limite minori, magis similis alteri majori, si concipiatur angulus ANM bisectus recta NO ; erit enim $AO > p \cdot \sin. \frac{1}{2} v$, & $MO > q \cdot \sin. \frac{1}{2} v$; unde habebitur $s > (p + q) \sin. \frac{1}{2} v$. Ex his vero confit sequens *Theorema* valde elegans pro inveniendi proxime arcu curvæ: Si angulus ANM , seu v , sit valde parvus, erit proxime arcus AM , seu $s = \frac{1}{2}(p + q)v$.

Etenim in hac hypothesis proxime $\sin. \frac{1}{2} v = \frac{1}{2} v - \frac{1}{24} v^3$, & $\text{tang. } \frac{1}{2} v = \frac{1}{2} v + \frac{1}{24} v^3$, quibus valoribus in binis formulis præcedentibus substitutis, habebitur $s > \frac{1}{2} v (p + q) (1 - \frac{1}{24} vv)$, & $s < \frac{1}{2} v (p + q) (1 + \frac{1}{24} vv)$; qui limites cum sibi sint valde propinqui, statui poterit proxime $s = \frac{1}{2} v (p + q)$.

Q. E. D. Hæc vero expressio exacte vera est, non solum generatim, si angulus ANM sit infinite parvus, sed & in certis casibus, si sit finitus cujusvis magnitudinis. Primo, si curva sit circulus; tunc enim ob $p = q$ erit utique arcus $AM = pv$, seu $qv = \frac{1}{2} v (p + q)$. Dein in iis quoque curvis, quarum evoluta BR est circulus: sit enim hujus radius $= r$, arcus $BR = Z$; ex natura rei erit amplitudo ejus æqualia amplitudini curvæ AM , unde $Z = sv$; sit porro $AB = b$, erit $MR = b + sv$, & curvæ AM elementum $ds = (b + sv) dv$, ideoque ipse arcus $AM = bv + \frac{1}{2} svv = \frac{1}{2} v (AB + MR)$; sed, ob $BN = RN$, est $AB + MR = AN + MN = p + q$, unde constat veritas propositi. Sit jam AM

curva

curva quævis; per terminos ejus *A* & *M* describi poterit arcus curvæ, ex evolutione circuli natæ, ejusdem amplitudinis *ANM*; sicque habebuntur duæ lineæ curvæ in *A* & *M* rectæ *AN* & *MN* normales, & continua curvatura præcedentes; unde in angulis non nimis magnis ne fieri quidem poterit, ut discrimen inter binas istas curvas sit notabile. Statui igitur poterit curva quævis *AM* proxime æqualis arcui circulari

centro *N*, & radio = $\frac{AN + MN}{2}$, intra crura *AN* & *MN*

descripto. Hac autem ratione dimensio curvæ *AM* per arcum circulem multo accuratius instituitur, quam ullo modo per lineam rectam fieri potest; unde ex hoc fonte longe accuratior methodus deduci potest, longirudines curvarum ad arcus circulares revocandi, quam vulgo hoc fieri solet ad lineas rectas. Hac occasione, tanquam in transitu, investigat Noster, an non proprietas allata, quod arcus exprimitur exacte per $\frac{1}{2}v(p + q)$, competat aliis adhuc curvis præter circulum, curvasque ejus evolutione genitas; quod Problema, vel ideo notatu dignum, quod, per methodum tangentium inversam solutum, post calculum satis prolixum tandem ad solutionem simplicissimam deducat; e qua patet, nullas alias curvas, quam allatas, quæsito satisfacere. Quod nunc attinet ad methodum curvas dimetiendi per arcus circulares, hunc in finem proponit primo *Theorema* sequens: Si arcus *AM* in duas partes æque amplas *AM'*, *M'M*, dividatur, & in normalem *M'N* ex *N* demittatur perpendic. *NP*; longitudo curvæ *AM* proxime æquabitur arcui circuli, centro *N*, radio

$\frac{AN + MN + 2M'P}{4}$, intra crura *NA*, *NM*, descripti. *Dem.*

Ponatur totus arcus amplitudo *ANM* = $2v$; concurrant normales in *V*, eruntque anguli *ANM'*, & *M'VM* = v , ideoque in Δ *VNN'* isoscele *NN'* = *NV*, & *N'P* = *VP*. Per Theor. præc. autem erat proxime *AM'* = $\frac{1}{2}v(AN' + M'N')$ & *M'M* = $\frac{1}{2}v(M'V + MV)$; ideoque addendo, *AM* = $\frac{1}{2}v$ (*AN*

TAB. II
Fig. 2

($AN' + MN' + M'V + MV$). Est vero $AN' = AN - NN'$, & $MV = MN + NN'$, & $MN' + M'V = 2M'P$; unde substituendo $AM = \frac{1}{2}v (AN + MN + 2M'P)$. Sit nunc r radius circuli, cujus arcus amplitudinis ejusdem zv æqualis sit curvæ AM , erit $Am = zvr$; unde fit r ejus valoris, quem in Theoremate enuntiavimus. Q. E. D. Hic jam valor radii circuli, cujus arcus, curvæ AM æque amplius, eidem sit simul æqualis, multo propius ad veritatem accedit, quam ille ex Theoremate primo $r = \frac{AN + MN}{2}$. Notandum vero, multo plures esse curvas, in quibus exacte est $r = \frac{AN + MN + 2M'P}{4}$, quam in quibus $r = \frac{AN + MN}{2}$;

TAB. II
Fig. 3.

unde eo minor erit nunc aberratio, usurpando formulam, recens inventam. Pergimus jam ad aliud Theorema, solutioni generali viam sternens: Si curva dividatur in partes quotcunque æque amplas $AI, I, II, II, III, \&c.$ ad singula divisionum puncta ducantur normales, ad easque ex N demittantur perpendiculara $Ni, Nz, \&c.$ erit radius circuli, cujus arcus, curvæ æque amplius, eidem simul longitudine æqualis, $= \frac{AN + MN + 2(I_1 + II_2 + III_3 + \&c.)}{2n}$, denotante n numero partium, in quas arcus est divisus. Dem. Sit amplitudo, seu ang. $ANM = nv$; erunt anguli $AN'I = v$, $AN'' II = 2v$, &c. Si jam singulæ arcus propositi AM portiones secundum Theorema primum exprimantur, erit $AI = \frac{1}{2}v (AN' + IN') = \frac{1}{2}v (AN - NN' + I_1 - N'1)$ $II = \frac{1}{2}v (IV' + II'V) = \frac{1}{2}v (I + II_2 - V'1 - V'2)$ &c. & ultima formula, quia in Fig. assumitur $n = 5$, erit $IV.M = \frac{1}{2}v (IV.VIV + MVIII) = \frac{1}{2}v (IV_4 + MN + VIV_4 + VIVN)$. His ergo in summam collectis, prodibit

$$AM = \frac{1}{2}v \left\{ \begin{array}{l} AN + MN + 2.I_1 + 2.II_2 + \&c. \\ - NN' - N'1 - V'2 + V''_3 + \&c. \\ - V'1 - V''2 + V'''_3 + VIV_4 \end{array} \right\}$$

Omnes

Omnes autem hos terminos inferiores se mutuo tollere, ita, ut remaneat sola linea superior, brevius ostendetur per Analysis sequenti modo: Ob angulos singulos cognitos, erit

$$N' V' = \frac{N' N'' \sin. 2v}{\sin. v}; \quad N'' N' = \frac{N' N'' \sin. v}{\sin. v'}$$

$$N'' V'' = \frac{N'' N''' \sin. 3v}{\sin. v}; \quad N''' V''' = \frac{N'' N''' \sin. 2v}{\sin. v}$$

&c.

Hinc formulæ, ex Theoremate primo ortæ, erunt

$$AI = \frac{1}{2}v (AN' + IN')$$

$$I.II = \frac{1}{2}v (IN'' + IIN'' + N' N'' \frac{(\sin. v + \sin. 2v)}{\sin. v})$$

Addentur hæc formulæ, & substituatur

$N' N'' = NN' - NN''$; $N'' N''' = NN'' - NN'''$; &c. prodibitque, terminis in ordinem redactis:

$$AM = \frac{1}{2}v \left\{ \begin{aligned} &AN + MN + 2.IN' + 2.II.N'' + \&c. \\ &+ \frac{NN'. \sin. 2v}{\sin. v} + \frac{NN''. \sin. 3v - \sin. v}{\sin. v} + \&c. \end{aligned} \right\}$$

$$\text{Est vero } \frac{\sin. 2v}{\sin. v} = 2. \cos. v, \quad \frac{\sin. 3v - \sin. v}{\sin. v} = 2. \cos. 2v, \&c.$$

& $NN'. \cos. v = N'1$, $NN''. \cos. 2v = N''2$, &c.

quibus valoribus introductis, erit $AM = \frac{1}{2}v (AN + MN + 2I1 + \&c.)$; unde, cum amplitudo sit nv , emerget ipsissima formula, ante posita. Q. E. D. Patet ergo, hanc formulam exhibituram longitudinem curvæ, exacte quidem, si divisio hæc in infinitum produceretur, prætereaque multis in casibus specialibus; vero autem eo propius, quo hæc, etsi finita, longius continetur. Ex his jam pervenitur ad solutionem *Problematis* generalis: Data curva quavis *AMB*, quæ ubique ad eandem partem sit concava, (ut hæcenus semper est positum) invenire arcum circuli *ab*, ipsi proxime æqualem. Ducantur nempe ad terminos ejus *A, B*, normales *AC, BC*,

Kk

Bc,

TAB. III
Fig. 1.

BC , concurrentes in C . Vocentur $AC = a$, $BC = b$, amplitudo, seu ang. $ACB = \theta$. E natura curvæ dabitur relatio inter coordinatas: quasvis $AP = x$ & $PM = y$, & ang. ANM , quem normalis MN cum AC constituit, cujus nempe tang. $= dx : dy$; unde tam x , quam y , poterunt definiiri per v ; quibus inventis, erit $MN = \frac{y}{\sin. v}$. Dein in MN (si opus, productam) ex C demisso perpendicularo CS , ob $CN = a - x - \frac{y dy}{dx} = a - x - \frac{y \cdot \cos. v}{\sin. v}$, erit $NS = (a - x) \cos. v - \frac{y \cdot \cos. v^2}{\sin. v}$, ideoque tota recta $MS = (a - x) \cos. v + y \cdot \sin. v$, ita ut ad datum quemvis angulum v longitudo rectæ MS definiiri queat. Indicetur hæc recta MS , amplitudini cuius v respondens, hoc signo $[v]$, ita, ut similes rectæ, respondentes angulis $\frac{\theta}{n}$, $\frac{2\theta}{n}$, &c. exhibeantur his signis

$\left[\frac{\theta}{n} \right]$, $\left[\frac{2\theta}{n} \right]$, &c. Quibus inventis, sequentes formulæ continuo magis ad valorem arcus AM appropinquabunt:

$$AM = \frac{1}{2}\theta (a + b)$$

$$AM = \frac{1}{2}\theta (a + b + 2 \left[\frac{\theta}{n} \right])$$

$$AM = \frac{1}{2}\theta (a + b + 2 \left[\frac{\theta}{n} \right] + 2 \left[\frac{2\theta}{n} \right]) \text{ \&c.}$$

Generatim autem, si numerus divisionum sit n , habebitur valor arcus eo exactior, quo major est n :

$$AM = \frac{1}{2n}\theta (a + b + 2 \left[\frac{\theta}{n} \right] + 2 \left[\frac{2\theta}{n} \right] + 2 \left[\frac{3\theta}{n} \right] + \dots + \left[\frac{n-1}{n}\theta \right]).$$

Quodsi ergo radius circuli ab , qui, intra arcus AC & BC constitutus, æqualis fit curvæ AB , dicatur $= r$, erit arcus $ab = r\theta$, unde istius circuli radius reperietur:

$$r = \frac{1}{2n} (a + b + 2 \left[\frac{\theta}{n} \right] + 2 \left[\frac{2\theta}{n} \right] + 2 \left[\frac{3\theta}{n} \right] + \dots + \left[\frac{n-1}{n}\theta \right]).$$

Q. E. I.

Es

Et itaque solutionem Problematis, quæ in ambitu suo, an elegantia, an simplicitate, se magis commendat, dicere vix possumus. Quod jam ad ipsum ejus usum attinet, patet, requirere eam generatim divisionem angulorum in partes quotvis æquales; id quod cum geometricæ & facile peragi nequeat, nisi continua bisectione, pro numero n conveniet assumere successive terminos progressionis geometricæ duplæ 2, 4, 8, &c. Hos autem numeros pro n successive assumendo, id simul commodi emergit, ut termini, jam inventi, continuo in expressiones sequentes ingrediantur, sicque labor calculi non parum minuatur. Valores nempe ipsius sequenti modo præcedentibus, & quidem accuratius, determinantur:

$$1) r = \frac{a+b}{2} = P$$

$$2) r = \frac{1}{2} P + \frac{1}{2} \left[\frac{\theta}{2} \right] = Q$$

$$3) r = \frac{1}{2} Q + \frac{1}{4} \left[\frac{\theta}{4} \right] + \frac{1}{4} \left[\frac{3\theta}{4} \right] = R \text{ \&c.}$$

Ubi adhuc notandum, quod, si valor secundus Q sit verus, tunc, quantum primus P a vero vel deficit, vel id excedit, tantundem quantitas $\left[\frac{\theta}{2} \right]$ excedat, vel superet, ideoque

quantitates P & $\left[\frac{\theta}{2} \right]$ constituunt limites, intra quos radius

r continetur; etiamsi autem Q non sit verus valor, tamen, quia multo minus a veritate differt, quam P , easdem quantitates adhuc pro limitibus haberi posse; similique modo, (ob valores sequentes, veritati continuo magis appropinquantes,)

limites novos fore Q & $\frac{1}{2} \left[\frac{\theta}{4} \right] + \frac{1}{2} \left[\frac{3\theta}{4} \right]$, &c.; qui

continuo fiunt adeo arctiores, ut mox differentia fiat insensibilis. Ceterum iidem limites eliciuntur quoque e methodo *Bernoulliana* per motum rectorium; quod etiam consensum

utriusque methodi egregie declaret, inficias tamen ibit nemo, præsentem hanc, meræ Analyfi superstructam, insigniter antecellere illam, quæ in ipsa applicatione haud parum difficultatis habet; præterea cum hæc quoque, si divisio non per continuas bisectiones instituat, semper tamen applicari possit, ideoque multo latius extendatur. Hacce nunc solutione generali tradita, Cel. Autor, usum ejus declaraturus, applicat eam ad dimetiendas varias curvas simpliciores & obvias. Primo, proposita ellipsi quavis, invenire docet radium circuli, ejus peripheria sit æqualis proxime ejus perimetro. Sit nempe ACB quadrans ellipseos, cujus semiaxes AC & BC , cum sint ad curvam normales, erunt $AC = a$, & $BC = b$, & amplitudo θ erit angulus rectus, qui dicatur = ρ . Ex æqua-

TAB. III
Fig. 2.

tionem ellipseos habetur $\text{tang. } u = \frac{dx}{dy} = \frac{ay}{b\sqrt{(bb - yy)}}$; unde, factis debitis substitutionibus in valore generali ipsius MS , supra allato, habetur MS , (quæ per $[v]$ designatur) = $\sqrt{(aa \cdot \cos. v^2 + bb \cdot \sin. v^2)}$. Cum itaque sit $\theta = \rho$, si pro v successive substituantur partes aliquotæ anguli recti ρ , erit

$$\left[\frac{\theta}{2}\right] = \sqrt{(aa \cdot (\cos. \frac{\rho}{2})^2 + bb \cdot (\sin. \frac{\rho}{2})^2)}.$$

$$\left[\frac{\theta}{3}\right] = \sqrt{(aa \cdot (\cos. \frac{\rho}{3})^2 + bb \cdot (\sin. \frac{\rho}{3})^2)} \text{ \&c.}$$

His igitur singulis valoribus inventis, erit radius circuli quæsitus

$$r = \frac{a + b}{2n} + \frac{1}{n} \sqrt{(aa \cdot (\cos. \frac{\rho}{n})^2 + bb \cdot (\sin. \frac{\rho}{n})^2)} \\ + \frac{1}{n} \sqrt{(aa \cdot (\cos. \frac{2\rho}{n})^2 + bb \cdot (\sin. \frac{2\rho}{n})^2)} + \dots \\ + \frac{1}{n} \sqrt{(aa \cdot (\cos. \frac{n-1}{n} \rho)^2 + bb \cdot (\sin. \frac{n-1}{n} \rho)^2)},$$

hicque valor, quo major accipiatur divisionum numerus n , eo propius radium quæsitum r exhibebit. Q. E. I. Si ponatur semi-

femixis major $a = c + d$, femixis minor $b = c - d$.
 fiet, facta substitutione, positisque duabus rectis $2c + s$,

$$r = \frac{c}{n} + \frac{1}{n} \sqrt{(cc + dd + 2cd \cos \frac{\pi}{n})} + \dots + \frac{1}{n} \sqrt{(cc + dd + 2cd \cos \frac{n-1 \cdot \pi}{n})}$$

E qua formula sequitur elegantissima constructio, similis ei, quam dedit *Bernoullius*: Super diametro $AB = a + b = 2c$ constituatur semicirculus, qui in partes quotcunque æquales dividatur in punctis $a, b, c, \&c.$ quarum partium numerus sit $= n$. Tum, secta diametro AB in C ita, ut sit $AC = a, BC = b$, ex C ad singula divisionum puncta agantur rectæ $Ca, Cb, Cc, \&c.$ eritque, si arcus Ac contineat m partes, recta $Cc = \sqrt{(cc + dd + 2cd \cos \frac{m\pi}{n})}$

TAB. III
 Fig. 2.

Ducto enim ex centro O radio $Oc = c$, erit angulus $AOc = \frac{m\pi}{n}$, & $CO = AC - AO = d$, ideoque recta $Cc = \sqrt{(cc + dd + 2cd \cos \frac{m\pi}{n})}$. Quamobrem radius circuli, elipfi propositæ isoperimetri, erit

$$r = \frac{AO + Ca + Cb + Cc + \dots + Cn}{2}$$

Q. E. F. Mittimus alias formulas, ad ipsum approximationis calculum adhuc commodiores, nec non exempla specialia ejusmodi calculi pro ellipsis variis, quarum semiaxes rationem simpliciore inter se tenent; unde quidem apparet, series has mirum quantum convergere, adeo, ut e. g. expressio sexta præbeat valorem ipsius r ad 24, notas exactum. Ex iisdem principiis invenire docet generatim dimensionem ellipsum, non multum a circulo abluentium. Porro eandem methodum applicat ad investigandam longitudinem parabolæ; quæ cum, ut constat, a logarithmis pendeat, hinc simul emergit ratio inter quadraturam circuli & logarithmos. De-

nique eodem modo tractat cycloidem, & reperire docet radii circuli, cujus quadrans æquetur proxime arcui cycloidis. Sed, satis diu in his morati, tempus est, ut ad alia quoque Schœdianata pedem promoveamus. *Secunda* nempe comparat loco *G. W. Krafftii Indagatio focorum in omnibus curvis possibilibus*. Querit hic Autor, an in aliis quoque, præter sectiones conicas, curvis detur focus non geometricus, (qualem aliqui definiverunt in sectionibus conici ibi esse, ubi parametro ordinata æquatur,) sed verus, seu physicus; ubi radii omnes, ex uno puncto lucido egredientes, iterum colligantur exacte in punctum aliud. Proposuit itaque sibi Problema hoc generale: Invenire curvas omnes, proprietate dicta gaudentes; idque solvit per methodum tangentium inversam. Resultat inde sola ellipsis, & si punctum radians in infinitum abeat, parabola, conica, patetque, perperam tribui focum ellipsis, aut parabolis altiorum generum. Si nobis liceat verbum addere, Problema præcedens, quod, per calculum tractatum, deducit ad æquationes differentiales satis pœlicas, ita duobus fore lineis, per analysin mere geometricam, solvi potest. Sit AM curva, radios omnes, ex B egredientes, colligens iterum in C ; elementum ejus Mm ; radius aliquis incidens BM , ejusque reflexus MC ; hisque infinite proximi Bm, mC ; e centrâ denique B, C , ducti arcui MR, mS . E natura reflexionis est angulus AMB , seu $MmR = \text{tang. } mMC$; & ad R, S , sunt recti; ergo $\Delta\Delta MmR, mMS$, æquantur, estque $mR = MS$, hoc est; incrementum ipsius $BM =$ decremento ipsius MC . Quod cum in omnibus punctis locum habeat; e primis Analyseos infinitorum principis liquet, ipsas BM & MC officere debere summam constantem. Hanc vero proprietatem nulli curvæ, præter ellipsin conicam, competere, facile ostenditur. Si punctum B statuat in infinito, eodem modo prodit parabola. Sequitur 3) *Euleri Solutio Problematis difficillimi, a Fermatio propositi*. Jam multæ comparuerunt Cel. Autoris circa ejusmodi Problemata numerica *Diophantæa*, seu *Fermatiana*, in *Commentariis* hisce disquisitiones; qua occasione jam, que de iis, eorumque analysi, gene-

TAB. III
Fig. 4.

generatim dici possunt, monimus. Praesens, in quo labo-
 rat, a Fermate propositum in *Arith. ad Diophantum*
Barbati, ab eoque pro difficillimo habitum, hujus est tenoris:
Invenire triangulum rectangulum, in numeris rationalibus ex-
pressum, cujus uterque cathetus, area ipsius trianguli minutus,
producat numerum quadratum. Equidem rei natura non per-
 mittit, ut solutio ejus generalis, quae omnes omnino casus
 possibiles contineat, assignetur; quare tres solutiones traduntur
 speciales; attamen formulis generalibus, quarum quovis
 infinitos adhuc sub se casus singulares comprehendit. Exem-
 plum simplicissimum in numeris videtur id, ubi catheti sunt

$$\frac{64}{207} \text{ \& \ } \frac{252}{207}; \text{ unde hypotenusa} = \frac{260}{207}, \text{ area } \frac{64 \cdot 14}{9 \cdot 23^2}; \text{ ca-}$$

theti autem area minuti $\left(\frac{8}{23}\right)^2$ & $\left(\frac{2 \cdot 5 \cdot 7}{9 \cdot 23}\right)^2$. Jam sequi- Pag. 68

tur 4) C. N. de Würzburg de numeris perfectis. Ansam praebet
 huic Schemati Mich. Gottl. Hanschii, S. Caf. Maj. Consi-
 derat. *Theoria arithmeticae, novis a se inventis aucta, in*
Epistola, Vindobonae A. 1739 ad Mathematicos data, sed quae A.
 1748 demum ad Academiam Petropolitam pervenit, exposita.
 In qua cum specimen exhibere voluerit Autor, unde pateat,
 quid in Analyti tentaverit, & quae numerorum detegere valeat
 mysteria, huncque in finem tradiderit triadem Problematum,
 ad numeros perfectos spectantium; Noster, ab Academia haec
 examini subicere iussus, invenit, omnia perum firmo niti
 fundamento, hicque etiam *Horatianum* illud *parturient montes*
 locum habere. Hac occasione autem ab ovo orsus est inte-

gram numerorum perfectorum theoriam, quaeque hac de re
 hinc usque detecta sunt, clare ante oculos posuit. Accedimus 100.

5) ad G. W. Kraffium de numeris amicabilebus, aliisque ad hanc
doctrinam spectantibus. Emerret primo Clariss. Autor, quid ad-
 huc in hoc argumento actum sit a Mathematicis. Cum vero hi
 omnes derivaverint numeros Itosce saltem e potestatibus bina-
 rii; intellexerit autem Noster a Cel. *Eulero*, ipsum longe latius
 Problema istud extendisse; ipse etiam in hac palaestra vires
 suas

suas exercere voluit. Theoriam itaque numerorum amicabiliam e primis principiis hic repetit, quæ cœrit, ut conflata, e natura partium aliquotarum pendeat, primo variè, huc spectantia, theoremate demonstrat. Deim ipsius Problematis analysin tradit. Quæ omnia etsi egregia sese perspicuitate & ordine commendent; tamen, cum jam ipsa hæc numerorum amicabiliam theoria amplissime pertractata sit a Cel. Eulero in *Opuscular. Tomo III*, plura de illis, hic dicere, superfluum arbitramur:

- Perginus itaque ad *Classem alteram*, qua sequentia *Sebediæf-mata physico-mathematica* nobis offeruntur: 1) G. W. Richmanni *Aërometri, sive machine hydrostaticæ, ad evaporationem aquæ certæ temperiæ mensurandam aptæ, constructio talis, ut ope illius decrementum paucorum granorum observari, & lex evaporationis confirmari possit*; 2) Mich. Lomonosovii *Anemometrum, summam celeritatum cujusvis venti, & simul variationes directionum illius, indicans*. Utriusque hujus machine descriptionem tradere, nil aliud esset, quam figuras huc transferre, addita earundem explicatione; quod cum instituti nostri limites excedat, veniam nos impetremos speramus a Lectoribus, si ad ipsum fontem ablegamus ea penitus noscendi cupidos. 3) *Richmanni Inquisitio in rationem phænomeni, cur aqua profunda in vasis homogeneæ materia plus evaporet, quam aqua minus profunda; & confirmatio experimento, nova ratione instituto*. Post evictam phænomeni ipsius certitudinem, principia e physicis repetit, unde constat, massarum duarum æqualium ejusdem temperiæ, sed diversarum superficierum, eidem aeri expositarum, eam citius assumere temperiem aeris, quæ majori gaudet superficie; duarum inæqualium, sed ejusdem temperiæ & superficierum, minorem citius acquirere aeris temperiem; quibus combinatis, si majoris massæ superficies habeat ad minoris massæ superficiem rationem minorem, quam massa major ad massam minorem, minorem massam temperiem aeris citius obtenturam, quam majorem, & contra. Quod etsi satis evidens videatur; attamen, si cuiquam adhuc dubium remaneat, ostendit Noster, qui-

quibus experimentis id ad maximam certitudinem deduci queat. Hoc juxta ad ipsum phænomenon, supra allatum, applicat. Posita nempe ea conditione evaporationis, quod pendeat a superficiæ fluidi expositione, facta æri diversæ temperiei, ita quidem, ut eo major sit, quo major est differentia inter utriusque temperiem: sequitur omnino, evaporationem longius durare debere in massa majore, adeoque in vasibus ejus capacitatis aquam magis profundam magis quoque evaporare. Ceterum, quid contingat pro certis circumstantiis peculiaribus, porro explicat Noster; monetque postremo, id, quod contingit sic in massis vasisque minoribus, locum quoque habere in superficie telluris, in maribus, fluviis, &c. non audere se affirmare. 4) *Ejusdem de evaporatione ex aqua, frigidiori ære, observationes & consuetaria.* De evaporatione aquæ calidioris ære commentatus est Autor in *Commentar. Novor. Tomo I*; nunc simili modo in evaporationem aquæ frigidioris ære inquirat. In illa nempe, invenerat, eam obtinere legem, ut, differentia inter temperiem aquæ & aeris decrescente, quantitates, quæ evaporarunt, sint ut ipsæ differentiæ differentiarum inter temperiem aquæ & aeris. Eandem & in præsentis casu, etsi haud accurate penitus, locum habere, reperit; cujus rei causam in cohæsiōne particularum aquearum majori minorive latere existimat. Commemorat hic magnum experimentorum numerum, e quibus derivat hæc tria præsertim phænomena generalia: 1) Temperie aeris inter 60° & 70° existente, si differentia inter temperiem aeris & aquæ superet 15° thermometri *Fahrenheitiæni*, initio colligi vapores; temperie vero illa inter 75° & 87° existente, colligi hos, si differentia inter temperiem aeris & aquæ superet 20° . 2) Quo major est calor aeris, eo calidiorē reddi debere aquam, donec collectio vaporum non observetur amplius, sed evaporatione solum; eoque largiorem fieri evaporationem. 3) Evaporationem initio esse minorem, deinde augeri, tandemque rursus minui. Rationes horum phænomenorum reddit verisimiles; usumque eorum in Meteorologia aliquem ostendit. 5) *Ejusdem Experimenta de compressione*

sione aeris, inprimis per aquam, in bombis congelatam. Dedit nempe Halesius in *Stat. Vég.* modum, in densitatem aeris inquirendi, dum tubulum vitreum bombæ inclusit, hanc aqua repletam, frigori exposuit, cumque ab aqua congelata disrupta esset, ex ejus firmitate vim compressionis aeris in ipso tubo computavit. Hoc experimentum Noster variis modis repetiit, reperitque, aerem communem per pressionem, ope preli validissimi, redigi posse in spatium 120 vicibus minus; vi aquæ gelascentis autem in spatium 300 vicibus minus comprimi; ceterum nullos adhuc compressionis limites a nobis posse constitui. 6) *Ejusdem Usus legis decrementi caloris, ad definiendam mediam certo temporis intervallo temperiem aeris ostensus; & instrumentum meteorologicum novum, mediae temperiei aeris inveniendae inserviens.* Lex hæc ea est, quam in *Novor. Commentar. Tomo I* exhibuit Autor. Eam nunc applicat Clariss. Autor ad inveniendam temperiem aeris mediam, hoc est, talem, quæ, si constans esset per certum aliquod temporis intervallum, eundem effectum produceret in refrigerandis & calefaciendis per idem tempus corporibus, ac omnes gradus diversi caloris, sibi mutuo succedentes. Sit nempe aquæ temperies initialis = d , post datum vero tempus n temperies ejusdem diminuta = c : erit quaesita temperies æ-

$$\text{nis media} = \frac{Ac - d}{A - t}, \text{posito } A = \frac{a^n}{(a - b)^n}. \text{ Machina}$$

autem, de qua in titulo Commentationis, hoc præsertim fundamento nititur, ut thermometer immittatur vasi permagno, massa fluidi tanta repleto, ut hæc temperiem certam satis diu æqualem conservare queat, cui fini ferrum & mercurium optime responsura, putat. 7) *Ejusdem de Barometre, cujus scala variationis insigniter auferri potest; item de libra barometrica, & barometre hydraulico, cogitationes; quas, cum meram descriptionem machinatum, absque figuris plane non intelligibilius, contineant, ipsis Lectoribus legendas relinquimus, & commendamus.* 8) *C. G. Krazenstein de Statæra geographica & nautica.* Fundatur hac notissimo illo phænomeno,

meno, de crescente ab æquatore versus polum secundum certam aliquam legem vi gravitatis. Hæc enim si quovis loco actu posset, & quidem satis accurate, observari; inveniri inde posse, putat Autor, latitudinem loci, absque Astronomiz subsidio. Quem vero in finem cum vulgares libræ nequam usurpari queant; novam excogitavit, quæ ope elateris, & frictionis imminutz, variationem hæc quam accuratissime indicet; disposuitque eam ita, ut, si sesquilibra ipsi imponatur, differentia unius graui respondeat quoque circiter differentiz unius gradus latitudinalis. Quin & ostendit, qua ratione possit frictio eo usque diminui, ut etiam unius gradus adhuc partes quædam in se incurrere possint, adeoque error paucorum saltem milliarii in statuenda latitudine committi. 9) *Ejusdem Descriptio remigii, noviter inventi ad naves onerarias promovendas.* Consistit hæc machina applicatione hominum ad remigia tali, ut ipsi vi brachiorum saltem, sed integre simul cum pondere, in illud agere queant; quo modo ipsam vim quintuplo augeri, subducto calculo, ostendere conatur; adeo, ut octo homines navem onerariam mediam spatii duarum horarum fere per unum milliare Germ. promovere valeant. 10) *Ejusdem Horologii perpetuo mobilis descriptio; una cum modo construendi horologia portatilia & cylindrica, ut sub elevatione ponderis, vel intentione elateris, motum suum continuant.* Equidem jam satis notus est huic fini interserviens mechanismus *Hugenii* cum fune infinito, vel *Lautmanni* cum cylindro duplici; attamen non abs re fore putavit Autor, si communicaret hic novam, a se inventam, e vectibus aliquot & rotulis compositam, quam illis præferendam existimat, sed de qua absque iconibus plura hic dicere non licet.

Physica, in Classe tertia conspicua, hæc sunt: 1) G. W. Pag. 231.
Kraffii de vegetatione plantarum experimenta & consuetaria. Versantur ea inprimis circa germinationem seminum. Diversitatem horum ab ovis, contra *Fontenellium*, asserit, *Musschenbroekii* effatum, phaseolos Turcicos ab insectis non infestari, fallere, ostendens. Falsum quoque esse, raphanos fieri dulcio-

res, si femina antea melle, aut lacte, præmacerentur, item scobem ferream adjuvare vegetationem, demonstrat. Inquirit quoque in rationem admirandi illius, etsi notissimi, facti, quod in omni germinatione radix semper deorsum deprimatur, germen autem sursum adscendat; de qua, allatis variis plurimorum Autorum sententiis, eam tandem in viribus quibusdam animalibus, quæ singulare genus virium in rerum natura constituunt, quærendam, putat. Porro, aquam puram, quæ vel nullo, vel minimo, sale est infecta, optimum esse plantarum nutrimentum, acrem vero, vel pinguem, &c. eas potius perdere, expertus est. Spiritum vini, quo germina irrigavit, vegetationem non accelerare, sed contra turbare, invenit; unde merito dubius est de veritate aliarum ejusmodi macerationum, de quibus passim nobis persuadere voluerunt Auctores, ceterum haud subleste fidei.

Pag. 257. 2) *Abt. Kaau*

Barbauii Observatio anatomica musculi in pectore præternaturalis, & varii, in diversis corporibus inventi.

285.

3) *Steph. Krascheninnikow de acere, foliis oblonge cordatis, inæqualiter serratis.*

Notat primo, vix ullam dari in tota aceris familia plantam, quæ magis evidentes distinctionis a congeneribus notas præ se ferat, quam modo dicta, quippe quæ & foliis & corolla prorsus peculiaribus gaudeat. Quatuor ejusmodi arbusculas sub nomine Aceris Tartarici mori folio Gerb. alit hortus Petropolitanus, altitudine 4 pedum circiter, quarum descriptionem tradit; unde concludit, notas quasdam aceris characteristicas, huc usque a summis Botanice affinitas, cum ad has species non extendantur, toti etiam generi recte tribui non posse.

289.

4) *G. W. Stellerus de Bestiis marinis.* Post observationem generalem de animalibus, quantum translatio ex uno climate in aliud naturam ipsorum immutare valeat, quatuor describit bestias marinas Auctor, summo Historiæ naturalis damno cito nimis mortalibus ereptas; vaccam nempe marinam, seu Manati, ursum marinum, leonem marinum, & lutram marinam. Circa singulas ita versatur, ut decet solertissimum observatorem. Ante omnia denominationem, locum habitationis, &c. notat. Hinc primo formam externam descri-

scribit, partim quoque figuris exhibet, singulorum membrorum situm exponit, eorumque magnitudinem, solertissime mensuratum, in tabula sistit, structuram quoque variarum partium, usumque, explicat. Postea partes internas eadem cum cura persequitur, earum tam constructionem, quam functiones, notans. Osteologiam quoque singularum tradit. Denique mores & naturam, quin & ulum in re cibaria, medica, aliisque, commemorat. Sunt hæc omnia ita comparata, ut non possint non sese maximopere commendare Historiæ naturalis amatoribus egregiis, quam præ se ferunt, & amplitudine, & perspicuitate. Sed, ut de singulis quædam afferamus singularia, 1) vacca marina apud plurimos quidem Auctores jam descripta legitur, imprimis apud *Dampierum* in *Itinerario*, Anglice edito Londini A. 1702; ubi obiter monet Observator noster, doctorum descriptiones mutilas, & imperfectas, & plurimam partem fabulosas & falsas, esse, *Dampierum* contra, quantum ab illiterato desiderari possit, verissima descriptione doctos multis parasangis superare. Verum, quot errores hac in historia adhuc restent, palam facit Noster. Ita Manati creditur bos esse *Aristotelis*, cum tamen nunquam in sicco pascatur. Traditur pilosum esse, cum potius fetis, aut calamis, gaudeat. Caput est nec vitulinum, nec bovinum, sed formæ peculiaris. Pedes destituntur unguibus, sed ungulas habent, fere equinas; cum tamen ungues, & quidem humanis similes, huic animali tribuat *Hernandes*. Porro non ingreditur fluvios, & graminibus pascitur; non super saxa jacet, & in continentem exit; non sagax est animal, quin potius stupidum, nec mansuetum reddendum; simulque longe vocacissimum. Ceterum lapides, qui dicuntur, Manati, (quorum in materia medica fit mentio,) nil aliud esse, quam ossa masticatoria, cum *Dalio* in *Pharmacologia* non dubitat. 2) Ursus marinus primo omnium *Dampierio* visus & descriptus est. Amphibium est animal, urso vel prægrandi majus, ceterum habitu corporis externo nulli inter terrestria similius, quam urso, exceptis pedibus & parte corporis superiori. Pilis præditum est crassissimis. Migrans est, (quemadmodum anseres, cygni, & alie aves ma-

riar, vel ut inter pisces catanadromæ trutz, inter quadrupedia hic loci isatides, lepores, & mures,) & quidem eligit loca septentrionalia, insulasque incultas, inter Americam & Asiam magna numero sitas, partim ut in continente pariant, catulosque educant, partim ut otio, somno, & inedia trimestri, se a molesta pinguedine liberent. Certamina inter sese instituunt procius crudelissima, quibus vulnera dentibus infligunt hosti adeo grandia, ut ense facta esse videantur. Notat hic obiter ceu valde curiosum, quod *Dampierus* tradit de insula *Ferdinando* sub latit. austr. 36°, vidisse se ibi in continente totum litus innumerabilibus phocarum, leonum, & urforum marinorum, gregibus coopertum. Hæc animalia ex australi parte huc migrare, ob itinervis nimiam longinquitatem, sibi persuadere nequit Noster; credit potius, primum australis orbis bestias marinas easdem esse, quas hemisphærii borealis sub eadem fere longitudine; deiu verisimiliter nostros urfos marinos sub eodem gradu in parte boreali hibernare. 3) Leo marinus tam forma externa, quam partium structura & usu, quin & interna viscerum constitutione, per omnia exactissime cum urso convenit; differt saltem in eo, quod duplo major sit & ponderosior, pilos habeat in cute multo crassiori rigidos, densos, rufos, caput majus, nasum porrectiorem; inprimis vero (quod & ei leonis nomen vindicat,) pilis gaudeat collum ambientibus, dense positis, surrectis, undulatis. In moribus contra sat magna est differentia. Quanto enim sunt urfis magnitudine superiores, tanto eis inferiores ferocitate, adeo ut pedetentim, mansuescant hominum adspectu. Polygami sunt, catulos in continente pariunt, mares in foeminas valde blandi sunt, prolem contra negligunt. Eadem, qua urfi, inter se violentia dimicant. 4) Lutra denique marina est procul dubio lutra Brasiliensis, *Maregrawio* descripta, notis hujus omnibus ei competentibus. Castor quoque non est marinus, sed potius genuina lutræ species, qua tamen multo crassior. Ceterum perpulchræ est formæ animal, (unde & pelles in maximo habentur pretio,) astutum, alacre. Captum ipsorum ample deserbit Noster, pelliumque præparationem necessariam.

Sed

Sed nec silentio prætereunda sunt *Astronomica*. Sunt autem hæc; 1) *G. Heinſii Observatio eclipsis luna partialis, d. 8 Aug. ſ. n. A. 1748-Lipſæ habita*, quam quidem duplici modo inſtituit: primum annotando appulſus umbræ ad præcipuas lunæ maculas, deinde definiendo phaſium conditiones ope machinæ parallaſticæ, in *Obſerv. eclipsis ſolaris d. 25 Jul. ejusd. anni exhibitæ*. 2) *Nic. Popowii Methodus obſervandi eclipses luminarium*. Propoſuit hic ſibi, methodum deſcribere novam, qua tam phaſes eclipsæ, quam chordæ defectuum, & positiones earum ad ſe invicem, diurnique luminarium, eodem momento, ab unico obſervatore, absque omni uſu cochlearum & machinæ parallaſticæ, ubique locorum, accurate & promte obſervari, & quantitas earum in numeris absque correctione obſervationum, in partibus autem circuli maximi absque obſervatione stellarum, & menſuratione diſtantiæ obſecti in terræ ſuperficie, præciſe haberi, ſimulque locus lunæ, reſpectu æquatoris apparens, quocumque tempore deprehendi, & tranſitus ejus per ſtellas commodè obſervari, queat. Exequitur hoc ope micrometri filaris, cujus conſtructionem & uſum pluribus deſcribit. Prout e monito, quod initio hujus *Tomii* legitur, intelligimus, ſunt hæc ſpecimina Adjuncti, juvenis adhuc; unde, etſi non omnia proſus nova ſint & ſingularia, laude tamen ſua non defraudanda eſſe videantur.

Pag. 491.

413 - 475.

JOANNIS PIERSONI VEROSIMILIUM LIBRI duo.

Lugduni Batavorum, 1752, 8 maj.

Plag. 18.

Exemplo laudabili inſtituerunt ab aliquo tempore Viri docti in Batavis Auctores Græcos editis libellis, ei rei deſtinatis, emendare atque illuſtrare. Quos inter non poſtremo loco habendus eſt, qui nunc in ſcenam prodiit, *Joannes Pierson*. Ejus enim *Veroſimilia*, (ſic inſcriptam a ſe opellam ad *Jannẽ Guilelmi, Lucæ Fruterii, Gaſparis que Scioppii*, exemplum proſtitetur,) plena eſſe obſervationum bonæ frugis, nemo diſſitebitur

bitur æquus & intelligens harum rerum iudex. Agnoscent protinus omnes hominem in Græcis Autoribus, Poetis præcipue, diligenter versatum; sed agnoscent iidem quoque ætatem nondum maturam, uberes olivæ fructus ingenii bene nati promitterentem. Apte *Verosimilium* inscripsit elogium libello suo doctissimi Viri modestia. In multis enim certis, & omni dubio exemptis, emendationibus & conjecturis felicissimis exciderunt ipsi, præne dixerimus plura, certe non pauca, quæ citra verisimilitudinem subsistunt, quædam quoque, quæ multum ab ea absunt, ut in specimine demonstratum dabimus, non carpendi studio, sed eadem usuri libertate, qua ipse in aliis usus fuit, meritos sæpe, sed interdum quoque immeritos. In quibus ipsis fuit clarum in literis, & *Philostrato* auspiciatum, nomen, *Olearius* quondam noster, qui, si, munere sacro impeditus, quod tunc implicabatur, cum in Sophista edendo totus esset, prætervidit quædam, aut offendit in nonnullis, properabundus & aliis intentus, dignus tamen non erat, qui modis tam contumeliosis & arrogantibus exciperetur a juvene, qui, si, meritis in literas Græcas a se, existimat, *Olearium* superari, multum fallitur. Ipse, si tam arduam suscepisset provinciam, qualis est editio Sophistæ, exquisitam elegantiam affectantis, ad quem intelligendum non solum haud vulgari Græci sermonis, sed etiam antiquitatum, aliarumque rerum, peritia opus est, qualem se fuisset præstiturus, satis declaravit iis modis, quibus & *Euripidem*, & ipsum *Philostratum*, excepit. Mirum non est, vasta coacta messe gravem & fessum colonum spicilegium relinquere sublecturo. Neque adeo certæ & exploratæ probitatis sunt omnes ejus in *Olearium* stricturæ, quin habiturus sit, quod respondeat, quisquis huic patrocinari voluerit. At *Barnesii* causam nostram non facimus, qui, si sævum in modum Nostro vapulat, id sibi debet. Recte enim vero queritur *Pierfonus*, optimum Poetam Tragicum & ab homine arreptum fuisse, cuicumque alii rei præter *Euripidis* editionem apto, & ab ejus inde excessu extitisse neminem, qui ornandam dignis modis hanc spartam sibi sumeret. Ipse prævit exemplum, quod si plures imitentur, bene erit *Euripidi*. Quamvis enim longe

longe plurima ejus vulnera ne attigerit quidem Noster, aliis medicinam adhiberit haud congruam, ipse officina indixerit nova; at vel sic tamen dicendus est non male de *Euripide* meritis fuisse, libellique pars ut maxima est, sic optima nobis esse videtur ea, quæ in laudato Tragico occupatur. Nam, si ex iis, quæ ad Anthologiam Græcam protulit, a nobis diligenter examinata, reliquas ejus observationes in alios Auctores Græcos æstimare fas est, (eas enim nondum lustravimus,) aliquanto ipsi infelicius opera & conatus in his, quam in Tragico, cessit. Non ad obstrictandum meritis Viri Doctissimi laudibus, reprimendosve nobiles ejus conatus, facit hoc judicium, quos stimulare potius & urgere volumus. Verum, dum agimus, quod officii nostri est, & id, quod res est, hoc de libello libere profiteamur, agnoscimus sortem Criticis omnibus communem, quorum nemo per omnia rectum assequitur, nemo vitis caret, ille reliquis præstat, qui minimis, qui paucissimis, urgetur. A nulla segete lolium abest, & præstat judice *Longino*, dormitantem interdum *Homerum*, quam *ἄσφατον Ἀπολλωνίου Ῥωδίου*, esse. Facit hæc admonitio eo, ut, cum aliorum errores reprehendimus, quod invidia caret, & ingenuos decet, & ut fiat, maxime necessarium est, factumque non, nisi timidus sui admirator, ægre fert, a calore tamen ætatis & fiducia nostri non abrepti, exuto livore & fastu, mitius & humanius de viris sentiamus, ad quorum gloriam aspirantibus arduus clivus scandendus est.

Autores Græci, quos emendare *Pierfonus* instituit, optimi quique sunt; maxime tamen copiosus fuit in *Alciphrono* & *Apollonio Rhodio*, in quem ubi profert conjecturas suas, immiscuit illis variantes lectiones, e Codice MS^{to} illius Poetæ quondam *Gudano*, nunc Bibliothecæ Guelferbytanzæ, depromtas, quas Viro Celeberrimo, *Ernestio* nostro, in acceptis refert. Porro operam præcipuam posuit in emendandis *Callimacho*, *Anthologia Græcorum Epigrammatum*, *Euripide*, *Hesychio*, *Orpheo*, *Philostrato*, & *Sophocle*. Non contemnendum numerum Græcorum minorum carminum, Epigrammata appellant, inasperit, ab ipso priato editorum. In castigando *Euripide* deseruit ordinem vulgatorum Codicum,

& Dramata, ut volupe fuit, sic arripuit & deposuit per vices, ab aliis ad alia defultans. *Hecubam* solum prorsus non attigit. Cujus consilii rationem, quanto quidem ipsi non placuit prodere, cui in primis deberet, temerarium esset, si eam aut exquirere, aut scrutari, vellemus, quamvis, conjectura eam assequi, haud difficile nobis esset.

Accedimus nunc ad proferenda quaedam *Pierfoni* conjecturarum in *Euripidem* (nam ad illum solum nos nunc adstringemus) & probarum, & quae locus sunt, specimina, vestigiis ejus inhaerentes, usuri tamen delectu & modo, ne Lectores fatigemus, & censores totius opella nos profiteri videamur. De conjecturis ejus in universon tenendum est, praeter judicium, superius positum, magnam earum partem versari in refrigendo metro. Facit nempe Noster cum illis, qui, anapestus e secunda & quarta jambi sede tollendos, versusque eosdem recurrentes, aut similes, expungendos esse, sanciunt, augmenta ubique inferciunt, colorem omnem dialecti non Atticae admixtum delent, articulos σ & ξ e. c. permutando, & eam ob rem caput versus in cauda collocant. Hanc inire viam si libuerit, actum est de *Euripide*. Est, licet, incumbat totus in spongiam. Quid facilius ita grassanti, quam totum Poetam reformare. Licebit ita instituenti emendationum, si Dis placet, volumina effundere stanti pede in uno. Sed recte sibi sapiens ab hoc morbo cavet, quem, ut aliis bonae Aetate frustra perirent, magnum quidem, sed saepe sibi dissimile, & umbras haud raro captans, peperit Angli *Varronis* ingenium. Male seriata haec est diligentia, & prurigo & libido sana omnia corrumpendi, quacum rem nos quidem nullam habebimus. Sed pergamus. Recte pag. 3 corrigi in *Ione vers. 25* $\kappa\omega\nu\delta\acute{o}\nu$ (id est, *Quoniam, facem*.) pro vulgato $\kappa\eta\mu\delta\acute{o}\nu$. Pag. 10 recte subodoratus (id est, vitium in versu ejusdem *Fabulae* 576 latens, in illis $\delta\acute{\alpha}\pi\tau\epsilon\delta\acute{\alpha}$ $\acute{\alpha}\lambda\eta\tau\acute{\epsilon}\acute{\iota}\alpha\upsilon\tau\epsilon\sigma\eta\eta$. Proxime quoque a vero abest, restituens $\delta\acute{\alpha}\pi\tau\epsilon\delta\acute{\alpha}$ $\theta\eta\tau\acute{\epsilon}\acute{\iota}\alpha\upsilon\tau\epsilon\sigma\eta\eta$. At vel literula mutari hoc quidem in loco non debet, sed tantum aliter distingui, hunc scilicet in modum, $\delta\acute{\alpha}\pi\tau\epsilon\delta\acute{\alpha}$ $\lambda\eta\tau\acute{\epsilon}\acute{\iota}\alpha\upsilon\tau\epsilon\sigma\eta\eta$. Est $\lambda\eta\tau\acute{\epsilon}\acute{\iota}\alpha$, vel $\lambda\eta\tau\acute{\iota}\alpha$, idem, quod $\lambda\eta\tau\eta\rho\eta\mu\acute{\alpha}$, *servitium*, executio

cutio demandati officii, quod, quamvis futurum sit, ut novum, & inauditum multis accidat, demonstrare tamen huius loci non est. *Pag. 21* vexatum *Iphigenia Taurica* locum *vers. 812* tractat, ubi *Orestes*, in vulgata quidem lectione, *Iphigeniam Eleetra* nomine compellat. Noster putat, *Ἠλέκτρα* & *Ἠλέκτρας* legi debere, vertitque locum sic: *Dicam. Hac primum audivi ab Eleetra. Et Atrei ac Thyeste litem cognovi.* Quandoquidem hæc non satis nobis probantur, & istius rheseos alia complura, quæ vulgo vitiosa circumferuntur, non attigit, proponemus ejus partem, ut legi debet:

*Ἄγοιμι' ἀν' αἰκοῦ πρώτον, Ἠλέκτρας πάρα,
'Ατρείως Θύεσσι τ' οἶδα γενομένη ἱερῶ.*

*Dicam. Novi auribus acceptam ab Eleetra
Rixam, qua olim Atreo cum Thyeste fuit.*

Vel possit, præter *Ἠλέκτρα πάρα*, nihil mutari, & *οἶδα* pro *vidi* accipi. Quod suadere videtur sequens *ἦκουσα*, respiciens præcedenti *ἄκουε*. Respondet nempe *Eleetra*:

Ἦκουσα. χρυστῆς ἀερόσ ἦ σφιν ἦν πέρι.

Orestes. Τάυτην ὑφήνας' οἶδ' - - - & rursus idem post alterum versum:

Ἐπιτ' ἐν ἰσοῖς ἠλίε μετάσασσι.

Probum est *pag. 25* restitutum ὡ τῆς Ἑλλάδος νῦνται ναῖε in *Iph. Taur. vers. 1186*. Felix est emendatio *ἐπίχαστο vers. 1303* ejusdem *Fabula* pro *ἠπέγαστο*, ubi olim conjiciebamus *ἐπίχαστο*, aut *ἐπέγαστο*. Non cedit isti correctio *vers. 1453* *τύξας ναῶν* pro *τάξας*, *pag. 28*. Ejusdem commatis est rhesus *Euripidis* apud *Stobæum*, sic *pag. 37* restituta:

Μή σοι τύρατος λαμπρός ἐξ ἀστῶ Φανῆ.

Κόλυε δ' ἄνδρα παρα δίκην τιμώμενοι.

Vulgo *ἐξ αὐτῶ* & *κόλυε* legitur in *Florilegio Grotiano pag. 181*. At *pag. 57 versu 12 Medea Fugias πολίταις* rescribenti

non subscribimus, certi, *Φοῦ* πολιτῶν scribendum esse. *Φοῦ* est, quod *Lucretius seculum* appellare solet, id est, *genus. Secundum otivum* periphrastice positum est pro *πολίτου*. *Pag. 58* eiecit *versum 304*, nullo alio argumento, quam quod ipsi visus fuit a sciolo profectus esse. Atqui, sublato isto, periret quoque voci *προσάντης* ipsi opposita *ἡσυχία*. Eodem cultro *versum 380* extleat, quod antea *versu 41* etiam legitur, & alios plures eodem loco. In *Hippolyto pag. 63* recte constituit *vers. 657* sic: *ὄ μὴ γὰρ ὄρκους θεῶν ἀφρακτος ἠρέθην*, sed *Alcestidis versum 366* sic refingens *pag. 69*: *οὐ τὰς δὲ θεῖνας, πλεῦρά τ' ἐκίλησεν πέλας*, non omnino satis facit. Ut enim de fine *versus* recte emendato dubium nullum superest; ita initio potius ab *Euripide* profectum fuerit *σοι γὰς δὲ θεῖνας*. Est autem *γὰς δὲ*, aut *γὰς*, *humo, in*, vel *ad, humum*, ut *Ἀθηναῖος*, vel *Ἀθηναῖος*, *versus Athenas*. Verum quoque *Andromache 27* frustra tentat *pag. 71*, pro *προσῆγε* suadens *πρέσανε*. Dicitur quidem spes *σαίνω*, item *προσαίνω*, at non *προσαίνω*. Adeoque debuisset Poeta, si voluisset hoc verbo uti, non *πρέσανε*, sed *προσαίνω*, dare. Verum recte habet *volgata προσῆγε*. *Spes me semper ductitavit, ἑλπίς μ' αἰεὶ προσῆγε*. Est enim *προσαίνω* in ea dictione idem, quod *πρέσω ἄγω*, *ulterius atque ulterius proficere*, velut monstrato *θαλλῶ*, aut frustra carnis, prolicimus ad sequendum, & ductitamus, restitantes vitulos canesve. In eadem *Fabula vers. 402 κόμης ἀποσπαθῆσα* præter rem sollicitat. Est enim id sanum, idemque valet, ac *ἀπὸ κόμης σπαθῆσα*. Respondet *ἀπὸ* Germanico *bey*. *Pag. 74* arripit locum communem, tolerari non debere dialecti poetice notas in Attico Tragedo, ideoque *Andromachis versum 810*, in quo *τὰς* pro *ἑς* legitur, aliosque bene multos, ex libidine sua refingit; quemadmodum paulo superius fecerat cum caterva *versuum* haud exigua, in quibus aut *verbo* aliqui augmentum deerat, aut secundam sedem *anapæstus* occupat. Qualium immanis copia alios a similibus ausibus absterret, & sapere iussis suaderet, ut victas tandem manus veritati & rectiora mentibus darent, neque veteres recenti ore loqui cogerent. Sed ita facti sunt Criticorum

rum

rum bene multi, ut, quod casus, aut error, ipsis objecit ἀγανάκμα, ubique id dedicatum eant, & obrudant Autoribus conjecturas, quas, si in ipsis reperissent, iisdem modis, quos nunc damnant, fuissent correcturi. At quo tandem procedet ea res, si vel in has nullius momenti minutias tyrannidem affectamus? Juris nihil Autoribus in sua, immo membrorum ipsis nihil faciemus reliquum, aut fruemus tantum eo, ut habeant posteri, quod destruant. *Supplicium vers. 228* recte animadvertit *Pierfonus* vitium, & proxime abfuit a vera emendatione, τὸν δ' νοσῶντα scribens. Sed *Euripides* δ' συννοσῶντα dedit. *Vers. 1098* recte ἤκιστα restituit pro vulgato ἡδιστα. Mirum tamen, quod in eadem rhesi vitium altero *versu* superius πολλῶν non item sustulerit. Nam πολλῶν legendum est, & ποτ' ἢ πᾶς τῆδε (ibi loci) μοι. Pulchre vidit sensum loci in *Rheso vers. 854*, εἰδ' ἀφργυμένον τὸ πάμπαν ἦσαν, monstravitque ex Etymologo, ἦσαν idem esse atque ἤδεσαν, νοσαν. Unde jam facile est, præclaro ejus invento, quæ desunt, addere. Scilicet ἂν δεest: ἂν εἰδ' ἀφργυμένον τὸ πάμπαν ἦσαν, quem (*Rhesum*) ne quidem advenisse norant. Ab *Euripide*, tantisper deposito, *pag. 83* in *Anthologiam* Græcam evagatur, in qua tractanda aliquanto ipsi conatum infelicis, quam in *Tragico*, cessisse, paulo ante monebamus. Commitemur euntem aliquantisper. *Primas* tribuit (verba ejus sunt) *Callimachi Epigr. 47*, in quo non percepit dictionem, πᾶς ἐν ἐμοὶ Ζεὺς ἰκεραυνοβόλα. Unde versum elumbem & claudum nobis præcudit, πᾶς δ' ἐν ἐμῷ (id est, ἐμοῦ) ὡς Ζεὺς ἰκεραυνοβόλα. Atqui Græcæ linguæ indoles saktam ὁ πᾶς flagitabat. Verum vulgata recte habet. Poeta enim vult dicere, ita se percussum & dementatum amoris impetu, ita consiliorum & cupidinum adversis pugnis distractum & jactatum, tanquam si *Jupiter* cum omnibus suis fulminibus in se descendisset, & in pectore suo, quantum potuerit maximam, tempestatem excitasset. Similis est illa dictio *Euripidea* in *Bacchis 300*, ὅταν γὰρ ὁ θεὸς εἰς τὸ σῶμ' ἔλθῃ πολὺς. *Pag. 85* producit Epigramma *Meleagri*, quod pluribus prævis oblitum esse, queritur, & velut desperatum deponit.

Mm 3

Sed

Sed plandum & expeditum est, neque in eo quidquam emendandum, præter *θυμῶ, ἑμαῖθον, vers. 2, & vers. 3 ἀλλ' αὐτῶς ὑπέστη* Juvat Latinam ejus metricam interpretationem adscribere :

*Formosus Tberonem, exactum, mi anime, ibas
Nuper præfidens ore nefandiloquo.
Per Venerem, in pulchris illum tunc esse negabis?
Atque feres oculos, fulmina sæva Jovis,
Intrepidus? Nuper formosi spectæ ut acerbe
Os infrane ultrix contuderit Nemesis.*

Pag. 87 rursus lacerat Callimachum, pro sano ἐβέησα suum ἐκόησα obtrudens, præterhabito τὴν ἱαγῆν vitioso, quod rectius τὴν μισαρῆν scribitur; & *Anthologia Lib III Cap 25 Epigr. 9* in *Orpheum* præter meritum eundem vexat, sed rectius restituit *versum* ultimum *Epigr. 5 Cap. 15 Lib. VI* sic: ἡῆς, κἄν πόρτα. Etiam conjectura ejus τέκε καὶ τρέφει scita est, & placebit illis, qui credent, vulgatam λαβε καὶ τέκε vitio laborare; quod tamen non omnibus perluadebitur. Nam λάβης perquam commode ibi significare poterit *si concipere volueris*. In *Crinagora* Epigrammate tractando eadem *pagina* rursus vitur fortuna sua. Sed redimus ad *Euripidem*, cujus e *Bacchis* longam rhesin proponit *pag. 121*, quam transpositione putat emendandam, & *versus*, qui nunc sunt in libris nostris, 21 & 22 inter *versus* 19 & 20 inserendos. Diffiteri nolumus, eo si *versuum* ordine placuisset Poetz sermonem struere, quem *Ptersonus* suadet, neminem unquam pedem offensurum esse. At, cum non placuerit, & in vulgata nihil quidquam sit, quod vel minimum negotii facessat, quid opus, Poetz facultatem ore & arbitrio suo loquendi negate? Quis in his Latinis nequam desideret, Græca, ut in vulgatis libris jacent, fideliter referentibus? *Hanc in urbem Græcarum primam veni, quo, post (vel per) instituta ibi quoque tripodia & sacramenta mea, esse conspicuum mortalibus numen*. Constructio nempe hæc est: ἡλθον εἰς τὴνδε τὴν πόλιν ἵνα εἴην δαίμων ἐμφανῆς βροτοῖς χειρῶσας καὶ κἄν --. Leniori medicina perlanat *pag. 123 locum*

eam ejusdem *Fabulae vers. 51*, monstrans, dirimendas esse voces duas ἐξ ὄρου, a *monti*, quae vulgo male in unam abierunt ἐξόρου. Sed *pagina 124* potuerat superiore loco male in usum advocatam transpositionem versuum meliore successu & aptiori loco applicare. Putat nempe, αἰθύσσα scribendum esse pro αἰόσσα *vers. 147*. Sed locus erat sic dige-
rendus :

Manat lacte solum, sit chorus,

Manat vino, manat apum necesse.

πίπταρι, Συρίας δ' αἰθύσσαν κενόντες.

ἐκ νάεθμος αἰόσσα.

Ἐ Βουχέως δ' ἔχον

περὶ ὠδὴ Φλόγα πίπταρι.

ἔλαιον καὶ χοροῖς, &c.

Syriaeque olivani (id est, thuris,) fumus

o ferula assurgit.

Bacchus autem tenens

ardentem eadem pineam &c.

Pag. 127 praecipitat iudicium in *Bacch. vers. 722*, τῆ τεταγμένην ἀεγῶν ingerens, haud memor, lectam a se multis in aliis Auto-
ribus absque offensione fuisse vulgatam τὴν τεταγμένην ἄεγαν, in qua dictione ἀεγῶν, vel κατὰ, subintelligitur. Neque feliciter tractavit *versum 815*, reponens καὶν ἔλθης λάθρα. Sed Poeta dederat καὶν ἔλθης λάθρα. Recta rursus monet ad *vers. 840* & *1101*. Quae autem *pag. 130* disputat, nondum extra controver-
siam posita sunt. Vult enim Poetam cogere, ut *vers. 1207* eodem modo loquatur, atque *vers. 735*. Et idem tamen *Pier-
sonus* Poetae dictiones easdem iteratas abrogat. Feliciter (ita enim procedit inter lapsuum & sublimium saltuum vires,) emendat *pag. 134* fragmentum *Euripideae Danaeae*, quod in *Stobaeo Grotiano pag. 261* habetur, καὶν τῶν ἀργείων ἔφω. *Amor torpentibus agnatus est*, pro quo vulgo nullo sensu legitur καὶν τῶν ἔργων. Pari dexteritate *pag. 140* sanat aliud fragmentum *Euripidis*, ibidem extans *pag. 415*, ἀγ-
χωνῶν pro ἀν χεῖρων. Sed rursus *pag. 142 versum 28 Cyclopiis*
atque

attractat, ubi non debuerat ultra *Scaligerum* sapere. Quod pag. 143 commendat ἑγκάναζον pro ἐγκάταξον, non caret quidem specie, venitque ante eum in mentem aliis quoque, quibus nonnulla cum *Aristophane* consuetudo est, eoque faciliorem veniam peccatum impetrat. Vulgata tamen recte habet. Ἐγκατάσσειν & ἐμπατάσσειν comice dicitur ille vinum, qui lagena inversa id effundit, cum impetu & strepitu prorumpens, & in suppositum vas illidens. Propositis pag. 144 & 146 conjecturis careri potest. In Epigrammate *Jenhani*, pag. 148 ventibato, aut σμῆμα (quod idem est atque σμῆγμα) aut eodem sensu ῥύμμα, restitui debet, & locus *Euripidis*, ibidem agitated, in hunc modum:

Ἡμεῖς μὲν ἑτοιμοὶ μακρότερον πρὸ τῶν Θυρῶν &c.

Nos quidem parati sumus, modo longiuscule a foribus distemus.

Ἐσμὲν, e superscripto Scholio in textum irrepens, extrusit ipsam vocem Poetae. In praecedentibus, quae Nostro, & vel ipsi quoque *Scaligero*, negotium facessiverunt, evanescet ornis difficultas, si teneatur, in ἕς τινὰς tacite a communi repetendum esse verbum τάρτεον, ἕς τινὰς πρώτους (τάρτεον) χρεῖων. Acute vidit pag. 150, quomodo & luxatus & prave exaratus locus cum emendando, tum transponendo, restitui debeat. Pag. 152, occasione loci *Musaeani*, quem & in Appendice notularum ad Anonymi *Isagogen Anatomicam*, & in *Novis Actis Eruditorum Mense Jul. A. 1748 pag. 408*, tractaveramus, *Acta* hae nostrae non obscuro livore impetit, forte vindictae studio, quod civem & amicum suum a nobis iniquius habitum crederet. Vir ille doctus, cujus & ista, & haec, sunt, quamvis non dubitet, a suis monitis *Pierisonum* transpositiones in *Euripide* venari didicisse, quas si omnes in his *Verisimilibus* exhaustit, multae ipsum profecto latent; rixas tamen haud avet conferere, tantique rem haud facit, sed illi lubens & absque controversia herbare porrigit, penes quem verum est. At penes eum non est semper, qui, tenere se, credit. Pag. 170 edidit Carmen *Siratonis*, a quo latius forte fuisset abstinere,

pra-

praefertim cum eo nihil aliud ageret, quam ut proclamaret, mentem carminis se haud perspicere. Facile nobis esset, gravissime affectum illum locum emendare & exponere; sed nolumus oletum hoc movere. *Pag. 177* ingentes ciet motus, & longam orditur disputationem, ad *vers. 491 Heraclidarum*. Verum, quavis conjecturae ejus laus acuminis negati nequeat, tot tamen & tanta non opus est turbare, cum levi aura distillari, quicquid inest tenebrarum & obstaculorum, queat. Scilicet *vers. 489 σημείων* est exarandum pro vulgari *σημαίνεν*. Cetera sana sunt. Placeat *pag. 181* scripta, & *pag. 183, & 184*. Emendationem *pag. 185 κελύς* res ipsa flagitat. Sed *ὄρθια* retinendum, & *ὦν ἡμέτερον* legendum. Meretur quoque sibi calculum *pag. 211*. Sed *pag. 218* sinistrae gressu rem ad *Herculis fur. vers. 27*. Ibi enim restituendum esse *Δίρκης ἐμευήτωρ*, satis monstrant veteres editiones, quae *Δίρκης μὲν ἐμνήτωρ* habent. *Pag. 220* assensum a paucis feret, *εγγυνῶν* reponens *vers. 297* pro *τῶν νέων*. Recte quidem perspexit mentem Poetae, *indigenis advenam* opponentis. At ille tamen, non quod *Pierfonus* vult, sed *τῶν ἐταῶν*, scripsit, hoc est, *τῶν ἀστῶν*. Nam *ἐταῖ* sunt *ἀστῆ*, quod ex *Hesychio* constat, cujus has accipe glossas: *Ἐτας. τὸς κατ' ἐπιγαμίαν συσκήτας, καὶ πολίτας. Item Ἐτασῶν. ἐταίροις, πολίτας.* *Pag. 224* tractat *vers. 1101 & 1102* ejusdem *Fabulae*, in quibus recte constituendis poterant veteres editiones prodesse, quae & *ἔπε* pro *ἦπε*, & sine versus prioris *πάλω*, & secundi *μολῶν*, habent, quem bonum ordinem turbavit, quisquis ille fuit, sive *Canterus*, sive *Barnesius*. Maxime offendit, nec immerito, in eo loco *ἐξ ἄδης* iteratum in eadem dictione eodem spiritu. Quapropter posteriore *versu* Noster ei suffectum ivit *ἐντολαῖς* ex aliorum locorum collocatione. Nobis quidem visum fuit, sanitatem hoc modo loco posse reddi:

**Οὐκ ἔτι κατ' ἄδης εὐθὺς εἰς ἄδης, πολὺν*

Ἐυρυθέως διαυλον, ὡς σταδίου, μολῶν.

Non profecto secundum descendi ad inferos, longinquum,
ab Eurytheco imperatum, geminum stadium, velat stadii cur-
for, emensus.

N a

Pra-

Præterimus brevitatis studio alia quædam animadversione digna, & ad finem properantes, ultimam *Euripideorum* Dramatum obiter adhuc lustrabimus, quod Noster omnium inquinatissimum & neglectissime habitum esse asseverat. Necessaria itaque conjectura ejus, pag. 238 proposita, non est; & quam pag. 239 exhibet, ea proclius mala. Veteres enim editiones τηλοπος recte habent. *Vers.* 324 legitur:

Ὅπως ποτ' ἔχρας ἔδε μυσίνης κλάδον
Ἐλαβι.

Noster suadet ἐπι ποτὶ χραῖς. Sed Poeta dedit ἐπι ποτὶ χραῖς, nondum unum fibramenta. Τὰς μετρογλύφας non curamus. *Vers.* 340 ἢ κ. τῆςδε, id est, ἢ ἐκ τῆςδε suadet; sed rectius ἀνοπὸς, legetur. Elegans & certa est emendatio, quam pag. 244. *vers.* 631 adnotet, ἑμῶς μὲν εἰσιν οἱ σε γ' ἐκ ἔδου ποτὶ. Servi sunt, qui te nunquam viderunt. Utinam *versum* 633 quoque expedisset! Paulo post v. 636 recte suggerit ὁδὸν παρ' αἰθῆρ, & *vers.* 665 ἐπειρ' ἀπᾶντων. Finit observationes suas in *versu* 1263. *Electra*, ubi ἐκ τᾶτε, ex eo inde tempore, susseptum it pro ἐκ τε τᾶ, tanquam si hoc non idem atque illud significaret. Non offendisset ad ἐκ τᾶ. Atqui ἐκ τε τᾶ profusus idem est. Τε & δε sæpe abundant, nihil significant, ex plendo tantum metro, & lubricando sermoni, faciunt, ut in ὄστ, ἐς τε, οἴος τε, ὄσαι τε, τούτουδε, ἐφ' ᾧ τε, & similibus. Vulgatum illud, & nemini non notum, ἔτε & τέτε quid aliud est, quam aut ἔτε & τέτε, aut ὄτε & τῶτε. Veteres o. absque discrimine pro τε & ω scribebant. Τᾶτε ergo est pro ἐπὶ τᾶ χροῖς, & τῶτε idem atque ἐν τῶ χρόνῳ.

Profligato *Euripide*, ut caulam civis nostri, celeberrimi *Olearii*, agamus, flagitare a nobis caritatem patriæ & Viri-merita, existimamus. Arduum non erit, demonstrare, aut præcipitatas & iniquas esse reprehensiones, quibus clarum illud nomen lacessit, aut errores eum veteres novis auctum, & clarum clavo, quod ajunt, excussum, ivisse. Nobis quidem, instituto examine stricturarum ejus in *Philoxratum*, condidit, conjectu-

jecturas, quibus Sophista vere opem tulit, numero eas, quæ sequi oris generis sunt, vix una superare. Novem enim probæ sunt, octo reliquas Autori facile redonabimus. Quod, ne precario a nobis asserti videatur, positus in medio exemplis, evictum dabimus. *Philistratorum* ergo *Iconibus* dedit *Caput octavum Libri II Verosimilium* suorum, & præmissio præclaro elogio, *Olearium per totum opus negligentissime versatum fuisse*, primum ejus negligentiae argumentum hoc proponit, quod Editor Sophistæ non in eandem secum venerit sententiam, *επισαλεύσα* legendum esse pro *εναλύσα* *Icon. I, 10, pag. 729*, quod Nostro ideo displicet, quia isto verbo uti solet Sophista. Tanquam si hoc ideo deterius sit, aut Autori non licuerit variare. Profecto nescias, quid agas his hominibus, aut quid sibi velint, qui recurrentes exiguo intervallo dictiones ideo dominant & mutant, quod pauperiam & imperitiam sermonis prodere videantur, ubi autem tedium varietate abstergunt Autores, easdem ipsis ubique formulas obtrudunt. *Εναλύν τῷ μετώπῳ* elegans est, & *Philistrati* lepore dignum. *Pag. 233* turpiter lapsum ait *Olearium*, quod non viderit, *βλέπων* Scholion esse vocis *δεδορκώς* apud *Philistratum juniorem* *Icon. 4* initio, & pro *βλέπων τε δεινώς δεδορκώς* legendum esse *δεινώς τε δεδορκώς*. Quamvis fateamur, quæ *Olearius* in nota hunc ad locum attulit, aliena esse; conjectura tamen *Pierfoni* non minus a vero abest. Nam optimæ Græcitatæ profecto non est *δεινώς δεδορκώς*, sed *δεινόν*. *Philistratus* videtur *βλοσυρόν τε δεινώς δεδορκώς* scripsisse, *vehementer horribile tucns*. Ad finem ejusdem *Iconis* deleri vult *Pierfonus* *αὐτῆ* in istis: *προτείνει δὲ αὐτῆ τὸ τῷ Ἀχελώϊ κίρας οἱ ἴδον τῷ γάμῳ*, quia *αὐτῆ* & *οἱ* idem significet. Verum Sophista non *οἱ*, sed *οἶον*, scripsit. Ultima syllaba, ductu calami exarata, quem typothetæ non assequerantur, elisa periiit. *Lib. I* *Icon. 13* in dictione *θύρσαι, δένδρα οἶμαι*, pro prima voce suadet *θύρσαι*. Sed hæc est *παράδιος θύρσαι*, e non percepta vi verbi *οἶμαι* nata. *Lib. II* *Icon. Cap. 11* pro *τὸν κόλπον* suadet *τὸ ὄπλον* in illis *πειρῶντι αὐτάς, τεινῶντι* *Pani* *Nympharum pudicitiam, καὶ ἀποτεταμένῳ τὸν κόλπον*. *Olearii* versio sic habet: *attractantem illas, & fæde arrigentem.*

Palam est, ex interpretatione viri, tam indocti & nauci nempe, quam Frisoni nostro habetur, conjecturam illam haustam esse. Verum non satis erat illi stabiliendæ, *Hesychii* testimonio probare, Græcos ἄπλον pro hasta obscæna usurpasse, sed recogitare quoque debuisset, sitne satis Græcum, sitne secum non pugnans, ἀποτείνομαι τὸ ἄπλον. Dicitur quidem Græce ἐστάνειν τὰ τόξα, tendere arcum, sed ἀποτείνω est detendere, quod vehementer sententiæ adversatur. De arcu obscæno intento, non detento, sermo est. Levissimum igitur vitium in τὸν κόλπῳ est, quod facile animadvertitur ab assueto Græcis membranæ & librariis, ο & ω promiscue habentibus. Sed gravius laborat ἀποτεταμένω, pro quo *Philostratus* dedit ἀπογεγεμένω τῷ κόλπῳ, delibanti mamillas earum petulcis digitis. Quod pag. 238 *Philostr.* διαώδες pro νοσώδες reponit, ratione omni caret. Νοσώδες est caro mergorum, noxia, morbos creans. Id enim ea vox non minus notat, quam morbo laborans. Pag. 245 *Philostratus* tragica & sublimi dictione parturiunt quasi vena ejus ait, αἱ φλέβες αἰὼν ἐν ᾧδίῳ, conceptam intus iram enixum, θυμὸν τῆς ὑποδιδυκῆτος αἰῶνός ἐστι. Quicquid parturit, ἀργᾶ, tumet, humoribus illuc confluentibus, & ad extrudendum factum connitentibus. Lumen hoc splendidum orationis, vide, quam frangat & obscuret *Noster*, ἀνοιδῶσι, vel αἰὼν ἀνοιδῶσι, reponens. Hæccine talia *Oleario* in mentem poterant venire? Pag. 248 in *Herculis furentis* descriptione legitur ἰερῆα προσέριπται τῷ βωμῷ βεβήθη ἀγενῆ. Suadet *Picrisianus* νεογενῆ. Sed pressius ad literam est εὐγενῆ, vel εὐγενῆ. Nam utroque modo scribitur. α, & ευ, & ου, in membranæ ita exarantur ambigue, ut sæpe distingui nequeant. Hinc nati multi errores; ejus rei exemplum paulo ante dedimus in ἀποτεταμένω, perperam pro ἀπεγεγεμένω exarato. Luculentiora igitur argumenta proferenda deinceps erunt adversus *Olearium* demonstratæ in edendo *Philostrato* negligentiz & imperitiæ, aut abstinendum ab obtreccatione operis, quod, si perfectum numeris omnibus non est, ita tamen est comparatum, ut Autorem ejus pœnitere non debeat, & satis sibi videri queat gloriæ consecutus esse, quisquis æquet.

VIRO

VIRORUM ALIQUOT ERUDITORUM AD ARISTOTELIS
Genesi Epistolas Conjecturae, communicatae cum Editore novissimo, qui suas Notas adjecit. Accedunt CLAUDII SALMASII, & THOMAE MUNCKERI,
Note ad Aristotelium.

Amstelodami, apud Gerard. de Groot, 1752, 8.
 Plag. 9 dimid.

Brevis libelli longa recensione Lectores non morabimur, quem si dicamus parentem prodere, & verum dicere nobis videtur, & abunde ad laudes ejus. Eadem enim dotes hujus quoque sunt, quae reliqua Cl. *Abreschii* opera commendant, modestia, docilitas, peritia linguarum Graecae, & usus Autorum ejus linguarum optimorum uberrimas. Cum fuissent, qui mirarentur, quare sua in *Aristotelis* editione passim a lectionibus superiorum editionum abisset, reddit Cl. Autor facti sui identidem rationes, conjecturarum, quas aut Viri docti literis perscriptis ipsi suggererant, aut ipse e libris, recentissime eo in genere editis, collegerat, ponit aut nude, aut cum laude, vel & admonitione, ut res ferre & exigere videretur. In posterioribus sunt *Dorvillii*, Viri Clarissimi, ad *Charitonem* Animadversiones, eodem pene tempore in lucem editae, quo *Aristotelis* novissimus prodiit. In illis raris conspiciuntur Clarissimi *Trilleri* notae, & admonitiones Viri eruditi, qui *Aristotelium Abreschii* his in *Novis Actis* nostris A. 1750 *Menfe Aug. pag. 455* recensuerat. *Reiskii* nomen frequentissime legitur. Mireris suspiciasque Viri docti humanitatem, qui amicos, a se dissentientes, ubi forte lapsos praecipitatione crederet, nominare noluit, sed propositas eorum sententias modeste refutat, veritus, ne culpa sua qualemcunque maculam eorum existimatio contraheret. Quam a Criticorum maxima turba dissimilis! Paucula igitur observationum specimina juvat promere. Quorum primum esto illud e *pag. 8* de vocabulo *Φιλότιμος*, quod ostenditur non tantum eum significare, qui honorem sibi haberi amet, sed etiam qui alios honore muneribusque studeat efficere. *Pag. 22* monstrat exemplis, *συνάξεν* idem atque *δοκιμάξεν*, *παρα-*

ἄγαι, explorare, valere; pag. 23 ἐκκαρῶν; idem, quod ἐκκαρῶν, obtundere; pag. 24 ἐγείρεθαι, idem atque ἀναστῆναι, surgere; pag. 23 ἐν εἶναι, idem atque ἀπῆναι, vel ἡ παρῆναι & ἐφῆναι, atque ἐν εἶναι commode opponi. Pag. 35 refutatur V. D., qui dictionem λαλεῖν ἡμετέραν ut inficetam & deteriore seculo dignam improbaverat. Pag. 44 exempla prostant verborum προσφθέρειθαι & συμφθέρειθαι. Pag. 47 asseritur verbo διακρηδᾶν sua autoritas. Pag. 51 exemplis probatur usus comparativi pro superlativo, & pag. 52 dictionis ἐπί τινι φέρειθαι. Finem huic opusculo faciunt *Claudii Salmastii*, *Thoma Munkert*, & *H. L. Schurtzschii*, ad *Aristanctum* observationes non multæ, e Viri docti, ultimo loco laudati, *Actis literariis* excerptæ.

LETTRES SUR LA COUTUME MODERNE
d'employer Vous au lieu du Tu, &c.

hoc est,

EPISTOLÆ IN HODIERNAM CONSUETUDINEM, usurpandi Vos pro Tu, & in questionem hanc:
An removendum sit illud Tu ex librorum,
maxime Scripturæ Sacræ, versionibus.

Hagæ, apud Danielem Ailaud, 1752, 12.
Plag. 14½.

Autor libri est *Vernetus*, Historiæ bonarumque artium Professor apud Geneveses, multis jam magnisque meritis suis in re publica sacra & literaria satis clarus. Hic animum ideo, dicitur in Præfatione, ad scribendum appulisse, quod ea de re multa tum esset Genevæ quæstio, suumque ab aliis exposceretur suffragium. Cui lato cum accederent *Cramerus*, *Abaufitius*, & *de Roches*, autores hi ei existisse feruntur, ut consignaret literis, quicquid esset, quod ea de re ipsi veniret in mentem. Quod Dissertationibus duabus ipsum initio fecisse, docet eadem Præfatio; quarum altera sententiam suam exponeret

neret, altera ab aduersariorum reprehensionibus eam defenderet. Quæ vero etiam magna a multis voluptate perlegebantur; tamen argumentum rei singularis tantum continere videbantur. Idcirco, cum rogarent amici exteri, uti sibi earum faceret copiam, præcis omnibus, quæ viderent ad singularem illam rem pertinere, ita tractavit argumentum, ut ad uniuersos ejus usus pertineret. Cum itaque ejus descriptionis exemplum unum ad Belgas mitteret, illud his in oris, ipso inscio, dicitur typis exscriptum esse, maxime ideo, ut constarent sibi tandem librorum sacrorum interpretes Gallici, atque omnes eodem modo illos in linguam patriam verterent.

Ut autem, quæ fuerit Clariss. *Verneta* scribendi causa data, constet, prius istam ex ipsius libri pag. 26 afferemus, quam hujus enarrabimus argumentum. In eo jam sunt sacerdotes Geneuenses doctissimi, ut ex Ebraico sermone in Gallicum libros sacros Vet. Test. transferant, ac Novum etiam Fœdus, quod A. 1727 in usum ecclesiæ Geneuensis foras datum erat, (in quo, auctore quidem *Marchione du Quersu*, de Deo numero singulari loquuntur interpretes, homines autem ad homines plurativo) nonnullis in locis emendent. Quorum sententiæ cum discrepare viderentur de usu pronominum *Tu* & *Vos*, quod, Gallorum more illius locum obtinet; in rem omnem prius accurate inquirere voluit, quam uniuersa librorum sacrorum translatio esset ad umbilicum perducta.

Jam ipse libellus, in quo enarrando versatur oratio, in *noem Dissertationes*, quæ vocat Epistolæ, describitur, quarum *prima* de origine consuetudinis, pronominis *Tu* numerum plurativum usurpandi pro singulari, queritur, atque, quoad in ea re Europæ nationes in scribendo loquendoque progressi sing. delectur. Ubi, Hebræos, Græcos, & Romanos, pronominis primæ personæ plurativum, pro singulari, numerum adhibuisse, monet, quod magni Principes facere hodie soleant, cum reipublicæ, cui præsent, nomine, non suo, loquantur scribantque; & illi quidem familiaritatis ac modestiæ causa; nequaquam autem *vos*, aut *vester*, loco *tu*, *tuus*, dixisse; donec, labente re Romana, & Principes de se, tanquam pluribus, loquerentur, & cives, adulescentes eosdem, velut plures, alloquerentur, quod ex *Symmachi* ad *Theodosium* Epistolis satis confirmatur. Etili enim sunt, qui in *Plin. Lib. X Ep. 3* ad *Trajanum*, ut *primum me, Domine*, legant, *indulgentia vestra promovit ad præfecturam ararii*, ac *Pasquierius* etiam (*Recherches Lib. VII ch. 4*), imponi sibi ab iis, passus sit; tamen editiones meliores *indulgentia tua* habent, quod & *Plinii* & illius ævi consuetudo perpetua satis confirmat. Conf. *Quintil. Or. Instit. Lib. I Cap. 9*. Quinto autem a C. N. Seculo, quod initio adulationis erat, ita manavit ad omnes, ut, aliter Principes alloqui, nefas duceretur. Hinc *Gregorius Turonensis Lib. II Cap. 32* ad *Cledouaun* scribit: *Angit me, satis me angit, Vestra causa tristitia*, quod *bonæ memoriæ germana Vestra transit Albofledis*. Cui consuetudini cum adhuc repugnarent, qui castæ Latinitatis essent studiosi; tamen Seculo VI & VII illæ loquendi formulæ: *Quid jubet dominatio Vestra? rogo Vestram Celsitudinem, ut id faciatis*, quasque alias in Epistolis obscurorum Virorum hodie ridemus, omnium sermones & epistolas occuparunt. Gothi deinde, Franci, & Longobardi, celeriter quidem hanc arripiebant linguam, imperium Romanum

innu-

inundantes; sed miris etiam modis amplius eam depravabant. Unde, cum Italicorum, Hispanicorum, Gallorum, linguæ sensum nascerentur, eadem consuetudo simul in illas transiit, quæ etiam in Germanica, atque, ortis inde, Belgica, Anglica, Suecica, linguis reperitur. Ubi, utrum ea semper linguæ Germanicæ fuerit propria, an ab imitatione Latinorum, cum sacris Christianorum Germanicæ gentes imbuerentur, ducta, quærit: quod posterius affirmare nemo dubitabit, rerum Germanicarum satis gnarus. Ut unum vero vitium plura ex se parit; ita, hoc admisso, multa existerunt alia earum linguarum inepte dicta, ut nunc vulgare illud Germanorum: *domine, voluntne ambulare? Monsieur, non Messieurs, veulent-ils se promener?* Apud Belgas eo ventum esse dicitur, ut *tu* hodie vix possint amplius eloqui, quoniam *gy* eorum & *tu* valer, & *vos*. Sic et *tu*, exul omnium pæne per Europam linguarum factum, in Poësi tamen locum suum satis tueretur, ut etiam in precibus, ad Deum missis, si ab urbis recedamus Pontificiis Franco-Gallicis. Altera Epistola quærit, an *Vos scribendum sit, pro tu, in vertendis scriptoribus profanis & suis in linguas nostras*. Quod variis de causis negatur, quique contra fecerint, recensentur scriptores; quorum tamen numero eximendus est Cæsar. Gosschedius noster, quippe qui non vertit ex Anglico sermone Addisonii *Catonem*, sed novam potius ejus nominis Fabulam confecit. Epistola III docet, *convenientius esse, retinere et tu, in vertendis scriptoribus, qui eo usi sint*. Idque ideo, quod magis ea res conveniat 1) grammaticis rationibus, 2) perspicuitati, 3) brevitati, 4) mativo lepori. Quam sententiam Ep. IV ab iis, quæ dici contra possint, defendit, atque, quid in vertendis libris sacris ea re factum sit, Ep. V quærit; ubi p. 77 docet, *Porcius Regalis* eruditos homines primo morem antiquum in versione sua, quæ prodit Mont. A. 1667, migrasse, quos *Amolottus* secutus sit, *Godevius* autem eum innovandi pruritus, improbant licet *Richardo Simonio Hist. Crit. Cap. 34*, taxarit. Plurativum tamen numerum *Socy, Bouboursius, Quespellius, Calmetus*, aliique additi Romanæ ecclesiæ, singulari quasi proscripro, ubique receperunt, atque ad preces adeo traduxerunt. Reformati, quos dicunt, in Synodo Dordracena A. 1618 primo sanxerunt, ut in versione Belgica *gy, vos*, locum *tu* du, i. e. *tu*, occuparet. Qui autem eorum Gallica lingua loquebantur, ab eo more abhorrebant, donec *Carolus le Gene* eum sequendum putaret, quod et *Clericus, Beausobrius, Lenfantius*, iis in locis, ubi homines loquerentur ad homines, imitati sunt, quibus omnibus, ut supra dictum est, *Genevenses* in vertendis libris sacris N. T. accesserunt. Sed Autor Epist. VI ostendit, *non esse, cur, civilitatis elegantiaque prætextu, mos vetustus deseratur in transferendis libris sacris*; neque usum illud requirere, Epist. VII tradit; pluribus denique rationibus, id fieri non debere, Epist. VIII evincit; ac IX tandem consentientia sibi aliorum suffragia, ex eorum literis, laudat, in quibus sunt *Fontenellius*, (qui Germanici hominis librum quendam, hoc indice ridicule ornatum: *de Tibisando & Vobisando*, commemorat,) *Monzesquievius, Boullierius, Formans*; ac *Sapervillius*, quorum auctoritas plurimum habet momenti. Appendix continet observationes quasdam, quæ suo loco non potuerunt inseri.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii Anno MDCCLIII.

Pars I.

NUMMOTHECA PRINCIPUM AUSTRIÆ,
*ex gazis Aule Cesareæ potissimum instructa, & aliunde
 aucta, quæ a prima etate, qua in Austria cusa sunt mo-
 meta sub Babenbergicæ stirpis Marchionibus, ad usque
 Habsburgicæ gentis Principes, lineæ Hispano-Austriacæ,
 hujusque masculum ultimum Carolum II, Regem Hispan.,
 nummos cujuscunque formæ & metalli: præcipue tamen
 mnemonicos atque iconicos, qui vel horum jussu, vel eo-
 rum gratis, ab aliis percussi, vel fusi, fuerunt, typis
 æneis expressos, deducit. Pars prima Tomi II
 Monumentorum Aug. Domus Austriacæ, comple-
 ditur Tabulas æri incisas num. LI, operam & stu-
 dium conferentibus P. R. P. MARQUARDO
 HERRGOTT, Ord. S. Benedicti, Principalis Asceterii
 ad S. Blasium Capis. Reverendiss. ac Celsiss. S. R. I. Prin-
 cipi San-Blasiano a Secretis Consiliis, Vices Gerente, &
 Præposito in Crozingen, nec non Sac. Caf. Reg. Majesta-
 tis Consiliario & Historiographo, & M. R. P. RUSTE-
 NO HEER, ejusdem Congregationis Capitulari, Bi-
 bliothecæ San-Blasianæ Præfecto, & Nummo-
 phylacii Directore.*

Friburgi, typis Jo. Georgii Fellner, Universit. typographi,
 1752, fol. maj.

Alph. 2 plag. 12, Tabb. xn. 49.

○●

La

Ea est monumentorum antiquorum ac publicorum ad historię fidelitatem auctoritatemque vis atque gravitas, ut non ulla alia re de rerum gestarum memoria melius mereantur viri docti, quam colligendis edendisque ejus generis monumentis atque literis; ea autem Reverendissimi Autoris in eo genere diligentia atque eruditio, edito inprimis *Monumentorum Austriacorum Tomo primo* veluti probata atque spectata, ut eo ipso alterius quandam quasi prerogativam eruditis omnibus dedisse videatur. Neque adeo non nobis solum, sed omnibus, difficile fuerit, iudicium de eo facere, quibus preclarum quoddam atque egregium *priori Tomo* preiudicium factum sit. Id dicere atque affirmare non dubitamus, eruditionem Rev. Autoris, quamvis amplum atque spatiosum, in quo excurreret, seque ostentaret, campum haberet, tamen eum omnem egregie obiisse, totumque implevisse. Sive enim rerum gestarum fidelem memoriam, atque scientiam, sive literarum intelligentiam, sive iudicandi peritiam, a solertia quadam naturali natam, & usu atque exercitatione varia multiplicique auctam, spectes, omnibus laudibus cumulatissimus debet hic videri labor, nihilque relictum est desiderio loci. Quodsi arbitraremur, eruditionem atque existimationem Doctissimi Autoris aliquo preconio nostro indigere, id certe literarum huiusque studii causa faceremus, ut, quibus veluti luminibus prestantia huius Operis luceret, intelligeretur. Nunc autem id, in tanta Viri gloria, Operisque ipsius sive existimatione, sive expectatione, necesse non est. Itaque hoc potius esse sive consuetudinis, sive rationis, arbitramur, ut exponamus, quae huius *alterius Tomi* ratio sit.

Cum *primum* huius Operis *Tomum* edidisset Ven. Autor, in civitatem patriam Friburgum vocatus, eam rationem iniiit, ut, quo ipse Operis, in exscribendo *Tomo altero* occupatis, preesse posset, Friburgi *alterum Tomum* exscribi curaret formis, sibi que socium adjungeret M. R. P. *Rußenum Heor*, Bibliothecę & Numothecę Sanblasianę prefectum, Virum doctrinę flumine inundatum, cujus opera atque studio in eden-

do

do hoc *Tomo* uteretur: cujus proinde nomen etiam in fronte hujus *Tomi* legi voluit; quod, etsi Academia Lipsiensis Professori cuidam, quem paulo ante in laboris societatem vocaverat, operam eam e manibus excussit, tamen hoc ille eam indignationeulam fert æquius, quo certior est, Venerandum *Herrgotum* non sua sponte eo consilii venisse, sed a Sodalitio & muneris rationibus *Rustoni*, V. Cl. qui Bibliothecæ præfectus esset, invitatum. At hæc præfiscine.

Jam dicendum est primo, unde initium ceperit hujus *Numothecæ Austriacæ*, sive hujus *Tomi*, in quo numerorum Austriacorum interpretatione res Austriacas illustrare instituit. In colligendis domus Austriacæ monumentis, & eorum quidem *Tomo primo*, in Sigillis occupato, ultra *Fridericum Placidum*, ejusque filium *Maximilianum*, progressus non est, quorum perpauca sigilla atque monumenta prodidit. Ab eo itaque sine, quo in exponendis sigillis substitit, explicandorum numerorum Austriacorum initium capiendum sibi existimavit. Nam eorum quidem temporum, quæ *Fridericum Placidum* atque *Maximilianum I* Imperatores præcedunt, numi admodum rari sunt, neque series quædam eorum effici potest. Neque tamen eos plane prætereundos arbitratus est Rev. Autor, sed in limine Operis hujus collocandos putavit. Id autem operam dedit, ut justo ordine seriem numerorum Augustissimæ domus Austriacæ exhiberet. In quo quidem eum operæ pretium fecisse, facile intelligetur, si, qui eum præceserint in hoc consilio exequendo Viri docti, & quanti eorum opera sit, tradiderimus. Primus, qui quidem cum aliis etiam numis Austriacis operam suam impenderit, memoratur a V. R. *Jo. Jac. Luckius* in *Sylloge Numismatum elegantiorum*; sed in eo desideres vehementer diligentiam tam colligendi, quam exprimendi, atque etiam interpretandi; sæpenumero enim non solum in interpretandis numis, sed etiam in eorum annis, lapsus esse reperitur. Majorem diligentiam laudem meretur *Jac. a Mellen*, qui in *Sylloge Numorum ex argento uncialium LXXIII* Numismata Austriaca prodidit, atque egregie illustravit, ut ejus adeo labore uti bene potnerit Vir egregius. *Strada*

verò, *Birckomius*, *Jo. Palatinus*, in eadem causa ita versati sunt, uti hodie constat eruditis omnibus, ut eorum ratio vix habenda sit. Jam perinulti alii hoc seculo studiose numos Austriacos vel passim in scriptis suis, & data occasione, vel data opera, exposuerunt. Ac prioris quidem generis omnino primum locum meretur *Theaurus Numismatum modernorum hujus seculi*, in quo aliquot reperiantur numi, qui tangunt historiam trium posteriorum e domo Austriaca Imperatorum, *Leopoldi*, *Josephi*, & *Caroli VI.* Neque vero Autor ultra seculi sui primum decennium progressus est, & numi non pauci ejus diligentiam fugerunt. Numis Austriaci etiam passim in scriptis numariis suis egregiam operam impenderunt *Kelerus*, *Lochnerus*, atque Eruditus ille, qui Lipsiæ collectio- nem numorum solidorum, sive grossorum, instituit edere. In eundem numerum referendi sunt *Dewerdeckius* in Silesia numismatica, *van Loon* e Belgis, *Muratorius* & *Vergara* ex Italis, in quorum scriptis non pauca passim Domus Austriacæ Numismata explicata reperiantur. Sed hi tantum passim, dataque occasione, in numis quibusdam versati sunt. Unice autem in numis Austriacis occupati fuere primum *Leopoldus Gruberus*, S. J. *Carolus Gustavus Heraeus*, & *Chrysothomus Hantbalerus*, Viri doctrina celeberrimi. Eorum omnium, quos memoravimus, etsi uti potuit opera, ususque est cum fructu egregio, Vir Rev., tamen non paucos etiam errores deprehendit, atque adeo corrigere ipse in opere suo laboravit: neque quemquam habuit autorem, quem in suscepto consilio sequi posset, cum nullus esset, qui uno quasi temporum tenore numos persequeretur. Jam, cum omnium tamen hoc in genere facile princeps sit *Heraeus*, de eo in Præfatione Rev. Autor uberiori oratione exponit, ac totius ejus laboris rationem reddit, atque hac occasione brevem quandam quasi Numophylacii Cæsarei Vindobonensis formam describit: qui quoniam uberrimus hujus numariz collectionis fons est, unde ad Rev. Autorem non tam rivuli, quam flumina, manarant, illam memoriam merebatur.

Ceterum, quemadmodum Vir Rev. editis Virorum doctissimorum

sumorum libris, veluti subsidiis, usus est, non contemnendis, ita egregium fructum se cepisse fatetur ex consiliis atque adjuventis *Rosenbalsii*, *Schwandneri*, *Schlegelique*, Virorum doctissimorum: quorum illi eum colloquiis atque sermonibus adjuverunt, hic autem literis, atque suppeditatis etiam non paucis exemplis numorum, e Gothanis copiis descriptis.

Jam ordo, quem tenuit in hoc *Tomo*, est hujusmodi, ut temporis annorumque seriem in digerendis numis sequeretur, rationem sane huic instituto accommodatissimam: deinde, cum essent quaedam explicanda, quae, ubi in ipso opere interposita essent, istam rationem turbarent, ea omnia in Prolegomena coniecit. In Prolegomenis itaque hisce *quinque Capitibus*, primum de vetustate rei numariae, ejusque progressu in terris Austriacis, in universum traditur. Deinde de numis stirpis Austrio-Babenbergensis agitur: qua occasione de numis cum effigie Divi *Leopoldi* Marchionis exponitur. Porro series genealogica Gentis Habsburgo-Austriacae e numis eo ordine proponitur, quo in gazis augustalibus, & in conclavi aliquo Bibliothecae *Cæsareae*, reperitur. Denique de numis explicatur is, qui, a *Rudolphi I*, Rom. Regis, temporibus inde, usque ad *Sigismundum*, Austriacae Archiducem, suppetunt: cui tractationi subjunguntur numi *Sigismundi*, Archiducis Austriacae, & Comitum Tyrolis: quos quidem numos ea causa ceteris numis praemittit Autor Rev., tum ne hi, ceteris interpositi, seriem propagatorum gentis Austriacae confundant, tum in primis, quod huic Duci, rei numariae causa, praecipuus quidam honor atque nomen ab omnibus rei numariae intelligentibus atque peritis tribuatur.

Ipsa autem numorum series, sive Numotheca haec, in Partes divisa est *duas*: propterea quod Gens Austriaca universa, *Carolo V* & *Ferdinando I* autoribus, in duas stirpes abiit, Hispanicam, atque Germanicam. In *priori Parte* series numorum stirpis Hispanicae, in *altera* Germanicae stirpis numi, exhibentur. Ceterum plerumque, ubi res ferebat, numos, honoris, vel memoriae causa cufos, quibus vel ipse annus, sed legitimus, adscriptus esset, vel certe conjectura colligi posset,

ceteris omnibus præponendos putavit. His subjunxit numos ætatis dubiæ & restitutæ, his porro monetas ac numos, usus communi datos, atque his denique numos, historiam auctoris gentis, vel familiæ, illustrantes. Sequuntur numi uxorum, fratrum, sororum, ac liberorum, qui nulli novo nomini originem dederunt. Cum denique monetis interdum factum aliquod historicum memoriæ proditum sit, quod aliis moduli majoris numis demonstrari vel plane non poterat, vel saltem non tam suaviter; quod item ad calculos, quos Itali *Jettons* vocant, nummosque *missiles*, pertinet: numis mnemonicis interdum inseruit hujusmodi monetas atque numos, quos diximus. In explicandis numis autem eum modum tenuit, ut neque nimis evagari pateretur orationem suam, neque etiam nimia brevitate constringeret. Numis autem suum cuique pondus assignavit, aureis quidem ad rationem ducatorum, ceteris autem ad pondus argenti Vindobonæ usurpatum. Numi in XLIX Tabulis æreis incisi affabre atque scienter reperiuntur. Præfationem excipiunt sex Tabulæ genealogicæ, eo consilio comparatæ, quo facilius atque fructuosius numi ipsi intelligerentur. Ceterum, cum in ipso Operis contextu nemo diligentiam, aut eruditionem, Auctoris desideret, eoque solo hoc Opus sese maxima commendat præstantia, tamen accessit ei aliud commendationis genus a scribendi genere eleganti, quod, quo citius Lectorum animos suavitate sua pellit, eo plus etiam ipsi Operi gratiæ addit.

HISTOIRE DES ROIS DE THRACE, &c.

hoc est,

HISTORIA REGUM THRACIÆ, ET BOSPHORI Cimmerii, illustrata numis a Dom. CARY, Academiarum Massiliensis & Cortonenfis Sodale.

Parisiis, 1753, 4 maj.

Alph. 1, cum Tabb. zn. 6.

Confu-

Confuderant adhuc illustris quidam doctrinæ & famæ Viri Thraciæ & Bosphori Reges, & annos, quos eorum numi præferunt, ad epocham haud veram retulerant. Agnito hoc errore, qui facile subrepere potuit ad plura & majora attentis, credidit Clariss. *Caryus* sibi datum, ut ambas Regum familias discerneret, quicquid de iis aut annales vetusti, aut numi superstites, testarentur, colligeret, & in ordinem digereret, ætateque, quæ communis ambabus fuit, natales indagaret, atque definiret. Id quod hoc opere fuit executus, quod commode tres in partes dividitur, historiam Regum Thraciæ, tum Regum Bosphori Cimmerii, & ambabus præmissam Dissertationem de æra Bosphorica.

Post propositas igitur *Vaillantii*, *Harduini*, *Haymi*, & *Souciati*, diversas hac de re opinioniones, ipse figit initium æræ Bosphoricæ in anno U. C. 457, hac inductus ratione. Superlunt duo numi, unus *Cotyis II*, alter *Rhemetalcis*, qui isti successit, ambo caput *Hadriani*, & annum eundem HKY, id est, 428, præferentes. Unde conficitur, illo eodem anno & *Cotys* vivis excessisse, & alterum in ejus locum successisse. Si igitur annus, quo *Cotys* vita functus fuit, definiri potest, habemus quoque annum æræ primum. Atqui *Arrianus* in *Periplo Ponti Euxini* significat *Hadriano* Imp. ut casum recentissimum *Cotyis* obitum. Superest itaque, ut annus definatur, quo *Arrianus* *Periplum* illum scripsit, & ad *Hadrianum* Imp. misit. Induxit ea res Nostrum, ut peculiari inserta Dissertationicula quæstionem hanc expediret. Demonstratum iverat *Dodwellus* in *Tomo I Geographorum minorum*, *Arrianum* *Periplum* illum anno *Hadriani* 20 exarasse. Quo posito, necesse esset, mortem *Cotyis* anno *Hadriani* 19 contigisse, id est, circa A. U. C. 888 - 889. Denique igitur annis æræ Bosphoricæ 428, restat numerus 460, aut 461, initialis illius æræ. Sed calculos hos turbat numus *Rhemetalcis* cum capite *Hadriani*, & anno ΓΑΥ, seu 433. Secundum superiorem calculum responderet annus 433 anno U. C. 894. Atqui eo anno non amplius in vivis erat *Hadrianus*, triennio jam ante extinctus. Neque solius *Hadriani*, sed aliorum quoque Imperatorum, anni cum epocha Bospho-

Bosphorica, qualem *Dodwellus* constituit, nequeunt conciliari. Difficultas hæc tolli non poterat alio modo, quam natales *Peripli Arriani* in annum aliquem paulo anteriorem rejiciendo. Quamvis in ipso *Periplo* nullum profert indicium perspicuum anni, quem illud opusculum natalem habuit, credidit tamen *Dodwellus*, cum se in illo loco reperisse, quo *Arrianus* ait se per urbes, quas in itinere suo trajiceret, militares copias in armis exercuisse, annonamque iis & stipendia erogasse. Cum nemini præter Proprætorem aut Proconsulem Provinciæ id liceret facere, arguit Anglus ex eo, *Arrianum* tum, cum oras Ponti, ab *Hadriano* iussus, legeret, Præsidem Cappadociæ fuisse. Præses autem ejus provinciæ cum esset, profligabat Alanos, a *Pharasmane*, Iberiæ Rege, ad seditionem excitatos. Quod anno *Hadriani* Imp. vigesimo contigisse, certo constat. His fundamentis superstructa est *Dodwelli* sententia, quam Noster labefactare nititur. Ut igitur, citius in literas relatum fuisse, demonstrat, illum *Periplum*, primo loco allegat silentium, quo *Arrianus Pharasmanis*, quem tamen attingit, seditionem involvit. Secundum, quod Anglo opponit, sed validius, argumentum demonstrat, unius anni solius ambitu omnia ea non potuisse ab *Arriano* peragi, quæ Anglus ipsum peregrisse contendit. Primo quidem, missus ab *Hadriano* ad lustrandam omnem Euxini Ponti oram, Roma in Cappadociam proficiscebatur, (nam, Trapezunte evehctum se fuisse, testatur ipse *Arrianus*,) urbium, quas adibat, præsidia lustrabat, ceteraque hiantia & labantia sarciebat & fulciebat, ut nulla urbs esset, in qua non aliquot dies hæreret, sæpe quoque adversæ flantes venti satis diu ipsum morabantur. Missitabat per brevissima intervalla ad Imperatorem rerum, a se in urbibus Ponticis gestarum, rationes per literas. Confecto itinere, *Periphonem* condebat; quo tempore *Pharasmanis* adhuc quievisse fingitur. *Arrianum* Roma, mari adhuc clauso, trajicere Ionium & Egzum haud potuisse, in confesso est. Totam ergo restatem in obitione Ponti fuisse consumptam, facile intelligitur. Superest, cum sub autumnum denique coegisse copias, quibus cum reprimeret Alanos; eodem denique anno adhuc præter *Periphonem*

Periplum, dispositionem aciei, contra Alanos a se instructa, quae mutila ad nos pervenit, & *Tactica*, non cito, neque super fluctibus aestuantis Ponti, aut inter armorum strepitus, natum, sed maturae meditationis, opus, edidisse. Tot & tanta non videtur Nostro annus unus capere, & Ponti obitio cum bello Alanico tam arcte non cohaerere, ut divelli nequeat. Nihil vetare, quo minus bellum illud itinere aliquot annis sit posterius; provinciarum praefectos illo tempore plures per annos earum administrationem continuasse, praesertim qui ab Imperatore legati essent; idem *Arriano* quoque contigisse in Cappadocia, quae juris Augusti esset, si quis asseveret, eum refelli non posse. Efficit Cl. *Caryus* ex his conjecturas has probabiles, anno *Hadriani* decimo quinto, cum Imperator Cappadociam adiret & ordinaret, *Arrianum* Roma (illuc enim eum *Hadrianus* e Bithynia acciverat, & in familiaribus atque caris habuerat,) cum reliqua Graecorum Philosophorum turba comitatum fuisse Imperatorem, ab eoque Cappadociae praefectum, jussunque Ponti oras lustrare, cum Legati, aut certe haud multum minore, autoritate. *Hadrianus* anno imperii 15 venisse in Cappadociam, versatum fuisse Trapezunte, ibique prospexisse in Pontum, & jussisse portum eadem in urbe confici, certum est ex historicorum testimonio. Portus itaque Trapezuntinus anno *Hadriani* 15 institutus fuit, cujus mentionem injiciens *Arrianus* in *Periplo* sic ait: ἐν ταύτῃ αὐτὸ ποῖός τις λιμένας. Hic tu portum fieri curas. Liquet & eodem tempore laborasse Trapezuntinos in condendo portu, & *Arrianum* in *Periplo* suo. Maximum denique robur huic ratiocinio addit hoc, quod, admissa illa sententia, quae natales *Periplo* *Arriani* anno *Hadriani* Imp. 15 asserit, minorum Bosphoricorum aetate constanter Imperatorum annis, quorum vultus gerunt, respondeant. E. c. ut sunt anni *Rhemetalcis*, nomen & vultum *Hadriani*, & aetate annum ΓΑΥ, seu 433, praeferentes, sic sunt alii, a *Sauromate* cusi anno ΓΙΥ, seu 413, cum capite pariter *Hadriani*. Interceduntambo numeros anni 20. Necessse igitur est, quando quidem *Hadrianus* 21 annos regnavit, *Sauromatis* numeros in-

eunte imperium *Hadriano*, *Rhometalceos* autem finiente, fuisse cufos. Quia vero Bosphorani, more omnium orientalium, annos a Septembri, Romani autem a Cal. Januariis, aspiciantur, adeoque singuli anni æræ Bosphoranz pariter atque imperii *Hadriani* binis Romanis respondent; dubium adhuc superest, cum anno Bosphorico 428 *Cotys* vivere desierit, isque annus tam de anno 15, quam 16, *Hadriani*, itemque de A. U. C. 884 & 885, pariter participet, etiam horum mors illa Regis assignanda sit. Demonstrat Autor, assignandam eam anno 884 esse. Nam, si ad annum *Hadriani* 16 referretur, qui annis U. C. 885 & 886 respondet, principium æræ Bosphoricæ incidere in A. U. C. 458, aut 459. Autor vero evictum it, principium id ad solum annum U. 457 pertinere. Superest enim numus *Sauomata III* cum vultu *Commodi* & anni *ΘΙΥ*, hoc est, 489, nota. Quod si jam æra Bosphorica inciperet ab A. U. 458, proroganda esset vita & imperium *Commodi* ad A. U. 946 & 947. Atqui *Commodus* sublatus fuit A. 945. Numi *Intimbieri*, & qui ei successit, *Rhescuporidis IV*, præferunt eundem annum *ΑΑΦ* (531), & vultum *Alexandri Severi*. Si jam æra Bosphorica incepisset ab A. U. 458, annus 531 inciperet ab autumno A. U. 988, & desinere autumno A. 989. Atqui *Severus* mense Martio jam A. 988 sublatus fuit. Absoluta hac disputatione, discussum it Autor aliam questionem: fueritne æra hæc Bosphorica gentium Bosphoricarum indigena, an adscita. Posterius Nostro multo sit probabilius priori, facitque is cum aliis, qui in id consentiunt, æram illam gentium Ponticarum communem fuisse. Anno enim U. C. 457, cui initium æræ attribuit, ignobilis regnabat apud Bosphoranos Rex, qui, si quid illustre gessisset, quod novæ æræ adoptionem mereretur, facturus non fuisset *Diodorus Siculus*, diligens Historicus, & cui soli pæne debemus rerum Bosphoricarum notitiam, ut id ignoraretur. Est igitur admodum probabile, *Mithridatem M.*, regno Bosphorico potitum, cedente ultiano ejus Rege *Parisade*, æram Ponti in Bosphorum introduxisse. Hanc qui admittunt sententiam, quæ statuit, æram, in numis Regum Bosphoricorum expressam, Ponticam, & autore *Mithridate* usur-

usurpatam, esse, necesse est, aut ejus improbitatem, aut *Vaillantii* errorem, agnoscant, qui epocham ætæ Ponticæ A. U. C. 448 alligat. Quamvis hæc disputatio magis ad historiam Ponticæ pertineat, cujus e numis aliquando a se illustrandæ spern Auctor nonnullam facit; utile tamen judicavit fors, si breviter exponeret, quamobrem *Vaillantii* calculis summi neget. *Vaillantium* in eam, quam modo exposuimus, sententiam litera Δ præcipue induxerat, quæ in numo *Pharnacis* aliquo una cum anno ZME, seu 247, conspicitur. Literam istam, Vir in numis vetustis interpretandis versatissimus sibi persuaserat, annum regni *Pharnacis* quartum designare, id est, A. U. 695. Nam is A. 691 regnare cœpit. Denitis ab hoc numero 691 annis 247, superent anni 448. Magis adhuc Virum doctum in ea sententia firmavit *Strabo*, qui *Mitbridatem II* epochæ isti æqualem, $\alpha\tau\iota\sigma\eta\nu$, conditorem gentis & dynastix, appellat. Verum est admodum dubium, regnare annum, an urbis, in qua cusus fuit ille *Pharnacis* numus, nomen initialis literæ compendium indicet. Imo pro posteriori sententia exempla militent numerum aliorum quamplurima. In *Mitbridatis M.* numis, qui pater fuit *Pharnacis*, legimus annos BIE, 212, & BKE, 222, ætæ Ponticæ. Plus decennio hi numi non differunt. Nihil tamen minus in illo litera A, in hoc M, conspicitur; quæ literæ, si numeros annorum exprimerent, indicaret primum & quadragesimum *Mitbridatis* annum. Quod cum ratione pugnat. Sed liquido id argumento est, ut in illis *Mitbridatis* numis numeri annorum, quos ille vir in regno exegit, haberi nulla potest ratio, ita neque in numo *Pharnacis* ob literam Δ de anno regni cogitari debere, sed aut nomen urbis, aut monetarii, aut officinæ monetariæ indicium, sub eo signo latere. *Pharnaces* in eodem illo suo numo, qui annum 247 exhibet, titulum $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\iota}\alpha\varsigma\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\iota}\omega\nu\ \mu\epsilon\gamma\acute{\alpha}\lambda\eta\ \Phi\alpha\rho\alpha\kappa\acute{\iota}\nu$ gerit, quem sibi arrogasse vix videtur ante A. U. 703, quo Pontum rapiebat, Armeniam & Cappadociam incursionibus vexabat, intestinis bellis Romanos distringentibus. Ante illum annum vix videtur titulum tam splendidum usurpasse, augustorum suorum, solius Bosphori, ex Romanorum beneficio possessor

tributarius. Quodsi ergo annus æræ Ponticæ 247 anno U. 703 respondet, ut *Vaillantis* computus conueniat, necesse est. Demum enim 247 annis a numero 703, remanent 457, non 448. Verum quidem est, A. U. 457 *Mithridatem* illum, quem *Strabo* appellat *Strabo*, visis jam excessisse. At opponit Noster, potuisse illum alia de causa, quam de introducta in Bosphorum noua æra, sic appellatum fuisse, & satis esse in *Mithridatis III* rebus gestis, quod regnum ejus nouæ æræ principium faceret. Illum enim a patre acceptos modicos fines Cappadocia & Paphlagonia auxisse, diuque pacatis populis præfuisse.

Visum nobis fuit, hanc Dissertationem paulo diligentius persequi, quod illi rationes chronologicæ totius hujus Operis superstructæ sunt. Ipsum opus attingere, & seriè texere regionum nominum, pro maxima parte ignobilium, opus esse non existimamus. Ordinari tamen ea debebant, & certis temporibus alligari, Chronologicæ Græcæ & Romanæ gratia. Neque dubitamus, doctissimum Gallo-Francum desiderio eorum, quos hujus argumenti inquirendi capit studium, fecisse satis. Congessit de unoquoque Rege obscuræ famæ, quicquid in vetustis monumentis cum Auctorum, tum numorum, reperire potuit. Illustrari in historiis summas res gestas delibat, quantum nempe satis continuando temporum filo. Numos ipsos in ære sculptos explicat, &, unde eos uactus fuerit, indicat. Quandoquidem tamen eorum, præsertim qui ad Bosphori Reges pertinent, haud contemnendus numerus productus a Nostro in lucem, oculisque nostris subiectus, fuit, ægedum, breuiter horum quoque non nihil afferamus. *Pag. 46* indagat, quid sibi uelint numeri 48, 24, & 12, numis diversorum Regum Bosphoricorum inscripti. Non temere illos existimat positos, sed conjicit, præter æram Ponticam annorum 48 orbem in usum fuisse Regibus Bosphoricis tum, cum ab æra Ponticæ abstinerent. *Pag. eadem* queritur, ΑΣΗΟΤΡΓΟΥ, quod in numis *Sarmatæ* ejus nominis additum conspicitur, sitne patrie nomen, (non enim insolens esse, Regis nomini patrie nomen addi,) an ipsius Regis pro *Ασπυργιανῶν* Gentem *Aspurgianam* in Bosphoro Cim-

Cimmerio memorat *Strabo*. Non improbable est, eos *Aspurgos* fuisse dictos, & inde ipsos eorum Reges eodem nomine appellatos, ut *Sauromata* & gentis, & Regum gentis, nomen est. Videntur ab istis *Aspurganis* Bulgari & Burgundiones provenisse. *Pag. 56* pertendit, literas NEPK. in numo quodam Bosphorico non significare ΝΕΡΩΝ ΚΑΥΤΑΙΟΣ, sed ΝΕΡΩΝ ΚΟΤΥΣ, cum consueverint Reges illi Imperatorum, quibus aequales viverent & regnarent, nomina sibi tribuere, & suis proponere. Ita *Tiberium Rhescuporin* inveniri, & *Tiberium Julium Sauromatem*, & *C. Julium Rhametalcen*. *Pag. 62* conjicit, literas ΚΑΠΕ, quae in numo quodam *Cotyis* templi adscriptae sunt imagini, significare ΚΑΠΕΤΩΔΙΟΝ, & templum, *Jovis* Capitolino in Bosphoro dedicatum. Quid si vero nomen urbis sit, quae hodie capitalis Bosphori est, & nomen illi aliquando dedit? Totam certe Chersonesum Tauricam majores nostri Seculo XV & XVI *Casa* de urbe capitali appellabant. *Pag. 68* repetit opinionem suam de literis *καπε*, modo expositam, ejusque autorem laudat Virum clarissimi nominis, *P. Frelich*, additque, literas ΝΟ, quae super nominibus Regum conspiciuntur, nihil penes se significare, sed esse lineam curvam, ornatus causa tantum additam. Sed clarius positae sunt literae, quam ut nullo consilio numis incusae fuisse videri queant. Nobis quidem compendium vocis Νόμισμα esse videntur. Unam adhuc monendum superest, Doctiss. *Caryo* in texenda serie Bosphoricorum Regum numos potissimum, Autores minus, profuisse, ut qui parum norint, aut curaverint, eorum res; diligentiores autem eos contra fuisse in rebus Regum Thracum enarrandis, quorum numi perquam pauci superent.

COMMENTARII ACADEMIAE SCIENTIA-
rum Imperialis Petropolitanae, ad

Annum 1739.

Tomus XI.

Petropoli, ex Typographia Imperiali, 1750, 4 maj.

Alph. 2. plag. 1, Tabb. 20. 8.

Pp 3

In

Reg. 3.

In *Classe mathematica* 1) *Eulérus* agit de *Productis*, ex *infinitis factoribus oris*. Jam satis constat inter *Analytistas*, quando ad tales pervenitur quantitates, quæ nec numeris rationalibus, nec irrationalibus, possunt exprimi, recurrendum esse ad expressiones infinitas. Ejusmodi sunt series infinitæ, in quibus jam diu multumque desudarunt *Mathematici*. Aliud illarum genus sunt expressiones eæ, quæ componuntur e factoribus innumerabilibus. Harum etsi jam plures sunt cognitæ; tamen nec modus ad eas perveniendi, nec earum valorem dignoscendi, adhuc satis innotuit. Eas igitur nunc ex infinito considerat *Cel. Autor*. Primus ejusmodi expressiones introduxit *Wallisus* in *Arithmet. Infin.*, ubi ostendit, si circuli diameter sit = 1, fore aream

$$\frac{2 \cdot 4 \cdot 6 \cdot 8 \cdot 8}{3 \cdot 5 \cdot 7 \cdot 9} \&c.,$$

quam expressionem deduxit ex interpolatione seriei

$$\frac{2}{3} + \frac{2 \cdot 4}{3 \cdot 5} + \frac{2 \cdot 4 \cdot 6}{3 \cdot 5 \cdot 7} \&c.,$$

cujus terminos intermedios demonstravit a quadratura circuli pendere. Cum ergo tales expressiones interpolationi serierum originem debeant; Noster ad hujus principia (de quibus jam commentatus est in *Comm. Petr. Tomo V*) regreditur. Ostendit nempe ibi, progressionis hujus $(f+g) + (f+g)^2(f+2g) + (f+g)^3(f+2g)(f+3g) \&c.$, cujus terminus generalis indicis n oritur a præcedente, per $f + ng$ multiplicato, terminum hunc generalem esse

$$g^{n+1} f dx (-lx)^n$$

$\frac{(f+(n+1)g) f x^{n+1} dx (1-x)^n}{}$, utraque integratione ita facta, ut integralia evanescant, posito $x=0$, tumque facto $x=1$. Hinc simul patet, a quam quadratura singuli termini intermedii pendeant, e. g. termini, quorum indices $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \&c.$ Cum enim progressio assumpta tandem cum geometrica confundatur, termini hi interpolati evadent tandem medii proportionales inter contiguos seriei terminos. Exinde autem valor ipsorum horum terminorum inveniri potest. Reducitur enim integralis hujusmodi $\int dx (-lx)^{\frac{1}{2}}$
ad

ad quadraturam circuli, ita, ut, posita diametro = 1, peripheria = π , sit ea = $\sqrt{\frac{\pi}{2}}$. Hoc itaque modo quadraturæ reducuntur ad expressiones factorum infinitorum, & vice versa horum valor invenitur per quadraturas. Sed suffecerit, generalem dedisse ideam methodi, a Cel. Autore hic usurpatæ; cum absque expositione ipsorum calculorum longiori uberius declarari ea nequeat. Idem valet 2) de *Ejusdem Observationibus circa Fractiones continuas*. Harum indagatiorem jam suscepit Vir Cel. in *Tomo IX*, eamque hic ulterius continuat. Si nempe fractio continua convertatur in seriem infinitam formæ consuetæ, pervenitur ad varias hujusmodi series, quæ ipsæ iterum ad quadraturas redeunt. Vicissim ergo integralium valor exhiberi potest per fractionem con-

Fig. 3a

tinuam. E. g. $\int \frac{dx}{1+x^2}$, quæ, posito post integrationem $x = r$, exprimit aream circuli ad diametrum r , convertitur in hanc fractionem continuam:

$$\frac{1}{1 + \frac{1}{2 + \frac{1}{2 + \frac{1}{2 + \dots}}}}$$

est ipsissima formula, a *Brounckero* quondam exhibitæ, notante *Wallise*. Hic & aliud ejusmodi theorema exhibet, non indicata tamen methodo, qua ad ipsum pervenerit *Brounckerus*, generatim saltem notandæ, id per interpolationem factum esse. Hanc itaque viam interpolationum ingressus *Noster*, invenit alias transformationes quadraturarum in fractiones continuas, etiam a *Brounckerianis* diversas. Omnia ista amplissime hic exponit, & ad variarum, tam formularum, quam & æquationum, differentialium integrationes traducit. Comparet nunc 3) *Ejusdem determinatio caloris & frigoris graduum pro singulis terra locis ac temporibus*. Considerat hic gradus caloris & frigoris, quatenus a sola actione solis.

82.

solis proficiantur. Ante omnia fixum quendam gradum caloris assumit, talem nempe, qualis in ipsa superficie solis perpetuo viget, eamque deinde semper litera ϵ designat. Concipit nunc corpus, superficie plana præditum, soli perpetuo ita expositum, ut radii solares normaliter in id incidant; quo fiet, ut id continuo majorem caloris gradum recipiat, donec ad summum aliquem pervenerit, quem semel acquisitum in æternum conservaret, quemque Noster appellat ultimum, seu naturalem, caloris gradum. Cum jam radii solis, a quibus calor oritur, divergant in ratione distantiarum a sole duplicata; erit, posita distantia a sole = s , solis semidiametro = r , calor iste ultimus = $c : ss$. Si vero radii solis, oblique incidant; primo quidem, si angulus incidentiæ plane evanescat, satis patet, & effectum ipsum fore = 0 . Hinc generatim assumit Autor, gradum caloris ultimum esse sinui anguli incidentiæ proportionalem, ideoque, posito hoc sinu = v , esse = $cv : ss$; vel quoque, posita tangens semidiametri solis apparentis = x , fore = cx^2v . Hæc valerent, si terræ regio haberet jam eum caloris gradum, quem sol cum ipsa communicare conetur, sed, si calor hic sit vel major, vel minor, quam solaris, tum ille augetur, vel minuetur, donec tandem solari æqualis fiat. Verisimile jam ponit, caloris augmentum, vel decrementum, dato tempore proportionale esse differentiæ calorum solaris & proprii, hoc est, posito gradu caloris præsentis = z , tempusculo dt , fore incrementum hoc $dz = a dt (cx^2v - z)$, ubi a est complementum homogenei. Ex hypothesibus hæc nunc pro quovis terræ loco, ad quamlibet horam datæ diei, gradum caloris determinat. Positis nempe elevationis poli sinu = P , cosinu = p , declinationis solis borealis sinu = Q , cosinu = q , anguli horarii t sinu = x , cosinu = y ; invenit caloris z incrementum $dz = a dt (ck^2 p q y + ck^2 P Q - z)$, e cujus integratione habetur gradus caloris pro quavis diei hor.; speciatim vero pro tempore meridiei, ortus, & occasus; nec non vicissim hora, qua gradus ille est maximus; tandemque, quantum is quavis nocte diminuat. Sed, si hoc modo, ex

inven-

invento gradu caloris uno die, investigetur, quantus ille futurus sit die proximo, atque ita porro; tum devenitur ad formulas adeo perplexas, ut ex iis vix quidquam concludi queat. Ut igitur tamen aliquid ad utilitatem ex iis deriveret, a verisimilitudine parum recedendum esse, putat, & legem aliquam continuitatis assumendam, secundum quam gradus caloris mutantur. Quemadmodum nempe calores solis, supra horizontem existentis, sunt ut sinus elevationis; ita pariter calores solis, infra horizontem latentis, fore, ut sinus depressionis. Cum autem hoc pacto soli, sub horizonte versanti, vis refrigerans tribuatur; liquet, conclusiones, inde deductas, non posse non esse falsas. Nihilominus, cum jam prævideatur, qua in parte conclusiones hæc a veritate sint aberraturæ, calculum instituit Autor, qui vero prolixior est, quam ut repeti hoc loco possit; & e quo tandem emergit, hypothesis hæc nequaquam usurpari posse, cum ex ea manifestum id absurdum prodeat, quod sub æquatore ipsa media nocte majus debeat esse frigus, quam rigidissima hieme sub polis; quippe cum secundum theoriam hæc, ob vim solis, sub horizonte latentis, frigefacientem, sub æquatore tempore nocturno calor maxime imminui debeat. Quare resumit priorem hypothesisin de sole, tantum interdiu calefaciente, ex eaque deducit formulas, sed non minus valde compositas. 4) De *motibus oscillatoriis corporum, humido insidentium*, commentatur *Dan. Bernoulli*. Orsus jam est *Cel.* Autor hanc tractationem in *Tomo Commentar.* præcedenti, ibique principia posuit totius methodi. His nunc insistens, primo plana, humido verticaliter insidentia, considerat, & quidem, oscillationes in ipso plano proposito fieri, assumit. Duplex hic occurrit casus: alter, ubi, mutato plani situ, centrum gravitatis ipsius situm non mutat; tuncque illud simpliciter circa centrum hoc rotatur; quare oscillationes omnes fiunt necessario isochronæ; alter, quo centrum gravitatis simul situm mutat; tunc autem planum agitur motu mixto, partim oscillatorio & rotatorio circa centrum gravitatis, partim verticali & parallelo, quo alternatim ascendit, descenditque; hinc &

Pag. 100.

Qq

oscilla-

Pag. 116.

oscillationes non sunt isochronæ, nisi certo casu, ubi ambo hi motus sunt tautochroni. Posterior hic casus longe altioris est indaginis; ad eum tamen expediendum usus est Autor methode, in *Commentar. Tomo VI* pro oscillationibus corporum ostensa. Addit dein quædam de oscillationibus integrorum corporum. Ceterum possunt hæc disquisitiones usum habere in Architectura navali, ad situm stabilitatis navium; motumque, si ex hoc deturbentur, illustrandum. 5) *Progressionem quandam, ad circuli quadraturam inveniendam idoneam, considerat Eulerus.* Satis constat, posito radio = 1, tangente = t , esse arcum = $\int dt : (1 + t t)$. Si jam loco differentialium dt substituantur particule tangenti finitæ quidem, sed valde exigue, & integrationis loco actualis earundem additio perficiatur, prodibit expressio, eo propius ad arcum propositum accedens, quo minores capiuntur hæc particule. Nempe, posito harum numero = n , & substituto pro t successive $\frac{t}{n}$, $\frac{t}{2n}$, &c. fiet arcus = $\frac{n t}{n n + t t} + \frac{n t}{n n + 4 t t}$ &c.

128.

Quoniam autem hæc expressio semper a vero valore aberrat in defectu, investigat hic Autor, quantus sit ille defectus, quo addito, dein haberi possit valor arcus exactus. Fieri autem hoc potest per seriem vehementer convergentem; unde sic habetur via nova satis facilis ad rectificationem circuli, e qua simul varia consequuntur, ad summationem serierum, nimis divergentium, usu venientia. Idem Vir Celeb. 6) *de novo genere oscillationum agit.* Ansam præbuit huic disquisitioni partim Cl. *Kraftii* Diss. de insolitis quibusdam horologii portatilis suspensi motibus in *Tomo Comm. præc.*, partim consideratio æstus maris. In consuetis nempe, & huc usque pertractatis, oscillationibus vires tantum ponuntur applicatæ corpori, vel plane non a spatio, in quo corpus versatur, (ut in pendulis, chordis vibrantibus, &c.) vel simul ab hoc spatio, corporisque celeritate, (ut sit in medio resistente,) pendentes. At, si insuper vires hæc determinentur per tempus, a termino quodam fixo motus elapsum, longe aliud inde oritur oscil-

oscillationum genus; idque est, quod sibi in presenti indagandum sumsit Cel. Autor. Est autem ejusmodi oscillatio ipse maris fluxus & refluxus: præcipua enim vis, mare ad hunc motum ciens, a loco lunæ pendet, ideoque a temporis momento; præterquam quod urgeatur mare vi propria gravitatis, quæ, si supra libellam sit elevatum, deprimatur, si infra eam depressum, attollitur. Non possumus hic ipsam sistere methodum, quæ in nova hac indagatione felicissime usus est Autor; hoc unum saltem addemus, redire eam ad integrationum casus valde difficiles, pro quibus artificia varia nova hic edocet. Sequitur 7) egregia *ejusdem explicatio phænomenorum, quæ a motu lucis successivo oriuntur*. Etsi nequam novum sit argumentum præsentis tractationis; ipsa tamen maximopere sese commendare potest, eo, quod a primis principiis repetat omnia Vir Cel. solita sua perspicuitate atque methodi præstantia. Ideam ipsam propagationis lucis successivæ, & phænomena, generatim inde consequentia, cum hæc sint quibus nota, non explicabimus; methodum saltem adumbrabimus, quæ hic procedit Cel. Autor. Ante omnia quatuor hos casus successive evolvit: primo, quo tam objectum, quam spectator, quiescit; secundo, quando illud movetur, hoc adhuc immobili; tertio, quando, illo quiescente, hic movetur; quarto, quo ambo moventur. Motum vero considerat tam rectilineum, quam curvilineum. Quænam in singulis hisce casibus evenire debeant phænomena, sigillatim explicat. Differt autem tertius casus a secundo, vel non, sed ad eum statim reducitur, prout lucis propagatio ponitur fieri vel per actualem emissionem particularum lucidarum ex objecto, vel motu undulatorio, simili ei, quo sonus per aerem propagatur. Harum hypothesium etsi posterior Autori videatur vero magis similis; tamen priorem, ob facilitatem methodi, (quippe cum per principium compositionis motuum calculo subijci possit,) hic persequitur pro allatis casibus; ubi notandum, maximam oriri differentiam; prout motus diurnus tribuitur vel terræ, vel corporibus cælestibus. Omnia ista, tanquam principia, appli-

Pag. 150.

eat dein ad phaenomena, in sideribus e motu lucis successivo oriunda, & primo quidem in fixis, dein & in planetis, quippe, cum in his nova correctio, ob motum ipsorum proprium, sit adhibenda. Dignissima est omnino, quae tota evolvatur ab harum rerum studiosis, hæc Dissertatio; totam enim hanc doctrinam methodo vere analytica adeo plane expositam nondum meminimus. Ultimo loco occurrit 8) *Ejusdem Methodus facilis, computandi angulorum sinus & tangentes, tam naturales, quam artificiales.* Exposuit nempe anno præcedenti methodum inveniendi valores ejusmodi expressionum, quæ sint producta ex infinitis factoribus, certa quadam lege progredientibus, deductam e formulis integralibus, quarum integratio a se invicem pendet. Jam, cum in superiori *Dissertat. I* hujus *Tomi* quoque docuerit modum summam hanc seriem

$$\frac{1}{1 \pm p} \pm \frac{1}{4 \pm p} \pm \frac{1}{9 \pm p} \text{ \&c. per quadraturam circuli;}$$

ex eo nactus est commodam methodum, valores plurimorum productorum ex infinitis factoribus determinandi. In primis autem exinde consequuntur series valde convergentes pro inveniendis sinibus, tangentibus, & secantibus. Harum ope supputavit Celeb. Autor sinus & cosinus arcuum variorum ad 28 figuras decimales; præterea ex eadem methodo derivat rationem computandi logarithmos sinuum & tangentium, quæ eo se commendat, quod ad horum inventionem opus non sit nosse sinus & tangentes ipsos.

243. In *Classe physica* continentur sequentia: 1) *Ge. Wolff. Kraftii de vi venæ aqueæ, contra planum incurrentis, experimenta.* Inserta est *Tomo VIII Commentar. pag. 99 Dan. Bernoullii* Diss. de legibus quibusdam mechanicis, quas natura constanter affectat, nondum descriptis, earumque usu hydrodynamico pro determinanda vi venæ aqueæ, contra planum incurrentis. Theoriz, ibi traditæ, confirmandæ addidit experimentum. Hoc repetere a Præside Academiæ jussus est *Kraftius.* Suorum vero repertorum antequam summam exponat,

ponat, primo, e re fore, putavit, ipsam theoriam *Bernoullianam* hic succincte repetere. Sequuntur dein experimenta sex; sed quæ, fatendum est, cum theoria non perfecte conspirare, sed vim, a theoria assignatam, majorem esse, quam experientia docuit. Ceterum monere non possumus non Lectores, integram hanc tractationem præsentem jam existare in *Tomo cit. p. 253*, excepto, quod loco experimenti, quod ibi est quintum, hic exhibeatur sextum. Sequuntur 2) *ejusdem Observationes meteorologica, A. 1738 instituta*. Circa barometricas notat, ex subitaneo lapsu, vel adscensu, Mercurii in barometro ventos, ut notum, colligi, ob mutatum subito aeris nostri cum regionibus vicinis æquilibrium. Sin itaque aer omnino quietus hac ratione commovendus sit, ventusque excitandus; requiri plerunque integrum diem, & amplius, antequam cum tota massa aerea motus, in plagam aliquam conspirans, communicetur. Porro haud contemnenda est observatio, accidere sæpissime, ut nebulæ & nubes, totum diem obfuscentes, dispellantur statim oriente circa vesperam luna, adeo, ut aer reddatur perfecte serenus. Hujus phænomeni causam in mutua lunæ & terræ actione positam esse, existimat. Quemadmodum enim ællus maris ab eadem oritur; ita multo facilius lunam valere tenues nebulas, in summo ære volantes, attollere, hinc rarefacere, & dispellere. Sequuntur auroræ boreales, anno dicto observatæ, congelatio prima, gradus caloris thermometrici, tonitrus, pluviz & nives, procellæ, halones, irides, denique venti. Referuntur dein annotationes meteorologicæ, e Diario Clariss. *Gmelini*, in itinere, versus Kamtschakam habito, excerptæ, ad mutationes barometri & thermometri Petropoli & Kirengæ, quæ distant 580 milliar. German., potissimum spectantes; inter quas occurrit aliqua de variatione barometri adeo subitanea, ut oculis distingui potuerit, quam e ventis vehementibus, subito exortis, derivandam putat. Has excipiunt 3) *ejusdem Observationes meteorologicæ anni 1739*. Hac occasione communicat Autor instrumentum, gradum frigoris præteriti maximi in loco quodam, observatore destituto, indicans; con-

Pag. 241.

354

Pag. 262.

flans thermometro vulgari *Drebbekiano*, ubi in latere tubi sunt plurima receptacula, quæ, aucto frigore, successive replentur, repletaque manent, cessante quoque gradu isto frigoris. Simile jam excogitasse A. 1698 *Jo. Bernoullium*, periplexit dein e *Commercio Leibnitii & Bernoullii epistolico*. Idem adhuc 4) de ventorum observatione quotidiana, per integrum amplissimum imperium Rufficum instituenda, cum maximo scientia meteorologica emolumento, cogitata proponit. Instrumentis sane non caremus, ad meteorognosiam idoneis; instituta quoque jam sunt cum iis observationes innumerabiles plurimis locis diversissimis. Querere jam posset aliquis: quidnam hactenus ex iis omnibus utilitatis ad ipsam scientiam meteorologicam redundarit. Respondet Noster: 1) Barometrorum usum inservire cognoscendo illi ponderi atmosphærico, quo quavis hora & die pars aliqua superficiæ terrestris premitur; 2) prævideri posse ex eorum lapsu, vel adscensu subito, exoriturum esse ventum aliquem vehementem, sed, quis, aut qualis, ille futurus sit, profunde ignorari; 3) si altiorem teneat in se mercurium suspensum, quam ordinariè fieri solet, serenitatem conspici ut plurimum, sed prædici eam vix posse; 4) sciri etiam, variationes barometricas majores esse in locis septentrionalibus, quam meridionalibus; ceterum, si quis alius forte eorum usus sit, cum certè ita esse comparatum, ut tempestatum futurarum ne minima quidem inde hauriri possit suspicio, quod tamen omnino in hac scientia esset desideratissimum. Id adhuc magis valere de thermometro, aliisque instrumentis, meteorognosia inservientibus. Hinc factum esse, ut fere incipiat vilescere inter eruditos harum observationum valor. - Si nunc de causa queratur tanti defectus, eam non tam in tempestatum maxima varietate, quam in adhibita huc usque methodo observandi, positam, existimat Autor. Aliter enim longe comparatum est cum Astronomia, in qua tamen non minor certe regnat siderum inconstantia, sed quam tam feliciter hodie ad certas & constantes leges revocarunt Astronomi; idque eam inprimis ob rationem, quod non solum summo-

rum

rum imperantium jussu & clementis hæc scientia semper fuerit suffulta, sed & quod omnium observatorum in toto terrarum orbe sit quidem quasi nexus mutus, quo devincti magnam quasi inter se societatem videantur constituere, in uno eodemque scopo conjunctim laborantem. Horum vero subsidiorum utrumque vix in ulla regione melius obtineri posse, recte judicat Noster, quam in amplissimo imperio Russico. Cum autem maximi momenti sit in cognitione tempestatum ventorum observatio; methodum hæc proponit, qua hæc fieri possit per imperium Russicum, idque temporis spatium hæud adeo longo, sed 5, aut 6, annorum. Suadet itaque, 12 urbes Russiæ eligi, hic enumeratas, ac ita sitas, ut in tribus parallelis 50° , 58° , & 64° , per satis magnum spatium observari possint ventorum cursus & vicissitudines. Domus dein, huic usui inservientis, constructionem, & instrumenta idonea, describit, ad observandam nempe venti plagam, inclinationem ad horizontem, ipsumque impetum, & velocitatem; & quæ id genus alia ad hunc scopum requiri videantur. Optandum omnino esset, ut opere ipso perficeretur adeo laudabile institutum; quod tamen, cum jam A. 1739 propositum sit, veremur, ne adhuc diu inter pia latere desideria pergat. Legitur jam §) *ejusdem Dissertatio de Machinis simplicibus*. Et si jam in vulgus nota, & ad naveam usque pertractata, videri posset multis hæc materia; invenit tamen Autor accuratori examine duo adhuc in eadem desiderata hæud contemnenda. Alterum est, quod divisio & enumeratio machinarum simplicium, ab antiquis tradita; adhuc dum retineatur, neglecta tamen ea ratione, qua a priori solo ratiocinio inveniri potuissent; unde fiat, ut ea tenebris quibusdam sit involuta, nec enumeratio earum perfecta, demonstrationibus ex Statica petitis, infixui queat, eum in modum, quo e. g. in Geometria fit circa corpora quinque regularia. Ad hoc tollendam, rem a primis principis repetit Autor. Considerat nempe, post primas machinæ, vis, & oneris, ideas traditas, quot modis tres vires lineæ, aut superficiæ, applicari possint ad producendum æquilibrium; hocque

que modo omnes machinas simplices reducit ad duas, vectem scilicet, & planum inclinatum; e quorum illo derivat trochleam, axem in peritrochio, & cuneum, ex hoc vero cochleam. Alterum desideratum Autoris est theoria cupei, quam alii e natura vectis, alii e plano inclinato, repetunt, hincque diversissimas regulas eliciunt. Ipse cuneum considerat ceu vectem primi generis, ubi hypomochlium est in medio, vis & onus ad utrumque latus applicantur, brachia autem fiunt continuo longiora, quo magis percussione intruditur, manente semper eadem inter vis & onus ratione. *Idem* ad-

Pag. 288.

huc 6) *specimen emendationis theoriae ordinum architectonicorum* exhibet. Haud ignotum esse potest omnibus, in ordinum architectonicorum contemplatione versatis, theoriam ipsorum adeo adhuc esse obscuram, ut, scientibus ipsis celeberrimis architectis, vix dici queat, in quo character essentialis cujusvis ordinis consistat, & quidnam illud sit, quod quemlibet ab omnibus reliquis distinguat. Hoc assertum magis adhuc confirmat Noster enumerando definitiones ordinum, in architectorum scriptis traditas, characteres, iisdem assignatos, proportiones tandem partium essentialium assumtas, quae omnia enormi confusione sunt obvoluta. En ideas Autoris nostri; Duos statuit ordinum architectonicorum quorumvis characteres essentielles, quorum ope distinctissime a se invicem secerni possint: alterum *historicum*, seu *externum*, autoritate sola introductum, solumque huc usque ab architectis consideratum, e. g. columnas Caryatides dictas, volutas, & folia acanthina, cum cauliculis, strias in scapis, &c., alterum vero *philosophicum*, seu *internum*, ex natura intima humanae mentis petitum, qui in proportionibus, & earum perceptione, sensibus haurienda, consistit. Magna hoc in passu intercedit Architecturam inter & Musicam similitudo, ita, ut utraque in certa proportionum harmonia fundetur, & quo simplicior est haec proportio, a mente percipienda, eo major oriatur delectatio. Secutus itaque est Noster Celeb. *Eulerum*, qui in egregio *Theoria Musicae Tentamine* sonos omnes, qui in cognitis huc usque generi-

generibus musicis recepti fuerunt, ex assumpto quodam numero composito, & ejus factoribus simplicibus, eruit, eumque dixit *exponentem generis musici*. Similem Auctor numerum compositum assumit, eumque *canonem ordinis architectonici* nuncupat. Cum jam in qualibet columna 4 partes principales veniant considerandæ, inodulus, stylobata, columna, trabeatio; seligit tales numeros compositos, qui primo sint maxime simplices, dein haud in plures, quam quatuor, divisores possint discerni, ut nempe proportiones, inde eruendæ, ex uno aliquo canone deriverentur, atque ut simul hoc canone proportionum, in aliqua columna adhibendarum, numerus exhauriatur, neque aliqua superfit, aut deficiat. E. g. si capiatur numerus compositus 2×3 , habet is divisores sequentes, 1, 2, 3, 6; unde non plures erui possunt proportiones, quam sequentes quinque 1:1, 1:2, 1:3, 1:6, 2:3. Generatim fit numerus compositus $m \times n$, ubi m, n , sunt primi, & $n > m$. Hujus divisores sunt 1, m , n , mn ; unde emergunt proportiones sequentes quinque, non plures: 1:1, 1: m , 1: n , 1: mn , m : n . Horum ut quilibet suam sibi convenientem partem columnæ principalem nanciscatur, assumit 1 pro modulo, m pro trabeationis, n pro stylobatæ, mn vero pro columnæ, longitudine; quia e regulis generalibus patet, has longitudes dicto ordine se debere excipere. Jam vero etiam id requirit, ut partes columnæ secundariæ nullam aliam inter se servent proportionem, quam quæ ex generali canone ordinis eruitur. Partes autem columnæ secundariæ comprehenduntur vel sub stylobata, quæ sunt basis stylobatæ, truncus, & coronis; vel sub columna strictè dicta, quæ sunt basis ejus, scapus, & capitulum; vel sub trabeatione, quæ sunt epistylium, zophorus, & coronis. Harum triga quælibet nullam aliam tenere debet proportionem, quam ex canone derivandam, his itaque singulis proportionem ex allato canone assignat. Sed in his non morabimur fusius, monere contenti, Cel. Autorem hoc modo varios constituere ordines, prout pro m & n alii assumuntur numeri; ubi quidem hoc satis nota-

Pag. 304.

305.

to dignum & mirum est, quod post quinque ejusmodi hypotheses factas perveniatur tandem ad certum limitem, dum nempe sextus ordo præberet columnam 47 modularum, ideoque magis altam, quam ut tolerari possit; adeo, ut hac ratione numerus ordinum quinario circumscribatur, sicque theoria idem præbeat, quod huc usque ex mero casu, seu arbitrio, assumptum esse videatur. Sequuntur jam *Botanica quædam*, nempe 7) *Jo. Ammani de fungo insaluta magnitudinis observatio*. Pileus diametro pedem, crassitie 3 pollices, æquavit. Fuit e fungorum esculentorum genere, quod Cl. *Michelius* sub suilli titulo instituit. 8) *Ejusdem descriptio & icon nove Bermudiana speciei*. Primo integram ejus culturam & vegetationem exponit. Postea characteres enarrat. Florum petalis & fructu convenit cum speciebus Bermudianæ, a *Tournefortio* in *Inst. rei herb.* recensitis; differt autem staminibus, seminibus, fructus membranibus, pistillo. Discrepat quoque ab *Ixiæ* genere, a *Linneo* in *Coroll. Gen. Plant.* instituto, petalis, pistillo, &c. Verum enim vero putat Autor, si omnes has minutias ad constituenda genera adhibere vellemus, tot fore genera, quot plantarum species. Ceterum nomen ei tribuit sequens: *Bermudiana*, radice carnosa, floribus maculatis, seminibus pulpa obductis.

311.

330.

Classem historicam replent duo *Bayeriana* opera posthuma: alterum de *Vestritio Spurinna, Lyrico, ejusque fragmentis*. Hæc primo edidit *Casp. Barthius*, ut erant in MSto Martispurgensi, inter Venaticos Scriptores, & post aliquanto in *Adversariis*. Fuit *Vestritius* familia equestri. Adolescens & maxima pars virilis ætatis in fœdissima tempora *C. Cesaris, Tib. Claudii, & Claudii Neronis*, incidit. Summum fere in amicitia locum apud *M. Salvium Ottonem* tenuit, hujusque moribus eum quoque sese accommodasse, nullum est dubium. Satis ex his patet, non adeo sese commendare viris bonis hujus Foetæ memoriam. Unde plura de eo asserere superfedemus. Odas ejus quatuor hic sistit Autor, cum emendationibus satis longis. Alterum de *Hyperboreis* est. Nulla alia res hos per omnem Græciam reddidit adeo celebres,

Bres, quam sacra, ab iis in Delum missa. Reperire est quædam de his apud *Herodotum* & *Callimachum*. Aniam præbuerunt ista Auctori, in ipsam Hyperboreorum sedem, aliaque, ad eam gentem spectantis, inquirendi, id quod, pro maximo, quæ ipsi erat, in antiquitatibus cognitione, fuisse executus est; nil tamen certi de his omnibus post sedulam adeo Auctoris perscrutationem statui posse, inficias iri nequit.

Comparetur tandem pro more *Observationes astronomicae*, & primo quidem a *Jo. Nic. Delisle* cum sociis instituta *Petropoli ab A. 1739 ad 1745*, quæ non nisi eclipses sunt satellitum

Pag. 349.

jovialium. Sequitur *Occultatio Palilicii a luna d. $\frac{21 \text{ Sept.}}{2 \text{ Oct.}}$* 363.

anni 1738, observata a G. Heinsio. In hac, præter ea, quæ ad ipsa elementa eclipsios pertinent, recenset varia phænomena, generatim in occultationibus stellarum a luna obvia, dum ad marginem ejus perveniunt; eaque e principiis opticis, e motu nempe tremulo, in nervis oculi nostri excitato, clare explicat; unde & alia deduci possunt circa variationes intensitatemque luminis, augmentum, vel diminutionem, diametri apparentis, &c. Finem imponit *ejusdem Observatio transitus Luna ad Palilicium d. $\frac{1}{3}$ Mart. A. 1739*, de qua, nil est, quod moncamus. 374.

TRATTATO DI MEDICINA PRESERVATIVA, &c.

id est,

DE MEDICINA PRÆSERVATORIA LIBER,
in septem Partes divisus, in quo de sex rebus, quas
Medici non naturales dicunt, breviter agitur, & sanita-
tis conservande, vitæque prolongandæ, modus docetur,
editus a CAROLO GIANELLA, Medico
& Philosopho.

Venezæ, ex typographia Episcopali, 1751, 4-

Alph. 1 plag. 15.

Rr 2

Etiamsi

Etiam si non desint, qui de mediis sanitatis tuendæ, & de senectute consequenda, pro diversa gentium indole, proque uniuscujusque singulari vivendi modo, egerunt, ex quibus fuerunt, qui omnibus, quique singulis quibusdam, peculiari aliquo vitæ genere utentibus, eruditia, artificibus, scripserint, ut propterea nova attulisse, quam dubitationem sibi ipse movet, Autor haud videatur; dici tamen satis nequit, quanta sit libri hujus vel in scriptione elegantia, vel in meditationibus perspicuitas, vel regularum, secundum quas regimen sanitatis vel *publica*, omnium scilicet, sub una societate viventium, vel *privata* ac singulorum; instituitur, excellentia, ut, quod nunquam satis discitur, scribi etiam satis nunquam possit. Sanitatem descripsit Cel. Autor, quod sit dispositio illa corporis, secundum quam instrumenta datis sibi actionibus, animalibus, vitalibus, ac naturalibus, ita respondent, ut, conspirantibus inter se aliqua harmonia viribus totius, non equidem ab aliquo inter partes solidas atque fluidas æquilibrio, quod omnem motum suffocaret, sed a mutua fluidorum in solida, ac solidorum in fluida, actione, aut ab alterno horum prædominio, vires adsint, quibus id, quod nos subinde destruit, superari, & vita, quousque per humanitatem datum est, produci valeat. Est igitur prophylaxis, seu medicina præservatoria, scientia rerum, nos ambientium, aut sponte in nobis nascentium, quarum regimise prædominium illud mutuum principiorum corporis nostri sustinetur. Aeris, cuius maximum in omnia corpora, adeoque etiam in animata, est impetium, qui corpus nostrum vario modo pervadit, ejusque liquidis sese immiscet, illisque motus intrinseci causa fit, summam curam, atque in ejus selectu & sinceritate conservanda magnam esse oportet providentiam. Dux potissimum sunt aeris qualitates perpetuæ & constantes, *pondus* specificum, quo ille erga corpora sibi immersa nititur, veluti experimenta tubi *Torricebant*, & machinæ *Boyleana*, confirmant, & *elasticitas*, seu virtus, qua, cum sæc in angusto spatio clausus est, in immensa sua spatia reverti, inque aliquo cum ambiente aere æquilibrio perpetuo stare, ille annititur.

itur. Accedunt his aliz qualitates mutabiles, *caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas*, quæ a particularum peregrinarum, cum aer omnium exhalationum aliquod veluti chaos fit, accessu atque recessu dependent. Percipit igitur corpus nostrum, quod, ad leges staticas, hydraulicas, pneumaticas, ex minimis fibris, sese ad aeris conditionem librantibus, strigentibus, tendentibus, confectum est, atmospheræ mutationes. Sunt etiam cava in corpore aere plena, *pulmones, ventriculus*, in quæ, tanquam in totidem thermometra & hygrometra, aer externus agit, suumque in illa pondus exercet, atque clausi aeris elaterem excitat. Hinc viscerum robur, & humorum rotatio, mutua actio & forma, ad motum expeditissima, id est, spherica, oritur. Omnis motus auctus cum, attritus lege, caloris causa sit, evolvit occultum in humoribus nostris aerem, eumque agit; proinde, quo calidior externus aer est, eo etiam internus plus evolvitur ac intumescit. Igitur, in frigido aere vivere, ad sanitatem excellentius utiliusque esse, Clarissimus Autor monet. Calor pulmonum ad nonaginta tres gradus æstimatur. In aere, eodem caloris gradus habente, homo vivere propterea non posset, sed aerem, qui nos ambit, illo calore nostro interno oportet esse temperatorem. Quodsi autem gentibus quibusdam calentiore per æstatem cœlo vivere datum est; oportet illas, quicquid est auxiliorum, quo calor atmospheræ minui possit, in subsidium vocare, altos montes incolere, paludosas stationes fugere, frigidioribus aquis, succo acido temperatis, pro potu uti. De alimentorum selectu ita sentit: cibos nutriendis saporibus oportet esse simillimos; igitur, ex quo natus infans est, lacte materno illum nutriri fas est, vel, si tamen nutricia alendus traditur, seligenda illa est, quantum fieri potest, matri simillima. Cum ovis hædos lactat, hi lanas alunt; ast agni, capra enutriti, pilos emittunt; tanta est lactis in alumna corpus efficacia, ut in illo deligendo magnam operam collocari omnino oporteat. Similiter per omnem vitam eo respiciendum est, ut cibus necessitatibus corporis nutriendi quantitate ac qualitate respondeat. Est aliqua viscerum ac

Rr 3

vaso-

vasorum mensura, ultra quam alimentis extendi nequeant; illa tamen est intemperantis vis, ut conestationum voluptatem sanctitatis studio haud pauci praferant. Hos legibus coerceri fas est, quales contra Romanorum luxuriam latae erant, *Cornelia, Licinia, Fannia, Didia, Lippidia, Antia, Arbia*. At, unumquemque secum, qua lege vivendum sit, reputare, satius est. Unus enim omnibus satietatis modus esse nequit; aliquam desiderii particulam cibantibus superesse, quam penitus expleri inglaviam, semper repertum fuit, esse conducibilis. Ad selectum ciborum quod attinet, salubriores illi semper sunt, quo simpliciores fuerint, & usum magis comprobati, a quibus, longo ante tempore in consuetudinem, quae altera natura est, adductis, subito recedere, periculosum est. Etiam si autem excellentius, & ad robur acquirendum praestantius, est, *Pythagorico* & vegetabili victu uti, animalium tamen carnibus ac succis vescendum subinde est: sola carne saevus vivere nemo facile posset. Potus simplicissimus similiter est optimus, & ille quidem, quem quilibet usu cognitum, sibi que sanliarem, habet; nulli enim, quam in potus optione, libera magis voluntas esse debet. Plurimi tamen mortaliu aquas bibunt, maxime sub calentiore coelo viventes, atque etiam ex illis, qui septentrionem respiciunt, haud pauci aquarum pota salubriter utuntur, cum sanguine pleni sunt, aut eum habent salibus acrioribus mixtum. Vino tanquam medicina utendum, certe illud ultra hilaritatem haud bibendum, nec illo solo victitandum unquam est, quod, quo tenuius atque ad acorem gratum proclivius, nec vetustum nimis, neque recens admodum, est, ad salutem servandam eo semper habetur excellentius. Somni atque vigiliatum illis, qui valere volunt, aqua sit ratio, & motui quies respondeat. Cum somnus stupor sit, a compresso per naturam cerebro natus; duae etiam causae sunt, quae illius necessitatem & desiderium facere possint, vasorum plenitudo, & spirituum motu musculari facta dispulsio. Cum ventriculus cibo plenus est, tunc sortam, quae prope est, premi, sanguinemque per arterias carotidas ad cerebrum rapi, hinc illud comprimi, atque

que ejus quoque vasa chylo novello distendi, necessum est. Proinde somni appetentia a cibo liberalius capto major semper est; verum somno, qui ex plenitudine venit, indulgendum minus, aut explendus ille tantum est, cujus necessitatem inducta laboribus debilitas facere potuit. Dormiendum omnino est, ut id, quod interdium, aucta per motus transpiratione, dispulsum est, quiete refarciatur; cavendum tamen, ne somnus in torporem abeat, qui humores ultra, quam vires ferant, auget. Igitur plus vigiliarum, quam somni, esse; qui valet, nocte dormiat libero gravioribus meditationibus animo; in sinistrum latus, quod *Aristoteli* videtur, declive jacesse, satius est, mutato tamen subinde situ, quod factu opus esse, propterea videtur, quod, qui eidem lateri incumbunt, concretionem pulmonis ad pleuram in illo situ experiri possint. Motum corporis ad sanitatem consequendam, & tuendam, plurimum facere, nemo est, qui sentiat. Contrarium aliqua ex parte statuit Clarissimus Autor, atque, etiamsi ille motus pro valetudine servanda necessitatem dubiam haud reddat, vehementiores tamen exercitationes injuriam offerre corpori posse arbitratur, ut ita sibi statuendum esse putaret, apherismo *Santoriano* permotus, qui, ab exercitatione fibras indurari, & senectutem, quae in illarum rigiditate consistat, provocari & accelerari, quiete autem illas mollescere, & canales apertos servari, docet. Videntur etiam illi, qui laboriosum vitae genus ducunt, uti appetentiores sunt, pleniores quoque, quod sanitati inimicum est, fieri debere. Neque adeo dissentientes habiturus est illos, qui, sub quibus conditionibus motus crebrior insalubris esse possit, considerant: de quo enim sermo sit, quo ille vitae genere detentus sit, quamque aetatem agat, aut quibus viribus natus sit, dispiciendum est in omnibus. Igitur, ut, qua ratione corpus movendum, aut quieti relinquendum sit, constare possit, secundum exquisitioris Gymnastricæ leges examen instituitur earum circumstantiarum, quae secundum aetatis, sexus, viriumque, discrimen variae varisque eveniunt. De animi affectibus ita judicat. Est aliqua inter animam atque corpus conspiratio, qua

qua fieri aliter nequit, quam ut illius motus hujus statum integritatis vel servant, vel deiciant. Igitur ad tuendam sanitatem, & longevitatem consequendam, virtutis exercitio, & exquisitiore, quæ ab ineunte ætate instituenda est, morum doctrina, &, quæ utrinque consequitur, mentis tranquillitate, & in turbidis fortunæ nutationibus constantia, nihil potest esse excellentius. Ut autem compescere pathematum ætus possis, opus est auxiliis, quæ animum exhilarant, liberalibus scilicet artibus & scientiis. Aliquando tamen magnæ animi commotiones saluti sunt. Terror sanguinem filit, febrera fugat. *Herodotus* de *Achi*, *Cres* filio, illum, cum matus esset, subitaneo terrore perculsum, vocem recuperasse, refert. Est etiam iracundiæ sua utilitas, quæ lentos humorum motus ad vigorem excitat. Enimvero, uti securus animi exagitationum effectus nequiquam est, ita satius est, Stoicum frigus, quantum licet, servare in omnibus. Denique excretorum atque retentorum suus debet esse modus, ne expellantur succi vitales, quos manere expedit, veluti saliva est ac sudor, vel seminalis materies. Illa enim liquida, etiamsi sub certo moderamine salubriter interdum ejici possiat, debilitant tamen, postquam jactura eorum pro viribus major facta est. Minus nocet, abire liquida, quæ rejici oportet, utpote vel superflua, vel nocentia, ipsaque sua qualitate vitiosa. Talia sunt transpirabilis liquor, urina, & fæculenta alvi materies. Horum liquidorum vias omni studio servari oportet liberas usu auxiliorum, quorum copiam nobis cognita juventium atque nocentium doctrina facit, quæ nos docet, qua ratione organa excretoria suis liquidis pervia servare, evitare autem illud, quod transitum liquidi per illa viscera impedit, debeamus, cujus scientiæ cardo in cognitione debiti regiminis rerum, quæ nos ambiunt, nosque pervadunt, *acris*, *alimentorum*, *motus*, ponitur. Est igitur aliqua vitam prolongandi, si viscera valent, scientia, licetque homini seculum vivendo emetiri, si ad vitæ rationalis usum ab ipsa pueritia instituatur. His subsidiis unitis consequi licet senectutem placidam, nec quidquam virtutis in pharmacia, hunc in finem excogitatis, est, si ab illis recesseris, quibus

quibus morbi destructivi, hominem præcosius abripietes, curantur. Sunt tamen etiam ex morbis aliqui salutare, uti febres ordinatæ, quibus vitæ salubris impedimenta tolluntur, & vita prolongatur. Singularis denique senum cultura est, quam *Gerocomicam* Græci dicunt. Hos quies juvat animi atque corporis, jucunda præteritorum recordatio, mens hilaris, cum juvenulis consortium, atque, ex victu, omne id, quod fibræ rigidam emollit, & organa suis succis reddit pervia. *Super his omnibus*, ita finitur eruditus liber, *opus est, vitam inter timorem Dei & amorem proximi ita transigere, ut Domino non displiceat, nos hac etiam in vita bonis istis beare, quorum tenemur desiderio.*

LETTERE FISICALI, &c.

hoc est,

*EPISTOLÆ PHYSICÆ, DUOQUE BREVES
Discursus Academici, P. JOANNIS CHRYSO-
STOMI SCARFI, Doctoris Theologi Basi-
liani, Acad. Cæs. Nat. Cur.*

Venetis, impressit Bonifacius Riezzeri, impensis Auctoris,

1740, 4.

Plag. 10.

Prima Epistola de Dyssenteria tractat, qua Seminaræ, in civitate Calabrizæ ulterioris, homines numero multi A. 1714 perierunt. Causam nitro, sulfuri, bitumini, adscribit, quibus terra facta est, densisque arboribus, ne aer ventilaretur, impedientibus.

Secunda in esulas inquirat, cur sanguis calore mediante ascendat in canaliculis rectis, aqua vero in curvis descendat. Id sine figuris intelligi nequit, totaque inquisitio non admodum difficilis videtur.

Tertia palpitationem cordis frequentem & vehementem, sibi incommodam, describit Auctor, rationemque redditurus, ea recenset, quæ hunc effectum producere possunt,

Ss

tumo-

tumores in vasis, sanguinis motum impediētes, spasmos, a ventriculo & mesenterio ad cor propagatos, &c.

Quarta describit insecta varia, sed non ita distincte, ut cognosci res descriptione sola, figuris nullis additis, possint. Maxime notari meretur vermis, Autore referente, a lapicida, eo-præsentē, intra lapidem, venis nigris, albis, rubeis, variegatum, repertus. Longior erat, & hirsutus, caput coloris chalybei, gula, pectus, venter, ferrei, dorsum xrei, a capite ad caudam plentis pedibus, qui instrumentis, lapidi cadendo aptis, similes erant; ex ore larga aquæ quantitas effluebat, dentibus autem quatuor exiguis, cultellis similibus, repetitis vicibus petram feriebat; deinde lingua hirsuta & spongiosa loca illa, quæ ante humectaverat, fugebat; tum saliebat, aut ore eandemprehendens, circulum formebat, subitoque se velut elastrum expandebat. Erant in petra venulæ albæ splendentes, per quarum invisibiles meatus, existimat Autor, vermi aërem subtiliorem accessisse, uti lux eo intrare poterat. Quomodo intraverit vermis, explicare Autor distincte non potest, etsi dubitare non liceat, a feminibus, quæ lapidem intrarunt, ortum.

Quinta de iis agit, quos tarantula momordit, illorumque curationem ita explicat, ut, fibras ægrotorum a tonis musici ita ad motum concitari, dicat, uti chordæ instrumenti musici, similibus alterius pulsatis, moventur.

Sexta, quomodo se habeant thermometra in eryptis subterraneis, explicat. Existimat vero, se ipsa caliditatem esse aerem in subterraneis regionibus hieme, quam æstate, idque deducit ex igne in medio terræ repertiendo, cuius inditio habet montes ignivomos. Sensus hic nos non fallere, probat, quia nix tactui, æque frigida sentiatur hieme & æstate.

Septima catarrhum epidemicum explicat ex lymphâ corrupta. *Octava* agit de verme in cortice Limonii mortuo reperto. *Nona* talpæ oculos considerat, & bombyces in Calabria ulteriore. Incredibile est, quod narrat ovula papilionis sine maris conjunctione fecunda esse. Papilioes feminas, cum primum ex chrysalidibus emerferant, a masculis

sculis separavit, ova illarum custodivit, viditque ex illis sequenti anno egredientes bombyces.

Decima de creatione naturae mundi tractat; *undecima* de plantis; *duodecima* de aëris æquilibrio, ignisque levitate; *decima tertia* phenomenon aliquod emphaticum, Venetiis observatum, ad causas revocat.

Decima quarta denique Epistola fortalitii a bombis securi ideam exhibet, additis ichnographia & orthographia. Tecta ædificiorum his fornicata vult, & superne terra cespitemque onusta, ut irruens bomba nec vim multam in terram mollem exferat, nec consistere possit in plano inclinato, sed delabatur. Similiter opera fortalitii sic instruit, ut declivitate illorum bombæ in fossas delabantur.

Sequuntur Discursus Academici, de Zelotypia alter, alter de Sphæra armillari, qui nihil novi hic excerpendum nobis obtulerunt.

Neque uberius dicimus de adjecto opusculo plagularum, cui titulus est: *Il Neofoso* &c. h. e. Neofophus; Dialogus pastosis & nymphæ, in qua a D. *Ja. Chrysof. Scarfo* novum penitus & speciosissimum systema scientificum stabilitur, admirabilique claritate, brevitate, & elegantia, pulchro lusa mentis, ut a puncto solo linea oritur, sic a luce & glebositate, primis corporum principis, & physicis & symbolicis, activo illo, hoc passivo, idearum verisimillarum philosophicarum theologicarumque cognitio deducitur. Liber usui puerorum nobilium, foeminarumque illustrium, destinatus est. Forte plurimi Lectorum nostrorum jam ex titulo hoc, quem integrum adjecimus, de ipso libro quodammodo judicabunt. Nos vero profitemur, nec satis perspicua nobis visa esse in eo omnia, quæ passim offendimus, nec, Epistolis physicis sollicitè magis perlectis, esse nobis potuisse insignem in mysteria Neofophi penetrandi cupiditatem.

FRANCISCI MARIE SPINELLI, PRINGI-
pis Scælar, de Origine mali Dissertatio.

Neapoli, ex typographia Bened. & Ignatii Gellari, 1750. 4.

Plag. 3.

S: 2

JUS.

EJUSDEM DE BONO DISSERTATIO.

Ibidem, apud eosdem, 1751, 4.

Plag. 3 $\frac{1}{2}$.

Prefatio historiam doctrinæ de origine mali recenset, ab Asiaticis Sapientibus ad Græcos, & hinc ad Christianos ipsos, translataz, *Belis* & illorum, qui eum confutarunt, conatus, ubi satis versatur in iis, quæ hac de re scripta sunt, Autor ostendit, sed nemini nostratum persuadebit, quod *post* Lutherum Calvinus *deblateraverit, peccatorum omnium, que in mundo perpetrantur, nullam penes eos, qui illa perpetrasse dicuntur, residere culpam, sed totam in Deum refundi.* Leibnitzio, dum, non nisi optimum a Deo proficisci posse, affirmat, fatalissimum objicit, quæ objectio quoties jam confutata sit, Autor Prefationis, P. *Ignatius-a S. Cruce*; Augustinensis Discalceatus, Sacr. Dogm. Theol. Prof. ignoravit. *Spinelli* vero mathematicarum rerum & philosophicarum peritiam laudat, eumque in hac Dissertatione punctum omne tulisse affirmat. Ipsum vero *Spinelli* opus, aliquibus de mente & corpore, de facultatibus mentis, de attributis constitutivis voluntatis, &c. præmissis, de libertate Dei & omnium creaturarum agit, statuitque, Deum non esse autorem mali, sed illam voluntatem creatam, quæ usum boni pervertit, tota adhzrens bono cuidam finito, quod illam sustinere non potest. Libertatem in indifferentia æquilibrii ponit, sed ita, ut voluntas ab intellectus lumine regatur; quæ de re, ut sententia ejus subobscura rectius intelligatur, addemus, quæ habet de ea conditione mentium creatarum, quæ non possunt amplius a summo bono seungi. Quando erat in ejusmodi mente beata, inquit, libertas indifferentiæ, hoc est, inhærendi Deo, vel sibi met ipsi, ut ultimo fini, cum Deo inhærete voluerit, quomodo possit ab ipso amplius separari; illa in actu indifferentiæ, cum esset in perfecto æquilibrio, voluit lancem sui actus versus Deum pendere, ideo, quomodo amplius potuerit in aliam partem illam deflectere. In isto actu, illa cum se a lumine intellectus duei siverit, in Deo invenerit illud forte, illud infinitum, objectum desideriorum duorum, quod semper & continuo illam sustentabit, in sua deficientia, quam uti termina-

terminata, debet semper in seipset ipsa sentire. Jam ad lapsum *Adami* progreditur, eoque primo-natum malum affirmat, quod in posterum propagatum sit, ut morbi hereditarii generatione propagantur; educatione vero, aliisque, pravæ cupidines augetur. Nunc tribus *Balii* quæstionibus respondet: *Cur impeccabiles nos Deus non fecerit*; hominum hanc culpam esse, qui, dum contra conscientie stimulos agunt, impeccabiles esse nolunt; *cur creaveris eum, qui damnari debebat*, cui hæc regerit: En aliam objectionem prima viliorem, scilicet velle ex nihilo non eductum fuisse, cum ultimum omnium vilissimum sit, non esse; sed esto, tibi minus malum non fuisse, ergo tu Dei præscientiam introspicere ex parte tantum affectas, ut insultes ei? cet. Tertia *Balii* quæstio hæc est: *Cur æterna sit damnatio*. Respondet, hanc voluisse peccatorem, respuendo auxilium divinum. Uno verbo igitur originem mali in abusu libertatis quærit, in quo quidem recte sentit, sed vix quæstionibus his: unde nascatur hic libertatis abusus; cur creaturas, libertate abufuras, produxerit Deus, &c. satisfecit. Ceterum elegantè & ornatò sermone utitur, ingenii multum prodens.

Subjunctæ sunt Epistolæ aliquot, ad idem negotium pertinentes. Inter alia illis, qui, quod revelatione usus sit, ipsum carpsent, regerit, tribus illis *Balii* quæstionibus ex natura voluntatis responderi.

De Bono Dissertatio negat, optimum, quod *Leibnitius* affirmavit a Deo semper esse, sequendum, quo Deus *Jovis Homericæ* instar fato alligaretur, illique superius quid optimum illud præponatur (quasi esset optimum illud extra Deum, cogeretque; qui sapientissime agit, contra libere agere esset stulte agere.). Hinc ad universalium divisionem in *Substantiva*, ut substantiæ; hominis, & *Adjectiva*, ut bonum, verum, &c. delabitur, cumque bonum ad universalia secundi ordinis pertineat, illud in se non existere, adeoque nec melius, nec optimum, affirmat, (quasi hoc quisquam somniasset!) bonumque Dei summum, quod idem est optimum, infinitam ejus perfectionem esse, dicit; hinc de lapsu *Adami* verba

facit, de Societatibus, inter homines institutis, de redemptione Christo, variisque aliis, quibus plurima vera affert, sed, quantum nos videmus, boni ideam perum illustrantia, multo minus profundiorum & solidiorum Philosophiam spirantia, nedum, quod in Approbatione libri dicitur, *Leibnitium* jaculo confodentia, cujus esset illud satis impudicum, Deum ad opera ad extra fatali quadam necessitate adigi. Quod si illi in clarissimis & perspicue scriptis *Leibnitii* operibus reperiunt, illa se non intelligere fatentur, cum tamen, Scholasticorum tricas intelligere se, credant, hoc est, nocturnum more, in crepusculo muscas acute venantur, in luce plena cœcutiant.

SPECIMEN, DECADEM SIGILLORUM
complexum, quibus historiam Italiae, Galliae, atque Germaniae, illustrat ADAMUS FRIDERICUS GLAFEY, JCtus, Potentissimi Polon. Regis & El. San. a Consiliis aule atque justitiæ, ut & ab Archicamerariis secretioribus, Hereditarius in Satteritz & Laue, &c.

Lipsiæ, 1749, 4 maj.

Plag. 12, cum aliquot fig. m.

Quam Illustris Autor formarum signatariorum collectionem a socio Celeberrimo, *Eucharisio Gottlieb Rinckio*, Antecessore Altorfino, hæreditate relictam, acceperat, ejus hoc opere splendidissimo decadem cum orbe literario communicat, eamque in nomine Purpurati Eminentissimi, *Dominici Passionei*, apparere jubet. Collegerat eas formas primo *Sertorius Ursatus*, forte etiam hujus majores, quia non unius Seculi esse labor videtur, a quibus ex deinceps ad *Strickerum*, confederati Belgii apud Venetos Consulem, ab hoc autem ad *Geislium*, mercatorem Norimbergensem, ac rerum rariorum, & ad memoriam insigniam, apprime studiosum, pervenerunt, a quo eas *Rinckius* xre suo

suo redemit, easque tandem filia unica, uxori Illustris
Glaesii, reliquit. *Keyserus* jam in *Rinar. P. II. pag. 1208*
 collectionem hanc summis laudibus extulit, quæ, trecentas,
 amplius, signandi formas, e Germania, Gallia, Italia, in-
 primis vero ex agro Romano, republica Veneta, Archipe-
 lago, Morea, aliisque regionibus, callide coactas, com-
 plexa, vix usquam parem, certe apud privatos, habebit.
 Unde, quanto eruditos beneficio effecerit doctissimus Autor,
 præcipuas illarum cum ipsis communicans, facile est intel-
 ligere. Idem vero, ut in amplissimo, quo fungitur, mu-
 nere satis ad eam rem facultatis nactus, tres alias fecit sigil-
 lorum collectiones, & ipsas luce publica imprimis dignat:
 unam cereorum, documentis olim & Diplomatum exemplis
 oppendorum; deinde principum virorum, nostra memoria
 per Europam summorum, quæ literarum involueris detra-
 xit; tandem sigillorum originalium, quæ ex tabulario Saxo-
 niz, cui præest ipse, magnis sumptibus deformanda curavit,
 eorumque seriem, a primo Marchione Misnensi ac Land-
 gravio Thuringiæ, ad Potentissimum usque Regem, *Aug-
 ustum III*, instruxit. Id unice dolemus, Illustris Auto-
 rem spera eruditis non facere, fore, ut hoc opus continet,
 nisi bibliopola se offerat, qui, sumptibus minime parcens,
 impensas, in sigilla, accurate describenda, faciendas, suo
 periculo ferre velit. Jam totum hoc opus in *tres Partes*
 descriptum est, quarum *prima* septem sigilla Italica, *altera*
 duo Gallica, *tertia* unum Germanicam sistit: in quibus sin-
 gulis illustrandis ita versatur Autor amplissimus, ut primo
 regionem, quæ in sigilli nominatur inscriptione, deinde
 autorem formæ, sive qui ea usus sit, ac denique figuram,
 in signo exhibitam, contempletur, atque unumquodque
Capus ideo in *tres Sectiones* dividat.

Jam in *Parte prima Cap. I* sigillum *M. G. Car. S. M. &
 Patriarc. Aquilej.* hoc est, *Marini Grimani*, Cardinalis *S. Mar-
 celli* (aut *S. Marie*), & Patriarchæ Aquilejensis, exhibetur;
Cap. II sigillum *S. Ugolini, Dei & Apostolica Sedis gratia
 Electi Perusini*; *Cap. III* sigillum *S. Capituli Perusini ad causas
 ecclesie*

- Pag. 26. *ecclesia vacante*, quod tempore magni interregni, ad tempus quoddam, usurpatum fuisse, ex literarum ductu conjicit Illustris Autor; *Cap. IV* sigillum *Francisci Pisani, Archiepiscopi Nuxientis, & Episcopi Clugtensis; Cap. V* sigillum *fratris Jacobi, Dei gratia Feltrensis, & Belunensis Episcopi & Comitiss*, quem Comitiss titulum ad Comitatum Cæsanum refert Autor, quem, teste Diplomate *Caroli IV, Bellunenses Episcopi*, Imperatorum beneficio, ab antiquo inde tempore tenuere. Vid. *Ughellus in Italia sacra T. V pag. 260*. Usus vero est eo sigillo *Jacobus*, ex Ordine Minorum, a *Nicolao IV* ad Bellunensem Feltrensemque sedem promotus, & A. 1298 a tumultuantibus *Alberti Scaligeri* militibus obtruncatus. Quo in sigillo cum stans repræsentetur *Jacobus*, agit, occasione inde sumpta, Illustris Autor de variis modis, quibus se sistant Episcopi in signis suis: conspiciuntur nempe in iis modo stantes, modo sedentes; qua in re Imperatores & Reges Romanorum, ex gente Teutonica, imitentur, qui jam inde a temporibus *Henrici Sancti* eo habitu corporis in sigillis comparuerint, ita quidem, ut, quo hæc antiquiora sint, eo simpliciores sellas repræsentent, donec paulatim in thronos, variis decorationibus ornatos, abierint; modo provoluti in genua, sanctumque quendam adstantem adorantes. Simul de variis etiam mitræ, speciebus exponit, eamque vel *pretiosam*, hoc est, vel gemmis, vel laminis aureis argenteisque, contextam, vel *aureo-phrygiatam*, sine gemmis & aureis laminis, sed vel aliquibus parvis margaritis compositam, vel ex ferico albo, auro intermixto, vel ex tela aurea simplici, sine laminis & margaritis, consutam; tertia, quæ *simplex* vocatur, sine auro, ex simplici ferico Damasceno, vel alio, aut etiam lintea, & ex tela alba confecta, rubeis laciniis, e vittis pendentibus, ornata est. *Cap. VI* conspicitur sigillum *Matthæi Samuti, Episcopi Concordiensis; Cap. VII* sigillum *Conradi, Comitiss Montis Feretri & Urbini. Partis alterius Cap. I* exhibetur sigillum *Jani Fregosi, Episcopi & Comitiss Agenssis; Cap. II* sigillum *Capituli Monasterii S. Mariæ de Grignano. Partis tertia*
Cap.

Cap. I sistit sigillum *Conventus Fratrum Benedictinorum in Nuremberg.* cujus Abbatiæ, quæ nomen a *S. Agidio* habuit, facta doctè enarrat Autor, & deinde etiam *Jo. Mullerum*, in *Annalibus Norimberg.* ea persequentem, laudat, ejusque verba subjicit. Neque vero satis habuit, hæc Sigilla ex omni, quam late patet, historia illustrare; sed, occasione ab iis accepta, multa immiscuit, partim ad historiam, partim ad Jus publicum impetii, partim ad alias disciplinas, pertinentia: ut controversiam de jure nominandi Patriarchæ Aquilejensis, rationibus in utramque partem allatis; excursam de Præsulibus electis, at nondum infula sacra ornatis, ex legibus ritibusque Germanorum; de mitrarum varietate & usu; de jure Summi Pontificis, nominandi Duces ac Principes, & aliis rebus; quibus tam oblectationi, quam utilitati, lectorum consulere quam maxime studuit.

Pag. 5. seq.

15 seq.

37 seq.

MAXIMUS HIERONYMUS VITÆ SUÆ
scriptor, sive de moribus, doctrina, & rebus gestis, dicitur Hieronymi Stridonensis, Catholicæ ecclesiæ doctoris maximi, Commentarius, ex ipsismet ejus operibus decerptus, editus, illustratus. Accedunt ejusdem S. Patris vindiciæ adversus Dallem aliosque, Autore P. E. SEBASTIANO DOLCI, Rhacusino, Ord. Min. Francisc. Concionat. Generali, S. Theologiæ Lectore Jubilato, Coloniae Juliae Hyspelli Academico, &c. ad Eminentissimum & Reverendissimum Principem D. HIERONYMUM DE COLUMNA, S. R. E. Cardinalem.

Anconæ, typis Nicolai Bellelli, 1750, 4.

Alph. I. plag. 7. *

Satis index tam longus significat, quid in ipso præstitum sit opere. Triennio ante foras dederat Autor *historica monumenta de rebus Minoritico-Rhacusina provincia*, unde eum vir quidam, Dalmatarum doctissimus, concepta de ejus doctrina

T t

opi-

opinionē præclara, rogare coepit, ut *D. Hieronymi*, Illyrici doctoris, vitam Latine conscriberet. Quam provinciam etsi jam *Bollandi* continuatores, *Marianum Victorium*, Reatinum Episcopum, *Baronio* probatum, & *Ribadonciram*, *Cornelio a Lapide* laudatum, administrasse noverat; manum tamen admoveere tabulæ statuebat, ideo maxime, quod virorum suorum, quos diximus, opera Bibliothecas tantum occuparent, quarum infrequens esset Illyriis suis usus. *Fabritii* igitur, vitæ *Ciceroniana* Autoris, ingressus vestigia, *Tullii Christiani* vitam ex ejusdem libris pæne totam decerpfit, neque imaginem solum ejus, diligentissimamque controversiarum enarrationem, quas cum *Rufino*, *Joanne Hierosolymitano*, *Pelagio*, aliis, habuit, exhibere studuit, sed etiam temporum rationes ad limam revocavit. Ita duas vero Partes divisam est totum opus, quarum altera, in 40 Capita descripta, ipsam vitam; altera, undecim constans minoribus Sectionibus, vincticias, complectitur. Atque, ut uno quasi conspectu, quomodo provinciam suam Autor administraverit, intelligi queat, Capitum argumenta hic subjiciamus. Agit itaque Partis prioris Capite I de *Hieronymi ortu*, quem, locutus *Vallemontium*, anno A. C. N. 345 adscribit. Cap. II de *Hieronymi patria*, quam Stridonem esse constat, hanc sequato jure ad Pannonios Delmatasque pertinere, Illyricisque regionibus, sed neutiquam Illyria, accenseri debere, docet. Cap. III disserit de ejusdem parentibus & consanguineis; Cap. IV de ejusdem primis studiis ac baptismo; Cap. V de ejusdem post baptismum vita sanctiore, & in Gallias peregrinatione; Cap. VI de ejusdem diutina commoratione in *Aquilejensi urbe*; Cap. VII de ejusdem in Orientem peregrinatione, cujus causam fuisse contemtionem in patria, ex *Epist. ad Heliod. de vita solitaria praconis* Autor suspicatur, non exclusam tamen, qua alliceretur, religiosorum coelibum, per Orientem disperforum, fama. Cap. VIII audit *Apollinarem Antiochia*, & in cremum consedit; sed, illud factum esse, Autor judicat, quod mira yafritie obtexerit errores suos *Apollinaris*, atque alios etiam ecclesiae doctores, ut magnum *Athanasium*,

ut

ut *Basilium*, ut *Epiphanium*, aliosque, deceperit. *Cap. IX* agit de ejusdem in *eremo tentationibus & sociis*; *Cap. X* de *Arianorum in eadem vexationibus*; *Cap. XI* de mira ejusdem a studio secularium literarum distractione, ubi sennium illud, notum in vulgus, fabulis accensere non vult; *Cap. XII* de ejusdem presbyteriatus; *Cap. XIII* de *Hieronymo, auditore Gregorii Nazianzeni in urbe Constantinopolitana*; *Cap. XIV* de eodem *Romam a Damaso advocato*, quo eum A. C. 382 pervenisse credit. *Cap. XV* idem scribit *Roma contra Helvidium & Luciferianos*; quorum hi, a *Lucifero*, Calaritano Episcopo, censentur, Episcopos, Ariani lapsos, nulla alia poenitentia, nisi Episcopatu deposito, purgari posse: ille autem eo sceleris, ut ait Autor, prolapsus erat, ut non solum nuptas foeminas his, quæ castæ erant, coæquaverit, sed negarit quoque, deiparam Virginem ejusmodi fuisse post partum. *Cap. XVI* memorat *de matronis, D. Hieronymi discipulis*. *Cap. XVII* idem *regreditur Hierosolimam*, quo, variis adductus calumniis, ut Roma discederet, anno 385 ferme exeunte, pervenit. *Cap. XVIII* audit idem *Dadymum, & hustrat monasteria Nitria*. *Cap. XIX* *Barrabano Judeo utitur præceptore*. *Cap. XX* scribit *librum de Viris illustribus*, & *Cap. XXI* *adversus Jovianum*, qui præsertim curæ habuit, ut virgines Deo sacræ abigerentur in nuptias, quibus passim inculcabat: *Tu ergo melior, quam Sara? melior, quam Susanna? melior, quam Anna?* *Cap. XXII* *occasione controversæ cum Joanne Hierosolymitano* hæc ponitur, quod *Rufinus & Melania* huic ad *Origenis* partes pelliciebant. *Cap. XXIII* scribit *adversus eundem*. *Cap. XXIV* scribit *adversus Vigilantium & Montanum*, quorum ille, Martyrum, negabat, sepulcra veneranda esse, impugnabat virginitatem, vigiliis damnabat, jejunia despiciebat. *Cap. XXV* ejusdem *cum Augustino primum amicitia, deinde simulata aliqua*, narratur. Hæc autem ideo orta est inter viros pios, quia *Augustinus* sententiam *Hieronymi*, de simulata *Petri* reprehensione, minus probaret. *Cap. XXVI* *gravis cum Rufino controversia*; *Cap. XXVII* ejusdem *res alia gesta*

contra Origenistas, exponuntur. Cap. XXVIII scribit rursus adversus Rufinum. Cap. XXIX ejusdem laudatur in peregrinis pietas, dum interim explanat Ezechielem Prophetam, quod anno circiter 411 factum esse ostendit. Cap. XXX ejusdem prima in Pelagium velitatio ostenditur, dum libros interpretatur Prophetæ Jeremia; Cap. XXXI idem insignes scribit Dialogorum libros adversus Pelagium, & Cap. XXXII tanquam sacratius Christianæ religionis oraculum undequaque consulitur; sed Cap. XXXIII lingua & gladio a Pelagiantis impetitur. Cap. XXXIV agitur de Pammachio, Oceano, Eusebio, nonnullisque aliis insignibus viris, summa Hieronymo necessitudine conjunctis; Cap. XXXV de Paula & Eustochia, nonnullisque aliis illustribus feminis, quarum curam Hieronymus Hierosolyma gessit; Cap. XXXVI de libris, quos Hieronymus post librum de Viris illustribus elucubravit: hoc enim A. 392 scripto, nunquam vir pius manum amovit a tabula; sed plura confecit volumina, quorum hic index satis longus exhibetur. Cap. XXXVII de apocryphis, seu supposititiis ejus libris, Autor differit, quo, Bellarmini atque Alexandri secutus autoritatem, refert 1) Quaestiones Hebraicas in libros Regum & Paralipomenon; 2) annotationes in Acta Apostolorum; 3) Commentarium in lamentationes Jeremia ad Eusebium; 4) Commentarium in Jobum ad Vetterium; 5) Commentaria in Psalmos omnes; 6) Commentar. in Proverbia Salomonis; 7) Epistolam quandam ad Demetriadem, quæ Pelagium habet autorem; 8) Symboli explicationem ad Damasum; 9) Commentaria in omnes Epistolas Pauli; 10) Explanationem in Marcum Evangelistam. Cap. XXXVIII de virtutibus ejusdem & sanctissimis moribus; Cap. XXXIX de crebris ejusdem aegritudinibus, obituque sanctissimo; Cap. XL de illustrium aliquot virorum de eodem elogiis, agitur. Sequuntur vindicia, quibus scripta ejus a Dallei, Blondelli, aliorumque, asseruntur censuris, quæ quales sint, ex ipsis horum virorum scriptis cuivis facile constabit. Ut autem, qualem se patronum illius præstiterit Noster, appareat, agite, videamus,

mus, quomodo eum a *Dallai* defenderit crimine, arguentis, ac si negasset in *Commentar. Epist. ad Titum*, eam fuisse alteris Atheniensis inscriptionem, quam dixerit *Paulus Aët. XVII.* Negat primo, *Hieronymum* mendacii arguere *Apostolum*, sed tantum: *non ita erat*, dicere: aliud enim esse mentiri, aliud opportune pluralem numerum singularis numeri efferre terminatione. Deinde, eundem etiam rationem dare, ait, ob quam recte riteque Christi legatus pro plurativo usus sit singulari numero: *quia nempe non pluribus Diis indigisset ignotis; sed uno tantum ignoto Deo.* Ex quibus ad reliqua facile poterit conjectura fieri. §. IV.

PUBLII VIRGILII MARONIS BUCOLICA, Georgica, & *Aeneis*, illustrata, ornata, & accuratissime impressa.

Londini, impensis J. & P. Knapton, in vico Ludgate, & Gul. Sandby, in vico Fletano, 1750, 8. maj.

Alph. 1 plag. 12, Tabb. 22. 58.

Eodem prorsus consilio, & eadem omnino ratione, ac *Horatius*, de quo proxime dicemus, *Virgilius* in lucem editus conspicitur. Eadem est charta, idem atramentum, iidem sunt typi. Praefixa est *Vita Virgilii*, *Carolo Ruæo* Autore, & in fine variantes additæ sunt lectiones; sed nullæ, ut in editione *Horatii*, conjecturae. Tabulae, quæ hic conspiciuntur, majorem adhuc laudem, majorem etiam merentur attentionem. Nec enim ex impressis libris & operibus omnes sunt desumptæ: sed quædam etiam noviter accesserunt, tum ex *Museis Ræbarði Meadii*, *Corniti de Oxford*, *Domini de Bourdalous*, & *Caroli Frederick*, *Armigeri*, tum etiam ex antiquissimo Codice Vaticano sub num. 3225, quem *Emanuel a Schelstrate* descripsit, cujus ex archetypo desumpta

defuncta verba præfatiunculæ, proximum hic a *Virgilio* Vita locum occupanti, inserta reperiuntur. „Continet ille Codex ubique imagines coloribus effictas, quæ seculo *Constantini* superiores videntur, & forte ad tempora *Septimii Severi* spectant, cum in iis non solum conspiciantur templa, victimæ, ædificia, biremes, pilei Phrygii, habitus, aliaque, ad Trojanorum & Romanorum sacrificia ac arma pertinentia; sed etiam lineamenta perfectiora, quæ melioris & superioris ætatem indicant. Quin imo pictor harum imaginum videtur secutus fuisse ideam nobilioris & antiquioris pictoris, nihilque in iis exhibetur, quod primam Romani imperii majestatem non redolet.” Afferuntur hic ex allegato & descripto Codice: *Virgilius* sedens, *Tab. I*; Medicorum habitus antiquus, *Tab. XXII*; *Dido*, ad templum *Junonis* sacrificans, *Tab. XXVIII*; orandi gestus, *Tab. XXIX*; *Dido*, Diis inferis sacrificans, *Tab. XXXV*; *Centauri* & *Chimera* in orci faucibus, *Tab. XXXVI*; *Cerberus* colubris intortis, *ibid.*; *Tisiphone* ad portam domicilii poenarum in Tartaro sedens, *Tab. XXXVII*; Trojanæ, *Latinum* adeuntes, ubi Trojanorum habitus, scil. tunicæ cum manicis, & mitræ cum redimiculis, depinguntur, *Tab. XL*; *Iris*, *Tab. LI*. Ex Museo *R. Meadii* adest *Julii Caesaris* caput cum corona laurea, ex anaglypho. *Carol. Frederick*, armiger, exemplaria quædam suppeditavit marmorum antiquorum. Huc pertinent: *Orpheus*, ad ripam fluminis *Hebri* a bacchantibus discerptus, e marmore Regis *Sardinie*, *Tab. XVIII*; *Scythæ* bacchantis caput, setis coronatum; corpus pecudum, setis velatum, *Tab. XLI*; *Jupiter*, *Juno*, & *Venus*; *Jupiter*, *Veneri* aridet, quæ eum permulcet; *Juno* autem incensa est, e marmore *Taurinensi*, *Tab. LIV*. E Museo Domini *de Bourdoulou* adfunt: *Jupiter*, *Venus*, & *Mercurius*, *Tab. XIX*; e Museo autem Comitum *de Oxford*: *Cacus*, qui, *Hercule* dormiente, boves furatur, *Tab. XLIII*; *Caci* regis detecta,

detecta, boves ab *Hercule* recuperati, *ibid.* Reliquarum satis magnus numerus est figurarum: nam in una Tabula non raro sex figure diversæ conspiciuntur.

NOVA LITERARIA.

Edidit nuper *Lucas Venturini*, Typographus Lucensis; ad *Eruditos rei Conciliaris studiosos*, brevem Epistolam, doceantem ipsos, quousque processerit nova *Conciliarum Collectio*, a Rever. & doctissimo *Jo. Dominico Mansi* instituta. Hanc, quia est brevior, damus integram:

Jam tandem, propitio obscurante Numine, ad exitum felicem perducta est Supplementorum ad Labbei Concilia editio, Luca ante hoc quadriennium inepta, P. Joanne Dominico Mansi, e Congregatione matris Dei Lucensi, Autore. Optatum nuntium gratis auribus excepturos eruditos credo, siquidem intellexerint, opere isto Labbeanae Collectioni accessionem fieri omnium, quotquot prodierint, amplissimam. Veneta enim, quæ proxime huic præcessit, quatuor tantum adjecit; hoc non nisi senis Voluminibus absolvi potuit. In his vero Concilia nova, nondum in Collectiones generales inuenta, ad 560, si recte supputavi, censentur. Horum ultra 200 nedum a Labbeo absunt, verum nec repetenda fuerant ex iis, qui singularum nationum Concilia coadunarunt; puta ex Wilchinsio, qui Anglicana, Peterffy, qui Hungarica, Martene, qui Gallica milia, pauca Germanica in vetustis monumentis, a se editis, complexi sunt; sed ex centenis Autoribus, immerisque voluminibus, arcessenda fuerunt. Atamen 5, quæ nova idem Wilchinsius, quæ Peterffy, quæ Martene, dederunt, hic integre representantur, iis tantummodo exceptis, quæ Autor in sua ad totum Opus Prefatione exceptarum se præmonuit. Reliqua ad 300 ipsa sunt Labbeana Concilia Veneta editionis, non quidem iterum reproducta, sed novis tantummodo eorum accessionibus, emendationibus, animadversionibus, exhibitis; interdum quidem

dem brevibus, longioribus sapius, & non raro prolixit adeo, & amplificatis, ut Labbeana acta superent, ac pane obruant. Ita Concilium Basileense, quod in Labbeo dimidium volumen vix tenet, hic duo ferme Volumina complet. Tantam enim struem suffecerunt, prater edita multa, ex omnibus Latinis Græcisque Autoribus collecta, insignes Europa Bibliotheca, & Archiva Cathedralium Ecclesiarum, symbolas conferentes singula suas, Viadobonensis Casarea, Taurinensis Regia Universitatis, Florentina S. Laurentii, & Medicea, Patavina S. Justine, Ravennatensis, Ferrariensis, Veneta S. Marci, Pistoriensis, Tarvisina, Lucensis. Ex his omnibus anecdota scripta promuntur ultra quinquaginta, Inter hæc micant Joannis de Turrecremata opuscula sex, in lucem his primo prolata; Ræce Sylvii Orationes gemine, nondum edita, ejusque de rebus Concilii Epistola, no nomine quidem antehac nota; Abbatis Panormitanæ Oratio duplex, in Concilio Basileensi habita; Joannis de Ragulio Historica narratio rerum a se gestarum Constantinopoli, quo missus erat a Concilio Basileensi; & ut de veterioribus aliquid tangam, Innocentii IV Constitutiones, ab aliis decretalibus sejunctæ, & in Concilio Lugdunensi I lectæ, atque acceptatæ, Guidonis de Bayssio Apologia pro Bonifacio VIII, & alia sexcenta. Hoc rerum specimine demonstratur rerum Conciliarium studiosi, nunquam se plenam Conciliorum scientiam assecuturos, nisi cum Labbeana Collectione, hæc ipsa Lucensi accessione positi fuerint. Equi bonique faciant illi monitum hoc meum, ex re ipsa petitum, captisque meis faveant.

De primo egregii, & insignes suas dotes habentis, Operis Volumine jam dudum a nobis dictum in his *Novis Actis*, meminaisti, Lector; de ceteris autem, quæ proxime ventura in manus nostras speramus, hoc diligentius deinde dicemus, quo minus dubitandum est, contineri in his multa, quæ iis omnibus, qui Historiæ ecclesiasticæ studia haud seganter tractant, cognitu quam maxime utilia sint judicanda.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Junii Anno MDCCLIII.

Pars II.

SANCTA ET BEATA AUSTRIA, SEU ACTA
& Vitæ Sanctorum eorum, qui a primo inde Christi
Seculo ad hanc usque ætatem Austriam illustrarunt.
Edidit, & judicium adjecit, BERTHOLDUS, Mon.
Mellicensis, Professor & Philos. D Accessere tres Dis-
sertationes, 1) de Expositione Symboli Austriaci A. E.
I. O. U.; 2) de accurata totius Austriæ seculorum &
populorum historia; & 3) de primis
Austriæ Apostolis.

Tomus I.

Augustæ Vindelicorum, impensis Joannis Danielis Herzii,
1750. fol.

Alph. 3 plag. 4, cum Tab. 13, quibus figuræ in æ-
incisæ sunt.

Regio Serenissimo Principi juventutis *Josepbo* Pl. Rex.
 Autor *Tomum* hunc, quem excipient plures, con-
 feceravit, pium laborem esse cum ratus, quo re-
 feruntur patriæ facta & laudes. Ipse enim in Au-
 stria usuram lucis primam hausit. Voluit itaque gloriam
 caelitum Austriacorum, & per hæc Sanctorum Acta ipsam
 Austriæ regionem, illustrare ac concelebrare. Martyrum
 fastos

U n

fastos colligere, jam ævo *Tertulliani* in more Christianorum erat positum. *Constantinus Maximus* jussit *Eusebium* vitas & mores Martyrum literis memoriz prædere. *Carolus Magnus* *Uuardo* fuit autor, ut Martyrologium componeret, quod adhuc existat. Græci habent sua *Menæa*, *Menologia*, *Triodia*, quibus Martyrum dies emortuales consignarunt. Nec minus Austria suis gavisa est hominibus, sanctitatis laude eximiiis, qui ibi vel nati sunt, vel sacris laboribus vires impenderunt, vel diu vixere, vel exspirarunt. Horum iconas, in æs incisas, adjecit Operi suo Autor, ita elaboratas, ut artis sculptoriz videantur esse cimelia. Annotationes passim suas Vitis adpersit modestas & modicas. Ordinem secutus est chronologicum. Stilo oratorie, phaleratisque verborum lenociniis, abstinuit, ne scopo suo esset impedimento. Iconas hic habes, Lector, Regii Principis *Josephi*, 24 Martyrum Laureacensium, *S. Floriani*, *S. Emmerami*, *S. Quirini*, *S. Maximiliani*, SS. *Syri* & *Eventii*, *S. Lucilli*, *S. Severini*, *S. Antonii*, *S. Ruperti*, *S. Constantii*. *Dissertatione prima* memoratur, *Friedericum III*, antequam solio Imperatorio admoveretur, condere diarium vitæ suæ cœpisse A. 1437, & in eo scripsisse, symbolum A. E. I. O. U. fore & esse ipsius qua conditoris, vel autoris, monumentum. *Lambecius* dedit XXXVIII hujus symboli expositiones, acquiescens in ea, quam *Friedericus* ipse in Diario suppeditavit, scilicet hæc: *Austria est imperare orbi universo*. Nostro placet hæc: *Austria erit in orbe ultima*, quæ priori est superstructa & innixa, & ab ipso comtissimis elogiis & illustrationibus historicis exornatur.

13. *Dissertatio II* statum Austriæ exponit per omnia Secula *Capitibus novem* succincte. A *Cetio* olimi monte usque ad æmum *Jeytham* *Pannonia superior*, a *Cetio* monte usque ad *Oennum* flumen *Noricum*, pertinuit. *Noricorum* partem Celtarum, a montibus dicti *Taurisci*, a septentrionali situ *Nordioi*, seu *Norici*. *Pannonæ* contra *Thrace* & *Illyriæ* erant, vitæ rigidissimæ homines, ab oleo vinoque alieni, solis armis affluenti, pro terra suâ, tanquam pro *Helena*, decertantes.

Pag. 3-

stantes. Reges Norici, *Cristafirus & Vocion*, apud *Strabonem & Casarem* memorantur. Austriam trans Danubium, eamque septentrionalem, ante Romaeorum adventum tenuerunt Quadi scilicet Marcomanni, illi ad Orientem, hi ad Occidentem & Septentriones. Quadi supra montem Lunam habitaverunt. Marcomanni a Bojis, seu Bojohemis, quos expulerunt, fuere diversi. *Augustus* Paunones subegit, qui denuo cum Noricis anno C. N. 8 ad certas servitutis leges pacem iniere. Laureaci tunc fabricam extruxere suam. Carnuntum, *Siscia* (*Siszek*), *Emona* (*Laubach*), jam flourerant antea. Laureacum A. 737 funditus fuit eversum, initio Seculi decimi contra Hungaros instauratum, bello autem *Hustitico*, quo ibi monumentum surrexerat, penitus extinctum. Norico praesidem Romani imposuerunt, tum ripensis, tum mediterraneae, seu montano. Regio ultra Danubium septentrionalis erat Germaniae Magnae limes. Seculo V Noricum ripense decurrit a *Cetio* monte versus Occidentem *Passavium* usque; a *Cetio* monte usque *Jeytham* fluvium patuit *Pannonia superior*. Tunc *Heruli* regionem *Quadorum* occuparunt, *Rugii* eam, quam *Marcomanni* infederant, tenere coeperunt, *Rugilandiae* nomen tunc nactam. Populis his, in Italiam progressis, substituerunt se *Hunni*, ac Austriae nomen habuit *Hunnia & Avaria*. *Langobardi* circa A. 568 annis 40 tenuerunt *Pannoniam*. Eis demigrantibus successerunt rursus *Hunni* ad *Caroli Magni* usque tempora. Austria inferior ad tempus a *Gothis* dicta fuit *Ostrogothia*. *Boji* Seculo V revixere, appellati postea *Bajobari*, *Bajuwarii*, *Bajoarii*, *Bojarii*, *Bavari*. Austria superior ad annum usque 1156 comprehensa fuit jure & nomine *Bajoariorum*. Post *Ostrogothorum* adventum *Heruli*, *Rugii*, *Thuringi* etiam, in Austriam, a Danubio versus meridiem sitam, iruperunt, teste *Vita S. Severini*. *Carolus M.* Hunnos A. 791 ultra *Arabonem* profligavit, eisque duces suos opposuit. *Bajoarios* ibi substituit *Carolus*, ejectis *Hunnis*. *Wiasdi*, seu *Sclavi*, illis permixti, habitaverunt Austriam inferiorem. *Hunnos* invitavit annus 887 in Austriam. Ipsi A. 927 Austriam penitus infederunt.

infederunt. Austria inferior Seculo IX *Pannonia* fuit dicta. Seculo X Austria vulgò cepit appellari *orientalis plaga* (Bajoariorum), *marka*, *marca*, *marca orientalis*, *provincia orientis*, *Wawaria orientalis*, *Ostriebe*. Decimo circiter Seculo Austria habuit Imperatorum Regumque Germaniae *Comites & Marchiones*, e stirpe Babenbergica procreatos. *Friedericus I* Imperator Austriam superiorem a jure & nomine Bavarico divulsit, & Austriæ singulatam condidit Ducatum.

Pag. 20. *Austria* vocabulum inde ex Seculo XI ad hanc usque ætatem perstitit. *Hermanno*, Duce, seu Marchione potius, Badenfi, extincto, victo deinde *Ottocaro*, Austria cessit stirpi Habsburgicæ, & tandem gloriosissimi *Caroli VI* Augustissimæ heredi, *Mariae Theresiæ*, seculorum gloriæ & ornamento sempiterna.

Dissertatio III versatur in origine doctrinæ Christianæ, in Austriam delata. Primi Christianæ rei per Austriam doctores difficulter exquiruntur. Probabilissima eorum sententia est, qui referunt, *Syrum* simul & *Eventium*, discipulos S. *Hermagora*, Episcopi Aquilejensis, qui *Marcum* Evangelistam dicitur habuisse magistrum, doctrinam Christi primo Laureaci nuntiasse. Seculo II circa annum 182 S. *Lucius* propagandæ Christi doctrinæ in Norico operam dedit. Seculo III advenit S. *Maximilianus*, Seculo IV S. *Quirinus*, Seculo V *Valentinus*, Pataviensis, seu Passaviensis, Episcopus, eodemque S. *Severinus*. Post hos *Rupertus*, ejusque discipuli, *Emmeramus*, aliique, sementem Evangelii jam factam porro excoluerunt. Hisce præmissis, Autor exhibet vitam *Syri & Eventii*, seu *Juventii*, S. *Laurentii*, quem nonnulli primum reputant Laureaci Apostolum, S. *Lucii*, S. *Maximilian*

22. Martyris, Episcopi Laureacensis, tum vero S. *Floriani*, Principis Officii & Martyris A. 297, 19 Maji. Succedit his vitis *Vita & Passio Sanctorum 40 Martyrum Laureacensium* omnino brevis. An fuerint ipsi milites, est in incerto. Traduntur Seculo III exeunte constantissimam mortem pro Jesu doctrina oppetiisse. S. *Quirinus* fertur Siciliano Episcopatu præfuisse, & supplicii loco submersus. Vitam S. *Severini* scripsit hujus discipulus, *Eugipius*, qui in monasterio Fabianensi

mensi maximam vite partem sub illius disciplina exegit. Eam
 primus edidit *Laurentius Surius Hist. Sanctior. Tom. I. Ex* Pag. 72
Eugipio Baronius & Noster sua depromere potissimum. In
 Actis ejus mentio fit Regum Rugiorum, *Flaccithei* & *Odo-* 75
cri, quibus *Severinus* eventa varia prae dixisse dicitur, porro
Feva, qui patri *Flaccithei* successit, & *Gisa*, quam *Feva* in
 uxorem duxerat, Christianis infestae. Celebrantur miracula,
 per eum edita. *Giboldum*, Alemannorum Regem, a popu- 82
 lationibus absterruisse dicitur. Praedicantur ejus vaticinia.
 Sepultus fuit inter Neapolitanos in Lucullano castello, & tan-
 dem Neapolin translatus. *Astura*, celebre illud S. *Severini*
 domicilium, videtur inter *Cacium* & *Comagesum* prope lo- 114
 cum, qui nunc vocatur *Greifenslein*, situm fuisse. Enuclea-
 vit praeterea Noster plura vite S. *Severini* momenta geogra- 119
 phica. Addidit his *breve digressionem ad Ven. Martianum*,
seu Marcianum, presbyterum monachum, & discipulum S. Se-
verini, tandem Abbatem in monte Felethem, nunquam
 Episcopum Viennensem. De S. *Lucillo*, *Severini* discipulo,
Eugipius tradidit paucula; Noster vero de S. *Constantio*, Ar- 127
 chiepiscopo Laureacensi, copiosa attulit, ejusque Episcopa-
 tum anno 427 adstrinxit. S. *Antonius*, qui hic describitur,
 fuit S. *Severini* in Austria discipulus, & postea *Benedictinus* 132
Lerianensis in Gallia. S. *Rupertus*, a pluribus descriptus,
 fuit *Wormatiensium*, & postea *Salisburgensium*, Episcopus
 circa A. 628, *Theodoni*, Bojorum Principi, aetate suppar, a
 quo pertulit dura, & quem, uxore *Reginotrude* Franca ma-
 ritum sectente, Christo postea aggregavit, defunctus tandem
 A. 628, quem annum *Hanszius* aliique iverunt oppugnatam.
 Subjuncti sunt *Ruperto* discipuli ejus, *Chunualdus* & *Gislaris*, 159
Benedictini, nec non S. *Vitalis*, successor *Ruperti* in Epi-
 scopatu *Salisburgensi*. Vitam S. *Emmerami*, circa A. 652,
 10 Cal. Octobr. defuncti, diligentissime conscripsit Autor,
 dignam monasterio *Benedictino Ratisbonensi*, quod in ho-
 norem ejus excrevit; digressus deinde ad S. *Corbinianum*,
 Episcopum *Frisingensem*, defunctum A. 730, 8 Sept. In
 fine *Toni* apparet *Compendium philosophicum*, quod Autor 233

per biennium in monasterio Mellicensi exposuit & illustravit,
Peripateticorum gustui accommodatum.

D. Gregorius Rothfischers, des Fürstl. Reichshofraths St. Emme-
ram in Regensburg Benedictiners und Professors der
Gottesgelahrheit, Ablass und Jubel-
Jahr, &c.

id est,

**P. GREGORII ROTHFISCHERI, ABBATIAE
Principalis S. Emmerami in urbe Ratisbonensi Benedictini
& Theologiae Professoris, Indulgentiæ & Annus jubi-
leus, methodo mathematica oppositus scriptis adversario-
rum, qui occasione ultimi anni jubilei Romani
lucem adspexerunt. Pars prima, quæ
est historica.**

Ratisbonæ & Viennæ, apud Emericum Felicem Bader,
1751, 4.

Alph. 4 plag. 17.

Liber hic, si quis alius, sive argumentum, sive effe-
ctum, quem in Autore produxit, respicias, profecto est
commemorabilis. Tempus erat, quo P. M. *Benedictus XIV*
celebrationem anni jubilei publicis literis indicabat, multa
cum solennitate postea acti. Illis prolixam gratiam, peccato-
rum veniam, & poenarum, illa consequentium, remissio-
nem, omnibus largiter offerebat, qui eandem ratione conve-
nienti peturi essent. Exsurgebant illico ab una parte, qui
institutum illud summo commendarent opere, maxime salu-
tare illis, qui peccatorum onere pressi fatiscerent; ex adver-
sa parte non deerant, qui asseverare nulli dubitabant, a san-
ctioribus literis illud omnino alienum esse, in quibus illius
neque vola, neque vestigium, inveniatur, a consuetudine
primæ ecclesiæ, quamdiu puritas illi sue constitit, proorsus abi-
re, pietati esse adversum, nec afflictis opem atque solatium
afferre.

afferre. Priorum partes defendendas suscepit Cl. *Rothschcherus*, qui magno labore omnia ecclesie tempora pervasit, eaque omnia collegit, quae ad causam suam ornandam aliquid facere judicabat, haecque tanta concinnavit arte, ac talem illis colorem dedit, ut oculis hominum incautorum caliginem facile offundere possint. Hac forte via fecit satis aliis, non sibi ipsi. Cum enim veritatis esset amantissimus, illamque quaereret, tanta luce se ea per animum ipsius diffudit, ac illos nodos atque vincula ipsi injecit, ut victas huic manus dare cogeretur, Pontificiorum societati vale ultimum diceret, seque ecclesie puriori, publica fidei suae confessione ante edita, addiceret. Opus hoc in tres tributum est Partes, quarum *prima*, quam praeter manus habemus, sistit historicam narrationem indulgentiarum & annorum jubilaeorum; *secunda* complectetur argumenta, quibus hunc ecclesie Romanae morem ex ratione pariter atque Scriptura propugnare Autor constituit; *tertia* adversariorum objectionibus diluendis & refellendis est destinata. Quoniam spes est, fore, ut mentem suam super iis, quae in praesenti *Volumine* in favorem ecclesie Pontificiae dissertavit, ipse aperiat, nobis praecipua illius momenta attulisse sufficiet, ingenue fatentibus, multa in illo haberi, quae ad accuratiorem disciplinae ecclesiasticae notitiam, illius exercitium, ac ejusdem diversis temporibus mutationes, modo singula circumspecte pensitentur, facere queant.

Praesens *Volumen* inscriptum est Illustrissimo Salisburgensium Praesuli, *Andrea Jacobo*, Comiti *Dietrichsteinensi*, cuius & progenitorum in rempublicam & ecclesiam merita collaudantur. In Praefatione Autor nominat praecipuos, qui occasione Jubilaei, a Pontifice *Benedicto XIV* publice indicti, calamum strinxerunt, quorum nonnullos immodestius se gessisse queritur, de se professus, veritati ac modestiae litaturum esse. Unam *Sectionem* toti huic dedit Operi, quam in tres minores dispergitur; quarum *prima* enarrat rationem disciplinae ecclesiasticae primorum Saeculorum ad Concilium Nicenum usque; *secunda* eandem complectitur usque ad
Secu-

Seculum XI; *tertia* illam prosequitur a Seculo XI ad nostra tempora.

Antiquissimis temporibus disciplinam ecclesiasticam ad negotia civilia se protendisse, affirmat Autor, idque probat ex *1 Cor. VI*, quam etiam post *Constantinus & Theodosius* peculiaribus constitutionibus confirmarint, quamque, ubi pietas institutum ac Clericorum, itemque plebis sacre, decreverit, instauravit *Carolus M. & Ludovicus Pius*, Episcopos Principes imperii constituendo, eisdemque integras terras regendas dando. Qui cum tanto oneri ferendo non essent pares, circa A. 1100 instituisse dicuntur, ut sacerdotes in confessionum locis iudicium internum, senatus ecclesiasticus (Consistorium) externum, exercerent. Inde de initio corruptionis ecclesie differitur, & post factam operis partitionem ostenditur *Secl. I*, primum exemplum exercitæ disciplinæ ecclesiasticæ haberi *1 Cor. V*, ubi legitur, *Paulum* hominem incestus reum satanæ tradere decrevisse, cui autem, posteaquam ecclesie per pœnitentiam fecerit satis, intercedente cœtus sacro Corinthiaco, absolutionem indulserit. Per interitum carnis non morbum aliquem corporis, sed jejunia, abstinentiam a rebus, quæ corpus fovent, Autor intelligit. Alterum exemplum est juvenis, ad doctrinam Christi per *Joannem Ephesi* adducti, de quo *Eusebius H. E. Lib. III Cap. 23*, qui vero post latronibus associatus, quorum caput factus erat, præsentia Apostoli in tantum terrorem est coniectus, ut resipiscentiam multis lachrymis fuerit testatus: verum, hoc non obstante, Ephesum redux, pœnitentiam ecclesiasticam subire debuit, quæ vero non diu duravit. Ex Seculo II producit Autor historiam Martyrum Lugdunensium & lapforum, uti dicebantur, qui, ubi, fervente vexatione sub *M. Aurelio*, fidem abnegaverant, errore agnito, multa cum lætitia in communionem cœtus Christiani fuerint recepti: quam historiam autoritatibus firmare annititur. Rigidiores existerent Montanistæ, quorum dogmata & instituta exhibentur, itemque *Tertullianus*, ex quo locus de pœnitentia ecclesiastica adducitur, & quid per *ἐξομολόγησιν* intellectum velit, demonstratur,

Pag. 1-15.

16-28.

28-35.

stratur, per illam Deo ipsi satisfactionem præstitam esse, qui tamen post in *Montani* traductus castra, omnem remissionem quibusdam peccatis negavit. In ecclesia per illam tempestatem hanc dominantam fuisse opinionem, illi jus competere, non quædam solum, sed omnis generis, peccata remittendi. Colligit hinc, Seculo jam II penitentiam, sive *ἑξομολογήσῃ*, quæ haud exignam disciplinæ ecclesiasticæ partem constituabat, in usu fuisse. Idem probat ex *Constitutionibus Apostolicis*; *Irenæo*, *Hærmæ* Pastore. Ex Seculo III adducuntur *Origenes*, qui de penitentia & confessione peccatorum occultorum loquatur, Martyres item Alexandrini, qui lapsos, ubi seriam resipiscentiam animadverterant, receperunt, quorum tamen iudicium auctoritate Episcoporum confirmandum fuerit. Cum, sæviante furore *Decii*, alii a fide defecissent, vel libellos a præfecto sibi expetissent, alii fuga se subduxissent, quod & *Cyprianus* fecit; quidam lapsorum, benignitate Martyrum abantes, Episcopos cogere laborarunt, ut in ecclesiæ societatem reciperentur, nonnulli in partes secesserunt Novationorum. Enarrantur hinc motus, qui hac super re exorti sunt, quibus *Cyprianus* in Concilio I Carthaginensi finem imponere contendit, in quo de renovanda prisca disciplina ecclesiastica cogitatum est, quod ipsum Romæ tentavit *Cornelius*. Sed, cum, nova imminente persecutione, animo prospicerent, multos periculo expositum iri, in Concilio Carthaginensi II, pariterque Romæ, est decretum, ut lapsis pax daretur, quibusdam etiam sine penitentia ecclesiastica, dummodo certa veræ resipiscentiæ signa ederent. Ex iis, quæ *Cyprianus* habet, elicit hæc corollaria: 1) ipsum sermonem facere de penitentia ecclesiastica; 2) ab illa solos Episcopos, vel quibus id ob certas rationes fuerit commissum, immunitatem dare potuisse; 3) Martyres non nisi ut intercessores spectatos fuisse; 4) populo iudicium modo significatum fuisse. Ex doctrina *Cypriani* satisfactionem pro peccatis levioribus etiam & occultis dari debuisse, atque illam non *politiceam* solum, verum etiam *divinam*, reputandam esse. Inde se convertit ad Seculum IV, in cujus

pag. 35-61.

64-73.

73-87.

87-91.

91-102.

102-116.

116-124.

127-129.

initio cum vexationis *Dialectianca* causâ multi vacillarent & deficerent, diversi Canones de penitentia sanc. cusi, qui ex scriptoribus illius temporis atque Conciliis, speciatim *Nicano*, adducuntur, ex illisque efficit, in penitentia non solum satisfactionem ecclesie, verum etiam Deo, datam, adeoque illam non mere politicam esse. Quando autem diserte dicit, veniam penitentibus ab ecclesia datam non fuisse, nisi post justificationem impetratam, in justificatione vero plenariam peccatorum veniam peccatori obtingere, contra se sibi loquitur, nisi quis dicat, Deum duplicem ab homine flagitare satisfactionem, alteram, quæ rationem in merito Christi habeat, alteram in hominis actibus. *Sectione II*, viam ad sequentia straturus, agit de diversis penitentiae gradibus, *stru*, *auditione*, *subtratione*, *confessione*, qui gradus, illorum ratio, effectus, & proprietates, quoniam ex Patribus, & illorum temporum Conciliis, cognoscenda, doctores & Concilia *Sæculi IV, V, & VI*, ordine chronologico nominat. Contra *Arianos* in Concilio *Nicano*, *Alexandrino*, & speciatim ab *Albanaso*, est decretum, ut redeuntes ad ecclesiam a disciplina ecclesiastica essent communes, modo fidei confessionem ederent. Idem de *Donatistis* in Concilio *Arelatensi* est statutum, ut *Episcopi* redeuntes, absque penitentia publica, confessione edita, prævia manuum impositione, ecclesie de novo associarentur, iaque dignitatibus suis permanerent. Cum inde *Donatistæ* ad Imperatorem *Constantinum* provocarent, hic indignationem suam est testatus, decreta Concilii confirmavit, ac graviora remedia contra refractarios ordinavit; quæ re effectum fuerit, ut plures ad ecclesiam redierint. Interperguntur quædam: 1) impositionem manuum pro baptismo habitam fuisse; 2) Clericum, discipline ecclesiasticæ subiectum, ad ordinem suum redire non potuisse; 3) omnes orbis terrarum ecclesias in societate quadam cum Romana fuisse. Quid præterea de *Donatistis*, nondum acquiescentibus, fuerit constitutum, in sequentibus exponit. Quod ipsum quoniam *Patres Africani* ex consensu *Episcopi Romani* decreverint, huic efficitur, *Pontifices Romanos* pro universali bus

iudiciis

Pag. 129-162.

162-175

175-178

178-194

194-215

judicii & disciplinae ecclesiasticae custodibus ac praesidibus Seculo IV agnitos fuisse. Quid porro *Pactianus*, *Gregorius Nyssenus*, *Basilius*, *Augustinus*, de poenitentia docuerint, monstrat, qui, peccatis invalescentibus, poenitentiam ad plura peccata protenderint, & graviores illius gradus constituerint. Erant, qui sese legibus his subicere renuebant; quae legibus civilibus & magistratum jussibus sunt coacti. Aliquando privata poenitentia pro iis, quae circumstant, sufficiens habebatur, aliquando sequebatur publica. Quoniam per poenitentiam peccata expiari judicabantur, non per solam fidem hominem justificari, existimabatur. Absolutio sequebatur poenitentiam, quae in ecclesia Mediolanensi die memoriae mortis Christi sacro, in Graeca die memoriam ejusdem ex mortuis excitati proxime antecedente, in Romana die sic dicto Viridium, peragebatur. Ex antiquo rituali, A. 1591 edito, quod Seculo VI ex Concilio Agathonensi mutuatum putat, rationem, qua absoluti in societatem ecclesiae fuerint recepti, explorat Autor. Anniversariam hanc expiationem juri naturae, imo gentium, & Judaeorum, qui anniversariam solemnitatem piacularem celebraverint, institutis, convenire, judicat. Absolutio primis temporibus compete-
 bat sacrorum antistitibus, successu temporis, crescente credentium numero, & peccatis invalescentibus, demandata est sacerdotibus: cujus rei vestigia jamdum in Concilio Niceno offendantur; quae qua in re constiterit, & secundum quas regulas fuerit instituta, traditur. Publicam absolutionem Episcopi sibi servabant, nec a sacerdotibus, nisi ipsis ab Episcopis concederetur, poterat administrari. Seculo IV poenitentiarius constituebatur. Poenitentiam Sacramentum habitam fuisse, asseverat, externum signum fuisse manuum impositionem, quae quia in singulis obtinebat gradibus, illa, quae post substrationem fiebat, sacramentalis reputabatur, antecedentes preparatoriae, ac proinde non mere politicae, censentur. *Indulgentiam* definit per remissionem poenitentiae temporalis, quam poenitens etiamnum post absolutionem sacramentalem Deo debeat. Progressu temporis poenitentiam

Pag. 215-259

269-280.

280-286.

286-288.

288-305.

ecclesiastica est collapsa, maxime quoniam honoratiorēs & ditiores pudore ducebantur, se illi publice exponendi: introducta igitur est *penitentia semiplena*, quæ exercebatur a monachis, ad quos se recipiebant, quorum aliqui mitiores imponebant penas; qua occasione de origine ascetarum, anachoretarum, & monachorum, Autor commentatur. Hi alios includebant conclavibus, sic dictis, pœnitentiariis, aliis peregrinationes ad loca sancta injungebant, quæ inde originaem suam sumunt, & secutis temporibus cum reliquiarum cultu, indulgentiis, igne purgatorio, tandemque anno jubilæo, arctissime conjunctæ fuerunt. Hujus generis peregrinationes ex Vet. pariter atque Novo Test. ad Seculam usque IV adstruxit, inque locis illis sacris multa miracula facta fuisse contendit. Idem probare laborat de reliquiis. Queritur, Clericos, ecclesiæ opibus locupletandis nimium intentos, munia sua negligentius tractare cœpisse, ut hinc in plebis vobulas incidere; cui malo ut obviam iretur, Seculo IV œconomos bonorum ecclesiasticorum fuisse constitutos. Nec negat, aliquos ex Clericis, qui quantum ex peregrinationibus ad reliquias captarent, falsas pro veris vendidisse, aliquando furto sustulisse, quin illarum causa graves sæpe concertationes ac bella exorta fuisse. Ignem purgatorium primo jamdum tempore creditum fuisse, docet ex *Dionysio Areopagita*, & *Tertulliano*; oblationes pro mortuis ad altare delatas. De Montanistis notat, ipsos cœnam sacram porrexisse defunctis, vel in illorum locum alios substituisse, quod ante fecerint Cerinthiani & Marcionitæ, quorum errorem notet *Paulus 1 Cor. XV, 29*. Unde etiam fluxit, ut tempore sequenti panis sacer mortuis in os ingereretur, vel panis & calix oculis immitteretur, sacerdotum potissimum, quo etiam refertur osculum demortuis fixum. A sanctis, fato functis, etiam auxilium aliquod expectari posse, probat ex *Origene*, *Cypriano*, *Ambrosio*; unde consuetudo exorta, ut in templis prope Sanctos sepeliri cupiverint, quo illorum precibus ac meritis juvarentur: epulas etiam sepulcrales in mortuorum emolumentum cessasse, affirmat. Preces pro defunctis

Pag.
306-324.

324-349.
349-354.

354-357.

357-363.

363-373.

373-384.

defunctis esset ex desiderio *Monice*, matris *Augustini*, ut sui inter offerendum mentio fiat, quod cum probet *Augustinus*, & oblatio, ut ipsi videtur, non nisi sacramentum altaris fuerit, quod hodierno die missa dicatur sacrificium missaticum, illo jam tempore obtinuisse, putat. Cantus, qui instituebantur, dum exequiæ ducerentur, mortuis prodesse judicabantur. Adhæc recenset ritus sepulcrales, Superstitibus adhuc in ecclesia Pontificia, quos ægre fert a Protestantibus abolitos fuisse. Preces pro illis, qui in igne purgatorio erant, ut vel liberarentur, saltem cruciatus eorum levarentur, ex prima ecclesia repetere non veretur. Inde de libris pœnitentialibus sermonem facit, qui consignari cœpti tum, cum in unum pœnitentiæ in humeros monachorum est devolutum. Primum exaravit *Joannes*, *Jejunator* dictus, *Sæculo VI*, qui tamen se nimium lenem præbuit; qualem librum etiam confarcinavit *Theodorus*. Per illos fere omnem disciplinam ecclesiasticam pessum ivisse, Autor queritur, ut tantum remanserit exclusio a sacra cœna, & confessio auricularis. Ab illo tempore invaluerunt abstinentia a certis cibis, jejunia, quæ vero post in certorum Psalmorum recitationem, vel alia devotionis exercitia, fuerunt conversa. Sed enim, quibus & hæc minus arridebant, pecuniam certam solvebant, impendendam vel redemptioni captivorum, vel altari, & Clericis, vel pauperibus. Abusus irreplisse, non diffitetur, quæ ratione, quod rectum suberat, defendi posse, ostendit. *Fœditatem* sic dictæ simoniz, quæ omnis ordinis homines invaserit, eosque, qui pecunias, in absolutionem, pro pauperibus, ac in alios usus, datas, sibi vindicant, atro notat carbone: contra quem abusum etiam Concilia in diversis Conciliis sint facti. Illo item tempore obtinuerunt peregrinationes versus urbem Romanam, quo absolutionem a supremo pœnitentiæ iudice obtinerent; quod institutum confessim sequebantur abusus: temere enim sibi persuadebant homines, si urbem vidissent, a peccatis suis se immunes esse. Adversus abusus istos leges in Conciliis sunt perlatæ, sed tolli non potuerunt. Inter monachos vel propriis, vel alienis, peccatis *pagellatio* est introducta, de qua

Pag.
384-389.

390-408.

408-417.

422-437.

437-471.

471-475.

aliqua ex *Boilavio* adducuntur. Verbum *ὑπερσείζω* 1 *Cor.* IX, 27, non notat *flagellationem* ex mente *Gretseri*, sed *afflictionem* corporis per jejunia. Apud Patres altum de ea est silentium, post species aliqua penitentiae ecclesiasticae est facta, quae ad monachos transit. Seculo VIII prostat exemplum *Pardulphi*, Benedictini. In moralitatem illius inquiritur. Spontanea flagellatio vel maxime Seculo XI vigere cepit, ac illa etiam progressa est ad homines non ecclesiasticos, qui vel se ipsi flagellarunt, vel quibus a sacerdotibus poena haec est injuncta, quae, quoniam durior videbatur, ab ecclesia est abrogata. Verum Seculo XIII flagellatio spontanea primordia duxit, quae in Italia propter bella, aliasque calamitates, quo ira Dei averteretur, omnis ordinis ac sexus homines invasit, quam eo tantum nomine improbat Rev. Autor, quoniam eam sine consensu Pontificis susceperint, quare etiam *Alexander IV* eandem condemnarit. Recruduit, cum A. 1240 saevissima pestis Europam affligeret; quoniam autem a superstitione ad haeresin declinabant, *Clemens VI* A. 1349 his hominibus interdixit sacris, quorum cum aliqui adhuc in Thuringia & alibi locorum deprehenderentur, *Gregorius IX* A. 1372 illos de novo condemnavit. Tandem sub finem Seculi XV tota haec secta evanuit. Quoniam autem flagellationes ad desideria carnis supprimenda, vel extinguenda, facere videbantur, *Henricus III*, Rex Galliae, a Pontifice A. 1583 impetravit, ut certis temporibus flagellantium processiones fierent, quem morem aliae regiones sunt secutae, ac inde adhuc superesse processiones, quae die Veneris ante Pascha instituantur, docet Autor. Quae dixerat, per brevem *ἀνακταφαιλάωσι* repetit, abusus non reticens, qui tamen ob intentionem ecclesiae, & ut graviora mala evitarentur, splendori ejusdem non officiant. *Sectione III*, justificatione facta, ex sententia ecclesiae Romanae poenas temporales remanere, tradit, per poenitentiam expiandas, quae expiatio procurabatur per peregrinationes in urbem Romanam, vel alios locos. Occasionem praebuerunt Saraceni, qui, ubi variis provinciis imperii orientalis essent potiti, in ipsam Italiam impressionem fecerunt, ac terris Pontificiis terr-

terrorem incusserunt: ubi quædam de ortu Mohammedanismo, & interitu imperii orientalis in Occidente, immiscentur. Quæ res Joannem VIII cœgit, ut A. 880 non solum auxilium Caroli Crassi imploraret, verum etiam illis, qui in hoc bello perirent, plenariam indulgentiam & liberationem ex igne purgatorio indulgeret. Indulgentiæ dispensantur a Pontifice, quam potestatem sibi post arrogarunt Episcopi. Hæ dividuntur in *imperfectas, perfectas, perfectiores, & perfectissimas*, quam distinctionem jam Seculo XI obtinuisse, ait Autor. In locum peregrinationum in terram sanctam successerunt peregrinationes versus certa templa, & preces in illis, ac Psalmorum decantationes. In indulgentiis censet *essentiale* ab accidentali distinguendum esse, quorum illud in sincera animi ad Deum conversione consistat, hoc autem pro ratione ecclesiæ variare possit, adeo ut graviores gradus in leviores converti possint; quod pluribus deinde declarat. De indulgentiæ efficacia pronuntiat, illam pendere a conditionum impletionem, de qua cum pauci sint certi, paucis quoque persuasum esse posse, num illius participes sint facti. Quid illa præstet in statu naturæ & gratiæ, evolvit. Inde explicat doctrinam de *merito ex congruo, & condigno*, item quid sit *opus operantis & opus operatum*, atque illam sese protendere ad peccata, quæ Pontificiis dicuntur *venialia*. Thesaurus ecclesiæ est meritum Christi & Sanctorum; in indulgentia locum habet applicatio partis alicujus hujus thesauri, quæ quomodo ad aliam transferri possit, restrictionibus adhibitis, indicatur. Mortuis dispensat ecclesiæ indulgentiam non per modum *absolutionis, sed suffragii*; quæ autem mortuis, in purgatorio existentibus, applicantur, sunt vel *immediata, vel directa, & applicabiles*. Indulgentias pro mortuis primus dedit Joannes VIII A. 878, quæ protendebant etiam sese ad illos, qui in statu naturæ decesserant; speciatim illos, qui templa & monasteria exstruebant. Et, quoniam Gregorius VII plenarias indulgentias illis pollicebatur, qui ad structuram templi cujusdam Romani aliquid collaturi essent, hujus vitam describit, cui multas tribuit virtutes. Hic, cum Saraceni

Pag. 538-553

553-562.

563-584.

584-611.

611-629.

Pag.
 639-640
 640-647
 649-651
 651-661
 661-668
 669-699

eeni & Turcz provinciis orbis Christiani infestarent, Principes Europe contra illos sollicitavit, quod, quoniam, morte preventus, perire non potuit. *Urbanus II.* continuavit, maxime ubi *Petrus Eremita* rem hanc strenue ausit. His amplissime promittebantur indulgentiæ, innumerabilis colligebatur exercitus, sed effectus non æque fortunatus fuit. Hujus generis post concessæ sunt cruce signatis, qui adversus Valdenses, Græcos, Wicifitas, & Hussitas, belligeraturi essent; porro illis, qui terras Pontificias contra hostes defenderent, nec minus Regibus Hispaniæ adversus Saracenos. Ad publicationem indulgentiarum constituti sunt *præcones*, *questores*, item sic dicti *predicatores questuarii*, qui cum commodis suis velificarentur, ac inde multi murmurare inciperent, in Concilio Lateranensi A. 1215 offendiculis illis obviam est itum. Agit hinc Autor de *indulgentiis, a portuacula nuncupatis*, item *indulgentiis stationum*, & quæ templo Vaticano sunt concessæ. Episcopis quidem jus hoc fuit datum, ut indulgentias dispensarent, gravioribus causis Pontifici reservatis; cum autem modum excederent, præceptum est, ne ultra annum illas extenderent, & quidem ubi templum aliquod initiaretur, & 40 dies in memoriis initiationis. Dissertitur deinde de peregrinationibus versus Compostellam, Romam, Hierosolymam, de indulgentiis, quæ datæ sunt altaribus, speciatim 7 templis primum Romæ, inde aliis in locis. Pergit ad altaria privilegiata, in quibus sacrificium missæ ad immediatam remissionem peccatorum hominum demortuorum peragebatur, quorum tamen vis post a *Paulo V.* A. 1605 est restricta. In diebus etiam festis Sanctorum indulgentiæ sunt dispersæ; cum autem etiam hic abusus aliqui irreperent, modus ipsis est statutus. Precum recitationi, Credo, Pater noster, Ave Maria, & rosario, rebus etiam consecratis, v. c. clavibus, fragmentis catenarum *Petri*, indulgentiæ sunt datæ, numis item, figura *S. Mariæ* notatis, aliis quoque rebus, quæ ad spirituales hominis perfectionem aliquid conferre judicabantur. Quoniam autem etiam his multi se abusus immiscebant, obex illis est positus. Præter reales indulgentias

tias erant etiam *personales*, & hæc vel *universales*, vel *particulares*. Hujus generis erant indulgentiæ Principum, qui de ecclesia bene meriti erant, verbi divini ministrorum, judicum, justitiam recte administrantium, quibus adduntur indulgentiæ jejunii & eleemosynariæ, quæque illis sunt datæ, qui sua virtute ac pietate alios excitant. Animadverterat, in scriptis anti-jubilæis lupanaria, Romæ publice tolerata, notari. Dolet quidem, talia prostare, simul tamen observat, multos Pontificum illa evertere studuisse, sed ob majora incommoda, inde oritura, sine suo excidisse. Certis monachorum ordinibus indulgentiæ sunt concessæ, quæ ubi ad alios extendebantur, *communicatio indulgentiarum* dicebatur. Pontifex pro potestate sua indulgentias dilargitur, quæ quoniam vel scripto, vel ore, tribuuntur, priores *bullatæ*, posteriores *viva vocis oracula*, dicuntur; quæ vero ob lites, inde ortas, a Sixto IV. A. 1478 omnes sunt revocatæ: quod decretum a sequentibus Pontificibus ex parte confirmatum, ex parte mitigatum est. Etiam quibusdam *Congregationibus & Confraternitatibus* indulgentiæ sunt additæ, quibus post *Clemens VIII* ob abusus medelam attulit. Indulgentiæ, morituris conferendæ, cum tempore tam late sunt extensæ, ut non facile aliquis Pontificiorum inveniri posset, cui, ultimum spiritum ducenti, applicare non licuerit. Per multitudinem indulgentiarum disciplinam ecclesiasticam prostratam fere, ac peccandi licentiam fuisse introductam, Autor ingenue fatetur; quare in gravioribus casibus hoc sibi reservarunt Pontifices, ut peccantes Romam contenderent, ac sententiam Præsulis Romani expectarent; cujus rei memorabile exemplum in *Welsbone*, Duce Suevix, notat. Ob reservationes illas *taxa Cancellariæ penitentiarum* Romæ est constituta, cujus moderatores cavere debebant, ne pecuniæ male collocarentur. Per indulgentias ex ecclesiæ Romanæ sententia veniam peccatorum aliquis impetrat, adeoque plus accipit, quam dat: lepide igitur infert Autor, dici minus posse, illas pro pecunia emi. Tandem venit ad annos jubilæos, quibus pleniores indulgentiæ dispensantur, quorum primus actus est A. 1300 Pontificis

pag.
699-705.

705-709.

709-722.

722-730.

730-745.

745-747.

Pag.
747- 787.

787- 803-

803- 810-

811- 814.

sive *Bonifacio VIII*, qui publica quasi lege edixit, ut idem intra centesimum quemque annum renovaretur, quem vero *Clemens VI* ad annum quinquagesimum redoxit ad morem anni jubilæi Judaici. *Gregorius XI* annum tertium & trigessimum, in memoriam Christi, tot annos in orbe nostro versantis, sacrum esse voluit, verum, illo, pariterque successore ejus, morte interceptis, *Bonifacius IX* A. 1390 ipsum illum celebravit, a quo tempore etiam in aliis regionibus agi est coeptus. *Sixtus IV* primus anno quoque 25 Jubilæum haberi voluit, ac totum illud institutum certis præceptis adstrinxit. *Alexander VI* portam sanctam templi *Petrini* primus ritu solenni aperuit. De collectoribus pecuniarum in post-jubilæo graves passim auditæ sunt querelæ. *Tezelii*, nundinatoris, impudentia, quæ nec ipsis cordatioribus Pontificiis placuit, multis fuit offendiculo, & occasionem sacrorum emendationi dedit. Anni jubilæi, inde ab A. 1525 ad nuperum usque, A. 1750 habitum, ordine enarrantur. Alii jubilæi extraordinarii memorantur. Tandem brevis *ἀνακτάλασις*, & singularum partium nexus, instituitur. Ex omnibus, quæ allata sunt, satis apparet, antiquam disciplinam ecclesiasticam ita cum tempore immutatam & inversam fuisse, ut semper in commodum ecclesiæ Romanæ redundarit, indeque illius opes, autoritas, & potentia, fuerit aucta. Toti Operi Index rerum memorabilium est subiectus. Stilo insunt peculiare quidam idiotismi, ceterum clarus est & perspicuus, nec omni elegantiâ destitutus. Charta & typi non sunt contemnendi.

LUDOVICI BOLOGNINI, NEC NON FELINI SANDEI, Tractatus de Indulgentiis. Recudendos curavit, atque ut plurimum ex ipsis Romana ecclesiæ positionibus illustravit. JO. RUDOLPH. ANTON. PIDERIT, in alma Marburgensi SS. Theol. Lic. Phil. D & P. Phil. P. G. p. 1. Ordinis sui Decanus.

Marbur-

Marburgi Cattorum, apud Phil. Casim. Mullerum, 1750, 4.

Alph. 2 plag. 7.

Non sane inutilem, sed multa laudabilem ex parte, operam S. Rev. Editor suscepit, in lucem revocando libellos, in sinu ecclesie Romanæ progenitos, atque ex domesticis ejusdem religioſæ ſocietatis legibus nunc proſtigatos. Textum ipſe accurate deſcribendum curavit, atque diligenter cum authentico contulit, licet, ſcribendi compendia, quæ abbreviaturas dicunt, quibusque ſcriptio originaria ſcætebat, negligenda eſſe, ſatius duxerit. Præter tamen ea orthographiam ipſam, tunc temporis uſitam, retinuit, ut vetuſtatis quædam indicia apparerent. Hæc ſunt, quæ generatim Auctor monuit. Integer titulus prioris Tractatus hic eſt: *Tractatus ſolemnis & quotidianus de indulgentiis, tam generalibus & plenariis, quam particularibus & ſimplicibus, per Clariffimum Juriconſultum, Equitemque digniſſimum, Dominum Ludovicum de Bolognino de Bononia in almo Bononiae ſtudio A. D. 1489 feliciter incipit.* Inquiri hic ſtatim Venerabilis Pater, ut in reliquis, ita etiam in hanc denominandi libelli rationem, quæ Tractatus *ſolemnis & quotidianus* audit, ubi exemplis confirmatur, Tractatum talem indicari, qui ex profeſſo de quodam argumento, quotidie certa ratione obvio, agit. Commemoratur deinde, *Ludovicum* hunc celeberrimum fuiſſe Jureconſultum, cum acutiſſimo *Alciato* ordinando Juri inprimis deditum. Floruit Seculo decimo quinto, &c, ſtabiliendæ autoritatis Pontificiæ cauſa, plurima ſcripta edidit. *Studium Bononiae* indicat Academiam Bononiensem, cujus rei peculiaris affertur ratio. Deinde mentionem facit Clariffimus Editor dedicationis & ſummarii Tractatus *Ludoviciani*. Ponitur hic primo deſinitio indulgentiæ, quæ in remiſſione poenæ temporalis, quæ pro peccatis debetur, conſeſſa a Papa, vel ab alio, poteſtatem habente, conſiſtit. Mentem Romanæ eccleſiæ ut explicet Noſter, oſtendit hic clare atque dilucide, quare indulgentias

Pag. 1.

2.

9.

33.

26.

Y y 2

remiſſio-

- renitionem pœnz temporalis Pontificii nonnent, quam-
 que distinctionem peccatorum, inter illos usitatem, hic ap-
 plicent. In doctrina Pontificia de sufficienti meriti Christi,
 idem docet, Romanam ecclesiam affirmante, quod Chri-
 sti meritum in se habeat sufficientiam ad tollenda quæcun-
 que peccata, & consequenter sufficientiam *excessivam*, non
 autem *applicatam*. Ergo hoc meritum Christi in plenaria
 indifferentia ponunt, & hinc futilem indulgentiarum doctri-
 nam adstruere laborant, ubi scilicet semper adsunt peccata in
 homine baptizato, venialia scilicet, ex mente Pontificia,
 pro quibus ipse peccator satisfacere debet. Sed hoc loco
 fictiones Romanæ ecclesiæ minime sibi constant, baptis-
 matis etiam efficacia tanta prædicatur, ut homo per illud, quate-
 nus in eo statu est, & manet, statim ipsis cœlitibus associari
 possit. Est autem maxime improbanda sententia hæc
 Pontificia, ubi Pontifex Romanus, nisi antiscipturario,
 redemptorem verum e throno dejicere, & satisfactoris
 locum occupare, conatur. Amphissime persequitur No-
 ster doctrinam de contritione, ut dicunt, evangelica &
 legali, ubi Autoris ejusdam Anonymi librum fere
 rarissimum excerptit, & denique finem dictorum hunc
 facit, quod Evangelii Domini nostri Jesu Christi
 dogmatibus id plane contrarietur, quando agnitionem
 peccati ex lege, per *Mosen* promulgata, tanquam viam
 saltem pedagogicam, nos ad Christum vel ducentem,
 vel, ut ducamur, discupere facientem, prædicare velimus.
 Hoc enim si concederetur, nullum, præter alia rerum argumen-
 ta, agnoscendi status gratiæ esset principium, eidem genuinum
 & domesticum. Est vero, quod pœce S. Rev. *Pideritii* monemus,
 omnino agnitio peccatorum ex lege peccatoris salvandi,
 & quidem salutaris, per Spiritus sancti gratiam, secundum
 ordinem divinum, directa atque affecta: ubi vero Spiritus
 sancti gratia negligitur, pœnitentia legalis est naturalis, &
 non salutaris. Illa ad Christum ducit; hæc veto minus.
 Alia itaque pœnitentis peccatoris est ratio secundum gratiam,
 alia vero secundum naturam, considerati. Sed. mittamus
 hæc,

Hæc, ad præsentem libellum non omnino pertinentia. Referenda huc potius sunt, quæ Editor noster Romanæ ecclesiæ circa contritionem object, ubi contritio vera sine gratia concipitur, quod, nisi gratia sine fide sumatur, non intelligi potest. Hæc vero sunt repugnantia. Hujusmodi doctrinæ in reliquis contritionis partibus apud Pontificios non raro sunt obvix. Paulo post e re nata canones poenitentiales describuntur, a Presbytero tenendi, ut, facta peccatoris confessione cordis atque carnis, satisfactionis præstandæ inde regula & summa conficiatur. His enarratis, circumstantiæ & cautelæ, circa hos canones observandæ a Pontificiis, recensentur, & denique confirmatur, quod ea sub ratione & forma, qua confessio auricularis in Romana ecclesia docetur, sit merum hominum, nullam ad id mandatum habentium, institutum & figmentum, ita quidem, ut ex principiis & doctrinis, ab Autore prolatis, tuto colligere liceat, nullo modo fieri potuisse, ut Christus hanc confessionem mandaverit. His peractis, reliqua etiam momenta auricularis confessionis Pontificiæ dijudicantur. Lectu etiam dignissima sunt verba, quæ sequuntur, de vicario Christi, ubi Autor, præter alia, scribit, a persona legati, qui est vicarius Principis, plane abhorrere, mandatis mittentis domini contraire. Quodsi etiam pro certo statuatur, Principem ipsum, seu caput, tanta, quanta esse potest, præditum esse potentia, eundem esse omniscium, statum ecclesiæ suæ melius, quam alium quempiam, scire, uniuscujusque animum perspectum, in manu habere, ut regere eum possit, habere; quem, si mittere velit, vicarium ablegabit, atque constituet? Nec Pontificii, si legerent Scripturam, tale quid hominibus obtruderent; siquidem ex tabularum sanctiorum lectione convicti esse possunt, quod vicaria Pontificis administratio ecclesiæ apertis Scripturæ testimoniis contradiceret, ita, ut secure colligi posset, Pontificem, Pontificatui suo inhzrentem, non vicarium Christi, sed hostem ipsius, esse. Quid enim invenies in Pontifice, qua tali? Avaritiam, & superbiam, omnium malorum radices. Hinc fere nullus illorum ipsis Romanis probatus est, quod ex *Plurima* constat. Lectu

Pag. 167.

168.

174.

187.

217.

225.

226.

227.

245.

Pag. 246.
248.

deinde jucunda sunt, quæ Autor de convenientiâ moris ecclesiæ Romanæ cum depravato Jûdaismo, & quidem non generatim, sed speciatim etiam, ex sententia quadam judiciali, a doctore Judaico, in causa præmaturæ concubitus, collata, scribit. Non ovum ovo est similis, quam hæc Romanorum poenitentium, & Judæorum, praxis inter se conveniat. In quantum deinde tota, de confessione, & eam subsequente absolutione, atque satisfactione, Pontificiorum doctrina veritatibus divinis, & iuprinis parabolæ, de operariis in vineam missis, sit contraria, pulchre atque accurate Noster exponit. Omittimus reliqua, atque ad alterum convertimur Tractatum, cujus hæc est inscriptio:

297. *Tractatus compendiosus de Indulgentia plenaria per modum prædicationis, per præstantissimum doctorem D. Felinum Sandeum editus, incipit. Felinus Sandeus, seu, ut alij scribunt, Felinus Maria Sandeus, Lucensis Episcopus, & Rotæ Romanæ auditor solennis, fuit, cujus scripta nostris temporibus, ut Cotta scribit, post Abbatem Siculum, multum frequentantur. Eandem industriam, doctrinam, atque utilitatem dictorum, Lectores hic invenient, quam in priori libro. Dedicatio, e præmissa, lectu est dignissima, ad Pontificem Romanum nunc regnantem, Benedictum XIV, directæ, in qua animose eum Auror alloquitur, ut indulgentiarum nundinationem destruere laboret, præsentem opellam instar doni leviusculi accipiat, & rem Domini sui eadem sinceritate gerat, qua Autor eam gessit. Hoc etiam nos in votis nostris ardentissimis habemus, curiæ Romanæ, ejusque societati integræ religiosæ, meliorem & incorruptiorem suarum rerum statum, voluntatem nempe divinæ magis conformem, animo non odii, sed amoris, pleno comprecantes.*

INSTITUTIONES ANALYTICÆ, EARUM que usus in Geometria, cum Appendice de constructione Problematum solidorum, Autore PAULINO A. S. JOSEPHO, Lucensi, Cler. Reg. Scholar. Piar. & in Archigymn. Romano Eloqu. Professore. Editio altera.

Romæ, 1745, 4.

Alph. 2, Tabb. æn. 4.

Quant.

Quamvis Institutionum Algebraicarum copia jam fore laboremus, ipsique Autori non incognitum fuerit, *Vitam, Cartesium, Wallisium, Wolffium*, aliosque complures recentiores, fundamenta egregie hujus artis solide & perspicue tradidisse; tamen Clariss. Autor, cum, illorum, quos diximus, egregia scripta, partim ob exemplarium paucitatem & justo majus pretium, partim ob multam ea percipiendi difficultatem, paucorum in manibus versari, eaque maximam partem viris potius in calculi scientia exercitatis, quam tironibus, faciliora & pauciora petentibus, conscripta esse, animadverteret, his saltem librum, hunc non inutilem fore arbitratus, eum non olim tantum publici juris fecit, verum etiam, vendita editione priori, suavisu typographi, alteram hancce, politius limatam, & correctam, in lucem edidit, conatu eo magis laudando, quo uberiores fructus ex institutione tironum in hac incomparabili scientia in rempublicam literariam redundare certum est, & quo minus negari potest, haud deesse compilatores ejusmodi Compendiorum, qui obscuritatem quandam affectare, tironibusque hæc præcepta, per se satis ardua, difficilliora reddere, soleant, illa vero, quæ perspicuitate sese commendant, in omnium manibus versari non posse, præsertim cum plerique sermone peregrino, tironibus Italis vel plane non, vel non satis, cognito, conscripta, ideoque iis instituendis minus accommodata, sint. Ceterum hæ Institutiones doctrinas fundamentales Algebræ, naturali ordine dispositas, comprehendunt, & magnam ubique perspicuitatem præ se ferunt, regulæque exemplis jucundis pariter ac utilibus illustrantur. Et, quamvis præter parabolam ceteras quoque sectiones conicas explicare, calculique differentialis & integralis rudimenta addere, Autori non placuerit, tamen, has Institutiones etiam in Gymnasiis nostris commode adhiberi posse, haud dubitamus, imprimis cum sermone etiam tam casto scriptæ sint, ut vel hoc nomine commendari omnibus, elegantiz etiam in rebus tam subtilibus studiosis, debeant. Bene enim agnoscimus hic *Paulnum* illum, cujus politissimæ *Orationes*, duobus Voluminibus Romæ primum, deinde in urbe nostra, editæ, magni Oratoris dudum ei nomen pepererunt.

PHYSI.

PHYSICA EX RECENTIORUM OBSERVATIONIBUS, accommodata usibus Academicis a JOSEPHO KHELL, Soc. Jesu Sacerdote.

Tomi II.

Vindobonæ, ex officina Trattneriana, 1752 & 1753, 4.

Tom. I Alph. 2 plag. 19, Tabb. æn. 14, Tom. II Alph. 2 plag. 8, Tabb. æn. 15.

Pæfixæ Operi toti legitur dedicatio *Antonii L. B. Sandor de Slavnicza*, qui, Præfide *Khellio*, in Regio Theresiano Philosphiam universam propugnavit. In hac dedicatione, quanti cum Augustissimo suo Conjuge faciat Physices studium Imperatrix Regina, recensetur. Neque enim tantum civitate velut donata est, & ipsa in aula regis sumtibus comparata rerum naturalium insignis collectio, sed missi etiam in neglectos huc usque Austriacarum provinciarum angulos naturæ scrutatores, ipse vero Imperator manus, sceptro natus, machinis physicis adhibere, minima quæque illustrare, sermones cum viris in hac scientia versatis, in horas productos, miscere, solet, tam parum infra majestatem suam hos esse arbitratus, ut vel in deliciis habeat.

De libro ipso generatim dici potest, illum rerum copia & utilitate, ordine, perspicuitate, soliditate, inter tot Systemata physica, quæ tanta jam multitudine eduntur, se commendare. *Primus Tomus* generalem Physicam continet, *alter* specialem. Disputationem & articulorum indicem non describemus, sed passim quædam excerpemus, unde sententiæ Auctoris, & varietas doctrinæ, cognosci possint. Ab essentia corporis orditur, quam in impenetrabilitate ponit, ceterum plura attributa corporum, causasque illorum, nos ignorare, libens fatetur. Deinde ad Systemata metaphysica *Pythagora*, *Platonis*, *Leibnitii*, progreditur, quorum duo priora ob obscuritatem refutatione indigna judicat, ultimo plura objicit, inter quæ hoc est contra electionem optimi: Nunc egens *Leibnitianus* oblatos sibi duos nummos aureos, ambos in gratiam sectæ

lecta suæ relicurus sit. Ex quo specimen satis patet, quomodo contra *Leibnitium* Autor disputet, cum quo ipsi sine dubio, ut perspicacibus viris omnibus convenit, conveniret, & accuratius penitare *Leibnitii* asserta, & propositiones, formulae forte, quae enuntiantur, ipsi insueta, maxime offendentes, examinare curatius, ei placuisset. *Newtoni* vim attractivam explicat, sed calculum ei nullo modo addit. Ita palmaria systemata Philosophorum, quae huc usque novimus, examinat, suam vero sententiam propositurus, nomine materiae in sensu physico prius, asserit, optime intelligi minima *P. Fabri*, & de illis fuse disputat, non omissis *Stagiritz*, quae eo pertinent, locis. Deinde generales affectiones corporum pertractaus, plurima curiosa experimenta immiscet, ut microscopia, dum de figuris & exilitate corpusculorum agit. Vitri poros ostendens, experimentum *P. Franz*, Soc. Jesu, affert. Is, inscriptas creta armorica, seu lapide Saponis, *Tuffstein*, mundissimo speculo literas, cum delere jussisset, ut ne vestigium adesset, redierunt tamen iterum, & post menses redeunt, ubi halitum immittis, nempe pinguiores cretae particulae, fossulas speculi implentes, non sinunt, ut aquei vapores ex ore adflati adhæreant. *Boylli* experimenta de ignis ponderabilitate pro veris sumit. Antiquos, aeri gravitatem denegantes, carpit, tum quod ad tacitam naturae vocem non attenderint, tum quod ipsum magistrum *Aristotelem* non audiverint, qui, utres inflatos graviore esse vacuis, *Lib. IV de Cælo Cap. 4* asserat.

Jam & ex secundo Tomo quaedam producimus. Hujus initium fit ab Astronomia. De mundi systemate hæc habet: *velle se, problema esse, scire sol, an moveatur terra, ita tamen ut alteram partem per modum hypotheseos saltem tractet; si queratur, in quam partem magis ipse pendeat, fatetur, præscindendo a prohibitione, se a simplicitate Copernicani Systematis, & quae sunt alia pro hoc argumenta, multum alluci.* Ad structuram corporis humani, ejusque adeo physiologiam, pertinentia palmaria proponit. De reliquorum etiam animalium mirandis tractat, est

ob argumenti vastitatem in naturæ historiam non excurrat. De anima brutorum systema nullum sibi satisfacere, ait. Dæmones esse has animas, brutorum corporibus intrusas, asseruerat P. Bougean in libro: *Anusément philosophique sur le langage des betes*; quam sententiam ab impietatis latrem nota liberam vult Noster, ceterum juridice impossibilem pronuntiat ob retractationem Autoris. De insectis, testaceis, &c. obiter agit, neque plantarum obliviscitur. Sicque Physices systema coadit, unde possint, qui illo doctore usuri sunt, naturæ cognitionem, ut recentissimorum annorum inventis exalta est, magno cum fructu addiscere. Libris usus est optimis, &, nullis facile caruisse se, ostendit, etiam nostris.

*INSTITUTIONUM PHYSICÆ PARS PRIMA, SEU
Physica generalis, conscripta in usum suorum D. D.
Auditorum, a CAROLO SCHERFFER, e Soc.
Jesu, Pbil. P. P. O. & Examin. in Uni-
versitate Viennensi.*

Viennæ, typis Jo. Thomæ Trattner, Cæs. Reg. Maj. Aula
Bibliopolæ, & Univers. typographi, 1752, 8.

Alph. 1 plag. 8, Tabb. 22. 9.

Eodem ergo fere tempore duræ Institutiones Physicæ Viennæ prodeunt, ut non possit non hoc studium ibi florere. Et hoc Opus meritis pollet egregiis, cui edendo occasionem præbuit Augustæ mandatum, ne dictarent amplius Philosophi, sed ut formis expressos libros adhiberent. Igitur, quæ ante dictarat, jam typis Noster commisit. Præcipue vero in geometrica profundius penetrat; nam Mathesin etiam, antequam moderatorum imperio Philosophis adinoveretur, explicavit, parum tum, ut ait, de Philosophorum tricis sollicitus. Præmissis igitur quibusdam, *Exercitatione prima* de corpore, loco, & tempore, agit, *secunda* de motu, *tertia* de gravitate & attractione; *quarta* de aliis quibusdam qualitatibus corporum. *Secunda Exercitationis Pars prior* tota mathematica est.

est. Collisionis leges, aliaque, cum demonstrationibus exponit; mensuræ virium *Cartesiana* favet, gravitatis phænomena, cognitarum hypothesium nulla, explicari posse, contendit, attractionem, quatenus phænomenon rotat, admittit, calculoque subjicit, in his vero ita versatur, ut plerumque satisfactorius sit Mathematico, Physicæque studiosos, si a Geometria instructi sint, meditandique laborem, sine quo profici nihil potest, ferant, ad veram solidamque naturæ cognitionem ducturus.

ACTA SOCIETATIS LATINÆ JENENSIS,
edita ab ejus Directore, JO. ERNESTO IMMAN.
WALCHIO, Philos. Doct. & Prof.
Publ.

Volumen I.

Jenæ, apud viduam Crockerianam, 1752, 8.

Plag. 18.

Quantis cum literarum incrementis conjunctum sit, si studiorum laborisque sui societatem viri excellentis ingenii doctrinæque ineant, dici satis vix potest. Quamobrem, neminem, putamus, rerum hujus superiorisque ævi tam ignarum esse, qui, talibus præsiidiis Italos, Gallos, Britannos, Lusitanos, Danos, Sueones, & Moschos, literis suum decus vel conservare, vel restituere, vel augere & amplificare, studuisse, ignoret. Neque vero, cum dignitate imperii principem locum obtineat nostra Germania inter Europæ regna, inde a tempore satis longo ceteris nationibus hac in parte quidquam concessit. Longum foret, majorum instituta eadem in rem persequi, neque, nunc quidem, necessarium; præsertim cum satis ab eruditis hominibus ostensum sit, tanto facilius nostros potuisse ea in re palmam exteris præripere, quanto citius, quam reliquis, in mentem iis venerit, literatas sodalitates aperire; dumne, ut aliis fere in rebus, præmia & honos, acerrimi ingeniorum stimuli, desinissent. Neque tamen nihil est, quod ea in re præstiterint

rint Germani. Ut enim omittamus splendidissimas illas Societates, quæ excolendas perficiendasque artium disciplinas sibi sumserint, plures compluribus in regionibus urbibusque adhuc exsisterunt, quarum industria læusque in excolendo sermone vel patrio, vel Romano, maxime fuit illustris. Illius enim dignitati castitati que ut consulerent, vel ipsa ejus ratio, vel aliarum gentium studia, nostros facile monebant; hujus autem decus ut conservandum sibi putarent, plura erant, quæ suaderent, in quorum commemoratione multi jam esse nolumus. Maxime vero in conservando Latine lingue flore elaborat, summa sui gloria, Societas Jenensis Latina, cujus acta hic lectoribus nostris commendamus. Tria sunt, quæ iis continentur: *Historia Societatis*, a *Christiano Wilb. Franc. Walchto*, Societ. Ephoro & Prof. P. conscripta; *XII Dissertationes*, a Collegis conscriptæ, & *tria Elogia* defunctorum Collegarum. Autor ineundæ societatis fuit *Georg. Ludov. Herzogius*, ex Frisia orientali, in cujus ædibus, singulis Saturni diebus, homines politi elegantisque ingenii conveniebant, & quæ domi, oratione vel prosa, vel ligata, elucubrati erant, recitabant, de quibus modestum ferretur a Societate judicium. Qui cum leges * sibi postea scriberent, facile his auctoritatem adhibuit Senatus Academicus, cujus tum princeps erat *Frid. Andr. Hallbauerus*, Eloquentiæ & Pœsios Professor ordinarius. Quo factò, A. 1734 rite dedicata est Societas, ejusque præsidium ad Illustrissimum Comitem *Henricum IX Ruthenum* delatum; *directortum* autem *Jo. Henrico Kromayero* mandatum. A quo tempore frequentes statò die convenerunt Socii, & quas diligentius consignaverant literis, Commentationes publice prælegerunt. Tum A. 1737 d. 27 Januar. novæ leges latæ sunt. Maxime vero gloriosum fuit Societati, cum Serenissimus juventutis Princeps *Friedericus*, Gothanarum Altenburgensiumque terrarum hæres, Pro-Rectoris munus imponi sibi, haud invitus pateretur: quam rem non solum Jenæ festis ceremoniis prosecuta est,

* Quas vide, sis, *Tomo I Exercitationum Soc. Latine*, olim editarum.

sed pietatis hujus lux erga novum Pro- Rectorem interaun-
tios, *Eckbardum, Walcbiumque*, V. V. C. C. Gotham quo-
que ablegavit. Præsidium vero, post *Henricum IX, Wolfg.
Richard. Honorius Comes ab Auersberg, Aug. Guil. Co-
mes ab Hebenlob & Gletchen*, ac denique *Henricus XXVI*
Comes Ruthenus, in se susceperunt; *Directores* autem, post
Kromayorum, habuit Societas *Hallbauserum, Eckbardum, & Wal-
cbium*, qui postreinus hodie doctrina meritisque suis illustra-
re illam maxime studet. Ephori dati sunt eidem, post
Herzogium, Eckbardus, deinde vero *Walcbii*, fratres. Ab
epistolis ejus, post multos alios, viros clarissimos, hodie
est *Frid. Aug. Tapsferus*, A. M. elegantis Vir ingenii.
Sociorum alii sunt *honorarii*, alii *ordinarii*; illi fere Viri
sunt nominis clarissimi, ac munerum dignitate amplissimi,
non per Germaniam modo, sed Italiam quoque & Belgium:
quorum index, satis longus, Historiæ Societatis subjicitur;
hi autem juvenes politissimi, qui studiorum causa Jenæ
commorantur. Sed hæc de Historia Societatis dixisse
sufficiat; veniendum nunc ad Commentationes Collegarum,
quæ ordine hæc sunt: 1) *Jo. Matth. Gesneri de nomenclatura
Latina, ad linguas hodiernas accommodanda, disquisitio.*
Hortatur Autor, ut, cum ipsi subreperit ætas, quæ spera-
veret inchoare longam, juniores, qui possint, vel orbem
pictum præsentent, qualem hic delineat, vel certe operam
dent, ne bono nomenclatore, in quo, quicquid vel natura,
vel ars, habet ita comparatum; ut non, nisi sensus unius,
aut plurium, ope distincte cognosci, patrio autem, & cum
ipso sensu hausto, nomine signari facile queat, diu careat
adolescentis; cujus conficiendi & præsidia & difficultates
docte, ut solet, exponat, ac, dum ita operis formam scite,
quo est ingenio doctrinaque, designat, neminem, arbitra-
mur, fore, quia optet nobiscum, ut tantus Apelles Vene-
rem suam ipse perficiat. 2) *Jo. Rud. Kieslingii, S. Tb.
D. & P. P. in Acad. Lips. de peregrinarum linguarum
in re literarie usu, cultura lingua Latina maxime no-
ta.* Vocat Ven. Autor peregrinas linguas, quæ cum

Latinae in adole, structura, flumine orationis ac pulchritudinae, nullam habent cognationem, licet ex illius fonte manarint: quarum deinceps & usum & damnum, quod Latinae afferant, ostendit, ac denique curam eorum, qui Scholis illustribus praesint, doctorum Academicorum vigilantiam, ne quis cruda studia in forum ipsorum propellat, ac studia eorum, qui ad clavum sedeant, arcendi Latinae linguae ignaros ab honoribus muneribusque Academicis, velut tot praesidia decoris ejusdem servandi, laudat. 3) *Jo. Gottfr. Hauptmanni, Dir. Illustr. Ruth. Gerani, Observationes selectiores in Basilii Fabri Thesaurum Latinae linguae.* Placuit Cel. Autori mos eruditorum, observationes singulares in *Fabri Thesaurum* communicandi cum aliis, donec perfectum aliquod, omnibusque numeris absolutum, Lexicon Latinarum prodeat. Quorum ingressus vestigia, docte plurima de multarum vocum & notatione & potestate exponit, ut: *aciem* ab *αις*, cum variis cognatis significationibus suis, ducendam sibi videri, & *cuspidem* indicare; particulae *ad* variam vim a significatione cognata illa pendere, qua est *zu, bey, nach, an, gegen; adulterum* dici vel maritum, qui ad alteram se conferat, vel vile rei pretiosae admisceat; *avium* duci ab *αιων*, quod sit *χρονος αιων*; fuisse olim nomen, nunc obsoletum, *pos*, ad *αναλογιαν του φορ*, unde *potis, possum, potentia, potestas*; recte ducantur, ut & *compos, impos*, alia. Sed, plura persequi, & ipsa talium observationum ratio prohibet, quas debilitas, si quid ab iis recidas; & integras angustiae, quibus circumscripti sumus, non capiunt. 4) *Jo. Mich. Heusingeri, Illustr. Gymn. Isen. quondam Direct. Dissertatio de Scriptoribus Graecis & Romanis, nondum ad veterum exemplarium fidem satis emendatis.* Cum novus *Ciceronis Operum* editor Parisiensis persusum sibi haberet, nullam usquam in Bibliothecarum angulis latere Codicem MStum, ex quo non jam pridem ab aliis in medium allatum fuerit, quicquid emendando instaurandoque Oratorum principi faciat; ostendendum sibi contrarium putavit. Vir literarum elegantiorum apprime intelligens,

telligens, ne multæ non tantum membranz, quæ vix aliquando in transcurso fuerint inspectæ, abjicerentur, sed eæ quoque, quæ in tenebris adhuc neglectæ jacuerunt, tincis, blattis, muribusque, depascendæ plane relinquerentur. Idque ut perficiat, ostendit primo ex Officiis *Ciceronis*, cum membranis Gothanis collatis, quarum ætas 300 annos non multum superat, (*Fabric. Bibl. Lat. Vol. II pag. 136,*) multa in his inveniri, quæ Criticorum effugerint oculos, ut: *Lib. I Cap. III numquid* (non , *numquod*) *officium aliud alio majus sit* ; *Lib. I Cap. XV etiam si is* (non , *ille his*) *non eget* ; in versu *Ennii Lib. I Cap. XVI* vocabulum *suo*, recte & metricis rationibus accommodate, omissum est; *Lib. I Cap. XVII interior est etiam* (non , *interius etiam est,*) *ejusdem esse civitatis* : & , *multa enim sunt civibus* (non *civitatibus*) *inter se communia* ; *Lib. I Cap. XIX: ex quo fit, ut neque disceptatione vincti se, aut ullo publico ac legitimo jure, patiantur*, (non , *nec ullo publico a. l. j. p.* connectenda enim sunt, *ut neque existantque*, ut *Lib. II Offic. Cap. XII, Lib. III Cap. XIV, & Cato de R. R. Cap. CXXIX, Seneca de Ira Cap. VIII,*) *Lib. I Cap. XXVIII natis sepulcro ipse sit parens*. Deinde magnam Criticorum temeritatem & accusat, & probat; tum, plerosque alienis oculis, sed parum fidis, uti, demonstrat; tandem exemplo *Himerii Sophista*, hujusque *λαλιᾶς eis βασιλῆας*, illustrat, quam *Ebingerus* ex Augustano Codice descriptam *Usserio* misit: quem vero cum ipse *Hensingerus* oculis suis lustraret, singulis prope versibus alium a vulgata lectione deprehendit; quamobrem eundem dentio cum ea, quam *Fabricius Vol. IX pag. 426 B. G.* repetiit, & contulit, & veram lectionem indicavit. Quo facto, literatissimos quosque non adeo lyncæos ac plane divinos fuisse, ut fugientium etiam & exolescentium literarum ductus assequi, & quævis librariorum ænigmata solvere, potuerint, multis exemplis comprobatur. Immo, eos, qui superiore memoria bonos Scriptores ederent, non omnia, quæ reperirent, evulgasse, sed quæ probabilis ducerent, ostendit. Adhæc, singulo-
rum

rum Codicum lectiones ambiguas, aut discrepantes, esse, in iisque annotandis non parem esse omnium curam, multis exemplis evincit. Immo, *glossas* plurimos adhuc libros bonæ notæ obfidere, vel e *Cicerone* ostendit. Nam *Lib. I Offic. Cap. XVI*: *omnia autem communia hominum videntur ea, que sunt generis ejus, quod ab Ennio positum, pro, generis ejus, reperitur etiam generis ejusdem, vel hujus, ex qua varietate jam suspicari liceat, ejus non esse a Cicerone adjectum.* Nunc Cod. Goth. etiam accedit, qui illud delendum suadet. *Orat. Phil. II Cap. 16*: *Q. Fufii, honestissimi equitis Romani, sui que (sibi que F. Ursini liber) amicissimi, quem palam heredem semper saccharat, ne nomen quidam perscripsit: (al. ne meminit quidem, quidam ne nominat quidem,) te, &c. quis non videt, verba: ne nomen quidam perscripsit, insititia esse? Sic infortunitas apud Gellium *Lib. VI N. A. Cap. I, ex Epitome Lactantii Cap. XXXIX*, mutanda est in *importunitas*, ideoque illud vocabulum & e *Longoliana* editione, & e *Gesneriano* Thesaurο, eiciendum erat. Apud *Quintilianum Orat. Institut. Lib. Cap. 1, 12, quæ Latnum, qui pluribus in usu est, perhibet*, legendum censet, vulgatam lectionem obolo notans. Idque ut fiat probabile, tandem observat, levissimam aliquando prioris librarii errorem innumeris alios, ac multo etiam graviores, peperisse: quamobrem inprimis animadvertendum esse, quid prius, quid deinde, scriptum fuerit: quia illud, si non ipsam Autoris manum reddat, propius tamen ad eam accedat. Existare vero in Gothano antiquiore *perhibet*, docet, unde in veterem Cod. *Almeloveenii & Obrechtii perhibet* irrepsisse, ac sic deinceps voces mutatas esse, appareat. Sub finem *Longomarsinum, V. C. quem Ciceronem* denuo cum præcis exemplaribus conferendi consilium cepisse acceperat, hortatur, ut promissis stet, eique precatur, ut summa ad perficiendum munus facultas ei contingat. Singula, quæ vix delibare potuimus, ita sunt comparata, ut magnum hominis ingenium, incredibilem industriam, limatissimumque judicium, facile prodant, magnumque ideo ejus defuncti desiderium erigent.*

s) Jo.

5) Jo. Salom. Semleri, Hist. Profess. in Academ. Altorf. Commentatio ad Irenaei locum de nomine Jesu Ebraico (10). Est ille Lib. II advers. haereses, in quo explicando primum *Lightsfooti, Massueti, Daxii*que sententias refellit; deinde illam *Druysi* sic amplectitur, ut simul, quae corrupta sunt, restituantur. Legit itaque: *Jesus autem nomen secundum propriam Ebraeorum linguam est duarum & dimidia; sicut periti eorum dicunt, significans dominum eum, qui continet caelum & terram: quia in Dominus secundum antiquam Ebraicam linguam; caelum Samaim; terra autem vsavets, dicitur.* Cujus emendationis ratio tam docta redditur, ut facile lectoribus se approbet. Neque minus erudita est ac probabilis alterius loci explicatio; ex eodem *Libro & Capite*, sed paulo longior, quam ut huc transcribi plane possit. Multum, putamus, Viro doctissimo literatus debet orbis, si porro scriptori, tam male habito, lumen aliquod affunderet voluerit.

6) M. Jo. Frid. Gruneri, in Gymnas. Coburg. Profess. Publ. de Honore & Virtute, Dii assessoribus, Commentaria. Dii, quorum aumina essent in una sede, aut duabus, ita junctia, ut una videretur, assessores contubernalesque Romanis; Graecis *πάροδοι, σύννομοι, σύννομοι, ἀμύτοιοι*, dicebantur: de quibus exstat Commentatio *Georg. d'Arnaud de Dii παρόδοι, seu assessoribus*, Hagae Com. 1731. Qui cum *Idonorem & Virtutem* omiserit, probat Autor Clariss., fuisse eos assessores Deos, ex *Symmachii Lib. I Epist. 21, Servio ad Virgil. Aen. I, 12, ac, Marcellum* iis eadem primum constituisse, ex *Plutarchi vita Marcelli Tom. I pag. 314, & de Fort. Romana Tom. II pag. 318, Livio XXVII, 25, Valerio Max Lib. I Cap. 1 n. 8, Laetantio de fals. vel. Lib. I Cap. 8, filium Marcelli autem eam dedicasse, ex Livio XXIX, 11, ostendit, horumque fidem *Cicero nis Lib. II de natura Deorum Cap. 23* merito praefert. Aliam proterea eadem *Honori & Virtuti a C. Mario* de manibus Cimbricis & Teutonicis exstructam fuisse, inscriptio quaedam apud *Grueterum pag. 336 n. 3* docet; quanquam, *Marium Marcelli* eodem modo instaurasse, *Collarius*, sed nullo idoneo teste usus, existimet. Praeterea tabula marmorrea apud *Grueterum**

pag. 29 n. 4, 8, lapidea, nunti, gemmarumque, testes sunt satis lu-
 culenti, fuisse *Honorem & Virtutem* quodam tempore contu-
 bernes Romæ. 7) *Ejusdem contemplatio Gemmarum antiquæ*
o selectis Jacobi de Wilde n. 127, in qua amans, (*Psyche* esse,
 putat Doctiss. Autor, & ex alis, quas habet, ostendit,) manibus post
 terga retortis, a *Cupidine* columnæ alligatur; quam *Cupidinis*
 victoriam ex *Ovidii Lib. I Amor. Eleg. II vers. 3r* doctissimus de
 la *Chaussé* in *grand Cabinet Romain P. I Fig. 49, & Apuleji Lib.*
IV Metam. pag. 155 edit. Flumenborff. eleganter illustrat: ac tan-
 dem, *Cupidinis* cum *Psyche* conjugium, a *Jove* impetratum,
 in ea exliberi, confirmat. 8) *Frid. Heusingeri, Sereniss.*
Ducis Sax. Goth. Administrat. Ducatus Hanac. ab Episcopis, de
numo Gortyniorum disquisitio. Vulgavit eundem numum
Bergerus Thes. Brandenburg. Tom. I pag. 400. Exhibetur
 in eo caput, diademate ornatum, quod *Jovis* esse, contendit
 Autor, quia Gortynia urbs Græcæ fuit mediterranea. In aver-
 sa ejus parte est *Minerva*, serpentem dextra præferens, sinis-
 tra tenens hastam: quam *Salatorem* esse *Minervam*, renotis
 aliis sententiis, eleganter confirmat, atque, ejus sub nomine
 Solem quondam cultum esse, probat. Gortynios enim in nu-
 mo eam fixisse putat, quoniam tum in universa Græcia,
 tum in portu ipsorum, maxima *Æsculapii* vigerit veneratio.
 9) *Jo. Ernesti Imman. Walchii, Profess. Publ. Soc. Direct.*
Cicero Herculanensis. Dedit statua *Ciceronis Herculanæ*,
 quam pictor aliquis Anglus suis de *Herculanæ* literis exhibet,
 Clariss. Autori occasionem, perquirendi causam, quare *Her-*
culanenses Ciceroni statua fecerint. Eamque positam esse,
 judicat, vel in familiaritate, cum *Herculanensibus*, ob crebrum
 ejus, ad villas *Campanas*, transitum, contracta, *Lib. VII Epist.*
ad Div. 4, & ad Attic. XII, 17, 18, 19, & VII, 3, vel in admi-
 ratione ingenii ejus, qua ducti, statua ejus in Gymnasio, aut
 Bibliotheca, certe privata, (utrumque enim *Herculanæ* vindic-
 cat,) haberent; vel in aliis causis: nam viri bene meriti sæpe
 ab amicis, & patronis, aliis, statua honorabantur; vel denique
 in eo potissimum, quod summa ejus in agrum *Herculanen-*
sem exsarent beneficiis, unde ipse a *Opuntis* insecrata statua
 dona-

donaretur, in *Pisan. Cap. 12.* Quam tanquam veram causam probans, docte de agraria *Rulli* lege, & liberationis ab imminente ejus periculo benefico, quod Campanis præstabat *Cicero*, disserit: ac, reliquas civitates ea in re Capuam æmulatas esse, veri admodum simile efficit. Ceterum, maritima eam fuisse, in foro stetit, & anno U. C. 699. vel 698. positam esse docet, ac, quæ contra possint dici, erudite refellit. 10) *Christ. Wilb. Franc. Walchii Historia Afraniti Burchii, ad Act. XXVIII, 16.* Exposita *Burrbi* historia, tandem docet Cel. Autor, *ἑρατοῦροδότην*, cui *Paulus* traditus est, præfectum esse prætorio, & quidem *Burrbum* eum, propterea, quia, cum diversæ sint eruditorum de anno, quo *Paulus* est Romam delatus, sententiæ, tamen in eo plerique conveniant, intra annum Christi 52. & 62. eum ad urbem venisse. Cuiusque igitur accedat, parum referet, cum per omne illud tempus *Burrbus* prætorio præfuerit. Accedit, quod unus totum fuisse *ἑρατοῦροδότην* dicitur, cum ante & post eum essent duo. Vid. *Tacitus Lib. XXVI. Annal. Cap. 51. n. 4.* 11) *Ludov. Guilielmi Ballhorn. Spicilegium ad Jo. Vorstii libellum de Latinitate selecta, vulgo vero neglecta. Cap. I, de quorundam substantivorum significationibus, vulgo fere non observatis, hæc complectitur vocabula: architectus, pro inventore & auctore, quod tamen in vulgo negligatur, dubitamus; cerimonia pro religione & sanctitate; consternatio pro seditione ac tumultu; descriptio pro character; biems pro tempestate; homo pro aliquo; jactura pro munere ac sumtu; natura pro forma & figura; nomen pro dignitate ac gloria; numerus pro honoris præstantia; observantia alicujus pro ea, qua nos alius colit; possessio pro re, quam possidemus; sors pro capite; stomachus pro eo, quem gustum hodie dicimus; stupor pro carentia sensus; usus pro necessitatibus vite. Cap. II, de nominum quorundam adjectivorum significationibus, vulgo neglectis, docet, habilem dici modo eum, qui sit natura aptus; multas opponi eleganter principibus (quod de multitudinis appellationis etiam valet); priores etiam dici majores; proclivem esse etiam facilem; tristem vero gravem interdum ac valde severum;*

rum; vocalem, qui crebra exercitatione vocem ad dicendum conferat. Ad Cap. V Vossii, de verborum significationibus, vulgo neglectis, varia quoque non incommode observat. Sed fatis jam, ex iis, quæ atulienus, apparet, laudandam esse Autoris diligentiam, etsi non omnia ea, quæ profert, æque adhuc neglecta fuerint, nisi ab iis forte, qui sordes in filo & rus merum amant: quod idem de nominibus, vulgo neglectis, valere debet, quæ ad P. III Cap. 1 Vossii attulit. 12) *Car. Frid. Walchii Commentatio de religione M. Aurelii Antonini Imp. in numis celebrata.* Docta hæc est disputatio, sed talis, quæ in compendium mitti non facile possit; quamobrem integram eam iis legendam commendamus, quibus volupe est, reconditiorem vetustatis elegantiam penitus intelligere. Sequuntur tria Virorum Clarissimorum elogia, nempe *Hallbæuri, a Brieglebii, Eckhardi, a Ballhornio, & Husingeri, a Tappero,* conscripta, de quibus plura commemorare, instituti ratio non fert. Id potius monemus, differre horum Actorum descriptionem ab ea, ad quam *duo Volumina* Exercitationum hujus Societatis accommodata, & jam A. 1741 & 1743 foras data sunt. Neque enim breves sodalium declamationes, neque Epistolæ, neque Carmina, multo minus inscriptiones, hic reperiuntur, quod, tantum abest, ut vitio verti debeat, ut potius emendati saporis, ut dicunt, elegantique sensus indicium sit certissimum. Propediem tamen Carmina, singulari comprehensa volumine, edentur, quæ quæ politioris humanitatis studiosis grata sint futura, minime dubitamus.

**GER. NICOLAI HEERKENS, GRONINGENSIS, DE
Valetudine litterarum Poema.**

Eugduni Batavorum, apud Joannem Luzæ, 1749. 8 mssj.

Plag. 2.

EJUSDEM DE OFFICIO MEDICI POEMA, DEDICATUM Eminentiſſimo S. R. E. Cardinali ANGELO MARIE QUIRINO. Accedunt duæ Epistolæ: 1) ad Illuſtriſſ. Virum, JAC. LE FRANC, ſupremum Curie Montis Albani Præſidem, 2) ad JACOBUM DE BUNTING, Equitem Germanum.

Gro-

Groningæ, typis Jacobi Bolt, bibliopolæ, 1752, 8 maj.

Plag. 4.

Dum vulgaribus Poetarum canticis, Saturniisque recentium linguarum versibus, nostrorum hominum ingenia legendis cõdendisque detinentur, illaque res, ceptis perverbo studio animis, valde placet populo; fieri non potest, quin e diverso veræ ac severæ, pulsatis ac jacientibus Musæ Latialis sacris, frigeant literæ Poetarum. Accidit igitur, ut non modo rarior, & obscurus, & neglectus vulgo in paucissimis hominum studiosorum; hoc seculo appareat subtilis illæ artium videndarum sensus, quem felicitatis temporum certum comitem elegantiam vocare solemus, eoque bono maxime vim Poeticæ censemus, sed ut prorsus ignoratus ac prope derisus explosusque interisse videatur. Quare aliqui pauci homines literati, dum judiciis illis vulgi non utuntur, merito se juvari sentiunt vel tenuibus mellorum literarum vestigiis, si quæ uspiam barbaros inter strepitus discursusque tam vana celebrantium lucent. Talem nuper ingenii honesti melioribus literis proventum in populo Frisiorum clare, ut animis, ita studiis quoque, urbs Groninga edidit, Carmina proferendo Latina; quorum supra titulus scriptus est, probanda imprimis argumentis ac stilo. Sed sunt illa quoque sententiis honesta, numerisque concinna, & speciem juvenili in laudanda facta impetu pulchram, gratamque ad intelligentes gratiam, vel si curæ nonnihil in partibus desit, habitura.

Nam arguments, quæ scienter probabilia delegit doctissimus *Herquintus*, sive *Cyrillum* mavelis, cujus fere significationem vocabuli fert istud Frisiorum *Herken*, haud pertractate scripta sunt genere versuum elegiæ ac sæpe deserto. Placebit autem sententiis passim veris ac decoris, ut ille, quibus fatum commune studiosorum deslet, admonetque, ut caveant, incautos:

Tu, qui secessum studiosus & otium quaris.

Ad Stygiam raperis præcoce tæbe lacum.

A a 3

Finis

Simul elegantiz vestigium in syllaba impressit, in qua proferenda hodie quoque barbaries oris indocti multos fallit. Sequitur præceptum, non prohibendos esse pueros parvos ac puellas virgines, quin discursu plurimo corpora jactent ac ludant, quod verum est, quando in consulta studiosissimæ hodie educationis cura, dum retundere laborat illos naturæ servatrieis stimulos, plurimos desidia imperata enervat ac perdit. Porro tempora ista dulcissima, ut ludis apta, ita curis non exercenda & labore, ut multi magistri inepti anxiam habent terroribus variis pueritiam:

Parcite prætextam curis agitare, parentes;

Hæc monitis ætas sollicitanda patris.

Hæcenus, ut careat terroribus illa laboris

in scia, ludendo pensa minora trahat.

Ut licuerit conferre nonnihil in clausula de nostro integris suoapte ingenio ac probis dictis. Deinde excipit bullam Lariibus donatam intemperies ledendi, ex oblectamenti studiorum nata. De qua sic recta cautione Noster:

Immemores plerique sui, noctesque diesque,

Quo macra fama vocat, currere posse volunt.

Non illum Jocii, non aura serenior unquam

Avocet in vitides tempore veris agros.

Post illa meraci poteribus Poetis ex merito gravis, illos quoque corrigit, quibus contrario ritu Thez divæ ac Fabarii flatus cultoribus,

Ventriculus calda tentus abundat aqua.

Mox aliqua super Venere studiosis hominibus rarius adeunda post silarium posita relinquemus, si verissima ac tradenda maritis, nescimus: hoc scimus, nostrorum interesse uxorum, ne vulgata fidein inveniant. Quare ista Jocii divi, qui *Venerem* circumvolant, præpete ferenda penna reddimus, e *Bocattii* fere inventis petita, neque non illa, quæ somnum suadent ingeniosis multum, defenduntque *Boilei*, tanta tamque magnifica destertentis, soporem. Denique proba illa, quæ de aere, quem spiritu pulmones ducant:

Non bene sub madido Jove Phebi vivis alumne.

Utile quid constans secus & aer habet.

Hen

Heu mihi, quem cum pluvialis Friska vidit,

Duxit & ad larvas frivola Parca Deas.

Ista ac talia quidem, ne longissimas, in primo, eoque minores, opere. In altero similia, aut meliora illis, atque obiter istud quoque probandam, quod eorum barbariem emendat, quidam summam artis medicæ videri volunt tradidisse, quovis in gramine membra ordine nominibus novis percensent. Eis autem hoc item præstat, ut nomina sua, quæ scribere ipsi sine stribligine veris elementis nunquam possint, carmine emolliat :

Ut referas plantam, proprio quam nomine dones,

Ut dicas, foliis quot, quibus illa vires?

Sed bona cui morbo, non dicitur, herba Lenæi.

Sed suffecerint ea, quæ laudanda e pluribus posuimus. Nonnulla pauciora ibi sunt condonanda ætati ac studiis, ac pensantur reliquis carminum bonis. Eis secundæ curæ tollendis, aut corrigendis, superventuræ, facile ac tempori medebuntur. In his est istud profectio, quod ambitiosius ad eos defertur carmen, quorum si honesta ingenia & literarum facultatem, quatenus nostris in partibus militant, requirit favor ac voluntas, habet eorum institutum rationem certam: sin eorum opes nostri mirantur scriptores & laudibus ferunt fluxa quædam, quæ eis adsunt, ac cito peritura, non est e re publica, & rationem non habet.

Corollarii vice etiam addemus super valetudine rectè curanda Xenia quædam, ut appellat ipse, *Herquiniis* nostri sane Inculenta :

I.

Thea nocet Batavis; nocet omni Thea puella;

Et nocet a pastu potio calda viris.

II.

Ver & hiems crudis tempestas optima plagis:

Tunc Gangrena super non nisi sera venit.

III.

Aura fere semper, terris advecta, salubris;

Quique venit longum per mare, ventus obest.

II.

NOVA ACTA ERUDITORUM

IV.

*Cano bruma seni, juvenique inimicior aëtas;
Acribus hic, longis tangitur ille malis.*

V.

*Si gravis molles, fillentque subinde papille,
Oret Lucinam, se male fatus habet.*

DISCOURS SUR LES BIBLIOTHEQUES PU-
bliques, &c.

hoc est,

SERMO DE BIBLIOTHECIS PUBLICIS, RECITA-
tus in Academia Scientiarum Rupellensi a R. P. VALOIS,
& Soc. Jesu, Professore Hydrographiæ, & Academiæ modo
dictæ Directore; inscripta ab Autore Eminentissimo
Purpurato QUIRINI.

Brixiz, apud Jo. Mariam Rizzardum, 1751, 8.

Plag. 4.

Civis quidam Rupellensis Bibliothecæ publicæ jecerat fun-
damenta; de quo beneficio, publicæ salutari, ut verba fa-
ceret in primo Academiæ, quam dicunt, conventu, doctissi-
mo Autori mandabatur. Ejus rei cum certior esset factus
Quirinus, Cardinalis Amplissimus, ut, quam habuisset Oratio-
nem, ejus sibi copiam faceret, ab eo petiit. Cui ejus volun-
tati non satisfacit modo Autor, sed in nomine etiam Cardi-
nalis apparere illam voluit, si forte typis exscribenda ipsi
videretur. Itaque in hoc ipso libello comparet primo dedi-
catio, Eminentiss. *Quirino* facta, cujus erga honestas literas
merita pro eo, ac par est, prædicantur. Hanc excipit ipsa
Oratio, die 28 Aprilis habita, qua demonstratur, bonarum ar-
tium imperium, ingeniorum proventu nixum, magnisque la-
boribus fundatum, conservari, sine Bibliothecarum præsidio,
non posse: atque hos thesauros literarios ingenii tanquam
fontes quosdam iis recludere, qui recte iis uti didicerint. In
priori Orationis parte non in jucunda sunt, quæ de Bibliothecarum

corum origine attingit: posteriorem ita confirmat, ut ostendat, eas primo curiositatem quandam literariam in animis gignere, deinde monstret, quo animo ii esse debeant, qui, quæ cognoscant, ea velint perficere. Gratulationem sequuntur literæ Cardinalis ad *Valesium*, magnam rerum varietatem, ut solent, complexæ, ac luculenta poetice facultatis specimina continentes. Primo quidem *Flora Quirini*, seu *Mallardii* Idyllion, quod *Plantæ* inscripsit, ex Gallico sermone in Latinum versum, apparet, factum ab Ampliss. Cardinale in itinere Roma Britiam versus. Ut autem, quam arctam habuerit cum Musis consuetudinem Purpuratus iste, constet, aliquam ejus certaminis locum huc transcribamus. Ita vero canit extremo prope carmine:

*Quæ vos (plantæ) in diæ eduxit luminis auras,
Terra, videt placido quoque sine occumbere & ipsa.
Dum nos solliciti huc illucque vagamur, adeste
Mox alibi volumus, quam quo deduxerat atra
Nos cura, hæc, nulla quam pellere, sive levare,
Arte queas, ex urbe ad agros nos ducit, ad urbem
Mox revocat rure, & lateri affecla jugis adhaeret.
Torquet inextinctus nos ardor cuncta sciendi,
Dotibus ingenii variis clarescere passim
Percupimus tumidi, ac nostrum volitare per orbem
Nomen; adest demum mors pallida, quæ vacuos nos
Est tristes nobisque ignotos comperit ipsæ.*

In ipsis literis primo delicias itineris sui repetit, ac versibus etiam includit, quæque in honorem literariæ Academiæ Rupellensis potissimum cecinerit, indicat; ubi etiam versus, in *Perrardi*, V. C. honorem facti, occurrunt, notiores in vulgus, quam ut hic eos repetere necesse sit, quippe quorum laudera ipse ille se minus agnoscere professus est. Cujus cum honore conjuncta laudem Illustrissimi *Zaluski*, & Virginis nobilissimæ, *Annæ Christinæ Ebrenfrida a Balbasar*, quæ, quindecim circiter annos nata, novi Collegii Academiæ, & novæ Bibliothecæ, dedicatione perfuncta deditur. Inde venit ad dedicationem Bibliothecæ suæ, quam, cum Vaticanæ quon-

dam legasset, suo nunc ære redemit, atque commodis publicis consecravit; quam in rem Pontificis M., Ducis Veneti, *Grimani*, & alias insuper duas, ultro citroque missas, epistolas subjicit. Tum ad inscriptiones venit, quibus novum Bibliothecæ domicilium & ab ipso, & a civitate Brixienti, exornatum sit. Postea numi cujusdam, eandem in rem cusi, meminit, ac, duos se duarum Bibliothecarum Catalogos accepisse e Germania, indicat; alterum ab Illustrissimo Comite, *Henrico Bunavia*, cujus præstantiam verbis *Schelbornii*, V. C. prædicat; alterum Vindobonensis Bibliothecæ civiæ antiquæ, a Clariss. *Lambachero*, cujus binæ literæ hic etiam comparent, quibus alteris gratias publice agit Cardinali Amplissimo pro transmissis operibus suis in eandem Bibliothecam; atque simul indicem librorum, quotquot ex antiquis & aliis rarioribus bini ibidem habentur, proponit, rogans, ut seligat ex iis sibi, qui forte in Bibliothecæ suæ desiderentur; alteris idem vehementius etiam, & tanquam beneficium aliquod, ab eodem petit: quam liberalitatem velut scintillam, imperii e majestate profluentem, esse judicat. Extrema denique epistola, in quibus conficiendis tum occupatus sit, indicat, nempe in scribenda epistola ad Professore[m] quendam Vitebergensem, quem triumphi sui, ante victoriam de operibus *Cochlei* caustæ, amicorum suorum judicio, pertaxum iri, auguratur. Sed, *Cel. Kirchmaierum* (hunc enim respici, non dubium est,) victoriæ suæ triumphique pertaxum nondum esse, si scient, qui, quæ postea gesta sint inter utrumque, norunt. Simul, aliquod scriptum, ab homine, Protestantium sacris addicto, profectum, quod sit de amica compositione inter ipsum & *Cel. Formicum*, indicio sibi fuisse, ait, de fructu scriptorum suorum, hoc consilio foras datorum, ut *probaret Romana Eccl[esi]a jugem erga heterodoxos caritatem*. Sed, qua mente, quibusque impulsus causis, Helveticus iste librarius ad Cardinalem scripserit, nunc satis constat. Interim, se in consilio suo perstiturum, profitetur, *quia nunquam desperandum sit, rationibus quibusdam oculis, ut provincia respiciant, & ad sanitatem fidei mortales quamplurimi redeant, cum superet divina clementia mortalium omnium iniquitates, secundum*

Augu.

Augustinum Valerium, in libro, qui inscriptus est: *Cardinalis*. Frontem libri exornant duæ monete, quarum altera *Quirini* imaginem cum inscriptione quadam, ædis cathedralis, ab eo conditæ, memoriæ posteris commendante; altera Bibliothecæ domicilium, cum inscriptione, ejus exstructi meritum conservante, exhibet.

NOVA LITERARIA.

Prodiit nuper Mediolani *Dissertationum variorum illustrium Virorum de Monetis Italia*, quas *Philippus Argelatus*, Bononiensis, collegit, recensuit, auxit, nec non Indicibus locupletissimis exornavit, *Pars IV*, cui quæ singulari Programmate præfatus est *Argelatus*, Vir Clarissimus, hæc sunt:

Cum ad hanc rei nummaria Scriptorum Collectionem, nescio quo fato, manum admovearem eo tempore, quo ad alia majoris momenti, quibus assidue incumbere, cogitarem, nil aliud mensi proposueram, quam ut seriem integram, si fieri potuisset, Nummorum omnium, qui per universam Italiam nostram cusi fuere seculis, media, quam vocant, ætatis, usque ad XVI inclusive, ad eruditissimæ Dissertationis Muratorianæ illustrationem, ac supplementum, continuarem; sed, cognito meo consilio, quod ante Operis editionem proposueram, ut frequenter accidere solet, plures docti Viri, Ludovicus Antonius Muratorius, Apostolus Zenus, Josephus Antonius Saxius, P. Ferdinandus Schiavini, Canonicus Joannes Jacobus Amiadeus, alique, non contenti nummorum figuris, quibusque temporibus, & apud quos Principes, vel Respublicas, cusi fuere, a nostra serie per ætium novisse, nonnulli coram, alii per literas, surgere me ceperunt, ut de illorum valore per varia tempora, & de causis augmenti monetarum, quod in tantam enormitatem in dies ascendit, aliquid addere vellem, ideoque majorem utilitatem legentibus inferrem, & in negotio, quo gravius nullum fortasse ubique locoribus hoc tempora, secundis curis gratiam universorum labore meo conciliarem. Reponebam ego: argumentum hoc, etsi perdifficile, ab aliis pluribus fuisse tractatum Philosophis, Mathematicis, Jurisconsultis, Ratiocinatoribus, ac ipsis denique Negotiatoribus; nam singuli præ ceteris conventis sibi maxime contendunt, summaque

industria proposita fuisse remedia, ne monetarum valor, in posterum sit immutandus, ac frustra; quod malum uni tantum causa tribuant, quando a pluribus sortasse derivatur, atque hinc difficultas remedii proponendi, quod adversus vim causarum omnium juvare possit. Sunt equidem recentiores inter, qui clamant necessarium esse, ne Principes ex jure cudende monetae lucrifaciant, vel Magistros monetarios lucrifacere permittant, ne minimum quidem ultra necessarias expensas, ac omnice pariter erogandas; invidis namque argumentis demonstrarunt, Principibus nihil esse utilitatis ab eo lucro: quicquid enim lucrifecerint, in cudenda moneta, totum & multo amplius ab aerario suo detrahi necesse est, in quod monetae inferuntur, quae sincerum ac genuinum valorem excedant. Afferunt negotiatores non tantum, sed omnes alii, qui ad bonum rei publicae serio cogitant, neque injuria, idem esse, de re monetaria tractari, ac de commercio inflaturando, ob eamque causam, nisi vectigalia saltem ad tempus imminuantur, inutilem esse disceptationem, neque malum reparari posse, quod regnum, rem publicamque, & privatos omnes, trahit in praecipitum. Haec & alia plura, veluti certatim a majoribus nostris observata, quae longum esset recensere, dicebam ego, scripta fuisse ab optimis doctissimisque Viris, plura etiam sanctissimorum Principum providentia sentata fuisse remedia, neque malo tam gravi, immo gravissimo, finem hactenus impostum: nihilo minus nos dolore, ac de inopertum inveniendo esse propemodum desperandum. Sed non acquiescimus amici, & me invitum coegerunt ad hanc etiam rei nummaria partem pro viribus ornandam, collectis selectioribus Dissertationibus de valore monetarum, itaque vel iterum vulgasti, vel nunc primum in lucem editis, non omnibus tamen, quod forsitan optasset eruditissimus Autor libri, nuper impressi, cui titulus: Dell' Origine, e del Commercio della Moneta, e dell' istituzione delle Zecche d'Italia, dalla decadenza dell' Impero fino al Secolo decimo settimo, all' Haja, 1751, 4, quod si facere instituissem, plus quam bis centum Volumina implere debuissem; neque mireris velim: tanta enim est copia librorum in hac materia, quam omnes Europa nationes pertractarunt, ut immo Bibliothecam instruere possis, quod apparebit ab Elenco Autorum, quorum sola nomina, ac titulos eorum Operum, colligi, ac, Deo juvante, in calce

caus nostræ Collectionis recitabo, curiositati tuæ, Lector humanissimus, maximam Toxi partem dicaturus, unde mecum argumentari possis in tanta varietate opinionum, vel absconditas adhuc esse mali causas, vel nondum inventa opportuna remedia, ita ut fateri debeam, verissima esse, quæ doctus Amicus per jocum non semel dixerit, duo a literatis Viris tractata eadem sorte fuisse argumenta per immanem librorum farraginem, de Turcarum scilicet imperio evertendo, ac de monetarum justo valore servando, utrumque infeliciter adeo, ut, dum scribimus, hostes publici sæviant immanius, & sua dominationis fines, frustra nitentibus nobis, latius protulere patiamur. At ad nostra redeamus. Complementum Dissertationis Muratorianæ, quod initio mihi proposueram, facile dedissem, ordinem secutus, quem Vir Clarissimus designaverat, si contentus fuisset numero monetarum, quas ex Variorum Dissertationibus, denuo reculis, iterum ad Muratorianas accedere volui, aliisque pluribus, quarum imagines in lucem publicam nondum venerunt, atque ut ad singulos, qui juverunt labores nostros, debitus honor habeatur, accipe, unde habuimus ea, quæ tibi libenti animo communicamus. Monetarum veterum imagines accepimus nonnullas a Viro Clariss. Josepho Antonio Pinzio in Appendice ad suam eruditissimam Dissertationem de Nummis Ravennatibus, quam in hac nostræ Collectionis Parte IV nunc primum imprimendam humanissimo dedit. Alios plus quam centum numero Italicorum pariter Numismatum, quæ nusquam antea prolata fuerant, ex Museo Vincentii Bellini accepimus; neque minoris momenti sunt alia, quæ a doctissimo Dominico Maria Mannjo subministrata fuere. Amborum tamen, Bellini & Mannii, de re publica literaria bene meritorum hominum, præstantissimas Dissertationes in Parte V Collectionis habebis. Et hæc quidem ad Muratorianæ Dissertationis complementum pertinent. Alia nunc recensere, quæ nostram in potestatem venerunt ad morem potius gerendum Amicis, quam ex proposito voluntatis, neque me tamen penitet doctorum Virorum consilia secutum fuisse; nam in hac etiam Parte bene arrisit fortuna. Meliora enim, tibi que gratiora, sperare non poteram, quam quæ ultro contulit celeberrimus præstantissimusque Vir, Antonius Franciscus Gorius, diligentia sua et ænebris eruta: Joannis Villanii scilicet, Historiographi Florenti-

ni, cujus nomen satis proferre fueris ad commendationem, Tra-
 ctatum nempe de Floreni aurei origine, præstantia, & valore, ad
 quem in hanc usque diem nemo, quod sciam, appellavit; Claudii
 Boissinii, Cancellaris Florentini, ejusdem argumenti librum alte-
 rum; quibus profecto monumentis, nisi lux, quam caligantes opta-
 mus, hodie appareat, nescio, unde sperare possimus. Quid dicam de
 Lectione Academica celeberrimi Bernardi Davanzati de Moneta,
 quam, ab ipsius autographo in integrum restitutam, una cum ejus-
 dem, & Antonii Mariz Salvini, annotationibus, imprimendam, ut
 factum est in hoc Tomo, humanissime subministravit? His omni-
 bus Clariss. Gorius præfixit Epistolam suam ad me, summa cum be-
 nignitate scriptam, qualem ab hominis doctissimo, & antiquitatis
 peritia nemini secundo, poteram expectare. Coronidis tandem lo-
 co Excerpta duæ ex forensibus Dissertationibus, quas Vota nuncu-
 pare solent Jurisconsulti, Francisci nempe Fabrini, atque Antonii
 Graffioni, de valore Floreni aurei, qua impressa volui; lucem
 namque aliquam prioribus documentis afferre posse in tui com-
 modum, putavi. Habes tandem in hoc Tomo Gasparis Scaruffi
 Aletinonphum, una cum Considerationibus & Notis Bernardi Pra-
 tisfolii: opus quidem perutile, ac raritate sua dignissimum, ut re-
 cuderetur, quod optare se, monuit Auctor eruditissimus in suo libro,
 cujus titulum jam supra dedimus, sed in eam ego sententiam ire
 non poteram, quod extra chorum evagari nolle, & libri moles
 partem maximam prioris Tomi erat occupatura, tanti tamen fa-
 cio consilia celebratorum Virorum, quos inter eminet acutissimus
 Auctor, ut vinci me tandem sim passus; maximo quod Scaruffus
 & Pratisfolius, Rbergenses, primi fortasse fuerint, saltem inter
 nostrates, qui tabulas ponderis & valoris monetarum auri &
 argenti legentium oculis supposuerunt, quo facilius vitia, suis
 etiam temporibus in re monetaria crassantia, notari possent, ac fa-
 cile propulsari. In iis vero comparandis hoc etiam emolumentum fe-
 ci ob amicam operam eruditi Viri, Abbatis Peregrini Salandri, qui
 Pratisfolii autographum ipsam aetate Auctoris jam prelo paratum
 transmisit, quo præsidio correctior, quam antea, & nonnullis etiam
 in locis auctior, prodire possit; ita quo gaudeo, me gratiam initurum
 apud commendatissimum Autorem libri superius nominati, simul-
 que

que placere posse ornatissimo Viro, Horatio Blanco, Pratori nostro, quocum de literariis hifce laboribus meis conferre soles quam utiliter; is enim in altera, quam propositam habes, Epistola de re nummaria pauca, sed qua eruditioni sua respondent, familiariter scripsit. In calce tandem hujus quartæ Partis meæ Collectionis libenti animo nonnullis veteribus monumentis de re nummaria patria mea carissima locum dedi, quorum præstantiam vel a solo titulorum elenco æstimabis; ob eumque rem, Lector humanissime, non mihi tantum, sed & civibus iis, qui ex vetusto Archivo nostro ad primitus extraxere, gratiam te habiturum esse, non dubito. Hifce omnibus prænarratis, monitum te volo, me, aliis gravioribus curis occupatum, nullam aliam Partem, quam quintam, qua sub prelo jam est, additurum; nam, si similia conquirere vellem ulterius, res in infinitum excurreret, ab ea vero componenda temperare non poteram, quod cura literatissimi Viri, cui multis nominibus plurimum debeo, Clariff. Geminiani Montenarii, Opus integrum edendum habui. Et si enim partem aliquam emisserim, qualem tunc temporis nactus fueram, celebratissimi Viri memoriam honore debito fraudare, scrupulus erat, immo Collectionem hanc pretiosioris gemma desitutæ relinquere. Opus enim istud, meo quidem judicio, iustar est omnium, & si Montenarius ad remedium præstandum non profuerit, ceterorum læctioni profecto parcendum. Tandem, ut aliquando calamum deponam, alia molesta nimis est causa ingravescentis ætatis, ob quam animo non satis vires respondeant, proptereaque me felicem ac beatum reputabo, si, qua sub prelo sunt, vel qua designavi, ad calcem perducere possim. Tu hæc interim gratanter accipe, & vale. Dabam Mediolani, die 8 Novembris A. 1752.

Elencus Dissertationum hic est: Josephi Antonii Pincii Appendix ad sui ipsius Dissertationem de Nummis Ravenatibus, nunquam antea edita; præstantissimi Viri, Joannis Villanii, Historiographi Florentini, cudenda moneta cum Gerardo Gentili Præpositi, de Aurci Florentini Florentini origine, præstantia, & valore per varias temporum vices, cum signis, & emblematis, que in ipsis inspiciebantur, ex Codice autographo, nunc primum in lucem edito. Præfigitur Tabula nummaria Musci Victorii, cum ejusdem Præfatione; de valore Florenti aurci Florentini Com-

Commentarius, Autore Claudio Boissinio, Montis Communis Florentia Cancellario qui ex Codice autographo prima vice in publicum profertur; Excerpta ex Voto Florentini Auroi Legati J. U. C. Francisci Fabrini, supremi Magistratus Cancellarii, nec non ex annua praestationis Florenorum Aureorum Disceptatione juridica J. C. Antonii Graffioni; Clariff. Viri, Bernardi Davanzati, Florentini, Lectio Academica de Monetis, post alias editiones, nunc primum ex Codice, manu ipsius Autoris conscripto, auctior, & emendatior in lucem emittitur, una cum ejusdem Davanzati, & Antonii Mariz Salvini, annotationibus, nusquam visis; Ἀλιθινόφως, seu Alitinoophus, Gaspari Scaroffi, Rbergienfr. opus ad rem monetariam perutile, denuo recusum, & a mendis expurgatum, una cum Bernardini Praticolii, item Rbergienfr. in eundem Alitinoophum Considerationibus & Notis, nunc ab ipsius autographo correctiores publici juris factae; Antiqua Monumenta, ad rem monetariam Bononiensem spectantia, ex vetustissimo ejusdem urbis Archivo depremta, & nunc primum in lucem prolata; nempe: 1) Privilegium, Bononiensibus concessum per Henricum VI, Romanorum Imperatorem, pro recudenda moneta, datum Bononia 3 Idus Februarii anni 1191; 2) Formula Juramenti, per Conductores officinae monetariae Bononiensis tradendi, pro anno 1219; 3) Provisio Communis Bononiensis de anno 1398 pro recudenda moneta; 4) Provisio cum Capitulis Locationis Regiminum Bononia super facto Cecha monetarum Bononiensium, A. 1464 die 4 Aprilis tempore Domini Pii Papa secundi; 5) Documenta varia circa Monetarum valorem, & cursum, ex pluribus Actis depremta, quorum coronide Decretum celeberrimi Cardinalis Palzoti, datum A. 1581, pro quantitate pecuniae pro Missis celebrandis solvenda exhibetur; 6) Discursus de Moneta, cusa in Cecha Bononiensi, & de modo solvendi debita antiqua cum monetis novis majoris valoris pro ipsarum augmentatione. Claudis hoc Volumen Index generalis rerum, & nominum.

Mense Aprilis Nov. Actorum hujus Anni pag. 240 lin. 12 pro Periegetem exscriptum est Evergetem; quem errorem nemo paulo humanior nobis facile ipsis tribuerit, aut dignum judicaverit, quem publice nobis, & tanquam inauditum scelus, objiciat.

No. IX.

NOVA ACTA, ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno MDCCLIII.

DACTYLIOTHECA, SEU GEMMÆ ANTI-
QUÆ ANTONII MARIE ZANETTI, HIE-
RONYMI F. ANTI. FRANCISCUS GORIUS,
Notis Latinis illustravit. Italice eas Notas redidit

HIERONYMUS FRANCISCUS

ZANETTIUS; ALE-

XANDRI F.

Venetiis, sumptibus Autoris, 1750, fol.

Alph. 1. plag. 21, cum Tabb. 22. 30.

Augustæ Suecorum Regiæ hunc thesaurum Illustris Zanetti-
cius sacrum esse voluit, præmissa ei epistola, quæ tum laudes
Regiæ extollit, tum gemmarum apud præcos Romanos fa-
ta paucis enarrat. In Præfatione possessor consilium expo-
nit suum, nosque docet, se ipsum illas, quæ hic conspiciun-
tur, gemmas diligentissime delineasse, delineatas a peritissimis
chalcographis ad archetyporum fidem æri incidendas curasse,
incisas autem perquam diligenter non semel contulisse, non-
nunquam etiam emendasse. Notas *A. F. Gorii* doctissimas ab
Hieronymo Zanettio, consobrino suo, vernaculo sermone red-
di, hancque versionem textui Latino e regione opponi, iussit.
Omnem se dedisse operam confirmat, ut ne quædam irrepe-
rent gemmæ, quæ non essent selectissimæ, optimorum artifi-
cum, tum antiquorum, tum etiam recentiorum Seculi XV,

Ccc

qui

qui illos non raro æquarunt. Plerique Achatii insculperunt. Illorum, qui noti sunt, quique huc pertinent, artificum hæc allegantur nomina: *Aspafus, Nic. Avantius, Alex. Casartus, Dioscorides, Eubodus, Horus, Marmitta, Onesas, Pyrgoteles, Scopas, Teucrus, Valerius Vicentinus de Bolt.* Multarum gemmarum dono datæ fuerunt *Zanettio*, præcipue ab *Ant. Bertolio, & a Wenceslao de Liechtenstein.* Alias hinc inde coemit ab hæredibus *Zach. Sagredi, Principis Eugentii, &* aliis. Immista gemmis alia quædam antiquitatis monumenta reperiuntur, ut postea videbimus. *Gorius* talem se probat, qualem ex *Museo Florentino* cognitum habemus. Id præcipue efficere studet, ut Autorum verbis suæ gemmarum interpretationi fidem faciat. Nec tamen ipsas gemmas vidit. *Gorius*: alias plura forsan accuratius annotasset. *Alexandrum* illum *Magnum* prima exhibet gemma: temporum enim ordinem in hac collectione servatam videmus. Huic alia jungitur, opus egregium *Nic. Avanti.* Monstrat hæc gemma non *Minervam*, ut plerique sentiunt; nec *Herculem*, ut alii putant; sed *Achillem* armatum, ad quem maternum genus *Alexander* referebat. Idem de aliis quoque, tum gemmis, tum etiam numis, iudicium ferto, Lector, ubi caput galeatum, *Alexandrum* alias referens, conspicitur. *Phocionem* in *Tabula IV* excipit illustre illud *Horatii Cocltis* facinus. Hoc uno peccat gemmarius, quod pontem sublicium fingit lapideum, non, ut, debebat, ligneum. Sequuntur in serie gemmarum *Julius Casar, Hercules juvenis, M. Agrippa, Luc. Casar, & Agrippina Germanici*, ut fertur. Hanc excipiunt *Tit. Claudius Casar, & Agrippina*, ejus uxor. Sequuntur *Nero Claudius, Galba, Titus Casar.* Hic ubi occurrit, Noster occasionem inde arripit, Imperatoris *Francisci*, quem Deus fervet, laudes prædicandi, eumque cum *Tito* comparandi. Post *Juliam Titi, & Domitianum, Domitia, Domitiani* uxoris, caput e marmore Pario effictum apparet. Post *Matidiam, Matidia* Augustæ filiam, oculis se nostris conspicienda præbent *Hadriani Casaris, & Sabina* Augustæ, jugata capita, & quidem, quod pretium auget, exstanti opere. *Tabula XXI Sabina,*

Una, ut videtur, bustam, e marmore Pario effictam, conspicimus. *Antinous*, heros, famosum *Hadriani* delictum, Achatii nigro colore micantissimo est insculptus, sed ita, ut omnem fidem & descriptionis laborem superet, & inter omnes imagines, quæ artis portenta censentur, principem locum mereatur. Sequuntur *Faustina* Augusta, *L. Elvius Verus* *Cæsar*, *Commodus*, pelle leonina indutus, *Caracalla*, *Antoninus Geta*, *P. Licinius Valerianus*, Magnæ Deum Matris pompa. *Tabula XXX* exhibet *Jovem*, peculiari capitis ornamento insignem, quod nempe anatum breve vasculum filicatum refert. Putat *Gorius*, antiquum artificem, ut a consueta calathorum forma recederet, hunc pressiorem breviorumque calathum excogitasse, ut innueret, beneficium donorumque suorum liberale Numen esse. Sequitur *Jovis* aliud caput cum quatuor in fronte characteribus, seu literis, quas initia nominum ejus referre putat Noster. *Jupiter Serapis*. *Tab. XXXII* notatum est dignissimum. Modiolum capiti impositum, felicitatis symbolum, gerit, nuda superiore corporis parte, velata inferiore pallio, quod sinistro humero retro recidit. *Læva* sceptro, sive haste, innixa, dextra pateram, sacrificantium ritu tenet. Sedet in pulcherrimo throno. Pone ejus pedes (& quod notandum, crepidatos,) adstat ipsi consecrata aquila. Throno non cernitur subjectum *συνκαθίδιον*, seu scabellum, sed pulvillus. Hujus talem usum multo esse antiquiorem, quam *Phil. Buonarrotius* censuit, ex hoc insigni monumento *Gorius* adstruit. *Tabula XXXIII* unum ex gigantibus ostendit, utraque manu scuto armatum, hasta etiam, & bellæ immanis spolio, terribilem. *Tabula XXXIV* *Europa* raptus exhibitur, cum *Cupidine* per aera volitante, & iter veluti monstrante, item ad cælum tendente palmas marino quodam Deo, raptamque puellam veloti miserante. Sequuntur *Leenam* religatam tenentes quatuor *Cupidines*, *Minerva* salutifera, tum & *Ægyptia*, *Apollo* cytharædus cum tripode & corûna, *Parnassus* cum *Apolline* & *Musis*, *Bacchus* stans, idem cum hederacea corona & nebride, *Silenus* poplo pectus & humeros vestitus, larva *Silenti* cum nomine calatoris *Hori*, antea incogniti, *Silenti*

leni ebris imago. *Fantus* nudus tres, *Baccha*, *Bacchantis* gradient, *Herculis* caput fucei plenum, *Hercules* Musagetes, cytharam temperans. *Tabula LII* *Herculis* caput antiquum argenteum refert, exstanti cœlatura, quod ejusdem Dei argenteum ornasse scyphum, Noster suspicatur. Caput hoc excipiat *Hercules* cum *Iole* pudibunda, *Omphale*, *Galatea* pompa, *Triton*, vehens nympham, & *Hermaphroditus*. Hæc ultima gemma pretio vincit reliquas omnes, in *Zanettiana* Dactylitheca recondita. A *Dioscorida* amethysto insculptus *Hermaphroditus* conspicitur, ambiguum faciem, & corpus utroque sexu præditum, præferens, ex *Mercurio* & *Venere* compositum numen. Jacet prope arboris umbram. Coma capitia concinne comta est. Dextrum brachium armilla ornatur, quod, veluti nimia lassitudine pressum, aliger puellus aliquantum allevare conatur, dum interim agitato stabello ventum faciens, refrigerare blando studet ministerio. Quo citius in oculos descendat dulcis formosus, alii duo *Cupidines* aures ejus demulcent, alter fidibus canens, alter fistula. Nunc sequuntur *Medusa*, *Gorgonis* caput, *Persæus*, pileolo Phrygio ornatus, binæ Horæ cum papilionis alis, *Victoria*, eadem bigam regens. *Tabula LXIV* mulier stans conspicitur, sinistro pede globum calcans, dextra scuticam attollens, dum anguem super aram ignitam tenet, quæ aliis explicanda feliciter Noster relinquit. *Hygia* sacrum referre putantur. Adest nunc tigris, in hoc genere, inquit *Autor*, toto orbe unicum opus anaglyphum. Artifex nativis lapidis (*Moco*) maculis tam bene usus est, ut maculas ipsas tigris exprimens, aliorum opificum conatus longe superaverit. Seriem gemmarum claudunt leo, taurum prosterbens, Delphinum par, monstrum ebimæricum, persona scenica, gladiator, rudem ostentans, Indus, *Ethiops* servus, *Ethiops* serva, & binæ feminæ incognitæ. *Tabula LXXVI*, & tres sequentes, lucernæ antiquæ marmoreæ quatuor facies monstrant: ultima vero *Tabula* aureum exhibet numisma, quod *virtutis premium* esse voluit, & *Zanattio*, multis & magnis muneribus dignissimo, dono dedit *Christianus*, Danorum Rex nunquam satis laudandus. Additi sunt Indices Gemmarum, & Autorum.

FASTI

EASTI ATTICI, IN: QUIBUS: ARCHONTUM ATTICENSIUM series, Philosophorum, aliorumque illustrium Virorum, atas, atque precipua Atticæ Historia: capita, per Olympicos annos disposita, describuntur, novisque observationibus illustrantur; Autore: EDUARDO CORSINO, Clex. Reg. Scholarum piarum, in Pisana Academia Philosophiæ Professore.

Tomus. III.

Florentiæ, 1751, 4.

Alph. 2

Non eget iterata commendatione studium, quod in illis strandis rebus antiquis Atticis industria Clariss. *Corsini* collocat; non eget novis laudibus. *Tomus* hujus Operis *tertius*, post illas, quæ geminis ejus fratribus abunde & ex merito his in *Novis Actis. A. 1751. Mense Aprili pag. 200 seq.* tributæ fuerunt, & quæ *quartam* quoque, hoc est, postremum, manent, laud. dubie reliquis futurum simillimum. Orditur autem hoc dærum *Tomus* ipsam *Fastorum* opus, cui recte percipiendo præmissi fuerunt duo superiores *Tomi*, velut introductio. In illis multa traduntur de ritibus Atheniensium, de eorum magistratibus, tribubus, gymnasiis, numis, ceteraque civili institutione. In hoc autem ipsos Archontes Atticos Eponymos, quotquot singulis annis & reipublicæ præfuerunt, & anno quisque suo nomen de se dederunt, ad ductum Olympiadum, a prima inde usque ad centesimam recenset. De reliquis, quæ ad indicem hunc chronologicum majoris & utilitatis, & venustatis, gratia accedunt, paulo post amplius dicitur. Ne quid autem integræ expositioni de magistratibus, quotquot Athenas a principio inde rexerunt, desset, exhibet finis Prolegomenorum, a quibus hic *Tomus* auspiciatur, seriem Regum primo Atticorum, deinde Archontum quoque perpetuorum, & tandem decennialium. Absolvuntur ea, quæ diximus, Prolegomena *quinque Capitibus*, & usum necessitatemque fastorum Atticorum, & modum, demonstrantibus, quo usus in illis concinnandis

Ccc 3

Autor:

Autor fuit, & rationes diversarum epocharum, periodi *Juliane* puta, & annorum, ab Urbe condita ductorum, quos cum Olympiadibus hi Fasti magne cum Lectorum commodo ubique comparant. Primus quidem non est *Corfinus* hoc studium ingressus. Duces enim habuit in paucis præcipuos, *Sæligerum*, *Meursum*, & *Dodwellum*. Sed illi quidem contigit, quod usu venire solet his, qui primi scientiæ alicujus aditum referant, & viam sternunt. *Dodwelli* opus egregie Nostro profuit; intra terminos tamen belli Peloponnesiaci continetur, & narrationes *Tbucydidis* atque *Xenophontis* æquat atque persequitur, minutum curriculum, ad amplissima Olympiadum spatia. Est præterea, ex Nostri sententia, ubi acerrimi viri judicii & morosæ accuratationis pravis, quæ animum ejus infecerant, opinionibus in illis suis quantavis laudè dignis Annalibus indulget, quo rerum & veritas violatur, & lux offuscat. In *Meurso* idem Noster, quod omnes, reprehendit. Incomparabilem futurum fuisse illum virum & vix relictarum alii, quod addat, quod emendet, si a limato judicio & maturatis fortibus suis, quam a sæcundo ingenio, inclarescere maluisset, paremque diligentiam curam, & sagacitatem, cum ad reliqua doctrinæ suæ monumenta, tum ad librum de Archontibus Atticis præcipue, attulisset. Verum negata sunt uni bona omnia, &, perfici ullaquam rem uno primo impetu, rerum fors vix patitur. Proficinus & sapimus damnis atque erroribus vetustiorum juniores, ipsi forte absque illorum ductu vix eo, quo illi adscenderunt, emerfuri. Denique prodierunt post *Meurfi* ætatem e terræ visceribus monumenta præclara bene multa, absque quibus in hoc genere perfectum quid quisquis aut sperat, aut flagitat, frustra est. Est in his insigne marmor, Oxoniense dictum, sunt ea, quæ *Sponius* & *Wheelerus*, quæ *Cbisbullus*, quæ ipse *Corfinus*, in lucem producerunt, & cupidi antiquæ supellectilis peregrinatores afferere literis in dies pergunt. Præstabant igitur hæc monumenta Nostro, præstabant ipsi veteres *Meurso* tractati Autores, sed diligentius inspecti & expensi, quod ad ejus de Archontibus libros adderet, quod demeret, quod reformaret. Usuum hujus

opc-

operæ necessitatemque quamvis recte *Corfinius* existimaverit brevissimis exponendam Lectori esse; nolumus tamen, ut in re luculenta, & in dubium nunquam vocata, idem facere. Quid porro promittat in his Fastis Autor, & quem in illis texendis morem tenuerit, in eo est *Caput secundum* Prolegomenorum, ut doceat. Abunde ipsum promissis satisfecisse, & ipsa operis inspectio, & nota viri sedulitas atque eruditio, persuadent. Primo igitur loco ponit Olympiadem, quo se quæque ordine excipiunt; apponit anrum cuique congruum Periodi *Juliana*, tam ab U. C., porro qui stadio identidem vicerit, quod testimonio Autorum in medium allatis evincit, qui deinceps quævis cujusque Olympiadis anno Archon Athenis, Romæ aut Rex, aut Consul, aut Dictator, aut Decemvir, prout tempora ferebant, fuerit. Hæc Romana, ut aliena, levi brachio attingit, indicandæ tantum connexioni rerum Græcarum cum Romanis, & temporum paritati. Victores Olympici cujusque stadii e quibus didicit Autoribus, illorum excitat testimonia; addit eos quoque, qui palmam alio certaminis genere meruisse quæque Olympiade perhibentur. Quoties nova certaminum genera in usum admissa fuerint, significat. Res etiam a reliquis Græcis gestas, easque illustriores, commemorat, Atticis maxime intentus, quas vel ipsas magis chronologice, quam historice, tractat. In historia Græcorum literaria, id est, in definiendis ætatibus Philosophorum, Oratorum, & Poetarum, quos Græcia præceteris claros tulit, aliquantum sibi Noster indulgit, quod eam partem neglectam nonnihil crederet, aut deprehendisset. Excurrere ipsum passim iussit res præsens in virorum illustrium memorias, etiam si a Græcis alienorum, ut *Cyri*, *Cressi*, *Darii*, *Xerxis*, *Dionysii* Syracusani, *Alexandri M.* Quare tandem in æra Romana *Varronem* sequi, quam alios Autores, ab illo diversos, maluerit, *Capite tertio & quarto Prolegomenorum* exponit.

Ipsos jam *Fastos* strictim illustratum imus. E quibus si rationes temporum intricatiores, & quibus copiosiore expositione opus est, repetere cavemus, (scatet enim illis hoc opus, ut par erat.)

erat,) credant, velimus, lectores, in eo nos & ipsorum, & instituti nostri, quod brevitatem exigit, rationem habere. Animus non est, nisi gustum operis dare, e quo totum aestimetur. Unum adhuc monere Lectorem fas est, quod vel ultro patet, *Corfinum* oblatam occasionem, Autores veteres aut emendandi corruptos, aut male perceptos vindicandi, non praetermittere. Cujus exemplum praeclarum hoc ipsum est, quod primo loco afferemus. *Pag. 56* refert ad annum Olymp. XXXV. primum *Thaletis* Milesii ortum, eaque occasione locum *Diogenis Laertii*, ab interpretibus immerito vexatum, vindicat. *Thaletem*, ait laudatus Autor, patria Phoenice relicta, Miletum commigrasse, & ibi sedes fixisse, civibus adscriptum. Ἐπολιτογραφήθη ἐν Μιλήτῳ ὅτε ἦλθε σὺν Νηλεῶ ἰκπεσόντι Φοινίκης, adscriptus fuit *Mileti* civibus, illuc aelatus cum *Nileo*, *Phoenicia* expulso. Viri docti, quod de illo solo *Nileo* cogitarent, *Codri* filio, qui annis 350 ante primam Olympiadem ex Attica coloniam in Aegiam traduxit, in id contulerunt omnes, ut locum *Laertii* vitii suspectum haberent, variisque modis tentarent. *Casaubonus* quidem, ἰκπεσὼν ut resingeretur, suadebat; *Palmecius* autem & *Menaegius*, ut τῆς Ἀττικῆς. Verum demonstrat Noster ex temporum rationibus, *Laertium* de alio *Nileo* cogitasse, Phoenice quodam, de illo Attico non potuisse, quippe qui *Thaletis* emigratione quatuor Seculis & ultra fuerit antiquior. *Pag. 72* sollicite locum *Platonis* examinat, & astus componere studet, quos ille in viros doctos dedit. Perhibet nempe *Suidas*, *Epimenidem* Olympiade XLIV Creta Athenas venisse, urbem a piaculo Cylonio expiatam. Alii aliis attribuunt illum casum annis, omnes tamen intra XLIII & XLVII consistunt, praeter unum *Platonem*, qui omnium antiquissimus, ipsisque & temporibus, & rei, ut in patria gestae, maxime, affinis, theologum illum Athenas venisse, asseverat, decimo ante Persicas clades anno. Ἐλθὼν πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα ἔτησι πρότερον παρ' ἡμᾶς, verba ejus sunt. Interpretes cum dictionis πρὸ τῶν Περσικῶν ambiguo, tum immensi temporum discrimine, perplexi, (intercedunt enim 120 anni & ultra) varias *Platonem*
cum

cum aliis conciliandi rationes excogitarunt. Fuerunt, qui τὰ *Περσικά* de pugna Salaminia interpretarentur; alii, qui de Marathonica, quibuscum Noster facit. Fuerunt porro, qui, hoc emendatione, crederent, egere, alii, qui geminos *Epimenides*, tandem, qui geminum ejusdem *Epimenidis* Athenas adventum. Et in his Noster est, existimans, recte & *Suidam* ceterosque, & *Platonem* quoque, tradidisse, sed illos quidem de prima *Epimenidis* illustratione loqui, qua Cydonium piaculum Athenis avertit; hunc autem de alia esse accipiendum, qua jussu *Apollinis* Delphici urbem, sæva peste attritam, purgaverit decem annis ante pugnam Marathoniam. Neque officere temporum vastam intercapedinem, quando quidem, *Epimenidem* ad sesquiseculum produxisse ætatem; multi tradant, aliqui etiam ad tria integra secula. Cujus rei argumentum id quoque non contemnendum esse, quod 57 annos dormiendo consumisisse dicatur. Pag. 92 sub judicium vocatur hic *Julii Africani* locus: Ἀρχίον Φιγαλέως τὸ τρίτον καὶ πρῶτον παγκράτιον φιλαθείς ἀπέθανε, καὶ νεκρὸς ἐπέφθη, Φθάσαιλος ἀπέπαυσα τὴ ἀγλαωνιστῆ, κλωμενὴ αὐτῷ τὴ ποδὸς ὑπ' ἐκείνη. *Arichion Phigalensis tertium pancratio victor interiit, mortuusque coronatus est, cum jam præ dolore adversarius ejus defecisset, cui ab illo pes diffractus fuerat.* Negotium in his facit verbum *Φιλαθείς*, aut *Φιλοθείς*, ut *Eusebius* habet, quod *Scaliger* crederat significare, evulsam ab adversario comam omnem *Arichioni* fuisse, unde natus immanis dolor, cui ferendo non par ille animam reddiderit. Sed, incommodam & improbabilem hanc esse interpretationem, liquet, & haud improbabilem *Confini* emendationem *Φιμουθείς, suffocatus.* Sane *Φιμῶν* est ore compresso meatum spiritus concludere, & suffragatur *Hesychius*, qui *Φιμοί, δεσμεύω, ἐμφράττω. ἄγχεα, ἐπισομιζέω.* Quid si vero aut *Φαλοθείς*, aut *Φαλοδαθείς*, restitutum eamus, dicamusque, *Φαλίξεν*, aut *Φαλιθῶν*, fuisse verbum palæstræ proprium, quo significaverint gymnastæ corporis artificiosum illum motum, quo alter utrumque brachium cervicibus paris instar *Φαλίθων*, forficum, aut capreolorum,

vites implicantium, circumstringit & innodat, eoque alterum comprimit & suffocat. Sane *Ψαλίδης* & forficem, & capreolos vitium, notant. Habet porro *Eusebius* ad annum tertium Olympiadis LIV hæc: *Πρωίσρατος Ἀθηναίων ἐτυράννησε καὶ εἰς Ἰταλίαν παρήλθε*, quod *Hieronymus* fideliter reddit: *Pisistratus, Atheniensium tyrannus, in Italiam transgreditur. Pisistratum* in Italiam trajecisse, nullus veterum tradidit, dubioque caret, id ab eo, tyranno quidem, factum non fuisse; proptereaque locum vitio laborare. *Geminus* proponit *Corfinus* emendandi viam, utrumque pariter doctam & ingeniosam, & eodem pæne redeuntem; aut *εἰς Ὀρχαλίαν* scribendum esse, aut *εἰς Ἰταλίαν*. Ambæ sunt urbes Eubœæ, quam in insulam *Pisistratum* se recepisse, patria ejectum, aliunde constat. Italicæ urbis meminit *Antigenus Carysius*, quem, civem & indigenam Eubœæ, in isto nomine falsum non fuisse, credibile est. Scita est observatio, quam *pag. 112* exhibet ad errorem haud facile venia dignum *Diogenis Laertii*, qui, *Anaximenum, Euriprati* filium, Milesium, Philosophum non incelebrem, Olympiade LXIII natum, & circa *ἄλωσιν Σάρδων* obiisse, perhibet. Quæ non consistunt. Nam, sive captus a *Cyro* Sardes, dominante *Crafo*, intelligat, sive ab Ionibus & Atheniensibus captus, & exullas: illud quidem si statuas, necesse sit, virum citius vitæ finem, quam ortum, invenisse: *Cyrus* enim Olymp. LIX Sardes cepit; hoc autem si optes, nihilo plus effeceris, quam eandem Olympiadem & dedisse virum & sustulisse, quem tamen adhuc Olympiade LXXV in vivis fuisse constat. Humani ergo quid passum suspicatur *Corfinus Laertium*, errore oculorum. Cum enim *Apollodori* Chronicon coram se haberet, in quo & *Anaximandri* obitus, & ortus *Anaximenis*, eadem notatus Olympiade fuerit, illum, factis saltu ab illo ad hunc, quæ illius erant, huic tribuisse, & notitias confudisse. Ad annum quartum Olympiadis LX hæc habet *Eusebius*: *Φωκουλίδης καὶ Ξενοφάνης Φωκικὸς τραγῳδοποιὸς ἠγνώριστο. Φρακλίδης ἔ Xenophanes Physicus, Tragediarum scriptor, clarebat. Xenophanem* Tragedias scripsisse, præter hunc locum, nullus veterum tradit.

tradit. Non igitur erit porro, qui de probitate emendationis, quam *Corsinus pag. 116* proponit, dubitet. Postquam enim demonstravit e *Suida* & aliis, *Thespin* circa illa tempora Tragedias edere coepisse, asserat, *Eusebii* Codices hiulcos esse; & post vocem *Φυσικῶς* ingerendas esse has duas, καὶ Θίστικ. *Pag. 138* demonstrat, *Empedoclem* illum, qui Olympiade LXXI factus victor, bovem, quod *Pythagora* assecla esset, non vivum, sed thure, melle, aliisque incruentis & non animalis, confectum, immolasse fertur, non fuisse celebrem illum Philosophum Physicum, ut qui tum temporis annum ætatis octavum egerit, sed ejus avum cognominem, quem in verba *Pythagora* jurasse, nihil ob stare, quo minus credatur. *Pag. 220* insignem indicat errorem *Pausaniae*, interpretibus dissimulatum. *Eliac. Lib. I Cap. 11* ait ille: ἐ γάρ πω τὰ ἐκ τῶν παιδῶν ἐπὶ ἡλίας ἤδη καθεστῆκει τῷ Φιδίῳ, *ætate Phidie nondum in usum introducta fuerant* (in ludis Olympicis) *puerorum certamina*. Oblitus sui, eorumque, quæ paulo ante tradiderat, & in continentâ subjicit, exaravit illa *Pausanias*, ut qui modo dixerat, Olympiade XXXVII pueros ad certamina cursus & luctæ, & Olymp. XLI ad pugilatus quoque, admissos fuisse; & paucis interjectis, aliquem *Panærcen* nominat, qui ἀνέλατο τὴν ἐν παισὶν πάλην νίκην Ὀλυμπιάδι ἐκείνῃ πρὸς τοὺς ἑγδοήκοντα, *luctæ in pueris victoriam Olymp. LXXXVI reportavit*. *Jovis Olympii* status, pulcherrimum *Phidie* opus, post Olymp. LXXXVI elaborata & dedicata fuit. Si ergo *Pausaniae* verbis autoritas & fides constare debet, aliter statui nequit, quam non de omni genere puerilis certaminis, sed de solo pancratio puerili, eum significare voluisse, quod, ipso teste, Olymp. CXLV ad Olympicos ludos fuit. Pariter *Diodori Siculi* errorem *pag. 250* reprehendit, qui *Lib. XIII Cap. 8*, Decelicum bellum, cujus initium anno tertio Olympiadis XCI attribuit, duodecim annis integra continuatum, perhibet, contradicente cum *Isocrate*, qui decennale bellum illud appellat, tum ipso *Diadorea* historię processu. Alias enim bellum ultra victas captasque a *Lysandro* Athenas, pæcinque & fœdera cum Atheniensibus & Spar-

tanis constituta, biennio perseverasset, quod ab omnium scriptorum, & ipsius *Siculi*, traditione abhorret. *Δέκα* igitur, asseverat Noster, in ejus citato loco voci *δωδέκα* substituendum esse. Graviter quoque lapsus, ostendit pag. 259, *Plutarchum* in eo, quod *Sympos. Lib. VIII Quest. 1*, illo anno, qui *Euripidi* Poetæ fatalis, *Dionysum* seniore, Syracusarum tyrannum, adspexisse primam lucem, perhibet. Annum enim illum *Dionysio* non vitæ, sed imperii, natalem fuisse, videt Noster; simulque *Justini* locum corrigit *Lib. V Cap. 4*, pro voce *exilio* reponens *exordio*, id est, initio tyrannidis, seu supremæ potestatis. Locus hic est: *Insignis hic annus & expugnatione Athenarum* (viribus & fortunæ *Lysandri* Spartani cedentium), *& morte Darii, Regis Persarum, & exilio Dionysii, Siciliae tyranni, fuit.* Pag. 276 Scholiasten *Euripidis* castigat, qui novatum literarum, & novi scribendi generis, usum prætura *Euclidis* Archontis, id est, Olymp. XCIV anno secundo, recentiore ideo facit, quod novum illud scribendi genus τὰ πρῶτ' *Ευκλείδην γραμμάτια* soleat appellari. In uso enim illud non fuisse tum, cum *Euclides* ad præturam accederet, et fuisse decedente eo, rectiusque literariam illam reformationem atque accessionem *Euclidis*, quam nisi alii, tribui, ut homini docto literarumque amanti, & locupletis Bibliothecæ conditori, novarum quoque legum, & aliorum institutorum insigniam, autori. Finem recensione nostræ faciemus elegantis observatione, quam ipse *Tomii* hujus præstat finis pag. 304. *Laertii Diogenis* locum ibi explicat Autor, ab interpretibus parum intellectum. *Pollex* ibi dicitur, Lacedæmoniorum navarchus, ἐν Ἑλίῃ καὶ ἀποκίωθῆναι, τῷ δαίμονι κερίαστος αὐτῷ διὰ τὸν Φιλόσοφον, in Helice undis merfus, numine in ipsum factam *Platoni* injuriam vindicante, quem a *Dionysio* tyranno perimendum nactus, mancipii loco vendiderat. *Aldrovandus* ἐν Ἑλίῃ interpretatus fuerat in *vortice*. Rectius quidem *Menagius* viderat, urbis id nomen esse, casus autem, ad quem respicit ea narratio, ipsum latuerat. Non enim *Pollex* ab hostibus captus, & mari merfus, quod ille vult, sed illa lamentabili & subito tempestate exstinctus fuit, quæ biennio ante

ante Leuctricam pugnam, urbem procul a litore, in media parte continenti, sitam de nocte oppressit, penitusque sustulit.

D. JO. JACOBI MASCOVII DE JURE FEUDORUM, in Imperio Romano-Germanico, Liber.

Lipsiæ, apud Bernh. Christoph. Breitkopffium, 1753, 8.
 Plag. 19 $\frac{1}{2}$.

Late per Jus publicum, & privatum, valet Feudalis disciplina, præcipue in Imperio Romano-Germanico. Multa in ea, recentiori ævo, certius constituta, multa a viris doctis nova luce collustrata sunt. Vicissim haud pauca, ex prisca moribus, ipsò temporum ingenio, mutata sunt. Variæ quoque in scenam productæ hypotheses, de quibus tuto judicari non potest, nisi perspecta universæ disciplinæ ratio. Eo gratior in publicum opera Illustris Autoris, quod principia illius magno selectu, & concinna brevitate, proposuit. Ita vero opus instituit, ut generalis primum principia, de indole feudorum, poneret, tum feudorum Imperii formulam speciatim explicaret, prouti legibus publicis, observantia, & pactis, definita est. Attingit etiam singulares consuetudines, quæ per provincias, & curias feudales, Germaniæ vigent, & hic Juris Feudalis Saxonici ratio præcipue habita est. Nobis summa capita delibasse suffecerit. Erudita est tractatio de ortu & progressu Feudorum, & Juris Feudalis. Origo illorum a Germanorum institutis deducitur. Sed inter Francos atque Longobardos maxime effloruerunt. Denique Imperatorum, *Conradi Salici, Lotbarii II, & Friderici I*, constitutionibus præcipue formatam est jus illud feudorum, quod, quoniam in Italiæ, seu Longobardiæ, regno maxime vigeat, Longobardicum & ipsum vocatum est. Multum quoque lucis affundit universæ disciplinæ accurata, de feudi natura, & variis feudorum speciebus, disputatio. *Capito V*, quod est de rebus, in quibus feudum constitui solet, Autor etiam de Regibus agit, secundum Constitutionem Imperatoris *Friderici I*, reddique rationem, quo respectu, in Jure Feudorum,

Ddd 3

Rega-

Regalia locum habeant; quam diversa hodie, in Imperio, illorum sit ratio, & quæ, in Regalium interpretatione, cautiones adhibendæ. Tum modos constituendi, & acquirendi, feudi exponit: investituram, præscriptionem, successionem. Multa hic de investitura præferuntur, notatu dignissima, non modo de diversis ejus ritibus, & symbolis, in univèrsum, sed imprimis de feudorum imperialium investitura. Hac occasione & de laudemio agitur; ubi discedit Autor ab illis, qui laudemium feudale ab emphyteutico deducunt; ostenditque, antiquum fuisse, & huic disciplinæ proprium, ut domino muneris quid pro novo beneficio præstetur; olim quidem arma, & equos, gratissima militari ævo munera, offerri solita, donec pecunia magis placeret. Nec poenitebit legisse, quæ de *Herfota* inspersit Autor §. 79, & de præstatione *Heergettz*, cujus reliquæ passim, in Curii feudalibus, per inferiorem Saxoniam, manent. Sequitur *Cap. XI & XII* de effectibus Domini directi, & utilis, & mutua inter Dominum & Vasallum obligatione, tractatio. Vindicantur hic notiones domini directi, & utilis, tum diligenter de servitiis omnis generis, & de mutatione, quam temporis vicissitudines tam in militaribus, quam judicialibus, & Palatinis, servitiis, induxerunt, differitur, & *Cap. XIII* de oneribus & debitis feudalibus. *Caput XIV* est de modis, quibus feudum definit. Inter illos, ubi appropriationis fit mentio, notatu digna sunt, quæ de sublato feudali nexu in Angliâ, deque feudis appropriatis in provinciis Regis Prussiæ, adducuntur. In argumento de delictis, per quæ feudum committitur, solvuntur simul quæstiones, an privatio feudi fiat ipso jure; deque remissione feloniz expressa, & tacita; ad quem recidat feudum, per feloniam apertum; & feloniz actio an etiam adversus dominum locum habeat. Juri Publico maxime serviunt, quæ subjiciuntur de privatione feudorum, quæ fit per banuum Imperialem, deque ordine servando in eo judicio, & de ratione habenda agnatorum innocentium in feudis abjudicatis. Insigne imprimis varietate rerum, & usu quæstionum, quæ in eo disceptantur, est *Caput XV* de Judicio & Processu feudali. Juris-

dictio-

ditionem feudalem ex ipsa primæva feudorum consuetudine ortum habere, probat Ill. Autor, & ordinariam quidem esse, specialem tamen, & restrictam ad causas feudales, de quarum indole non una controversia vertitur. Tum de Curia Parisiensi agitur; deque jurisdictione feudali, quam Imperator exercet in Consilio Aulico; & quatenus Judicium Camerale de feudis cognoscat. In explicanda jurisdictione feudali Statutum Imperii, ubi diversos ejus exercendæ modos recenset Autor, insigne momentum habent, quæ simul de foro Subfeudorum Imperii, deque jurisdictione in feudis extra Curiam, & Nobilitatis immediatæ, afferuntur. Actiones, quibus tam Dominus, quam Vasallus, utatur, juris sui persequendi, tuendique, causa, eadem sunt, quæ jure civili. Etiam in ordine Processus, & executione rerum judicatarum, quid obtineat, Autor ostendit. De stilo Curiarum monet, verba solennia, ex Actis cujuslibet Curiarum, & exemplis rerum judicatarum, tutissime addisci.

CAJETANI TACCONI, PHILOSOPHÆ, MEDICINÆ, & ANATOMIÆ, DOCTORIS, IN PATRIA BONONIENSIS UNIVERSITATE PUBLICI LECTORIS, ACADEMIÆ INFINITI SCIENTIARUM SOCIJ, USQUE IN ARCHINOFOCOMIO SANCTÆ MARIE DE MORTE PRIMARIJ CHIRURGICÆ PROFESSORIS, DE NONNULLIS CRANII OSSUMQUE FRACTURIS, EORUMQUE CONJUNCTIONE, ITEMQUE DE OSTEOCOLLA, DE VARIIS HERNIIS QUIBUSDAM, DE PARTU MONSTROSO, NÆVIS & MACULIS, QUÆ IN FACIIBUS IMPRIMUNTUR, DISSERTATIONES; QUIBUS ACCEDIT ALTERIUS MONSTRJ HISTORIA, &

Clarissimo MATTHÆO BAZZANI
• *descripta.*

Bononiæ, typis Ferdinandi Pisarri, 1751, 4.
Plag. 5, cum Tab. æn. 5.

Varia eruditionis physicæ ac chirurgicæ suppellectile refertus libet est, & Autoris ingenium, inque arte faciendâ excellen-

lentiam, ostendit. De admirabili naturæ opere, quo illa ad faciendam substantiæ ossium iacturam procedit, æcturus, varias calvariæ, aliorumque ossium, fracturas exponit, quas cum sanescere videret, lentam illam novæ materiæ ossis evolutionem in diversis exemplis contemplatus est, viditque, tenuis novi ossis rudimenta ex rara aliqua membranæ tela excrefcere. Rarius illud exemplum erat, quod ex calvaria fissa desumptum est. Non enim tantum, illa mœdioli ac ferræ usu excissa, sanguini effusa via patefacta, & vita servata ægroto, fuit, licet dura meningæ vulnerata & lacerata, ipseque sanguis sub calva effusus, inque saniem conversus esset, sed novum etiam os successisse visum est, apparentibus primæ membranis, deinde his in fibrosam aliquod & reticulatæ opus conversis, quo denique totus ossis hiatus expletus, novoque cutis apparatu investitus est. Cum ad sui complementum nova ossis stamina pervenerunt, callus dicitur. Sæpe, ait *Celfus Lib. VII Cap. 4* de calvariæ curatione, rariè callo quodam implentur, estque ea ossis veluti cicatrix, & latius fracta ossa, si qua inter se non cohærebant, eodem callo glutinantur. Clarissimus *Vin. du Hamel*, Historiæ regiæ Parisiensis A. 1741 observatione de novis ossium staminibus agens, illa ex humoribus præruptarum ossis fibrarum sensim nasci docuit, atque modos illos, quibus ossa renascuntur, ex rationibus illis, quibus arborum substantia sarcitur, æstimavit. Etiam si autem ab illa sententia alienus Næster haud est, haud tamen obscure innuit, ex periosio recenti renascente nova ossis rudimenta fieri, atque illa desuper tum periosio externo, tum tunica, musculos succingente, claudi. Quæ omnia uti occasione fracturarum rarioris exempli exponuntur, ita simul de vario apparatu, ossa fracta continendi, deque arcibus, tibiæ fractam firmantibus, agitur, eorumque imagines sistuntur. Non minus exquisita est de rarioribus quibusdam herniis commentatio. Haud admodum frequens est coli descensus ad inguen & scrotum, ligamenti variis ad finem ilei nascentibus, & situm coli stabilientibus, atque ita directis, ut tubus ille, suo etiam volumine hiatus sponeoroticum longe superans, dilabi adeo facile haud possit. Factum tamen si-

quam.

quando visumque a Clarissimo Autore hoc Herniz exemplum fuit, quo colon ex dextro latere in scrotum propenderet, firmareturque novis veluti ligamentis, ex tendine musculorum abdominis nascentibus, siquidem vigesimo secundo, a quo morbus exorsus esset, anno æger occubuit, & singularem hanc ac veluti complicatam herniam illustrandi occasionem Autori fecit. Accedit felix in virgine captum herniz, cruento modo repositæ, experimentum, cum manualis operæ, hunc in finem adhibitz, expositionibus. Denique errores quidam naturæ, circa formationem fetus a lege consueta aberrantis, explicantur, & Icones adficiuntur, quæ formas istorum ludibriorum delineant. Puer enim, ex tubere magno, juxta capillitium eminentæ, deformis natus, & puella, truncis artibus genita, de causis monstruorum partuum dispiciendi egregiam occasionem suppeditavit Autori, sicutque amico, *Bassani*, cujus de monstrorum originibus ad calæm libri accessit Dissertatio. Uterque enim eruditorum Viros de imaginationis effectibus in fetus hominum atque animantium reliquorum ita commentati sunt, ut dubitari posse nequeat, ex idæarum matris impressionibus fetus corrumpi.

TRAITÉ DE LA CONSERVATION DES GRAINS,
& en particulier du froment, &c.

hoc est,

TRACTATUS DE CONSERVATIONE FRUMENTI,
maxime vero Tritici, Autore DU HAMEL DU
MONCEAU, Academie Scientiarum Regie Parisiensi, &
Societati Regie Londinensi, adscripto, Inspectoris rei ma-
rissime per omnes, quotquot sunt,
portus Gallie.

Parisiis, 1753, 12 maj.

Alph. 1 plag. 2, cum Tab. 12 xri incis.

Quo rarius plerumque Physici operam suam in perscrutandis phenomenorum quotidianorum, hoc ipso, quod quod-
Ecc tidia-

tidiana sunt, eo utiliorum, causis ponere consueverant, eo majorem laudem meretur Noster, qui, spreto aliis Physicorum Problematibus, utut alias magnificis & phaleratis, miscere utile duxit, eimethodumque conservandi frumenti, adhuc usitatum, emendare, & sic communi commodo inservire, maluit, quam ad eliciendas scintillulas electricas globulum vitreum, & simul tempus, maximam partem inutiliter, terere. Quantum enim ex frumenti conservatione utilitatis in rempublicam redundet, non modo per se satis in aprico est, verum etiam ab Autore nostro exemplis, non ex antiquitate repetitis, sed nostra aetate obviis, luculentius in Praefatione demonstratum est. Quibus rationibus motus Autor Celeberrimus, & cum granaria vulgaria vitiiis haud levibus laborare, observasset, obviam illis ire constituit, Cerere, ut ita dicamus, adeo non invita, ut potius experientia diuturna votis ipsius egregie responderit, & Academia Scientiarum Parisiensis, cujus judicio primas hujus instituti lineas, quae *Caput primum* constituant, submiserat, methodum ejus assensu suo dignam judicaverit. Granaria vulgaria conservacioni frumenti diversis ex rationibus Autor invenit perquam incommoda. Partim enim altitudo frumenti, in iis depositi, nisi fermentatione illud corrumpi velis, 18 pollices excedere non debet, partim ejusmodi acervus ex omnibus in circuitu partibus declivis est, partim etiam circa illum ambitus, ut aditus ex omni parte pateat, relinquere debet, quae, junctim sumpta, efficiunt, ut ad frumentum deponendum spatium longe lateque patens requiratur. Deposita vero in ejusmodi granariis frumentum furcillis saepius moveri debet, ne fermentatione corrumpatur, & licet haec omnia, sumptibus haud levibus impensis, observaveris, tantum tamen adest, ut frumentum ab omni ulteriori detrimento immune sit, ut potius illud partim ultra citroque eundo conculcetur, partim per riuas granarii cadendo perdatur, partim vero, & quod maximum est, injuriis avium, glirium, & insectorum, sit expositum. Hisce igitur vitiiis obviam ire in praesenti Tractatu Noster constans est; quem in finem frumentum in arcam iligneam, undique clausam, non nisi in
oper-

operculo gulis quibusdam relictis, recondidit, eaque ratione obtinuit, ut in ejusmodi arcam, 12 pedes longam, datam, & altam, 1728 pedes cubici frumenti recondi potuerint, cum e contrario tantum frumenti spatium 1680 pedum quadratorum secundum methodum vulgarem requirat. Quamvis vero hac ratione spatio insigniter parcatur; tamen, cum ex tanta frumenti altitudinis eo citior fermentatio lumineret, huic ope singularis machinæ ventilatoris præcavit, quæ ut operari possit, frumentum non in inferiori fundo deponitur, sed huic craticula lignea, tela crassiori cannabisina obducta, superstruitur, super qua demum frumentum deponitur, quo facto, aer, per machinam in partem arcæ inferiorem pressus, telam, & consequenter frumentum, perstringit, humiditatemque & calorem, causas fermentationis, secum auferat. Structuram machinæ modo dictæ, quam Autor, uti ingenue fatetur, ab *Halesi* mutuatus est, breviter describere, ob late patentem ejus utilitatem, a re alienum haud videtur. *AECE* & *EBDF* sunt duæ arcæ lignæ, octo gulis *H* & *G* instructæ, quarum illæ aerem in arcam intrare permittunt, hæ vero illum eructant in tubos, hunc in finem applicandos, & in granarium ducendos. In medio utriusque arcæ est planum ligneum tenue *LM*, in *MI* alligatum, circa *MO* vero mobile, quod diaphragma appellare Autori placuit. Huic diaphragmati applicatur ope fibularum *A* (*Fig. 3*) pertica *PQ* (*Fig. 2*), ær foramen in *Q* transiens, cujus ope diaphragma, modo sursum tractum, modo depressum, aerem, per gulas *HH* ingressum, per gulas *GG* ex arcâ mittit in tubos, gulis *GG* dicto modo applicandos, qui demum eum eructant in granarium. Hæc machinæ, quæ certe simplicior nulla cogitari potest, vel ab homine, vel asino, vel etiam ope molæ pneumaticæ, præsertim si horreum magnum sit, moveri potest, qualis mola etiam adhibenda erit, si plures machinæ ventilatoris simul moveri debent. Quamvis autem hac ratione calor & humiditas maximam partem auferatur, tamen, hanc methodum ad evitandam fermentationem non omnino sufficere, experientia Autorem edocuit; quomobrem frumentum, præsertim recens & hu-

TAB. IV

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

midum, antequam in supra descriptum granarium reconda-
tur, ope cribri, cujus tres species fusius in ipso Tractatu descri-
buntur, a pulvere, grana adherente, & lolio purgari trina vi-
ce, postea vero in singulari conclavi, ope fornacis calefacti,
exsiccati, debet; quod ut eo facilius procedat, conclave ita
constructum est, ut frumentum, desuper injectum, nemine
opem ferente, ita sese componat, ut super tabellis, intus con-
tentis, 3, vel 4, digitis altius non jaceat, quo calor fornacis fa-
cilis illud penetrare possit. Exsiccatum vero hoc modo fru-
mentum, & in vulgari granario, donec defrixerit, deposi-
tum, denno per cribrum mittitur, & tunc demum in grana-
rium, supra descriptum, reconditur. Nec, hac ratione frumen-
tum a calore corrumpi, objicere quis debet, siquidem expe-
rientia docuit, grana, hoc modo exsiccata, nihilo minus enalci,
precipue si adhuc recentia sint. Præterquam vero, quod fru-
mentum, quippe a calore fornacis & aere exsiccatum, ory-
zaeque ad similitudinem redactum, ab omni fermentatione
adeo tutum & immune sit, ut potius frumentum jam corrup-
tum hoc modo corrigatur, illud neque rapinae avium, vel
glirium, quippe qui in arcam undique clausam intrare neque-
unt, neque teredinum injuriis, est expositum, siquidem, testan-
te Autore, frumentum, ita reconditum, ne minimam quidem
inde injuriam sensit, aliis e contrario granariis, secundum metho-
dam vulgarem instructis, eodem tempore ejusmodi insectis
festentibus. Quid? quod, quamvis Autor ejusmodi ovulo-
rum copiam in granarium suum injecerit, & teredinum quo-
que copia sequenti anno inde enata fuerit, tamen, elapso
mensis spatio, intra quod arca clausa fuerat, omnes perierunt,
relicta crusta, qualem hæc animalcula contexere consueve-
runt, unica linea non crassiore. Ad earculiones vero quod
attinet, nullus eorum, qui in granarium, supra descriptum,
conjecti fuerant, elapso anno comparuit, postquam nullum
adhuc cognitorum remedium ad eos extirpandos suffecerat,
nec Autor illos in conclavi calefacto, cujus ope fru-
mentum exsiccatum, enecare poterat. Ceterum Autor, ne
quis putet, sumtus, hac ratione impendendos, commodum, ex
hac

hec, methodo sperandum, superare, comparationem instituit inter sumtus, in horreum secundum hancce methodum, & aliud, secundum methodum vulgarem exstructum, impenso, quorum illi ab his 160000 libris superantur, quamvis horreum Autoris 57600 pedes cubicos frumenti plus, quam alterum illud, capiat. Nihilo tamen minus optandum fuisset, Autorem calculum paulo distinctiorem omnium sumtuum, in utroque casu per aliquot annos necessariorum, adiecisse, quo facilius quilibet percipere potuisset, utra methodus alteram compendio superet; alioquin enim maximopere verendum est, ne economi, deficiente ejusmodi calculo, tuta incedere vis, & granaria sua, semel exstructa, retinere, quam spe lucri incerti nova horrea novis sumtibus exedificare, malint, praesertim cum homines ejusmodi plerumque praedictis opinionibus occupati sint, & hinc nova omnia is suspecta esse soleant.

JACOBI THEODORI KLEIN HISTORIAE AVIUM
Prodromus, cum Praefatione de ordine animalium in genere; accessit historia muris Alpini, & vetus vocabularium animalium MSrum.

Lubetz, 1750, 4.

Alph. 1 plag. 7, cum Tab. zn. 7.

Eamquamvis sit rerum creaturarum natura, ut ob insignem suam varietatem, & artificiosam, quae sensibus patet, partium structuram actionemque, hominum animos vehementer oblectent, & sui saepius contemplatores in admirationem rapiant; tanti tamen laboris plena est, debito modo instituta, naturae indagatio, ut scrutatoris mentem delasset, & compositis demum Physicorum viribus perficiatur. Ex his industrii *Kleinii* in pervestiganda rerum natura huc usque adhibitam operam astantibus, haud vulgares ipsi laudes, pro indefesso in physicis argumentis studio, decernendas esse, apparebit. Praeter id enim, quod plures adhuc annos in abscondita Piscium historia perficienda consumserit Cele-

Pag. 1.

berrimus Autor, ad aves quoque, ut aeris incolae, oculi aciem, mentisque alacritatem, eum adhibuisse, & nunc perfectum de hoc argumento librum edidisse, gaudentes videmus. Ita vero Clarissimus *Kleinus* ordinavit materiam, ut primo omnium de principiis atque origine avium agat, alitum deinde genera in convenientem historiae naturali ordinem redigat, circuitus tandem, & stationes, & hibernacula, earum commemoret. Originem avium ex rerum omnium primordiis, & creationis historia, derivandam esse, censet, imprimis cum pisces jam Hebraeorum, de hoc argumento solliciti, volnerum ortum partim e terra, partim ex aqua, deduxerint, & alii recentiorum in diversas de hoc argumento siverint sententias, reliqui vero illud, tanquam inutilem disquisitionis materiam, prorsus rejecerint. In his vero investigandis omnium optime se progressurum, confidit Celeb. *Kleinus*, si ad ipsam creationis, in sacris literis traditam, historiam respiciat. Postea igitur, quam *Moysem* ut historicum fide dignum, nec ex traditione majorum, sed ex ipso Dei instinctu, scribentem Autorem, proposuisset, contra *Bochartum* inprimis, & qui hujus sententiam amplexi sunt, *Reinbertum*, *Lilienthalum*, & *Zornium*, aves die creationis quinta, non ex terra, sed ex undis, creatoris jussu, originem sumxisse, defendit. Praeter id enim, quod pisces, ut aquarum incolae, haud leuem cum avibus quoad structuram usumque partium, locumque, quem inhabitat utraque animalium classis, aiant convenientiam, ex accurata textus *Gen. I, 20, 21, 22*, quam Autor in hac tractatione suscipit, consideratione, haud absque omni veritatis specie, aves, easque die creationis quinta, ex aquis ortum traxisse, argumentari quis poterit. Cum vero in definitione rei disquirendae fundamentum quasi disputationis positum sit, de ordine avium constituendo sollicitus Celeb. Autor, ita easdem describit, quod sint animalia bipedia, aligera, plumosa, unde illa a reliquis animalibus volantibus, insectis, vesperilionibus, aliisque, discerni possunt. Sancta porro, quotquot sunt, avium exempla in familias, generis,

nera, & tribus, dividit, & in familiis ordinandis ad pedum constructionem, in generibus determinandis ad rostri variam conditionem, in tribus denique collocandis ad capitis indolem, vel aliam nonnunquam corporis partem, respiciendum esse, monet. Secundum has leges examinatae aves, in octo familiis abeunt, quarum singulae, cum subnexis iisdem generibus tribusque, breviter in praesenti, pro characterum differentia, perlustrandae a nobis erunt. Avium itaque familia prima pedes habet didactylos, digito nullo pollice praeditos. *Struthio* primus & solus est, qui huc usque ad hanc familiam referri potuit. Hic, ob proceritatem pedesque instar cameli unguilatos, sive divilos, *Struthio*-camelus ab aliis dictus, rostrum habet plageoplateum, molliusculum, caput speciem anseris referens, collum incurvatum, alasque pro volumine corporis parvas. Familia secunda pedes habet tridactylos, tribus simplicibus, sive nudis, nec inter se nexis, digitis instructos, pollice vero carentes. Sex sunt genera, quae hanc familiam constituunt. Primum eorum est *Struthio nobis*, qui, digitis tribus anterioribus, unguibus nigris, crassis, haud acutis, praeditus, loco pollicis digiti, corpus subrotundum, grossum, durumque, plantae pedum connatum, rostrum *Struthionis* annulum, caudam fere nullam, corpusque habet ovatum. *Casari* porro, qui genus secundum ingreditur, rostrum habet carinatum, quinque uncias superans, mediocriter crassum, in extremo parumper aduncum, rictumque amplum, cristamque, vel excrescentiam capitis, crassam, corneam, laevem, non angularem, exhibet, cauda insuper caret, alasque habet brevissimas. *Tarda* deinde, ut tertium hujus familiae genus, est avis, quae, satis nota, gallinaceo plerumque generi annumeratur, quamvis & rostro & pedibus digitisque ab eo differat, id quod ex variis, ab Autore recensitis, speciebus perspicere potest. Quartum genus *Gavias* sub se comprehendit, ita, ut *Pardalis* & *Morinellus*, aves, quae & specie & forma sibi similes reperiunt, & ab Autoribus sub *Gaviarum* genere comprehensa fuerint, ad idem hoc genus a *Celeb. Kleinio* relatæ inveniuntur, licet quaedam earum praeter tres digitos anteriores,

Pag. 16.

19.

Pag. 22.

calcaneo spurio parvo, longius a planta pedis remoto, infra-
 ctæ sint, quæ tamen anomalia characteristicam generis no-
 tam nulla ratione inverteit. *Himantopus*, qui minus recte
Hematopus, seu pica marina, cognominatur, quintum genus
 constituit. Id ut peculiare in hujus generis avibus notamus,
 eas tam longa, tenuis, flexilia, sanguineoque colore tincta, a
 natura accepisse crura, ut ex viginti unciarum longitudine,
 quæ, si a summo capite ad medii digiti extremum usque nu-
 meres, totius animalis est altitudo, sola crura duodecim un-
 cias æquent. Rostrum præterea rectum, uncias duas cum
 dimidia longum, nigricans, ex utraque parte interiore sulca-
 tum, hujus generis avibus proprium est. Agmen hujus fami-
 liæ *Ostralega* claudit, quæ, ad sextam & ultimam genus relata,
 rostrum habet rubrum, ciconiæ simile, ad radicem dentatum,
 læve versus exitum, & pedibus satis altis rubentibus atque
 squamatis incedit. Tertia familia exinde a reliquis separari
 debuit, quod omnes, ad eam pertinentes, aves pedes habeant te-
 tradactylos, duos nempe digitos in parte anteriore, & totidem
 posteriori plantæ faciei accretos, & eos quidem carnes simpli-
 ces. Ex his nonnullæ adscendunt in altum, descenduntque
 opitulante rostro aduncæ, aliz adscendant cauda suffultæ, ro-
 stro præditæ cuneiformi, quædam tandem, per arborum ra-
 mos saltantes, insecta fructusque venantur. Totidem, ut in
 præcedenti, genera hæc familiam ingrediuntur, ex quibus
Psitacus primus omnium considerandus venit. Is, ex Autoris
 definitione, rostrum habet crassum, hamatum, cujus mandi-
 bula inferior multo brevior est superiore, pedes digitos-
 que carnosos. Permutæ hujus generis sunt species, quæ,
 magnitudine, rostro, coloribus, aliisque corporis proprietati-
 bus, inter se differentes, sæt copiose a Celebratissimo Autore enu-
 merantur. Genus secundum *Picum* sistit, qui, rostro recto
 quadantenus anguloso & cuneiformi, lingua prælonga, in
 exitu sculeo osseo dentato munita, instructus, pedes habet
 breves, aut firmos & musculosos, digitos anticos duos, toti-
 demque posticos, eorumque duos exteriores pone & retro lon-
 giores, aduncos præterea acutosque ungues. Sequitur hunc
 tertie

26.

tertio loco *Cuculus*, quem *Frischius* varias ob rationes, sed minus recte, ut Auctor noster optime demonstrat, ad Pici genus retulit. In quarto genere constituendo, quaestionem movet Celeb. Auctor, num *Ispida*, quod nomen ipsi genericum est, cum *Alcyone* veterum, seu *Alcedine*, pro una eademque sit habenda. Negat hoc, a quibusdam recentiorum ventilatum, assertum exinde, quod *Ispida* duos digitos anticos, & totidem posticos, habeat, *Alcyon* contra, seu *Ispida peregrina*, tres digitos in anteriori, unum vero in posteriori, pedis parte ostendat. *Tauraco*, qui quintum genus ingreditur, regis avis nomine ab aliis insignitus, rostro brevissimo instructus, in capite plumis condecoratus, conspicitur. Sextum genus *Nasutum*, seu piperivorum, habet, cujus rostrum duos palmos fere longum, unum latum, inferius pars, ubi crassior est, videlicet prope oculos, duplo minor est superiore, & prope finem, ubi recurvum est, etiam triplo, substantiae tenuissimae. Cum, quod ad pedes, eorumque digitos, adeo variant Physicorum descriptiones, in rostri tantum disquisitione acquiescendum esse, monet Auctor, ex qua, cum plerorumque Auctorum figuris comparata, illud ut indubitatum apparet, hanc avem non ad Pici genus, uti nonnulli arbitrati sunt, referendam, sed in peculiari genere pertractandam, esse. Familia avium quarta, quae numerosissima & nobilissima est, eas recipit aves, quae pedes habent tetradactylos, digitis tribus anticis, & unico postico, omnibus tamen simplicibus, praeditos. Primum earum genus *Accipitres* habet, qui exinde, quod alia animalia venentur, & cum impetu in ea ruant, nomen traxerunt. In quatuor & hoc genus a Celeberrimo *Kleinio* dispescitur tribus, quarum prima *Aquilar*, altera *Vultures*, tertia *Falcones*, ultima denique *Ulular*, complectitur, & per suas singulae species dilucidantur. Genus hujus familiae secundum *Corvis* atque *Cornicibus* dicatum est, qui pedes habent squamatos, plerumque nigros, vel nigricantes, rostrum caltratam, in exitu uncatum, & hujus quidem mandibulam superiorem longitudinaliter fornicatam. Ad *Picas*, ut tertium genus, accedimus, quae proxime corvos attingunt, & in eo tantum ab iis discrepant, quod

Pag. 39.

57.

Fff

ipse

Pag. 64.

- spitz caudam habeant longam, & brachypteræ sint, corvorum
 contra plerique macropteri. Quartum genus *Sturnos* conti-
 net. Hi linguam habent bifidam, picis congeneres sunt,
 nec multum pedibus differunt, eo excepto, quod posterior
 digitus plerumque longior sit, rostrum vero depressum. *Tur-*
dur, ut quintum genus, elato est pectore, rostrum fert medio-
 eriter firmum, cujus acies hebet, mandibula inferior recta,
 superior in medio decrescens, levi unco inferiorem parumper
 71. superat. In genere sexto *Alaudæ* collocatæ inventiuntur, qua-
 rum rostrum tenuius est turdorum rostris, aciebus obtuse
 præditum. Præcipua hujus generis avium nota est digitus
 posticus, ungui prælongo, in acutum producto, ab occupibus
 73. calcar dicto, instructus. Genus septimum *Ficedulis* dictum
 est, quæ quoad rostrum tenue, acie hebeti instructum, cum
 alaudis conveniunt, sed unguis digitorum quatuor breves, &
 fere inter se æquales, sine calcar, habent. In tres illæ tribus
 80. discedunt, *Lusciniam* nimirum, *Trochodyten*, & *Sylviam*.
 Octavum hujus familiæ genus *Hirundines* continet, quæ ro-
 strum habent pro quantitate capitis breve, tenue, quali mem-
 branaceum, ad radicem latam, compressum, mox in apicem
 decrescens, pedibus brevissimis, unguibus tamen acutis, lon-
 gisque alis, instructæ. Ob solam caudæ differentiam in tribus
 duas abeunt hirundines, ita, ut alteri genti cauda æquabilis sit,
 id est, non divisa, alterius gentis mediæ pennæ in cauda bre-
 84. vissimæ sint, ut cauda divisa appareat. In genere nono *Pa-*
rus invenitur, cujus rostrum breve, secans, quadantenus angu-
 losum, mandibulæ æquales acutæ, deprehenduntur. Decimo
 loco *Passeres* commemorantur, qui rostra trochiformia,
 aciebus exquisitè secantibus, & fortiter acutis, instructa, ostendunt.
 Ipsa eorum rostra cito ex ampla radice decrescant in acu-
 tum, vertex elatus est præ reliquis aviculis. Hoc genus gen-
 tem suam distinguit tribus quinque, quæ sunt: *Pas-*
ser vulgaris, *Emberiza*, *Linaria*, *Coccybrauser*, & *Fringilla*.
 Undecimum genus *Scelopax* constituit, quæ rostro recto cy-
 lindrico producto, basi ossæ ex cranio procedente, prædita est,
 ex qua oriuntur mandibulæ, cornæ, substantiæ, acie obtusa,
 flexi-

flexiles, vellellam formantes; pedum digiti praelongi, tenuos. *Glareola*, a glare dicta, duodecimum genus ingrediuntur. Hæ vulgæ cum Scolopacibus confunduntur, a quibus non solum bonitate carnis, sed & rostro, tenui quidem & corneo, aut multum brevioris & conico, vel pyramidalis, angusto, in exitu obtuso, superiori mandibula angulosa, distinguuntur. Pedes præterea habent elevatos, cruraque longa, digitos fortiores anticos, quam scolopaces, posticus vero brevis est, altius a planta positus, ut mucrone unguis saltem humum attingat, ave erecta. Decimum tertium genus *Rallum* habet, cujus rostrum, ad latera quasi compressum, forte vel unciam longum est; ipse postico digito cum medio antico, in lineam rectam ad plantam posito, producto, omnibus longis, unguibus brevibus, cruribus longis, instructus est. Decimum quartum locum *Melospiza* occupat, quo nomine Autori veniunt aviculæ omnes, quæ pro volumine corpusculorum, satis longa quidem, aut recta, non incurva, rostriola, mandibulis æqualibus prædita, ferunt. In decimo quinto genere *Falcator* est, a rostro falciformi cognominatus. Duas is tribus constituit, quarum prima *Falcinellum* complectitur, altera vero *Arquata* appellatur, ex quarum ultima *Numerius*, *Microps*, & *Upupa*, descendunt. *Gallinaceum* genus decimum sextum est in ordine, quod inde a reliquis dignoscitur, quod omnes, ad illud pertinentes, aves rostrum habeant pro corporis ratione breve, validum, in utraque mandibula nonnihil incurvum, aciebus obtusis instructum, vel calcaribus cuspidatis, vel illorum loco brevibus humilibusve tuberculis, sive ossibus, sive ex cute duris, donata. Præter varietates septem hujus generis ab Autore constituantur ordines, hisce quidem nominibus insigniti: *Alcedo*, *Pavo*, *Malagris*, *Phasianus*, *Perdix*, *Coturnix*, *Lagopus*, qui singuli fusius ab eodem declarati hic apparent. Decimum septimum genus *Columbinum* est. Aves, ad hoc genus pertinentes, pedes habent rubros, breves, alasque longas, vocem gemebundam; etiam si rostra inter se differant, tenuiora, crassiora, breviora, longiora, comparata tamen sunt in utraque mandibula prout rostra avium, in præcedenti genere recensitarum. *Grus* decimum octavum locum occupat. Is ab *Ardea*, se-

Pag. 302.

104.

111.

118.

quentis generis *ava*, in ea differt, quod hæc ipsa 1) major, 2) ungue medii digiti minime ferrato, 3) rostro brevior, 4) ventriculo musculofo, 5) asperæ denique arteriæ revolutione mirra, donatus sit. Decimum nonum genus *Hamiota* nomen præ se fert, & in tres tribus discedit, *Ardeam* nimirum, *Ciconiam*, & *Anomaloroftrum*. Ad ultimam tribum quod attinet, de ea notamus, avium, illuc collocatarum, rostrum vel cochlear, vel sinuosum, vel conicum, in exitu incurvatum, deprehendi, unde *Plataea*, *Phanicopterus*, *Tantalus*, seu *Loculator*, ad eam referri merentur. Ultimum genus *Jaculatorum* continet.

Pag. 127.

128.

Is elongatum rostrum paxilliforme, in fine acutum, ostendit, curtos habet pedes, pone digitum unum, ante tres. Familia quinta aves continet, quæ, cruribus brevibus instructæ, pedes habent tetradactylos, digitis tribus anticis integris, forti membrana conjunctis, unde *Plotti*, vel palmatis, cognominantur, pollice vero simplici, instructos. Ob rostri diversam indolem, in duo genera hæc familia dispescitur. Primum eorum, quod aves habet, quæ rostris plageoplateis præditæ sunt, in duas abit gentes, *Anseres* scilicet & *Anates*, quæ ita inter se differunt, ut *Anseres* corpus habeant magnum, dorsum elatum, collum longum, rostrum forte, pedes inprimis altiorem, & medio ventris propiores, cum *Anatum* pedes uropygio proximi sint, ut anterior corporis pars præpondium habere videatur, & pectore vacillantes, podiceque crissantes, incedant.

136.

Alterum hujus familie genus aves complectitur, quæ rostra habent coniformia, vel anomala, e radice vel in acutum, vel in obtusum, conum producta, levique curvatura in exitu notata. Quatuor, quæ inde exsurgunt, gentes ita a se invicem distinguuntur, ut *Lari*, quæ primam earum constituunt, aves sint macropteræ, alis longis, brevibus, iisque palmatis, pedibus, donatæ, & earum plurimæ in inferiori mandibula quasi articulum, vel eminentiam, linea recta interrupta excurrentem, quædam mandibulas utrasque rectas, alie æquabilem rursus, alie forcipatam, habeant caudam; *Serratores* deinde, ut gens secunda, mandibulas productas & serratas, sinem superioris, quasi unguiculo incurvato

dona-

domstam, unguesque digitorum acutos, ostendant; *Ploti* porre, anomalopedes aves, quæ ad tertiam gentem pertinent, & *Mergi* dicuntur, pedibus extra hypomochlion corporis positis, anoque proximis, ita, ut incedere nequeant, rostro longo, vel coniformi, ab Anatibus, antea nominatis, aliisque hujus familiarum avibus, discrepent; *Ploti* tandem *anomalorostri*, ut quarta gens, ob variam rostri incurvationem figuramque, peculiarem locum sibi vindicent. Aves, in sextam familiam relatae, pedes habent tetradactylos, omnibus digitis mediante membrana conjunctis, palmipedes; *Planci* ab Autore cognominati, & in varias species abeuntes. Familiarum septimæ subjecta, quæ *Plauti* nomen acceperunt, pedibus instructa sunt tridactylis, forti membrana conjunctis, palmipedes, digito nullo postico prædita; corpus habent quasi ovatum. Octava & ultima avium familia *Dactylobos*, sive *dicroatos*, continet, aves scilicet, pedibus tetradactylis, vel digitis lobatis, vel digitis utrumque fimbriatis, plerumque & postico, instructas. Harum omnium rostra sunt recta. Ex his *Colymbi*, vel *Urinatores*, ungues habent latos, & podicipedes sunt. A mergis in eo differunt, quod illi per aliquod tempus sub aquis natent, mergi vero ad prædam prævisam in aquis capiendam sese submergant, cum præda mox emergentes. Reliquæ hujus familiarum aves, quæ *Fulicarum* nomine veniunt, semicirculis lobatae in digitis utrinque, sub aqua natant, & radere possunt eandem. Hæ sunt singulæ avium familiarum, quarum plures non dari, quamvis genera speciesque multiplicari adhuc possint, indefessus *Kleinus*, & recte quidem, asserit. Haud inutilem certe laudatissimus Autor perfecit laborem, dum singularum avium pedes & cranis, ut ordinis a se constituti fundamentum in eo, quem condidit, rerum naturalium thesauro diligenter servaret, accurate notavit; hosque omnes, qui ulterius in perscrutanda avium historia progredi cupiunt, egregie scopum præfixum assecuturos esse judicamus, si via, ab industrio Viro ipsis parata, incedant. In *tertia* præstantissimi hujus Operis *Parte* in eo occupatum videmus Nostrum, ut, quænam aves erraticæ, quæ migratoriæ,

Pag. 148.

146.

148.

54.

denique, ubinam nonnullæ, speciatim hirundines & ciconiæ, hiberneat, fusius declarare suscipiat. In his persecutandis, quamvis fabulosa multa, futilia, atque incerta, sæpius relata inveniantur, historias tamen, a fide dignis Autoribus de hoc argumento conscriptas, colligere & dijudicare, labor est, operosus licet, utilitate tamen non carena. Ne igitur ordine destituantur instituenta hæcce disquisitio erraticarum & migratoriarum avium, notiones earum tractationi ipsi Autor præmittit. Priores appellat aves, quæ quidem quotannis, verno & æstivo tempore, nobis sunt familiares, multiplicantes genera sua, appropinquante autem hieme, gregatim concurrunt, loca nativa ob defectum victus relinquunt, prata, dumeta, campos, viæque publicas, turmatim peragrantes, quasi de loco uno ad altum mædicantes, & in itinere cum aliis sui generis sese conjungentes, atque hac ratione, sive in conspectu nostro, sive clanculum, regionibus nostris plane se subtrahunt, pari autem ratione, absoluto circulo, revertentes, domicilia sua rursus occupant. Migratoriæ vero vocantur, quæ vel aliunde instar exercituum, aut numerosi exercitus, ad nos veniunt, sive primo, sive serotino, autumnii tempore, ultra regionem nostram migrantes, vel quæ apud nos æstivant, multiplicantes genera sua, & versus autumnium, aut hiemem, gregatim vel avolant, vel elementum mutant, appropinquante vere e locis, ubi hibernarunt, ad nos & in conspectum nostrum redeunt, quarum nonnullas in aere quidem audire, non autem cernere, licet. Ex his tertius avium ordo exsurgit, earum nimirum, quæ nec aberrant, nec transaigrant, verum per quatuor anni tempora in sylvis, campis, fluviis, & juxta domicilia nostra, nobis familiares degunt. Illud præterea notatu dignum esse videtur, quod aves ita, ut reliqua animalia, alias mundi partes ordinariè vix transeant, ibique domicilia struant, sed, si quando adveniant, ob convenientiam loci natalia, vel quod æquaticæ, aut erraticæ, sint, in distitis a patria locis nonnunquam conspiciantur. Licet enim in aliis mundi partibus, in utraque circumpris India, permultæ aves inveniantur, quæ quoad notas genericas cum nonnullis nostratum conveniant, forma tamen

tamen atque coloribus variis, a climate victuque diverso convenientibus, ita inter se differunt, ut, in distitis quoque locis visæ, pro nostris, in illas regiones iter facientibus, nullo modo haberi possint. Cum itaque, si de migrationibus & oberrationibus avium dicendum est, ad indigenas potissimum, nobisque quotidie obversantes, respiciendum sit, quo rectius de nostratibus judicari possit; operæ pretium visum est Celeberrimo *Klainsio*, de avibus peregrinis, & aliarum regionum incolis, primo omnium dispicere, si illæ indigenæ, sive migratoriarum & erraticarum, sint. Primo itaque Carolinenses & Virginianenses recenset, per Islandiam deinde montesque acutos in Laponiam devenit, per Finlandiam porro in Prussiam revertitur, & singularum ex his provinciarum aves enumerat, earumque characteres, itinera, mores, escam, aliasque proprietates, ostendit, insimulque, quamnam earum migratoriarum, quæ contra erraticarum, sint, declarat. In Prussicis vero, ut patriis, eam Celeb. Autor adhibuit operam, ut naturalem, quem in *secunda* hujus operis *Parte* instruxerat, ordinem tanquam normam sequatur, & singulas avium familias, earum genera & species, perlustrando, quamnam ex iis familiares atque indigenæ sint, & quomodo pro diversis anni temporibus, ratione victus, itinerum, & stationum, se habeant, accurate doceat. Quamvis vero in his declarandis de avium singularum hibernationibus jam dictum sit, & inter alias Lusciniarum, durante hieme, in arenosis & altis litoribus locus assignetur, in quo profundo somno oppressa, famem deprimat; Hirundinum tamen & Ciconiarum hibernacula peculiari oratione completur, idque eam imprimis ob rationem, quod de his præ reliquis avibus, ad hibernationes earundem quod attinet, malitæ & fabulosæ sapius circumferantur historiarum. Præcis jam æque ac recentioribus temporibus de hirundinibus controversiam motam fuisse, deprehendimus. Nonnulli enim easdem autumnæ tempore sub hiemis initium migrare jusserunt, alii, quasdam earum, a migratione relictas, deplumari, & in angulis foraminibusque per hiemem residere, opinati sunt; alii tandem, in stagnis fundoque aquarum omnes earum exanimas quasi

Pag. 166.

quasi hiemare, contendunt. Ex his ultima præ reliquis sententia accurata investigatione indiget, quæ ut eo felicius perficiatur, ad tria potissimum momenta respiciendum esse, monet doctissimus *Kleinianus*. Videndum nimirum est primo, quibus moribus hirundines utantur in aliis mundi partibus extra Europam. Ferraræ in Africa hirundines sunt, quibus certe, si copiosæ quoque adessent, migratione ob cæli clementiam opus non esset. In Græcia hirundines, *Herodoto* teste, per totum annum sunt, oculis tamen æque ac Asiaticæ durante hieme se subtrahunt. Ex Latinis *Plinius* jam de hirundinum migratione dixit, quamvis locum, in quem abeunt, non indicet; ut adeo ea, quæ de hirundinibus in aliis regionibus præferuntur, vel mutila, vel fabulosa, sint. Videndum secundo, quot differentiarum, vel specierum, hirundinum in Europa, & utrum omnes sint unius generis. Ad hæc questionem respondet Autor, hirundinum cauda divisa quatuor dari species, omnes unius generis, domesticam scilicet, rusticam, ripariam, atque murariam. Tertio denique loco, quid de moribus hirundinum, intra terminos Poloniarum & Prussiarum stabulantium, experientia & doctos, & indoctos, doceat, disquirendum venit. Aliæ aves, quæ migratoriarum non sunt, in Polonia ac Prussia & ubicunque locorum, pro diversis moribus suis, hieme, libero aere fruuntur, aliæ rursus sub saxis & radicibus arborum depositoria sibi parant, unde pro victu querendo exire, eoque redire, possint, aliæ vero vel in cavis arboribus, vel in terra, se condunt, & lethargiam morti proximam contrahunt, altoque somno oppressæ requiescunt, usque dum frigus hibernarum desinat. Hirundines vero ripariæ sub climate nostro corpus deponunt languidum in cuniculis, quos æstate sibi pararunt, ubi frigus a superficie infringere nequit, occlusis hibernaculorum ostiis, verno tandem tempore conclusuram removentes, inde eas per hoc tempus lentore corripi necesse est, quamvis, ob defectum putredinis, vita adhuc superstes sit. Hirundines murariæ in fissuris murorum, & sub tignationibus æque, ac in arboribus-excavatis, reperiuntur, uti adducta testimonia probant. Domesticæ tandem & rusti-

rusticæ dictæ hirundines, quarum fata ipse Autor se non expertum esse profiteretur, ex communi sententia terreum aerumque elementum cum aqueo permutant. Hoc certum est, ejusmodi aviculas, imprimis hirundines rusticanas, quamdiu cœlum adhuc aliquantisper temperatum est, observari, segnescentes tamen, & terram fimetaque petentes, ut adeo ob virium defectum longinquas migrationes in Africam, aut Ægyptum, suscipere nequeant. Necessè igitur est, ut sese osculent, id quod; ex relationibus aliorum, varia ratione perficiunt. Aut enim in arundinetis folio cannz sese committunt, tandemque submerguatur, aut secundum familias stramen tollunt, quo, rostris preheaso, submerguntur, aut pedibus se invicemprehendunt, & quasi conglobatz in aquam descendunt, ut varia, quæ fidem mereri videntur, ab Autore adducta testimonia confirmant. Et simili quidem ratione illas in aquis vitam morti similem degere posse censendum est, uti de ripariis, in terra per hiemem quasi sepultis, satis constat. Moveri adhuc posset quæstio, qua ratione hirundines ineunte vere ex aquis rursus emergant; quam ita discuti posse existimat: quod dictæ hæ aves, ob valè contracta aqua graviores, ad fundum demersæ, verno tempore leviores rursus redditz; eodem modo ex aquis exurgere queant, quo aliz aves, ut jam ante notavimus, aquis sese immergunt, ibi aliquandiu persistunt, tandemque ex iis rursus proveniant. Ab his ad Ciconias transit Celeb. Autor, & quibus moribus illæ imbutæ sint, ubinam hibernent, disquirendum sibi sumit. De Ciconiis jam olim, eas latere, affirmavit *Aristoteles*; alii antiquorum, eas plagam aeremque mutare, perhibent, nescii, quo illæ se conferant; alii rursus, a septentrione versus meridiem eas abire, opinantur, alii denique, eas, ut hirundines, sub glacie hibernare, asseverant. Expenlis his Autorum sententiis, illud pro indubitato habet industrius Autor, de hibernaculis ciconiarum nihil certi constitui posse. Quodsi tamen ponamus, versus *Baribolamæ* diem ciconias nostras clima mutare, concedi quoque cum *Isidoro* posset, easdem ad fines

Pag. 220.

225.

Ggg

ludosa

ludosa & defecta Cofacorum magnæque Tartariæ, abſte; ibique vel a cicudis, quæ innumerabiles in paludibus generantur, victum ſumere, vel arâneis, ſimilibusque animalibus, quæ a locis uliginofis continue ſuppeditantur, veſci. Hoc certum, neque acceſſum, neque diſceſſum, ciconiarum obſervari, licet hieme ingruente diſpareant. Quamvis vero certi quidquam de Ciconiarum ſub aquis hibernaculis, affirmari nequeat; eas tamen ſimili, quo hirundines, modo ſub aquis vitam torpidam vivere poſſe, pro re poſſibili habet Autor, magis adhuc in hac ſententia teſtimonio confirmatus, quod, A. 1729: menſe Januario ciconiam emortuam, in loco topefacto reviviſcentem, & diu ſuperſitem, e mari Baltico a piſcatoribus extractam fuiſſe, comprobat. His de avium ortu, ordine, atque hibernaculis, huc uſque commemoratis, brevis hiſtoria naturalis Muris Alpini ſubnexa eſt. Nomen is habet a ſummis Rhetiz Alpibus, in quibus habitat, & in Sabaudia Marmota nominatur. Ad formam horum murium quod attinet, fele domeſtica corpulentiores ſunt, juniores ruſi, adulti ſubſuſci coloris, pedibus brevioribus, capite contracto, naſo quaſi diviſo, ore felinis pilis ſtipato, dentibus ſciuri, vel potius fiberinis, collo dorſoque latis & obefis, auribus decurratis, quaſi mutilis, rotundis, oculis ſpecioſis prominenteribus, cauda inſtar Muris Avellani, quaſi compreſſa & pilola, palmarum cum dimidio longa, digitis unguibusque ſciuri æmulis, ſed fortioribus. Hanc, quam exſcripſimus, hujus animalis definitionem alia, quæ victum vivendique rationem, & reliquas ejus affectiones, ſpectant, ſequuntur momenta, quæ ab Autore dijudicantur, & ad veritatis regulam expenduntur. Finem imponit præſtantiffimis ſuis hiſcè laboribus Celeberrimus *Kleinus*, vocabularium animalium, quod, circa annum 1420 conſcriptum, in Bibliotheca Carthuziz in Pruffia latuit, cum eruditis communicando. Continet illud Latinas, cum appoſitis Germanicis, ſingularum animalium appellations, & aves primo, deinde piſces, porro quadrupedia, tandemque vermes, ſiſtit. Reſtat demum, ut pauca

ad

adhuc de Præfatione hujus Operis dicamus, in qua Autor ordinem animalium in genere considerandum sibi proposuit. Animalium nomine corpora organica viva appellantur, quæ libere ab uno loco in alium sese movere possunt. Is est eorum numerus, eaque diversitas, ut, nisi ordinem, qui in natura illorum fundatus est, sequamur, rite omnia perlustrare nullo modo queamus. In motu vero animalium, ex ea, quam fovet Autor, sententia, fundamentum ordinis ponendum, & ex considerandæ sunt corporis animalis partes, quæ liberrimum huncce motum ut instrumenta perficiunt. Pedes itaque, vel ejusmodi corporum partes, quæ vices pedum subeunt, motumque animalium efficiunt, perlustrare oportet. Ut enim motus species variz sunt, sic ipsa quoque, motum præstantia, organa inter se differunt, tametsi cuncta, quæcunque sumas, animalia aliquam motus speciem exercent. Inde etiam est, quod animalia vel bipedia, vel tetrapedia, vel polypedia, vel apoda, sint, & motus, quam exercent, ratione, in volatilia, serpentina, reptilia, & natantia, distribuuntur. Ut per exemplum divisionis modus appareat, quadrupedia ita dividit Celeb. Autor, ut duos eorum ordines sistat, quorum primus animalia, pedibus chelifera instructa, continet. Horum quatuor sunt familiae, quarum prima *monochela*, sive *onochela*, secunda *dichela*, pedibus, in duas chelas fissis, instructa, tertia *trichela*, quarta *pentachela*, complectitur. Ordo vero secundus animalia, pedibus digitatis prædita, recenset, & in quatuor ipse familias abit; quarum prima *didactyla*, secunda *tridactyla*, tertia *tetradactyla*, quarta *pentadactyla*, sub se comprehendit. Nec, si quid judicare valemus, quisquam erit, qui, alienam a rei naturæ, aut difficilem admodum, aut artificiosè nimis excogitatam, hanc sibi, dicat, methodum videri, nec hoc etiam nomine præstantissimo *Kleinio*, de natura, ejusque operibus, multis modis præclarissime merenti, vehementer applaudat.

QUINTI HORATII FLACCI OPERA.

Ggg 2

Lon-

Londini, apud Gul. Sandby, 1749, 8 maj.

Alph. 1, cum Tabb. æn. 35.

Consilium suum Editores in præmissis operibus Poetæ præfatiuncula breviter exposuerunt. Pigebat, videre, melioris ævi scriptores, minus emendate, minusque eleganter, excusos, in manibus eruditorum versari. Æquum igitur esse putarunt, majore tales Auctores cultu, & emendatius, in lucem emittere. Speciminis loco *Horatium* elegerunt. Nec inficiari possumus, chartam, typos, & atramentum, suo se nitore, suaque elegantia, lectori satis commendare, quanquam mendis typographicis hæc editio non omnino vacua sit, *Æg. Carm. I, 17, 45 36, 5, &c.* Præfationem excipit vita *Horatii, Suetonio Tranquilla* Auctore. Præcipuum autem hujus editionis ornamentum faciunt signa, picturæ, & numismata, æri incisa, & suo quæque loco inserta. Ex variis illa antiquitatum thesauris desumpta sunt, & ita disposita, ut lucem *Horatio* addant majorem fortasse, quam longiorum farrago annotationum, majori etiam sint ornamento, quam figurarum copia, natarum in cerebro chalcographi. Longum foret, omnes illas, quæ hic reperiuntur, figuras percernere, cum & abhi reperiantur. Nec tamen Tabulam illam ornittendam ducimus, quæ frontem libri ornat, &, quantum scimus, nondum adhuc fuit evulgata. Desumpta illa est ex Museo Viri illustris, *R. Meadii*, sistens fragmentum picturæ veteris in pariete factæ, *Roma A. 1727 inter Palatii Caesaris Augusti rudera, ubi nunc sunt hortus Farnesiani, in monte Palatino, reperiuntur, in quo sex figura arte exquisita & nitidis coloribus sunt expressæ, quarum una exhibetur Augustus ipse sedens, & coronam alicui (cujus imago est abrupta) protendens, Phraati, ut quidam non vane augurant, flexis genibus, de quo Horatius:*

— — Jus imperiumque

Phraates Cæsaris accepit genibus minor.

Epist. Lib. I Epist. 12 v. 27, 28.

Ceteri

Ceteri autem adstant, inter quos Maecenas toga carulea indutus, & pons cum M. Agrippa humero ejus dextram imponens, prout harum imaginum cum numis geminisque similitudo ostendit. Quo quidem argumento, & sua ipsius descriptione, ducti nonnulli, Horatium ipsum inter sui patronos & amicos clarissimos exhiberi volunt, extrema nempe illa corporis exigui figura, Maecenatis latus claudente. In fine variantes lectiones, & conjecturae doctorum virorum, in unum corpus collectae, reperiuntur. Palmam sine dubio ceteris, quae sine Commentariis prodire, editionibus omnibus haec ipsa praeriperet, nisi elegantissimam illam haberemus totam aeri incisam, & similibus figuris, ex antiquitate desumptis, adhuc splendidius ornatam, quae ante aliquot annos Londini prodit.

DE BIBLIOTHECA INSTITUENDA ET ORDINANDA liber.

Veronae, apud Jo. Albertum Tumermanum, 1747, 4.
Plag. 5.

Plura hic praestat, quam in titulo promisit, *Julius Caesar Beccellus*, & pauciora. Dimidium opus absolvitur tractationibus, cum argumento non indissolubili vinculo conjunctis; &, postquam tandem ad rem ipsam pervenit Autor, hanc absolvit paucissimis, multas sectatus ambages. Ut enim, quicquid hic dicitur, velut in nucce proponamus, Bibliothecarum ordinationem ad diversas scriptorum linguas, post ad aetates, accommodare jubemur. Sed, cum reliqua etiam, a Nostro dicta, gratis suis haudquasquam destituantur, illius vestigia praesentes, inde quaedam observabimus. Quod *Meursius & Fabricius* in Graecis & Latinis praestiterunt, idem fecit Saeculo XV *Antonius Franc. Donius*, utraque Italica Bibliotheca sua, qua re merito primus omnium Bibliothecarius dicendus est. Ex ejus altera Bibliotheca libri, qui manu scripti fuere, propemodum omnes interierunt, ut & ex elencho Autorum, ab Academia, quam Cruscam appellant, in Haerufco Dictionario nominatorum, quot

Pag. 6.

7. Itatorum libri perierint, cognoscemus. Hinc in causas inquiritur, quare tot libri perierint, & inter alias hæc ponitur, quod *Mabometes*, aliqui Turcarum Reges, legibus caveriat, ne Thracæ literis operam darent, unde sit perfacilis conjectura, libros orientalium Bibliothecarum ab iisdem igni fuisse traditos. Eiusdem indolis fuisse dicitur *Franc. Quevedius*, Hispanus, qui Deo in libro quodam supplicaverit, ignem de cælo mitteret ad immensam novorum librorum colluviem depascendam. Ad perniciem librorum quoque refertur scribarum & Criticorum culpa. Sic *Aristotelis* libris accidit, ut eorum quidam, etiam forsitan ab *Aristoxeno*, *Ammonio*, *Alexandra Aphrodisiensi*, reliquisque Sophistis, conscripti, *Stagirita* jam falso tribuantur, contra detrahantur eidem nonnulla, inque alios conferantur. In *Fabricianis* Bibliothecis, præter ineffabilem eruditionem, atque doctrinam, etiam temporum nationumque legem servatam, laudat *Becollius*. Ad has igitur, ob ordinem, & omnimodam scriptorum librorumque notitiam, qui Bibliothecam condere velit, demandat. Quod ad Italicam spectat, neque *Donius*, neque *Haymius*, neque *Fontaninius*, aut *Crescimbenius*, aut alius quivis, temporibus & Autorum ætatibus observatis, rem transigit. Hæc sedulo custodiens, iudice Nostro, Bibliothecam Italicam consignaturus, provincialium præterea Poetarum scriptorumque notitiam præmittere deberet. Nam Itatorum primi Poetæ provincialium, id est, Gallis Narbonensis secundæ, vestigiis insisterunt; quod abunde *Petrus Bembus*, *Crescimbenius*, alique, docent. De iisdem Gallica lingua scripsit *Joannes Nostradamus*, sed Italice ejus librum vertit *Jo. Judox*. Provincialibus addendi Siculi, qui, non Italica communi lingua, sed patria, carminibus luserunt; quorumque primi primorum Itatorum ætatem æquarunt. De Scriptoris Siculis opus exstat *Antonii Mongitoris*. Sed Itali multo plura præbent animadvertenda, quam Scriptores illi memorie tradiderunt; siquidem *Franc. Maria della Chiesa* & *Andr. Rossetus* de scriptoribus Pedemontanis egerunt, *Nic. Topius* de Neapolitanis, *Albericus* de Venetis, *Arisus* de Cremonensibus, *Orlandius* de

de Bononiensibus, *Jacobillus* de Umbris, *Mich. Justinianus* de Genuensibus, *Oldoinus* de Romanis, *Maffejus* de Veronensibus, in sua *Verona illustratione*. Nonnihil etiam utilitatis afferent Veneta diaria, quæ conscribi cœperunt A. 1700, & Romana *Tinassi*, neque minus *Considerationes literariae* dicti modo *Scipionis Maffei*, quibus haud sperrenda supplementa *Fontanina* Bibliothecæ continentur. Ea tamen nullo jure de Italica eloquentia inscribitur. Istis quasi fundamenti loco præmissis, septem Bibliothecæ suæ classes constituit Autor noster. Insunt iis sacri Codices, aliique sermonis Ebræi, neque minus reliquorum orientalium, Græci, Latini, provinciales, & Siculi, Itali, rerum indices, indices verborum: Indices rerum appellat omnes librorum, qui Bibliothecæ nominantur, scientiarum omnium, legum, medicinar, Philosophiæ, liberalium artium, eruditorum acta, seu literarum diaria Trevoltina, Lipsiensia, Parisiensia, Veneta, Florentina, Geographiæ scriptores, antiquitatum collectiones; *Bailii*, *Morerii*, *Hoffmanni*, & *Chamberstii*, Dictionaria; *Aldrovandi*, *Gesneri*, aliorumque, naturalis Historiæ collectiones. Verborum indices sunt linguarum indices omnes Grammaticique, prout omnibus literatis inserviunt. Majores autem Bibliothecæ septem aliis ordinibus valvas aperiant, Gallicis, Hispanis, Anglicis, Germanis, orientatibus, ceteris indicibus rerum, indicibus verborum. Ubi nihilominus observanda est diversa diversorum conditio. Ad Græcos quod attinet, ex *Homero*, qui tempore propemodum, at dignitate certe, Græcis omnibus præluet, dicendi veneres surriperunt, atque doctrinam, Oratores eorundem omnes, Historici, Poetæ, Philosophique, quod observare nonnulli; præcipue *Rapinius*, Gallus. Ideo scriptorum designatio generis potius, quam specierum & classium, ad idearum ordinationem in Bibliotheca facit. Ut apud eosdem Græcos neque *Plato* perfectissimam rempublicam designans, ideo ter- ritus est, quia, talem ipsa re dari non posse, pervidit; nec *Aristoteles*, artem Poeticam docens, hinc obmutuit, quia de- spera-

Pag. 18.

19.

20.

21.

24.

29.

30.

speraret, absolutam omnibus numeris posse tragediam effici; sic Noster, de quo vero dubitaverint adhuc forte nonnulli, eam optimam judicat Bibliothecam, quam invenerit suæ simillimam.

LES VIES DE SOLON ET DE PUBLICOLA, &c.

hoc est,

*VITÆ SOLONIS ET PUBLICOLÆ, EXCERPTÆ
ex Plutarcho, & recognita ad omnes tam Græcicæ, quam Romæ, veteris Scriptores; cum nova eorum
comparatione, & criticis in varia
historiæ momenta animadver-
sionibus.*

Parisii, sumptibus Societatis bibliopolarum, 1748. 12 maj.

Plag. 17.

Ut magno in pretio apud eruditos semper fuerit *Plutarchi Vita*, quas *parallelas* vocant; ita ob fructum, qui ad universos pervenire ex illis potest, sub ipso renascentium literarum initio, Galli eas bis, separatim temporibus, in patrium sermonem, e Græco, vertere: primum quidem *Ambrosius*, de quo Autor noster ita judicat, ut, eum plus ingenii rerumque civilium gerendarum peritiz ad laborem susceptum attulisse, putet; deinde *Dacierius*, quem eruditione & veterum scriptorum explicandorum usu præstitisse existimat. Neque eo fecius cum in horum virorum interpretationibus, tum in ipso *Plutarcho*, causæ ipsi videantur contineri omnino nullæ; cur raro opus tam præclarum teratur hodie illorum manibus, ad quos proprie spectat. Præcepta enim, de conformandis moribus, fusius, ideoque paulo interdum languidius, proposita; digressiones nimis frequentes, ac rerum tradendarum perturbatio, ipso iudice, faciunt, ut, quippe in tam delicato seculi fastidio, paucos habeat

habeat optimus scriptor lectores. Quæ res impulerunt Auctorem, ut nova quasi oratione conuertiendum eum putaret, ita, ut parcius morum doctrinam urgeret, crebros excursus amputaret, res gestas accuratiori ordine exponeret, atque *Racini* vestigiis, *Ludovico XIV* aliquot *Plutarchi* vitas quodam tempore prælegentis, ingrederetur. Simul in id sibi enitendum putat, ut, in quos errores *Plutarchus*, linguæ Romanæ inciscitia, incidit, eos vitet, & quas, ad exprimendos heroum suorum mores, vitamque describendam, idoneas, res idem omiserit, diligenter suppleat. Ac, cum comparationes illius eventuum factorumque præcipuorum similitudine fere nitantur, neque ex causis, quibus continentur, tanquam ex stræpe, ducantur, immo, teste *Graciano*, iniustæ nonnunquam sint, committendum sibi non putasse, ait, ut eundem in lapidem offenderet. Cujus operis sui, sub indice: *Les Vies des Hommes illustres de Plutarque retouchées sur tous les anciens Ecrivains de la Grèce & de Rome &c.* foras dandi, hoc ipso scripto quasi gustum quandam præbet, ut iudicia eruditorum experiatur: in quo id etiam, autore *Tourelle*, visurum se ait, ut vel angeat *Plutarchum*, vel certe vitas, ab eo descriptas, accuratius disponat, ne forte, quæ parum habeant similitudinis, danuo inter se comparentur.

Jam, quam belle ipsi consilium, per se laudandum, successerit, specimînibus, ex ipso opere, majoris prænuntio, petitis, ostendendum erat. Cujus vero ratio cum talis sit, ut non ex parte aliqua exigua, sed integro contextu, possit intelligi, Lectores nostros inique laturos haud existimamus, si eos ad ipsius operis, ex antiquiorum recentiorumque optimi cuiusque scriptis congesti, lectionem ablegemus. In ipsa vero comparatione cum magnum momentum situm sit, eam paulo accuratius contemplabimur. Qua in re quantum ipse *Plutarcho* præstet, luculenter apparebit. Illius enim comparatio cum paucos admodum focos habeat, non nisi ex similitudine quadam externa ductos; Noster contra multo procedit longius, nec fortunæ tantum habitum, sed animum etiam ac mores, utriusque eleganter confert, & quid Romanus Gra-

. Hhh

cua

cum interfuerit, ostendit. Uterque nobili genere natus erat; sed *Solon* deficiente, *Valerius* incipiente. Uterque, diversis præditus moribus, diversam nasciscebatur patriam, *Solon* liberam, sed in servitatem inclinantem, *Publicola* servientem, sed ad libertatem, qua digna erat, festinantem. Uterque leges tulit, hic populi sui ingenio accommodatas, ac totius imperii quasi fundamenta; ille civium suorum levitati nimis faventes. Ille enim in superandis impedimentis audentior; hic ad cedendum erat & remittendum proclivior. *Publicola* in ferendis, de re publica, legibus *Solone* sapientior, neque minus ad civiles rogandas aptus; *Solon* tamen vel ob id ipsum laudandus, quod *Legibus* tempore sequenti leges, ab ipso latis, accipiebant. Juvenilia studia si spectes, *Solon* voluptatibus se dedit, atque ætatis partem optimam in itineribus ac rebus privatis consumebat, divitias colligebat, Poeticam attingebat, eloquentiæ studebat, & civilem prudentiam, ambitione ductus, arripiebat. *Publicola* contra publicam salutem a puero spectabat, opes, a patre acceptas, ad eam conferebat, eloquentiæ suæ justas causas defendebat. Quod reliquum erat vitæ, his initiis respondebat. Sed, cum pulcherrima sint, quæ dicuntur in eam rem, tamen temperandum esse a transcribendis pluribus animadvertimus, ne in Lectoribus nostris sitim, ea cognoscendi, non excitare, sed restringere, velle videamur. Paucis ut multa dicamus, *Publicola*, si Athenis vixisset, facile illic etiam consecutus esset viri magni gloriam; cum e contrario *Solon*, si Romæ natus esset, vix emerisset altius. Quæ si quis cum his conferat, quæ *Plutarchus* eam in rem attulit, non multo tantum subtiliora, sed diligentiora etiam atque accuratiora, esse, reperiet.

Restat, ut de observationibus criticis, quas vocat, pauca dicamus, quæ ipsam comparisonem antecedunt, atque utriusque Vitæ statim subjunctæ sunt. Quarum 1) ad vitam *Solonis*, dubiam reddit auctoritatem *Athenæi*, *Solonem* *Veneris* vulgari ædem dicasse, tradentis; 2) negat, eundem Athenis fuisse, *Pisistrato* tyrannidem occupante, contra *Plutarchum* & *Aelianum*; 3) docet, *Solonem* non in *Egyptum* demum esse pro-

profectum, postquam *Pisistratus* rerum potitus erat Athenis, sed statim post leges suas promulgatas; 4) iter ejus in Lydiam defendit. *Ad Publicola Vitam* observat, præter alia, *Titum Livium* errare, dum *Servium Tullium* provocacionis autorem faciat, quia capitis judicium *Horatii*, ad populum electum, extraordinarium, secundum *Demysium Halicarnassensem*, fuerit, neque plebi jus aliquod dederit; prælium ad Janiculum illustrat; *Mucii* facinus defendit; (quæ tamen observatio in emendationibus expuncta est, censoria, opinamur, severitate,) pugnam inter Romanos ac Sabinos *Plutarchi* potissimum autoritate narrandam esse, statuit. His duo subjuncti sunt excursus: alter *Brutum*, patrem, filios capitis damnantem, defendens; alter *Lucretie* causam agens. In ipsa comparatione contra *Phavorinum*, *Gellium*, & *Dacierium*, Regem *Solonis*, de pœna eorum, qui, facta civitatis seditione, quieti essent, injustam, cum *Plutarcho*, pronuntiat, ac sententiam suam idoneis rationibus munit; causamque frugalitatis ac paupertatis veterum Romanorum, contra *S. Evmond*, docte disertèque agit, ut alia omittamur.

Pag. 155.

ubi seq.

INDEX IN FASTOS OVIDII HISTORICO - PHILOLOGICUS, ad faciliorem operis intelligentiam, & comparandam augendamque rerum Romanarum & Linguae notitiam, accommodatus, Autore GEORGIO CHRISTIANO TAUBNERO, A.A. M.M. Lyc. Laub.
ConseB.

Lipsiæ & Laubæ, 1749, B.
Alph. 2 plag. 15.

Edidit biennio ante Autor eruditissimus *Nasonis* Pastorum Libros, ex recensione *Petri Burmanni*, cum annotationibus criticis tam aliorum, quam suis, eo potissimum consilio, ut disciplinæ suæ alumni copiam haberent libelli, qui facile inter reliqua Poetæ ingentissimi opera præstantissimum haberi posset. Receperat jam tum lectoribus suis, forte, ut In-

dicem

Hhh 2

dicem focas daret, in quo tam res, qua ex antiquitate, ex Historia, aut Geographia, aut veterum fabulis, illustranda viderentur, quam vocabula & loquendi formula, vel ipsa variores, vel variorum significatu, aut tironibus certe ignoto, adhibita, vel quarum notionem ex aliquo Fastorum loco plenius ac melius constitui posse putaret, constructiones etiam verborum insolentiores annotatae, reperirentur. Cujus promissi sui fidem nunc exsolvit. Ut vero mirifice hominum eruditorum instituta ejusmodi se æquissimo cuique semper probarunt; ita dubium non est, quin omnes hoc Autoris consilium judicio suo ornaturi sint, qui adolescentes veterum scriptis probe innutriendos existiment, atque, eo maxime operam a Clariss. Taubnero collatam esse, recordati fuerint. Quid igitur in ipso hoc Indice querendum sit, ex ipsis ejus verbis, supra laudatis, satis intelligitur. Nostrium nunc erit, quomodo satisfecerit muneri suo, luculentis aliquot declarare specimenibus. Sed, cum difficile sit, eruditas observationes in compendium ita mittere, ut vis earum haud minuatur, integras autem eas non capiat brevis nostrae; pace Viri docti, ad vocabula nonnulla, in quibus illustrandis ipse versatus est, nostras adjiciemus observationes: non quo labori ejus detrahamus; sed ut, lectum eum a nobis esse, demonstramus. *Almus* Dearum ferme epitheton esse, docet: immo rerum pulcherrimarum & magnarum omnium. *Alter*, a se ipso diversus, quam vim habeat in illo: *Infelix*, quod non alter & alter eras, Lib. V v. 226, quæ tamen Germanice ita clarius forsan exprimi potuissent: weil du dir nicht recht sehr unähnlich warest, quam eo, quo Autor doctus interpretatus est, modo. In nomine *daps* videtur negare Vir Clarissimus, quod *Servius* & *Festus* tradiderunt, locum illud sedemque proprie in re divina conviviisque sacris habere, quod tamen ejus & notatio, & autoritas veterum, tot locis testata, satis loquuntur; etsi ad opiparos etiam cibos, immo, ut *Nonius* autor est, infandos etiam, transferri, conslet. In nomine *divus* tradit, proprie illud de iis adhiberi, qui essent ex hominum numero inter Deos adsciti. Nobis vero paulo videtur ejus vis latius apud antiquissimos

simos patere. *Ad divos caele adeunto . . . Et eos, qui caelestes semper habiti, colunt, & illos, quos endo caelo merita vocaverint, Cicero de N. D. II. 26.* Horam pro una ex quatuor anni tempestatibus poni, scite monet; sed addi meretur, ætatem, eamque adultam, eximie ita dici, more Græcorum. Vid. *Grævis Lætionis Hesiod. ad vers. 31*, unde, quid sit, quod tempus quodcumque, quo est aliquid facere maturum, indicet, haud difficulter intelligitur. Non spernenda sunt, quæ de verbo *peto pag. 696* disputantur: multo tamen ea melius procedent, si illud cum *Perizonio* à Græco verbo *πέτρα*, seu *πέτρας*, ducamus, ut proprie dicatur, advolare ad rem quampiam, sive ut impetremus nobis aliquid ab eadem, sive ut invadamus illam. A qua certe notatione & constructio, &, pro diversitate hujus, diversa ejus significatio, pendere nobis videtur. Sed satis sit eorum, in quibus paululum ab Autore humanissimo dissentimus, quem laboris sui fructum uberrimum capturum esse, non dubitamus, propterea, quod usus hujus Indicis, ab ipso confecti, non per *Nasonis* tantum Fastos, sed omnia veterum scripta, late patet. Neque vero ipse dissimulat, quantum sibi ad operis successum profuerit *Celeberrimi Gesneri* Thesaurus Latinæ linguæ, ejus tamen copiam habere demum potuit, cum dimidiam ejus partem jam absolvisset. Indigem historico-philologicum nonnulla emendanda, addenda, vel monenda, excipiunt, in quibus etiam defendi ab Autore suam illam interpretationem Germanicam verborum: *alter & alter*, animadvertimus. Sed nos ex eorum numero non sumus, qui ita obscuram eam judicemus, ut omni sensu careat; dilucidiorum esse nostram, ipse, putamus, non, inficiabitur. Tandem *Observationes quedam grammaticæ* sequuntur, ad quas identidem provocatum fuit; in quibus nonnullæ sunt, ab aliis fere omisæ; etsi usum etiam in oratione soluta habeant egregium. Ex his facile constare arbitramur, quanta diligentia & industria versatus sit Autor in obervanda provincia sua. Qui cum adolescentibus potissimum inservire velit, quos in legendis *Nasonis* Fastis ea maxime male habere solent, quæ Poeta passim ex Astrologia immisceet; Index ejus præcipua quadam dote carere videri poterat, quod

nihil eam in reâ monitum ab eo hic videamus. Sed prætibaverat jam ipse potiora in Calendario, quod ex *Nasoni* Factis concinnatum his ipsis subjunxerat. Quare, qui Indicæ hoc, ad *Nasonem* planius intelligendum, uti volent, carere Aliis editione Factorum non poterunt.

HISTOIRE ABREGÉE DES PLUS FAMEUX PEINTRES, Sculpteurs, & Architectes Espagnols, &c.

hoc est,

HISTORIA PAULO CONTRACTIOR NOBILISSIMORUM Pictorum, Sculptorum, & Architectorum Hispanorum, cum descriptione operum, tam quæ ab ipsis, quam quæ a peregrinis, confecta sunt, in regno Hispano passim conspiciendorum. Ex Hispano sermone ANTONII PALAMINI VELASCO, Pictoris Regii Hispani, in Gallicam conversa.

Parisiis, apud Delaguettes, 1749, 12.

Plag. 12.

Quemadmodum non sæpe perveniunt ingeniorum Hispanicorum monumenta ad exteros; ita dubitari non potest, quin magno beneficio ab Autore affectos se putent, qui artium progressus cupiunt perdiscere. Quamvis enim ingeniorum a ducentis inde annis proventus in Hispania fuerit, quotque in pingendi sculpendique arte, architectura etiam, excelluerint, diligenter hic exponitur, ita, ut, quo tempore potissimum singuli floruerint, ubi adspexerint lucem, quibus magistris ad eam artem, qua nominis claritatem adepti sunt, fuerint usi, accurate indicetur. Simul etiam Hispanicis nomina exteriorum subjunxit Autor, quorum tabulæ magno sunt hodie Hispaniæ ornamento, ut peregrinantes adeo, rerum pulchrarum studiosi, earumque probe dijudicandarum periti, scire facile possint, ad quasnam animum debeant maxime referre, & ubi summorum artificum opera reperire possint. Quæ omnia tanto melius scire Autor Hispanicus potuit, quanto plura præstantioraque sunt documenta intelligentiæ, quæ in arte pingendi ipsis dedit. Fuit enim *Philippi V* pictor

pictor aulicus, quasque perfecit tabulas Seculo superiori exeunte, atque hoc ineunte, extremo libro enumeratur. Tulit vero Hispania quibus his Seculis 19) artifices, in sculptendi ac pingendi arte, architectura etiam, excellentes, quorum vel sola recensere nomina, longum foret. Primus est *Antoni-
us de Rincon*, *Ferdinandi* Regis pictor, A. C. 1446 natus; agmen autem ipse libri, de quo sermo est, Autor claudit. Peregrini autem, quorum opera Hispaniam ornant, sunt 53, in quibus, ut conjici facile potest, ingenia summa eminent. Repentent ergo in hoc libro, qui artium contexere historiam laborant, viroꝝ, in arte sua clarissimorum, nomina, quae alibi frustra quaerant, atque intelligent, cum rara eorum monumenta perveniant ad exteros, tamen tulisse plurimos gentem nobilissimam, quos possit nationibus aliis facile opposere; quorum proventus erit in posterum eo uberior, quo magis inter omnes constat, magnificentia regis artificum studia hodie inter Hispanos excitari, Academiamque Pictorum, quam vocant, superiori aetate esse publice dedicatam.

Pag. 363.

Unparteyische und vollständige Critik x.

id est,

**CRITICA SINCERA ET PERFECTA IN HEUMAN-
ni Interpretationem vernaculam Novi Testamenti, Autore
JOANNE FRIDERICO FRISCHIO, S. S. Theol.
Baccal. & Diac. Tauch. in agro Lipsiensi.**

Partes II.

Lipsiz, sumtu Wolffg. Henr. Schönermarckii, 1752 & 1753. 8.
Tom. I Alph. 1 plag. 17, Tom. II Alph. 2
plag. 3.

Constat satis vel ex hisce *Actis* nostris, Celeberrimum *Heu-
mannum* novam interpretationem librorum Novi Testa-
menti Germanicam adornasse, in qua, secundum doctorum
Virorum sententiam, qui sine præconcepta opinione judicare
solent, multa præclare, nonnulla etiam minus recte, dicta sunt.
Hinc a variis varia opposita sunt *Heumanno*, id quod occasionem
præbuit doctissima Autori nostro, has aliquum censuras operis
Heu-

Heumanniani colligendi, iisque suas adjiciendi. Ex hac insitiuti ratione integrum opus est enatum, quod faciem non incommodam observationum in Novum Fœdus præ se fert. Quantum enim nobis perspicere licet, ea Autoris mens sola non fuit, ut sterilem in conversionem Germanicam *Heumanniani* conderet Criticam, sed ut hac occasione, quantum fieri posset, Novum Testamentum observationibus bonæ frugis ornaret. Fit exinde, ut nobis haud datum sit, integram libri summam recensere, cujus singulæ fere paginæ philologica atque exegetica doctrina sunt refertæ, ut major inde numerus conficiatur argumentorum, strictim hic pertractatorum, quam qui hic recenseri, aut cujus delectus facile hic insitui, queat. A *versu ad versum*, & sic a *Capite ad Caput*, Noster *Heumannum* sequitur, & quæ in ejus conversione vel præclara, vel mediocria, vel paulo tenuiora, continentur, diligenter notat, sive priorem, sive posteriorem, *Heumannii* editionem respicias. Hinc non vanus taxandi praritus incessit Nostrum, criticum huac laborem suscipiendi, solennis alioqui plurimis eruditorum, taxantibus, non emendantibus, alios, atque deteriora tantam arripientibus, bona vero & utilia data operæ negligentibus. Alia plane via Noster incedit, laudans bona & extollens, deteriora vero emendans, ubi, ratione proposito, nova conversio additur. Ex omni etiam opere id elucet, Autorem novos Exegetas atque interpretes consuluisse, atque ex illis plurima hausisse, ad suum finem facientia; in aliis etiam libere eum sententiam suam aperuisse, unicuique Lectorum patebit, vel unicam paginam evolventi. Pluribus rationem atque formam libri in Præfatione gemina, utriusque *Parti* præmissa, Autor ipse edisseruit, in quibus Præfationibus etiam nonnullæ occurrunt exegeticæ disquisitiones, inter quas illa, quæ in *Rom. VIII, 19-23*, est conscripta, eminet. Sufficiat, hæc dixisse de labore critico, utili sane, & doctrinæ variæ, de quo confecto Autori gratulamur, in optatis habentes, ut fructus inde ad plurimos doctrinæ theologice studiosos, quin & ad Autorem ipsum, redundent.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Augusti Anno MDCCLIII.

PANDECTÆ JUSTINIANÆ IN NOVUM ORDINEM digestæ, cum legibus Codicis & Novellis, quæ Jus Pandectarum confirmant, explicant, aut abrogant.

Tomus I & II.

Parisii, apud Joannem Desaint & Carolum Saillant,
1748, fol.

Tom. I Alph. 9 plag. 9, Tom. II Alph. 10 plag. 7.

Est ea multorum hominum indoles, ut, edendis maximæ molis voluminibus haud vulgarem acquiri posse gloriam, sibi persuadeant, iisque, ut nimirum gratiora populo evadant, quæ tanto cum labore perfecerunt, opera, splendidos titulos, nescio quid novi promittentes, præfigant, unde quidem fieri assolet, ut lectores, qui primo obtutu, raram eruditionem, & nova omnia, aliis nondum cognita, se inventuros, credunt, spe sua dejectos se, postea sentiant. In censum ejusmodi scriptorum haud adeo immerito referendus est libri, cujus notitiam nunc Lectori dabimus, Autor, sed de cujus nomine adhuc quidem nobis nihil constat. Is enim, *Pandectas Justinianas*, in novum ordinem digestas, cum legibus Codicis, & Novellis, quæ jus Pandectarum confirmant, explicant, aut abrogant, se evulgare, in fronte operis ait, & *duos-jamjam Tomos*, satis profecto crassos, qui *Libros Pandectarum XXXVIII* complectuntur,

tur, quosque *tertius* adhuc excipiet, hifce lucubrationibus implevit. Ut autem, quid novi hoc Opus ferat, & an fines legitimæ scientiæ Autor ejus protulerit, intelligatur, institutum ejus pariter, ac modum, quo in eo perficiendo usus fuerit, ediffere, jam nobis est propositum. Rationem nempe tractandi & viam, quæ vulgo *methodus* vocatur, in vasto Pandectarum opere desiderari, vetus querela est. Huic vitio ut remedium adhiberet Autor, omnes Digestorum textus tali ordine dispositos se exhibere, declarat, ut jam *a necessariâ eorum jucundaque cogitatione non ulla rerum conturbatio, non sententiarum incertitudo, non laboris magnitudo, deterreat*. Operis vero Digestorum divisionem in septem Partes, nec non Librorum ac Titulorum seriem, qualis compileribus placuit, retinuit integram. Leges porro cum suis paragraphis & versibus sub iisdem Titulis, ad quos pertinent, retinuit, sed alio inter se, aptiorique, prout existimat, ordine dispositas, nonnullis nempe ad alios Titulos, quibus rectius congruebant, rejectis, ita tamen, ut de verbo ad verbum in operis decursu legum textus omnis referatur, solus earum ordo immutetur. Cujusque Tituli materiam in suas veluti partes ac membra se dividere, ait Autor, quæstionibus in ipso ingressu propositis, quarum discussioni & solutioni aptas definitiones, divisiones, regulas, & exceptiones, nec non & theoremata, connectendis & applicandis, qui ad eas pertinent, legum textibus, addiderit. In unoquoque juris articulo, quid olim obtinuerit, investigare se, & ex omnibus Pandectarum locis, in quibus adhuc supersunt antiquitatis juris vestigia, nec non ex Jurisprudentiæ ante-Justinianæ fragmentis, aliisque fontibus, breviter explanare, nuntiat. Leges præterea Codicis quamplurimas, eas pariter, quæ cum Pandectarum jure consentiunt, ac illas, quæ juri illi derogant, simulque etiam Novellas, addere se, testatur, ut novissimi juris aliquam notitiam præberet lectoribus. Notas denique addidit breves, in quibus ex *Cujacii*, aliorumque optimæ notæ interpretum, observationibus mendosas lectiones emendari, interpolata a *Triboniano*, aut lociis, a sinceris veterum Jurisconsultorum textibus secerari, obscura illustrari, ac leges, quæ prima

ma fronte inter se pugnare videbantur, conciliari, pronuntiat. In calce tandem uniuscujusque *Tomi* adjecta est Tabula, qua nominatim leges omnes cum suis paragraphis & versiculis ordini Digestorum ita restituuntur, ut nullo labore Lector intelligat, quem locum singulæ illæ leges, aut legum partes, in hoc Opere occupent. Est hæc instituti ratio, quam nos ita, uti ipsemet Autor in Præfatione, Operi præmissa, eam proposuit, retulimus. Quo igitur successu hæc omnia ab ipso fuerint præsertita, nunc paulo diligentius inquiremus. Antequam vero hoc fiat, monendum erit, prolegomena in Pandectas *Justinianas* Autorem præmississe, inque tres partes eadem divisisse. Fontes ibi, ex quibus universum opus Pandectarum, quas a *πᾶς* & *δέξομαι* nomina sortitas esse, monet, ductum sit, primo loco is indicat. De *Jctis* postea, ex quorum libris Pandectæ conflantur, aut quorum sententiæ ibi relatæ sunt, disputat, variasque eorum sectas & indolem exponit. Quo tempore tandem, & qua ratione, confectæ fuerint Pandectæ, quæ fuerit illarum autoritas, quæ fata, & quibus denique vitiis hoc opus laboret, disquirat. Inter fontes adeo, a quibus Pandectæ manarunt, leges scriptas, tam veteres, quam novæ, legis actiones, & interpretationem, Prætorum, aliorumque magistratum, edicta, disputationem fori, & prudentum responsa, numerat. Leges *Romuli*, sequentiumque Regum, quotquot jam dudum editæ & illustratæ sunt, sollicitè recenset. Per legem tribunitiam, qua regis leges exolevisse Autori dicuntur, legem illam, qua post secessum plebis in montem sacrum Tribuni primum constituti sunt, *Cujacium* intelligere, rectius vero, legem, a *Junio Bruto*, Tribuno celerum, latam, hic intelligi, observat. De legibus postea Tabularum XII, *Decemviris*, in Græciam ideo missis, de legis actionibus, de jure *Flaviano* & *Aliano*, aliisque, haud incognitis, ample disputat. Plebiscitis per legem *Horatiam*, ac postea *Hortensiam*, legum autoritatem fuisse inditam, lectores, harum rerum adhuc ignaros, docet. Leges præcipuas, sub libera republica latas, quarum mentio in Pandectis injicitur, nude tamen, & sine omni de earum ætate & conditoribus disquisitione, enumerat.

Pag. II.

14.

contenta quoque earum jasto brevius edisserit, uti sunt illa, *Lex Cincia circa donationes, Leges Furia, & Voconia, circa testamenta.* De SCtis eodem modo disputat. Imperatores Romanos, potestatem affectantes regiam, eandem Senatus autoritate abscondidisse, monet, plurima etiam SCta recenset.

- 23- Pag. 16. Codicem *Gregorianum* a quodam *Gregorio*, qui tempore *Constantini M.* præfectus prætorio fuit, *Hermogenianum* ab *Hermogeniano*, Jcto, nomen sortitum esse, *Jacobum Gotbolfredum* ubique secutus, tradit. De Prætoribus, eorumque, ut & aliorum magistratum, edictis, varia, quamvis admodum trita, & ubivis obvia, profert, cum in libro tantæ molis, qualis hoc opus est, plura profecto, quæ majorem eruditionem, & lectionem ampliolem, sapiunt, hoc de argumento debuissent proferri. Et facili certe negotio Autor, laboris, ut videtur, valde patiens, tale quid potuisset perficere, dummodo v. c. *Lipfi Excurfus ad Tacitum*, aut *Perizonii* librum *de Prætorio*, evolvere, & in rem suam convertere, ipsi placuisset. Hoc enim modo ornamenti aliquid, & eruditionis haud vulgaris colorem, operi huic suo fuisset additurus. Sed pergitur. De responsis nempe prudentum varia, alijs jamjam dicta, repetit, eosque Jctos, quorum in *Pandectis* fit mentio, & ex quorum libris opus illud constatum est, recenset, in *sex Classes* eisdem dividens. Prior nimirum *Classis* eos, qui antiquis liberæ reipublice Romanæ temporibus ante *Ciceronis* ævum floruerunt, complectitur. Qui *Ciceronis* ævo, circa finem liberæ reipublicæ, & sub *Julio Cesare*, vixerunt, alteram *Classem* constituunt. *Tertia* eorum est, quorum ætas in *Augusti*, & sequentium Imperatorum, usque ad *Hadriani* tempora incidit. In *quinta Classe* eos recenset Autor, quorum ætas omnino incerta est, quibus denique illos, qui post *Gordianum* vixerunt, in *sexta Classe* adjicit. Majoris momenti sunt, quæ de variis Jctorum sectis Autor disputat. Jam *Ciceronis* tempore quamplures inter Jctos controversias fuisse agitata, nos docet. Ad celebratissimas postea *Sabinianorum* & *Proculianorum* sectas delatus, utriusque sectæ seriem ac successionem, qualis a *Pomponio* in *l. 2 §. fin. D. de O. J.* traditur, in tabula, ideo confecta,

secta, exhibet. Controversias JCtorum post Edicti perpetui compilationem, & rescripta Principum, subinde evulgata, maximam partem fuisse sopitas, contendit. Iisdem temporibus JCtos *creiscundos*, id est, tales, existisse, observat, quorum arte, inventis mediis quibusdam sententiis, nonnullæ lites, quæ diu inter varias sectas agitatz fuerant, componebantur. Diversitatem sententiarum, *Proculejanos* inter & *Sabinianos*, inde existere, docet, quod *Labeo*, *Proculejanorum* antesignanus, passim a veteribus dissentiat, cum *Capito*, qui *Sabinianorum* ducit familiam, veterum plerumque inhæreat vestigiis. Non tamen in univèrsum istam valere regulam, sed *Proculejanos* nonnunquam veterum placita probare, *Sabinianos* ab illis discedere, variis exemplis monstrat. In *Labeonis* præterea discipulis majorem ingenii fiduciam, in *Capitonis* sectatoribus timidiorè quandam regnasse prudentiam, observat. In iis, quæ de novo statuenda erant, *Proculejanos* subtilius, *Sabinianos* simplicius, pronuntiasse, contendit, eamque rem nota illa questione, inter utramque sectam agitata, an emptio venditio sine nummis contrahi possit, nec non aliis exemplis, illustrat. *Sabinianos* præterea benignam æquitatem subtilitati juris prætulisse, *Proculejanos*, rerum & verborum proprietati nimium studentes, hac in re nonnunquam peccasse, pronuntiat. Plurimis vero recens inventis Jurisprudentiam ditasse *Proculejanos*, monet. Utriusque scholæ autores variis in rebus inter se consentire, declarat. Jus *Justinianicum*, propter diversa horum Autorum placita incertum fieri, negat, cum *Justiniani* ævo & controversiæ maximam partem fuerint sopitæ, & recepta usu fori sententia his verbis: *eoque jure utimur*, soleat indicari. Philosophiæ, inprimis Stoicæ, peritissimos fuisse JCtos Romanos, quamvis *Proculejanis* majus adhuc pretium placitis illorum sapientum statuerint, quam *Sabinianis*, observat. Varias denique eorundem sententias ex Stoicæ Philosophiæ doctrinis perperam, & præter rem, ab interpretibus derivari, urget. Genus dicendi, quo veteres illi prudentes usi sunt, nec non eorum gravitatem, prudentiam, & modestiam, summo opere Autor dilaudat. De com-

Pag. 66.

67.

69.

73.

74.

75.

76.

Pag. 78.

pilatione dein Corporis Juris, inprimisque Pandectarum, ample idem disputat, *Justinianum* ab aliis laudari, ab aliis vituperari, narrat, nullum tamen de moribus ejusdem subnectit judicium. De *Triboniano* verba faciens, omnes illas *Suide* & *Procopii* nugas, gentilem nempe & athenum eundem fuisse, ac *Justiniano* persuasisse, cum vivum in caelos assumatum iri, quas profecto eruditi tantum non omnes hodie rident, miramur,

79.

ab eo transcribi, & pro veris venditari narrationibus. Fata dein Corporis Juris *Justiniani* edifferens, de libris *Βασιλικῶν*, deque commentariis, scholiis, & paratitlis, quibus Graeci quidam illud legum corpus illustrare tentarunt, disputat. Ad in-

89.

stantiationem vero Juris Romani in Occidente delatus, notissimum illum Codicem Pandectarum, qui jam Florentiae asservatur, Pisanis a *Lothario II*, quem classe juverant contra *Rogerium*, dono datum esse, libere pronuntiat, ignarus videlicet, putidissimam illam fabulam, vel sanæ rationi contrariam, nec idoneo suffultam testimonio, ab *Henrico Brenemanno*, Jcto sagacissimo, in *Historia Pandectarum Cap. VII §. 42* penitus jam esse explosam. Ejusdem generis est illa narratio, quam Autor ex *Abbatis Urspergensis Chronico* repetit: *Matbildem* videlicet, Tusciae Comitissam, maximæ tunc autoritatis foeminam, ab Imperatore *Lothario II* edictum impetrasse, quo jus *Justinianicum* Pisis in cathedra publice doceri, atque in tribunalia recipi, jussit. Non quidem ignorabat Autor, famosissimam illam *Matbildem* tunc temporis jam dudum fuisse mortuam. In promptu autem ipsi est res-

90.

sponsio, aliam videlicet, ejusdem nominis & dignitatis foeminam, hic debere intelligi. Qua in re quamvis consentientes habeat quosdam non sane indoctos scriptores, & sigillatim *Gravinam*, qui in *Tractatu de Ortu & progressu Juris civilis Lib. I Cap. 143* similia protulit; non erat tamen, cur Autor hic in *Gravina* verba juraret, & narrationes abscondas, ab ineptissimo monacho, eodemque Germano, & rerum Italicarum ignaro, unice profectas, arriperet. *Noodtium*, Jctum, non *Everardi*, sed *Gorhardi*, prænominem

in-

insigniri, *Everardi* autem prænomen *Otonis*, Jcti itidem inter Batavos olim florentis, esse proprium, a nobis se doceri, haud ægre feret Autor. Multum is in præstantia Juris Romani prædicanda laborat, per plurima Europæ regna, figillatimque Franciam suam, illud in cathedris & foro regnare, contendens. A vitiis interim illud nequiquam immune esse, concedit, & ad tria quidem capita, ea, quæ vere & cum ratione in hoc opere reprehendi possunt, revocat. Singulas nimirum leges germanos ac sinceros veterum Jctorum textus, quorum nomen referunt, non semper exhibere, multa etiam data opera *Tribonianum* in his textibus interpolasse, ut ad jus novum detorquerentur, monet. Quamvis enim *Justinianus* sanxisset, ut ex libris veterum excerpti textus ad juris, eo tempore regnantis, usum accommodarentur; ita tamen Imperatoris præcepto parendum fuisse, Autor contendit, ut aut totius antiquati juris nihil superesset in toto Pandectarum opere; aut, si forte textibus, necessario apponendis, aliquid, pristino juri connexum, inhæreret, hoc non in textu mutaretur, sed adjectis quibusdam scholiis indicaretur. Sententias porro, inter se pugnantes, seu *antinomias*, nulla ratione tollendas, in Pandectis deprehendi, pronuntiat, variisque exemplis, ideo adductis, demonstrat. Rationem denique tractandi, seu methodum, in vasto hoc opere desiderari, queritur, cujus vitii corrigendi causa præsens labor ab Autore susceptus est. Cumque ex iis, quæ hæcenus dicta sunt, abunde intelligatur, cujus pretii sint hæc prolegomena; operis jam ipsius rationem indicabimus. Id quod ut eo melius perficiatur, unam alteramque ex Pandectis Titulum speciminis loco afferemus, quomodo illum pertractaverit Autor, expositura. *Titulus primus Libri sexti* de rei vindicatione agit. Quoniam res per hanc actionem peti possint, primo loco Autor ibi monstrat. Rei vindicationem ei competere, qui aut jure gentium, aut jure civili, dominium acquisivit, docet. Contra possessorem, verum & fictum, eam dari actionem, observat.

Pag. 91.

94.

97.

196.

197.

Rem,

Rem, quæ hoc modo petitur, sollicite esse describendam; actoris insuper dominium, & rei possessionem, probandam, Pag. 199. monet. Qui dolo possidere desiit, pro possessore nihilo minus reputatur, & hac actione pulsari potest. Quando, & ubi, 200. res vindicata restitui debeat, Autor docet. Cautelas, a reo pariter & auctore observandas, proponit. Damna, in re, quæ vindicatur, data, esse refarcienda, & fructuum intuitu etiam conveniri posse rei vindicatæ detentorem, monet. Quid hic inter bonæ & malæ fidei possessorem interfit, declarat. Quæ 203. les hic fructus intelligantur, narrat. Quidnam actor possessori restituere debeat, exponit. Pœnas, illis, qui, hoc iudicio condemnati, non parent, præstitutas, denique edisserit. *Libri decimi quarti Titulum secundum*, qui de lege Rhodia de jactu inscribitur, pertractans Autor, quanto in pretio Rhodiorum leges circa res maritimas fuerint, ex rescripto *Antonini*, quod 207. in *l. 9. b. t.* habetur, primo loco docet. Lege Rhodia caveri, ut, si levandæ navis gratia jactus mercium factus est, omnium contributione sarciantur, quod pro omnibus datum est, postea ostendit. Eam duntaxat jacturam, quæ depellendi communis periculi gratia facta est, contributioni locum dare, monet, ac species, hanc sententiam illustrantes, & hoc in Titulo obvias, apponit. Omnes, quorum interest, jactum fieri, conferre oportere, jacturæ summam ad rerum pretia æstimari, corporum liberorum æstimationem non fieri, dominos rerum amissarum ex conducto cum nauta, id est, magistro navis, agere, nos docet. Omnium rerum, quamvis per illas navis non oneretur, inque his vestimentorum quoque & annulorum, æstimationem fieri oportere, ea autem, quæ consumendi causa imposita sunt, veluti cibaria, hunc in censum non venire, monet. Quatenus res, quæ servatæ sunt quidem, sed deteriores factæ, huic contributioni ansam præbeant, ex *l. 4. §. 2. b. t.* declarat. Actiones dein, quæ tali casu possunt institui, edisserit omnes, ac singulares quasdam species, ad rem nauticam pertinentes, & maximam partem hoc in Titulo propositas, subjungit. Unicum adhuc specimen iis, quæ proposita a nobis sunt, addemus. *Sextus Libri decimi quarti Titulus*

Titulus de S^Cto Macedoniano agit. Verba ibi S^Cti (quod ab improbo fœneratore, qui occasionem ei condendo dederit, nomen fortitum esse, Autor in nota adjecta affirmat, secus ac alii, qui majori cum veritatis specie, nefarium quandam filiumfamilias fuisse *Macedonem* illum, docent,) apponuntur. De mutui duntaxat contractu, neutiquam de aliis negotiis, hæc S^Ctum agere, Autor dein monet. Quando ejus dispositio cesset, fuscè postea ostendit, casus, eo pertinentes, ad justum ordinem, & ad certa capita, revocatos, enumerans. Omnes filiosfamilias, cujuscunque demum gradus, aut sexus, sicut, sub hoc S^Cto comprehendi, adeoque & ad filias, & nepotes, illud spectare, observat. Post mortem quoque parentis nullam contra filiosfamilias mutui actionem posse institui, & mortem hic naturalem pariter ac civilem esse intelligendam, urget. Quibus casibus pecunia, ultro a filiisfamilias hoc nomine soluta, a patribus possit repeti, monstrat. Hæredes etiam filiorumfamilias, nec non fidejussores & mandatores eorum, hac exceptione uti posse, docet. Filiamfamilias majorem, contra alium, annis minorem, hac exceptione uti non posse, pronuntiat. Non solum ei, qui mutuum pecuniam dedit, sed & successoribus ejus, denegandam esse actionem, monet. Et hunc quidem in modum singulos Pandectarum Titulos Autor disposuit, theses quasdam breviores ubique præmisit, ipsaque e Pandectis verba, eo pertinentia, apposuit, multos etiam Codicis textus, qui sententiam suam confirmant, subjunxit. Sed, quoniam de notis, unicuique Titulo ab Autore subjunctis, quædam a nobis mentio supra injecta est, ex illis etiam aliquod specimeum afferemus, ut exinde de earum præstantia ipsemet Lector possit judicare, ac omnis cavillandi suspicio a nobis removeatur. Nullus facile locus ampliorem Autori aperire campum potuisset, in quo ingenium & multam lectionem explicaret, quam quidem *secundus Libri primi Titulus*, qui de origine juris tractat, cum plurima in eo obscura, imò & mendosa, & scriptorum rei Romanæ narrationibus prima fronte contraria, legantur. Cum in ejus Tituli verba incidere Autor, quibus *leges regia in libro Sexti Papi-*

rii conscripta dicuntur, sine omni censura eum locum dimisit, neque in memoriam sibi revocavit, in §. 36 ejusdem legis prænomen *Publii* eidem *Papirio* tribui, acutioresque interpretes, ut auctoritatem *Pomponii* tuerentur, his verbis alia: *in Libro sexto Papirii*, substituisse. *Tarquinius Superbus* eodem loco *Demarati Corinthii* filius dicitur. Videt hic Autor, & observat, non *Superbum*, sed *Priscum* potius, *Tarquinius Demarati* fuisse filium. Ut vero hanc difficultatem tolleret, sine tabulis & testibus affirmat, *Superbi* cognomen omni *Tarquiniorum* familiae fuisse inditum. Meliora profecto ipsum docere poterat *Bynckersbeckius*, qui in præstantissimis ad hunc Titulum commentariis non solum hunc ipsum errorem, quem multi jam errarunt, exposuit, sed &, pro divino, quo pollebat, ingenio, elegantè emendatione hunc locum cum rei Romanæ consiliavit scriptoribus, & ex regula geminationis, *Demarati Corinthii TILUS*, hoc est, *filii filius*, seu nepos, legendum esse, suavit. Ad verba: *Exactis deinde Regibus, lege tribunitia omnes leges hæc exoleverunt*, Autor, ex nostra sententia, præter omnem rationem existimat, eam hic legem intelligi, quæ potestas tribunitia post secessionem primam in montem Cæstum constituta sit, cum profecto, a *Juno Bruto*, Tribuno Celerum, eam nomen accepisse, & notissimum sit, & ipsemet Autor supra, in Prolegomenis, dixerit. Neque ipsi nota fuisse videtur recentiorum Criticorum observatio, quando, post verba: *lege tribunitia*, interpungendum esse, rectissime suadent. Neque enim illam interpunctionem in textum recipit, neque in notis vel verbo ejus meminit. Porro, cum in eadem l. 2 §. 3 legeret: *iterumque cepit populus Romanus incerto magis jure & consuetudine ali*, (ita enim in textu est, non autem *uti*, quam vocem Autor per errorem substituit,) *quam per latam legem: idque prope viginti annis passus est*, nullum hic dubium deprehendit, parum videlicet perpendens, non viginti, sed sexaginta fere, annos a legibus regii sublatis, ad Decemviros usque constitutos, intercessisse, neque fortassis audivit, aut legit, supra laudatum *Bynckersbeckium*, ut *Pomponio* consuleret, *litteras VI* pro notis numeralibus

bus reputare, & *Viginta*, id est, *sexaginta*, annis reponere. Verba, proxime sequentia: *Postea, ne diutius hoc fieret, placuit, publica auctoritate decem constitui viros, per quos peterentur leges a Grecis civitatibus*, hæc, inquam, verba, ansam dubitandi præbuerunt quidem, nec ignotum fuisse Autori videtur, *Livium*, plurimosque alios scriptores, tradere, non decem, sed tres duntaxat, viros, quorum etiam nomina afferunt, in Græciam ideo missos fuisse. Mira autem ejus est observatio, quando, tres duntaxat ex illis leges istas petiisse, omnes autem leges allatas tulisse, pronuntiat. Primo enim obtuta statim apparet, hoc cum verbis *Pomponii* pugnare, atque aut fatendum esse, Jctum istum errasse, aut verba ejus commoda emendatione esse sananda. Verum jam satis est. Laudamus nos Autoris diligentiam, acumen vero criticum, & debitam in perficiendo & exornando, quod sibi proposuit, opère curam, aliquantum desideramus. Vulgaris nempe, & sæpius jam dicta, occurrunt in hoc Opere haud pauca, majoris momenti res, si non profus hic exulant, at certe non carent vitiorum labe. Sed, utcumque hæc sint comparata, Autoris ferream, ut jam diximus, diligentiam, & de legibus Romanis, ut vires tulerint, haud male merendi studium, laude omnium satis dignum judicamus.

DE JURE DIVINO ET NATURALI CIRCA USURAM Libri sex, in quibus adversus Hereticos, usurarum patronos, cum recentes, tum antiquiores, Catholicum præsertim dogma fuisse defenditur; cum Vindictis juris divini ac naturalis circa usuram, quæ veluti Liber septimus haberi possunt, adversus opus, novissime editum, de Usuris licitis & illicitis, NICOLAI BROEDERSEN.

Tom. II.

Bononiæ, apud Thomam Colli, ex typographia S. Thomæ Aquinatis, 1747, 4 maj.

Tom. I Alph. 5 - plag. 2, Tom. II plag. 10.

Kkk 2

CCpe

Cooperat hoc Opus scribere *Petrus Ballarinius*, Veronensis Presbyter, A. 1743, perfeceratque jam anno incunte 1744, suafu & jufu quodam Eminentiff. *Lucini*, qui tunc erat Romanz Inquisitionis Commiffarius generalis. Cum liber effet hujus mandatu adhuc fub Theologorum cenfura, obiit fub initium anni 1745 egregius ille curiz Romanz Purpuratus. Fuerunt, qui ab hæredibus Cardinalis librum repeterent. Tum vero de approbatione fuperiorum denuo recurfabat follicitudo. Qua impetrata, liber tandem in lucem prodit, refellens eos, qui *Nicolai Bræderfen*, cujus amplam tractationem haud ita pridem laboriofe peragravimus, fententias vel ex parte, vel ex toto, amplectantur. Sunt enim in ipfa Italia, qui, ufuram nullo Catholico dogmate damnatam effe, exiftimant. Secus autem fentit *Ballarinius*, ratus, eam in literis facris, Patrumque fcriptis, omnino effe damnatam. Difcuffit, ut id oftenderet, nonnihil in *Praelectione fecunda*, quam *fecunda* Operum S. *Antonini Partis* præfixit. Plura vero intellexit requiri arma adverfus multos, eodẽmque præcipui ingenii & eruditionis, hæreticos, qui contra dogma, quo ufuræ damnantur, aliquot libros, fummo ftudio & graviffima eruditione lucubratos, evulgarint. Addit, Catholicis nonnullis horum argumenta vifa fuiffe tam gravia, ut damnationem ufuræ pro vulgari & fcholafico præjudicio traduxerint. Pergit idem: *Quædam citam in ipfum vulgum irrepiffe inventa funt erroris femina, ex quibus, periculum eff, ne, fi diutius plenior confutatatio differatur, ipfi hæreticorum errores fenfim & incaute in ipfius ecclefia finum per ignorantiam excipiantur a quibusdam Catholicis.* Hoc itaque opere, *fepofitis omnibus fcholaficis quæftionibus*, id fibi præcipue agendum cenfuit, ut contra feftarios ufurarum patronos ipfum Catholicum de ufuris dogma proponatur ac vindicetur. Docere ftudet, per Secula usque XIII Theologos inventos haud fuiffe, qui, ufuras effe permiffas, tradiderint. Peccaffe multos, & in contrarium declinaffe, non vero ob dogma, fed ex confuetudine & ignorantia, fatetur. Fœnus omne Clericis fuiffe prohibitum, oftendit. Seculo IV, aliquot homiliz contra ufurarios habitæ funt.

Hue

Huc spectat quoque *Ambrosii* liber de *Tobia*, ex pluribus sermonibus compactus. *Hieronymus* in *Ezech. XVIII* notat eos & refellit, qui, usuram modo spectare ad pecuniam, non ad segetes, credebant. Usuræ contradixerunt *Chrysofomus* Hom. 56 in *Matthæum*, & *Augustinus* ad *Ps. LIV.* ac *Epist. 153.* Locum difficilem ex *Epistola Cosmæ Syri ad Simeonem Stylitam*, edita nuper a Cl. *Josepho Assemano* Tomo I. *Bibliotheca orientalis*, ne adversariis credatur favere, *Ballarinus* exposuit infra *Lib. II. Cap. 9.* Græcos schismaticos, idem significat, usuram haud approbasse unquam, & *Theodorum Balsamonem*, Patriarcham Seculi XII Antiochenum, vindicat ab opinione contraria, quam *Balsamoni* tribuit *Salmasus*, de *Fænore trapeziticorum* commentatus, *Lib. I. pag. 70.* Usuram certe, negavit, esse permissam, *Balsamon* in *Scholiis* ad *Epistolam* canonicam *S. Gregorii Nysseni*, ne quidem laicis exceptis, in *Scholiis* ad *Canonem Concilii Carthaginensis de Usura* A. 419, & alibi. *Zonaras* idem sensit in *Can. XVII Concilii Niceni*, in *Canonem Apostol. 43*, in *Canonem Synodi Carthaginensis* modo dictum. Consensit *Aristenus*. *Gabriel*, Metropolitæ Philadelphicæ, in libello de *Sacramento penitentiae* Cap. 2. peccatis, ex avaritia ortis, usuram adjunxit. Suffragatur huic opinioni *Nicolaus Caballat*, medio circiter Seculo XIV Archiepiscopus Thessalonicæ, in *Oratione contra usurarios*, inserta Tomo XXVI *Bibliothecæ Patrum*. Sententiam, huic oppositam, tribuerunt immemores Græcis *Guido Carmelita* in *Summa de Hæresibus*, & ex eo *Alphonsus de Castro*, aliique. Primi, qui, usuram Christianis esse permissam, docuerunt, fuerunt, indice *Ballarino*, *Patarini*, quorum sectæ tres in hoc doctrinæ momento consensisse dicuntur. Sententiam eorum istam damnavit *Clemens V* Concilio Viennensi A. 1311. Usuras damnasse dicuntur *Concilia*, *Lateranense* A. 1179, *Avenionense* *Can. 3*, *Salisburgense* *Can. 13*, *Avenionense* A. 1457 *Can. 26*, *Burdigalense* A. 1583 *Can. 31*. Usuræ in peccatis fere haud fuisse relatam exunte Seculo XII inter *Belgas*, autor est *Hugo Florestiensis* in *Vita B. Iveta* Cap. 9 n. 26, in *Actis Sanctorum Antwerp.* Tom. I. *Januar. d. 13*. Contra *Clementinam* tamen nonnulli fuerunt usuræ postea

K k k 2.

patro-

Præfat.
pag. 7.
14.

- patrocinati, inprimis Christiani quidam in Galliis, a Judæis, qui ab alienigenis usuras accipiunt haud contra fas, in sententiæ communionem deducti. *Alexander V* voluit, hunc errorem extirpari, nec non *Martinus V*. Usuram esse permissam, docuerunt *Calvinus*, *Molinæus*, *Claudius Salmasus*, aliique, quos Noster appellat *novatores*. Secus tamen sensit
21. *Theodorus Beza Commentar. in Lucam VI, 35. Salmasus* caput inter eos extulit, qui, usuras, putarunt, jure naturæ & divino esse permissas. - Ipse maritima navigatione divertit apud *Joannem Cloppenburgium*, Brilensium ecclesiasten. Hic illi ostendit librum *de Usuris* suum, Belgice & Latine scriptum, preloque paratum, voluitque scire, quid *Salmasus* sentiret. Hic, idem se sentire, professus, a *Cloppenburgio* fuit rogatus, ut epistolam, qua sententiam peroraret, adderet illi libro. Voluerat *Salmasus* scribere epistolam; at progenit librum *de Usuris*, quem separatim edidit Lugduni Bat. A. 1638. Ut offensionem religionis suæ, atque objectiones Theologorum & Jctorum, declinaret, edidit ibidem A. 1639 libram *de Modo usurarum. Cloppenburgius*, ut invidiam evitaret, (inscripserat enim ei priorem librum *Salmasus*,) epistolam dedit ad *Salmasum*, eamque, trapezitas oppugnans, edidit simul cum *theologica institutione de usuris*. Adversus hoc opus *Salmasus* publicavit *Dissertationem de fenore trapezítico* Lugduni Bat. A. 1640. Opusculis porro duobus invicem concertarunt duumviri. Jureconsultis *Salmasus* varia opuscula pseudonyma opposuit. Theologi Hollandi ex eo tempore de quæstione, an permissæ sint usuræ, adhuc inter se dissederunt. *Salmasus*, a pauperibus per fas usuras accipi posse, docuit, suffragante ei nemine. Nam Batavi statim monuerunt, inopibus gratuitam dandam esse pecuniam. Sic docuere *Guilielmus Amelius* passim & *Hugo Grotius* ad *Luc. VI, 35*, immo ipse *Salmasus* de *Usuris* Cap. 20 pag. 610, Cap. 21 pag. 672, ac de
27. *Fenore trapezítico* Lib. I pag. 23. Ea igitur modo in controversiam venit quæstio, an usura a divitibus, qui ex mutuo lucrum percipiunt, vel ab eis, qui usuris dandis haud opprimuntur, sit exigenda. Id quæritur, an liceat usuram, quæ sine pauperum oppressione exigitur, ultra modum evehere, &
- quinam

quinam ei statuendus sit modus, ubi lex, vel consuetudo, quæ vim legis obtinuit, certos usuræ limites haud definiuit. Pontificii usuram omnem damnant, ac ita quæstionibus illis solvendis facile supersedent. Sunt tamen inter eos, quæ usuram, exactam ab iis, qui pecuniam non in necessitatis remedium, sed in negotiationem ac lucrum mutuam, sumserunt, haud damnant, & id lucri genus ab usuræ vocabulo disjungunt. Huc refert Autor P. *Maignanum*, P. *de Colonia*, e Minimorum familia, & *le Coreur*, Presbyterum, qui ex professo de hac causa scripserunt. *Emmanuel Maignan* A. 1679 Gallice, & postea Latine, edidit Dissertationem suam de *Uso licito pecunie*, ratus, pecuniam negotiatoribus in negotiationis usum per jus & fas tradi posse. Expertus tamen is ideo fuit quinque Episcoporum censuræ præter Romanam, licet usuram damnasset. P. *Andreas de Colonia*, prospecturus negotiatoribus Lugdunenlibus, A. 1676 Eugduni edidit librum, *Eclaircissement sur le legitime commerce des interets*, mercatorum præfecto & assessoribus ibi inscriptum. Usuram tamen detestatur, licet rei ipsi, vocabulo illo designatæ, patrocinetur. Luculentius de usuræ patronis scripsit *le Coreur*, Presbyter in parochia S. *Germani Antistiodorensis*, Parisiis versatus, edito *à vauvour* A. 1682 libro, *Traité des Billets entre les negocians*. Editiones haud unæ existant, si varietatem loci typographici spectes. At in Batavis liber fuit publicatus. Probavit eum Episcopus Castoriensis, apud Batavos Vicarius Apostolicus, & ejus editionem promovit, teste *Bailleta* in libro *Jugement des Savans Tom. I Cap. 6 pag. 2 edit. postrem. & Bossueto* in annotationibus, ibi adjectis. Noluit tamen Episcopus Castoriensis, epistola *Bossueti* compellatus, videri eum nosse, vel legisse. *Le Coreur* ratiocinationibus usus fuit solis; auctoritatem sacri Codicis & arbitrii humani seposuit. Dissertuit tamen ita, ut usuram damnaret, & mutuam esse in contractu commercii usurario vel ipsam usuram, inficietur. Librum illum ex professo refellit *Jacobus Gaitte* in *Tr. de Usuris & fanore*, Parisiis A. 1688 edito, & præter eum D. *Carrel*, D. Theol. Parisiensis, in libro *de la Pratique des billets*, A. 1690, & iterum A. 1699, publicato. Usuram, e commerciis negotia-

Pag. 29.

32.

- patrocinati, imprimis Christiani quidam in Galliis, a Judæis, qui ab alienigenis usuras accipiunt haud contra fas, in sententia communione deducti. *Alexander V* voluit, hunc errorem extirpari, nec non *Martinus V*. Usuram esse permissam, docuerunt *Calvinus*, *Molinæus*, *Claudius Salmastus*, aliique, quos Noster appellat *novatores*. Scelus tamen sensit
21. *Theodorus Beza Commentar. in Lucam VI, 35. Salmastus* caput inter eos extulit, qui, usuras, putarunt, jure naturæ & divino esse permissas. - Ipse maritima navigatione divertit apud *Joannem Cloppenburgium*, Brilensium ecclesiasten. Hic illi ostendit librum *de Usuris* suum, Belgice & Latine scriptum, preloque paratum, voluitque scire, quid *Salmastus* sentiret. Hic, idem se sentire, professus, a *Cloppenburgio* fuit rogatus, ut epistolam, qua sententiam peroraret, adderet illi libro. Voluerat *Salmastus* scribere epistolam; at progeniit librum *de Usuris*, quem separatim edidit Lugduni Bat. A. 1638. Ut offensionem religionis suæ, atque objectiones Theologorum & Jutorum, declinaret, edidit ibidem A. 1639 librum *de Modo usurarum. Cloppenburgius*, ut invidiam evitaret, (inscripserat enim ei priorem librum *Salmastus*.) epistolam dedit ad *Salmastum*, eamque, trapezitas oppugnans, edidit simul cum *theologica institutione de usuris*. Adversus hoc opus *Salmastus* publicavit *Dissertationem de fenore trapezítico* Lugduni Bat. A. 1640. Opusculis porro duobus invicem concertarunt duumviri. Jureconsultis *Salmastus* varia opuscula pseudonyma opposuit. Theologi Hollandi ex eo tempore de questione, an permissæ sint usuræ, adhuc inter se discederunt. *Salmastus*, a pauperibus per fas usuras accipi posse, docuit, suffragante ei nemine. Nam Batavi statim monuerunt, inopibus gratuitam dandam esse pecuniam. Sic docuere *Guilielmus Amesius* passim & *Hugo Grotius* ad *Luc. VI, 35*, immo ipse *Salmastus* *de Usuris* Cap. 20 pag. 610, Cap. 21 pag. 672, ac de
27. *Fenore trapezítico* Lib. I pag. 23. Ea igitur modo in controversiam venit questio, an usura a divitibus, qui ex mutuo lucrum percipiunt, vel ab eis, qui usuris dandis haud opprimuntur, sit exigenda. Id queritur, an liceat usuram, quæ sine pauperum oppressione exigitur, ultra modum evehere, &
- quinam

quinam ei statuendus sit modus, ubi lex, vel consuetudo, quæ vim legis obtinuit, certos usuræ limites haud definit. Pontificii usuram omnem damnant, ac ita quæstionibus illis solvendis facile supersedent. Sunt tamen inter eos, quæ usuram, exactam ab iis, qui pecuniam non in necessitatis remedium, sed in negotiationem ac lucrum mutuam, sumserunt, haud damnant, & id lucri genus ab usuræ vocabulo disjungunt. Huc refert Autor P. *Maignanum*, P. *de Colonia*, e Minimorum familia, & *le Coreur*, Presbyterum, qui ex professo de hac causa scripserunt. *Emmanuel Maignan* A. 1679 Gallice, & postea Latine, edidit Dissertationem suam de *Usu licito pecunie*, ratus, pecuniam negotiatoribus in negotiationis usum per jus & fas tradi posse. Expertus tamen is ideo fuit quinque Episcoporum censuras præter Romanam, licet usuram damnasset. P. *Andreas de Colonia*, prospecturus negotiatoribus Lugdunenſibus, A. 1676 Eugduni edidit librum, *Eclairciſſement sur le legitime commerce des interets*, mercatorum præfecto & assessoribus ibi inscriptum. Usuram tamen detestatur, licet rei ipsi, vocabulo illo designatæ, patrocinetur. Luculentius de usuræ patronis scripsit *le Coreur*, Presbyter in parochia S. *Germani Antistodorenſis*, Parisiis versatus, edito *à vauvour* A. 1682 libro, *Traité des Billets entre les negotians*. Editiones haud unæ exstant, si varietatem loci typographici spectes. At in Batavis liber fuit publicatus. Probavit eum Episcopus Castoriensis, apud Batavos Vicarius Apostolicus, & ejus editionem promovit, teste *Bailleta* in libro *Jugement des Savans Tom. I Cap. 6 pag. 2 edit. postrem.* & *Bossueto* in annotationibus, ibi adjectis. Noluit tamen Episcopus Castoriensis, epistola *Bossueti* compellatus, videri eum nosse, vel legisse. *Le Coreur* ratiocinationibus usus fuit solis; auctoritatem sacri Codicis & arbitrii humani seposuit. Dissertuit tamen ita, ut usuram damnaret, & mutuam esse in contractu commercii usurario vel ipsam usuram, inficietur. Librum illum ex professo refellit *Jacobus Gaitte* in *Tr. de Usuris* & *fanore*, Parisiis A. 1688 edito, & præter eum D. *Carrel*, D. Theol. Parisiensis, in libro *de la Pratique des billets*, A. 1690, & iterum A. 1699, publicato. Usuram, e commerciis ne-

Pag. 29.

32.

gotiatorum redundantem, defenderunt Anonymus (P. *Cha-duc*) in *Epistola de usuris*, A. 1665 evulgata, quam refellit P. *du Tertre* (P. *Jacobus Thorentier*) in libello, *l'Usure expliquée & condamnée*, A. 1673, 1678 evulgato, nec non P. *Mariolles* in libro, *de la nature de l'Usure*, contra P. *du Tertre* scripto, Avenione A. 1675, & *Beziers Arroy* in libro Gallico *de Usuris*, Lugduni A. 1674 publicato. Alios Clericos, idem sentientes, nominat P. *Thomassinus* in Præfatione ad librum *du Negoce & de l'usure*, quo usuram iuxta profligatam. Liber ille editus fuit post ejus obitum A. 1697. Refellit eandem usuræ permissionem *Ludovicus Bulteau* in libro, *Le faux de pot, ou refutation de quelques erreurs populaires sur l'Usure*, A. 1674 in lucem emissio. Clerus Gallie A. 1700 damnavit popularem hanc sententiam, damnans propositionem 59, & quidem hanc: *Usura est esset prohibita Judæis, non tamen Christianis, lege veteri in judicialibus præceptis abolita per Christum*, eo quod novæ legis perfectionem, & gentium omnium, in Christo adunatarum, fraternitatem, tollat. Usuræ igitur prohibitio tandem in schema reipublicæ Hebræorum Leviticæ resolvitur. Per Lotharingiam paulo post cæpit usura approbari. *Henricus de Bissy*, Episcopus Tullensis, postea Cardinalis, A. 1703 opinioni illi edictum opposuit: *Ordonnance de - - Evêque Comte de Toul, pourtant condamnation d'un libelle intitulé: Factum, ou Propositions, succinctement recueillies des questions, qui se forment aujourd'hui sur la matière de l'usure &c.* Idem fecerat *Bissy* decessor, *Jacobus de Ficux*, *Epistola pastoralis*, A. 1679 publicata sub titulo: *de l'Usure, ou de prêt usuraire de l'argent par obligation*. Apparuit contra hanc *Epistolam* Anonymi opusculum: *Factum, ou propositions, succinctement recueillies - - jointe la copie imprimée à Ville sur-Ilon* A. 1680, qui in catalogum prohibitorum librorum relatus fuit. Recula fuit *Epistola* illa pastoralis cum Anonymi refutatione A. 1703, & elieuit hoc momentum *Henrici de Bissy* eodem anno edictum. A. 1704 refutatio hæc, & alii duo libri consimilis argumenti, a suprema Romana *Inquisitionis* curia proscripti, & in indicem librorum prohibitorum re-
jecti

jecti sunt. Progrediendum nunc est ad controversiam Jan-
senisticam, in Belgio fœderato late se prodentem dudum.
Janfenistæ, usuram ibi esse permissam, eamque negotiationi
accommodatam, indidem docent. Recensuimus alibi mo-
menta causæ, & scripta, utrinque publicata, cum *Nicolas Bro-*
derfen Opus de *Usuris* in compendium mitteremus utique sa-
tis longum. Cramden nunc haud recoquimus. Addeamus
tamen pauca, quæ a *Broderfensio* fuerunt suppressa.

Belgiæ controversiæ de usuris occasio ac origo offertur in
libro, *Memoire sur l'état présent des Réfugiés François en*
Hollande au sujet de la religion, Paris. 1728. *Varlettus*, Baby-
lonis Episcopus, a Romana sede munus suspensus, secessit in
Belgium fœderatum, ac in eo fait, ut Archiepiscopatum Ul-
trajectinum auctoritate sua instauraret. Consecravit A. 1724,
25 Octobr. *Seenenbovenium*, qui præsideret Archiepiscopatu.
Obiit novus Archiepiscopus A. 1725. Suffecit itaque in ejus
locum sibi *Barchmannum*. Janfenistæ postea, stabilituri co-
tus suos in Belgio, *Barchmanno* commendarunt Episcopos
duos, quæ suffraganeos, consecrandos. *Barchmannus*, hos
usuris capiendis favere, ratus, nullos a se ordinatum iri Epi-
scopos, professus fuit, præterquam eos, qui damnarent contra-
ctus pecuniæ, in annum lucrum collocatæ. At Janfenistæ eos
daniuare noluerunt, metuentes sibi a reipublicæ proceribus,
qui eos contractus & usuras approbant. Sensim Janfenistæ ibi
ad defensionem usuræ progressi dicuntur. *Broderfensius* vero,
quod haud inficiamus, vindicias usuræ Janfenisticæ, antiquio-
res anno 1728, memoravit varias. Verum hæc dissensio ad ope-
ram nostram haud spectat.

Usuram modicam recenti ætate defenderunt haud uni.
Epistola D. Thierry de Vieixnes recensentur in Gallico opu-
sculo, *Memoire sur l'état présent des Réfugiés François en*
Hollande au sujet de la Religion, Paris. 1728. Una illarum
formis publicis descripta est, data ad *Barchmannum* A. 1728,
post *Traité des prêts de Commerce* A. 1738. Opusculum *Jo-*
annis Launoji, cujus editionem Doctores Sorbonici concede-
re noluerunt, videtur legi in editione *Operum Launoji* Gene-

- venit Tom. II Part. II pag. 563 sub titulo: *Lettre d'un Theologien à son ami sur le sujet de l'usure, non encore imprimée. Consilium Causidici Bruxellensis, Cl. D. H., ad usurariorum contractuum impugnatores, qui A. 1728 Casus positionem ediderant, missum, ab eisdem A. 1728 cum refutatione, iterata discussio, publicatum fuit. Nicolai Brædersen est Tractatus brevis de rebus utrinque redimibilibus A. 1729, licet Auctoris nomen in fronte scriptum haud appareat. Reliqua scripta ex ejusdem Brædersen, Ecclesiastæ Pbnificii Delphensis, libro de Usuris alias exhibuimus historice. Contra usuras Janseniani nonnulli calanum strinxerunt ipsi, *Barckmannus, Petripied, Maupas*, alii, qui Ultrajectinos Jansenistas, usuræ patronos, ex æquo damnant. Credit *Ballarinius*, sibi etiam *Calvinum, Molinæum, Sabnassum, Noodtium, la Placette*, esse cum aliis refellendos, quorum quippe argumenta suis Catholicis nondum ex professo fuerint rejecta. Nec sibi defuit, quo minus recentiores ecclesiæ suæ patronos usurarum redere studuerit refutatos. Ii, qui ab ipso dissident, in eo conveniunt, usuras a pauperibus haud esse sumendas, nec eas a ditioribus ultra legum, vel consuetudinum, præscripta exigendas esse. In eo autem non idem sentiunt, an usuræ in Vet. Test. omnes jure divino sint prohibitz. Nam alii id affirmant, alii negant. Utrique vero, eas in Novo Test. esse interdictas, negant. Alii usuram in mutuo deputant, alii eam a vero mutuo excludere conantur. Autor, omnem omnium errorem profligaturus, opus suum in *Libros sex* distribuit, *Primo* agit de mutuo, *tribus* sequentibus de auctoritate divina, qua usuræ omnes fuerint interdictæ, quid sit usura, docens, & addens, omne omnino lucrum mutui jure divino usuram esse appellatam. Contendit, omnem usuram Vet. & Nov. Test. esse prohibitam, adversantem quippe caritati ac justitiæ, a divitibus quoque exactæ. *Duobus postremis Libris*, in eo est, ut ex naturali jure & ratione colligat, usuram illi obflare, eo quod usura caritati & justitiæ sit infeusa: immo ut objectionibus, ex hoc jure deprecatis, satisfaciat.*

46.

Postquam *Libras* hocce *sex* adornaverat, in manus ejus incidit

Opus

Opus *Nicolai Bræderfen de Usuris*. Addidit itaque *sex Libris*, ut hunc refelleret, Opusculum, quod *Vindicias juris divini & naturalis circa usuram* inscripsit. Adjecit tandem *Appendicem trium Opusculorum in materie usurarum*. Primo exponitur *de Modis pietatis, quatenus licite pecuniam sub pignore commodatæ exigendo aliquid supra sortem*. Dissertitur ibi porro de modis providendi publicis & privatis pecuniæ necessitatibus cum lucro in quo licito citra usuram, nec non de legitimis titulis, deque contractibus emtionis cum pacto de retrovendendo, & census, cum realis, tum personalis. Opusculo secundo tractatur *de pecunia in negotiationem danda, ac de licito æque ac illicito ex eadem lucro*. Trium præterea contractuum pravitatis demonstratur, & suggeruntur modi permissi, quibus provideri possit negotiationi ac commercio sine usuris, ac præsertim inibi disputatur *de cambiis realibus*. Tertio opusculo agitur *de inani contractuum implicitorum systemate, quo omnes fere contractus re ipsa fœneratitios ab usura nonnulli Theologi purgare contendunt*. Subjiciuntur opusculis monumenta VII, nempe *Papales literæ Pauli III pro Mutinensi monte pietatis, aliz eidem Paulo suppositæ literæ pro Ferrariensi monte pietatis, Julii III literæ pro monte pietatis Veronensi, Sixti V literæ pro monte pietatis Bergomensi, literæ Alexandri VI pro monte pietatis Mantuano, Clementis X literæ pro monte pietatis Ferrariensi*. Mutuum, Nostro judicante, est *traditio rei usu consumptibilis, in consumptionis usum, ea conditione, ut post aliquod tempus tantundem restitatur*. Nomen commodati relinquunt rebus, quæ usu non consumuntur, sed eadem reddenda sunt, ut equus, pallium. Duplex ab ipso statuitur rerum consumptio: alia naturalis, qua consumitur usu res ipsa & perit, ut frumentum, vinum; alia civilis, qua res alienatur, & ita priori domino perit, ut pecuniæ accidit, quæ tum consumi dicitur, cum in aliorum dominium transfertur. Quod in custodiam datur, non in consumptionem, dicitur depositum. Civilis illa consumptio videtur id ponere in definitione, quod adversarii negant. Mutuum esse dandum, accipiendum, reddendum, recipiendum, nemo ambigit. Si res eadem nunc-

ro restitui nequeat, rerum aliarum ejusdem speciei tantundem ex mutui contractu est restituendum. *Luc VI, 24.* Ad definitionem hanc monent antagonistas id potissime, desumptam esse eam ex Jure Romano, non ex locis ac enuntiatis Vet. & Nov. Test. constatam, quibus vocabulum *mutui* etiam de equis, aut aliis rebus, quæ usu non consumuntur, promiscue sumtum fuerit. Respondet Noster, Scriptores divinos ac Patres damnaſſe hunc, non alium, contractum, quo lucrum percipitur ex pecunia, frumento, &c. in usum tradito ad consumptionem cum officio restituendi tantundem, quantum contractus, a nobis definitus, indicat. Definitionem suam haud repugnare locis *Deut. XXIII, 19; Exod. XXII, 24, 25, Levit. XXV, 37; Ps. XIV, 5, 2 Esr. V, 7, 2, 3, 4; Matth. XXV, 21; Luc. XIX, 23,* monet. Mutuum alii in eo ponunt, si pecunia gratis tradatur restituro; negantes, id inesse traditis ob lucrum. Usura vero est species mutui. Ergo traditio rei consumptibilis ad lucrum est nec mutuum, nec usura. Ita recentiores quidam. At Patres, respondet Autor, vetant dare aliquid ad usuram, caventes, ne mutuum detur ad lucrum. Gratis autem, aut ad lucrum, dare, sunt duo tantum mutuationis modi, qui ad *essentiam* haud spectant. Tum vero Rev. Autor separat ea a quaestione, quæ ad jus divinum & dogma haud per se referenda sunt. Provocat ad perpetuam ac constantem *usura* notionem, obviam in Codice sacro ac traditione, contendens, ex hac notionem statuendam esse jus divinum. Notionem illam utraque Bibliorum parte tradi, docet. Notionem *usura* non in solo excessu, sed in omni accessione supra sortem, consistere, tradit, vindicaturus posteriorum Romanorum Pontificum decreta. Deinde perlustrat singula Vet. & Nov. Test. loca, in quibus de *mutuo* ac *usura* fit mentio, ratus, evangelicam perfectionem, antiquæ Vet. Test. prohibitioni additam, usuræ prohibitionem ad consilium haud redeſſe, licet ea perfectio sæpius sit consilii. Putat ipse, per Evangelium omnem distinctionem iater *alienos* & *fratres* esse sublatam; confirmatam esse per Christum usuræ prohibitionem per illud enuntiatum: *Mutuum date, nihil inde sperantes.*

Pag. 5.

21.

27.

xxx. Usuræ vitiationem omni casu esse præceptam, contendit, disputans variis argumentis adversus *Salmasium*. Accingit se ad amolendas objectiones. Prima solet desumi ex parabola servi reprohenso, propterea quod pecuniam nupularis non dederit, cum usuris postea exigendam. Secunda depromitur ex *Luc. XII, 28*, ubi *Salmasius* solutionem usurarum visus fuit sibi vidisse. Tertio ex decreto Synodi Hierosolymitanæ accessitur, quo usuræ haud fuerant prohibitz. Afferit Autor testimonia & auctoritatem Patrum Antenicænorum & posteriorum, ex Conciliis *Nicano* generali, & *Carthaginensi* primo, ex *Aphanasio*, *Hilario*, *Blasio*, *Gregorio Nysseno*, & magna posteritatis aube. Injustitiam usuræ ex Sacro Codice & traditione it studiose comprobatur. Ferre non potest sententiam eorum, qui docent, humanis legibus dominia in publicum bonum transferri posse, & eas hoc loco iustam facere, quod alioquin esset injustum. Id præcipue urget, usuram jure divino esse vitatam, licet a divitibus, aut negotiatoribus, redeantem. Eo sine exhibet loca *Vet. & Nov. Test.* nec non Patrum ecclesiz, monens, Scholasticos nihil hic innovasse, & omnem Ecclesiam Romanam in hunc usque diem usuras damnare. Decisionem, ex jure naturæ depromptam, postponendam esse auctoritati divinæ, adversus eos, qui conclusiones ex jure naturæ exhibent, docet, addens testimonia gentium, quæ inhonestatē usuræ agnoverunt, immo referens Philosophorum & Juris Romani de usuræ pravitate decreta. Ipse porro sic ratiocinatur: *Mutui officium ex caritate debet esse gratuitum, & eatenus usura caritati repugnat.* Caritatis duo sunt officia, alterum, alterius cuiusque bonum promovere, alterum, ei ne infer malum. At nec nobis deesse debemus. Mala hominibus per usuram inferri, nemo facile universum dabit. Perniciosa mala ex usuris nasci, nisi universim prohibitz essent, docet Noster, & quidem hæc: offendicula in Christianam religionem, oppressionem pauperum contra legem naturalem, & incommoda in ipsam rempublicam redundantia. Memoratu digna sunt, quæ Autor proponit adminicula consulendi necessitatibus necotiatorum sine ullis usuris. Pe-

Pag. 66.

106.

122.

142.

182.

216.

234.

244.

riculum creditoris esse estimabile, darique periculi pretium, negat. At quoties periculi adeundi conditio superstruitur pretio in bellis ac pace? Idem, Iuri titulum, ductum a majori affirmatione pecuniarum presentis, quam futuræ, expungendum esse, existimat. Annuos reditus, seu realem censum, ab Ecclesia Romana & omni approbatum, ab usura distare, monet. Subjungitur *Gregorii XIII* rescriptum anni 1581, cum decreto in causa usurarum ad *Guillelmum*, Bavariz Ducem, ex *MStis S. Caroli*, in Ambrosiana Mediolanensi servatis, editum, & cum Vaticano ejusdem Pontificis Regesto collatum ac emendatum. Addidit Autor annotationes, ad controversiam de usuris atinentes. Subjicit eis literas ad eundem *Guillelmum*, a *Gregorio XIII* profectas. Voluit *Guillelmus* Dux nosse, an jure ac inviolata conscientia ferre posset inorem eorum, qui in terris suis quinos numos in centenos mutuo datos exigere quotannis solerent. Respondit Pontifex, contractum ejusmodi usurarium jure divino ac naturali prohibitum esse.

Tom. II. Progredimur nunc ad *Tomum II*, qui *Vindicias* juris divini ac naturalis circa usuram, & *Appendicem* trium *Opusculorum*, comprehendit. *Vindiciae* constant *Capitibus duodecim*. Id negari haud debet, in Belgio, Germania, Hispania, ac alibi, ante *Pium V* & *Gregorium XIII* viguisse census reales legitimos, in solius venditoris gratiam redimibiles, qui contractibus usurariis æquiparant. *Martinus V*, *Calistus III*, & *Nicolaus V* Constitutiones, huic consuetudini favent. *Philippi II* Regis sanctio A. 1567 edicto *Caroli V*, A. 1550 proposito, derogavit nonnihil in gratiam pecuniarum pupillarium, de reliquo contractus illos vigere permittit. *Pii V* *Bulla de censibus*, qua id pactum, in emtorum gratiam appositum, sustulit, paulisper, intercedente *Philippo II*, mitigata fuit per *Gregorium XIII* quidem, hic tamen præcepit aboleri pactum redimendi in emtoris gratiam census annuos. Pupillarum tamen pecuniarum intra Belgium in usuras fuerunt elocatae. Damnarunt hanc consuetudinem Synodi Belgicæ, Cameracensis, Mechliniensis, Iprensis, Atrebatensis, immo Nuntii Apostolici, Nihilo minus consuetudo illa pupillarium pecuniarum stetit,

& universalis redditus, ad usuras omnium traducta fuit. *Sasboldus* sub finem Seculi XVI vocat *corruptelam, recenti memoria inductam*. Protestantés, qui partem Belgii occuparunt, feruntur contractus usurarios promovisse, & in consuetudinem traduxisse universalem, teste *Præfatione ad scripta varia circa usuram* A. 1728. Damnatus fuit initio hic mos ab omnibus, eradicatio tamen visa fuit difficillima. Plures censuerunt, mutuum & usuram excludi posse censuum utrinque redimibilium nomine. Visum vero fuit Clericis, contractum hunc esse mutuum usurarium, & divino saltem jure prohibitum. Lovanienses, bis consulti, A. 1687 & 1688 responderunt, contractus omnes censuum redimibilium spectare ad verum mutuum, & quoque ad usuram, eosque contractus esse vitandos. Ad morem ipsum eradicandum nihil tamen ante annum 1727 fuit ibi tentatum. Jansenistæ, tunc e Gallis in Belgium secedentes, partim scripserunt adversus usuras, partim, eas esse permissas, tradiderunt. In his caput extulit *Nicolaus Bræderfon*, cujus A. 1728 *Tractatus brevis de redditibus utrinque redimibilibus* in lucem prodiit, cui successit *Opus de Usuris licitis & illicitis* A. 1743, Delphis, fol. Hunc *Ballarinus* vocat *schismatica Ultrajectina ecclesia Pastorem*, confessus, hunc solas compensatorias usuras approbare. Addit præterea idem: *Si de mera compensatione veri lucri cessantis, ac damni emergentis, actum fuisset, & intra hos fines sese continuisset Bræderfon, cum nihil æquius proponi ac defendi poterat, tamen, vero nihil contra Catholicam de usuris doctrinam assertam fuisset.* At *Bræderfon* usuram compensatoriam appellavit, quæ est *lucratória*. *Ballarinus* quæstionem dogmaticam a quæstionibus scholasticis practicisque separat. Notionem mutui, & usuræ, extricare conatur. Viadicias juris naturalis putat petimere usuras, ex adversario suo invictum pro jure naturali depromens argumentum. Juris divini viadicias perorat, & de usuræ injustitia disserit. Percurrit loca Vet. & Nov. Testamenti, quæ usuris permittendis videntur favere, & præmore suo ad ea respondet, Traditionem Patrum, ejusque successorem per Scholasticos, edisserit. Exhibet ecclesiæ suæ circa

Pag. 9.

II.

24-

- circa usuras sententiam, in Canonibus ac Decretalibus ob-
 viam. De Jure Ecclesiastico veteri, quantum ad usuras atti-
 net, differit æque ac de novo. De restitutione usurarum per-
 ceptarum, quæ maximam affert difficultatem, exponit. *Dif-*
 65. *fertatiunculam* suam de Concilio Viennensi, sub *Clemente V*
 agitato, & ejus decretis, inserit tractationi, ac *Clementinam*
 de Usuris it vindicatum. Dissertatiunculæ hujus tres sunt
Partes. *Prima* edisseritur Concilii Viennensis historia brevis,
 agiturque de constitutionibus, in eo editis. Duplex eadem
 promulgatio post Concilium facta per *Clementem V*. *Prima*
 comprehendebat nudas constitutiones Viennenses, & editio-
 nem aliquot exemplarium, quæ mox fuerunt revocata. *Se-*
 66. *cunda* exiit post examen novum & correctionem, cum detra-
 ctionibus & additionibus nonnullis in Consistorio publica.
 Mors *Clementis V* promulgationem, qua ejusmodi libri ad stu-
 dia publica mittebantur, impedivit. Eam vero *Joannes XXII*
 71. perfecit. *Clementina* de Usuris semper certa & genuina ex-
 istimata, licet in editione *Clementinarum* constitutiones aliz
 77. nunc relectæ, nunc additæ, fuerint. *Clementina* de usuris in-
 terpretationem *Brodersenianam* esse violentam, Noster argu-
 mentis variis demonstrare contendit. Cardo controversiæ to-
 tius in eo versatur, an liceat substituere species ejusdem quan-
 ti morales, quod ad eandem mensuram exigi potest, invicem,
 & æstimare agrum pretio numerorum, cui nunc æquiparat.
 Si id ita est, usura annua substituitur annuo locationis pretio,
 & fore agro. Cur substitutio hæc tam sit invisæ, ratio-
 nem profundius exquirendam esse, arbitramur. Ebræis
 haud potuisset permitti usura in extraneos, si usura
 per sese repugnat juri naturæ, siquidem hoc est immutabile
 ac indispensabile. An ætas rarioris pecuniæ & natio exigua
 terræ, ad unam familiam adstricta, debeat esse loco exempli
 & præscripti illis ætatibus, quæ pecuniis abundant, & incolis
 universæ telluris, ad diversissimas familias referendis, non so-
 lum respectu religionis, sed quoque respectu vitæ civilis, con-
 siderandis, id definiant alii. Licet nobis modo dubium
 quoddam in medium proferre.

Opusculæ

Opusculo primo in Appendice de Montibus pietatis dfferitur, quibus nonnulli contractus usurarios iuste substitui posse arbitrantur. Dicantur illi alias *montes Christi*, & deposita Apostolica. Eorum primus fuit *mons Perusinus*, qui in consilio collegii Perusini dictus fuit A. 1464. *candelabrum, lucem ferens, modo ab omnibus fidelibus imitandum.* Instituendi ratio hæc fuit. Viennense Concilium, a *Clemente V* A. 1311 agitatum, *Clementina Ex gravi*, ad extirpandum fœnus, quod late inoleverat, fulmen exhibavit in communitatum rectores & ministros, qui constitutiones de usuris solvendis edituri essent, vel editas haud essent sublaturi. Effecit inde necessitas pauperum indigentia prospicienti, qui sine usura mutuum non iaveniebant, ut Judæis, qui Ecclesie Christianæ constitutionibus haud erant obnoxii, & aliunde usuras sibi cum extraneis contrahere, & ex eis exigere, non putent nefas, permittendum videretur, ut mutuum sub conditione usurarum aliis crederent. Ut etiam pauperibus mutuum darent, ipsi acciti fuerunt a civitatibus nonnullis, & ipsis, ut allicerentur, privilegia, quibus usura eis patebat, indulta, additis cautionibus, ne immodicam exigere usuram. Eis ideo passim modus usuræ fuit præscriptus. Permissa fuit hæc Judæis usura in Lateranensi *IV Cap. 7*, & porro exinde in Narboneasi *Cap. 2*. At immodica repugnat *Clementina*. Unde in prævaricantes passim fuit animadversam. Est autem *Mons pietatis* summa quædam pecuniæ, ex piorum elemosynis in pauperum opem collata, ut indigentibus sub pignoris allati conditione aliquid gratis credatur. Instituti origo spectat ad *Hermolaum Barbarum*, Episcopum Veronensem, Perusii legatum Apostolicum, qui *Pii II* indulto primum pietatis montem Perusii erexit, usus sacerorum oratorum e suggestu opera, Fr. *Barnabe Interamensis*, Ordinis Minorum de observantia S. *Francisci*, inter alios, si *Luca Waddingo* ad A. 1474 n. 11 fides est. At ex MS^{is} tradit *Ballarimus*, curam eam fuisse creditam ac demandatam Fr. *Michaeli de Mediolano*, homini ejusdem Ordinis. Id ipsum patet ex literis *Hermolai Barbari*, ad *Pium II* A. 1462 mense Aprili datis. Consentit *Pompejus Pellinus* in

Historia Perusina Parte II. Privilegia, Judæis data, eaque usuraria, fuerunt Perusæ A. 1462 revocata. Deinde consilium collegii Perusini A. 1474 montem pietatis substituit, ex quo aliquid pauperibus solveretur, & ad operas sustentandas monti invigilantium, acciperetur pro singulo fioreno unus sextenus singulis mensibus. Accessionem igitur, ultra sortem, a montibus fuisse exactam, facile patet. Ea tandem post varias controversias fuit definita. Erant hæc hinc inde borealibus, eorumque notitiæ, haud deneganda. Ne vero credant Lectores, substitui posse usuras, ultra sortem elocatum accipi exigique solitas, Autor operose argumenta colligit, & objectiones dispungere conatur. Ni fuisset jam longiores, in hisce edisserendis diligentiam nostram haud desiderari poteretur.

**HERCULIS QUIES ET EXPIATIO, IN EXIMIO
Farnesiano marmore expressa, interprete EDUARDO
CORSINO, Cler. Reg. Scholarum piarum.**

Florentiæ, 1751, fol.

Plag. 12, cum una Tabula ænea.

Anaglyphum Græcum, cujus & imaginem æri incisam, & interpretationem pereruditam, seque dignam, doctissimus ac perindustrius *Corsinus* hoc opusculo exhibet, non nunc quidem primum in oculos notitiamque doctorum hominum venit, ea tamen cura, eaque literarum copia, qua par erat, nondum fuerat expositum. Primus id in Notis ad *Palæphatum* publicaverat *Cornel. Tollius*, apographum *Peirescianum* ab *Isaaco Vossio* nactus. E *Tollio* repetierat *Reinesius* in *Syntaxmate* suo *Inscriptionum*, feliciterque multa depravata & hiulca, teste Nostro, integraverat. Paulo post *Sponius* ex alio adhuc pejore fonte derivatum exemplum inscriptionis hujus Græcæ dederat in *Miscellaneous erudite Antiquitatis*, quod tamen *Donius* in chartas suas cum omnibus vitiiis translaterat. Verum, qui *Doniana* edidit, *Clariss. Gorius*, nactus a *Franc. Blanchinio* imaginem anaglyphi æri incisam, & inscriptionis exemplum, a *Petro Victorio* olim exaratum, omniumque emendatissimum, prudenter hoc *Sponiano* prætulit, Latine

æque

naque interpretatione auxit, quam ad *Victorii* exemplum *Ant. Mar. Salvinus* confecerat. Omnia ista, imaginem puta, & Græca verba, & Professoris Florentini interpretationem, in *Ibosauri* sui *Tom. I pag. 60* reddiderat *Muratorius*. Et hi quidem postremo loco laudati Itali monumentum hoc exhibere cum plenius, tum emaculatus, quam aut a Gallo, aut à Belga, profectum fuerat: verum carebat id tamen eo doctæ interpretationis ornatu, sine quo perfecte intelligi nequit. Mansit itaque *Corsinum* hæc palma, quo qui hodie fit in Italia ea dignior, & a litorum, præcipue Græcarum, scientia instructior, novimus neminem.

Facit ille cum viris doctis, qui monumentum hoc attigerunt, &, quoniam, in eo *Herculis* a fatalibus sibi suis laboribus quietem spectandam proponi, existimarent, *Herculis* quietem appellarunt, qua tamen appellatione marmoris argumentum exhaustum negat. Nam cum quiete *Herculis* expiationis quoque ritus in eo conspici, quibus heros ille a cædibus numero plurimis purgatus, & confessi Deorum idoneus fuit factus. Quæ docti Viri sententia quo nitatur tibicine, curandum nobis, ut expositione nostra Lectori constet; ideoque marmoris persequendæ partes, & quædam velut imago verbis adumbranda est. Tres præcipue marmoris hujus sunt partes, dramata scilicet, vel actiones duæ diversæ, quarum superior factum, qua late patet, supremum totum occupat, & sexto quodam ab inferiore angustioribus spatiis inclusa discernitur. Inferiorem hanc imaginem duæ columnæ continent, utrinque singulæ, literis Græcis inscriptæ. In eum saxum implent noveni hinc illinc versus hexametri, & media intergesta brevis inscriptio, omnia itidem Græca. In summa itaque tabula prostat illud drama, quod *Corsinum* & reliquos, qui huc usque argumentum hoc versarunt, viros doctos in eam opiamdem, vel errorem rectius, induxit, ut crederent, *Herculem* laboribus suis defunctum se conspiceret. Est ibi *Hercules* sinistra tenens urceum, in quem *Satyrus* totum pæne se ingurgitat & abdit; vultum autem convertit *Hercules* ad feminam, quam *Satyrus* alius, dubium, rapere tentet, an ad *Herculem* adducere, certe ita tenet amplexus, ut digitorum non dif-

M m m 2 simulat

Simulet petulantiam, sed, id quod *Philostatus* eleganter in
ἀπογυεῖσθαι τῶν κόλπων, delibare sinum puellæ, videatur.
 Hanc, concepit *Corfinus*, *Hæben* esse, Deam Juventæ, quam in
 matrimonium duxisse *Herculem*, cælo adscriptum, tradunt fa-
 bulæ. Adstat *Herculi* scæminæ, cui superscriptum ΕΥΩΛΠΗ,
 manu tenens, modo, qui a monstroso parum abest, perticam,
 qua dependet pannus, his verbis inscriptus: ΗΡΑΚΛΗΣ
 ΑΝΑΠΑΟΜΕΝΟΣ ΕΞ ΑΔΟΣ. Horum verborum prima
 duo negotium Nostro nullum faciunt, proflus non dubitanti,
 ea *Hercules quiescens* significare; postremas autem uniusque,
 an duarum vocum, literas, multiplicibus conjecturis jacta-
 tus; tamen non expedit. Tantum obfuit Viro doctissi-
 mo in unica literula error, ut significationem totius illius dra-
 matis non perspiceret; quem tamen errorem facile animad-
 vertisset, si recogitasset, non ἀναπαύμενος, sed ἀναπαύομενος,
 dici pro *quiescens*. Dubio itaque vacat, ΑΝΑΠΑΟΜΕ-
 ΝΟΣ ΕΞ ΑΔΟΣ, id est, ἀναπαύομενος ἐξ Ἰδός; vel Ἰδύς,
rediens ex inferis Hercules, legendum esse. Περικλόμενος
ἀμύσος est dictio, ex *Homero* nota. Quodsi ergo *Hercules*
 ille, non quiescens, sed rediit ad inferis, est; nequit scæminæ,
 quod *Nostres* voluit, *Hebe* esse, sed est *Alceste*, quam ut ex-
 torqueat *Hercules* raptori *Moræ*, & *Admetæ* marito restituat,
 fabula tragica excutus est *Euripides*. Subjectum huic dra-
 matis alterum a superiore dirigit obsecrum aliquid, haud
 æquali latitudine per totam tabulam porrectum, & ambas at-
 tingens oras, septum, quod, quia extremas *Herculis* artus a fe-
 moribus inde occulit, pro leonæ exuviis, familiari *Herculis*
 veste, habitum fuit a *Corfino*. Agnoscas tamen, tabulam æ-
 ri incisam aspiciens, haud ægre, fumum esse, a tædâ adscen-
 dentem, quam sacra facientes scæminæ duæ super ara, una te-
 net, altera oleo ex ampullâ affuso rigat. Pone illas scæminas
 stat vir ad aliam aram, pateram porrigenz. Hujus imagine
Amphitryonem, *Herculis* patrem, scæminæ autem alterius ima-
 gine *Admetam*, *Eurystheæ* filiam, significare voluisse sculpto-
 rem, colligitur ex inscriptionibus, cuique additis, quibus nos
 haud immorabimur. Monuisse suffecerit, *Corfino* videri (causas
 ipsæ satis copiose persequitur) sacrificium, cujus ea imago est,
 lustrale

infrate *Herculis* fuisse. Ex quo nota fuit inscriptio hujus opusculi, superius posita.

His pertractatis, accedit ad præcipuam *Auglyphi* hujus partem, inscriptionem nempe Græcam, bene longam, in duas columnas distributam, centum & triginta quinque versibus, sermone soluto, res ab *Hercule* gestas, & *πραξίαις* a Græcis appellatas, enarrantem. Nam τὰς ἑθελύς, sic dictos, seu *labores*, carmen heroicum octodécim versuum, in basi positum, eloquitur. Utrumque inscriptionum genus, multas expertum ab hominibus & longo ævo injurias, misere mutilatum est, ut vastum haberet *Corfinus* campum, quo suam in emendandis pravis, & supplendis lacunis dexteritatem & exerceret, & monstraret. Non profecto pepercit operæ, neque dubitare nos sinit es, quæ pollēt, egregia veteris Historiæ & Græci sermone peritia, quia feliciter omnia, aut pleraque certe, pristina restituerit integritati. Quo autem Lectores ejus æstimare conjecturas ipsi possent, non satis sibi visus est facere, si, quod fecit, eandem illam imaginem æri incisam, quam *Gorius* Roma acceperat, redderet: verum etiam, cum literæ Græcæ longæ profane inscriptionis in cartabulâ nimis minutæ essent cæcæ, ut aciem oculorum non possent non fatigare; eandem inscriptionem, antequam ad eam interpretandam se accingeret, typis vulgaribus Græcis, per sex, quas appellant, columnas explicuit, quarum primæ majoribus literis totidem species, quot ipsam marmor lacerum adhuc præstat, reddit. Secundæ columnæ majoribus item literis eandem exhibet inscriptionem ex mente *Corfini* integratam & emendatam. Modum eandem marmoris hujus legendi, quem *Corfinus* suadet, minoribus Græcis literis repetit tertia columna, quod oculi nostri, longæ consuetudine, hoc genus præ altero amant, & expeditius legunt. Quartæ porro dat interpretationem Latinam, a Nostro profectam, ad Græcæ, ut quidem ipse constituit, exactam. Quinta *Petri Victorii* apographum, & sexta tandem ad illius apographum confectam *Salvini* Latinam interpretationem, reddunt. Quo factum, ut uno velut ocelli, ictu doctorum hominum circa hoc vetusti ævi monumentum studia & discerpentes opiniones illustrari, earumque momenta ex-

Mmm 3. pendii

pendi a prudentibus, queant. Commentarius tandem extré-
mus rationes conjecturarum singularum exponit, & res gestas,
quarum in marmoce mentio fit, e Græcis vetustis Autoribus
repetit, largaque manu ea affert omnia, que intelligendo huic
monumento faciunt. Finem Dissertationi facit Autor ex-
pediendo quæstionem, cuinam ætati idem debeat. Ipse qui-
dem opus hoc eximium, ejusque artificem peritum & elegan-
tem, appellat, ævoque primis Cæsaribus aut antiquiori, aut
certe æquali, asserere nullus dubitat; & cum in hoc marmo-
re versus unus legatur, qui prorsus idem etiam in *Q. Calabro*
legitur, censet, eum a lapidario petiitum ex illo Poeta fuisse,
ideoque pedibus it in *Berthii* sententiam, qui dictum modo
Poetam ad *Augusti ævum* refert.

FLORA SIBIRICA, SIVE HISTORIA PLANTARUM
Sibiricæ.

Tomus II.

Petropoli, ex typographia Academiz Scientiarum, 1749, 4 maj.
Alph. i plag. 7, cum Tabb. xn. 98.

Clarissimus Autor, classes plantarum flore composito aggre-
gato, plantasque tricocas, hoc *Tomo* exhibiturus, de momen-
tis divisionum, quibus amplissimus ille florum ordo dividi porre
possit, sollicitus est, & sane, difficilem hunc laborem esse, percipit,
cum notæ characteristicæ, quibus genera infima definiri solent,
in hac plantarum classe ita evidentes non sint, sicut in reliquis
esse solent plantarum ordinibus, quæ flore sunt simplici, utpote
in quibus petalorum, calycis, staminum, pistillorum, determina-
ta series maximam definitionibus adornandis facilitatem parit.
Etiam si enim, compositos flores in tres classes a *Vaillantio*, cy-
narocephalorum, corymbiferorum, cichoræeorum, divisos esse,
intelligas; vix tamen hæc divisio ad distinctos in mente discen-
tium conceptus ordinandos sufficit, cum plurimi sint, ex co-
ymbiferis, denso scilicet ordine una nascentibus, qui cynaro-
cephala videri possint, veluti sint aliquæ ex *Atractylidibus*.
Proinde suum esse dedit Clarissimus Autor, ita ordinare genera,
ne æquivocationi locus esset, quod ut efficeret, ad florum rece-
ptacula

ptacula respexit, prout illa flores suos vario modo stringunt ac
 continent, variove modo vel glabra sunt, vel hirsuta, vel acu-
 leata, in quibus calycis florum compositorum communis con-
 templationibus, dici nequit, quanta sit ad plantæ ipsius defini-
 tionem conciliandam commoditas. Quod enim ad flosculorum
 ipsorum, qui florem compositum faciunt, diversitates attinet, ita
 perpetua illæ non sunt, ut, cum flos radiatus unus est, alter au-
 tem eo destituitur, propterea dispar genus esse debeat, uti inter
 Verbesinæ species; interque Petaliditas, est, quarum aliqua spe-
 cies flore radiatum haud habente, alia radiata, apparet; quas plantas
 propterea aliquis divelleret, qui, radiorum flores neutros esse,
 ignorat. Quæ cum ita sint, constante aliqua methodo usus
 Clariss. Autor, flores compositos, quorum scilicet flosculi peri-
 anthio proprio destituuntur, ad quatuor ordines, semiflosculo-
 rum, capitatorum, eorum, qui sunt flore nudo, & denique eo-
 rum, qui sunt flore constanter radiato, digestit. Faciliores di-
 gestu sunt plantæ, quibus flos est aggregatus, talis scilicet, cujus
 flosculi, etiamsi receptaculo aliquo communi sustineantur, præ-
 terea tamen & calycem ad singulos flosculos singulum contie-
 nent, veluti sunt Dipfasi. Quod denique ad plantas tricoccos, qua-
 rum semina tria nuda sunt, attinet, sicut exiguus ille plantarum
 ordo est, & præter euphorbia & tithymalus, nullas alias contie-
 net, ita differentia generum haud difficulter sistitur, quæ utri-
 que harum plantarum classi intercedit. Magnam sine Clariss.
 Autori habemus gratiam, quod isto novaturientium impetu
 obripi sese passus haud fuerit, malueritque cum veteribus cla-
 rius, quam cum recentibus luxuriosius, sentire ac scribere.
 Quædum enim, tam in re herbaria, quam in reliquis artis no-
 stræ disciplinis, ultra captum discentium magistri loquuntur,
 nec tam discipulis, quam sibi, ac paucis eruditis, placere stu-
 dent, inanem navant operam, plusque discentium animos
 confundent, quam erudient. Quanto laudabilius institutum Cla-
 rissimi Autoris est, simplicissimos conceptus, eosque naturæ rei
 similes, præferendi magis mixtis, & sola novitate placentibus, &
 nominibus usu receptis suam servandi dignitatem, a quorum mu-
 tationibus infiniti errores ac plurimæ dissensiones pendere pos-
 sunt ac solent, uti nunc fit, ut, quo titulo herbulam ab exteris po-
 stulare

ffulare debeamus, ignoretur. Noster autem, casto & puro sermone usus, anomalias haud veritus, quas abesse a methodo haud posse, nemo nescit, ita ubique agit, sentit, exponit, ut a methodici, sibi constantis ac perspicui, laudem omnino mereatur.

Classis igitur sextae primum genus plantas continet flore composito ex semisflosculis, quod genus amplissimum in eo tamen convenit, quod & succus illi insit lacteus amarescens, & pappus, ex seminibus lanatis configuratus, fructificationis modum constituat. Ea tamen omnibus intercedit differentia, quod, si florendi modum inspicias, aliquae ex his gaudeant floribus solitariis, aliis flos sit in corymbum collectus, quamvis hae florendi diversitas genus omnino non mutet, cum ex sonchis variae species habeantur corymbiferae. Neque difficile est, si calicem squamas, emittentias, formam, calicem, aliaque, inspicias, Hieraciorum, Leontodon, Lamplasarum, aliorumque generum, definitiones instruere, quorum singulares species, per Sibiriam obvias, praeclearus Auctor descriptione clara & icone nitida luculenter expressit.

Alterum Caput plantas continet, quarum flos est capitatus, plurimis scilicet flosculis intra calicem, plerumque ovatum, aut pyramidatum, aut conicum, contentis. Hujus generis genera media, aut infima, constituere, arduum omnino est, si ex solo flore eadem metiri velis, nisi etiam ad semina, eorumque lanatam membranaceamve compagem, respicias, florendique modum simul addas, uti vel solitarii flores, vel gregarii, sunt, veluti in Serratulis. Proinde, nisi carduum calyx spinosus, flosque solitarius, nisi circum calyx subsper, significaret, haud sane appareret facile, quale discrimen inter has plantas statuendum sit. Verum nec ista omnino sufficiunt; igitur & seminum ratio in definitionibus adjicienda saepe est, ad quorum conditiones unam alteramve Clarissimus Auctor in descriptionibus suis ubique respicit.

Tertius ordo plantas habet, quibus flos est nudus, radio scilicet destitutus, in quorum ordine xeranthemum invenire, illos forte offenderet, qui, radium hujus floris, uti prima facie talis esse apparet, vix quidquam esse aliud, quam calicis eminentiorem partem, ignorant; ex quo ordine etiam aliqui sunt, uti bidentes & seneciones, qui radio gaudent, ut propterea illius absentia, vel praesentia, genus mutare posse haud

haud videatur. Attamen, cum in aliquo florum genere radius non nisi ex luxurie quadam adest, illius praesentia ita minus, uti nec plenitudo florum, genus mutare valet. Ex hoc ordine potissimum Gnaphalia, Artemisia, Absinthia, Bidentes, Seneciones, & Tanaceta, per Sibiriam Clariss. Autor observavit, atque horum generum differentias ex calice splendente, veluti in Gnaphaliis, ex modo florendi corymbifero, uti in Tanacetis, hinc semine aculeato, uti in Bidentibus, descripsit ac delineavit. Quartus ordo illas plantas sistit, quarum flos constanter est radiatus, cum alii flores, foeminei *Linneo* vis, neutri autem *Vaillantio* & *Ludwigio* habiti, quoad formam lingulati, seu semiflosculosi, ad marginem thalami sistantur, reliquis, per discum ordinatis, utriusque sexus florem continentibus, etiamsi hic aliqua anomalia intercurrat, sintque inter petaloidas, quarum flos radius omnino haud destituitur. Sub hoc genere recenset Noster Tussilagines, Doronica, Solidagineae, Asteres, Achilles, & Pyrethra, uti & Matricarias cum Calendulis, quarum differentias si quis rimari velit, definitionis modos in modo florendi solitario, vel corymbifero, feminum, vel soliditate, vel mollitie, radiorum proportionis ad discum, disci ipsius planitie, vel convexitate, facile inveniet. Denique hoc Tomo continetur *Classis septima* plantarum, quae sunt flore aggregato, ex quarum ordine recensentur Diplaci, Scabiosae, Statice, quibus annumerantur Limonia. Neque vero difficile est, horum quoque generum discrimen statuere, si ad calicis, tam unicuique flosculo proprii, quam communis, qui flosculos laxius continet, respicias. Agmen claudunt *Classe octava* plantarum, tricoccae dictae, quarum femina ad singulum florem tria nuda sunt, eademque, uti & planta ipsa est, lacte acri turgida, ut propterea & ipso effectu caustico & purgante optime conveniant. Sub hac *Classe* recensentur Euphorbia & Tithymali, inter quae genera discriminis, quantum ad florendi fructificationisque modum, adeo parum est, ut promiscue Lathyridum, Peplidum, Tithymalorum, atque Euphorbiorum, nomine compellari possint. En igitur alterum itineris Sibirici monumentum, magno labore & singulari eruditione ubique

instructum. Votæ pro Clarissimi Autoris incolamitate facimus, quo & reliqua suo tempore exhibere nobis possit.

OBSERVATIONS FAITES AU CAP DE BONNE
Espérance, &c.

hoc est,

OBSERVATIONES, HABITÆ IN PROMONTORIO
*Bona Spei, ad determinandas Parallaxes Lune, Martis,
& Veneris, per Abbatem DE LA CAILLE, Acade-
mia Scientiarum Regia Parisiensis Socium.*

Parisius, 1752, 4.

Plag. 3 dimidiat.

Thesaurus hic observationum, quamvis non nisi *paginas 12* impleat, Astronomis tamen auro contra carior esse debet. Prima habita d. 10 Maji A. 1751, ultima d. 26 Febr. A. 1752. Conqueritur diligentissimus Observator, vento notapeliota (S. O.) stante in promontorio, quod a Septembri in Aprilem sæpiissime contingat, omnia sidera, per telescopia si videantur, tanto magis tremebunda apparere, quanto propinquiora sunt horizonti, longioresque tibi. Luna nonnunquam tam confusa, ut ne vividissimæ quidem macule dignosci queant, margines tam crispæ fluctuantesve, stellæ tam magnæ quasi & male terminatæ, cometarum instar, ut, quantacunque adhibita cura, sæpe tamen impossibile sit, altitudines exacte capere, lunarium marginum præcipue, nisi forte ipso transitu per meridianum momento hæc cesset agitatio, cum nonnunquam contingat, aliquot secundis astra tranquillo fati fulgere splendore. Altitudo poli determinata in promontorio $33^{\circ} 55' 12''$. Doleandum modo, tot in Promontorio & Wittenbergæ habitis observationibus non tamen nisi 9 pro Luna, & 6 pro Marte, eodem habitas tempore.

OBSERVATIONES ASTRONOMICÆ, QUAS EX
præsripto Academia Scientiarum Regia Parisiensis.
habuit Wittenbergæ G. M. BOSE.

Iusti-

Instituta sunt hæc Observationes Tubo & pedum, quem brevitate causa A, & alio 8 & dimid. pedum, quem B dicimus; Horum quivis elegantissimo micrometro gaudet *Hircano*, aut *De Hircano*, cui filum bombycicum tenuissimum cochlea mobile, hujus una revolutio in 360 grad. divisa. Adfunt præter hoc duo obliqua, & novem alia, quæ, ut occasio tulerit, nunc tot verticalium, nunc tot parallelorum, vices subeant, cum diurno, seu horizontali. T. C. p. 10. a. c. significat tempus correctum per 10 paria altitudinum correspondentium solis; hæc capiebantur quadrante telescopio 18 pollicum, & micrometro filari instructo, singula minuta prima exhibente. Sciunt tamen lugentque Astronomi adhuc, quam rarè toto hoc anno serenæ noctes fuerint diesque. Hinc, ubi in monito Clariss. *de la Caille* nox designata, egoque observationem proferam nullam, sancte testor, id nulla mei culpa, sola cæli barbarie, contigisse. Ubi tempus exhibetur non addito T. C. p. a. c., nocte inopinato cælum vultu nos dignabatur sereno, die præcedente & sequente cimmeriis tenebrismerso. Ideo integro Martio A. 1751 absolute nil observatum, nisi quod (dies semper Romano caractere; notando)

	hor. min. sec.		min. sec.
IX.	9. 41.	diam. Lunæ tubo A =	30. 12.
XI.	11. 0.	idem	B = 30. 50.

A P R I L I S.

XIII.	10. 58.	diam. Lunæ tubo B =	29. 11. forsitan phasis.
	11. 21.	idem	A = 29. 44.
	11. 36.		A = 29. 47.
	11. 53.	48. emerſio δ m, tubo A & B, uno instanti; sequentis tubo A.	

m. sec.	{	12. 7. 27. ☆ ad verticale.	m. sec.	transitus Lunæ	
27. {		7. 44. margo Lunæ ad idem.	} 2. 2. illuſinata.		
		9. 46. margo Lunæ alter ad idem.			
46. {		21. 31. ☆ ad verticale.	} 2. 2.		
		22. 17. margo Lunæ ad idem.			
		24. 19. margo Lunæ alter ad idem.			

N n n 2

hor.

	hor.	min.	sec.		m. sec.	
m. sec.	27.	0.	diam.	☉ tubo A = 29.	44.	
1.	5.	{	34.	1.	☆ ad verticale.	} 2. 1.
			35.	6.	margo Lunæ ad idem.	
			37.	7.	margo Lunæ alter ad idem.	
1.	18.	{	38.	24.	☆ ad verticale.	} 2. 0.
			39.	42.	margo Lunæ ad idem.	
			41.	42.	margo Lunæ alter ad idem.	
1.	22.	{	43.	49.	☆ ad verticale.	} 2. 3.
			45.	11.	margo Lunæ ad idem.	
			47.	14.	margo Lunæ alter ad idem.	
1.	37.	{	52.	15.	☆ ad verticale.	} 2. 0.
			53.	52.	margo Lunæ ad idem.	
			55.	52.	margo Lunæ alter ad idem.	
1.	40.	{	1.	19.	☆ ad verticale.	} 2. 1.
			3.	5.	margo Lunæ ad idem.	
			5.	6.	margo Lunæ alter ad idem.	
			7.	0.	Lunæ margo inferior (in tubo) erat humilior, quam stella i. 24".	
2.	6.	{	13.	19.	☆ ad verticale.	} 2. 0.
			15.	25.	margo Lunæ ad idem.	
			17.	25.	margo Lunæ alter ad idem.	
2.	22.	{	23.	13.	☆ ad verticale.	} 2. 2.
			25.	35.	margo Lunæ ad idem.	
			27.	37.	margo Lunæ alter ad idem.	
			31.	0.	diam. ☉ tubo A = 29.	
XV.	2.	54.	0.	diam. ☉ tubo B = 29.	30. mane.	

O cœli crudele & inexorabile fatum!

Sol, qui me juvit, *Florida*, sole, meus,

Flammea quæ toties, *Henrica*, in *flammea* Phœbi

Rexisti filium, postea quando reges?

Ultima *lux* hæc est, ubi *lux* mea supputat horas.

Quid mihi cum cœlo? *Terrea* *solis* carent.

MAJI.

MENSIS AUGUSTI A. MDCCLII.

M A J I.

X. T. C. p. 10 a. c. die 10, & per 5. a. c. die 11.
hor. min. sec.

12. 11. 53. diam. Lunæ = 29'. 48".
19. 12. margo Lunæ ad verticale.
21. 24. margo Lunæ alter ad idem.
33. 21. ☽ III ad idem Lunæ margo superior (in tubo)
erat humilior, quam stella 2'. 33". tubo A.
12. 41. 50. diam. Lunæ = 29. m. 41. sec.
47. 11. margo Lunæ ad verticale.
49. 21. margo Lunæ alter ad idem.
I. 0. 35. ☽ III ad idem. Lunæ margo superior (in tubo)
erat humilior, quam stella 2'. 22". tubo B.

hor. min. sec. J U N I I.

- X. 12. 50. diam. Lunæ tubo A = 29'. 48". mane.
1. 13. diam. Lunæ tubo B = 29'. 54".
X. vesperi.
10. 31. 31. emersio ☽ † tubo B.
m. sec. diam. lunæ 29'. 25".
26 ½ } 43. 24½. ☆ ad verticale. transitus Lunæ
43. 51. margo Lunæ ad idem. illuminatæ.
46. 1. margo Lunæ alter ad idem. Lunæ margo inferior
(in tubo) erat humilior, quam stella 10'. 12".
49 } 52. 36. ☆ ad verticale.
53. 21. margo Lunæ ad idem. } m. sec.
55. 29. margo Lunæ alter ad idem. } 2. 8.
51. } 59. 55. ☆ ad verticale.
11. 0. 46. margo Lunæ ad idem. } 2. 9.
2. 6. } 2. 55. margo Lunæ alter ad idem. }
1. 15. } 5. 31. ☆ ad verticale.
6. 37. margo Lunæ ad idem. } 2. 9.
8. 46. margo Lunæ alter ad idem. }
11. 47. ☆ ad verticale.
13. 2. margo Lunæ ad idem. } 2. 9.
15. 11. margo Lunæ alter ad idem. }

Nun 3

hor.

		hor. min. sec.		
m. sec.	20.	16.	☆ ad obliquum 1.	
		42.	eadem ad verticale.	
l. 30. }	21.	8.	eadem ad obliquum 2.	m. sec.
	32.	12.	margo Lunæ ad verticale.] 2. 10.
	24.	22.	margo Lunæ alter ad idem.	
			diam. Lunæ 29'. 25".	

AUGUSTI

H. T. C. p. 9. a. c.

Tubo A.

8. 17. 20. diam. Lunæ = 27'. 20". forsan phasis.
8. 24. 21. margo Lunæ ad verticale.] 1. 52.
26. 13. margo Lunæ alter ad idem.]
28. 56. margo Lunæ ad verticale.] 1. 50½.
50. 46½ margo Lunæ alter ad idem.]
9. 58. 24. ☆ ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo)
erat altior, quam stella 5'. 6".
10. 1. 37. alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo)
erat humilior, quam stella 5'. 6".

Tubo B.

8. 40. 20. diam. Lunæ = 30'. 25".
8. 45. 33. margo Lunæ ad verticale.] 1. 46.
47. 19. margo Lunæ alter ad idem.]
49. 3. margo Lunæ ad verticale.] 1. 48.
50. 51. margo Lunæ alter ad idem.]
52. 41. margo Lunæ ad verticale.] 1. 47.
54. 28. margo Lunæ alter ad idem.]
10. 19. 16. ☆ ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo) erat
humilior, quam stella 0'. 53".
21. 39. ☆ alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo)
erat altior, quam stella 7'. 4".
24. 51. ☆ alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo)
erat humilior, quam stella 4'. 42".

Accurata observatio. Ambo tubi in hoc situ & verticali firmiter retinebantur in exactissimam observationem.

III.

III. T. C. p. g. a. c. Tubo A.

hor. min. sec.

- 9. 20. 24. margo Lunæ ad verticale.
- 21. 2. idem ad obliquum.
- 21. 53. idem ad obliquum. <
- 22. 23. margo Lunæ alter ad verticale.
- 55. 49. ☆ ad verticale. Lunæ margo superior (in tubo) erat humilior, quam stella 5. 6".
- 59. 18. ☆ alia ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) erat humilior, quam stella 10. 12".
- 10. 32. 2. diam. Lunæ = 30'. 11".

Tubo B.

- 9. 44. 15. margo Lunæ ad verticale.
- 45. 14. idem ad obliquum.
- 45. 18. idem ad obliquum. <
- 46. 14. margo Lunæ alter ad verticale.
- 10. 14. 47. ☆ ad verticale. Lunæ margo superior (in tubo) erat humilior, quam stella 19. 31".
- 15. 43. ☆ alia ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) erat humilior, quam stella 15. 54".
- 27. 2. diam. Lunæ = 31. 32".

Dein nubes tenues, sed crassæ tamen, quæ reliquas 2 stellas, tubo A visas, observari prohiberent.

SEPTEMBERIS.

VIII. Tubo A.

hor. min. sec.	hor. min. sec.	sec.
10. 6. 41. γ Pegasi & 14. 54. 35. Lunæ margo ad 1. verticale.		
10. 7. 1. - - 54. 57. - - 2. - - 22		
20. 7. 21. - - 55. 19. - - 9. - - 22		
22. 7. 43. - - 55. 45. - - 4. - - 22		
22. 8. 5. - - 56. 2. - - 5. - - 21		
21. 8. 26. - - 56. 24. - - 6. - - 22		
21. 8. 47. - - 56. 46. - - 7. - - 22		
21. 9. 8. - - 57. 7½. - - 8. - - 21½		
22. 9. 30. - - 57. 30. - - 9. - - 22½		
		hor.

hor.	min.	sec.				sec.
11.	58.	10.	Lunæ margo alter ad	-	-	5. verticale.
	58.	31.	"	"	"	6. " " 21
	58.	52.	"	"	"	7. " " 21.
	59.	14.	"	"	"	8. " " 22
	59.	36.	"	"	"	9. " " 22

12. 16. diam. Lunæ = 32'. 55".

Lunæ margo inferior (in tubo) erat humilior, quam stella 12'. 45".

O C T O B R I S.

IX die de occultando Jove a Luna plane desperandum erat. Hora tamen a nubes dicto citius dissipabantur. Mihi, observatorio meo, si fas ita appellari, excluso, non adhibere dabatur nisi telescopium terrestris 3 pedd. 3 vitris ocularibus instructum, & optimæ notæ. Hoc emergere incipiebat Jov. 4 h. 25 m. 16 sec. totusque detectus 4 h. 27 m. 46 sec. Utebar horologio aureo *Charlefont*, quod, peracta observatione, cum pendulo, & hoc iterum post horam sextam multiplici & infano labore cum oscillatorio astronomico, conferebam. Hinc non nisi summa modestia hos in medium protuli numeros. Hora septima eodem parvo telescopio Jovem multum a Luna remotum perbene adhuc videbam.

XXIII.	5 h.	22. diam. Lunæ =	29. 0".	} tubo A.
XXVI.	7.	49.	29. 52.	
	8.	46.	30. 35.	tubo B.

N O V E M B R I S.

III. T. C. p. 14. a. e. Tubo A.

hor. min. sec.

7. 44. 59. γ Υ ad verticale.
 10. 17. 35. \star ad idem. Hæc humilior, quam margo 24 super. 5'. 6".
 21. 26. alia ad idem. Hæc altior, quam margo 24 super. 1. 42.
 40. 31. margo Jovis prior ad idem.
 40. 38. margo Jovis alter ad idem.

Cum γ Υ comparari debet; ergo a priore observatione ad secundam tubus tristi fato loco motus sit oportet.

IV.

IV. T. C. p. 10. a. c. die 4, & per 12. a. c. die 5.
hor. min. sec.

- 8. 58. 30. diam. Lunæ = 33'. 46". Tubo A.
- 9. 13. 38. margo Lunæ ad verticale.
- 9. 16. 10. margo Lunæ alter ad idem.
- 10. 29. 16. ☆ ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo) humilior erat, quam stella 6'. 48".
- 10. 32. 41. ☆ alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo) humilior erat, quam stella 11'. 54".
- 11. 56. 37. ☆ alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo) humilior erat, quam stella 22'. 6".
- 12. 3. dub. ☆ alia ad idem. Lunæ margo inferior (in tubo) humilior erat, quam stella 1'. 42".

Si quatuor hi appulsus tot stellarum ad idem verticale cum monte Clariss. de la Casselle conferantur, prima ζ γ, tertia ζ II, fuisse videtur, quod tamen, lyncea mea auxiliatrice destitutus, asserere non audeo, quæ sola in tanto lunæ splendore stellas mihi invisibiles ad *Bayeri* Uranometriam examinare, sententiamque ferre, valuisset. Tubus in hoc situ & verticali immotus relinquebatur, pro crassina observatione.

V. T. C. p. 12. a. c. Tubo A.

- 10. 16. 38. margo Lunæ ad verticale.
- 10. 18. 47. margo Lunæ alter ad idem.
- 11. 52. 41. ☆ ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) humilior erat, quam stella 39'. 57".

Hesternæ stellæ ob nimium Lunæ jubar non certo detegi poterant, nec tubus totam Phæben capiebat.

1752. J A N U A R I I.

XXIV. Tubo A.

- 4. 57. 31. margo Lunæ, in tubo sinister, ad verticale.
- 6. 34. 48. ☆ ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) altior erat, quam stella vix 15".
- 39. 46. ☆ alia ad idem. Lunæ Margo superior (in tubo) humilior erat, quam stella 15'. 18".
- 41. 52. ☆ alia ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) humilior erat, quam stella 20'. 24".
- 39. 46. ☆ alia ad idem. Lunæ margo superior (in tubo) humilior erat, quam stella 20'. 24".
- 47. 9. *Aldebaran* ad idem. Et exactissime in eo ipso filo, quod margo Lunæ superior 4 h, 57'. 31". raserat.
- 7. 1. 0. diam. Lunæ = 32'. 41".

XXIX. Tubo A.

hor. min. sec.

5. 41. 45. *Aldebaran* ad verticale.
 9. 8. 46½ margo Lunæ ad idem.
 9. 11. 10. margo Lunæ alter ad idem. Lunæ margo superior
 (in tubo) humilior erat, quam stella 1. 16".
 diam. Lunæ = 33'. 50".

Sæpe per unum marginum lunarium, confinium lucis & umbræ
 intelligo, quod semper accuratius a me notatum mallem.

Suavia quam raro junxit formosa *Diana*,
 Sol dum volvendo sic peragrabat iter.

PRO MARTE 1751.

AUGUSTI. Tubo A.

XXXI. h. min. sec.

XXXI. h. min. sec.

25" (11. 33. 11. ♂ ad verticale.	12. 5. 50.) margg.
33. 36. ☆ ad idem.	5. 54.) Mart. ad vert.
34. 33.) margg.	25 (6. 19. ☆ ad idem.
34. 36.) ♂ ad vert.	8. 10.) margg.
25 (35. 1. ☆ ad idem.	25 (8. 14.) Mart. ad vert.
36. 19.) margg.	8. 39. ☆ ad idem.
24 (36. 23.) ♂ ad vert.	9. 35.) margg.
37. 47. ☆ ad idem.	25 (9. 39.) Mart. ad vert.
47. 4.) margg.	10. 4. ☆ ad idem.
25 (47. 8.) ♂ ad vert.	23. 45.) margg.
47. 33. ☆ ad idem.	25 (23. 49.) Mart. ad vert.
	24. 14. ☆ ad idem.

Parallelus *Martis* altior (in tubo), quam parallelus stellæ 10'. 12".

SEPTEMBRIS. Tubo A.

h. min. sec.

h. min. sec.

I. 11. 20. 21. ☆ ad verticale.)	39. 59. ☆ ad verticale.)
22. 25.) ♂ ad idem.) 2.4"	42. 2.) ♂ ad idem.) 2.3.
22. 29.) ♂ ad idem.)	42. 6.) ♂ ad idem.)
33. 50. ☆ ad verticale.)	43. 13. ☆ alia ad idem.
35. 53.) ♂ ad idem.) 2.3. 1.7.)	
1.4" (35. 57.)	
37. 1. ☆ alia ad idem.	

h. min.

h. min. sec.

- 46. 54. ☆ ad obliquum.
- 47. 38. eadem ad verticale.
- 48. 47.) ♂ ad obliqu.
- 48. 51.) ♂ ad obliqu.) 2. 0.
- 49. 38.) idem ad vert.)
- 49. 42.) idem ad vert.)
- 12. 9. 21. ☆ ad vertic.)
- 11. 25.) ♂ ad idem.) 2. 4.
- 11. 29.) ♂ ad idem.)
- I. 4.) 12. 33. ☆ alia ad idem.
- 13. 57. ☆ ad vertic.)
- 15. 7.) ♂ ad obliqu.) 2. I.
- 15. 11.) ♂ ad obliqu.)
- 15. 58.) ♂ ad vertic.)
- 16. 2.) ♂ ad vertic.)
- 22. 12. ☆ ad vertic.)
- 24. 13.) ♂ ad idem.) 2. I.
- 24. 17.) ♂ ad idem.)
- I. 5.) 25. 22. ☆ alia ad idem,
- 29. 26. ☆ ad vertic.
- 31. 29.) ♂ ad idem.) 2. 3.
- 31. 33.) ♂ ad idem.)
- 41. 41. ☆ ad vertic.)
- 43. 42.) ♂ ad idem.) 2. I.
- 43. 46.) ♂ ad idem.)
- I. 5.) 44. 51. ☆ alia ad idem,
- I. 12. 46. 46. ☆ ad vertic.)
- 48. 47.) ♂ ad idem.) 2. I.
- 48. 51.) ♂ ad idem.)
- 53. 32. ☆ ad vertic.)
- 54. 28.) ♂ ad obliqu.) 2. I.
- 54. 32.) ♂ ad obliqu.)
- 55. 33.) ♂ ad vertic.)
- 55. 37.) ♂ ad vertic.)

Si hesternā ☆, C in schemate de

P'Isleano; & quæ hodie accessit, D in eodem, erat parallelus *Martis* altior (in tubo), quam parallelus C 18' 42"; & nullatenus a parallelo D differebat.

h. min. sec.

- III. II. 4. 37. ☆ ad vert. an D?
- 4. 50.) ♂ ad idem.) 13.
- 4. 54.) ♂ ad idem.)
- 7. 48. D ad vertic.)
- 8. 1.) ♂ ad idem.) 13.
- 8. 5.) ♂ ad idem.)
- 11. 46. D ad vertic.) 14.
- 12. 0.) ♂ ad idem.)
- 12. 4.) ♂ ad idem.)
- 3. 0.) 15. 4. ☆ alia ad idem, an C?
- 17. 27. D. ad vertic.)
- 17. 40.) ♂ ad idem.) 13.
- 17. 44.) ♂ ad idem.)
- 3. 0.) 20. 44. C. ad idem.
- 22. 46. D ad vertic.)
- 23. 0.) ♂ ad idem.) 14.
- 23. 4.) ♂ ad idem.)
- 2. 59.) 26. 3. C. ad idem.
- 28. 54. D ad vertic.)
- 29. 7.) ♂ ad idem.) 13.
- 29. 11.) ♂ ad idem.)
- 2. 59.) 32. 10. C. ad idem,
- 35. 27. D. ad vertic.)
- 35. 40.) ♂ ad idem.) 13.
- 35. 44.) ♂ ad idem.)
- 40. 32. D. ad vertic.)
- 40. 44.) ♂ ad idem.) 12.
- 40. 48.) ♂ ad idem.)
- 2. 59.) 43. 47. C. ad idem.

O o o 2

h. min.

h. min. sec.		h. min. sec.	
45. 35.	D. ad vertic.)	10. 45.	♂ ad vertic.)
45. 47.	♂ ad idem.) 12.	10. 49.) 42.
45. 51.		11. 31.	
50. 24.	D. ad vertic.)	12. 53.	♂ ad vertic.)
50. 36.	♂ ad idem.) 12.	12. 57.) 42.
50. 40.		13. 39.	
3. 0.)	53. 40.	C. ad idem.	
11. 56.	4. D ad vertic.)	14. 53.	♂ ad vertic.)
56. 17.	♂ ad idem.) 13.	14. 57.) 45.
56. 21.)		15. 42.	
2. 59)	59. 20.	C. ad idem.	
12.	1. 20.	D. ad vertic.)	
	1. 32.	♂ ad idem.) 12.	
3. 0)	1. 36.)	♂ ad idem.) 12.	
	4. 36.		C. ad idem.
	6. 59.	D. ad vertic.) 12.	
	7. 11.)	♂ ad idem.) 12.	
	7. 15.)		
3. 0.)	10. 15.	C. ad idem.	
Parallelus <i>Martis</i> altior (in tubo), quam parallelus C 30'. 36". & alti- or, quam parallelus D 11'. 54".			
IV. 11.	1. 39.)	♂ ad vertic.)	45".
	1. 43.	D. ad idem.) 45".	
	2. 28.		
	4. 49.)	♂ ad vertic.) 45.	
	4. 53.)		
	5. 38.	D. ad idem.) 45.	
	6. 32.)	♂ ad vertic.) 43.	
	6. 36.)		
	7. 19.	D. ad idem.) 43.	
11. 8.	41.)	♂ ad vertic.) 42"	
	8. 45.)) 42"	
	9. 27.		D. ad idem.)
		10. 45.)	♂ ad vertic.) 42.
		10. 49.)) 42.
		11. 31.	
		12. 53.)	♂ ad vertic.) 42.
		12. 57.)	
		13. 39.	D. ad idem.)
		14. 53.)	♂ ad vertic.) 45.
		14. 57.)	
		15. 42.	D. ad idem.)
		16. 31.)	♂ ad vertic.) 43.
		16. 35.)	
		17. 18.	D. ad idem.)
		18. 51.)	♂ ad vertic.) 41.
		18. 55.)	
		19. 36.	D. ad idem.)
		20. 38.)	♂ ad vertic.) 43.
		20. 42.)	
		21. 25.	D. ad idem.)
		22. 20.)	♂ ad vertic.) 41.
		22. 24.)	
		23. 5.	D. ad idem.)
		25. 57.)	♂ ad vertic.)
		26. 1.)	
		25. 43.)	D. ad idem.) 42.
		30. 4.	
		32. 5.)	♂ ad vertic.) 43.
		32. 9.)	
		32. 52.)	D. ad idem.) 43.
		4. 7.)	
		37. 19.)	♂ ad vertic.) 41.
		37. 23.)	
		38. 4.)	D. ad idem.) 41.
		4. 6.)	
Parallelus <i>Martis</i> altior (in tubo), quam parallelus C. 35'. 17". & alti- or, quam parallelus D. 16'. 34".			

V. Parallelus *Martis* altior in tubo, h. min. sec.
 quam C. 39'. 6". 9. 33. 48.) ♂ ad vertic.
 & quam D. 20. 24. 33. 52.) 4.37.
 VIII. Semper tubo A. 38. 29. D. ad idem.
 h. min. sec. Parallelus *Martis* altior in tubo,
 9. 24. 28.) ♂ ad vertic. quam C. 54'. 24".
 24. 32.) 4.38 & quam D. 35. 42.
 29. 10. D. ad idem.

Mars dein ex monito Clariss. de la Caille, & commentatione amicissimi de l'Isle, & Bouguer, comparandus cum λ & χ ☾. His stellis ob exilitatem suam a me non visibilibus, ambo telescopia A & B d. 25 Septembris in *Martem* dirigebam, hoc situ firmiter retinebantur, quo diebus secuturis fixæ, *Martem* præcedentes, latere nequirent. Hinc

hor. min. sec. D. XXV. Tubo A.
 8. 49. 36.) margg. Mart. ad verticale,
 49. 40.
 9. 5. 9.) margg. Mart. ad verticale Tubo B.
 9. 5. 12.)

In utroque telescopio Matris margo superior radebat exacte filum medium 5, quod per ipsum centrum tubi.

XXV. T. C. p. 9. a. c. Tubo A.

8. 15. 40. λ ad vert. humilior in tubo, quam margo infer. ♂ 4'. 40".
 8. 39. 56. χ ad idem, altior - - 6. 23.
 9. 1. 3.) margg. Mart. ad idem.
 9. 1. 7.)

Tubo B,

8. 31. 19. λ ad vert. humilior in tubo, quam margo infer. ♂ 4. 42.
 8. 55. 32. χ ad idem, altior - - 6. 27.
 9. 16. 38.) margg. Mart. ad idem.
 9. 16. 41.)

XXVII. T. C. p. 9. a. c. Tubo A.

8. 12. 7. λ ad verticale humilior &c. margo infer. Mart. 5. 57.
 36. 25. χ ad idem, altior - - 5. 6.
 55. 57. χ alia ad idem, humilior - - 11. 3.
 56. 38.) margg. Mart. ad idem.
 56. 42.)

O o o 3

Tubo

hor. min. sec.

Tubo B.

8. 27. 46. λ ad vertic. humilior &c. margo infer. Mart. 5. 52.
 8. 52. 0. χ ad idem, altior " " 5. 1.
 9. 12. 20.) margg. Mart. ad idem.
 9. 12. 23.)

XXVIII, T. C. p. 12. a. c. Tubo A.

8. 8. 37. λ ad vert. humilior in tubo, quam margo inf. \nearrow 6. 4.
 32. 57. χ ad idem, altior " " 4. 59.
 52. 14.) margg. Mart. ad idem.
 52. 18.)

Tubo B.

8. 24. 19. λ ad vert. humilior &c. quam margo inf. \nearrow 6. 0.
 8. 48. 38. χ ad idem, altior " " 4. 55.
 9. 7. 57.) margg. Mart. ad idem, hic tubus paulo
 9. 8. 0.) ante observationem tantillum tactus.

XXIX, T. C. p. 12. a. c. Tubo A.

8. 4. 59. λ ad vert. humilior &c. quam margo inf. \nearrow 7. 12.
 29. 12. χ ad idem, altior " " 3. 54.
 47. 46.) margg. Mart. ad idem.
 47. 50.)

Tubo B.

8. 20. 43. λ ad vert. humilior &c. quam margo inf. \nearrow 7. 8.
 8. 44. 56. χ ad idem, altior " " 3. 47.
 9. 3. 29.) margg. Mart. ad idem.
 9. 3. 32.)

XXX, T. C. p. 12. a. c. Tubo A.

8. 43. 22.) margg. Mart. ad vert. ob situm tamen tubi ex die
 43. 26.) 25 innotum hesternis parallelorum differentias haud
 immutatas crediderim.

Tubo B.

8. 41. 15. χ ad vert. altior &c. quam margo inf. Mart. 3. 42.
 8. 59. 4.) margg. Mart. ad idem.
 8. 59. 7.)

Plura intemperies cœli prohibebat.

Tubi semper eodem manentes verticali.

OCTOBRI S.

I. T. C. p. 14. a. c. Tubo A.

hor. min. sec.

7. 57. 50. λ ad vert. humilior &c. quam margo inf. Mart. 7. 39.
 8. 22. 13. χ ad idem, altior = " 4. 15.
 8. 39. 0.) margg. Mart ad idem.
 8. 39. 4.)

Tubo B.

8. 13. 23. λ ad vert. humilior &c. quam margo inf. σ^{\uparrow} 7. 33.
 8. 37. 53. χ ad idem, altior = " 4. 19.
 8. 54. 42.) margg. Mart, ad idem.
 8. 54. 45.)

IV. T. C. p. 16. a. c. Tubo A.

7. 46. 56. \star ad vert. humilior &c. quam margo inf. σ^{\uparrow} 2'. 33".
 8. 11. 11. alia ad idem altior = " 8. 30.
 26. 11.) margg. Mart. ad idem.
 26. 15.)

Tubo B.

8. 2. 51. \star ad vert. humilior &c. quam margo inf. σ^{\uparrow} 3'. 32".
 42. 9.) margg. Mart. ad idem.
 42. 12.)

Hæ stellæ forsan alix, quam λ & χ ~~est~~. Ex die 25 Sept. in hunc ubi constanter in eodem situ manebant; hodie sub alio verticali sequentia.

9. 23. 18.) margg. Mart. ad vert. Tubo A.
 9. 23. 22.)
 9. 36. 19.) margg. Mart. ad vert. Tubo B.
 9. 36. 22.)

V. T. C. p. 20. a. c. Tubo A.

8. 9. 38. \star quædam exit altior &c. quam margo sup. σ^{\uparrow} 8'. 40".
 25. 42. \star alia ad verticale, altior = " 15. 28.
 40. 1. \star alia ad idem, humilior = " 2. 23.
 52. 28. \star alia ad idem, altior = " 5. 16.
 9. 18. 41.) σ^{\uparrow} ad idem, 9. 20. 47.) exit σ^{\uparrow} e tubo.
 9. 18. 45.) 9. 20. 51.)

hor,

Tubo. B.

hor. min. sec.

8. 17. 14. ☆ quaedam ad vert. altior &c. quam marg. sup. ♂ 5. 18.
 9. 31. 50.) Mart. ad idem.
 9. 31. 53.)

alio tuborum situ.

10. 34. 39.) margg. ♂ ad vert. cujus) tubo A.
 10. 34. 43.) margg. inferior in filo. 5.)
 10. 48. 27.) margg. ♂ ad vert. cujus) tubo B.
 10. 48. 30.) margo superior in filo. 5.)

IX. T. C. p. 15. a. c. Tubo A.

9. 5. 27. ☆ ad vert. altior &c. quam margo super. Mart. 15. 18.
 9. 20. ☆ alia ad oblig. altior - - 17. 51.
 26. 58. ☆ alia ad vertic. altior - - 25. 30.
 53. 46. ☆ alia ad idem, altior - - 15. 18.
 10. 18. 1.) margg. Mart. ad idem.
 10. 18. 5.)

Tubo B.

9. 19. 21. ☆ ad vert. altior &c. quam margo inf. Mart. 15. 1.
 22. 39. ☆ alia ad idem, altior - - 17. 40.
 38. 39. ☆ alia ad idem, altior - - 10. 36.
 40. 51. ☆ alia ad idem, altior - - 25. 20.
 10. 7. 40. ☆ alia ad idem, altior - - 15. 9.
 31. 58.) margg. Mart. ad idem.
 32. 1.)

PRO VENERE.

Ne semel quidem cœlum serenum.

Cypria qui faveat cœlo mihi? cum *Venus* alma
 Tot vicibus Paphizæ prælata sit Ignea zelo.

Hæc sunt, quæ Astronomis offerre audeo, nullibi alteratis numeris,
 quæ nulla spe, nullo suadente, nemine excitante, habui, solo recte fa-
 ciendi studio sustentatus, & vel ideo non plane
 contemnenda.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCLIII.

Pars I.

CATALOGUS BIBLIOTHECÆ BUNAVIANÆ. *Tomus primus, Auctores antiquos, sacros & profanos, Opera varia, Scriptores Historiæ literariæ, Philologos, Epistolographos, Rhetores, & Poetas, exhibens, in Partes tres, totidemque Volumina, distributus.*

Lipsiæ, impensis viduæ B. Casp. Fritschii, typis Breitkopfsianis,
1750 - 1752, 4 maj.
Alph. 13 plag. 12.

Multum fallentur ii, qui, audito *Catalogi* titulo, ita statim judicabunt, non nisi vulgarem librorum indicem hic exhiberi, qualem rudis omnium rerum & imperitus quisque non solet tantum, sed potest etiam, conficere. Alia omnia promittere Lectoribus vel ipsum magni tam muneribus, quam rebus in toga gestis, & doctrina, *Bunavii* illustrissimum nomen potest; qui, cum in condenda tali Bibliotheca, qualem, si summos forte Principes, sed eos paucos tantum, excipias, nemo ante ipsum alius extruxerat, longissime se, non dicimus supra vulgus, sed supra hominum doctorum principes, extulerit, non videbatur tum, cum de parando tam illustri Bibliothecæ Catalogo cogitaret, nulla in eo partim excelsi sui animi, partim ingenii excellentis, vestigia impressurus. Modestix igitur, quæ nec tantos Heroas dedecet, hoc tribus, quod simplici nomine *Catalogum Bibliothecæ Bunavia-*

P p p

naviana inscribi voluit magnum & omni posteritate dignissimum opus, quod, si ex rei dignitate nomen petendum, inscribi potius sic debebat: *Indicis universalis locupletissimum specimen, ex Bibliotheca Bunaviana thesauro adornatum*. In ea enim, omnium applausu dignissima, ab annis iade compluribus, Vir summus, *Bunavius*, opiaione fuit, magno id non sibi tantum, suis illis literatis opibus melius, quam fieri plerumque potest, usuro, sed, quicumque essent, studiosis literarum, commodo & fructui futurum, si quis ad parandum librorum, quotquot ex omni genere scientiarum scripti editive unquam essent, *universalem*, ut vocari solet, *Indicem*, quali ante quinque forte lustra immortuum *Salmonium*, Gallorum doctissimum, meminimus, curam studiumque converteret, & scientiarum quoddam quasi corpus integrum formando, ejusque bene apteque membra componendo, quicquid scriptorum exstare certo nosset, ita ad genus locumque suum referret, ut, qui argumentum quodque quocumque modo pertractassent, Scriptores quarenti, hos invenire aut omnes, aut saltem plurimos, facillimum esset. Hujus autem operis cura idem Comes Illustrissimus & amplitudinem, & impedimenta varia, agnosceret, intelligeretque haud difficile; perficiendo ei hominis unius vires haud sufficere, nec, nisi qui instructissimas ad eundi Bibliothecas, librosque ipsos inspiciendi, copiam haberet, prestare aliquid hoc in genere vel mediocre posse; suarum ipse facultatum probe gnarus, nec negari debere literis, quod nemo ipso melius prestare feliciusque posset, arbitratus, rem, nemini adhuc tentatam, diu autem multumque ab omnibus expetitam, magno animo aggressus est, Clarissimoque Viro, *Jo. Mich. Franckio*, Bibliothecz suz dignissimo custodi, exstruendi hujus aedificii, aut, quod verius dici potest, palatii, munus nobile ac gloriosum demandavit, suprema ac praecipua operis tam illustris cura sibi ipsi reservata. Vident autem omnes, hoc praecelarius esse, literisque auspiciatus, hoc consilium, quo certius patet, ipsam hanc Bibliothecam, quae in villa Nethaicio, Dresdæ vicina, sitaque amoenissima, domicilium suum, a triginta autem annis

nis unum hunc possessorem, habuit, ab hoc uno instituta primum, hujus unius studio & sumptibus postea mirifice aucta, & ad hoc, quod tenet, fastigium perducta, hujus denique unius continuo & incredibili industria in concinnum ordinem redacta est, miram librorum selectissimorum in omni scientiarum artiumque, quocumque demum nomine appellentur, genere copiam continere, atque adeo per se universalis cujusdam Indicis, omnibus absoluti numeris, nec aliorum supplementa valde requirentis, tanquam formam habitumque præ se ferre. Is igitur, quem diximus, *Frankius*, natus factusque ad dextre exequenda hæc, quæ sapienter ipsi fuerant præscripta, Mæcenatis sui ubique sequendam sibi legem arbitratus, eam condendi hujus *Catalogi* rationem tenuit, ut primum libris ordinem non daret alium, nisi quem ipse, a natura præscriptus, scientiarum ordo deposceret, factoque ab his, quæ totum scientiæ cujusque ambitum absolvunt, & generalia dici solent, initio, ad singulas cujusque partes & tenuiora membra, interdum etiam, ubi librorum copia id pateretur, ad argumenta singularia, progressus, ut scriptor quisque esset antiquior, ita ei præ recentiore altero locum daret, formam autem, quæ semidoctos tantum quosdam, & elegantiz externæ studiosos, tenet, parum curaret; deinde, inter majoris molis libros, non tantum semper pretii, quantum splendoris, habentes, minoris etiam formæ scripta, lectu sæpe utilissima, *Schediasmata* nempe, *Dissertationes*, *Commentationes*, *Prolusiones*, suo quamque loco commodo, reponeret; tum, quæ præcipua hujus *Catalogi* esse dos deberet, & si quid nostrum hic judicium valet, est omnino, non scripta tantum separatim & ex instituto edita, sed, in quibus boni aliquid inesset, *Epistolas* etiam, *Observationes*, ac *Præfationes*, ex *Ephemeridibus* literariis, *Operibus* doctorum hominum junctim editis, integris Scriptorum *Collectionibus*, tanquam ex latebris, protractas, in hunc, sine accessione illa multo minus commendabilem, etsi fortasse etiam minus sumtuosum, Indicem referret; denique in titulis librorum transcribendis illud inprimis curaret, ut satis ad intelli-

gendum argumentum pleni, nec justo contractiores, essent, typographorum etiam, quorum alius alio majoris æstimari solet, nomina accederent; ipsis autem titulis talia interdum, quæ ad Autores librorum, aut libros ipsos, pertinerent, scituque inprimis digna essent, subnotata legerentur. Atque hæc omnia ita sunt a Clariss. *Franckio* præstita feliciter, ut de toto hoc Opere, cui simile, si laborem industriamque spectes, in hoc certe genere, inveniri haud potest, ab iis omnibus, qui bene cupiunt literis, harumque commoda juvare cupiunt, multum ei sit studioseque gratulandum. Ordinem disponendorum, & in suos tanquam forulos redigendorum, librorum eum servavit, quem nemo non vehementer probet, & toti scientiarum corpori convenientissimum dicat. Vulgarem illam, libros inter se conjungendi, rationem, qua primum *Theologia*, deinde *Jurisprudentia*, tum *Medicina*, denique *Philosophia*, & cum hac *Historia*, *Mathesis*, *Philologia*, resque *literaria*, collocantur, utpote a nexu illo, quo artes omnes ac scientias ipsa natura inter se colligavit, alieniorem, merito ipse negligendam duxit, in eo maxime laudandus, quod, ducto hic etiam a Jove principio, præmissoque ceteris omnibus eo opere, quo nec antiquius, nec generi humano salutarius, exstat, sacro nempe *Bibliorum* libro, præstantissimis illis universæ eruditionis magistris, quorum institutione haud usus, in omni scientiarum parte operam studiumque frustra consumet, *Authoribus antiquis*, tam Græcis, quam Latis, eo quidem, quem in *Fabricii Bibliothecis Græca & Latina* præscriptum videmus, ordine ætatis dispositis, locum præcipuum concessit; hisque *Judaica* etiam & *Mubamedana* eruditionis fontes, *Talmudem*, & *Coranum*, nec non *Opera eruditorum varia*, non ad unam, sed ad diversas doctrinæ qualiscunque partes, pertinentia, junctimque edita, subjecit. Hos literarum humaniorum velut duces recto & concinno ordine ipsæ earum partes sequuntur, *literaria Historia*, *Philologia*, varias variarum gentium linguas in se continens, *Critica*, *Scriptores Epistolarum* post se trahens, *Eloquentia*, denique *Poesis*, quæ ipsa *tertiam Tomi* hujus *I Partem* claudit. Restat jam ex iis artibus, quæ ad humanitatem refe-

referuntur, *Historia*, non solum per se amplissima, sed Illustrissimi etiam *Bunavii*, qui in ea, tanquam in regione sua, dominatur ac regnat, tam regali instructa apparatu, ut vel una hæc sufficere implendis, qui sequentur, *Tomis quinque* possit. Dabit enim nobis, quod sperare a Clariss. *Franckio* jubemur, *Tomus alter Historiam universalem*, cum sororibus ejus, *Chronologia, Geographia, Genealogia, & Heraldica*, cumque antiquissima, tam Græca, quam Romæ, *Historia*, & nisi moles *Tomis* id prohibeat, *Antiquitatum & rei numismatica* Autoribus; tertius *Ecclesiasticam Historiam*; quartus *Italia & Germania*; quintus & sextus *Hispania, Gallia, Britannia*, & reliquarum regionum gentiumque, historiam. Longum hunc & spatiosum aliquando doctissimus *Franckius* humaniorum literarum campum emensus, ad primarias illas & sublimiores scientias, *Philosophiam, Theologiam, Jurisprudentiam, & Medicinam*, recto gradu perget, in his omnibus servaturus institutum suum, idque operam daturus, ut, perfecto tandem opere, nulla in re suis defuisse partibus, sed impositum sibi laborem ad ejus extrema usque fortiter sustinuisse, dici jure possit. Vehementer autem optamus, &, qui suo rem quamque pretio æstimare didicerunt, nobiscum omnes optabunt, ut tam pulchre laudabiliterque cœpta æque felices deinde progressus habeant, nec, ut fere fit, fatalis aliquis casus, interrupto egregii laboris cusu, multis illis, quæ ex opere literis tam fructuoso certissime expectantur, nos commodis destituat. Nemo enim futurus est, qui non, inspecto *Tomo* hoc *priore*, singulisque ejus *Partibus* perlustratis, insignem *Catalogi* hujus, sive ordinandorum librorum ratio, sive incredibilis horum copia, spectetur, præstantiam agnoscat. Et in librorum quidem distributione multum profecto artis & ingenii cognoscitur, quippe generibus scientiarum ita in sua membra partesque divisas, ut (liceat enim exemplo hoc uti, ex quo judicare de re tota facile omnes possint,) inter *Historia literaria* Scriptores, *Libri quinti, Historia Scholarum, Academiæ, & Societatum literariarum*, inscripti, *Caput II, historiam Academiæ* complexum, *Sectione I de Historia Academiæ* genera-

neralia; II nomen, jura, necessitatem, & utilitatem, *Academicorum*; III magistratum & dignitates *Academicas*, nec non *Studiosos*, eorumque jura; IV *Gradus Academicos*; V *Ritus Academicos*, imprimis usitatum olim sic dictam depositionem *Academicam*; VI varias res, ad *Academias* pertinentes, earumque nevos & emendationem; VII *Academias Germaniae*, ab *Altorfina*, ordine literarum, ad *Würzburgensem*; VIII *Helvetiae*, *Basileensem*, *Genevensensem*, *Lausannensem*; IX *Italiae*, a *Bononiensi* ad *Urbiniensem*; X *Galliae*, ab *Andegavensi* ad *Valentinam*; XI *Hispaniae*, a *Barcinonensi* ad *Valentinam*; XII *Lusitania*; XIII *Britanniae*, *Cantabrigiensem*, & *Oxoniensem*; XIV *Belgii*, a *Franeckerana* ad *Utrajectinam*; XV *Daniae*, *Hafniensem*, & *Soranam*; XVI *Sueciae*, *Aboensem*, *Lundensem*, & *Upsaliensem*; XVII *Poloniae*, *Cracoviensem*, & *Vilnensem*; denique XVIII *Prussiae*, *Culmensensem*, & *Regiomontanam*, ordine percurrat, deque his omnibus, quotquot sunt seorsim, aut cum aliis libris junctim, editi in *Bibliotheca Bunaviana* exstant, *Scriptores* nominatim proferat. Atque talem *Frankiana* *Musæ* diligentiam, tale, suo librum quemque loco commodo reponendi, studium, in ceteris omnibus doctrinæ elegantioris partibus, maxime vero eo in loco, animadvertimus, quo *Vita Eruditorum* sunt collectæ, integram pæne prioris *Tomi Partem alteram* implentes, & ob servatum literarum ordinem, ita ad lectorum usum accommodatæ, ut ante oculos habere tibi novum *Eruditorum Lexicon* videre. Poterit vel hinc etiam intelligi, quam sit dives omni genere librorum melioris notæ *Bunaviana* *Bibliotheca*, & quam sperare nobis certo liceat, futurum, ut *Index* iste, aliquando absolutus, jure summo vocari *universalis* possit. *Codicis sacri*, tam *Veteris*, quam *Novi*, *Fœderis*, editionum ac versionum tantus hic numerus est, quantum in alia *Hærois* togati *Bibliotheca* vix unquam invenias, a pagina quippe 1 ad 36 decurrens. Ad *Græcæ Latineque veteris Auctores*, qui plagulis 48 continentur, deductus, vix mirari satis editionum optimarum, *Aldinarum*, *Juntinarum*, *Stephanianarum*, earum etiam, quæ *ptilucipes* vocari solent, & si quæ aliz haud vulgare habent pretium, insignem

quem apparatus possis: quem tantum esse apparet, ut hinc *Fabricianis Bibliothecis, & Annalibus Mattafricanis*, haud spernenda peti supplementa possint. *Provinciarum & Urbium Italiae, Germaniae, & Galliae, literariam Historiam* cum ornandam sibi Scriptores numero multi sumserint, commoditati Lectorum bene prospexit *Franckius*, illas omnes ex serie literarum collocando, hisque suos statim Scriptores subjiendo. Simili modo *Bibliotheca publica Germaniae, Italiae, Galliae, & Britanniae*, nec non *Catalogi privatarum Bibliothecarum*, ordinati sunt, magnum ita hoc Catalogo usuris quaerendi administriculum praebentes. Inter eos Scriptores, qui doctorum hominum *Vitas*, aut *Elogia*, plenius describere, videmus locum etiam iis datum, qui *Sanctorum* tantum ac *Beatorum vitas* scriptis tradidere; quod ipsum hoc minus improbamus, quo certius constat, etiam Sanctorum haud paucis sua in literas praecleara merita fuisse, aut saltem vitam eorum conjunctam quodammodo cum incrementis studiorum fuisse. *Epitolographorum*, linguae tam *Latinae*, quam *Italicae, Gallicae, Anglicae, & Germanicae*, cum sit numerosissimus exercitus, octo quippe plagulis congregatus; mirum tamen vobis visum, & fortasse pluribus videbitur, frustra hic nonnullos (paene dicturi eramus haud paucos) quaeri, qui, etsi inventu utique rariores, tamen in una civis cujusdam nostri Bibliotheca aservantur omnes. Sed bene scimus, & ipse dudum nos usus docuit, in colligendis libris partes praecipuas fortunae esse, nec raro nobis ubi, quantumvis diligenter per omnem vitam vestigantibus, negari, quod aliis se velut sponte sua, & expetitum nunquam, obtulit; similique fato aliis carendum eo esse, quod nobis velut nescientibus in manus incidit. Satis alioqui in comparandis his, quae non sunt vulgaris & ubivis obvia, felicem fuisse Illustrissimum Possessorem, haud difficile creditur, qui de *comparatione eruditionis antiquae & recentioris* scripta numero 36, *Indices expurgatorios* 33, de *Academia Parisiensi* Scriptores 72, & de *Rosae crucis Societate* 63, magno hic studio collectos viderit. Ceterum, quod imprimis etiam commendabilem omnibus efficere potest hunc Catalogum, illud est, quod in transcribendis librorum titulis rarius peccatum est, certe nos

rarius observavimus peccatum. Nam, quod *Partis III* pag. 1799. b. lin. 12. pag. 143 pro *Append. pag. 134; pag. 1801 a. lin. 26 Greflori* pro *Gretseri*; pag. 1803 a. lin. 21 *Flandor.* pro *Flandror.*; pag. 1812 b. lin. 5 *origenes* pro *origines*; pag. 1809 a. lin. 14 *linus* pro *lingua*; pag. 1833 b. lin. 26 *Buomattai* pro *Buommattai*; pag. 1444 b. lin. 42 *donnés* pro *donnée*; pag. 1848 b. lin. 14 *Dyon* pro *Dijon*; pag. 1864 a. lin. 15 *Lingua* pro *de Lingua*; pag. 1867 a. lin. 22 *Galeria* pro *Galleria*; pag. 1881 a. lin. 18 *Apolocynasin* pro *Apocolocynthosin*; pag. 1912 a. lin. 15 *Matthia* pro *Matthai*; pag. 1914 b. lin. 10 *Carpcovit* pro *Carncovit*; pag. 1936 a. lin. 2 *Claud.* pro *Philibertum*; *ead. pag. lin. 3 Motwlow* pro *Mowlow*, exscriptum legitur, sunt hæc utique in levioribus habenda, & typographo potius, quam optimo *Frankio*, tribuenda, utpote qui his similes errores alios sub *faem Partis III* accurate notavit. Eidem *Parti* accesserunt in totum *Tomum Supplementa* minime spernenda, eorum partim librorum, qui dum typis sunt exscripta tria hæc *Volumina*, Illustriss. Possessoris studio ac sumtu recens suat coenti, partim etiam illorum, qui a Clariss. *Frankio* serius inter ceteros inventi, sunt, quod in tanta copia librorum fieri pæne necesse est, omissi sunt. Videmus tandem gaudemusque, totum hunc *Tomum* duplici *Indice*, melioris utroque notæ, & ita utili, sicut laborioso, ornatum, altero *Autorum*, in tribus his *Voluminibus adductorum*, quorum cuique sua, breviori nota indicata, accesserunt scripta; altero *Anonymorum*. Et hic ipse nobis dictorum de *Opere* incomparabilij, & omni ex parte egregio, finis erit; quibus appendiculæ loco illud addimus, habere eos omnes, quorum commodis hoc Opere prospectum est, cur pro præstantissimo hoc munere tantum gratiarum Illustrissimo *Bunavio* perfolvant, quantum pro aureo quoque ac pretiosissimo munere demum perfolvi potest; habere etiam, cur pro incolamitate *Mocenatis* hujus vota hoc religiosiora nuncupent, quo certioribus cognitum dudum argumentis est, tantorum hominum præsidio, & munifica inprimis ope, bonis literis, quæ nunc magis, quam unquam alias, sprete & neglectæ jacent, insignia posse & subsidia parari, & afferri incrementa.

HISTOI-

HISTOIRE CIVILE, ECCLESIASTIQUE, ET
littéraire, de la Ville de Nîmes, &c.

id est,

HISTORIA CIVILIS, ECCLESIASTICA, ET LITERARIA, urbis Nemaug, cum notis ac monumentis, veritati probande inservientibus, comitata Dissertationibus historicis ac criticis in antiquitates, ac diversis de Historia naturali observationibus, Auctore MENARDO, Consiliario presidii ibidem, Sodale Academiae regiae Inscriptionum ac humaniorum literarum.

Tomus I.

Parisiis, apud Hugonem Dan. Chaubertum, 1750, 4 maj.

Alph. 4 plag. 15, Tabb. zn. 2.

Quid amor in patriam valeat, volumen hoc est testis. Nemaufum Illustris Menardus semper in amore & deliciis suis habuit, solum quippe suum natale. Illustravit eam hoc Tomo, cui nuper demum successit alter, nondum ad nos perlatus, sed, ut audimus, haud minori diligentia conscriptus. Romani urbem, suis vigentem legibus, ditionis suae fecerunt, ac mirifice ornarunt. Visigothi eam ruinæ involverunt, vestigiis barbariei ubique relictis. Visigothos Clódovaldus expulit. Stirpis regiae Francorum Reges primi Nemaufum restituere splendori pristino cœperunt. Auctori visum est ordini chronologico accommodare expositionem suam. Annotationum accessionibus explanavit ea, quibus lux erat affundenda. Ad finem Voluminis cujusque exhibuit documenta ipsa literaria, diplomata, acta publica, quibus veritas insiluit. Inedita dedit, & nonnulla eorum, quæ vitiose ab aliis erant evulgata, addidit accurate. Ex tabulariis ecclesiarum Nemaufensium suppeditavit lectori Catalogos Episcoporum, unum circiter A. 506 confectum, alterum ad A. 1497 continuatum. Huic insertum fuit olim Chronicon Nemaufense ab A. 815 ad A. 1323, quod edidit Martenius, at a continuatoribus auctum. Profuit Auctori præterea Chartularium Seculi XIII, membranaceum, & complectens chartas

Qq9

trans-

transcriptas, quæ ad Seculum IX, X, XI, sunt referendæ. Titulus ei, literis rubris scriptus, præmissus apparet hic: *Incipit liber de honore (reditibus) Canoniorum*. Chartis vetustis subjecit Autor *Glossarium*, interpretans vocabula infimæ latinæ, sermonis Francici veteris & Langedocici, quæ in Diplomatis chartisque exstant. Sub finem Commentarii historici, suis voluminibus comprehensi, exhibuit *Dissertationes*, quibus *antiquitates* loci exquisita exponit diligentia. Adjecit figuras, in æs incisas, & syllogen *Inscriptionum Romanarum*, circa & intra Nemausum repererunt. Non omisit phænomena & gesta naturalis regni. Adjecit observationes meteorologicas, per complurium annorum spatia collectas. *Volumen primum* a fundatione, seu origine, urbis usque ad annum 1312 procedit. Edita sunt pauca opera, ad hunc censum pertinentia. Edidit *Gaillard Guiran*, Consiliarius præfidiæ tribunalis Nemausi, A. 1666 *Recherches historiques & chronologiques concernant l'establisement & la suite Sénéchaux de Beaucaire & de Nismes*, usus exemplis, descriptis a causarum patrono Nemausensi satis vitiose. Publicavit *Henricus Gantier* A. 1724 *Histoire de la ville de Nismes & de ses antiquités*, at compendiose, & a monumentis literariis tabulariorum destitutus. *Sammaritani in Gallia Christiana*, A. 1656 edita, Episcopus Nemausensis dederunt primi ultra nudorum nominum recensionem, vitiosis tamen documentis literariis usi. Menda, inde exorta, sustulerunt Benedictini, qui *Galliam Christianam* denuo in lucem emiserunt, A. 1739. Autor ipse *Histoire des Evêques de Nismes* edidit A. 1737, factum, fatetur id enim ipse, haud satis maturum. Urbem ipsam nunc, representatam bifariam figuris in æs incisiss, operis huic *Tomo* adjunxit. Hæc nos docuit & Præfatio, & rerum ipsarum tractatio. Ut ex opere ipso nonnihil decerpamus, dignitas ejus flagitat omnino.

Fig. 2. Nimausi urbis tam vetusta est origo, ut *Stephanus Byzantinus*, eam ab uno *Herculis* comite, *Nimauso*, conditam fuisse, memoriz prodiderit. Massyliz originibus ipsa est recentior, 150 annis Roma antiquioris. *Strabonis* ætate Nimausus jam fuit caput insignis locorum oppidorumque tractus, qui vocabatur

batur Volcorum Arecomicorum. Nomen est Celticum. Celtis *nemet, nemodh*, erat locus, ad religionis cultum consecratus. Arecomici igitur videntur ibi sedem religiosorum ac civilium conventuum constituisse, domosque e lignis ac terra struxisse sine muris. Phocæi, Massyliz conditores, urbibus suis muros, turribus insignes, circumdederunt. Nimauleses videntur ex eorum moribus non nihil suscepisse, de reliquo suis legibus obtemperantes. *Cassinius de Tburis* Nimausi longitudinem descripsit $20^{\circ} 1''$, latitudinem $43^{\circ} 50' 35''$. Volci constabant Testofagibus, ad montes Pyrenæos & Garumnam habitantibus, ac Arecomici, planitiem circa Nimausum incolentibus. *Arecomici* dicti ex *ar-com*, ad valem. Horum urbs primaria erat Nimausum. *Vindomagus* interiit ad Occidentem Nimausi prope pagum Londres. Plura circum ista olim loca delavit & obliteravit temporum vicissitudo. Autor illa enumeravit. Nimauso suberant castella 24. Iberii Hispanis Nimausensem tractum occuparunt. Ligures expulerunt eos novis sedibus, populus Celticus a septentrionibus divagatur. *Hannibalis* ætate Iberii fere nihil ibi amplius tenuere. Arecomici trajectum Rhodani recusarunt *Hannibali* concedere. At eorum pars, ad occasum Rhodano adjuncti, cesserunt donis & calliditati *Hannonis*. *Hannibal* traiecit Rhodanum circa Arausicum, & quarto inde die pervenit ad confluentem Rhodano Isaram, quem apud *Polybium*, ubi legitur *Skoras*, resistit *Philippus Claverius*. *Titus Livius* habet *Ararem*, ubi legendum est *Isaram*. Discessit in Italiam *Hannibal*, nec Arecomicorum fortunam mutavit. Arverni posthæc dominatum suum Narbonem usque protulerunt, deinceps progressi in confinia Massylorum, quibuscum, regionibus ad Rhenum usque occupatis, commercia instituerunt, mercibus per Galliam dividendis intenti. Volci se eis paulo post subtraxere. Ligures Transalpini, Provinciæ partem majorem incolentes, Massylis, horumque confederatis, infelli erant. Sali, eorum pars, occuparunt terras, Aquis Sextiis ac Arêlato confines, & infestant Massylos, Romanorum amicos. Romani his opem tulerunt, Salios submoverunt, horumque Regem *Tentomahum*

- malum fugere ad Allobrogas coegerunt, Delphinatum & Sa-
 baudiam habentes. *C. Sextius Calvius* tunc jecit prima fun-
 damenta oppidi Aquarum Sextiarum, atque Liguras transalpi-
 nos Romanis subjecit. *Domitius & Fabius Maximus provin-*
ciam fornarunt, Rege *Bituito* bis victo, quæ adhuc servat no-
 men. Narbo sponte Romanis se submitit. *Ædui* in Roma-
 norum venerunt amicitiam. Incolæ *Nimausi* ac *Aremorici*
 se his dedidere. Inhiarunt tamen libertati avitæ *Celæ*. Ro-
 mani igitur *Narbonem* coloniam deduxere per *L. Crassum*
 Triumvirum A. U. C. 636. *Provincia*, quæ fuerat consularis,
 Prætor fuit præfectus post quatuor inde annos. Annum se-
 quentem illustravit bellica *Cimbrorum* expeditio, quibus *Teu-*
toni accesserant, ipsique *Tigurini*, qui simul in *Hispaniâ* ir-
 ruperunt, Romanis passim victis. *Hispaniis* eos *M. Fulvius*
 ejecit. *Marius*, quartum Consul, quievit initio ad *Rhoda-*
num, ac tandem, *Cimbris* ac *Tigurinis* alium *Italiæ* aditum
 quærentibus, vicit *Teutonos* ac *Ambrosas*. *Arecomici* inter
 hæc Romanis fidem opemque præstiterunt admirabilem. Se-
 quebantur posthæc *M. Lepidi Sertorii*que partes. *Pompejus*
 has fregit, *Massyliis*que ampliores dedit terras, ut *Arecomici*
 faceret ægre, quorum ii, qui ad *Rhodanum* versus Occiden-
 tem habitabant, nil fuerunt passi. *Carnotenses* & *Arverni*
 impressionem fecerunt in provinciam Romanam, *Cæsare* ab-
 sente. Illis *Ædui* se junxerant. Hos omaes *Cæsar* vicit. In-
 vidia *Pompeji* pressus, *Hispanias* coegit suis se addicere parti-
 bus, *Massyliam*que expugnavit, ac privilegiis terrisque, a *Pompe-*
 21. jo adjectis, orbavit. Ita *Arecomici* orientales simul fuerunt vi-
 cti, teste inscriptione *Nimausensi* hac veteri: *C. Jul. Cæsar*
de Galliis & Allobrogibus & Arecomicis triumphavit. *Augu-*
 24. *sto* imperante, *Arecomici*, ad *Rhodani* occasum incolentes, in
 libertate sua perstiterunt. Ipse *Gallias* in quatuor provincias
 distribuit, quibus totidem erant moderatores. Idem colonos
 deduxit *Nimausum*, testibus vetustis inscriptionibus, in quibus
 legitur *colonia Nemausensis Augusta*. Colonos ibi statuit mi-
 lites emeritos, quos in *Britanniam* trajecturus fuerat. Colo-
 nia hæc *Nemausensis* numo percusso victoriam *Augusti* *Actia-*
 cam,

cam, Ægypto funestam, celebravit. Numum Autor exhibuit. Pag. 27.
 Coloni Romani religionis suæ apparatus transfulerunt eodem. Senatus Romani formam ibi retulerunt *decem decuriones*. Sexviri operabantur juri dicundo. Undecimviri colonis distribuerunt agros colendos. 27.
 Ediles curarunt ædificia publica, aquæductus, & vias majores, nec non societates artificum. Erant præfecti armamentariis, vigiliis, fabricis. *Thefaurenfes* ærario Imperatorum ibi præerant. *Quæsores* ab ærario denarios coloniarum publicos curabant. Leges inter hæc veteres Celticæ haud sublatae. Colonia fruebatur jure *Latino*; inferior eis, quæ jure *Italico* gaudebant, ac in civitatem Romanam fuerant adscitæ, e. g. Lugdunensis & Viennensis. Romani Nemausum ædificiis ornarunt publicis, & muris cinxerunt novis, quorum restant ruinae. Eorum figuram exhibuit Autor. *M. Agrippa* instituit pontem fluvii Gardi. Aquæductus novus supplevit aquam, urbi innatam, factus opera ejusdem *Agrippa*, ut Autori videtur, A. U. C. 735, cum vias quatuor magnas per Galliam instituit. Coloni balnea suntuosa ad fontes urbis ædificarunt, probabiliter cura *Agrippa*. Templum extruxerunt iidem, Diis primariis dicatum, ex dimidio in ruinas jam conversum, columnas ordinis compositi ostendens, qui annis 25 ante C. N. Romæ fuit receptus. Viam militarem *Augustus* jussit reparari A. U. C. exeunte 751. Nemausis anno sequenti dejecit statuas, quas antea *Tiberio* statuerat, siquidem cœperat degenerare. 37
 Hunc *Augustus* adoptavit anno C. N. quarto. Nemausenses igitur *Tiberio* statuas novas decrevere. *Augustus* in provinciis cœperat divino honore coli. Anno 11 C. N. Narbonenses *Augusto* dedicarunt aram e marmore candido. Tunc Nemausenses eidem struxerunt templum, & sacerdotes ei adjunxerunt. Statuis, *Augusti* in honorem erectis, inscripserunt hæc: *Sacris Civitati Jovis & Augusti sacrum*. *Tiberius* sibi instituit *Sodales Augustos*, seu sacerdotes, 25. In coloniis horum numerus ad sex pervenit. Initia constituti hujus sacerdotii incidunt in annum 14 C. N. Percussere tunc Nemausenses numismata, quæ præferebant caput *Augusti* radiis cinctum, addita epi- 38.

Pag. 42

44.

47.

51.

55.

graphie: *Divus Augustus*. Viam Romanam, quæ ducebat Nemaufum, reparavit bis *Tiberius*, nec non *Claudius* anno ære vulgaris 41. Anno 59 obiit Orator, *Domitius Afer*, Nemaufi natus, ob delationes *Tiberio* gratus, & prætura gaudens, atque, imperante *Caligula*, Consul. Sub *Claudio* ac *Nerone* præfuit aquæductibus Romæ, ac *Quintilianum* artem dicendi docuit, scripsitque *de Testibus* Libros duos. Homo ingluviei deditissimus decessit ex gulositate in convivio. Floruit sub *Domitiano* *T. Aurelius Fulvius*, vir fortis & arma secutus, natus æque Nemaufi, Consul, maritus filiz unice *Arrii Antonini*, & conditor generis, e quo *Antoninus* Imperator postea fuit procreatus. *Trojano* munimentum consecrarunt eum Græci inscriptione Nemaufani, auspiciis Dei sui tutelaris *Nemauf* gaudentes. Unde patescit, veteres Græcos convertisse nomina urbium suarum in Neminum nomina. *Adrianus* ibi in honorem suæ *Plautina* duo Nemaufi struxit ædificia superba, quorum utrumque erat ædes, *Plautina* sacra, & alterum perstat. Amphitheatrum, A. 138 conditum, adjuvit sumptibus *Antoninus*, quod pæne solum & integrum reservavit posteritati in hunc diem ætas. Nemaufenses *Faustina*, *Antonini* filiz, *M. Aurelii* *Cæsaris* uxori, statuas A. 147 erexere. *Antoninum* *Pium* Christianis favisse, eorumque doctrinæ, colligit Autor ex duobus momentis, patientia in *Iustini* apologiam, & edicto de inhibendis Christianorum infectionibus. Habuit tamen in larario domestico *Fortune* imaginem. Nomen *Antonini* tam amabile fuit militibus, ut per centum proximos annos id jungerent Imperatores *Augusti* nomini. *S. Honestus*, qui in Navarrensi tractu A. 260 obiit, ibique sementem doctrinæ Christianæ fecit, Nemaufi erat natus parentibus dignitatis primariæ, a *S. Saturnino* ad Christum conversus, Episcopo postea Tolosensi, cui successit *S. Honoratus*. *Honesti* reliquæ per Gallias passim distributz. *Maximianus Herculeus*, in Galliis commorari solitus, Christianis ibi fuit gravis. *S. Bausilus* A. 287 Nemaufi apparuit, doctrinæ Christianæ operans, ideoque a simulacrorum cultoribus capite plexus. Exstant acta martyrii. Obiit. Misit quidem Papa *Fabianus*.

bianus circa medium Saeculum III in Galliam meridionalem legatos Christianos; at inter Volcos Aereomicos lente gradu in Italia religionis Christianae processerunt. *Constantinus Maximus* huic habenas relaxavit, & Arelati jam A. 314 jussit contra Donatistas *Synodum* celebrari. Saeculo IV exeunte paucura superstitionis paganæ Nemausi persistit. Episcopi Catholici circa A. 393 Concilium ibi adversus *Ithacianos*, relictus *Adacianos*, iverunt celebratum, teste *Sulpitio Severo Dial. II. p. 15. S. Felix* videtur circa eam ætatem Ecclesiam Nemausensem rexisse. *Croco* in Gallias irruente, Vandalorum Rege, ipse finit martyrio vitam. Irruptionem anno 407 affixit *Edacius* in *Chronico*. Exercitus *Græci* adeo odit Romanos, ut eorum opera in Galliis vel tollèrent, vel mutarent. *Marius*, ductor exercitus Romani, *Crocom*, Arelato positum, A. 408 vicit, & captivum duxit, cum ignominia moriturum. Duces exercituum Romani in Galliis passim ab *Honorio* defecerunt, ac mutus gesserunt bella. *Honorius* vix restituerat pacem, cum Visigothi Galliam australem invaderent A. 413 Rege *Ataulfo*, qui variis pacione *Honorium* illudit, donec A. 414 *Placidiam*, ejus sororem, Narbone secum junxisset matrimonio, quo facta, a *Constantio*, duce exercitus Romani, fatigatus, Narbonensem deseruit Galliam, transgressus in Hispanias. *Wallia*, ejus successor, rediit in Aquitaniam A. 419, & sedem constituit regiam Tolosæ. Episcopatus Nemausensis divisus fuit in Uzensem, Lodevensem, & Nemausensem angustiozem, circa A. 418. *Cassianus* & *Castor* in Narbonensi sub initis Saeculi V vitam cœnobiticam exere. Volci Aremorici A. 450 adhuc non nisi Romanis subfuerunt Imperatoribus. Circa id temporis floruit Bibliotheca *Prusani*, quam ibi *Ferreolus*, præfectus Gallorum, habuit. Fuit in proximo domicilium æstivæ amœnitatis, quo Senator Romanus, *Sidonius Apollinarius*, animum explevit, olim dictum *Veroangus*. Narbonensem primam Visigothis subjecit *Euricus*, *Theodoricus II* frater & successor in Visigothorum regno, ad annum 472. Fugit paulo ante *Sidonius Apollinarius* e palatio suo *Veroango*, seu *Verocingo*. Nepe Imperator A. 475 Visigothis omnem pote-

Fig. 57.

61.

62.

Statem

- graphie: *Divus Augustus*. Viam Romanam, quæ ducebat Nemaufum, reparavit bis *Tiberius*, nec non *Claudius* anno *være vulgaris* 41. Anno 59 obiit *Opator*, *Domitius Afer*, Nemaufi natus, ob delationes *Tiberio* gratus, & prætura gaudens, atque, imperante *Caligula*, Consul. Sub *Claudio* ac *Nerone* præfuit aquæductibus Romæ, ac *Quintilianum* artem dicendi docuit, scripsitque *de Testibus* Libros duos. Homo ingluviei deditissimus decessit ex gulositate in convivio. Floruit sub *Domitiano* *T. Aurelius Fulvius*, vir fortis & arma secutus, natus æque Nemaufi, Consul, maritus filiz unice *Arrii Antonini*, & conditor generis, e quo *Antoninus* Imperator postea fuit procreatus. *Trojano* munimentum consecrarunt eum Græci inscriptione Nemaufani, auspiciis Dei sui tutelaris *Nemauf* gaudentes. Unde patescit, veteres Græcos convertisse nomina urbium suarum in Neminum nomina. *Adrianus* ibi in honorem suæ *Plautina* duo Nemaufi struxit ædificia superba, quorum utrumque erat ædes, *Plautina* sacra, & alterum perstitit. Amphitheatrum, A. 138. conditum, adjuvit sumptibus *Antoninus*, quod pæne solum & integrum reservavit posteritati in hunc diem ætas. Nemaufenses *Fausina*, *Antonini* filiz, *M. Aurelii* *Cæsaris* uxori, statum A. 147. crexere. *Antoninum Pium* Christianis favisse, eorumque doctrinz, colligit 47. Autor ex duobus momentis, patientia in *Justin* apologiam, & edicto de inhibendis Christianorum insectationibus. Habuit tamen in larario domestico *Fortuna* imaginem. Nomen *Antonini* tam amabile fuit militibus, ut per centum proximos annos id jungerent Imperatores *Augusti* nomini. S. *Honestus*, qui in Navarrensi tractu A. 260. obiit, ibique sementem doctrinz Christianæ fecit, Nemaufi erat natus parentibus dignitatis primariæ, a S. *Saturnino* ad Christum conversus, Episcopo postea Tolofensi, cui successit S. *Honoratus*. *Honesti* reliquiæ per Gallias passim distributz. *Maximianus Herculeus*, in Galliis commemorari solitus, Christianis ibi fuit gravis. 55. S. *Baufilus* A. 287 Nemaufi apparuit, doctrinæ Christianæ operans, ideoque a simulacrorum cultoribus capite plexus. Exstant *acta martyrii*, quod subiit. Misit quidem Papa *Fa-*

bic.

biann circa medium Saeculum III in Galliam meridionalem legatos Christianos; at inter Volcos Aremoricos lente gradu inrita religionis Christianae processerunt. *Constantinus Maximus* huic habenas relaxavit, & Arelati jam A. 314 jussit contra Donatistas *Synodum* celebrari. Saeculo IV exeunte pa-
 rura superstitionis paganæ Nemausi perstitit. Episcopi Catho-
 licæ circa A. 393 Concilium ibi adversus *Ithacianos*, rectius *Idacianos*, iverunt celebratum, teste *Sulpitio Severo Dial. II p. 15. S. Felix* videtur circa eam ætatem Ecclesiam Nemausen-
 sem rexisse. *Croco* in Gallias irruente, Vandalorum Re-
 ge, ipse finit martyrio vitam. Irruptionem anno 407 affixit *Idacius* in *Chronico*. Exercitus *Craci* adeo odit Romanos, ut
 eorum opera in Galliis vel tolleret, vel mutirent. *Mari-
 rius*, ductor exercitus Romani, *Crocom*, Arelato potiturus, A.
 408 vicit, & captivum duxit, cum ignominie morturum. Duce-
 ces exercituum Romani in Galliis passim ab *Honorio* defeco-
 runt, ac mutus gesserunt bella. *Honorius* vix restituerat pa-
 cem, cum Visigothi Galliam australem invaderent A. 412 Re-
 ge *Ataulfo*, qui variâ passione *Honorium* illuxit, docec A. 414
Placidiam, ejus sororem, Narbone secum junxisset matrimo-
 nio, quo facta, a *Constantio*, duce exercitus Romani, fatigatus,
 Narbonensem deseruit Galliam, transgressus in Hispanias. *6r.*
Wallia, ejus successor, rediit in Aquitaniam A. 419, & sedem
 constituit regiam Tolosæ. Episcopatus Nemausensis divisus
 fuit in Uzensem, Lodevensem, & Nemausensem angustioreni,
 circa A. 418. *Cassianus* & *Castor* in Narbonensi sub initiis
 Saeculi V vitam cœnobiticam evexere. Volci Aremorici A.
 450 adhuc non nisi Romanis subsuerunt Imperatoribus. Cir-
 ca id temporis floruit Bibliotheca *Prusiani*, quam ibi *Ferreoletus*,
 prefectus Gallorum, habuit. Fuit in proximo domicilium
 æstivæ amœnitatis, quo Senator Romanus, *Sidonius Apollina-
 ris*, animum explevit, olim dictum *Veroangus*. Narbonen-
 sem primam Visigothis subjecit *Euricus*, *Theodoricus II* frater
 & successor in Visigothorum regno, ad annum 472. Fugit
 paulo ante *Sidonius Apollinarius* e palatio suo *Veroango*, seu
Veroangus. *Nepos* Imperator A. 475 Visigothis omnem pote-
 statem

pag. 57.

68.

Pag. 71.

statem voluit esse privam in Aquitaniam omnem, Arvernos, & Narbonensem primam, quæ nunc nomen *Septimania* induit, arcessendum a septem urbibus primariis, quas Visigothi in ea tenuere. *Euricus* ibi Arianismum invexit. *Euricus*, vehementer infectatus orthodoxos, obiit A. 484. *Alaricus II* fuit mitior, Francis in Gallias se insinuantibus, & *Clodoveo*, eorum Rege, A. 495 Christianam doctrinam amplexato, veritus, ne orthodoxi ex æquo omnes ab ipso deficerent ad *Clodoveum*. *Clodovei* bellum, *Alarico II* illatum, mittimus. Longi essemus merito in eis, quæ consequuntur enarrata, nisi incidere in res, cum historia Galliarum conjunctissimas. Diligentiam & accuratorem, Operi impensam, non possumus non prædicare.

DEI BAGNI DI PISA TRATTATO &c.

id est,

DE BALNEIS PISANIS TRACTATUS
ANTONII COCCHII MUGEL.
LANL

Florentiæ, ex typographia Imperiali, 1759, 4 maj.
Alph. i plag. 3, Tabb. æn. 4.

Antiquissima Græcorum inter Hetruscos urbs Pisa, ad Arnum flumen condita, & prope ad ejus ostium, quod Tyrreno mari respondet, sita, e præruptis montium jugis versus austrum & boream defensa, Romanorum, sub Consulibus, socia, inter primarias Italix semper visa, & adhucdum ruderibus pristinx magnificentiæ inclarescens, nunc etiam, licet sibi, uti olim erat, dissimilis sit, cum aliis præclaris libertatis privilegiis, tum literarum studio, & eruditissimorum hominum confluxu, excellit. Non tamen illi tantum artes, sed & natura, favet, quæ universum agrum Pisanum omni triplieis regni apparatus ditavit, & quod nunc potissimum nominandum est, illi tam dulcium ac simplicium, quam metallicarum ac salutarium, aqua-

aquarum scaturiginae impertita est, quarum salubritate illectæ vicinæ æque ac peregrinæ gentes, magnam urbi conciliant frequentiam. Hæ ad radicem montis Pisani surgunt, suamque cadentibus ex summo & aspero montis jugo aquis, nivalibus ac pluvialibus, originem debent, siquidem mons ipse in amplis crateres excavatur, inque illis aquas, purissimo aere mixtas, ad fontium capita dimittit, qui ad montis pedem excitantur, quo in loco balnea in eorum, qui usuri sunt, commoditatem magna cura, & ad usum publicum providentia, fuerunt instructa, eo salubriora, quo plus contra australem ventum, ejusque colores, muniuntur, & tepidum aerem spirant. Natura calent fontes Pisani, qui passim ad montis radicem promanant, e quibus potissimum versus orientem quatuor eminent, natura atque arte ornatissimi. Similiter ad occidentem duo crateres insignes aquas salubres colligunt, in quibus ultra centum homines una esse, & commode perlui, possunt. Parum tamen inter se hi fontes differunt, & calor utrinque unus est, qualitas & utilitas eadem. Clarissimus Autor, quem eruditus orbis scriptorum celebritate notissimum habet, aquarum Pisanarum viscera rimatus, ad virtutem illarum per qualitates externas, sensibus obvias, concludit. Color aquarum limpidissimus est, ut minima res, quæ in fundo balnei super pavimento est, conspici clare possit, estque aquis aliqua pelluciditas, aere haud inferior. Est tamen aliquid in aquis istis, quod parietem balnearum cæruleo colore in viridem tingit. Cumque aqua quiescit, superficies illius alba nubecula, sensim viridescente, obducitur, qui color ex minimarum plantarum proventu oritur, quas Autor ex invisibili, per aerem sparso, semine subnauci, arbitratur. Odor aquarum, cum scaturiunt, gravis haud est; cum autem matutino tempore balneum quis ingreditur, si aer humidus est, se sulphur subodorari putat. Sapor omnibus fontibus unus est, aliquantulum adstringens, cum aqua calet, cum refriguit, a fontana vulgari nihil quidquam differt. Vix autem saporem illum ferrugineum ex natura aquæ esse, Notker censet, sed ferreis istis hauritoriis deberi putat, quibus aqua trahitur, cum ex contactu calidæ ferreæ cochlear in

martis crocum subito vertitur. Calor ubique idem est, parum certe variat. Si thermometer, ex hydrargyro, chrySTALLINIS tubis incluso, effectum, a gradu congelationis ad gradum aquæ ebullientis in octoginta spatia dividis, aquarum Pisanarum calor ad duo supra triginta gradus ibit, nec unquam erit infra quatuor & viginti. Igitur calor ille parum superat calorem æstivum aeris Pisani, qui est gradum viginti quinque, æquat autem fere calorem vitalem hominis sani, qui est viginti quatuor. Si singulos fontes metiris, singulorum calor aliquo gradu discrepat. Qui balneo utuntur, cum super fundo scaturiginis sedent, bullulas, de scaturigine surgentes, ejusdem caloris haud esse, intelligunt. Subito frigescit, & celerius aqua vulgari, quæ ad eundem gradum excocta est. Ponderus specificum, ad stateram hydrometricam examinatum, uno grano plus pendet aquis vulgaribus fontium Pisanorum. Cum refrigescit, & aliorsum translata est, uno grano gravior se ipsa, cum calefceret, esse deprehenditur. Quod ad effectus sensibiles attinet, quos in homine aquæ edunt, solent illæ alacritatem aliquam excitare illis, qui bibunt, neque ingrata omnino cerebri, quæ de vertigine aliquid habet, bibentibus oboritur nebula, & veluti ebrietas, subito disparsens. Si pota largiter aqua est, aliquando vomitum movet salubriter, sine aliquo incommodo, nec tamen, nisi cum ventriculus plenus est, hoc efficit. Ceteroquin intra bihorium, sudore, vel urinis, dissipatur, facilius tamen viis urinariis secedit, estque naturæ simillima, eam non offendit, & sine ullo sensu tristi minima corporis vasa permeat. Quadrupeda hanc aquam innocenter bibunt. Aliqua insecta & ranæ in illis vivunt. Si anguillas & pisces, vel lumbricos terrestres, immergis, languent equidem, non tamen pereunt, iterumque, si ad frigidam revertuntur, vigent, unde, calorem istum aquarum nativo animali calore parum superiorem esse, intelligitur. Carnes immerse pallent, nec rubent, uti est, si aquis nitratis illæ immerguntur. Lacti mixta tardius ebullit, quam sit, cum aquæ aliæ una cum lacte coquantur. Solvit ergo succos vitales, & pingue eorum recludit. Lintea alba immersa maculis notat rubellis ac flavis, quas aer subito disjicit & deler.

let. A pulvere gallarum nec cœrulescunt aquæ, nec nigricant, sed saltem cum illo aliquantulum virent, uti & vulgares aquæ id ostendere solent. Cum autem aquæ thermali dimidium grani de vitriolo adjectum est, subito sese color sub gallarum consortio mutat, quod argumento esse potest, nihil quidquam hisce aquis subesse, quod ferrum referat; neque vero & acidum subest: nam charta, succo *ricinoidis triccoci* tincta, nihil rufescit. Solutio argenti, quæ aqua forti fit, a contactu aquæ nihil quidquam nigrescit, quod tamen, si sulphur subesset, fieri omnino oporteret; sed pulvisculus albus saltem subsidet, non aliter, ac si aqua vulgaris admixta fuisset. Est tamen aliqua inter aquam vulgarem & thermalem differentia, respectu aliqujus particulæ, quam de alcali habet. Si enim sal plumbi, aceto destillato præparatum, solutumque, thermalibus aquis instillatur, subito separatus pulvis albus in fundo subsidet nebulæ ritu, sed eadem solutio aquam vulgarem totam in albat; unde intelligas, thermales aquas acidum, quod in solutione plumbi erat, plus turbare aquis vulgaribus. Separatio diversæ materiæ, quæ ad corpus aquarum thermalium constituendum concurrit, ex parte fit spontanea, ex parte autem arte atque analysi chymica celebratur. Sponte secedit terrena pars, eaque levissima. Cum enim aqua refriguit, in superficiem ejus discedit cuticula cinerei coloris, qui aliquando rosam pallidam spirat, ipsa autem materies inodora est, & insipida. Altera aliqua terra ponderosior secedit in fundum, colore albo prædita; hæc sensum virefcit ob internascentes illi plantulas, quæ *Byss*, vel confervæ minimæ, sunt species. Ad spontaneam principiorum hujus aquæ separationem illud attinet, quod proprio motu dissipatur in aerem, spiritus scilicet ille calens, qui aquæ innascitur, seque bullulis, cum aqua frigescit, profluentibus manifestat; siquidem etiam, dum aqua refriguit, volumen ejus ad sensum imminuitur, specifico tamen pondere aucto ob auctam vim inertiz. Disperit etiam aliquid ex aqua halitu insensibili, quem nares sentiunt. Illi enim, qui aquam hauriunt, aliquid percipiunt, quod olfactum grato aliquo sensu afficit, quicquid etiam illud sit,

R r r a

quod

quod transpirat, five ignis, five spiritus aliquis metallicus. Analysis autem chymica in aquis thermalibus triplicem detegit materiam, aquam, terram, atque sales. Aqua, si ad originem reverteris, simplicissima est, pluvialis scilicet, quæ, ubi per montis Pisani scrobes excavatos descendit, sese variis immiscet particulis terrenis, salinis, & aliquibus sulphureis. quarum connubio totum aquæ systema adunatur. Terra viginti & sex grana ad libram unam æstimantur, veluti apparet, cum aqua destillatione abstracta est. Sales amari sunt, & proinde alcalici, atque eorum sex grana cum dimidio intra libram aquæ inventa fuerunt: ad alcalium autem naturam accedere salern hunc thermalem, illud argumentum esse potest, quod cum oleo vitrioli effervescit, quodque chartæ, violarum succo tinctæ, viridem inurit maculam, quam spiritus acidus iterum delet. Aerem cum omnibus aquis, tum huic thermali, inesse, res ipsa loquitur. In dubio tamen manet, cui causæ calor nativus attribui debeat, utrum a fomite aliquo subterraneo igneo, ad hypothesein *Empedoclis* & recentiorum quorundam Physicorum, utrum vero a conspectu salium, ille calor originem trahat. Quod ad spiritum sulphureum attinet, quem olfactus detegit, dubium haud est, illum igneæ alicui materiei, per thermalem aquam diffusæ, penitus immisceri, veluti effectus singularis aquarum thermalium, intra genus nervosum observari solitus, abunde declarat, & maculæ nigricantes, argenteis vasis impressæ, denotant, quas illa recipiunt, cum fundo balnei immerguntur. Fieri enim aliter nequit, quam ut sulphureus sit spiritus, qui argentum denigrare potuit. Principiis igitur aquarum Pisanarum rite constitutis, Clarissimus Autor de facultatibus harum aquarum medicis exponit, docetque, illas, vel lege circuli, per minima corporis vasa, transvectas, vel foris corpori, immersione, aut stillicidio, admotas, singulares effectus in variis morborum curationibus edere posse. Potus aquarum thermalium, pro varia bibendi methodo, varios effectus edat. Cum enim paulo bibuntur præcipitantius, sordes alvinas expurgant efficaciter; cum autem lentis haustibus epo-

tae fuerunt, modesta aliqua successione permeant vasa lactea, radices venarum mesentericarum, cavo alimentoso respondentium, subeunt, per illas ad venam portarum accedunt, atque hepares, cum illud suis liquidis non satis pervium est, admirabili aliqua facultate expurgant, & bilis vitia detergunt. Cum autem aqua Pisana sit subtilissima, possitque ab ipsis nervorum tubulis recipi; hinc & minima vasa penetrat, eaque aperit, & morbis nervosi generis satisfacit, vim vitae auget, secretiones quasvis restituit, pituitam viscidam incidit, sudores molliter auget, sanguinis per viscera, ipsosque pulmones, quibus ceteroquin aquae minerales non admodum favere solent, transitum promover, eorum ulcera defecat, glandulas autem, maxime mesenterii, obstruit, & praestantissimum dolorum in morbis athriticis atque rheumaticis praesidium habetur. Externe detergit cutem, & minima ejus oscula halantia insensibili vaporibus reddit pervia. Nervos confirmat, soloque applicatu, & cum aliqua pars singulariter curanda est, stillicidio, tonum vitalem auget; unde intellectu difficile haud est, quibus morbis, maxime autem chronicis, aquarum thermalium usus, tam internus, quam externus, salutaris esse possit, id quod singulari *Capite*, amplissimo & eruditissimo sermone, Autor exponit. Veluti autem unicuique rei suus modus est, ita quoque norma aliqua, secundum quam thermarum Pisanae usus regendus est, stabilienda fuit, id quod singulari *Capite* peragitur, quo methodus istis aquis legitime utendi exposita est. Aquae Pisanae ad scaturiginem bibuntur praestantius, recoctae parum differunt a vulgaribus, bibendae sunt modeste, atque tunc quoque sorberi possunt, cum corpus aquis immersum est. Tempus huic curationi commodum a medio Majo ad medium Octobrem excurrit. Si diem in sua tempora dividis, matutinum computationi maxime est commodum, quo, illa finita, corpus exerceri ante prandium possit. Cum a meridie aliquantisper dormitum est, repeti potus atque immersio possunt, si quibus necesse id esse videtur. Quod ad regimen vitae, huic curationi commodum, attinet, victum oportet esse digestu facilem, & majori ex parte vegetabilem. La-

ctis usum aquæ istæ non respuunt; prandium cœna potest esse largius, somnus, longior juvat, quo vires restituendæ sunt, quas aquarum usus dispererat. Corpus exerceatur pro virium rationibus; animum oportet esse tranquillum atque hilarem. Finem denique huic Operi imponit historica variorum factorum, quæ thermis Pisanis vario tempore acciderunt, locupletissima enarratio. Præclarus Autor ubique ingenium ostendit fertile, orationem suavem, lectionumque Græcarum ac Latinarum uberrimam suppellectilem inspergit; experientiam, rationi suffultam, in consilium ubique vocat, nihilque intermittit eorum, quæ legentium animos & juvare & oblectare possint. Neque verò sibi, aut suis, tantum scripsit, sed leges condidit, quibus omnium ubivis thermarum facultates poterunt æstimari.

**THEORIA MOTUS LUNÆ, EXHIBENS OMNES
ejus inequalitates, Autore LEONHARDO
EULERO.**

Berolini, impensis Academiæ Imperialis Scientiarum Petropolitanz, 1753, 4 maj.

Alph. 1 plag. 20², cum Tabula ænea.

Academiam Scientiarum Petropolitanam ante aliquot annos Mathematicos invitasse, ut, quatenus theoria *Newtoniana*, circa motum Lunæ tradita, observationibus satisfaciat, accuratius inquirerent, & simul, quæ ratione locus verus Lunæ ad quodlibet datum tempus determinari possit, ostenderent, eoque in certamine *Clairautum* ceteris palmam præripuisse, nemo est, qui ignoret. Hac de Dissertatione *Clairautiana Eulerus*, egregiis scriptis suis jam dudum clarissimus, una cum ceteris ferre judicium, officii sui existimans, transmisit ad Academiæ Petropolitanam, una cum sua sententia, Tractatum hunc elegantissimum, qui, a Professore Astronomiæ *Popovio* in compendium redactus, cum in consensu Academiæ publice recitatus esset, dignus visus est, qui Academiæ impensis, ipso tamen Autore coram, ne quid forte navorum absente eo obreperet, typis mandaretur. Theoriam *Newtonianam* maximam

par-

partem satis accurate phaenomenis respondere, nemini inco-
gnitum est. Eandem vero etiam circa determinandum mo-
tum Apogæi ultra dimidium fere a veritate discedere, huc us-
que traditum fuit. Nec tuto asserere licuit, etiam in ceteris
phaenomenis istam theoriam observationibus respondere, si-
quidem calculi, etsi theoriz iuncti prædicantur, tamen ob-
servationibus potius, quam theoriz, innituntur. Quamdiu
vero observationes calculo miscentur, tamdiu etiam incertum
est, utrum theoriz, an observationibus, iste consensus tribu-
endus sit. Solas ergo vires, quibus Luna tam ratione Solis,
quam Terræ, agitur, in calculum inducere, motumque Lunæ
inde definire, & formulas analyticas pro loco vero Lunæ ad
quodlibet datum tempus determinando inde eruere, Cel. Autor
constituit, ut, Tabulis astronomicis inde conditis, quibus
omnes inæqualitates tam ratione longitudinis, quam latitudi-
nis, contineantur, primo statim obtutu pateat, utrum locus
Lunæ ad datum tempus observationis inde computatus cum
observatione ipsa consentiat, & sic theoria, fundamenti loco
posita, veris principiis innitatur, nec ne. Ad ejusmodi vero
formulas eruendas necessario elementa quædam, sive termi-
nus, a quo calculus inchoatur, requiruntur, qualia sex Autor
fundamenti loco ponit, nimirum 1) Excentricitatem orbitæ
lunaris, quippe quæ, salva theoria, vel major, vel minor,
esse potuisset; 2) locum Lunæ medium pro quâpiam Epo-
cha proposita, qui pariter ex observationibus est concluden-
dus; 3) locum Apogæi orbitæ lunaris pro Epochâ quadam
data; 4) tempus periodicum Lunæ secundum motum me-
dium, quod pendet a distantia media Lunæ a Terra, ideoque
ex sola theoria definiri nequit; 5) locum nodorum Lunæ
pro Epochâ quadam data; & 6) denique inclinationem me-
diam orbitæ lunaris ad planum eclipticæ. Quibus præsup-
positis, inveniendus est ante omnia verus Apogæi locus ad
quodvis tempus, partim ut anomalia Lunæ inde innotescat,
partim vero, & quidem maxime, ut parti præcipue Proble-
matis satisfieri, & motus Apogæi, quantum fieri potest, accura-
tissime definiri, queat. Cum enim, uti jam monuimus,
theo.

theoria *Newtoniana* circa motum Apogæi ultra dimidium fere ab observationibus diferepet, quæ tamen alioquin observationibus satis exacte respondet; recte Autor inde infert, tutissimum ac certissimum illud criterium veritatis theoriæ cujusdam esse, si ope ejus motus Apogæi rite determinari possit, siquidem inæqualitates, alias vix sensibiles, in hac parte gravescunt, & errorem, uti jam vidimus, haud levem producant. Quibus præmonitis, Autor ad ipsam elaborationem pergit, & primo quidem *Capite* motum corporis, a viribus quibuscunque sollicitati, considerat. Investigatis deinde viribus; Lunam sollicitantibus, iisque in calculum inductis, calculum ad quatuor æquationes reducit, omniaque Lunæ phænomena in sequentibus inde derivat, & ut calculus eo magis contrahatur, loco temporis anomaliam Lunæ, prouti secundum methodum *Keplerianam* invenitur, in calculum introducit, quo facto, discrimen tantum, inter locum Lunæ, hoc modo inventum, & locum ejus verum, inveniendum restat, quod, cum unicum gradum superare nequeat, efficit, ut errores, ex neglectu terminorum minimorum alias imminentes, eo minus evadant sensibiles, ideoque calculus eo curatius absolvatur. Et, cum primo statim intuitu pateat, si, calculo curatiori instituto, theoria *Newtoniana* observationibus minus respondere inveniatur, illud alii causæ tribui posse nulli, quam quod vis, qua Terra Lunam sollicitat, quadratis distantiarum reciproce sit minus proportionalis, Autor hancce vim Terræ attractricem quadratis distantiarum reciproce proportionalem quidem assumit, sed ei insuper quantitatem inconstantem adjungit, sapienti sane consilio, siquidem, peracto calculo, hoc pacto statim apparet, utrum hæcce quantitati incognita sit nihilo æqualis, id est, utrum theoria *Newtoniana* veritati exacte respondeat, nec ne. Inventis vero hoc pacto formulis generalibus, necessarium erat, constantes, has formulas ingredientes, numeris exprimere, ut, substituta anomalia *Kepleriana*, ad datum tempus calculo vulgari inventa, verus locus Lunæ, ab omnibus erroribus & inæqualitatibus ulterioribus purgatus, inde determinetur. Sed, cum ob defectum Analy-

seos formulae, supra inventae, integrari nequeant, nisi quantitates variantes, in hisce formulis contentae, ad unicam reducantur. Cel. Autor hanc sibi praescripsit legem, ut singulas inaequalitates seorsim consideret, & eas, quas primo loco invenerat, ad posteriores determinandas adhibeat, dein ope harum priores corrigat, donec errores, qui hoc modo evitari vix poterant, adeo evadant exigui, ut sine sensibili incommodo omitti queant. Primo itaque loco eas determinat inaequalitates, quae a solo situ Solis respectu Lunae, sive a differentia longitudinis Solis & Lunae, nascuntur, & ab Astronomis sub variationis nomine comprehendi solent; quamobrem in hac parte tam eccentricitas Lunae & Solis, quam inclinatio orbitae lunaris versus eclipticam, proferus negliguntur, & nihilo aequalis assumuntur, ita, ut sola differentia longitudinis Solis & Lunae in computum veniat. Haec viam sternunt ad eas inaequalitates, quas partim eccentricitas Lunae, partim ejus quadratum, producit. Cum enim utrumque, tam ipsa eccentricitas, quam ejus quadratum, calculum ingrediatur; Autor inaequalitates, inde oriundas, in duas partes dividit, & primo quidem loco errores, qui a sola eccentricitate, neglecto nimirum quadrato ejus, proficiscuntur, dein vero etiam valorem illorum curatius, quadrato scilicet eccentricitatis in calculo retento, determinat, adhibitis tamen & illis inaequalitatibus, quas sub variationis nomine supra indicavimus. Et, quamvis utraque inaequalitas etiam a parallaxi Solis afficiatur, tamen Autor errores, ab hac dependentes, singulari *Capiti* relevavit. Harum vero inaequalitatum una per alteram correctae, ad motum Apogei Lunae Autor pergit. Quamvis enim in praecedentibus calculis ubique verum Apogei motum, quem observationes ostendunt, adhibuerit, & ita illud ipsam, quod in controversia est, assumisse videatur; tamen, cum in hunc finem, cum jam supra monitum est, vim, qua Terra Lunam trahit, indefinita quantitate auxerit, nihilo minus de veritate, vel falsitate, theoriae *Newtonianae* inde judicari poterit. Si enim haec quantitas indefinito nihilo aequalis reperitur; manifestum erit indicium, theoriam modo dictam veram, sin minus, falsam, esse.

esse. Hac ratione Auctor theoriam *Newtonianam* experientiz & observationibus satis exacte respondentem invenit, siquidem motus progressivus Apogæi pro mense apogistico $3^{\circ} 2' 9''$, & pro mense periodico $3^{\circ} 0' 37''$, æqualis esse, & sic duobus tantum minutis a motu vero deficere, repertus est; ad quem defectum, per se quidem exiguum, supplendum, quantitati incognitz, quam vi attractrici Terræ Auctor adjunxerat, valor quidem pusillus tribui potest, sed hic non modo adeo exiguus evadit, ut semper, nisi de motu Apogæi sermo sit, tuto pro nihilo haberi possit, verum etiam nullum superest dubium, quin valor ejus, calculo sub lineam adhuc acriorem revocato, profus evaniturus sit. Saltem, cum tota differentia theoriz *Newtonianæ* & observationum, quæ tam diu in suspenso tenuit Astronomos, ex neglectu quantitatum aliarum quarundam exiguarum ortum traxerit, uti luculentius ab Auctore demonstratur, & ipse quoque Auctor non dubitet, valorem harum quantitatum nondum ita absolutam esse, ut nulla profus ulteriori correctione indigeant, sperandum sane est, fore, ut valores earum veri, etsi admodum parvi, tamen ad exiguanæ istum defectum supplendum omnino sufficient. Unde omnino licet concludere, theoriam *Newtonianam* cum motu Apogæi tam exacte convenire, ut aberratio, si quidem alia adhuc locum habeat, merito pro nihilo haberi possit, præsertim cum ob summam pervitatem ope calculi ne certo quidem ea definiri possit. Cum itaque theoria *Newtoniana* hac ratione a fortissima objectione liberata sit; merito hujus inventi egregii nomine debitas *Clairako*, Celeberrimo Viro, gratias cum Auctore persolvimus, qui primus in egregio suo opere hunc theoriz & veritatis consensum detexit, & tenebras, quæ hanc Astronomiz partem huc usque obduxerant, discussit. Hoc igitur pacto cum primæ parti Problematis satisfactum, & consensus theoriz *Newtonianæ* & observationum in aprico sit; progrediendum erat ad alteram partem, ejusmodi desiderantem formulas, quarum ope verus Lunæ locus ad quodlibet datum tempus determinari possit. Quem in finem Auctor cum primis eas considerat inæqualitates, quæ partim a sola or-

bitæ

bitæ solaris, partim ab utriusque orbitæ, eccentricitate, partim a parallaxi Solis, pendent, erucadas, unde demum distantia Lunæ a Terra curtata, motus Lunæ momentaneus, & longitudo Lunæ vera, determinantur. Ab his pergitur ad eas inæqualitates, quæ motum lineæ nodorum afficiunt, unde inclinatio orbitæ lunaris versus eclipticam determinatur, eæque inæqualitates, quæ ex hac inclinatione oriuntur, investigantur, nec non quantitates, supra inventæ, ulterius corriguntur. Ex hisce igitur, quæ hæcenus, quantum sine calculo licuit, libavimus, patebit, inæqualitates, quæ Cel. Autor in præfenti investigavit, quatenus ad usum earum respicitur, in quinque potissimum classes dispefci posse, quarum prima continet eas inæqualitates, quarum ope vera distantia Lunæ a Terra determinatur, ut inde porro tam Lunæ diameter appærens, quam ejus parallaxis horizontalis, assignari possit. Secundum locum occupant formulæ illæ, quæ motui momentaneo definiendo inserviunt, ex quibus deinceps motus Lunæ horarius accurate exhiberi poterit. Tertio veniunt eæ inæqualitates, quæ veram longitudinem Lunæ ad eclipticam relatam præbent. Has excipit positio lineæ nodorum Lunæ, seu longitudo nodi ascendentis, quam denique sequitur inclinatio orbitæ lunaris versus eclipticam. Hæcæ tamen inæqualitates adeo inter se esse permixtas, ut singularum valor a ceteris pendeat & determinetur, certissimum est, adeo, ut ipse Autor calculum suum, quamvis accuratum satis, tamen omnibus numeris absolutum prædicare non audeat, sed, inæqualitates quasdam, quæ ad plura minuta secunda assurgere posse videntur, prætermittas esse, eo lubentius concedat, quo minus negari potest, non calculo, sed defectui Analyseos potius, hoc tribuendum esse. Ceterum, ut formulæ pro determinando vero loco Lunæ, ejusque a Sole & Terra distantia, ad usum æstronomicum adhiberi queant, ad elementa, quæ, uti supra monuimus, fundamenti loco posuerat, determinanda Autor aggreditur, eumque in finem accuratas aliquot observationes lunares, in ipsis momentis oppositionis, vel conjunctionis, Lunæ institutas, supponit, & longitudinem Lunæ mediam, ceteraque elementa, ad certam epocham

inde elicit. Nihilominus tamen minus, cum hactenus traditam methodum non solum satis operosam, sed etiam ita comparatam, ipse Autor deprehenderit, ut plures inæqualitates, motum Lunæ haud leviter afficientes, non satis exacte exhibeat, siquidem hæc approximandi methodo nexus inæqualitatum paulatim negligitur, in Additamento visum stravit Noster, ad varias alias methodos detegendas, ab hactenus tradite in accidentibus quidem tantummodo diversas, quoad applicationem vero usui forsitan suo non destitutas, cum certissimum sit, vel solas terminorum expressiones ad calculi solutionem sæpius plurimum tribuere. Problemati itaque huic satis arduo & intricato, quantum per vires humanas licuit, egregie satisfacit Autor Celeberrimus. Et, quamvis methodus ejus non parum operosa, ideoque compendiosior maximopere optanda, sit, tamen, hoc inter pia vota æstronomica magis referendum, quam sperandum, esse, lubenter concedimus.

BIBLIOTHECA ANTIQUA VINDOBONENSIS
Civica, seu Catalogus librorum antiquorum, cum manuscriptorum, tum ab inventa typographia ad annum usque MDLX typis excusorum, qui in Bibliotheca Vindobonensi Civica servantur, cum annotationibus historico-literario-criticis. Pars I, Libros theologicos complectens.

Viennæ Austriæ, typis Leopoldi Jo. Kalwoda, 1752, 4.
 Alph. 1 plag. 22.

Cum, quanto civitatibus ornamento Bibliothecæ sint, quamque vehementer hominum, etiam alienigenarum, alliciant retineantque studia, neminem facile fugiat; magnis sane beneficiis eruditos afficere jure suo putantur & ii, qui conducunt Bibliothecas, *λογῶν ἰατρῆα*, & qui opes earum exponunt luci, ad omniumque velut fructum afferunt; præsertim si vel ab ingenio, vel ab industria, vel scientia denique, satis ad eam rem instructi sint. Quæ dotes omnes satis elucet in *Philippo Jacobo Lambachero*, civitatis Vindobonensis ab epistolis, atque,

que, cujus hoc ipso libro indicem dedit, Bibliothecæ præfæto. Cujus ut tanto facilius merita vel erga rempublicam suam, vel civitatem literariam, appareant, paulo tuberior, quid præstiterit hoc in libro, persequemur. Primo loco *Biblia, & quæ ad ea pertinent*, enumeravit, in quibus eum sibi ordinem servandum præscripsisse videtur, ut integros Codices iis præmitteret, qui aliquam tantum librorum sacrorum partem exhibent. Omnes quidem, quas attulit ille, editiones hic repetere, nec utile, nec necesse, est; eas tamen præterire non decet, quarum rara est apud eos memoria, qui operam suam in percensendis libris rarioribus posuerunt. Atque hic nobis occurrat *Biblia Hebraica, Sencini* (quod oppidum haud ita longe situm est a Mediolano) *per Abraham Ben-Habaim, anno mundi, juxta minorem supputationem, 248, s. A. C. 1488, in fol.* Prima hæc est Bibliorum Ebraicorum editio, ab ipsis Judæis excusa, tantæque raritatis, ut, inter impressos libros vix rariorem occurrere, Noster existimet. Nam libri Ebraici & omnes rari sunt ante annum 1500 typis exscripti, quorum duos modo videre sibi contigisse in tot Bibliothecis, ab se perulstratis, *Maittaireus* testatur in *Anal. typ. Tom. I pag. 445* & hæc nostra potissimum Biblia tam raro sunt obvia, ut nec *Maittaireus*, quem laudavimus modo, nec *Jac. Lelongius*, eusquam repererint, nec *Buxtorfius* ullam eorum scientiam habuerit. Exstant tamen eadem Romæ in *Barberina & S. Pudentiana*, ac Florentiæ in *Medicea*. Ferrarum quoque est *Psalterium & Canticum Canticozum* per *Jo. Potken*, Romæ, ab *Eucharto Silber*, 1519, in 4; nam primum est opus, Æthiopicis typis exscriptum; quanquam falso animum inducat *Jo. Potken*, Præpositus Colonienfis, eam linguam esse Chaldaicam, deceptus nempe ab Æthiopicis, a quibus eam Romæ didicerat. In *Bibliis Græcis Psalterium* existat, *Venetis apud Aldum Manutium*, in 4, sine anno, exscriptum, quod & singulari elegantia adornatum *Maittaireus l. c. pag. 74* judicat, & intra annos 1495 & 1496 foras datum putat. In *Latinis Bibliis* plura occurrunt *manu scripta*, & quatuor quidem in membranis ex Seculis XII, XIII, (in quo septem literæ priores La-

tinæ ad longiora, quatuor autem ad breviora, capita, in usum veterum Concordantiarum, quas vocant, in margine adscriptæ, reperiuntur, quod nusquam se vidisse, *Echardus* in *Formal. Bibl. Dominic. Tom. I pag. 207* profitetur,) XIV, & unum in charta ex Seculo XV. Præterea occurrunt *Biblia cum Psalteris Hugonis Cardinalis*, fol. Basil. per *Jo. Amorbach*, 1498-1502, Voll. VII, quæ nec in *Lelongii*, nec *Maittairei*, notitiam pervenerunt. *Psalterium* etiam *Latium membranaceum* manuscriptum ex Seculo XII affertur, in quo prima *Davidis* Qde sacra integra in tabulis, auro, argento & minio, aliisque coloribus variegatis, literis uncialibus exarata est, quod idem in reliquarum initiis observatur. In *Codicibus Bibliis vulgaribus* (ita enim dicuntur, qui translati sunt in sermonem patrium,) occurrunt primo *Biblia Germanica*, sine loco & anno, quorum initium est: *An den anegang schief Got den himmel und die erde, wan die erde was eytel und lere;* deinde quæ arte *Ant. Koburgeri* Norimbergæ A. 1483, cum imaginibus, exscripta: tum quæ Augustæ Vind. per *Jo. Schenberger* A. 1487 Voll. II foras data sunt. De *Psalterio, Germanice, ex Hebræo & Græco, verso* per *Ottmarum Nachtigall*, cum brevi expositione, Argentor. 1524, 4, traditur, cum, quis fuerit iste *Nachtigall*, *Bruckerus*, Vir Clariss. se ignorare professus sit in *Schelhorni Aman. lit. Tom. VI pag. 455*, ita sciri facillime posse, si Germanicum nomen in Latinum vertatur: nam, quis sit *Luscinius*, in omnibus fere occurrere nomenclatoribus. Cur vero tam multus sit *pag. 22 seq.* Clariss. *Lambacherus* in defendendo ab *Emsero* crimine, ac si *Lutheri* Germanicam librorum Novi Fœderis translationem retinuisset, non videmus, maxime, cum ipse tandem confiteatur, non instituisse *Emserum*, novam prorsus, ex Latino & Græco, translationem Germanicam conficere, sed veterem tantum & novam *Lutheri* conferre, easque ex textibus, in Ecclesia probatis, emendare & restituere. Quid hoc aliud est, quam fateri, *Emserum* purpuræ *Lutheri* suos hinc inde pannos assuisse, atque illi deinde nomen suum, velut hederam, præfixisse? In *Libris Apocryphi, Veteris ac Novi Testamenti, Somniale Danielis*

Pro-

Propheta, quod vidit in Babylon, exstat MStum in membrana ex Seculo X, (vid. *Memorab. Biblioth. Reg. Dresd. coll. IV num. 407*,) item *Liber de ortu & vita B. Virginis Mariæ & infantis Salvatoris nostri* MStus ex Seculo XIV, nec non *Evangelium Nicodemi* MStum in charta ex Seculo XV, qui uterque liber multum differt ab iis, qui editi sunt. Sequuntur a pag. 33 *Critici & Interpretes Biblici Catholici*, in quibus plures sunt, perquam raro obvii, quos angustia nostræ non omnes capiunt. Eminent in iis *Notabilia super omnes libros Bibliae*, 8, MSt. membr. Seculi XIV, a mamotrepto multum diversa; *Magdali Jacobi Gaudensis Correctorium Bibliae*, una cum ejusdem *Compendio Bibliae metrico*, 4, Colon. *Quentel. 1508*, de cujus nomine observat, eum *Jacobum* dictum esse, vel cum sacro tingeretur fonte, vel cum religiose Prædicatorum Sodalitati aggregaretur; familiae nomine, pro more gentis Batavæ, caruisse, & ideo a *Gauda*, civitate patris, *Gaudensem* appellatum esse; *Magdali* autem nomen adscititium esse, ideo in libris ejus, antea editis, non reperiri. De ætate illius erudite observat, natum eum esse A. 1469: quia ipse Autor in fine epistolæ, quam præmisit Carminibus de Machabæis, data ad *Helium Marceum* A. 1517, fateatur, hunc annum ætatis suæ esse *quadragesimum octavum*. *Commentaria veterum super utroque Testamento, cum expositione vocabulorum super IV Evangelistis & Actibus Apostolorum usque ad emissionem veræ translationis de utroque Testamento*, 4, sine loco & anno, opusculum est 27 foliorum, brevissimas annotationes, & expositionem quorundam vocabulorum vulgatæ editionis, ex Patribus collectam, complexum, & quantum ex forma externa judicare licet, Compluti ab *Arnaldo de Brocaro* excusum. Sed breviores esse, in persequendis reliquis, nos oportet, atque summas tantum attingere. Venit igitur Noster, enumeratis Catholicis, ad *Criticos & Interpretes Biblicos acatholicos*; deinde ad *Concordantias & Lexica Biblica*; tum ad *Historicos Biblicos*; post ad *Poetas Biblicos*; postremo ad *Grammaticos Biblicos*, in quibus locis omnibus non pauci reperiuntur libri rari, & ad alios vel omisso, vel minus accurate proditi.

Alterna hujus Catalogi Pars Sanctos Patres, aliosque Scriptores veteres ecclesiasticos, complectitur. Atque hic primo enumerantur Sancti Patres Graeci, in quibus editio prima Operum D. Dionysii Areopagite, Graece, 8, Florentiae, apud Phil. Juntam, 1516, reminet: quae simul Anonymi cujusdam glossarium difficultiorum vocabulorum, quibus usus est Dionysius, & Epigrammata, cuius ejus libro praefixa, complectitur, quae posteriora Lambertus in Cod. MSt. Bibliothecae augustae Vindobonensis etiam reperit, atque, ea S. Maximi esse, censuit, ac falso pro ineditis habuit, Lib. III pag. 67 Hist. Bibl. Vindob. Nec minus magno habenda sunt numero S. Ephraemi opuscula de computatione cordis, de judicio Dei & resurrectione, de beatitudine animae, de penitentia, de luctamine spirituali, de die judicii, & absque loco & anno: propterea, quia antiquissimam vetustionem exhibent, cujus Vinc. Belkvacensis Spec. hist. XXIV c. 87. meminit, quam pervenisse ad nostra tempora, multi dubitarunt; editam esse, nemini adhuc in mentem venit, quod ipsum tamen Autor noster, argumentis satis idoneis, evincit. Porro rara, nec Dupinio, nec Caudo, nec Fabricio, memorata, est editio Basilii M. operum, a Raphaelo Volaterrano in Latinum conversorum, fol. Roma, Jac. Mazochius, 1515, Volum. 11, atque illa, cujus index est: S. Basilii M., Casariensis Episcopi, opera, interpretibus Jo. Argyropylo, Gregorio Trapezuntio, Raphaelo Volaterrano, Rufino Presbytero, fol. Colonia Eusebio. Cervicornus, 1523. Alia, non inferioris loci, praetermittimus, atque unius adhuc Nicetae, Serrarium, postea Hierasclensis, Metropolitae, Synapsin prophetiarum, adversus Judaeos, de S. Trinitate, de Deo, de Jesu Christo, & Spiritu Sancto, Graece, 8, MSt. chartac. Sec. XIV, commemoramus, opus quippe non ineditum modo, sed iis etiam, qui Historiam literariam persecuti sunt, plane incognitum. Incipit: Σύνοψις καὶ συναγωγή τῶν ὑπὸ τῆ ἀγίας πνεύματος κηρυμμένων ἰσθ Μωσέως καὶ ἐκ τῶν Προφητῶν. Graecos excipiant Patres Latini, inter quos plures sunt & inventu rari, & cognitu perquam utiles, ut S. Cypriani opera, fol. Venet. per Lucam Venetum, 1483, nemini adhuc observata, ut Lactantii opera,

opera fol. Ven. *Adam.* 1471, ut editio *Beda Vener.* in VII *Epi-*
stolas canonicas interpretationis & expositionis, fol. Ven. apud
Boneti Locatellum 1506, non solum a nemine commemorata, sed
 prologo etiam ipsius *Beda* adornata, qui in aliis omnibus edi-
 tionibus desideratur. Editus hic quidem est jam a *Caveo Hist.*
Script. Eccl. pag. 403 ed. *Genev.* sed vitiose admodum, cuius ideo e-
 ditio hic & emendatur, & qui factum sit, ut in editionibus *Ope-*
rum Beda omnibus desideretur, ostenditur, nempe inde, quia *Jo-*
doc. Badius Ascensur, in excudendo *Beda* opere, non editione
 hac nostra, sed Codice quodam *MSto,* usus sit, in quo ille defue-
 rit, quem cum reliqui editores sequerentur, inde factum esse
 putat, ut ex sequentibus editionibus ille excideret. Negat
 igitur *Clariss. Lambacherus,* ideo factum esse, quod *Jacobo* pri-
 mas inter Apostolos tribuere, certe hunc & *Joannem* pares *Pet-*
ro ponere, videatur, quod *Caveus* erat suspicatus. Causam inter-
 ponit hanc, quod *Beda* in *Comment. in Joann. XIII, 6,* non solum
 de hac veritate catholica, *Petrum beatissimum Apostolorum*
primum esse, ipse non dabitet, sed nec alius dubitare ea de
 re possit. Nunc quidem, hunc *Beda* locum, quem affert, ali-
 ter fortasse intelligi posse, non disputamus: id tantum monemus,
 cum ille Prologus, in quo nostra versatur oratio, *Joan-*
nem Petro parem clare admodum ponat, atque luculentam
 quandam, cur *Ecclesie Hierosolymitanæ* primæ debeantur,
 rationem afferat, quis nempe inde *fontes & origo Evangelicæ*
predicationis incipiens, per orbem diffusa sit universum, cuius
ideo cathedra dignitatem veneratus sit etiam Paulus, in eo no-
minando dicens: Jacobus, Cephas, rel. suspicionem *Cavei*
 non ineptam videri, immo tanto facilius prologum omitti
 potuisse, quod contrarius esse & *Beda* ipsi, & veritati catho-
 lica, quæ quidem putabatur, editoribus videretur. Sed sequi-
 mur ordinem indicis nostri, & ad *S. Patres Græcos & Lat-*
inos, simul excusos, progredimur, in quibus *Corpus veterum Poe-*
tarum Christianorum, Græc. & Latin. 4. Venet. apud *Aldum A.*
 1501 & 1502 Volum. II excusum, nobis se offert, cuius duo Vo-
 lumina rarissime simul inveniuntur. Sequitur *tertia Pars*
Catalogi, complexa Theologos, qui post S. Patres scripserunt,

atque in his primo *Scholasticos*, quos perlustrantibus nobis occurrit memoria digni *Bandini sententiarum theod. Libri IV*, fol. Viennæ Austr. 1519, quos fundum præbuisse *Lombardo*, quidam putant, unde sententias sus ineteret. Sed hic ex *Ciacconii Biblioth. Script. sermè cunctarum pag. 333* ostenditur, *Bandinum* duobus ferme Seculis *Lombardo* posteriorem fuisse. Ceterum opus est ejus summæ raritatis. *Cbristophori Marcelli universalis de anima traditionis opus*, fol. Venet. 1508, scriptum est rarissimum, ac fere incognitum. Pergitur ad *Casuisicos*, tum ad eos, qui de potestate ecclesiastica exposuerunt, postea ad illos, qui de statu Ecclesiæ præceperunt, postremo ad *Polemicos*, & quidem primo *Catholicos contra atheos & infideles*, inter quos *Martius Galeottus, de incognitis vulgo*, fol. MSt. chart. Sec. XV elucet, cujus ne argumentum quidem adhuc cognitum fuit, quod hic copiose enarratur; item *Jo. Francisci Mirandulani de providentia Dei contra philosophastras*, fol. in Suburbio Novi 1508, opus rarissimum, & *Fabricio* incognitum, (vid. *Bibl. Gr. Tom. VII.*) immo in ipsius Autoris Operibus omissum. Quod in *Polemics Catholicis contra hæreticos* etiam reponuntur, qui se sacrorum emendationi, per *Lutherum* factæ, objecerunt, parum humane ab Autore factum esse, neque ingenio ejus liberali, artibusque polito, satis dignum a nobis habendum, nullus dubitabit, nisi qui, quæ sint imperii Romani leges, quæ fœderum pacta, prorsus nesciat. Sed pertinent huc plura, quæ aliis notanda relinquimus, a veritate non minus, quam humanitate, aliena, quæ brevitatis nostra non capit. Restant *Polemici Catholicis variarum inter se controversiarum*, in quibus est *MStus Tractatus Laur. Vallæ in donationem Constantini M.*, Autori æqualis, sed hinc inde ab editis discrepans. De qua donatione *Vallam* primum movisse controversiam, censet; quippe quam *scriptores veteres ejus ætatis non omisissent, si scivissent; scivissent omnino rem, si facta esset*, ut ait *Becanus Loc. Comm. II, 5*. Tunc recenset *Polemicos acatholicos, symbolicos & catecheticos catholicos*, in quibus est *Pauli Ricii Dialogus in Symb. Apostel. a priori demonstrativus, 4, Aug. Vindob. 1514*, quod opus rarissi-

rarissi-

rarissimum, & in suo genere unicum, hic vocatur, quia nec ante, nec post, *Ricium* aliquis inveniatur, qui veritatem Symboli Christiani *a priori* demonstraverit. Magno, credimus, civitatis sacrae bono: neque enim ex sunt omnes Symboli doctrinae, quas possit humana ratio *a priori*, ut dicunt, demonstrare. Sequuntur *symbolici & catechetici acatholici*, quorum principatum tenet *Expositio & confessio fidei ac doctrinae, quam Status appellantes exhibuerunt C. Maj. in praesentibus comitiis Aug. Germanice, 4, sine loco, 1530, eamque primam hujus famosissima Confessionis* editionem vocat. Quae res ut oculorum maxime iudicio discernenda est: nam, septies eam hoc anno editam esse, inter omnes constat; ita mirari satis non possumus, qui fiat, ut, cum, didicisse fideliter artes, mores emolliat, scriptor eruditus ita repente ad maxima convicia hic abripiatur, & crimina *variationum* filius, per *Melancthonem* sensum factarum, repetat, toties a nostris diluta. Quid enim est, cur ista res ad invidiam conferatur, cum non mutata illa, sed *incorrupta*, ipsique *Carolo V* exhibita, Confessionis formula, atque ex ipsis imperii sacris scriptis promta, doctrinae nostrae sit hodie norma? nisi forte putare aliquis velit, hoc ideo fieri, ut vulgi, cui doctiores fere *eretodoxas* suspecti videntur, ita vuculas & reprehensiones effugiat. Symbolicos libros excipiunt *liturgici catholici, & acatholici*, hos *concionatorii catholici, & acatholici*, deinde *asceta, alique libri pii; Poeta pii; Scriptores multiplices argumenti catholici, & acatholici*. Agmen claudit *Appendix Theologiae Judaicae & Cabbalisticae*. Subiuncta est Dissertatio literaria de *editione quadam antiqua Gennadii Scholaris de via salutis humana*. Prodiit illa, *Jo. Alex. Brassicani* opera, V.ennae Austriz A. 1530, 8, typis *Urbani Alansce*, sine ulla Capitum distinctione. Duo vero sunt, quae Autor in ea observavit: primo, multum eam ab aliis differre, illa maxime, quae reperitur in *Bibliotheca Patrum*, & quidem in iis ipsis, quae ab *Allatio* laudentur; deinde, eundem illum Dialogum inter opera *S. Anastasi* circumferri, sub titulo *viginti questionum ad Antiochum*. Unde colligit, Dialogum, de quo loquimur, non ita indubie *Gennadio*

dis Patriarchæ adscribendum esse, ut ab eruditis adhuc factum sit, eumque potius Græci alicujus Schismatici sequioris ævi factum esse, judicat. Adjuncta est huic Viri Clariss. *Bricberii Columbi, Patricii Finariensis, ad Phil. Jac. Lambachar, civitatis Vindob. Secret. Epistolaris Dissertatio, qua historica quædam capita, & anecdotia aliquot erudita, proponuntur & enucleantur.* Sunt hæc anecdotia 1) Anonymi *Epigramma Græcum in S. Joannis Chrysostrymi Sermones*, quod literis uncialibus scriptum, ac Codici MSto, rutilanti atramento, mira elegantia, in membrana Sec. XI exarato, præmissum est. Id, cum lucem nondum viderit, huc transcribemus:

Fig. 95.

Τοὺς μαργάρους σου τῶν λόγων χρυσοῦς λόγους
 Κερατῖον, ἄριστα καὶ περιπλέκων
 Χριστοῦ μαθητῆς σὸς μαθητῆς ἰκέτης
 Ἐδοξε πολλῶι μᾶλλον ὑπερπεσίφρους
 Ἄρρητον ὄψαν, ἠδονὴν ψυχῶν ἕστη,
 Νυμφῆς τε Χριστοῦ κάλλος, ὅτε ἔχον κέρως,
 Ὡς τὴν ἀπασράψουσαν ὁ πλουτῶν χάρις,
 Ἀθήνη τε νικᾶν, καὶ χρόνου φθορὰν θάλας,
 Ἐκ τούτου κακῶι ἐγχαράτῃ βιβλίον,
 Τοῖς ὑπεβῆσι πρᾶγμα μυρίου πόδων
 Ἡ βίβλος ἴσχει ἠδὲ Μαθηταίου λόγους
 Ὅσπερ διαλείψει τὰ χρυσοῦν στέμμα.

Hæc est, interprete *Columbo*: „Uniones sermonum tuorum aureis sermonibus misceas, & optime nectens Christi discipulos, discipulus tuus merito ostendit longe multo ornatioris. Inexplicabilem venustatem, voluptatem animarum insusitatam, sponsæ Christi pulchritudinem, non habentem factitatem. Quorum fulgente gratia cum locupletetur, ut oblivionem vincat & temporis edacitatem, in hæc novo inscriptis libello, opus futurum iis, qui pii sunt, infinitæ voluptatis. Hic liber continet *Matthæi* sermones, quos declaravit

„os aureum, 2) *Sophronii, Constantinopolitani Patriarcha, Epistola*, unde apparet, se vera vixisse *Sophronium* P. C. & quidem Seculi XVI anno 9, quinquagesimo post captam a Turcis urbem, ideoque supplendam esse laterculum Patriarcharum Constantinopolitanorum, quem *Fabricius* dedit *B. G. Lib. V Cap. V §. XXXI Volum. VI pag. 746.* 3) *Fridiani Pignusii, Poetae Eucensis, ad Conradum Celtem Ode Sapphica.* 4) *Philippi Gundelii verso Epigrammatis Agathia Scholastici in imaginem Platarchi.*

Satis jam ex locis hujus Catalogi, quos percurramus, intelligi potest, quantae opes serventur in hac Bibliotheca. Videas enim hic *sacrorum Librorum* editiones antiquissimas, mireque raras, & recentiorum editionum exempla; *Patrum* editiones primas, neque corruptas, (quod multis post exortum *Lutheri* accidisse; *Clariss. Lambacherus* auctor est, nec nos negamus; maxime tamen a suarum partium hominibus, ut indices expurgatorii, & tot eorum detectae fraudes, hac luce clarius ostendant; quod autem de *Georgio Fabricio*, nostro, affert, satis dilutum est *im allernueßen aus den annuabigen Wissenschaften A. 1752 pag. 354.*) sed sinceras eas; *Theologorum Scripta* infrequentissima, quibus primum culta est sanctior disciplina; ac Codices manu scriptos, non admodum quidem copiosos, plerosque tamen perquam memorabiles, non paucos etiam eximiae raritatis. Subjectis annotationibus id potissimum egit Auctor, ut, quae, ab aliis non observata, nosset, vel certe non satis recte tradita, moneret suppleretque. Exhibuit denique modo libros, ab inventa arte typographica, ad annum 1560, excusos, cum antiquissimus liber hujus Bibliothecae impressus sit A. 1460. Quae omnia satis indicio sunt, quanto effecturus sit rempublicam literarum beneficio Auctor doctissimus, si pergat integram Bibliothecam, cui praest, ita luci exponere publicae; praesertim si tandem operi suo idoneos indices subjungat, quibus librorum & Auctores, & editiones, ordine enumerentur, & reliqua, quae observata sunt de iis, indicentur.

D GREGORII PLACENTINI, EX ORDINE S. BASILII Magni, Commentarium Græce pronuntiationis, notis in veteres Inscriptiones, & in aliis, nunc primum editas, locupletatum, ad MIRTISBUM SARPEDONIUM, Pastorem Arcadem.

Romæ, 1751, 4.

Plag. II.

Qui nuper controversiam, dudum sopitam, de pronuntiatione Græci sermonis Romæ resuscitavit *Mirtisbus Sarpedonius*, inter alia ideo *Gregorium Placentinum* reprehenderat, quod in Epitome Operis *Montfauconiani de Palæographia Græca*, a se confecta, satis modeste pronuntiasset, esse arduum, quomodo veteres Græci pronuntiaverint, liquido demonstrare, se autem, quamvis, novorum Græcorum pronuntiationem a veteri prorsus non defecisse, non ausit pertendere, existimare tamen, si dissent novi hac in re a veteribus longiuscule, illos ab iisdem distare quam longissime, qui *Erasmo* autore confectam pronuntiantæ Græcæ linguæ rationem tueantur. Cui sententia probandæ quæ attulerat *Placentinus* argumenta, ea *Mirtisbus* refutare instituerat. Quem hoc opusculo sibi reprimendum, & argumentum, quod Romanas scholas nuper exercuit, liquidius exponendum, suæque existimationi consulendum esse, existimavit Noster. Quod etiam ea præstitit lenitate & modestia, ut exemplo possit illis esse literatis, qui de rebus exigui momenti lites & odia suscipiunt acerrimæ. Non se, ait, ad *Mirtisbi* exemplum, de illa pronuntiatione, quæ *Platonis* & *Demosthenis* ætate Athenas personaverit, disputarum, sed de illa, quam nullo præne non tempore inter Græcos viguisse, numi, saxa, membranæque, loquantur. Argumenta, quibus *Mirtisbus* se aggressus fuerit, aut esse nullius momenti, aut tam præne nullius, ut innumeris allatis contrariis eorum vis frangi queat. Hæc in universum præfatus, ipsum ad argumentum accedit, & primo statim domiturus impetu adversarium, celebrem *Platonis* locum, quo fretus *Mirtisbus*, *Reichliani* bellum indixerat, lastratum, eumque ex arce veluti munitioni-

ntissima proturbatum, iir. Quo in loco ait *Plato*, diversis temporibus vocem Græcam, quæ *diem* significet, fuisse diversis modis pronuntiatam, ab antiquissimis quidem Græcæ incolis *ιμέρα*, a posteris eorum *εμέρα*, a recentissimis denique *ημέρα*. Persuaserat sibi *Sarpedonius*, fore, ut locus hic tam valide stringeret atque angeret adversarios, ut hincere contra non ausing. At, falsum eum spei fuisse, demonstrat *Gregorius*, urgens, præter id, quod *Plato* de pronuntiatione vocis minus, quam de etymologia, sollicitus fuisse, eamque obscuratam tot diversis scribendi modis queri, videatur, etiam hoc, locum illum Philosophi non *Erasmiana* parti magis, quam *Reuchliniana*, favere. Nam aut illos eum arguere *ε* & *η* eodem modo pronuntiantes, aut, si negent facere, se quoque, *Reuchlini* affectus, non eodem modo *η* & *ε* pronuntiare, sed hoc lenius atque brevius, quam illud, quemadmodum *Erasmiani* *ε* & *η* distinguant. Vacillasse quoque illam *Platoni* æqualem pronuntiationem literæ *η*, & statim ab *Alexandro* in exilitatem tenuissimam prolapsam fuisse. Attulerat porro *Mirtisbus Terentis Mauri* effatum, *literam E ad H proxime accedere, temporeque momenti ambas, non soni nativitate, distare*. Non diffitetur, ita pronuntiasse *Maurum*, recteque id eum fecisse, largitur ultro, at hulum eo non proficere causam adversariorum, cum nondum comperitum sit, qui pronuntiatum olim a Latinis *E* fuerit. *Quintilianus* enim autore *in here neque E plane, neque I, audiri, & Gellius* teste *usos fuisse veteres E & I plerumque indifferenter*. A balata ovium porro, quem *Suidas* & *Eustatius* literis *βη* expresserunt, voluerat *Mirtisbus* vincere, *η* ut *e* longe productum, non ut *i* pronuntiatum, olim fuisse. Verum respondet *Noster*, non satis luculentum esse argumentum quod a voce inarticulata animalium depromatur, quam Autores varii, ut varie auribus acceperint, ita variis quoque scribendi modis reddiderint, quidam *ba*, alii *ma*, rursus alii *mi*. Tandem, ab ovium custode, ait, *accepiſſe, tenellos agnos, dum ubera matrum sugunt, vi, grandiores vero factos ve, & interdum etiam be, molliter sonare*.

His per secundum Caput disputatis, tertio demonstratum it:
 Autor,

Autor, η ut i longum esse pronuntiandam, ex *Eustathio* precipue, affectatas *Homero παρηχίσεως* ubique fere crepante, ut ἐν ἤτοι & ἴτους, in ῥέου & ῥήου, in ἴμεν & ἴμασ, in ἤρη & ἴρι, in ἤβη & ἴβη. Dubium non est, *Mirisibum*, si quidem litera hanc continuaturus sit, iudicium *Eustathii*, ut Grammatico no-voque *Græculo* dignum, proscripturam, *Homericamque* Poësia a tam frigido commento liberaturum esse, quod nihil aliud efficit, quam *Eustathii* $\alpha\upsilon\omicron$ & α eodem modo fuisse pronuntiatâ. Stringit tamen hoc multo fortius, ibi locorum a Poëtis α usurpari, ubi grammaticæ rationes η flagitant, poëticæ repudiant, ut ὄσμιν pro ὄσμιν, ἀλλῆ pro ἀλλῆ, Δαδῶν pro Δαδῶν, &c. Porro firmandæ sententiæ suæ allegat *Gregorius* Coptorum exemplum, qui cum figuras literarum multarum, tum nomina quoque *Elida* pro η , *vida* pro β , *Zida* ζ , & *Tbita* θ , a Græcis *Ptolemeorum* Regum ætate accepta, retinuerint. In *Syriaca* etiam *Novi Test.* versione *Κρήτη* *Criti*, Ἀῤῥῆναι *Arbitus*, Κλήμης *Climis*, παραύλητος *parachlita*, effertur. A *Russis* quoque arcessit auctoritatem, sed quæ magis ponderis esse nequit, propterea quod constat, eos a Græcis sacra sua, omnemque præne. humanitatem, illo ævo accepisse, quod ad dirimendam hanc litem valore negatur. Provocatur quoque ad *Arabicam* *Novi Test.* interpretationem, forte non majore cum emolumento, item ad *Patres ecclesiæ antiquissimos*, *Clementem Alexandrinum*, *Iustinum Martyrom*, alios, & ad illum notam circa nomen Christi & Χρησὶ παρηχίσεως. Verba, quibus *Caput* hoc finit Autor, qui tueatur, ipse viderit, exemplis hæc antiquissimis, *Syrorum* puta, *Arabum*, *Patrum*, & *Russorum*, auctoritates *Terrentiani Mauri*, cujus incerta sit ætas, & *Perfi*, *Juvenalis*, *Martialis*, atque *Aufonsi*, inferiores esse. Crediderit ergo, ante *Martialem* exstitisse *Arabicam* & *Syriacam* *Novi Fœderis* interpretationem. Addit, non proficere adversarios opponendo vitiatam apud *Coptos*, *Syros*, *Russos*, literarum *Græcarum* pronuntiationem, cum non sit, quo refutetur, qui contendere ausit, *Græcam* pronuntiationem ore *Romano* haud minus vitiatam fuisse. Denique tot gentium in eandem pronuntiandi rationem consensum tot *Seculorum* decursu haud unquam,

non

non posse veritatis vocem & indicem non esse. *Capite IV* demonstrare studet Autor, *o* & *i* olim eadem propemodum ratione fuisse pronuntiatum: qua tamen in re ita se gessit, ut æque dextre versatus in ea fuisse, atque in superioribus, haud videatur. *Capite V* de Diphthongis disputationem suscipit, & insignem *Sexti Empirici* locum profert, quo evincitur, *ai*, & *ei*, & *oi*, quamvis diphthongi audiant, non magis tamen, quam *a*, & *e*, & *o*, compositas, sed æque simplices, *μονοειδῆς, ἀσύνθετος, καὶ ἀμεταβόλος*, & elementa, esse. Longa illa est *Sexti* dictio, quam cum totam *Placentinus* in suo libello posuerit, nos capitalia ejus verba satis habebimus reddere: *Τὸ ζοιχείον κρῖνον μάλιστα ὅτι ζοιχείον ἐστίν, ἐκ τῶ ἀσύνθετου καὶ μονοειδῆος ἔχον φθόγγου, οἷος ἐστὶν ὁ τῶ *a* καὶ *e* καὶ *o*. ἐπεὶ γὰρ ὁ τῶ *ai* καὶ *ei* καὶ *oi* διφθόγγος ἀπλῆς ἐστὶ καὶ μονοειδῆς, ἔσται καὶ ταῦτα ζοιχεία.* Unde conficitur, diphthongos ita dictas non ideo fuisse, quod duæ vocales diversæ in iplis voces exprimentæ sint, sed quod duobus φθόγγου, hoc est, *literis*, non *sonis*, compositæ sint. *Sexto* subjicit Nestler *Eusebium*, cujus tamen autoritas in hac causa exigua est, tradentis ad *Iliad. I.* *Κενὸς καὶ κενὸς τὰ ἀντὶ καὶ τὸν ἔχον ἀπαρλλαίως ἑστί.* *Tertianum Maurum* quoque docere, *ai* Latino *ae* æquivalere, & necesse non esse, ut *ai* semper exaretur, quandoquidem *i* longum in utroque vices ejus abunde expleat: cui effato spectabiles accedunt Autores, *Priscianus* & *Gellius*, quorum ille, *ai pro omni a longo exaratum fuisse mors antiquo*, testatur, hic, *magni amici* in genitivo, *magni amice* in nominativo plurali, scribi, suadet, distinctionis gratia in scribendis saltem iis, quæ pronuntiatio confundat. *Ac* ut *ai* fuisse pronuntiatas a Græcis, confici e loco *Ciceronis*, qui in prodigiis luctuosæ *Crassi* adversus *Parthos* expeditionis referat hominem Græcum, *Brundisii* caricas, *Cauno* advectas, per compita circumgestantem venales, & *Cauneas* proclamantem, tum, cum *M. Crassus* exercitum navibus imponeret, non intelligens, eam vocem ad se pertinere, eaque se moneri, *cavsat, us cat.* *Oi*, & *i* jam *Ibucydidi* ætate fuisse eodem modo pronuntiatas, constare ex illo, quod *Lib. II Belli Peloponnesiaci* referatur oraculo satis noto *ἔξω ἀομαικὸς πελαγὸς καὶ λιμὸς ἀμὲ ἀντὶ*: quod *ἔπος*, ut olim sci-

scidit in partes urbem Athenienſium, ita eo modo comparatum eſt; ut tam a *Reuchlinianis*, quam ab adverſa parte, arripi & jactari æquo jure queat. Mittimus *Dionem*, de homine, cui gentile nomen fuerit *πρωτῆκεδς*, narrantem, ideo eum a *Nerone* ſublato fuisse, quod nominis illius uſurpatione majeſtatem Pythicarum ſuarum victoriarum violaret; unde conſtat, ea ætate *πρωτῆκεδς* & *πυθῆκεδς* ſono fuiſſe ſimillima. Mittimus quoque *Hieronymum* & *Bedam*, e quibus demonſtratur, veteribus *α* & *υ* idem valuiſſe. De litera *β* Autor *Cap. VI* agit, demonſtratque, eam olim ut Latinum *v*, ſeu noſtratum *w*, fuiſſe elatam. Septimum objurgat *Mirtisbum*, ſaxorum litteratorum autoritatem ideo contemnentem, quod ea exarata ab hominibus plebejis illiteratiſque fuiſſent. Negari quidem non poſſe, mendofiſſimæ & orthographiæ & elocutionis illa ſaxa exemplum præbere, at ejus tamen, quæ illis temporibus in uſu eſſet; ita ut ex eo, quod lapidarius *γλυκῆλας*, & *ζῶαρις*, & *ἀνιρ*, & *τοιμα*, item *κς* pro *κα*, & *δσῆω* pro *δσῆω*, Grammaticorum ſanctionibus aut ignorantis, aut ſuperhabitis, dederit, tuto conſiciatur, eodem modo *i* & *η* & *ε* fuiſſe tum a vulgo pronuntiata, cum illa ſaxa ſculperentur. Ea data occasione proferret *Placentinus* e Muſeis, cum ſuo, tum amicorum, quaſdam, aut recens humo egeſtas, aut parum notas, inſcriptiones; & in ſigillorum, quæ in ſaxis conſpici ſolent, explicationem, poſt *Urſatum*, *Maffeum*, & *Corſinium*, excurrit. Quo ipſo prodit, id ſibi fuiſſe in hiſ edendis conſilium, ut augeter libri molem, & ne, quæ in adverſariis haberet de ſigillis veterum conſignata, ſibi perirent, hoc præcipue tempore, quo argumentum illud Itolorum duo præcipua exercuit ingenia; ne denique ignoraretur, quæ ſibi aſſeſſet urnarum teſtarumque veterum ſupellex. Parum enim in illis eſt doctum & lepidum; ſed pleraque ejus commatis, cujus hoc eſt marmor, quod *pag. 30* literis ligno ad imitationem in marmore exaratarum inciſis conſpectui datur: *Venegeſtus Prebyter* (id eſt, Presbyter) *in pace* (pace) *dom. dormit*; & qualis eſt inſcriptio teſtæ *pag. 54*, etiam ex ligno exhibitæ, hiſ verbis concepta: *Opus ſervile Fortunati Mardona ex prædiis Titi Manlii Maximi Severi*. Inſeræ huic in ſiglas veteres excursioni ſunt obſervationes quaſdam, ſi non

NOVÆ,

novæ, nec tamen contempnendæ, ut illa est de avibus, anchoris, & piscibus, in cippis Christianorum sepulchralibus sculptis, velut indicis lectis; pisces propterea fuisse saxi incisos, quod Græca vox, piscem significans, ΙΧΘΥΣ, siglas efficeret sententia hujus: *Ἰχθύς Χριστός*; Ὁσὶ Υἱοῦ. Peculiari *Capite*, quod ordine *nonum* est, siglas & significationes, a quibus sepulchra gentilium agnoscuatur, persequitur Autor, finitaque illa disputatione, quæ haud multo minus, quam dimidium operis, implet, revertitur ad argumentum suum, & urget, H potius e gemino I, quam gemino E, compositum esse, ideoque magis probabile esse, illius, quam hujus, indolem sequi; Latinos quoque in ea litera reddenda variasse, & haud pauciora suppetere exempla vocum Latinarum, in quibus *η* Græcum *i* sonet, quam proferri queant exempla vocum, in quibus *e* longo fuerit expressum; tandem, vel illo quoque concessio, ubique Latinos *η* per *e* reddidisse, non tamen inde confici, Græcis vetustis *η* ut *e* sonuisse. Nam *Dores* *s*, *η*, *o*, & *ω*, in *a* mutasse, non tamen recte propterea statui, aut *η* ut *o*, aut omnes illas literas eodem modo, fuisse prolatas. Afferitur quoque *Dionysii Halicarnassensis de Structura orationis* locus, quo *η* dicitur *infra circa fundum lingue formari modice aperto ore*: quem locum quamvis *Gregorius* sibi suæque causæ magis existimet favere, non deerunt tamen (tam anceps ille est) adversæ parti, qui eum pro se allegent. Ad novam comminiscendam & amplectendam Græci sermonis pronuntiandi rationem *Erasmus* & ejus asseclas movit hoc quoque haud in minimis, quod perpetuus *Jotacismus* aures offendat, & parum dignus sit tantis laudibus celebrata ab antiquis Græcæ linguæ venustate. Verum *Platonem* opponit, qui, laudato veterum more, literam *i* creberrime frequentandi, recentiorum ab eo defectionem improbet. Gracilem quidem ea ratione fieri orationem; at veteres in Græca gracilitatem notasse, desiderasse varietatem. Nullum denique esse sermonem tam divitem, tam prudentem, sollicitaque ambigui omnis evitacione rationem auram habent in, in quo defectum linguæ judicium audientis legentisque, & sermonis solum, supplere, necesse non habeat. Sermonem Græcum vulgarem contraxisse quidem aliam a vetusto faciem tot, tecuorum

decurfu, & tantis rerum viciffitudinibus; at potuiffe nihilo minus pronuntiationem haud temerariam perficere, & ad nos propere. Pronuntiationis, quam hodierni Græci folam noriunt, natales ignorari, curam vero debeantur; contrariam vero gemini Seculi fpatium haud excedere. *Pag. 78* fubjicitur oculis Græca Seculi XV infcriptio, ligno iterum expreffa, litterarum quarundam formas exhibens, tam peregrinas, ut credibile non fit, alibi eadem eodem modo fculptas pietasve unquam fuiffe, aut exiftere. Est autem hæc: Μαγνος ὁ Λουκα-
 Τηλλος ἱερῶν δα ἰναίος (fic exaratum, & fic collocatus est accentus,) καὶ ἰεροβας. Poftremo loco argumentum hoc in illis ponit Autor, quibus invidiam *Sarpedonii* fectæ facere ftudet, quod futuram fit, ut juvenes Græci, Græca ad modum *Erafmianum* pronuntiare docti, fi fecum in patriam eandem rationem retulerint, in odium & contentum apud fuos incurrant, velut hæreticorum inflituti innotiti, cum *Erafmiana* pronuntiatione folis fefe approbaverit hæreticis. *Ultimum Caput, feu duodecimum, Sarpedonii* Corollarium aggreditur, quo ille ambarum pronuntianti rationum optionem juvenibus in hæc legem dederat, ut, cui Græce cum Græcis agendum olim fuerit, is modulo, geni illi adamato, affuefiat, ille vero alteram inflit viam, qui, dudum conditorum Græciz fapientum in libris audire fermones, fatis habeat. Illud enim eum fuadendo urget Nofter, fua ipfum vineta cadere; hoc autem inutile effe, cum fuerint Græce doctiffimi homines, numero quamplurimi, qui de *Erafmiana* pronuntiatione ne fando quidem inaudiverint.

HISTORIA DE USU SYMBOLORUM, POTISSIMUM Apostolici, Nicæni, Conftantinopolitani, & Aſchanaſiani, in facris tam veterum, quam recentiorum, Chriftianorum publicis; Autore JOANNE RUDOLPHO KIESLINGIO, S. Theol. D. & Prof. Publ.
Ordin. Lipſienſi.

Lipſiæ, ex officina Jo. Georg. Læwii, 1753, 8.
 Alph. 1.

Haud

Haud pauci existant, qui in publica veteris Ecclesie Christi-
 anae Symbola commentati sunt; Autores. At enim ve-
 ro plerique omnes, e quibus *Vossius*, *Pearsonus*, *Usserius*, *Kin-
 gius*, & *Witsius*, imprimis appellandi sunt, circa historiam &
 expositionem horum Symbolorum potissimum subsisterunt.
 His motus rationibus, id consilii iniit S. Rev. Autor, ut u-
 sum horum Symbolorum, in ritibus sacris, iisdemque publicis,
 explicaret diligentiae. Quo nomine antiquitatum & Historiam
 ecclesiasticae cultoribus rem haud ingratam procul dubio praes-
 titit. Librum in tres divisit *Sectiones*, variis constantes parti-
 bus. *Seccio I* tradit usum Symbolorum in sacris Christiano-
 rum publicis. Exhibet haec *Seccio* in universum institutionem
 de Symbolorum usu, atque exponit verbosius, veteris Ecclesie
 proceres gravioribus adductos esse causis, ut Symbolum ali-
 quod, quod Christianis bene formandis, erroribus propellan-
 dis, nec non cultui divino in Ecclesia decenter peragendo, in-
 servire possit, conderent, quod, ob Apostolorum doctrinam,
 appellare amamus Apostolicum. Invictis demonstrat argu-
 mentis, illam ipsam fidei confessionem non ipsis Apostolis,
 sed viris Apostolicis, esse vindicandam, attamen satis anti-
 quam, quia primorum Saeculorum Patres, *Iustinus Martyr*,
 nec non *Irenaeus*, illius faciunt mentionem. *Sectionis II*
Pars I agit de Symboli Apostolici usu in sacris Christiano-
 rum publicis. Summa quondam veteris Ecclesie Christianae
 fuit circa ritus sacros bene instituendos, nec non primos ho-
 mines Catechumenos dextre formandos, cura. Quo vero
 horum futurorum civitatis Christianae iniquissimae saluti be-
 ne prospicerent laudati Patres, illis brevem, & succinctam,
 quam exhibet hoc Symbolum, fidei formulam addiscendam
 tradiderunt, quo digni aestimarentur, qui sacra lotione initi-
 ti Christo adscriberentur. Quae fuerit primorum Christi-
 anorum circa declamationem hujus Symboli a Catechumeis
 praestandam ratio, quique ritus in hoc sacro spectaculo ob-
 servati, ex optimis Patrum & Conciliorum Autor ostendit do-
 cumentis, multum lucis iisdem partim afferens. Nec praeterit
 miram, quae se in hoc Symbolo, circa verba, & integras for-
 mulas,

multas, offert, variationem, ex hæresibus, hinc & inde sparsis, inprimis enatam. Confirmat ritum circa infantes lastrandos, & fusius disputat de interrogationibus, ex hoc Symbolo institutis, quibus testes, seu sponsores, nomine tenellorum infantum fidem publica in corona afferunt. Opere duxit pretium, hic loci excurrere in concertationem, de hoc argumento potissimum in Anglia ortam, quia Presbyteriani hæc consuetudinem improbant, & quæstiones non ad infantes, sed ad ipsorum patres potius, dirigendas esse, statuunt. Multis autem rationum firmamentis affirmatur, consuetudinem, ipsos infantes, sacro fonte tingendos, de fide interrogandi, non solum esse satis antiquam, sed & naturæ fœderis, quod Doum inter & hos infantes iuitur, optime conformem. Abiit porro hujus Symboli usus ad homines denuo iuitiandos, seu confirmationis ritu collustrandos, qui adhuc in Anglia est superstes. Quæ fuerit causa, ob quam hæc consuetudo tempore emendatæ a B. *Luthero* Ecclesiæ est proscripta, exponitur solidius, demonstraturque, hunc ritum veteris Ecclesiæ Protestantibus, in libro *Interim*, sub nomine Sacramenti esse demandatum; quare, illum potius omittendum, quam sub hoc oneroso titulo retinendum, ex vero statuerunt. Difficile vero est dictu, demonstratuque, si val omnia, quæ introspexit Clariss. Autor, denuo evolvas primorum Patrum documenta, hujus Symboli usum quoque in sacra Eucharistia fuisse conspicuum. Prisca Ecclesia, simplicitatis, & institutionum divinarum, amantissima, procul dubio hoc Symbolum in re eucharistica non adhibuit, licet variis hymnis sacris, inprimis autem cationibus *Davidicis*, sacro in conventu sit usa. *Sectionis II Pars II* agit de usu Symboli *Nicæni* in sacris Christianorum publicis. Docet S. Rev. Autor, novum hoc Symbolum *Nicænum* aliquantisper in Ecclesia Orientali antiquasse Apostolicum. Restitit quidem Ecclesia Occidentalis Symboli Apostoli tenacissima, sed tamen impedire non potuit, quæ minus illud postea in rebus sacris usurparetur. Quid? quod ipsa Romana Ecclesia hoc Symbolum

lum successu temporis in usum sacre Eucharistie adoptavit. Sed ad breve tantum temporis spatium hujus Symboli duravit autoritas, quia illud per Symbolum Constantinopolitanum multis accessionibus est auctum. Errant proinde illi, qui, *Nicenum*, quod nostra ætate manibus versamus, integrum & purum esse, sibi persuadent, cum illud his accessionibus Symboli Constantinopolitani jam sit instructum, ornatumque. *Sectionis II Pars III* tradit usum Symboli *Niceno-Constantinopolitani* in sacris Christianorum publicis. Invaluit postea Symboli Niceno-Constantinopolitani in Ecclesia Orientali usus, licet Occidentalis Apostolicum pressis adhuc teneret manibus. Cum autem errores Ariatorum, & Macedonianorum, Hispaniam, Angliam, & Galliam, inficerent, & misere turbarent, permiserunt Pontifices, ut hujus Symboli usu his hæresibus poneretur obex. Graves autem postea concertationes inter Patriarcham *Photium*, & *Nicolaum I*, Pontificem Romanum, de lacinia, *Filioque*, sunt enatæ, & tanta animi contentione ab utraque parte agitatæ, ut Ecclesia Græca nostro adhuc ævo cum Latina pondum redierit in gratiam. Disputatur vero, atrum illa formula in primis hujus Symboli exemplis exstiterit, quod nec Græci solum, sed & Viri acutissimi, *Usserius*, *Vossius*, *Walchius*, firmitatis inixi satis validis, negant. *Nicolaus* autem *I*, Pontifex Romanus, autoritate usus dictatoria, eam accessionem Græcis obtrudere voluit, quam Græci ex adverso in omnibus Conciliis, *Foro-Julienfi*, *Gemilicenf*, *Lugdunensi II*, & *Florentino*, fortiter respuerunt. Interim Pontifices Romani, *Gregorius XIII* & *Urbanus VIII*, Græcis nonnullis, cum Romana Ecclesia unitis, eam formulam ex juramento tenendam satis dolose imposuerunt. *Sectionis II Pars IV* paucis commemorat usum Symboli *Athanasiani* in rebus sacris. Prout hujus Symboli natales valde dubii sunt; ita mirum non est, ejus quoque usum in sacris publicis, si excipias fidei confessionem, esse admodum rarum. Monachi saltem Carthusiani & Ambrosiani illo quotidie utuntur; *Lutherana* vero Ecclesia illud tantum adhi-

adhibet ad coercendos divinitatis Jesu hostes. *Sessio III* agit de usu Symboli potissimum Apostolici in sacris *Lutheranorum* publicis. In eo occupatus est Clariss. Auctor, ut *Lutherana* Ecclesie, quæ nonnulla circa horum Symbolorum usum inutavit, causam agat, eandemque contra Pontificiorum vindicet criminationes. Solide evincit, *Lutheranam* Ecclesiam Symbola antiqua non proscripisse, sed eadem in Confessione Augustana adduxisse. Retinuit eadem Ecclesia Symbolum Apostolicum in sacra lotionem. Mutavit autem usum Symboli *Nicani* in sacra Eucharistia, eliminatis insuper nonnullis ritibus, superstitionem & levitatem redolentibus. *Lutherus* satis bene agnovit Symbolum ad sacre Cœnæ naturam non spectare; quare illud ab eadem separandum duxit. Etenim fidei confessio non opuli sacri convivis solum, sed omnibus etiam Christianis, est relicta, nec non demandata. Rejeto igitur Symbolo *Nicano*, adoptavit Apostolicum, quod, in hymni formam redactum, ante orationem sacram ex umboæ recitandam a toto decantatur cœtu. Nihil temere suscipit *Lutherus*, cum hujus Symboli declamatio variis in Conciliis inculcetur. Mutavit porro *Lutherus* sermonis genus, quo Christi cives Symbolum, patrio sermone redditum, eo melius intelligant, & ipsis de sua constet fide. Nec improbat Auctor hujus Symboli usum, qui in publicis funeribus conspicitur, quia hoc modo confessio fidei *ὁπίω μαρτύριον* more antiquissimorum Christianorum redditur. Ex hæc brevi hujus opusculi delineatione planum est, res in illo tradi haud vulgares & detritas, sed satis limatas, bene dispositas, & judicio haud destitutas. Operam dedisse videtur S. Rev. Auctor, ut argumentum latius patens in brevem & concisam aliquam redigeret summam, & paucis multa, eaque jucunda, acuta, & utilia, diceret, atque, hæc usus arte, sui lectoris palatum extimularet, alliceret, satiaret. Eidem Viro doctissimo nos laborem hunc ex animo gratulamur, similesque alios ab actuosa ejus & polita Musa cupidissime expectamus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCLIII.

Pars II.

*FRID. HOFFMANNI, CONS. REG. BORUSS. IN-
tim. & Archiatr. Prof. Med. Prim. in Academ. Halensib;
Operum omnium physico-medicorum Supplementum se-
cundum, in tres Partes distributum; quibus continentur
opera varia, quæ in magna Operum collectione, &
primo Supplemento, desiderantur.*

Genevæ, apud Fratres de Tournes, 1753, fol.

*Pars I Alph. 7 plag. 22, Pars II Alph. 8 plag. 16, Pars III
Alph. 2 plag. 8, cum Tabb. xn. 3.*

Neminem facile futurum esse opinamur, qui, quantum inter Germanorum Medicos consecutus famam fuerit Illustris Hoffmannus, nesciat; quandoquidem id ipsum tot ejus abunde testantur scripta, tot, quibus decoratus jam dudum fuit, exterarum etiam gentium, parum alioqui Germanorum meritis faventium, laudes & præconia confirmant. Maxime autem rem eandem persuadere omnibus potest incredibilis illa eorum, qui artem medicam profitentur, legendi habendique opera Hoffmanniana, cupiditas, quam explere posse varix ac diversæ eorum editiones videbantur, sed re ipsa non expleverunt, quod multa in illis relicta & prætermissa esse observabantur, haud levi æstimanda pretio, atque adeo, quæ cum ceteris publicarentur, dignissi-

Xxx

ma.

ma. Et hoc ipsum etiam in splendida hujus Genevensis editionis Autoribus taxari consuevit, quod haud pauca, in magno utique pretio habenda, suae non adiecissent editioni, qui tamen ex eo excusari poterant, quod ipsius jussu *Hoffmanni* ea tantum, quae ipse studiosius elaborasse sibi videbatur, in priora conjicerentur *Volamina*, reliqua vero, quae, ut abortivos immaturae aetatis partus, repudiabat ipse, supprimerentur. Nunc itaque, variis variorum monitis excitati, iidem Viri boni in *Supplemento* hocce *secundo* ea nobis exhibent, quae in ejusmodi Operum editione desiderari demum poterant, magnoque hac in re ipsi adjumento fuit studium Cel. *Nicolai*, Medici Halensis, qui, quaecumque hic leguntur, scripta collegit, & in ordinem redegit. Sed de digerendis hisce primariis movebatur difficultas. Et si enim, si temporis, quo prodierant scripta, ratio fuisset habita, hoc modo, quibus sensim sensimque a Cel. Autore aucta fuerit salutaris doctrina inventis, cognosci potuisset; tamen, quod ipsa scientiarum diversarum pertractata capita ordinem ita valde perturbassent, eam eligere maluit scriptorum disponendorum rationem Cel. *Nicolai*, qua ipse in Medicina systematica condenda usus fuerat Illustris Antor. Hanc ob rationem primo hic occurrant loco Opuscula physico-medica varii argumenti, & inter haec *Dissertationes* dux, ad *Historiam Naturalem spectantes*, tres, quibus *Chemia illustratur*, decem, ad *Physicam pertinentes*. Sequuntur dein, quae veluti ad *Medicinam profusiones haberi possunt, nec non Physiologiam explicant*, earumque undecim numerantur. Tum ad *aquas medicatas* progreditur ordo, de quibus quatuor exhibentur *Dissertationes*, quibus etiam mox adduntur *alix dietetica*, quarum sunt quatuordecim, *alix pathologica*, novendecim, *alix therapeutica*, septem numero, tandemque finem *priori Parti* imponunt opuscula *de remediis, eorum generibus, operandi & applicandi modo, una cum cautelis & observationibus necessariis*, quo *Capite* duodeviginti specimina continentur. In tanta harum *Dissertationum* celebritate, non opus esse, arbitramur, ut earum inscriptionibus Lectori sumus moletti, cum satis constet, Illustrum earum Autorem, licet aliquando aliis illarum

larum commiserit elaborationem, argumenta tamen suppeditasse, quibus demonstrationum veritas inniteretur. Illi autem, quæ de cortice *Calcarillæ* agit, Dissertationi icon addita est ex *Caterbio*. *Alterâ Pars* hujus Supplementi *præcticas Dissertationes* proponit, copiosas admodum, morborumque naturam, & tractandi eosdem methodum, sufficienter demonstrantes, duas & septuaginta. In his tamen si quædam adhuc deficiant, quæ typis exscriptæ prostant, sciendum est, relictas fuisse, quæ parum tantum mutata in Systematicam Medicinam ab ipso earum Autore fuerunt translata. Accedunt etiam duæ his icones, quarum altera hydrophis pericardii rarissimi historiam illustrat, & cordis pericardiique, ex Museo *Ruysschii* desumatam, figuram sistit; altera vero ad fistulæ ani curatiorem pertinet, in qua syringotomus, ab *Illustri Hoffmanno* inventus, cum aliis, ad hanc operationem suscipiendam necessariis, instrumentis, delineatur. *Tertiâ* tandem *Pars* tota nova est, tres continens manu scriptos & relictos Tractatus, de quibus adeo nobis adhuc pauca dicenda esse videmus. Primus eorum tradit *historiam corporis humani anatomicam, cum usu ejusdem in Physiologia, Pathologia, & Chirurgia*. Præmissis autem partium momentis, quæ ex anatome cognoscuntur, morborum naturam, variaque illos tollendi argumenta, pensitat, & in universum totius anatomes hanc facit disquisitionem, ut ab integumentorum communium consideratione ad musculos procedat abdominales, & ea, quæ in abdominis cavo collocantur, viscera perscrutetur, post ventris medii, seu thoracis, tandem supremæ cavitatis, sive capitis, & organorum sensoriorum, contemplationem instituat. Prout autem, non totius anatomes capita hic fuisse ab *Ill. Hoffmanno* expensa, satis jam ex tractationis ratione apparet; ita nec in his, ut decebat, momenta cuncta sollicite fuisse explicata, perlegenti constabit, quæ tamen in re & temporis, & ipsius hujus doctrinæ investigationis, rationem habendam esse censemus, ideo hoc ipsum monentes, ne forte aliquis, completum anatomes opus se hic inventurum, speret. Secundus Tractatus *de erroribus Medicorum in theoria & praxi medica* dis-

quit, in quo, perlustratis erroribus generalioribus, qui ex perversis præcipue hypothefibus originem fumunt, quæ quidem occasione in *Stablianam* simul factam invehitur Autor, speciales deteguntur errores. In his autem cautelæ etiam, in exhibendis porrigendisquæ remediis non negligendæ, proponuntur, ipsam hanc fcriptionem commendantes. Tertius *Tractatus materia est medica, in qua medicamentorum simplicium hiftoria, vires agendi, & legitime applicandi modus, una cum compluribus cautelis ac obfervationibus practicis selectiffimis, perfpicue & succincte traduntur.* Pluribus jam, ad doctrinam de materia medica referendis, *Differtationibus*, quarum etiam quædam in hoc *Supplemento* continentur, docuerat, *Illuftris* Autor, fe illa, quæ *Medicini* nobilitat, genuina remediorum hiftoria fcientiaque non deftitui; quare vix opus eft, ut moneamus, hanc etiam materię medicæ explicationem fecundam eandem normam defcriptam hic reperiri, licet forte, fi nunc fcripiffet ejusdem Autor, in tam amplificata *Hiftoriæ* naturalis cognitione varia penitus potuiffet percontari. Divifa autem illa eft ad normam trium, fic dictorum, naturæ regnorum, quorum primum eft minerale, alterum animale, tertium vegetabile, quod *novem* sub fe complectitur *Sectiones*, quibus de lignis medicis, de corticibus, vifcis, fructibus, purgantibus, balsamis, succis, & viribus herbarum, agitur, quas ex fapore potiffimum dijudicandas effe, judicat *Cel.* Autor. His igitur *fpendifcæ* huic *Operum Hoffmannianorum* editioni, quæ & chartæ & typorum nitore omnibus commendatur, finis imponitur, eoque magis nemini non gratam hanc futuram effe ominamur, quod minora, quæ in *Academiis* fcribi folent, opufcula lenfim paulatimque adeo rara evadant, ut haberi nequeant, nunc vero *Hoffmanniana* hæc collecta, & convenientem in ordinem difpofita, fui Autoris memoriam fervent, & perennem reddant.

REMARKS ON THE EPISTELS OF CICERO TO
Brutus, and of Brutus to Cicero, &c.

id est,

id est;

JEREMIAE MARKLANDI, COLLEGII S. PETRI
apud Cantabr. Collegiati, Animadversiones in Epistolas Ci-
ceronis ad Brutum, & hujus ad illum, per modum Episto-
lae ad amicum. Accedit Dissertatio in Orationes quatuor,
quae Ciceroni vulgo tribuuntur, scil. post reditum in Sena-
tu, ad Quirites post reditum in Senatu, pro Domo sua ad
Pontifices, de Haruspicum responsis; cum excerptis qui-
budam e Virorum doctorum ad eas Orationes notis, &
MARKLANDI ad haec excerpta animad-
versionibus.

Londini, 1745, 8 maj.

Alph. 1 plag. 2½.

Epistolis, quae ad hoc usque tempus *Ciceronis & Bruti* fuerunt habitae, amœbeis ante hos decem fere annos movit controversiam in Anglia *Jacobus Tunstall*. Cui se opposuit *Conyers Middletonus*, patronus & defensor harum Epistolarum, editis non tantum *Vita Ciceronis*, sed illis ipsis Epistolis, de quibus agitur, Latino & Anglico sermone, una cum Praefatione, in qua *Tunstalli* argumenta subvertere nititur. Novum huic & duplo majorem librum *Tunstallus* opposuit. De quibus singulis jam olim a nobis actum. Accessit parti, quae, spurias, affirmat, illas Epistolas esse, Vir magni nominis, nec minoris eruditionis, *Jeremias Marklandus*, editoque hoc libro, cujus capita per censere nunc aggredimur, tam acute doctaeque & solide *veritas* convicit illas Epistolas, & simul quatuor, in titulo libri citatas, Orationes, ut non putemus, fore quemquam, nisi aut stupidum, aut contentiosum hominem, qui de impostura porro dubitare velit. Libellus, quem forma Epistolae ad Amicum Anonymum scribere placuit Autori, *tribus* potissimum *Capitibus* absolvitur. *Primo* dictiones Autor exhibet, quae a puro & elegante & *Ciceroniano* dicendi genere abhorrent. *Secundo* modos ratiocinandi perstringit, qui vix mediocri scriptori

ptori & infanti, nedum *Ciceroni*, congruunt, homini, qui acerrimo iudicio pollebat, & facultate, ut bene dicendi, sic etiam multo magis exacte cogitandi. *Tertio Capite* momenta quædam attingit historica, e quibus imposturam & falsitatem harum Epistolarum asseverat elucere. Ut tamen verum fateamur, in illo regnat argumento Criticus acutissimus, quod a dictione petatum est, ut contra *Tunstalli* opus maxime circa momenta versatur historica. Sane stupuimus, legentes, quam ille *Vir*, *Marklandus*, *Ciceronem* ad unguem calleat; quam ceteros quoque præcul dubio scriptores Latinos optimos; cum viderit & deprehenderit, quæ deprehendere, cuius alii datum non est. Est quidem, ubi fervor disputationis eum abripuit, ut damnaret, quæ non oportebat. Sed ea multo pauciora sunt, quam exspectaveramus a Viro, quem nostri homines Criticum audacem, & insolentem, & hypercriticum, appellant. Quid de opere statuendum sit, & quam valentia sint ejus argumenta, intelligitur, quando summa ejus capita cognoscenda cuius proponemus: quod nunc facimus, idque ideo paulo diligentius, quia libri tales Anglicani raro trajicere soent, & ab aliis legi nationibus, solent.

Primum, quod occurrit statim post titulum, est tabula, quæ totius libri argumentum omne exhibet in compendio, & uno sub conspectu. Inde a pag. 1 usque ad pag. 27 differit Autor de instituto suo, & generatim de his Epistolis. *Tunstallum*, ait, primum dubitasse de his Epistolis, num genuinæ sint. Inde se ad ulterius inquirendum fuisse incitatum: sibi enim neque difficile, neque improbabile, fuisse visum, ut diligens aliquis *Ciceronis* lector, non profus absurdus homo, omni tempore, ex quo Latina lingua desit in usu esse, compilaverit aliquid ex ejus scriptis, quod sub ejus nomine ediderit. Quem ad modum fecit Epistolarum Autor, qui dimidiam certe partem earum ex vero *Cicerone* transcripsit, & idem sumsit sui calami gymnasma, de quo multa in scriptis *Ciceronis* extant. Cum autem aliunde nequeat Autor aliquis *ἀμφοτέρωθεν* deprehendi, quam ex paritate, aut dissimilitudine, dictionis & ratiociniorum, & modo res ætate sua gestas narrandi,

di, num rebus ipsis & testimonio scriptorum congruant, neque ad hunc Lydium quasi lapidem adnoxisse se has Epistolas, & deprehendisse, quod earum Autor neque discendi, neque ratiocinandi, genere *Ciceroniano* fuerit usus, & pugnantia multa cum historica veritate prodiderit. *Ciceronem*, ubi voluit imitari, sæpe non intellexisse; aliam habuisse linguam vernaculam, quam Latinam; unde conficiatur, eum sexto Seculo P. C. N. posteriorem esse. *Primam & septimam Epistolam*, concedit, genuinas esse. *Decimam quintam* quoque faciem vetustatis præ se ferre. Celebrem illam *Bruti Epistolam*, *vigesimam secundam*, esse, ait, vitiosissimam. Qua vix erit ætate impostor, demonstrari posse, negat. Sed probabilis esse *Tunstalli* opinionem, non unum his Epistolis, sed saltem duos, patres esse, quod eleganti confirmat observatione, quod scilicet Autor primi Libri phrasi cum sequente opposito *tam utatur ναξάσιμος*, & quidem decies septies, ut numeravit Anglus, Autor vero *secundi Libri* ea prorsus abstinuerit. Videtur Anglo impostor potissimum hausisse sua argumenta ex Orationibus *Ciceronis Philippicis*, *Epistolis ad familiares*, & *ad Atticum*. Cetera non videtur ipse legisse, unde interdum genuino *Ciceroni* contradicit.

Hæc fere sunt, quæ disputat Anglus in prolegomenis. *Primam Partem* demonstrationis orditur a pag. 27, & primo quidem loco producit illud ex *Epistola VI* secundum ordinem *Middletoni*: *Huic persuadere cepimus ut imperator &c.* ubi sensus prodit, *persuadere* positum esse loco *suadere*, quemadmodum impostor sæpe composita pro simplicibus adhibet, uti & Autores quatuor spuriarum Orationum; quemadmodum in nota castigat Autorem Orationis *pro Demo sua*, qui *excogitavit* posuit pro *cogitavit*. Illo enim tempore, cum hæc scriberet *Marklandus*, nondum destinaverat, ex professo de illis Orationibus perhibere. Pag. 30 arguit illud ex *Epistola Bruti*, *semper in presentibus malis prohibendis*, cum prohiberi nequeant nisi futura; presentia & præterita prohiberi non possunt. Pag. 34 ex eadem *Epistola Bruti* perstringit illud:

Οὐκ

Octavius is est, qui quid de nobis judicaturus sit, expectet populus Romanus. Constructionem nempe, ait, ibi perplexam esse, cum debuerit, a quo, quid judicaturus sit, expectet populus Romanus. Sed, nimis subtilem hanc esse Criticam, putamus, miramurque, Virum Græce callentissimum, in his non observasse Græcismum de elegantissimis unum. *Pag. 38* proscribit illud ex *Epist. 22: Neque jam revocari in integrum potest.* Dicit, eum locum ex *Livii XXXI, 32,* transcriptum, sed male, cum, prætermisissis intermediis, conglutinauerit non cohærentia. *Pag. 41* negat, intelligi posse illud ex eadem Epistola: *judicium, quod tanta firmitate ac magnitudine dixerit in exturbando Antonio, & æque Latinum esse, judicium magnitudine dirigere, atque dirigere in exturbando aliquo* (pro in, vel ad, exturbandum aliquem), negat. Item illud *pag. 44* eadem ex Epistola: *ob ejusdem mortem deterritus, cum non dicatur, ob alicujus mortem, sed alicujus morte deterreri.* *Pag. 45: ut sui juris & mancipii esset res publica, pro sui juris & arbitrii.* *Pag. 47* ex eadem: *Sed nihil tanti fuit, quo venderemus fidem nostram, pro sed nihil tanti fuit, ut venderemus.* *Pag. 49* damnat tanquam transpositionem ἀπίστον illud *Epist. XIX: Sed ita multi labefactant, ut, ne moveatur, extimescam, cum movere per naturam rerum prius sit, quam labefactare.* *Pag. 52 Epist. XV* ait vocem *segnis* alieno sensu adhibitam, *etas enim, mores, liberi, segnem efficiunt,* pro amantem otii; cum segnitias vitium sit. *Pag. 55 largitiones* imperite poni pro concessione honorum & imperii, vel honorum largitionibus in illo *Epist. XI: quasi non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum;* quo ipso in loco quoque, *liceat,* reprehendit, dictum pro *possit.* Ex *Epist. XII* allegat *pag. 61* illud, *in Pansa locum petere constituit,* ubi deest, quid petierit, aut petere voluerit, cum debuerit in *Pansa auguris* (vel *Pontificis*) locum petere. Simpliciter enim dicebant *petere* pro magistratum, vel munus, petere. *Pag. 66,* obscurum esse, queritur, locum ejusdem Epistolæ: *Domitius in sua Epistola celebrabitur; & videti sibi, ait, debuisse dici, celebrabitur ob suam epistolam; simul-*

simulque excurrit in designandas varias significationes verbi *celebrare*. Hæc ex *Bruto* attributis Epistolis. Ex *Ciceronianis* allegat pag. 69 illud *Epist. X: qui petit, cuiusve ratio habebitur; pro cuiusve absentis ratio habebitur*. Pag. 74 illud ex *Epist. IX: qui M. Antonii sectam secuti sunt, cum vetus dicendi mos veterum Senatusconsultorum fuerit, qui M. Antonium ejusque sectam secuti sunt, cujus impostor fuerit imperitus; aut, ut Ciceronis ætas ferebat, qui cum M. Antonio fuerunt*. Pag. 76 eandem stili veteris ignorantiam deprehendit in illis *Epist. X: ad fidem & dignitatem tuam pertinere, cum veterum more dici debuisset, ad rempublicam fidemque tuam pertinere*. Etiam in illo peccatum in veterem formulam ait pag. 79 *Epist. V: bonus quoque justus & debitus Diis immortalibus decretus esset, cum nunquam decretis Diis honores, sed semper habitis, legantur, & dictio honorem decernere non Diis, sed hominibus, congruat*. Observatio certe elegans, & de profundiore Critica depropterea, cujus occasione Autor demonstrat, infamam quidem esse artis criticæ partem exactam linguarum scientiam, sed Criticam professio tamen valde necessariam, & sine qua ad illam nobiliorem, sanum scilicet ratiocinium, perveniri nequeat. Simul quoque locum *Ovidii* pertractat & defendit *Heroid. XXI, 57: perdere velle velis; & monstrat, quam angustis circumscripti sint limitibus, qui nostro tempore bene student Latine scribere, præ veteribus, penes quos novandi jus & fas erat*. Pag. 93 improbat *reponi* pro *suffici*, *substitui*, *subrogari*, positum in illo *Epist. XXII: Scilicet, ut — rogaremus alterum, qui se in ejus locum reponi pateretur*. Culpam quoque pag. 96 *soleres* positum pro *solebas* in illo *Epist. V: nec te scripsisse ad tuos, ut soleres*. Sed id præter rem factum putamus. Pag. 97 taxat a *Bruto*, in *potestate mea habui*, dictum. Pag. 100 damnat *explere alicujus meritum*, *Epist. XXII* dictum pro meritam gratiam referre. Pag. 105 emendat eadem in Epistola *vindicti quidem aliena dominationis, non modo vicario, id est, nedum vicario*. Pag. 110 negat, bene dici *verissimum dicendi genus* pro optimo, quæ phrasis occurrit *Epist. XXI*. Pag. 111 negat, *tardare* verbum a *Cicerone* usurpatum sensu cessitandi, moris nectendi, *excusis*, *Bradæus*, quo tamen hypobolimus *Cicero* utatur *Epist. XXIII*,

XXVII, & usquam occurrere apud genuinum *Tullium*, nisi sensu transitivo retinendi, & moras injiciendi. *Pag. 116* negat, *infideliter* Latinum, certe *Ciceronianum*, esse. *Pag. 120* civitate Latina quoque excludit verbum *quatefacere*. Accedit huc, quod sequente *Capite pag. 140* notat, *fugere urbem Epist. XIX*, pro *evitare*.

Secundam Partem Epistolæ suæ orditur *Marklandus pag. 130*, in qua *υθείας* arguit has Epistolas e capite factorum historicorum, & monstrat, novum *Tullium* in eo contradicere veteri, quod *Epist. XXI; Solonem*, dicat, *ex septem sapientissimum* fuisse, quam laudem vetus ille *Thaleti* tribuit. *Pag. 132* memoriæ lapsus & *επιστολιαν* nullo modo excusandam novi *Tullii* exagitat, qui eadem in Epistola ad *Brutum* (numero est *quinta*) primum, veniam sibi dari, postulat, quod omittat Epistolarum *D. Bruti & C. Antonii*, in senatu recitatarum, argumenta ipsi enarrare, quandoquidem, ea ipsum jam ex amicis Romanis cognovisse; certo credat; procedente tamen sermone late persequitur idem. *Brutum* quoque, *pag. 135* monstrat, ab impostore absurdum fingi non minus, quam *Ciceronem*. *Brutus* enim *Epist. XI* a *Cicerone* petit, sibi ignosci, quod homines aliquos appellet cives, sua quidem ex sententia indignos illo nomine; quos ipsos illos ipse *Cicero Epist. IX* jam *cives* appellaverat. Miramur tamen, hæc ad caput factorum historicorum a *Marklando* relata esse, cum debuerint potius ad caput ratiocinatorum referri. Mera enim sunt *αγορία* & defectus consilii. *Pag. 139* negat, verum *Tullium* potuisse scribere, quæ spurius *Epist. IX* narrat, *Pansam* e prælio *Mutnensi* fugisse, quandoquidem historia repugnet, & ipse *Cicero*, qui, *Pansam* ob vulnus ex prælio elatum, alibi perhibet. *Pag. 145* negat, a *Leptido* bellum terra marique gestum, quod impostor *Epist. XVII* affirmat, quia Historicorum nullus belli mari a *Leptido* gelli meminerit. *Pag. 151*, falsum, ait, novum *Brutum* in eo, quod *Ciceroni* significet, se ab *Antistio* veteri sublevatum numis ex sua (*Antistii*) pecunia fuisse, cum constet, eam pecuniam fuisse publicam, tributa ex Asia coacta. *Pag. 155* illud miratur, quod impostor, hunc *Antistium* Romam ire, fin-

fiingat, candidatum Præturæ, cum illo tempore non fuerit nisi Quæstor; Quæstori autem non licuerit ad Præturam aspirare, nisi prius Ædilitatē, aut Tribunatu plebis, fuerit functus. *Pag. 158* illud exagitat, quod impostor, *Brutum*, fingat, literas a *Lentulo* accepisse nono Aprilis, quas genuinæ *Ciceronis* Epistolæ 19 Maji traditas memorant. *Pag. 162*, novum *Ciceronem* aperte contradicere veteri, monstrat, eo quod, *Lepidum* semper fuisse publicæ rei inimicum, dicat *Epist. III*, quem vetus & verus *Philipp. V. 14*, semper amicum prædicet. *Pag. 166*, anticipasse tempora impostorem, demonstrat, eo, quod *Salvidienum* Senatorem memoret, qui Senator non fuerit nisi anno tertio a *Bruti* morte; item *pag. 170* eo, quod, *C. Marium*, dicat *Epist. X*, augur factum lege *Domitia*, cum *Marius* ante illam legem latam jam augur fuerit. Plura sciendi cupidum argumenta historica, imposturæ ἐλέγχως ad librum *Tunstalli* relegat.

Tertio Capite suæ Epistolæ, quod *pag. 176* incipit, demonstrat *Marklandus* fraudem ex impostoris humili, languido, absurdo, & hiulco, ratiocinandi genere, & quod a *Ciceroniana*, masculo, sano, & apto, multum abhorreat. Exempla proponit hæc. Primum ex *Epistola V*: *Tu si banc rationem non probas, tuam sententiam defendam, non relinquam meam*, quæ mera est absurditas. Alterius sententiam defendere, & suam, contrariam, non relinquere, sunt ἀόυσια & ἀδύνατα. *Pag. 185*, ineptam effici conclusionem ex illis *Epistole XIV*, ait: *Scribis, acrius prohibenda bella civilia esse, quam in superatos iracundiam exercendam. Vehementer a te, Brute, dissentis.* Quod si enim vehementer dissentit a *Bruto* *Tullius*, statuere omnino debuit, *acrius exercendam iracundiam* (debuerat ultionem dicere) *in superatos, quam prohibenda bella civilia, esse*: quod inhumanum. Eadem *Epistola* castigat illud: *magis mihi probatur militum severitas, quam tua.* Atqui *Brutus* severitate in victos utebatur nulla. Debuerat ergo dicere, *quam tua lenitas, aut clementia.* *Pag. 188* urget hoc ex *Epist. XVIII*, quod *Brutus* *Ciceronem* roget, velit liberos *Lepidi* protegere, addens: *hoc vel a Cicerone, conjunctissimo homine, privatim, vel a consulari tali viro, remota necessitudine privata,*

impetrare debeo. Prius argumentum est satis probabile & et ficax, at alterum ineptum. Qualis enim nexus: *Cicero* vii consularis est, ergo *Lepidi*, proditoris & hostis publici, liberos tueri debet. *Pag. 190* profert hoc ex *Epist. XVII: acerbum, parentium scelera filiorum pennis hui, sed hoc praeglare legibus comparatum est, &c.* & argumentatur sic: quicquid *acerbum*, id est, durum & crudele, est, id nequit *praeglare*, id est, sapienter & iuste, a legibus institutum dici. Sed hoc quidem argumentum nostro iudicio non valde stringit. *Pag. 190* urget hoc ex *Epist. XV*, quod *Brutus Attico* scribit, *scire, omnia fecisse Ciceronem optimo animo, & eadem tamen queritur, illum in Antonii locum velle Octavianum tyrannum subrogare. Pag. 196* exagitat locum *Epist. VIII: nec illa modo, quae nimirum sola ab homine sunt postulanda, &c.* Sed miramur, acutum Virum vim vocis *sola* non perspexisse, quae totum evertit ejus ratiocinium, quod brevitatis gratia nolumus adscribere. Non male nobis quidem videtur Autor dixisse, fidem, vigilantiam, (seu industriam,) & patriae caritatem, ab omnibus omnino hominibus postulari sola, absque prudentia: (prudentiam itaque dotem esse, quae non debeat ab hominibus postulari, qua hominibus privatis,) at in homine politico &c. etiam praeter ista prudentiam requiri. Ea occasione ἀναλόγησεν & resolutum argumentum ridet *pag. 198* ejus, qui *Orationem pro domo* confinxit, in illis: - - *tota urbe careo - - urbis enim celeberrima ac maxima partes adversum illud - - vulnus patriae conueniunt.* *Pag. 200* verba proponit *Epistola XIX: rempublicam, quam virtute atque animi magnitudine magis, quam eventis rerum, liberaasti, exitu libera, tanquam adiuvantia.* Neque exputamus, quomodo quis *virtute rempublicam* possit liberare, & *eventis rerum non liberare*, aut quid sit *animi magnitudine liberare.* *Pag. 205* infantiam accusat in illis *Epist. XX: A te, mi Brute, contendo, ut Ciceronem meum ne dimittas, tecumque adducas, quod ipsum - - tibi jam jamque faciendum est.* Debuerat enim: *Ciceronem meum ne dimittas, & una cum illo venias, quod ipsum (tuum scilicet advenire) tibi jam-faciendum est.* Nam reipublicae interesat, non *Ciceronem* filium
veni-

venire, sed *Brutum*. Pag. 208 absurda ipsi vapulat dictio *Epistola XXII: quanto diligentius homines metuant, quam meminissent*. Bene quidem *diligenter meminisse* dicitur, at, qui dicat *diligenter metuere*, sanum hominem aliquem fore, non putamus. Pag. 209 locum ex eadem producit, quem negat intelligi posse: *Idem Cicero si flexerit &c.* & pag. 211 alium: *Ego medius fidius non existimo &c.* Inficetum & ineptum usum particulae enim aliquot in exemplis pag. 213 exagitat.

In his fuit *Marklandus* Epistolam suam, monens, nisi jam nimius fuisset, potuisse ipsum & debuisse unam sumere atque alteram spuriarum earum Epistolarum, & loca designare veri *Ciceronis*, e quibus illi centones confuti fuerint, adeoque suum assertum comprobare, dimidiam minimum partem dictionis & argumentorum e vero *Cicerone* fuisse compilatam. Deinde, potuisse, ait, atque debuisse se vindicias scribere quamvis impostori, & probitatem phrasium, immerito proscriptarum, demonstrare. Quod opus inutile non fuisset, &, ut expectandum fuerat a tam erudito homine, multa nos procul dubio docuisset.

Hanc Epistolam excipit ejusdem *Marklandi* Dissertatio in quatuor Orationibus, vulgo *Ciceroni*, sed, ut ipse putat, male tributas, scilicet *post reditum in Senatu; ad Quirites post reditum; (sic enim ipse, tempora secutus, ordinat,) pro Domo sua ad Pontifices; de Haruspicum responsis*.

Harum Orationum γνησιότης nemo ante *Marklandum* in dubium vocavit. Et, quod majus est, tanquam quatuor ab *Aesonio Padiano, Valerio Maximo, & Arnobio*, citantur. *Ammianum Marcellinum* quoque, putant aliqui, sed illi falsi, locum ex his aliquem expressisse. Verum id ipsum imponere Critico non debet, qui ut maxime versatus in usu linguæ Latinæ, præsertim *Ciceronis*, & omni in alterutram partem animi propensione, & autoritatum reverentia, liber accedat ad hoc examen, necesse est. Potius ex peregrino & ridiculo, nervisque soluto, & stupido, dicendi genere, item ex inepta formularum quarundam & tædiosa repetitione, concludat, has Orationes ab homine non urbano, sed provinciali, sed eo tamen

admodum antiquo, *Ciceroni* suppositas fuisse, qui *Tullianas pro P. Sextio, & in L. Pisonem*, transcripserit, & fuerit imitatus.

Sed speciatim de singulis agere, & primum quidem de Oratione *post reditum in Senatu*, ordiatur pag. 242, eamque *vo-
luntas* inde arguit, quod, cum genuina *Ciceronis* Oratio fuerit de scripto recitata, (quod faciebant, cum aliquid cum cura elaboratum pronuntiare quoque cum efficacia volebant,) hæc Oratio nihil eleganter atque diligeater scriptum & exalciatum monstraret, absurda vero non pauca, ut illud frigidum scomma *Cap. II, hostes atque interfectores reipublica*, & illud *Cap. IV*, quo Senatoribus usu pedum interdicit, quando ex lege *Clodii* adversus *Ciceronem* citat, *ne quis Senator pedibus iret*, cum debuisset, *ne quis in sententiam pedibus iret*, quo prodit hominem provincialem, ritus & formulae fori Romani ignorantem; item *Cap. V*, quo Prætores & Aediles numero Senatorum excludere videtur; item eo, quod eodem tempore *Pisonem* Consullem Romæ & Capuz tradet *Cap. VII*. Obscurum queritur pag. 248 illud *Cap. XI, equis insignibus*. Permutatum ait *divinitus* cum *divine* in illo *Cap. XII, in hominibus de me divinitus meritis*; cum *divine* debuisset. *Divinitus* enim est *θεός*, sed *divine*, *θεός*, Latinum negat, esse. *Omni mihi ætas erit ad hoc agendum, pro erit mihi in hoc agendo consumenda*. Pugnare cum historia illud ejusdem Capituli ait pag. 249: *nostra memoria Senatores ne in suis quidem periculis mutare vestem solebant*, cum ipse *Cicero* mutaverit, & *Licinius Macer, C. Cestius, & Muræna, & P. Sulla*, ille autem casus, ad quem respicit hic locus, quinque, vel sex, annis contigerit post hanc Orationem dictam, nempe A. U. C. 701 in causa *Milonis*. Contradicit hic novus *Cicero* veteri *Cap. XIV*, quod, vilitatem annonæ secum rediisse, affirmat, cum verus *Cicero*, caritatem ingentem fuisse, dicat, illo ipso die, quo hæc Oratio dicta fingitur. Pag. 254 taxat, quod eodem Capite imperatorem se *Cicero* appellet, sex ante annis, quam fieret; & quod Autor discrimen inter imperatorem, & cum imperio, esse ignorarit.

Pag. 260 perstringere instituit Orationem ad *Quirites post redi-*

reditum, quæ nihil aliud est, quam præcedentis in *Senatu* compendium. Perlecto hujus Orationis initio, quod admodum intricatum est, in suspicionem imposturæ harum Orationum se primum venisse, perhibet *Marklandus*. Ex *Cap. I incredibili lætitiæ voluptate*, tanquam dictionem sequioris ætatis, proscribit; & quamvis facili opera possit *lætitiæ & voluptate* rescribi, priorem tamen scriptionem ab impostore provenisse, affirmat. Ex eodem *Capite* arguit, quod novus *Cicero* se restitutum dicat in suas fortunas. Orationem autem eam pronuntiabat die sexto Septembris, cum ex veteri & vero *Cicerone* constet, non nisi mense post suas eum opes recuperasse, imo ipse Autor ibi contradicat, ut apparet ex collatione *Cap. VIII*. Ex *Cap. IV*, sensu carere, notat, illud *Senatus, ut aliquando perficeretur — perfecit*. Ex *Cap. V* probat, differentiam verbi *efflagitare & flagitare* ignotam ei fuisse, cum illud loco hujus posuerit: quod in Poeta utcumque ferri potest, in Oratore nequit; item tempora misceri, quod eodem *Capite, Gabinium*, dicat, a *Cicerone* defensum (ante A. 696), cum *Cicero* causam ejus non dixerit nisi tertio anno ab hujus Orationis æra, scilicet A. U. C. 699. *Pag. 277* vitiose dictum in eodem censet illud, *non in reddenda, sed augenda, mercede*, ubi vox *merces* duplicem obtinet significationem, & primo quidem loco pro *impensâ*, altero autem pro *mercedē*, posita est. *Pag. 280* arguit impiam impostoris adulationem, cuius capax verus *Cicero* non fuerit, ex *Cap. VIII: Numen vestrum aque mihi grave & sanctum, ac Deorum immortalium*. Tandem ex *Capite IX* hoc promittit *pag. 282: superiorem esse contra improbos*, ubi pravam dictionem, *contra improbos*, nemo non agnoscit. Ultimo loco examinat, sitne *Marcellini* locus aliquis, ut putant eruditi, ex hac Oratione depromptus: quod *Noster* negat.

Pag. 284 Orationem *pro domo sua ad Pontifices* sub examen vocat, & ipsum statim titulum emendandum censet; rectius certe inscriptam fuisse *de domo sua apud Pontifices*. Et genuinam *Ciceronis de domo sua* Orationem ab hac multum diversam esse. Stolidam magis & tædiosam hac Oratione ullam esse, negat

negat pag. 286, nisi illam de *Haruspicum responsis* excipias. Verum *Ciceronem* dicere in sua illa Oratione, rem a se accuratè actam esse. Nunc autem Autorem sua ex confessione priora duodecim *Capita*, plus quinta totius parte, in alienis, & ad propositum non pertinentibus, consumere. Totam denique ex Orationibus pro *P. Sextio*, & in *L. Pisonem*, descriptam & depromptam esse. Judicium desiderat in illis *Cap. XIV*, *contaminatis gentibus, & quam deseruisti, & quam polluisti*. Bis idem dicit; quid enim polluere aliud, quam *contaminare*? Pag. 288 formulam jubere ut, aliquibus suspectam, aures ætati vindicat. Pag. 291 ex *Cap. XVIII* tanquam ineptam *Sophistæ ἀπλολογίας* perstringit illud: non tulit, ut interdicaretur; quid ergo? ut interdictum sit. Pag. 293 illa *Cap. XIX* verba tanquam ἀδύνατα exagitat: *cujus legis quam quisque partem tetigit digito, voce, præda, suffragio, quocumque venit, repudiatus convictusque concessit*. Digito & voce tangere legem, sic satis potest intelligi, quid sibi velit, nempe legem scribere, & suffragio suo approbare. Sed quid est præda legem tangere? Etiam quocumque venit, pro quacumque in tribunal venit, obscurum valde & ineptum est. Error natus ex non intellecto, & male applicito, loco *Ciceronis pro P. Sextio Cap. 31*: *Quisquis erat, qui aliquam partem - - sceleris Clodiani attigisset, quocumque venerat, quod judicium nunquam subierat*. Pag. 295 ex *Cap. XX* id profert: *ne id quidem per legem Liciniam, ut ipse tibi curationem ferres, facere potuisti*. Ex *Or. II Cap 8 de Leg. Agrar.*, unde sumit impostor, apparet, curationem tibi ferres notare debere, ferres legem, aut rogationem, de mandanda tibi curatione. Sed illa hæc experimenti ratio Latina non est. Quid verba designent ejusdem *Capitis*, ut in *Asia cistophorum flagitaret*, non expedit Anglus, sed ut ἀνεπιεικέα relinquit. Absurdum clamat id *Cap. 25*, quo dicit, *Clodii potestatem jam distractam & extinctam* terrorem *Pompejo* incussisse. Et certe quis hostem sanus metuat extinctum & suppressum? Pag. 298 locum illum e *Cap. XXXII* vexat: *Univerfus Senatus multo ante, quam est lata lex de me, gratias agendas consuevit civitatibus illis, quæ M. Tullium, tantumne?*

sumis? imo etiam civem optime de republica meritum, recepissent. Quibus verbis id primum inest vitium, quod literas commendatitias Senatus Romani, quibus, ut *Ciceronis* curam haberent, civitates jubentur, confundunt cum ejusdem literis, quibus gratias ille civitatibus pro habita cura, & monstrata *Ciceroni* benevolentia, perfolvit; deinde, quod detrahant juri & honoribus *Ciceronis*, cum in illis Senatus literis non tantum civis optime de republica meritis, (quod nomen sexcentis aliis cum ipso commune erat,) sed civis conservator reipublicæ, fuerit appellatus. Pag. 301 impuram castigat dictionem *Capitis XXXV, pulcherrimi facti, quod — gessissem*. Pag. 302 ex *Cap. XLIII* perversum usum vocis *libertas* pro *licentia* in illis, *signum de busto meretricis, — quod esset signum magis istorum, quam publica libertatis*. Pag. 303 urget, probabile profus non esse, quod *Cicero* furem appellarit *Appium Claudium*, tum Prætozem, paulo post Censorem, virum præsum & ἀπειρατικός, quemadmodam impostor eum eodem *Capiti* appellare veritus non fuit. Pag. 304 improbat illud *Cap. XLIV, hominem sua virtute egentem*. Pag. 305 illud ex proximo *Cap. XLV, quanta est, pro quanta quanta est*. Pag. 306 ex illis *Cap. XLVI, postem teneri in dedicatione videor audisse templi, efficit*, Autorem, quisquis ille sit, peregrinum fuisse, non Romanum hominem, quandoquidem referat ut rem ignotam sibi pariter atque suis auditoribus, postem templi in dedicatione teneri, quæ res neminem Romæ fugiebat. Cui favet suspicioni etiam ex *Cap. XXVIII montani*, quos tantquam partem urbanæ plebis memorat, Autorum, quotquot existant, solus. Cum scilicet nosset fama, vel lectione, homo provincialis, Romam septem montibus esse impositam; opinabatur, montium incolas non incommode posse *montanos* dici, eoque nomine ab incolis convallium & humiliorum tractuum distingui. Favent quoque *scriba*, ad quorum benignam de se opinionem, tanquam hominum magnæ existimationis, provocat, cum despecti fuerint & parum valentes in rebus Romanorum publicis, quod pag. 309 Noster exequitur; nec non, quod *Cap. XLV* ait, Tribunalum plebis potuisse Pontifices,

ut ad templi dedicationem adessent, cogere, quod Romanis legibus adversatur. Pag. 315 imperitiam Latinæ linguæ apprehendit in *Cap. LVIII*, ubi *tecta* & *domum* distinguit, quasi diversa essent; certe *tecta* pro *villis* accipere (quod ille forsitan volebat) vetat linguæ ratio; item quod eodem *Capite definitam moderationem rei familiaris* pro *definito modo* dixerit; item *per religionis vim* pro *per speciem religionis*; item *Cap. L verbum consecrationis* pro *verbum de consecratione*.

Pag. 318 aggreditur Orationem de *Haruspicum responsis*, quam ex eo quoque capite suspectam facit *responas*, quod neque apud *Ciceronem* ipsum, neque apud alium Scriptorem, vestigium ejus a *Cicerone* scriptæ, aut habitæ, exisset. Quod *Asconius Pedianus* in Comment. ad *Orat. pro C. Cornelio* eam citet, id ipsum imposturæ eam arguere, quia monstrat, hunc *Ciceronem* vero contradicere. Hac occasione simul inquirunt Angli *ætatem Asconii*: quam figit Seculo fere post *Ciceronem*; hæc autem Orationem confictam conficit illo tempore, quod *Valerium Maximum* intercedit & *Asconium*, id est, intra A. U. C. 786 & 812. A *Quintiliano* etiam hoc opusculum citari. Sed id suæ sententiæ non officere, cum constet, aliunde deceptum aliquando fuisse *Quintilianum* in discernendis veterum genuinis scriptis a spuris; quandoquidem inter *Sallustii* genuina opera citet invectivam in *Ciceronem*, de qua tamen eruditorum nemo dubitat, quin hypoboliniæ sit. Hæc generatim de hac Oratione. Speciatim illud *Cap. I*, *duobus inceptis verbis*, exagitat, pro quo alius castigatus *Auctor duobus primis verbis* dixerit. Item quod, *Clodium*, dicit, *se ex curia repente proripuisse*, quem *Cap. IV* *consedisse* & *conticuisse* dicit. Pag. 333 ex temporum ordine arguit, quod, cum hæc Oratio dicta fingatur anno U. C. 697, in ea tamen commemoret *Cap. 3* de cæde *Clodii*, quæ anno demum 701 contigit. Pag. 334 tanquam superfluum & ineptum proscrit *virilis* e *Cap. V* in illis: *ea sacra, quæ viri oculis ne imprudentis quidem adspici fas est, non solum adpectu virili, sed flagitio supproque, contaminavit*. Quorsum illud *virili* in *adpectu virili*? Lector certe, aut auditor, intellectis præcedentibus,

tibus, etiam non admonitus, novit, *Clodium* ad spectu neque muliebri, neque equino, sacra contaminasse. *Pag. 336* reprobatur ut minus Latinum illud *Cap. VI: ne una quidem litera attingit religionis*, pro *de religione*. Ex eodem *Capite* conficitur, impostorem alienigenam fuisse, non certe Romanum, & constitutionum Romanarum imperitum, quod *L. Claudium*, hominem plebeum, faciat regem sacrorum, quod munus tantum ad Patricios pertinebat. *Pag. 337* *Valerii Maximi* locum examinat, qui transcriptus ab illo ex hac *Ciceronis* Oratione putatur. Verum Anglus noster e contrario, impostorem, credit, verba *Valerii* fuisse imitatum, sed sic, ut, quæ ille dixerat eleganter, hic solœce & inepte efferret; ut vel inde patet, quod, male intellecto *Valerii Maximi* loco de *area Sp. Melii*, hic homo, *Æquimelium* inde dictum, perhibet, quia ibi *aquam accidit Melio*, frigidum acumen. Dicas, Germanum te audire dicentem: *weil ihm da sein Rechts wiederfabren*. *Pag. 344* locum *Arnobii* examinat, quem is, ut palam est, ex hac Oratione, Autoris nomine suppresso, transcripsit. Unde conficitur quidem, eam *Arnobio* esse antiquiorem, sed non magis *Ciceronem* ejus Autorem esse, quam *Hortensium*, aut *Curionem*. *Pag. 345* illud ex *Cap. XII* tanquam peregrinum & minus urbanum allegat, *id cum ipsum sibi monstrum est*, pro *id cum per se monstrum est*. *Pag. 346* multa reprehendit in illis *Cap. XIII, si illi sunt vestri, quos tu impia mente conquiris, violatis oculis legis*. Primum enim quærit, cui bono facta sit *Sibyllais* libris controversia, certe ad præsentem rem eam disputationem nihil facere. Et, si fuerint antea veri libri *Sibyllini*, non minus veros quoque illos futuros fuisse, postquam *Clodius* eos inspexit. Deinde, *conquirere*, pro *querere*, aut *inspicere*, vel *excutere*, peregrine positum, affirmat. Tandem *violatos oculos* male dictos pro illis, qui violarunt. *Pag. 348* locum ejusdem *Capitis* irridet, quo prædicere & respondere facit impostor hæruspices de ludis jam præteritis. *Pag. 349* nove dictum calligat illud *Cap. XV, pulvinar suprare*, cum nequeant nisi foeminae & pueri stuprari dici, res, ut templa, subsellia, pulvinaria, ita haud dicantur. *Pag. 350* infantia & stuporis conspiciuntur

cum profert exemplum e *Cap. XVIII: An tibi luminis oboffet cæcitas plus, quam libidinis? Apulejo magis, aut Trimalchioni, aut Orosio, congrueret, quam Ciceroni, luminis cæcitas, pro luminis defectus, & libidinis cæcitas, pro cæcus libidinis furor. Perverse quoque conniventes oculos quod dixit habuisse Appium Cæcum, improprium & ridiculum est, cum, illum virum, constet, non conniventem oculis, sed profus cæcum, lumine cassum, fuisse. Etiam hoc affectatum, quod Dii omen obruant, pro avertant. Stultum est, quod eodem *Cap. XVIII* infirmitatem corporis ab ipso corpore distinguat. *Pag. 352* carpit illud *Cap. XXII, illos homines sapientissimos miror* &c. in cuius periodi priore membro concedit, honorem suum a Clodio violari: in posteriore negat, violari posse. O infantia! Qualis illa dictio *Cap. XXIII?* quam *pag. 353* Noster exagitat: *qui omnes angustias, omnes altitudines, omnium objecta tela, semper vi & virtute perfregit, obsessus est ipse domi; quid ibi altitudines sibi volunt? quid est altitudines, quid tela, perfringere?* Prava quoque latinitas est illa *Cap. XXIV, si reditus ei gratia patuerit, pro in gratiam. Horribilem hyperbolen attachit pag. 355, qua Clodii canes ipsa vestra mandentes fingit, cum Cicero Verrin. III, 12, modestiore metaphora tantummodo lambentes introduxerit. Pag. 356* vindicat ut bene Latinam dictionem, *nisi me fallit, e Cap. XXVIII, quam Hottemannus suspectam habuerat, putans, dicendum fuisse, nisi me fallit animus. Ex eodem Capite* tanquam valde suspectum & peregrinum, & tantum non absurdum, allegat *pag. 357, cum quibusdam multis, pro cum aliis multis.**

In his desinit Anglus noster criticam suam in ipsa spurii, ut putat, *Ciceronis* loca exercere. In sequentibus a *pag. 358* usque ad finem, seu *pag. 392, Manutii, Gravii, & aliorum, notas* examinat in loca harum Orationum, e quibus expedire se haud potuerunt. Quia vero jam nimii fuimus, abruptendum nobis orationis esse filium videmus, ceterasque doctissimi *Marcklandi* observationes, quamvis egregias, Lectoribus, qui librum possident, permittendas. Tempus docebit, num aliquis Vir doctus ad solidissima hæc & acutissima argumenta, & ἀφύχτες ῥησιναι ἐλέγχεσ, responsurus sit, aut respondere valeat.

USU.

USURA CONTRACTUS TRINI, DISSERTATIONI-
bus historico-theologicis demonstrata adversus mollioris
Esbices Casuistas & Nicolaum Braderfen, Autore F.
DANIELE CONCINA, Ordinis Prædicatorum, Asce-
dunt Appendices due ad Commentarium Auctoris
adversus usuram.

Romæ, ex typographia Palladis, apud Nicol. & Marcum

Palearinos, 1746, 4.

Alph. 2 plag. 17.

Eminentissimo ac Reverendissimo Cardinali *Angelo Mariae*
Quirino, Archiepiscopo Brixienti, Autor Opus suum
 consecravit, commotus illius sermone disertio, & loco
Basilii per illum monstrato, qui in *Homilia in famem*
& siccitatem sic habet: *Confringite tabulas injuras, quo sic*
peccatum solvatur: deloto gravissimarum usurarum pactum, ut
terra pariat ac producat consueta. Cum enim et & aurum,
& ea, qua sterilia sunt, præter naturam gignant, terra, qua
secundum naturam fecunda est, sterili redditur, & ad inhabi-
tantium supplicium infructuositatis condemnatur. Adversa-
 rios Autor expertus fuit, qui ipsius *Historiam de Probabilismo*
& Rigorismo refellerunt, & tractationes suas Eminentiss. Prin-
 cipi Cardinali *Quirino* dicarunt. Viginti, & plures, adversarii
 ex Ordine Franciscano in *Concinam* insurrexere præter eorum
 subsidiarias copias. Expetit itaque *Concina* Eminentiss. Cardina-
 lis præsidium, quo sanctissima justæ ac necessariz defensionis
 jura sibi servantur facta tecta. De usuris quæstionem, in
 Italia vexatissimam, ipse Summus Pontifex *Benedictus XIV* ad
 institutum ex Purpuratis suis & Theologis conventum detulit,
 eorumque auditis suffragiis, Epistolam edidit encyclicam,
 qua doctrinam Ecclesie Romanæ consuetam confirmavit.
 In hanc Epistolam Autor Commentarium adornavit, ipsique
 Papæ inscripsit. Edidit nunc *Volumen alterum*, quo
 contractuum usurariorum originem, progressum, & incrementum,
 persecutus est. Dominorum terræ potestatem summam
 perpendit, qui usuras permittunt. Ipse errores, recens inventos,

refellere contendit. Extollit præconiis ampliffimis *Bosueti Historiam variationum ecclesiarum Protestantium*, immemor iustitiæ, quant veritati in dies magis magisque protrahendæ debemus; immemor viciffitudinis dogmatum, quæ passim adhibita fuit jam ante annum 1517. *Novemvtralis* certe *Consulta-rio*, quæ Romanis typis A. 1538, ipfo *Paulo III* Pontifice iubente, in lucem prodit, continet graviffima reformationis ecclesiasticæ capita, quæ sane semper perffitiffent invidata, nisi variationi fuiffet antea locus. Docet Pl. Rev. Autor, Epistolis *Schelbornii*, *Reimari*, *Leicbii*, *Kieslingii*, & *Menckeniis*, ad Eminent. *Quirinum* e Germania scriptis, vim veritatis apertiffime demonstrari, ratus, eas ipsas, quæ in publicam lucem edantur, esse prorsus dignas. Aa humanitas, epistolis illis scribendis adhibita, sit veritatis dogmatum theologiconum documentum, arbitrentur alii. Non solemus in his *Actis* agere disputatores; damus potius pro viribus indicia sententiarum, quibus stabiliendis, vel destruendis, Antores operam impenderunt, luculenta, & honorem eruditioni scriptorum quorumcumque pro merito, vel humanitate, ita habemus, ut eos decet, qui non dogmata, fortunaque defensionis, sed acta literaria compendiosa, & iudicia humaniffima, exhibent. Si quid præterea per transennam prodimus, id nolumus dictum & scriptum, quamprimum id Autoribus displicuerit. At hæc obitet. *Dissertatio prima* Autoris definitionem contractus & divisionem, statum controversiæ, & Patrum testimonio, inprimis *Basilii*, *Hieronimi*, & *Ambrosii*, ac documenta Ecclesiæ, Concilii Pontificumque decretis comprehensa, adversus contractus trini usuram ad Seculum usque XVI, exhibet. Contractus trinus constat tribus contractibus, societatis, *asscuratioms*, & venditionis lucris majoris incerti pro lucro minori certo. *Sixtus V* constitutione peculiari eum damnavit. Improbata fuisse usuram Concilio Nicæno, decretisque *Innocentii III*, *Alexandri III*, & *Gregorii IX*, traditur, & *P. Gibalinus* refellit. Adduntur prioribus decreta *Gregorii XIII*, *Sixti V*, *Innocentii XI*, & Synodorum ac Episcoporum pronuntiata inde ex Seculo XVI ad nostram usque ætatem.

Decre-

Dilectus Gregorii XIII vindicatur a narratione P. Valentia. Sæti V solennem constitutio, qua usuræ contractus pro- Pag. 31.
scribitur, defenditur ab interpretationibus Lessi, Filliucci, Bo- 41.
nacina, Cardinalis de Lugo, Gibalini, & aliorum Probabilista-
rum, a vivæ vocis oraculo desumptis. Sunt, qui, constitu-
tionem illam haud suspectam fuisse, moneat, nominatim 62.
Lessus, Bonacina, Theophilus Raynaldus, Gibalinus, alii, qui
tamen obsequium in Sedem Apostolicam haud deseruere. Con-
tra eos acriter disputare contendit Noster. P. Josephus Gi- 169.
balinus, trinum contractum usuræ non esse improbandum,
statens, tamen fraudes ac usuræ periculum contineat, im-
probatur. Dissertatio secunda historiam casuisticam contra-
ctus trini impliciti ac expliciti exponit. Dissertatio tertia 197.
versatur in dissolvendis argumentis, quæ in patrocinium trini
contractus proferri solent. Sunt ea a Gibalino, Lesso, Casparo
Josepho Gagna, aliisque, in scenam producta. Dissertatio quar- 258.
ta diluit argumenta, quæ a Theologorum & Canonistarum
autoritate, nec non ex rationis lumine, ad usuras probandas de-
fumi solent. Contractum hunc pugnare cum omnibus legi-
bis divinis & humanis, Autor tandem arbitratur. Disserta-
tio quinta spectat ad R. P. Picblerum, aliosque recentiores,
usuram omnem jure divino & naturali vetitam esse, per-
missam tamen ex Principum privilegiis & consuetudine, ex-
stimantes. Picblerum, Gletlium, aliosque politicos doctores,
Noster impugnat, vel refellit, ratus, eminentem Monarcha-
rum potestatem lege evangelica coerceri, nec hac esse superio- 261.
rem. P. Picblerus, prænomine Vitus, fuit Academix Ingol-
stadiensis Professor, Tanneri & Haumoldi, qui ibidem docue- 268.
runt, suffragiis munitus. Dicitur Picblerus approbasse ea,
quæ de usura omnino permissa tradiderunt Molinæus, Salma-
sius, & ante hos Calvinus. Doctrinam Picbleri ab Ecclesia
fuisse reprobam, Concina docet, ratus, a Picblero Deum
ignorantiæ & hominum imperio fuisse subjectum, leges
omnes naturales everfas, & religionem Romano-Catho-
cam sibilis ac derisioni hostium objectam. Negat, ad usuras 271.
usque permittendas pertinere Principum in suos jura. Negat,
argu-

- argumento, a præscriptione petito, hic vim inesse. Nihil, nervum inesse argumento, quod ex similitudine furtivæ mercis emtæ in nummis petitum fuit. *Picbleri* errores alii obijciuntur. Quærit *Concina*, an proscrubendi sint *P. Picbleri* ac *Gbletlii* libri. Usuras societati esse perniciosas, arbitratur, credens, patronos usurarum ignorare prima, evangelicæ legis fundamenta. S. *Augustini* pronuntiatum affertur, quo necessitates, ab adversariis confictæ, usuris patrocinantes, prodic ac refelli dicuntur. *Augustinus* in *Pf. CXXXVIII* ita: *Audent etiam feneratoris dicere: Non habeo aliud, unda vivam. Hoc mihi & latro diceret, deprehensus in fraude. Hoc effractor diceret, deprehensus circa parietem alienum. Hoc mihi & leño diceret, emans puellarum ad prostitutionem. Hoc & maleficus intentans mala, & vendens malitiam suam. Quicquid tale prohibere conamur, responderant omnes, quia non haberent, unda viverent, quia inde se pascere. Quasi non hoc ipsum maxime in illis puniendum est, quia vitam magnitæ delegaverunt, unda vitam transigant; & inde se volunt pascere, unda offendant eum, a quo omnes pascuntur.* Si usura est inhonesta, necessitatis rationem solius habere, omnino non licet. Fœnerari tamen, & usuram percipere, non sicut unum idemque.
317. Contendit *Noster*, usuram moderatam esse reipublicæ perniciosam, & ubi usuris fit locus, jacere agriculturam, omnesque artes liberales. Usuræ damna, in reipublicam redundantia, affirmant, esse inévitable *Benedictus XIV* in Epistolis encyclicis adversus usuram, *Bassius* in *Pf. XIV*, ubi fœnus damnatur, *Ambrosius de Tobia Cap. VI*, fœneratores exosus, Concilium Lateranense, sub *Alexandro III* coactum, *Innocentius IV de Usur*. Assessores Synodi Melodunensis in Gallia, edicta Imperatorum *Caroli V*, *Rudolphi II*, aliorumque, *Caroli IX*, R. G. edictum A. 1567 contra usuram, *Ludovicus XIV* decreto ad S. Germanum, A. 1673 promulgato, Reges Neapolitani, *Aristoteles*, & *Philosophi*. Addit *Noster*, per usuras exhauriri universitatis opes, & in paucorum loculos transferri, ceteris laborantibus incassum. Appendicem geminam *Autor Operi* adjecit. Priorem in *duo* distribuit *Capita*. Uno *Commentarium* suum, Nea-

Neapoli antea publicatum, altero Scholasticos, & præcipue Thomam Aquinatum, it vindicatum. Capite secundo ex Buceri testimonio, in Anglia Seculo XVI obtinuisse doctrinam de usura fugienda, docet. In Commentario hæresin inpegerat eis, qui, permissas esse usuras, contendunt. Nec calculum in præsens reducit, ratus, sententiam, de usura moderata permissa increbescens, esse hæreticam, aut hæresi proximam. Ratione hac utitur potissimum. Illa opinio, quæ sacris literis, sanctis Patribus, Conciliis, Pontificum constitutionibus, & universo Theologorum consensui, adversatur, hæretica est. Usuram non esse permissam, nec hominibus perimitti posse per jus fasque, tradiderunt Cardinalis de Lugo, Ludovicus Molina, Franciscus Sylvius, Guilielmus Elius, Dominicus Soto, Bonus Merbesius, Collegiam Salmanticensem, Natalis ab Alexandro, Joannes Malderus, Episcopus Antwerpiensis, Joannes Viggers, Florentius de Cocq, Ludovicus Habert, Joenin, Martinus Becanus, Gregorius de Valencia, Leonardus Lessus, Martinus Navarrus, aliique bene multi. Christus dicitur Luc. VI, 35, his verbis: Mutuum date, nihil inde sperantes, omnem retuisse usuram. Concilium omnino Lateranense, A. 1512 habitum, sic Sess. X definiit: Dominus noster, Luca Evangelista attestante, aperte nos præcepto obstrinxit, ne ex dato mutuo quidquam ultra sortem sperare debeamus. Ea enim est propria usurarum interpretatio, quando videlicet ex usu rei, quæ non germinat, nullo labore, nullo sumtu, nullo periculo, lucrum fructusque conquiri soletur. Sunt, qui putant, pecunias, usuris addictæ, germinare usu & fructu, inter negotiandum, atrinque. Respondent quidam, a Leone X ibi opinionem Theologorum recessori, non exponi verba Jesu, a Luca repetita. At, Leonem X exposuisse verba Luca, Auctor conficit auctoritate Martini Navarri, Boni Merbesii, ad omnes Patres & Theologos consentientes provocantis, & Natalis Alexandri, qui ad Leonem X provocavit, nec non idem sentientis Joannis Pontas, Francisci Gennet, Francisci Sylvi, Azorii, ac aliorum. Nec tamen negat, P. Dominicum Sotum, & paucos alios, loco Luca

Pag. 301.

343.

348.

Pag. 351.

los. In *montibus pietatis* pro personarum indemnitate aliquid est, mutuum fumentum, solvendum, nec *Lucæ* verba creduntur numis obolare indemnitate. Hoc vero per substitutionem pretii & fructus, inde redeuntis, ob personæ credentis indemnitate, ad usuras trahi posse, negant Rev. *Concina* & complures. *Bræderseii* tradidit, Scholasticos adulterasse doctrinam, ad usuras spectantem. Negat id Noster, arbitratus, hæreses ex contemtionem, Scholasticis imposita, esse natas, quas secutus sit *Bræderseius*. Theologum Scholasticum laudat, quæstionculas Scholasticorum ridiculas reprehendit ira, ut addat illud *Cant: Scholasticorum disputationibus insensè semper hæreticè fuerit. Molinæus* docuit, Scholasticos usuram omnem damnasse, *Tract. de Usur. n. 10. Concina Bræderseium* appellat *Caroli Molinæi & Protestantium exscriptorem*, addens, hunc transcripsisse ex *Du Pinio*, scriptore audaci, censum errorum, quibus Scholastici fuisse implicati judicantur. *Bræderseus, de Usuris licitis & illicitis disputans, Lib. XII P. I. Cap. 1 pag. 1575* hæc Scholasticis tribuit errorum capita: 1) ipsos commentum extogitasse de sterilitate pecuniæ; 2) ipsos nomine *centesima* intellexisse centum; 3) ipsos usuræ definitionem mutasse; 4) ipsos docuisse, alienari in mutuo rei mutuatitiæ dominium, usumque liberum ac irrevocabilem a dominio non esse distinctum. Quid ad hæc Noster? Miratur, *Bræderseii* sententias avide arripere, nec esse, qui contra eum, ejusque admiratores, calammum stringant. Scholasticos ita vindicatum, ratus, pecuniam per se esse rem sterilem. *Aristoteles* damnat quidem usum pecuniæ, extra permutationis conditiones adhibitum, τὸ ξενὸν tamen a similitudine parientium arcessit, *Polit. I, 7. Pbilos* putavit, *Mosén* vetuisse, ne Israelida ex Israelida sumeret usuram, quippe qui, indignum esse, crediderit, *εὐλigerο σένυς ἀ περυνίαις, tanquam faturam a pecoribus*. At *Mosés* tamen permisit *Elæzis* usuram ex extraneis, *Justinianus Instit. III, 15*, pecuniam nunciatam, quippe quæ ipso usu consumatur, annumeravit rebus, quæ nec naturali, nec civili, ratione usumfructum recipiant. *Franciscus Hotomannus I, 7*, pecuniam nudam esse rem sterilem,

lern, pronuntiavit. *Basilii Homil. in Famem & Siccitatem* edit. Maurine ita: *Dum et S autumn, & ea, qua sterilia sunt, gignunt prater naturam, tamen, qua naturaliter parit & fecunda est, sterilis reddunt, & ad incolas puniendos damnatur infecunditatis.* Exceptionem eorum, qui, a *Basilio* improbari faenora, monent, diluere conatus est Auctor in libro, *Esposizione del dogma, Lib. II. Basilii* plura in hanc rem loca offert idem, precipue ex *Homilia adversus Feneratores, Gregorius Nyssenus Orat. contra feneratores dilucide: Tu aris & auri, rerum parere non solitarum, ne quere fetum.* Sententia eadem confirmatur ab eodem *Homil. IV in Ecclesiast. Basilii* in *Ps. XIV: An non exactio usura est, qua domus evertit, divitias dissipat, efficitque, ut, qui bono & nobili loco nati sunt, detiorem vitam vivunt. - - Narras mihi fenore ditator, sed non narras fenore strangulatoe.* *Gregorius* ille in *Oratione laudata: Adde, mutuum dandum esse sine fenore & exactioe usuraria - - Aliqu enim obnoxius est pene, qui non dat mutuum, & qui dat sub conditione usura.* Auctor operis imperfecti in *Matthaeum Homil. 38: Adhuc dicit aliquis: Qui agrum locat, ut agrarium recipiat, aut domum, ut pensionem recipiat, num est similis ei, qui pecuniam dat ad usuram? Absit.* *Thomas Aquinas II, 2, Qu. 78, A. 1: Est illicitum, pro usu pecunie mutuatae accipere pretium, quod dicitur usura.* Idem in *Catena ad Luc. VI, 35, eadem docuit & confirmavit sententiis Basilii, Chrysostrami, Athanasii, Cyrilli, Ambrosii, Gregorii Nysseni, damnans eorum sollicitudinem, qui quarunt ab inope divitiarum augmenta, aris & auri, mortalium steriliam, exigentes fructum.* *Catechismus Romanus ad VII prac. Decalogi Qu. 18 usuram prater fortem ex pecunia mutuata damnat, delicta ratione prohibitionis ex Luc. VI, 35. Mutuam fuisse doctrinam de usura* 364.

379.

Seculo XIII, pernegat Noster, querens: Quisam fuerunt mutationis auctores? An nemo, & quis contradixit? Thomas in 3 Sent. Dist. 37 Art. 6: Ab omnibus dicitur communiter, quod dare ad usuram peccatum mortale est. Usuram esse lucrum ex mutuo, contendit Noster Dist. I, & in operis Esposizione

del Dogma Eib. I, II, ac multis Auctorum pronuntiatis firmat. Rev. Bræderfen negat. Melanchthon, Molanus, Grotius, Noodt, Barbeyracius, Babmerus, Franc. Buddeus, ingenue facti fuerunt, plurimos Patrum Ecclesiz, & ipsum Lactantium, nifras prorsus damnasse. Applaudimus pronuntiato, monachos, Cel, Scipionem Massium a Concina sapienter pungi, non nominasti. Id minime dissimulamus, Rev. Concinam pugnas non andabatarum, sed veteranorum, more, ac difficultate adversarios ei responsuros.

Die Catechetische Theologie, &c.

id est,

JOANNIS FRANCISCI BUDEI, B. M. THEOLOGIA Catechetica, ex Manuscripto edita a M. JO. FRID. FRISCHIO, S. S. Theol. Baccal. & Dioc. Tauchensum in agro Lipsiens. Præmissa est Cel. JO. GEORG. WALCHII, & Theol. Doct. Introductio in Historiam Catecheticeam.

Tomus II.

Prostat Jenæ, apud Christianum Henr. Cunenem, 1758. 4.
Tom. I Alph. 7. Tom. II Alph. 4. pag. 2.

Opus hic nobis in manus traditur posthumum Celebratissimi, post fata etiam, Theologi Salani, in quo poliendo Editor doctissimus non mediocrem, sed tanto labore dignum, exhibuit diligentiam. Lineas tantum primas B. Budæus in Catechetica sua Theologia duxerat, & ductas superfluitas esse jussit, ubi, quæ addenda erant, orali doctrina, in prælectionibus suis, dum viveret, theologicis, tradiderat. Operæ pretium se facturum esse, Editor noster arbitratus est, si secundum rationes beati Viri institutum hoc prosecueretur, atque Theologiam omnem, seu universam, ut dicunt, secundum Catechismi Lutheri doctrinas atque rationes, elaboraret, eam in finem, ut docti æque ac indocti homines, catecheticis formis assueti, facillime haberent, ex quo discerent, atque discen-

discenda quæreant ac invenirent. Prius, quam de ipso hoc opere Lectores erudiamus, ordo rerum postulat, ut de *Walchiano* introductione, lecta utique dignissima, paucis commemoremus. Duo sunt præcipue rerum momenta, quæ hic explicantur. Alterum spectat ad recensenda fata catechisationis; alterum vero ad enarrandos libros catecheticos, diversis temporum intervallis perscriptos. Vestigia hic strictim leguntur catechetica, in ecclesiis vetustioribus, patriarchali scilicet, Judaica, atque Apostolica, obvia, ubi deinde observatur, post tempora Apostolorum duplicis generis catechetica fuisse exercitia, privata nempe, seu domestica, atque publica. Priora illa a parentibus & dominis cum liberis atque servis instituebantur; posteriora vero, inter ceteros Christianos, in scholis publicis atque templis peragebantur. Hinc notissima celebratur schola catechetica Alexandrina in Ægypto. Hinc relatum legitur, in templis modo Episcopos, seu Presbyteros, modo Diaconos, catechetica exercuisse ingenia. Hinc duplex conficitur Catechetarum ordo, quorum alter primario hoc studium colebat, alter autem, præter alia officia ecclesiastica, etiam hoc exercitium catecheticum sibi sumebat obeundum. Per illa tempora multi libelli catechetici a magistris ecclesiarum conficiebantur, quorum plarimi perierunt, reliqui vero, ex ecclesiis Græcæ atque Latine, paucissimi quidem, adhuc supersunt. His annumerantur eodem jure illi, qui materias catecheticas, nullo quidem respectu ad Catechumenos habito, exegeticè tractarunt. E contrario *Celeb. Walchius* monstrat etiam, multos libros ab aliis inter catecheticos referri, de quibus tale quid nullo modo probari possit. Hæc est *classis prior*, cui succedens *secunda* historiam catecheticae mediæ ævi tractat. Fata tunc doctrinæ catechetice erant tristiciora, quam in superioribus Seculis, ubi fervor, parvulos erudiendi, & rudiores docendi, admodum tepescebat. Sunt tamen vestigia reliqua, ex quibus patet, catechisationes non plane oblivioni fuisse traditas, quod vel ex quibusdam Conciliis ecclesiasticis, vel ex studiis testium veritatis, ut vulgo dicuntur, patet. Nec desunt libelli, ad no-

Pag. 4

15.

13.

14.

17.

21.

24.

26.

31.

- stra usque tempora servati, ex quibus declarari potest, studia catechetica non plane fuisse abolita, quantum quidem de ecclesia occidentali dici potest. De orientali vero plurima in obscuro latent loca, ita ut nihil fere certi hac de re ex illis inde temporibus recenseri possit. Ad nostra tempora propius accedit *Sectio tertia*, ubi in *primo Capite* de historia catechetica Lutheranorum diligentissime agitur. De duplici edito Catechismo *Lutheri* scribe ita sentit Noster, quod probabilius multo sit, majorem Catechismum minorem antecessisse, licet res omnis plane ad liquidum perducatur, atque omnino confici, nequeat. Secundum hæc rerum momenta Venerabilis
44. Pag. 44.
49. 49.
71. 71.
72. 72.
94. 94.
100. 100.
117. 117.
121. 121.
137. 137.
- Antor primò de Catechismo *Lutheri* maiori brevibus, deinde vero de eiusdem Catechismo minori pluribus, historice agit, ubi etiam illi scriptores diligenter recensentur, qui in *Lutheri* libellum catecheticum fuerunt commentati, sive hoc dogmatico, sive polemico, modo factum fuerit. Post illa non defuerunt alii, qui libellos de formanda catechetica doctrina in Lutherana ecclesia conscriberent, quorum plurimi hic nominatim proferuntur. Nihilo tamen minus Noster de multis, quibus catechisatio laborat, vitiis conqueritur. *Caput secundum* tractat historiam catechetica[m] Papistarum, ex qua apparet, Pontificiam Ecclesiam ut plurimum, circa tempora Reformationis Evangelicæ, catecheticis libellis manus admovisse, & hinc accidisse, ut multi inter eos apparuerint Catechismi, modo privati, modo publica, autoritate confecti. Sequitur tunc in *Capite tertio* catechetica historia Reformati cœtus, ex qua apparet, falsum esse, quod *Hottingerus* asserat, religionis suæ socios, multis temporum intervallis, ante *Lutherum* scriptis catecheticis operam dedisse. Quod assertum omnino contra veritatem pugnat, licet, post tempora Catechismi *Lutheri*, sui Reformati fuerint Catechismi proprii, & catechetici libri, hic enarrati. Eminent inter illos Catechisus Palatina, seu Heidelbergensis, jussu *Friederici III* edita atque confecta. De qua, ut & de controversiis, supra questione notissima, scilicet octogesima, ortis, varia hic utiliter proferuntur. In *quarto Capite* historia catechetica Arminianorum, atque Socinianorum,

rum, tractatur, cui denique in *Capite quinto* additur historia catechetica Faneticorum, Græcorum, atque Judæorum. Omnia ita a Summe Venerabili Autore sunt exposita, ut Lectoribus & oblectamento, & utilitati, Operi vero ipsi *Budæano* insigni ornamento, nunquam non futura sit hæc introductio catechetica.

Nunc, age, perscrutemur etiam interiora Theologiæ catechetiæ, ab Editore doctissimo curate elaboratæ. Generatim notamus, per Capita, & segmenta, omnia sanctioris doctrinæ momenta diligenter esse separata, ex Scriptura sacra confirmata, & optimis definitionibus, divisionibus, explanationibus, atque illustrationibus, pertractata. Marginales, per omne opus adjecti, indices, uno intuitu faciem singulorum argumentorum ostendunt, atque formam tabellarum, in usum lectoris, facili negotio induere possunt. Secundum doctrinæ capita Catechismi B. *Lutheri*, ordo argumentorum profertur, atque hæc ex ratione nominatur Theologia catechetica. Hæc vero est solida cognitio de Deo, rebusque divinis, ex Scriptura sacra depropta, & secundum catecheticas quasdam præceptiones tradita, quo Christiana doctrina amplificetur, & in salutem quamplurimorum promoveatur. Hæc sunt, quæ in *Sectione prima Introductionis* universæ in Theologiam catechetica solide traduntur. *Sectio secunda per tria Capita* 35. agit de vera ratione & formâ Catechismi *Lutheri*, ejusque necessitate atque utilitate, ubi objectionibus adversariorum ex solidissimis argumentis respondetur; tum de modo, Catechismum *Lutheri* tractandi, seu de solida institutionis catechetiæ ratione; denique de indice librorum, ad catechisationis, & Catechismi, normam adhibendorum. 55. Succedit *tertia Sectio introductionis*, amplissima ex & doctissima, præceptiones de Scriptura sacra, vero catechetiæ Theologiæ cognoscendi principio, in se continens. Uberior hic doctrina de tabulis sanctioribus elaborata invenitur, quam quæ a nobis plene recenseri queat. Sufficiat, Lectoribus indicare *sex Capita* titulos, quæ *Sectione* hac concluduntur. Primo de necessitate divinæ immediatæ revelationis agitur; tum de divinitate Scripturæ sacræ; porro de fidei dignitate Scripturæ, seu de eo, quod revelatio nostra omnem 144. 178. 212, 257.

omnem fidem, omnem assensum, mereatur; deinde de perfecta ratione atque integritate; tandem de contentis atque de usu & salutari lectione Codicis sacri, differitur. Ex nostra sententia, secundum principia veritatis, omnia limato & perpolito iudicio sunt tradita. Accedimus nunc ad *primum* Catecheseos Lutheranz *Caput*, quod morum doctrinam ex argumento decem præceptorum, ut vulgo dicuntur, exponit. Specialis huic tractationi proposita est introductio, per *quinque* diversas *Sectiones* divisa; ita inscriptas: de fundamento atque vera denominandi ratione legis; de solenni legis promulgatione; de diverso usu legis; de vero fundamento interpretationis legis divinæ; denique de curata divisione legis divinæ. In *ultima* hac *Sectione* contra Reformatæ Ecclesiæ socios solidissimis rationibus evincitur, Lutheranorum, ut dicuntur, divisionem decalogi esse accuratam, & Codicis Hebræi textui quammaxime convenientem. Pari ratione, præter alia, Autoris nostri sententia de duplici legis promulgatione, in libris *Mosaicis* contenta, omni est assensu digna. De ipsa doctrinæ moralis secundum legis divinæ præceptiones, in opere nostro *Buddeano*, tractatione, generalem tantum cum Lectoribus communicare juvat tabulam, cum limitibus nimis arctis hic tenemur restricti. Sciant itaque Lectores, singula præcepta *duo Capita* primaria continere, quorum primum de literali agit explicatione, tum textus Biblici, tum etiam expositionis *B. Lutberi*, in Catechismo propositæ. *Alterum vero Caput* realem tradit rerum explicationem uberiores, in singulis præceptis contentam. Sic, verbi gratia, in primo præcepto occurrit doctrina de officiis, Deum recte cognoscendi, Deo obediendi, Deum amandi, Deum venerandi & colendi, in Deo spem omnem atque fiduciam collocandi, & Deo se submittendi, atque de iis postremo agitur, quæ his virtutibus contraria occurrunt. Singularum præceptionum primo occurrit definitio, deinde divisio, & partes denique singulorum officiorum traduntur, ubi characteres, media, momenta, gradus, & argumenta moventia, virtutum enarrantur. His omnibus

addit

additur in singulis præceptis *Caput tertium*, practicas quasdam observationes tradens, & brevibus ostendens, quomodo lex cum Evangelii doctrina cohercat, ubi Servator tum obedientiam passivam, tum activam, legi præstitit. Hæc forma est omnium præceptorum divinatorum, hic explicatorum. Ad calcera *Tomi primi* quadruplex additur commentatio accessoria, quando de peccato, de pœna peccati, de bonis operibus, denique de præmiis bonorum operum, agitur.

Superest *Tomus secundus* brevibus delineandus. Proponuntur hic dogmata fidei secundum Catechismi *Lutheri* formam. Prius tamen, quam Symboli Apostolici expositio instituitur, introductio apparet, *tribus Sectionibus* distincta, ubi tum de Symbolo Apostolico in genere; tum de Deo; denique de sancta Trinitate, differitur. Triplex commentatio hæc ita est comparata, ut attentionem mereatur, ideo inprimis, quod doctrina mysterosa S. S. Trinitatis, sine ambagibus atque ampullis, solide sit pertractata, quæque in ista mysterii sunt plenissima, diligentissime declarata. *Articulus primus* fidei duo palmaria exhibet *Capita*, quorum *alterum* tum circa verba textus Apostolici, tum circa interpretationem *Lutheri*, est occupatum. Hæc methodus per omnes tres Articulos, non sine salutari fructu, est adhibita, ubi inprimis singula verba Symboli Apostolici expenduntur, & tum historice, tum realiter & dogmatice, edifferuntur. *Caput secundum* reales doctrinas in *quinque* diversis *Sectionibus* tradit, ita inscriptis: de fide; de creatione; de angelis; de imagine Dei; de diviæ providentia, conservatione, & gubernatione. Multa hic occurrunt nove explicata, & nerve demonstrata, inprimis hæc: quæ vera sit ratio & forma fidei; quæ actiones singulares singularis divinitatis personis, in opere creationis, secundum Scripturæ sacræ testimonia, competant; quæ vera sit notio formanda de imagine Dei, secundum quam primi parentes fuerunt conditi, quæque veræ sint partes actionum divinarum, ad gubernationem atque conservationem pertinentium. Nisi toti fallimur, res omnino distincte est explicata. *Secundus Articulus*, post expositionem textus Apostolici, & inter-

Pag. 56.

1027.

1.
18.
42.

58.
59.

65.
81.
85.
115.
129.

151.
199.

- Pag. 208. pretationis B. Lutheri, in *priori Capite* prolatam, in *posteriori*, per *quatuor Sectiones*, fidei doctrinas sistit, ubi de incarnatione filii Dei; de triplici officio Christi in genere; de redemptione, per Christum facta, in specie; & denique de statu exinanitionis & exaltationis, in genere spectato, doctissime agitur. Præter accuratam sacerdotii Christi, ex *Mekhisfedekiano* ordine obeundi, & mysteriosæ incarnationis, explicationem, non pauca, eaque gravioris momenti, occurrunt doctrinæ theologicæ specimina, Lectoribus hæud displicitura, ob Biblicas & solidiores rerum dilucidationes. *Articulus tertius*, post *Caput primum*, in *secundo novem* exhibet doctrinarum genera, per tot *Sectiones* divisa. Expenditur hic scilicet doctrina de Spiritu sancto; de universali Dei gratia; de gratiosis Spiritus sancti operationibus in genere, & in specie; de penitentia, seu conversione; de Evangelio Dei; de Ecclesia; de resurrectione mortuorum; de vita æterna; denique de æterna damnatione. Inter hæc rerum argumenta expositio gratiæ plenarum operationum Spiritus sancti, vocationis scilicet, illuminationis, regenerationis, justificationis, unionis cum Deo, renovationis, atque sanctificationis, nobilissima nobis est visa, una cum commentatione, de Spiritu sancto perscripta. Accedimus nunc ad *Caput tertium* Catechismi, quod de oratione, ut dicitur, dominica agit. Præliminaries hic duæ occurrunt commentationes, quarum altera est dogmatica, de precatione in genere; altera majori ex parte est exegetica, doctrinæ de oratione Domini in specie momenti tradens. Reliqua expositio hujus *Capitis novem* particulis absolvitur, quarum singulæ *binas* minores *seccionunculas* in se comprehendunt, ubi textus Biblicus, & textus Lutheri, explicantur. *Quarta Pars* Catechismi, de Baptismo Christianorum doctrinas Biblicas proferens, duas præmissas habet Dissertationes, de Sacramento scilicet in genere, & de Baptismi generalis notione. Ipsa doctrinæ momenta quatuor absolvuntur partibus, ubi de ipsa forma sanctioris fluvii; de fructu ejus atque utilitate; de effectu Baptismi; & de officiis sacro flumine initiatorum, agitur. In Appendice occurrit doctrina
- 234-412
- 418.
- 438-534
- 537.
- 547.
- 555.
- 572.
- 580.
- 586.
- 596.

*Utrina de Sacramento circumcissionis in Veteri Testamento. Pars quinta & ultima, de Sacramento sacrae Coenae, tres praesertim habet commentationes, de confessione peccatorum publica, de potestate clavium, & de sacrae Coenae institutione, conscriptas. Reliqua tribus constant partibus, ubi de vera forma sacrae Coenae; tum de salutari ejus fructu atque effectu; denique de officiis Christianorum, sacra Coena cum fructu utentium, disseritur. Appendix brevibus explicat doctrinam de agno paschali in Vet. Testamento. Denique Catechismo Lutheri adjectis formulae praecatorum matutinae, vespertinae, & commensales, cum tabulis doctrinalibus, vulgo *die Haustaafel* dictis, dogmatica & praecticae explicantur. De integro Opere non nisi bona omnia ex doctrina singulari B. Budei, & insigni diligentia Reverendi Editoris, suscipimus, minime dubitantes, quin ager theologicus, hic semine fructifero constitutus, suo, suo tempore, suisque cultoribus, redditurus sit fructus.*

Pag. 605.
622.
633.
643.
668.

Johann George Walchs Einleitung in die polemische Gottesgelahrtheit.

hoc est,

**JOANNIS GEORGII WALCHII INTRODUCTIO IN
Theologiam Polemicam.**

Jenz, sumtibus B. Jo. Rud. Crœckeri viduz, 1752, 8.

Alph. 3 plag. 7.

Walchii nomen, si ceterorum praestantissimorum etiam operum ejus nullam habeamus rationem, in Historia certe sacra, & polemica, quae dicitur, Theologia, tantum jam & tam clarum est, ut, in laudem hujus Introductionis plura verba facere, non opus esse videatur. Nostra igitur opera tantummodo versabitur circa scopi, methodi, ordinis, rerumque & materiarum, quas haec in Theologiam polemicam introductio in se continet, enarrationem. Est ea pralectionibus Academicis, in hanc Theologiae partem instituentis, destinata. Verum & aliorum, in hac doctrina non plane hospitem, studii poterit inservire. Medium enim quasi tenet inter nimis copiosam, & ob brevitetem valde obscuram, di-

Bb bb 2

ctio-

tionem. Spectat vero maxime opera S. Rev. Autoris ad dogmata, extra eorum, qui sacris *Lutheri* ministerio inflauratis utitur, controversa. Probe hic perpendens Cel. Autor, nexum, quo inter se dogmata adversariorum conjuncta sunt, facillime divelli, si ordinem articulorum fidei sequeretur, suam de controversis capitibus doctrinam secundum ordinem sectarum proposuit. His vero, qui Autori Cel. placuit, ordo in eo fundatus est, quod, qui veritati adversantur, quasi per gradus a se invicem distincti sint, aliique gravius, alii levius, ecrent. Primum locum tenent Athei, qui Deum, negant, existere, omniumque sacrorum hostes sunt. Hos sequuntur Naturalistæ, qui, naturam cognoscendi vivendique sufficientem esse normam, æternamque felicitatem sine revelatione & gratia se consequi posse, somniant. Hos excipit Judæorum & Socinianorum turba, Naturalistis in eo multum similis, quod, solis naturæ viribus sine Christo atque fide in Christum æternum felices se fieri posse, confidunt. His proxime accedunt Fanatici & Indifferentistæ, præcipue Scripturam sacram, fundamentum atque ordinem salutis, nefando odio prosequentes, opinionesque vel maxime absurdas, & inter se pugnantes, suo patrocinio foventes, & quod in primis Indifferentistarum est, inter diversa sacra nullum discrimen agnoscetes. Horum latius claudunt Papistæ, Reformati, Arminiani, a *Sociis* partibus non stantes, & Græci, qui in certis fidei capitibus errant, & fundamentum fidei vel multum, vel leviter saltem, labefactare infeliciter laborant. Hoc ordine, & hac methodo, Autoris Cel. meditatio directa est, hocque nexu solidiores sese excipiant tractationes. Usus insuper est, præter hanc universalem methodum, particulari etiam, qua ordine, ut dicitur, systematico dogmata proposuit, errores fundamentales ab inde derivatis sedulo distinxit, eorundemque inter se nexum ostendit, quo accuratior dogmatum adversariorum sit cognitio, faciliorque confutatio. Ipsa controversa capita ita tractavit, ut, præmissis quibusdam observationibus historicis de sectæ ortu, atque imagine ejus primis quasi tantummodo lineis adumbrata, itemque de libris symboliceis, atque fontibus, e quibus plenior errorum cognitio haurienda sit, dogmata controversa sub examen vocaverit, adversariorum opiniones accurate sincereque fide proposuerit, iisque, si fallæ sint, rejectis, nostræ Ecclesiæ doctrinas, veritatis luce collu-

collustratas, confirmaverit. Acie ita contra adversarios instructa, argumenta, quibus illi utuntur, potiora indicantur & refelluntur, simulque argumentis generalibus, a certa alicujus ecclesie conditione defunctis, & cum specialioribus conjunctis, contra illos pugnatur. Huc quoque spectat ratio concludendi, ab eo, quod religionis interest, vulgo *Interesse religionum* dicto, depromta. Tractationi vero ipsi præmissa est duplex Commentatio: altera de vera Theologia polemicæ indole, in qua nexus ejus cum aliis disciplinis theologicis declaratur, nominis ratio exponitur, resque ipsa ita explicatur, ut intelligas, Theologiam polemicam esse doctrinam, quæ ostendit, quomodo veritates theologicæ non solum ab adversariorum insultibus defendi, verum etiam errores illorum ductu rectæ rationis & Scripturæ sacræ refelli, possint, idque cum in finem, ut vera doctrina pura & intaminata conservetur, eaque ratione gloria Dei, veraque hominum felicitas, promoveatur. Inde hujus doctrinæ necessitas colligitur, & de prudentia, partim in docenda discendaque Theologia polemica, adhibendisque methodo atque mediis, partim in controversiis rite agitandis, disseritur. Altera Commentatio, quæ in *primo* legitur *Libro*, præcipuum scopum Cel. Autoris in se continet; videlicet demonstrationum necessitatis atque veritatis religionis in genere *Cap. I.*, speciatimque religionis Christianæ *Cap. II.*, inprimis vero religionis Evangelico-Lutheranæ *Cap. III.* *Libri II Cap. I* disserit de controversiis cum Atheis, quorum imago pariter atque infans audacia nostro adspectui exponitur, Deumque esse, brevibus quidem, sed invictis, rationibus confirmatur. His adversantur erronea Atheorum dogmata, eaque vel universalia, qualia sunt: ex nihilo nihil fieri, materiamque necessariam, adeoque æternam, esse; vel particularia, nempe *Aristotelis*, Stoicorum, *Epicuri*, *Spinozæ*. *Cap. II* de controversiis cum Naturalistis agit. Hi vocantur etiam *Deistæ*, *Rationalistæ*, libereque sentientes, dum, omnia, quæ ad æternam felicitatem consequendam scitu necessaria sint, ratione humana cognosci posse, affirmant, atque propterea revelationem divinitus factam, & in Scriptura sacra traditam, rejiciunt. Hoc erroribus superstructum ædificium quatuor veritatibus, quæ firmiter nituntur fundamento, funditus tolli potest. Prima est: naturalem religionem non posse homines æternum reddere

Pag. 4.

43.

87.

101.

Pag. 109.

felices, cum viam redeundi cum Deo in gratiam plane non monstret. Altera est: revelationem divinam fuisse necessariam; tertia, revelationem, in libris Veteris Novique Testamenti consignatam, solam esse divinam veramque revelationem; quarta, religionem Christianam esse veram. Ipsi etiam Naturalistarum errores, hic notati & rejerti, certo certius arguunt, quam invia incedant via Naturalismi sectatores. Præcipuus eorum error in eo consistit, quod vires animæ naturales magis, quam par est, extollant. Ad intellectum quod attingit, ejus limites non recte conspiciunt; dum humanam, uti est, rationem præ unico, quæ ad salutarem scientiam necessaria sint, cognoscendi, & de controversis doctrinis judicandi, habent fundamento. Eundem etiam respectu voluntatis errant errorem. Ejus enim negant perversitatem, naturalemque corruptionem; negant peccatum connatum, seu originale; plenariam contra voluntati tribuunt libertatem, sive bonum, sive malum, eligendi, suis ipsius viribus virtuti convenienter vivendi, de peccatis serio dolendi, Deum sibi conciliandi, suisque operibus æternam salutem promerendi. Inde fit, ut Scripturam sacram contemni habeant, & maxime mysteriis, miraculis, atque vaticiniis, hostili animo bellum inferant. Quam injuste vero agant, & quanto opere rationi ipsi, cujus tenaciores alias sunt patroni, adversentur, brevibus quidem, sed soliditate sua conspicuis, Cæl. Autor docet argumentis.

187.

Cap. III controversias cum Judæis exponit. Et hi quidem eam ob causam statim excipiunt Naturalistas, quoniam recentior, esse corrupta, religio Judaica fere nil aliud est, quam naturalis religio, & errores, quibus mirum in modum deformata est, non levius, quam illorum errores, damnum inferunt, veraque consequendæ gratiæ mediæ æque ac illi rejiciunt. Hujus asserti ut fidem faciat, Judaicam religionem sua partim generali forma describit, atque de Judæorum erroribus universalialia quædam præmonet, partim etiam præcipuos refert, & in examen vocatos confutat. Errant vero maxime Judæi in doctrina de naturali hominis corruptione, qui fundamentalis error est; porro in doctrina de Messia, ejusque imprimis persona, duplici statu, officioque triplici, quo loco vana Judæorum expectatio Messis ostenditur, verumque Messiam dudum venisse, demonstratur. Porro defenditur

Chri-

Christus contra iniquas Judæorum criminationes & scandala, quæ ratione originis, patris, stirpis, parentum, paupertatis, doctrinæ, miraculorum, vitæ generis, cruciatuum, & mortis, invenire se putant Judæi, reliquique eorum errores in doctrina de fide, conversione & pœnitentiâ, justificatione, sanctificatione, sacramentis, & mysterio trinitatis, fide historica enarrantur & refelluntur, saniorque contra doctrina vindicatur.

Cap. IV S. Ven. Auctor in arenam descendit contra *Socinianos*, Pag. 174. quos inter & Naturalistas discrimen intercedit non ita magnum. Docet id partim generalis doctrinæ Socinianorum, nexusque, quem inter se habent illorum errores, delineata facies, atque universalibus argumentis insinuatâ demonstratio, quam erronea sint, quæ doceant; partim etiam accuratior enarratio & refutatio errorum de Trinitate, filii Dei Jesu Christi & Spiritus sancti divinitate, de statu innocentis, lapsu primorum hominum, indeque contracto malo peccati, de libero arbitrio, de Christo, ejusque persona, officiis, & statibus, porro de fide justificante & salvifica, justificatione ipsa, itemque de regeneratione, conversione, sacramentis, morte temporali, resurrectione mortuorum, vita tandem & damnatione æterna.

Cap. V controversias cum Fanaticis exponit. Eadem etiam hic, ut antea, doctissimus Auctor incedit via, ostendendo, quid Fanaticismus, univèrse consideratus, sit, & quam variz Fanaticorum sint sectæ, quibus doctrinis discrepent, quibus conspirent, quam lubrico denique omnes nitantur fundamento. Singulos nunc sub examen vocat eorum errores, quos fovent in doctrina de Scriptura sacra, revelationibus immediatis, lumine interno, Deo & Trinitate, creatione, partibus hominis essentialibus, statu integritatis, primisque hominibus, peccato originis, Christo, & humana ejus natura atque opere redemptionis, porro in doctrina de fide, regeneratione & conversione, justificatione, sanctificatione, itemque mediis gratiæ, verbo Dei, & Sacramentis, porro de Ecclesia, ejusque ministerio, magistratu politico, & inprimis de pœnis capitalibus, bello & defensionibus, de jurejurando, jure Principum circa sacra, externis honoris testificationibus, nec non de matrimonio, morte naturali, animarum separatarum statu intermedio, regno millenario, mortuorum resurrectione, vita æterna, pœnarum infernalium non finiendâ duratione, & tandem cultu Dei externo.

Cum Fanaticis statim jungit *Capite VI* Indifferentistas, in multis 503. erro-

erroribus inter se similes. Hic primo loco, quid Indifferentismus, & quotuplex, sit, docetur. Dividitur in universalem & particularem, & uterque, tanquam res sanæ rationi & Scripturæ sacræ contraria, solidis rationibus rejicitur. Præcipue Indifferentistarum opiniones sunt: in religione non de opinionibus, sed de animo, esse judicandum; veritatem esse occultam; varias, inter Christianos homines, religiones in fundamento fidei inter se non distare. Sunt vero etiam conjunctæ cum hoc Indifferentismo erroneæ quædam doctrinæ, de Scriptura sacra, de articulis fidei fundamentalibus, de libris Symbolicis, de Systematibus theologicis, de orthodoxia, de Theologia polemica, de fide, mediis gratiæ, de ecclesia, & conjunctione ecclesiasticæ. Non solum vero Autor Cel. Indifferentistarum errores refert, verum etiam, quam lubrico nitantur fundamento, solide demonstrat.

Pag. 655.

Hos excipiant controversiæ cum Romano-Catholicis. *Scitio prima* controversias cum illis generatim exponit. Generalis hic præmittitur descriptio Papatus, ubi fontes, unde præcipuarum Romanæ Ecclesiæ doctrinarum cognitio haurienda sit, reteguntur. Interesse hujus religionis, ejusque, respectu fundamenti, falsitas, ratione ætatis novitas, maximumque a religione evangelica discrimen, ostenditur, indeque colligitur, illam cum hac nequaquam conjungi, neminemque salva conscientia a religione Evangelico-Lutheraua ad Romano-Catholicam transire posse. Porro docetur, quomodo falsitas Papatus, religionisque cum hac conjunctæ errores, evinci, eamque ob causam varia possent argumenta adhiberi. Duplicis generis hæc sunt argumenta. Prioris generis alia sunt argumenta generalia, qualia sunt: Ecclesia Romano-Catholica vera non est, quoniam 1) non solo atque unico Scripturæ sacræ, tanquam verissimo & certissimo, nititur fundamento; 2) in ea certum cognitionis salutaris fundamentum non est, & potius, scepticismus ratione æternæ felicitatis inde oriatur, necesse est; 3) in multis doctrinis & actionibus sacris non pauca habet, quæ veritatibus rectæ rationis adversantur; 4) nova est; 5) neque de fundamento, nec de ordine, salutis recta docet; 6) in illa Deo minus, hominibus vero plus, justo tribuitur; 7) nemo in ea æternæ felicitatis suæ potest esse certus; 8) a Deo constituta media gratiæ non usurpantur secundum Dei institutionem; 9) religio fundamentalis non est, hoc est, homines non docit ad veram fidem in Jesum Christum, quæ in amore efficax est, sed tantummodo ad externas quæ

quædam, quæ sensus movent, ablegat; 10) hæc religio Romano-Catholica non verè sanctam efflagitat vitam; 11) idololatrica, omnisque superstitionis plena, est; 12) tantummodo eo spectat, ut appareat, hominum huius religionis architectorum interesse, Pontificis Romani potentiam, dignitatem, divitiasque, augeri atque promoveri; 13) magistratui politico contraria est; 14) in ea omnia Antichristi attributa apparent. Argumenta nunc sequuntur specialia, ita dicta, quia præcipue contra doctrinas Romanæ Ecclesiæ proprias directa sunt. *Sectio secunda* exponit illa, & agit *Cap. I* de erroribus Romanæ Ecclesiæ circa Scripturam sacram; *Cap. II* de traditionibus; *Cap. III* de Ecclesia; *Cap. IV* de Pontifice Romano; *Cap. V* de justificatione; *Cap. VI* de libero hominis naturalis arbitrio circa sacra; *Cap. VII* de peccato; *Cap. VIII* de impletionè legis consiliisque evangelicis; *Cap. IX* de bonis operibus; *Cap. X* de fide; *Cap. XI* de pœnitentiâ & confessione auriculari; *Cap. XII* de satisfactione pro peccatis aliorum, & de indulgentiis; *Cap. XIII* de purgatorio; *Cap. XIV* de Sacramentis in genere; *Cap. XV* de Baptismo; *Cap. XVI* de sacra Cœna; *Cap. XVII* de incertitudine gratiæ, & æternæ felicitatis; *Cap. XVIII* de externo Romanæ ecclesiæ cultu divino.

Pag. 603.
645. 653.
667. 674.
684.
691. 704.
718. 731.
744. 766.
777.
792. 819.
827. 858.
872.
909.

Libro IV Autor Cel. de controversiis cum Reformatis & Arminianis *duobus* differit *Sectionibus*. *Sectio I* controversias cum Reformatis exponit. Initio reformatæ ecclesiæ natura, doctrinæ, indeque ortus controversiæ, considerantur, argumentisque generalibus contra illam pugnatur, tum præcipuè sub examen vocantur Reformatorum doctrinæ: quales sunt de sacra Cœna; de Sacramentis in genere; de communicatione divinatorum idiomatum; de prædestinatione; de gratia Dei; de merito Christi; de mediis gratiæ; de operationibus gratiæ, in specie vocatione, & irresistibilitate gratiæ, ut loquuntur; de constanti in fide perseveratione. Nunc sequuntur quædam controversiæ, quæ tanti non sunt momenti. Hæc sunt de divisione Decalogi; de usu imaginum in ecclesiis; de Musica instrumentali; de textibus Evangelicis & Apostolicis; de confessione privata; de privato Sacramentorum usu; denique de exorcismo.

In exponendis Arminianorum controversiis eundem initio servat ordinem; deinde præcipui eorum refutantur errores, & quidem de articulis fidei, eorumque numero; de essentia & perfectionibus Dei, inprimis æternitate; de immensibilitate, decretis divinis, trinitate,

1047.

creatione, imagine divina, peccato originali, Christo, maximeque ejus satisfactione; de conversione & justificatione; de fide & sanctificatione; de Sacramentis, Baptismo, & sacra Coena; de statu animarum post mortem; de resurrectione mortuorum; de vita aeterna, & tandem de usu terminorum in Ecclesia & Theologia.

Pag. 1142.

Libro V leguntur controversiae cum Ecclesia Graeco. Hic, quid per Graecam intelligatur Ecclesiam, initio ostenditur, & tum, qualis Graecorum religionis sit natura atque erga alias relatio; unde cognosci possit, & quo ordine illius doctrinae proponendae sint, docetur. Postea de praecipuis eorum doctrinis, & quidem primo de iis, disputatur, in quibus Ecclesia Graeca non consentit cum Latina, v. c. in doctrina de processu Spiritus Sancti, de sacra Coena, ejusque dispensatione; de esu sanguinis & suffocati; de statu animarum post mortem; de conjugio Clericorum; de Baptismo. Nunc sequuntur etiam doctrinae, in quibus Graeci cum Pontificiis, si non in omnibus, tamen in quibusdam, conspirant, quales sunt: de Scriptura sacra; de descensu Christi ad inferos; de bonis operibus; de transubstantiatione; de Missa; de precibus pro defunctis; de numero Sacramentorum Novi Test.; & tandem de poenitentia.

NOVA LITERARIA

Quae de *Tthesauro Juris Meermanniano*, ejusque tam prioribus quinque, quam novis duobus, Voluminibus, sexto nempe & septimo, editis partim, partim edendis, publica in tabula nos docuit *Petrus de Hondt*, bibliopola Hagenensis, ea, operae pretium facturi videmur, si ex ipsius *Hondtii* verbis cognoscenda nostris Lectoribus dederimus. Ita autem ille:

Quem Vir Nobiliss. Gerardus Meermannus summo labore & studio collegit atque digessit utriusque Juris, Civilis & Canonici, Thesaurum, cujusque Volumina successu temporis edita, magnorum virorum expectationi ac desiderio aliqua ex parte satisfecisse, est, quod gratulemur, hunc tandem propediem omnibus numeris exarsitum, typisque nostris absolutum, literato orbi promittere licet. Quoniam vero, dum vastum hoc Opus prela nostra occupat, Ampliss. Editori varia nova ad minutula in manus inciderunt, qua ad hujus Thesauri ornamentum non leviter conducere videbantur, adeoque cum publico communicari dignissima erant; pleraque etiam jam promissa Opuscula, cum primis manu exarata, non
latio

Jatis justo calculo a typhotetis, quoad plagularum magnitudinem, computari potuerunt; factum est, ut, quam quinque majoris forma Tomis Eruditiss. promiseramus Collectionem, ea ad septem aucta fuerit, adeoque & mole & pretio excreverit. Verum, quam exinde rei pecuniariae jacturam sibi illatam forte conquiri possent nonnulli, docti quidem, sed parum fortuna opibus instructi, homines, hanc abunde compensatam videntur utilitate, quam ex accessione novorum Tractatuum, imprimis in edita partē Basilicā, hausturi sunt. Ut tamen aliquo saltem modo commodis inserviremus eorum, qui justo ac modico pretio splendidissimam hanc Collectionem sibi comparare vellent, impulsus sumus a bene multis amatoribus, qui, conditionibus inscriptionum, quae ante integri Operis absolutionem divulgari solent, parum propitii, nomen suum dare detestantur; jam autem de praestantia hujus Thesauri convicti, tempore vero subscriptionis elapso, pretium cujusvis Voluminis quarta parte auctum, summo opere dolens. In horum itaque gratiam duximus, durante brevi temporis spatio, laudati Operis, quod ultra mille & quadringentis foliis constabit, eadem ratione, qua prior subscriptionis conditio inīta fuit, exemplaria venum exponere: videlicet chartae ordinariae septuaginta & uno, majoris autem centum & sex, florenis cum dimidio manetae Hollandicae. Quam tamen occasionem ut in tempore arripiamus, & quidem ante Calendas Majas anni proximi 1754, omnes adhortamur, quibus humanior Jurisprudencia cura cordique est. Fidem enim & hic publice obstringimus, & religiose in posterum servaturi sumus, post indicatum tempus nullum exemplar minoris constiturum, quam 88 florenis & 15 styf. ordinariae, & 135 florenis majoris, forma; qua de re monitus sit quisque. Ut autem unius oculi intuitu omnibus perspectum sit, quibus Tractatibus Opus hocce confectum, brevem eorum Elenchum hic annexere visum est. Quoad recognitionem vero eorum ablegamus curiosos ad Diaria, in Belgio, Germania; alibi que locorum, edita, imprimis Acta Eruditorum Lipsiensium, & Relationes Gotingenses de libris novis, Annorum 1752 & 1753.

Contenta Tomi primi: Henrici Stephani Juris Civilis fontes & rivi. Michaelis Pselli Synopsis Legum, versibus jambis & politicis, Graece edita, adjecta Latina interpretatione & Notis Francisci Bosqueti, itemque observationibus Corn. Sibenii. M. Valerii Probi Libellus de interpretandis Romanorum literis, ex MSS. Codicibus auctus, & notis illustratus, ab Henr. Ernestio. Accedunt Observa-

tiones *Frederici Tiliobroga. Flav. Francisci de Hautserre a Sal-*
vaisson Notæ & Animadversiones ad Indiculos Ecclesiasticorum Ca-
 nonum *Fulgentii Ferrandi & Cresconii Afri*; adjectæ sunt Notæ
Petri Francisci Cibiffetii in eadem opuscula. *Alexandri Politæ a*
Sancto Sigismundo de patria in testamentis condendis potestate Li-
 bri quatuor. *Joannis Filleau* Tractatus singularis de Comitibus
 Consistorianis, ad Tit. 10 Lib. XII Cod. Excerpta ex adversariis
Patri Pithei, quæ ad Jus Romanum pertinent. *La Vie de Publius*
Rutilus Rufus, Jurisconsulte Stoicien, par *Antoine Loysel. Nicol.*
Rigaltii de lege, venditioni dicta, Observatio duplex, ad Leg. *Curabit*
Præses & Cod. de *Asticn. omni. Ejusdem* de modo proposito fœno-
 ri Observatio ad Constitutionem regiam anni 1643. *Athanasi*
Oreyza & Olano Paralipomenon & Electorum Juris Civilis, selecta-
 rumque antiquitatum, Tomus I (plures vero nunquam prodire). *Jani*
a Costa Commentarii, seu prælectiones, ad Tit. Dig. de Servituti-
 bus; item ad quatuor Tit. Codicis, ex delictis defunctorum in qua-
 tum hæredes conveniantur, de constituta pecunia, de probationibus,
 & de testibus, nunc primum editæ. *Contenta* Tomi secundi: *Joan-*
nis Suarez de Mendoza Commentarii ad Legem Aquiliam. *Ant.*
Quintanaduegna de Jurisdictione & Imperio Libri duo. *Franc.*
Calletii Commentarius ad Titulum de Evictionibus 45. Lib. VIII
 Cod. *Nic. Fernandez de Castro* Aquæductus novæ & antiquæ Ro-
 mæ, sive Prælectio extemporanea ad *Theodosium & Valentianum*,
 in Leg. ad reparationem 7 Cod. de Aquæductu Lib. XI; *ejusd.* Exter-
 minium Gladiatorum, sive Prælectio solennis ad *Flav. Constantinum*
 in l. unic. C. de Gladiator. penit. toll. Lib. XI. *Joannis Ara-*
mirani & Velazquez in priores XIII Libros ex XX Quæst. *Q.*
Cervidi Scaevole Commentarius. *Thoma Papillonii* Commentarii
 in quatuor priores Titulos Libri Digestorum. *Jo. Philippi Dasti*
 de Venditione liberorum Diatriba, occasione legis 2 Cod. de Patrib.
 qui fil. distraz. *Petri Vanderani* de Privilegiis creditorum Com-
 mentarius. *Petri de Abauza* ad Titulum 15 de Sagittariis Libro
 V Decretalium Prælectio. *Contenta* Tomi tertii: *Theolei, Theo-*
dori, Stephani, Cyrilli, aliorumque Jctorum Græcorum, Commen-
 tarii in Tit. D. & Cod. de Postulando, sive de Advocatis, Græce &
 Latine, ex editione, & cum Notis, *Davisd. Rubnkenii. Nicol. Antonii*
 de Exilio, sive de exilii pœna antiqua & nova, exulumque conditio-

ne & juribus, Libri tres, cum additionibus posthumis Autoris quamplurimis, nunc primum editis. *Gul. Ranchini* Tractatus de Successione ab intestato. *Ejusd.* Edictum perpetuum *Salvis Juliani* restitutum. *Joannis Matsbai Magni* Rationum & differentiarum Juris Civilis Libri duo: prior de actionibus arbitrariis, alter de eo, quod interest. *Gulielmi Dycmeni* Tractatus de Formulis quibusdam copulatis & disjunctis, ad *Salvis Juliani* nobilissimum locum ex libro ejus singulari de ambiguitatibus (in leg. 13 §. 2 & seq. Dig. de rebus dubiis). *Joan. le Gendre* Episcopale judicium adversus calumnias *Jac. Gathofredi* acerrime defensum, nec non ab omni falsi suspitione plenissime vindicatum. *Polycarpi Sengcheri* Disceptatio de mutuo, adversus *Claudii Salvasti* novum dogma. *Josephi ab Exea & Bescarim* Recitatio solennis ad Reg. unicam Cod. de Palatiis & domibus dominicis Lib. XI. *Eduardi Henrysoni* Commentatio ad Tit. 10 Lib. II Instit. de Testament. ordinandis, *Ejusd.* pro *Eguin. Barone* adversus *Ant. Goveanum* de Jurisdictione Libri duo. *Guill. Proustau* Recitationes ad Leg. 89. Contractus Pand. de Regul. Jur. *Eduardi Caldera* de Erroribus Pragmaticorum Libri quatuor, totidemque Variarum Lectionum. *Paganini Gaudentis* de Justinianzi seculi mortibus nonnullis Partes duz; accedit de lege, quæ feminas a successione repellit, Exercitatio. *Contenta* Tomi quarti: *Joannis d'Avellan* Opera juridica omnia: scilicet Contractuum liber; Contractuum liber alter, plures Tractatus continens; Servitutum liber; liber de censuris ecclesiasticis, cum Dissertatione de Pontificia & regia potestate. Continentur etiam in hoc opere: 1) Tract. de Excommunicatione; Tract. de Depositione, degradatione, & suspensione; Tract. de interdicto; *ejusdem* liber de renuntiationibus, sive resignationibus, & pensionibus beneficiorum ecclesiasticorum, deque portione congrua & competenti, ex eorum redditibus vicariis perpetuis assignanda; *ejusdem* Dissertatio de Sponsalibus & matrimoniis; *ejusdem* Dissertatio de Patronatu Juris Pontificii. *Jacobi de la Landa* Opera ad Jus Civile Romanum & Canonicum, quæ exstant: Exercitationes utriusque Juris ad Titulum de ætate, qualitate, & ordine præficiendorum, apud Gregorium IX, cum brevi Tractatu de nuptiis Clericorum vetitis, aut permissis, & ad Titulum de liberis præteritis, vel exhereditatis, Cod. *Ejusdem* Prælectiones in Titulum

tulum de Decimis, primitiis, & oblationibus, Lib. III Decretalium Gregorii XI; *ejusdem* juris Dissertatio de ingressu in secretaria judicum, & cum his confidendi societate, viris honoratis competente, & de honorariis dignitatibus; *Traité du Ban & Arrière-Ban, par le même*; *ejusdem* Juris Dissertatio ad Novellam Imperatoris Justiniani CXXX: cujus argumentum est de transitu militum, eorumque annona, & de metatis, Gallice *du passage des étapes, & logemens des gens de guerre. Vincentii Cabotii, Tololani, Antecessoris Aurelianensis, variarum Juris publici & privati Disputationum Libri duo. Car. Annibalis Fabroti, JCr.* Prælectio in Titulum Decretalium Gregorii IX de vita & honestate Clericorum. Juris Canonici Selecta, & eorum, quæ ad usum fori Gallicani pertinent, brevis comprehensio, seu summa, Autore J. P. de Maurize, Juris utriusque Doctore, & in Suprema Parisiensium Curia Casarum Patrono Lutetiz; accedunt *Caroli Annibalis Fabroti* Recitationes in quosdam Titulos Decretalium Gregorii IX a G. F., studioso ejusdem, nunc primum editæ. *Contenta* Fomæ quinti: Basilicorum Libri quatuor, H, L, LI, LII, ex Codice manuscripto Regiæ Bibliothecæ Parisiensis, nunc primum editi; Latine verat, Variantes Lectiones collegit, Notasque criticas, ac juridicas, tam aliorum, quam suas, addidit, *Guil. Otto Reitz, JCrus. Tbalalai, Theodori, Stephani, Cyrilli, aliorumque JCrusorum Græcorum, Commentarii in Titulum D. & Cod. de Procuratoribus & defensoribus, Græce & Latine, ex editione & cum Notis David. Rubnecni. Francisci Ramos del Manzano ad Leges Juliam & Papiam; & quæ ex Libris Jurisconsultorum Fragmenta ad illas inscribuntur, Commentarii & Reliquationes; accedunt Dissertationes duæ extemporales, prior ad Titum Gajum de usufructu municipibus legato, in *leg. 9 Dig. de Usufr. leg. altera de Domesticis & Protec-toribus, ad leg. 2 Cod. de Excusat. mun.* His omnibus præmissa est Autoris vita, scriptore *Gregorio Majansio*, nunc primum edita. *Ejusdem Fr. Ramos del Manzano Schediasma de Concubinis, earumque tum similitudine, tum differentia a legitimis uxoribus. Emanuelis Souza a Ribeira* Observationum Juris liber. *Contenta* Tomi sexti: *Josephi Fernandez de Retes* Epitaphia illustrata, sive solennis pu-blica*

Publica Relectio ad l. & Cod. de Religioſ. & ſum. ſun. Ejuſdem Opuſculorum Libri quatuor, quorum primus eſt totus varius miſcellaneuſque, & ex nova pierumque obſervatione; ſecundus de contractibus incertis, & actionibus, quæ ex illis competunt, & de pactis, in continenti adjectis; tertius, Commentarius ad Librum ſing. Quæſtionum Scævola; quartus & ultimus notas uberiores continet ad notas Claudii, præfixas libris Reſponſorum & Digęſtorum ejuſdem Scævola. *Ejuſdem* Opuſculorum alii Libri quatuor. *Ejuſdem* ad Titulos *de Honor. poſt. contra tabular, de legatis præſtandis, & inefficitoſo teſtamento*; ſcholæſtica adverſaria. *Ejuſdem* ad Leges, Ediçta, & Conſtitutiones, quibus prohibita uſucapio, Selectio ſucceſſiva; acced. ad Leges Attiniam, Plautiam, Juliamque de vi, & repetundarum, Academica feriata Selectio. *Ejuſdem* de donationibus Academica Relectio. *Ejuſdem* de Donationibus inter virum & uxorem liber ſingularis. *Ejuſdem* Prælectio ad l. 13. *Dig. de his, quib. ut indign. hered. aufertur. Petr. Martreſtus* ad l. *Veteribus D. de Pactis. Ejuſdem* in aliquot JCorum locos notæ. *Gabr. de Gaſt* Diſp. de Actione arbitraria ad l. *centum Capua D. de eo, quod cert. loc. Ejuſdem* Commentarii in duos Titt. Cod. *de Impub. & al. ſubſtit. item de Sententiis, que pro eo, quod inter. profer. Foppii ab Ezema* Diſſertationum ex Jure Civivili Libri duo. *Henrici Ernſtii* breviores Annotationes in Librum primum Digęſtorum. *Nic. Cathe-rini* Obſervationum & conjecturarum Libri quatuor. *Contenta* Tomi ſeptimi: *Franc. Ramos del Manzano* Prælectiones variaz Academicæ, nunc primum editæ, videlicet: de privilegiis rei ruſticæ Colleçtanea, ſive in Pragmaticam Eborenſem, in favorem agricolarum emiſſam A. 1619; Recitationes ſolennes: ad Tit. *C. de Apocbis publicis* Commentatio methodica; ad Tit. *C. de Navicularibus* breves & dilucidæ enarrationes; ad Tit. *D. de Inſitoria actione* Commentarius adverſarius; ad leg. 1. *J. ult. D. Depoſiti* Academica Commentatio; ad Tit. *Dig. de Serviutibus* Commentarius; ad *Leg. frater a fratre 38 Dig. de Conditione indobiti* breves & dilucidæ Recitationes; ad Tit.

Tit. Dig. de acquirenda, vel amittenda, possessione Recitationes nov- antiquæ, cum appendice; ad tit. Dig. de re judicata curæ secundæ; ad Tit. Dig. de Verb. obligat. Recitationes Academicæ; de venditione liberi hominis ad l. 23 D. de liberal. caus.; Prælectio ad l. 25 Dig. de Aët. rer. amotar.; Commentarius ad Scævolum in l. Gallus 29 Dig. de Lib. & posthumis; Commentarius ad Ulpianum l. 38 Dig. de acquir. vel omitt. heredit.; Prælectiones ad Titulos de Legatis & fideicommissis; ad Tit. Dig. de vulg. & pupill. subst. Prælectiones. *Josephi Fernandez de Retes* Tractatus varii Academici, nunc primum editi: videlicet Repetita Prælectio ad Tit. Dig. de Verbor. obligat.; ad Tit. de acquir. vel amitt. poss. Prælectio academica; de Interdictis & remediis possessoriis (scholastica) Prælectio; ad Tit. Dig. de re judicata novi Tractatus Academici; succuliva Selectio ad l. 50 Dig. de Legatis secundo; ad l. 83 D. de Verb. oblig. nov-antiqua Prælectio; de dividuis & individuis obligationibus Commentarius repetitæ prælectionis Academicæ; de Fideicommissis perpetuo familiaræ relictis Academica Commentatio. *Doctoris Nieto* Tractatus Academicus de Prælegatis, nunc primum editus. *Gerardi Meerman* Specimen Animadversionum criticarum in *Caji JCI* Institutiones. *Jul. Pauli* Sententiarum, cum notis *Petri Fabri*, ejusdemque animadversionibus in notas *Jac. Cujacii*, nunc primum editis. *Ulpiani* Regularum fragmenta, cum notis *Petri Fabri*, quibus suas adjecit *Ger. Meerman*. *Guil. Barclaji & Jo. Matth. Magni* Comm. ad Tit. Dig. de Jurisd. *Ofii Aurelii* Pactum renuntiationis, sive Diss. de pacto, dotalibus instrumentis adjecto, ne puella, quam cognatus elocat, patri, vel cognato, succedat. *Viti Amerpachii* Epistola ad *Andr. Alcium* de furto per lancem & licium concepto, cum responsione *Tatii Alpini, Franc. de Hauteferre a Salvaisson* Exercitationes ad Tit. Decretal. de *Etate, qualitate, & ordine praeferendorum*.

Cum hoc ipso Mense prelo nostro exit *Tomus VII Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum Sectio XI*.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsia

Calendis Oebris Anno MDCCLIII

**INSCRIPTIONUM ANTIQUARUM GRÆ-
carum, & Latinarum liber. Accedit Numismatum Ptole-
maeorum, Imperatorum, Augustarum, & Cesarum, in Egy-
ptu cusorum, e scriniis Britannicis Catalogus. A RI-
CHARDO POCOCKE, LL. D. Societatis Regalis,
& Antiquariorum, Londini, Socio.**

Londini, typis Mandati, 1753, fol.

Alph. 1 plag. II.

Lubet, antequam sententiam de hoc Opere nostram di-
camus, argumenta Præfationis, quam Clariss. Pocockius
splendide huic suæ Collectioni veterum marmorum
præmisit, strictim repetere. Non dubitat, eruditæ ope-
ram, suam, in his veteris ævi reliquiis invulgandis collocatam,
utilem jucundamque fore. Eo enim & hanc, & superiores
suos conatus, tendere, ut latifundia regni, quod Critici obti-
nent, amplientur, adipiscanturque ingenta, acuta quidem, in
quo emendando sese exerceant, solertia vero & gnava, unde
ritus antiquos & momenta historica illustrent. Ideo se de favo-
re literatorum erga se suumque hoc institutum non despera-
re, quod egregii viri, unus & alter, dignas curis suis censuis-
set illas inscriptiones Memnonias, quas in enarratione sui per
Egyptum itineris in publicam lucem protraxisset. Quas
porum curas ideo sibi reddendas ipsum hoc volumine existi-
misse, quod prævideret, libros, unde illæ excerptæ fuere, pau-
corum in manus esse venturos. Patiantur nempe, ut paret,

D d d d

Angli

Angli circa libros nostrates & Batavicos idem, quod nos ebraea Anglicanos patimur, penuriam puta. Nullum porro quoque se dubitare, quin, quas singulari *Capite* complexus esset, Christianas inscriptiones, secunda favoris aura profectura sit. Adjiçendas duxisse Inscriptiones, aliena opera exscriptas, quas, in exteris dum ageret, ab amicis acceperit. Quos inter nominat Nobiliss. D. Baronem *de Hochstedt*, Batavorum negotiatorum in urbe Smyrnenſi procuratorem (Consulem vulgo d^{icunt}), & Rev. *Carolus Burdett*, olim per annos sex & viginti Anglorum, eadem in urbe commerciis exercendis vacantiam, Presbyterum. *Theſaurum Græcorum* diligenter se excussisse, ne redderet, quas ille jam dedisset, Inscriptiones, nisi forte aut ferias aliud flagitasset, aut emendatiora exempla penes se fuissent. Copiam *Theſauri Muratoriani* sibi non fuisse.

Dedimus, quod spondebamus. Ordo libri ratioque nunc edenda veniunt. Præfationem excipit index & *Capitum*, & *Sectionum*, quæ illorum minores sunt particulæ. Succedunt ipsæ Inscriptiones, per *oſto Capita* & *centum paginas* explicitæ. Absolutam hanc Collectionem, quæ *Pocockii* propria est, sequens alia, ipsi cum *Jeremia Milles*, S. T. P. (Sanctæ Theologiæ Professore interpretamur) communis ita est, ut, ni obscura ejus rei nos fallant indicia, *primum Caput* Pocockio, *quatuor* reliqua Collegæ, in acceptis ferenda sint.

Accipite jam *Capitum Libri primi* indicem. Initium faciunt Inscriptiones, in Syria repertæ. Simplex *primum hoc Caput* est. *Secundum*, Asiæ minoris lapides complexum, in *Sectiones tredecim* concisum fuit; quarum *prima* dat tabulas, Ancyræ repertas; *secunda* Abroſtolæ, (quæ hodie Sevrhiſſar dicitur,) in via, Ancyra Smyrnam ducente; *tertia* repertas inter rudera, in pago Alekiam prope Sevrhiſſar; *quarta* Brymnæſiæ, quæ hodie Aphicum Carahiſſar est; *quinta* Apameæ Cyboti ad Marſyam prope Mæandrum, hodie Iſheleh; *ſexta* in Deniſley prope Laodiceam ad Lycum, & Nyſæ, ſeu Maſlee; *ſeptima* Stratoniceæ, ſeu Eſkihiffar; *oſtava* Mylaſæ, ſeu Melaffo; *nona* Mgneſiæ ad Mæandrum, ſeu Guzeehiſſar; *decima* Ephēſi; *undecima* Teji, ſeu Bodrun, & Cheridis,

reidis, seu Segigreck; *duodecima* Smyrnæ; *tertia decima* in Artacui prope Cyzicum, in Mehullitch prope Prusam, Prusæ, Nicææ, in Gemblick, Apameæ Myrleæ, hodie Montagna, & tandem Nicomedie, seu Ismir. Reddidimus, qualem invenimus, indicem, spe ineundæ gratiæ a studiosis veteris Geographiæ.

Caput tertium Inscriptiones reddit, ab Editoris amicis ex Asia minore, Thracia, Macedonia, & insulis, collectas, eique impertitas; & abit in *Sectiones septem*, quas, non est opus, sigillatim recensere, neque tedium creare, iterandis arbiu[m] iisdem nominibus. *Caput IV* habet distributas per *sex Sectiones* inscriptiones, *Pocockio* in insulis oblatas, Cypro puta, Creta, Samo, Chio, Pfyra, hodie Ipsera, Lesbo denique. *Caput quintum* reddit inscriptiones, a Thracia, Macedonia, agro Thebano, Attica, Larissa, hodie Zeitoun, & Lebæda, hodie Livadia, item Eleusinio, Megætea, Patris, præstitas. In *sextum Caput* conductæ faciæ inscriptiones Christianæ, per Syriam, Asiam minorem, & Cretam, sparæ. *Capite septimo* prodeunt illæ, quas Sicilia, & per Italianam Nola, Surrentum, Beneventum, Neapolis, Herculanium, Puteoli, via Appia, & Emilia, Germania denique, dederunt. *Caput octavum tribus Sectionibus* e totidem libris excerpta reddit, uno *Leichtii*, cui titulus: *Carmina sepulcralia*, altero *Hagenbuchii*, quem is *Epistolæ epigraphicæ* inscripsit, tertio illo, quæ *Dorvillius Charitonem* enarravit. Quorum clarissimorum doctorumque Virorum ad Memnonias inscriptiones conjecturæ ipsis eorum verbis redduntur, *Pocockio* aut non habente, quod his adderet, aut supino, nolenteve, quod haberet, dare. *Caput nonum* Inscriptionum fragmenta ponit, laudatis modo Viris literatis præterita. Appendix *duobus Capitibus* indiculum dat numerorum, in Ægypto cuforum, in Muleo *Pocockiano*, & aliis Britannicis, sed iis obscurioris famæ, latentium, haud adhuc editorum, qui aut ad *Ptolemaos*, aut ad Romanos Imperatores, pertinent. *Liber* Inscriptionum alter a pag. 101 usque ad pag. 127, extremam voluminis, extenditur *Capitibus quinque*, reddens ea, quæ ipsi quidem *Pocockio* Dresda, Austria, cum vicinis provinciis, item Noviomagum, Juliacum, & ager Bruxellensis, suggerere, *Millesio* autem Germania, Istria,

NOVA ACTA ERUDITORUM

Hungariæ præcipuæ hæc tres urbes, Commoira, Buda, & Alba regalia; porro Forum Jolii, Aquileja, Gradus, insula in stagnis Venetis, & Altinum.

Sentis, Lector, hos Duumviros ab ea Inscriptionum digerendarum docta ratione discessisse, quam, a *Scaligero* sapienter institutam, exempli autore imitandi, *Gruterus*, *Reinesius*, *Gerius*, *Donianus* penus editor, *Muratorius* denique, servarunt, acque & eam sibi approbatam fuisse testati sunt, & iudicii sui declararunt elegantiam. Minimus esset hic nervus, & per quem non stare, quin pulchrum esset hoc corpus, si quidem in eo exstaret unicus. Neque deest ipsi chartæ typorumque splendor, quo fratrum bene multos vincat. Neque id agimus, ut præclarum Editorem laude fraudemus, totuladoribus, tantisque impendiis, emta. Laudes manu larga, si qui alii, nos certe primi omnium & promptissimi spergeremus, velut flores in dignum corolla copat, si majorem in adendis his antiquis monumentis curam adhibuisset, restatun- que fecisset, sibi haud defuisse dotes illas, quibus instruitus sit, oportet, quisquis germinam, quem ille suscepit, provinciam cum laude administrare, hoc est, eo animo iustitæ terrarum orbem, edere periculum, sibi nunquam non parcere, velit, ut literas orbis vetusti reliquias colligat, & in publicam literarum rem multiplicatis exemplis diffundat. Non fumus noscitur, in cursu vastorum itinerum non posse grandia *Gruteri*, *Muratorii*, similia, volumina circumvectari, inspicere, in locis, ubi neque diu morari, neque sarcinas explicare, licet, aut spem redandi capessere. Trepidantibus itaque, culpeque non sua in peccatum incurrentibus, a quo sibi cavere perarduum & rarum sit, vanis facilis est, si lapides, præsertim male literatos, exesos item, & multos simul obiectos, iustant obiter, exscribant præve, & tumultu in adversaria conjiciunt. At penatibus sibi que redditus oportet hæc non ite cruda & sordida in forum propellere; sed inquirere diligenter, num quid eorum in aliorum fornulis jam exstet, melius forte atque integrius. Occupatissimum hominum esse *Pocockium*, tibi facile persuadere, reputans

non tecum, potuisse Virum toto decennio, quod ab edito ejus
 Itinerario ad hoc editum Syntagma effluxit, limatius nihil
 extendere, quam hic quidem est Inscriptionum liber. Ma-
 le audit a Græcarum literarum seu incitiis, seu senili ob-
 livione, *Muratorius*. At Græce doctissimus ille videatur,
 cum Anglo hoc comparatus, qui nihil aliud videtur egis-
 se, quam ut saxa spargeret, literati cœtus capita ruptura.
 Satis profecto ille fecit proposito suo, si solum id spe-
 cavit, ut haberent antiquarum rerum studiosi, in quo in-
 genium patientiamque fatigarent & exhaurirent. At ma-
 le hac via consuluit famæ suæ, malamque gratiam ini-
 bit a viris doctis, quos ipse, rebus ita comparatis, coget
 in partes, quæ ipsius fuerant, editorem agentis, succedere.
 hoc est, magno labore, temporisque dispendio, in vastis
 voluminibus abstrusas vestigare inscriptiones, ante ipsum
 dudum editas, de reliquis autem, quas prius ipse solus-
 que luci donavit, emendandis & integrandis omnem spem
 abjicere. Nobis quidem, Græcas inscriptiones, hoc per-
 quam modico volumine comprehensas, in *Muratorii*
 Thesaurō, tumultuaria quamvis opera, quærentibus, ad
 quinquaginta inscriptiones repertæ sunt, huius cum No-
 stro communes, exque tantum non omnes melius in-
 tegriusque ab Italo, quam ab Anglo, editæ. Quo di-
 dicimas, fieri non posse, quin multo plures ejusmo-
 di inscriptiones, ab Anglo mutilatæ, & tam mendose
 recoditæ, ut usui nulli sint, integriores emendatiores-
 que occurrant illis, qui otio, ingenio, libris denique,
 magis, quam nos sumus, instructi sunt, & hanc in rem
 ardentiores, in hac farragine cum *Sponio*, *Smitho*, *Whe-
 lero*, *Muratorio*, Museo Veronensi, & similibus, compa-
 randa tedium devorare sustineant. Ita se profecto gessit
 per totum hoc opus *Pocockius*, ut nemo futurus sit, harum
 quidem rerum intelligens, idemque mitioris animi, quem in-
 spectio & usus, ipsaque res, vel invitum in hanc sententiam
 non pertrahat, fuisse eum aut præpoperum, hoc quidem
 in genere, bene de literis mereri, nondum æstimatis viribus

suis, & suscepti operis gravitate, aut in eo gerendo existimationis partiumque suarum nimis incurium. Si quis autem severe, quam clementer, de ipso pronuntiare malit, asserverabit ille non sine veri specie, *Perockiam* earum inscriptionum, quas ipsis e marmoribus a se jactet exceptas, oculis lustrasse aut nullas, aut perpaucas; sed futilium chartarum excerpta pro inventis suis venditare; aut certe famulis suis excribendarum de marmoribus inscriptionum curam demandasse; aut tandem, si ipse defunctus ea opera fuerit, fatendum esse, hominem omni Græcæ linguæ, & Græcorum marmorum legendorum, usu atque peritia caruisse, & frontem perfrixisse, qui tam informe undique & maculosum opus, velut cruentum a matre factum, publice exponere, ab ejusmodi collectione industriam, ingenium, bonam omnem de suo frugem, arcere, nomen denique suum edere, ausus fuerit. Neget talis, si potest, abuti eum patientia doctorum, qui efficiat, ut, quisquis libro suo uti frui velit, necesse habeat, aut operosos ipse sibi condere indices, aut libro abstinere. Erunt, qui & indices, & commentarios, omisso, ordini item *Scaligerano* præhabitam illam præsus mechanicam vestigiorum itineris confecti affectationem, aut potius desultoriam per provincias vagationem, & iteratas aliquoties ad eadem loca recursus, pro argumento interpretentur, quo colligant, Editorem a se editas inscriptiones ipsum non intellexisse. Minora sunt ea, quæ dicemus, sed sunt tamen incommoda; continuatas voces per integros versus, absque punctis, quorum interpolatione, consultum alii viri docti similibus in studiis duxerunt, lectorum alacritatem & attentionem sublevare. Culpa vacaret hoc institutum, si marmorum autoritate niteretur. Sed affectatio ea est novum exemplum præeuntis. Id quoque incommodum est, numeros inscriptionum non continuari, sed singulis pæne paginis novos inchoari, ea haud raro præcipatione & inconstantia, ut duæ proxime sibi appositæ ambæ pariter unitatis numero notatæ sint. Quoties nempe locum mutat Itinerator, mutat quoque numerum.

Intelligent hujus judicii nostri, æquitatem omnes, quibus pla-

placuerit, hæc *Pocockiani* moris in edendis his Inscriptionibus
specimina inspicere. Primum igitur omnium hæc est, e por-
ta Beryti excerpta:

ΤΗΣΤΟΥΠΡΟΣΙΟΝΤΟΣΑΛΕΝΝΟΙΑΣΑΟΥ
ΕΛΚΗΣΕΛΕΙΧΟΣΗΠΡΟΣΟΥΓΕΙΝΕΤΑΙ
ΔΙΔΟΥΠΡΟΣΟΥΤΜΩΣΟΝΠΑΡΕΧΕΙΣΗΜΗΔΙΔΟΥ
ΠΑΡΑΓΑΡΤΟΜΕΙΚΡΟΝΓΕΙΝΕΤΑΙΠΛΗΡΗΣΧΑΡΙΣ.

Verfus hi sunt jambici, qui sic videntur esse restituendi:

Τὴν τῷ προσίῳ ἀπὸ ἑνοίας ἄθρη
Ἐάν τε γλαχρός ἢ προθύμος γίνῃται.
Δίδα προθύμως ὁ παρέχων, ἢ μὴ δίδα.
Ἐὰρ γὰρ τὸ μικρὸν γίνῃται πλήρης χάρις.

Sententia hæc est. Ejus, quicum res tibi sit identidem, spe-
ctandam semper esse voluntatem, sitne parcus & tenax, an
proclivis & promptus benefacere. Liberaliter, quod detur,
dandum esse, aut prorsus nihil dandum. Parum enim quid
(voluntatem liberalem designat) efficere, ut eo vel addito ple-
na, vel demto imperfecta & inutilis, sit gratia. Insunt
huic Collectioni alia quoque Græca carmina, non ejusdem
omnia spiritus, ut fieri amat, omnia tamen æque mendose,
atque hoc, edita. Quorum deinde specimen unum alte-
rumve proferemus. Interim, quæ carmina Græca in hac *Po-
cockiana* Collectione nobis observata fuerint, edemus. Legun-
tur igitur ea pag. 2 n. 4, pag. 17, 1, pag. 24, 19, quod *Murato-
rius* pag. 608. habet integrius, & emendatius, cum epigraphe,
quæ *Pocockiano* exemplo non prorsus quidem deest, at loco
non suo adest. Legitur enim avullum a suo corpore pag. 22
c. fin. n. 5. Quibus ambobus exemplis conferendis, nisi aliorum
bene multa suppeterant, efficeremus, ut Lectori de fide, cura,
dexteritate, peritiæque, constaret, quam *Pocockius* in his monu-
mentiŒ legendis, exscribendis, & reddendis, demonstravit. Sed
pergimus. Carmina igitur Græca porro leguntur pag. 24
n. 25, 26, 28, & 40; pag. 29 n. 11; pag. 30 n. 18, quod iterum
melius:

melius apud *Muratorium pag. 75, 1*, legas. *Pag. 31* ait *Pocockus* sine
insigne tetraſtichum, *Nicomediae* ſandapila incifam, perdidiffe,
cujus ſe primum ſolummodo verſum memoria tenere huic:
Ἐπιόριον τύμβον ὄν ἰθαύμαστο θύοις Ὀυίης. Eſt eadem
pag. n. i carmen diſtichum in *Aſiaticum*, *Medicum* methodi-
cum. *Pag. 43, 3*, aliud e *Gortynia* *Cretæ*; *pag. 44, 2* e *Sa-
mo*; *pag. 45, 1*, *pag. 46, 3*, *pag. 47, 9*, *pag. 50, 14*, & *16*,
pag. 51, 14, *pag. 55, 60*, *pag. 63, 8*, & *pag. 64, 1*, e *Patria*. *Flora*-
que h. *rum* carminum invidioſiſſime ſunt edita, ut *vix* carmi-
nis notas in quibusdam agnoſcas, lateraque, partim minuti
argumenti, & ſequioris ævi; in quibus autem feliciter ævum,
& *Muſas* benigniores, deprehendas, optima ſui parte mutilata,
nil præter ſui deſiderium reliquere. Quale eſt illud *Mityle-
neum pag. 46, 8*, quod ſic reddemus, ut dedit *Anglur*, quo
in reliquis edendis morem ejus diſcant *Lectores*:

Ο . ΣΑ ΒΟ

ΚΑΙΘΑΝΟΝΑΤΡΕΣΤΩΜΑΡΝΑ
ΣΤΥΜΜΑ ΕΜΟΞΙΝΘΕΜΕΝΟΡ.
ΠΑΤΡΙΑΙΤΟΝΚΛΕΙΝΑΝΩΠΙΑΣΑΙ
ΗΡΕΤΤΗΩΣΕΣΑΜΑΛΕΟΝΤΕ
ΟΙΜΕΝΓΑΡΘΗΡΩΝΘΕΤΑΤΟΙΟΙΔΕΒΡΟ

Ex ultimo verſu reliquos, velut e lacinia purpuram, ſuſpicias,
intelligasque, totum carmen elegiacum hexaſtichum, &
inſculptum ſtellæ una cum ſigno leonis, virorum forti-
tudinem ſignificaturo, fuiſſe; & primum pentametrum ſic in-
cipere: *κατθανον ἀτρετω μαρτάμενοι*, ultimum diſtichum
forte ſic legendum eſſe:

Ἡρόδο πῶς τὰς σᾶμα λέοντες ἔχουσ; Δικαίως.
Ὅτι μὲν γὰρ θηρῶν φέρτατοι, οἱ δὲ βροτῶν.

Hac ſententia: Interroganti, quam ob rem cippum leones ob-
tineant, reſponderi, merito id factum: nam, ut fortiffimi bel-
luarum leones ſint, ita ſepultos iſtos hominum fuiſſe fortiffi-
mos. Ponemus aliud ſpecimen, quo intelligatur, ſi triplici
πτε

are muniendum esse pectus, qui forte librum hunc expurgandum suscepit. *Pag. 50 n. 16* hoc carmen legitur:

ΟΠΟΣΩΚΑΡΤΗΣΓΟΡΤΠΠΟΣΙΟΠΟΤ
 ΠΛΙ . . ΠΤΟΤΗΣΑΡΕΤΗΣΕΣΟΚΟΛΗΝΙΟΡΘΕ
 ΟΜΝΗΣΗΙΣΕΝΕΤΙΚΚΕΝΗ
 ΗΥΚΟΜΟΣΘΕΝΙΗΦΕΡΙΑΙΩ
 ΒΥΤΝΟΗΣΠΩΗΓΡΑΤΙΚΑΣΤΕΙΜΗΙΟΙΣΤΕ . . . ΠΟΙΣ
 ΚΑΠΤΑΕΜΠΑΝΥΠΛΑΓΕΙΝ
 ΑΛΔΑΕΝΟ . . . ΕΜ' // ΙΑΚΕΚ . . . ΟΡΑΔΟΒΕΙΑ
 ΗΡΩΛΗΒΑΙΔΕΝΠΙΑΙΔΕΣΔΕΣΖΟΜΕΝΟΥ.
 ΤΟΥΤΟΥΤΟΥΤΡΙΑΗΛΛΟΙΟ . . . ΔΗΛΕΙΑΥΙ
 ΕΣΤΗΣΕΥΠΡΑΕΙΣ . ΚΥΔΟΣΕΗΠΑΤΡΙΔ.
 ΘΥΓΑΤΡΙΣΚΑΤΑΓΑΙΑΝΟΣΑΙΣΔΙΟΕΙΕΩΓΕΝΟΣ
 ΜΕΙΖΟΝΑΤΗΔΕΠΟΔΕΙΚΟΣΜΟΝΕΘΗΚΕΙ

Nisi extrema, & interspersa primis voces quaedam Græcæ sermonem proderent, possent hæc barbara videri. Non est animus, ea hic referre, quæ emendatu facilis & prona sunt non pauca, ut e. c. *vers. 8*: Ἡρωθῆβαιδεν παιδες ἀεζόμενοι, & *vers. 9*: τέτυ κερδὴν ἀλοχος, & reliqua ejus generis; id unum sufficiat observasse, eam fuisse Editoris diligentiam, aut quicquid volueris, ut vocem γένος, finem carminis, ad versus penultimi finem rejiceret. Est enim versus hic ultimus: μέζονα τῆ-
δε πόλι κόσμον ἔθνευ γένος. Eadem felicitate & industria usus ille fuit in edenda Inscriptione insigni, *pag. 9 n. 5* exhibente mandatum *Constantini M.* ad Ordinem, hoc est, Senatium, Orcistanorum, quod oppidum ibi locorum fuerit olim, necesse est, ubi repertum hoc marmor fuit. Fuit autem in agro oppidi Sevrithissar, quod olim Abrostola dicebatur. Eam illam divinam formam, aut sacram. Sic enim præcepta ejusmodi appellabant:

E e e e

... TPRICK

TPRICK

ACIVITAS

CONSTANTINIPOLI

IMPCAESCONSTANTINVS

MAXIMVSGVTHVICTORAGTRIVM

NATORAVG-ETFLAVIACONSTANTINA

AIAMANVETFLAVIUSCONSTANTIUSNBB

CAESSALVTEMDICUNT

ORDINICIVIT — ORCISTANORUM & reliqua.

Sæpe occurrit in hac *Pocockiana* Collectione lineola transversa — quam qui putat e marmoribus expressam, is multum fallitur. Prodit enim ea manu Anglicanam, & quanta in edendo Nostri fuerit cura, qui aut lituras suas typothetis excudendas dedit, quos ipse moderari & corrigere errantes, lustratis madidis a prelo foliis, fastidivit, aut marmorum, oculis suis nunquam visorum, inscriptiones e schedis alienis, qualesquales invenerat, reddidit. Quorum utrum verum sit, ipse omnium optime norit; nos quidem, alterutrum verum esse, & certo novimus, & demonstratum dabimus. Quid enim sibi vult illud AIAMANV versu septimo? Aliud nihil est, quam *alia manu*. Scilicet aut contulerat *Pocockius* exemplum hujus inscriptionis suam, e marmore exceptum, cum schedis alienis, aut e foliis his edidit eam. Utro modo rem gestam opineris, periande est. Illa verba variantem lectionem indicant, aut a *Pocockio* suo exemplari adscriptam, aut ex alienis schedis transcriptam; immixtam certe, pudendo & ridiculo exemplo, verbis ipsis inscriptionis. Quisquis nempe Autor illus variantis lectionis fuerit, significat admonitio, *alia manu*, pro verbis mendose, sive in ipso marmore, sive in schedis, exaratis, *Flavia Constantina*, legendum esse *Flavius Constantinus*. Geminus est hic error illi, quem, observante *Clariff. Leichio* in *Ciris secundis ad Muratoris Græcas Inscriptiones pag. 40*, Editores *Batavi Syntagmatis Gruteriani* in inscriptionem, quæ *pag. 247, 6*, legitur, immiserunt, in titulum *Cæs.*

Tra-

Trojani inferciendo ET CYRIACO, tanquam si *Trajanus* unquam *Cyriacus* fuisset dictus. Illi vero notam marginalem, quæ significabat, *ex Cyriaco*, nempe *Anconitano*, depromptam hanc fuisse inscriptionem, aut ipsi ingerebant in titulum, tanquam ejus particulam, aut turbantes typhothetas non sentiebant, non cagebant in ordinem. Prorsus idem hic in illo propudioso *ajamanu*, hoc est, *alia manu*, contigit. Digna autem est illa sacra *Constantini M.* quæ hic legatur integra. Reddemus eam, quo chartæ parcatur, literis minoribus, & sic, ut putamus emendandam esse. *Imp. Cæs. Constantinus Maximus Gothicus Victor ac Triumphator Aug. & Fl. Constantinus & Fl. Constantius, nobilissimi Cæsares, salutem discutunt ordini civitatis Orcistanorum. Actum est indulgentiæ nostræ munere, ut vobis civitatiq; tributum culceorum* remitteretur, libertatis etiam privilegium custodiretur. Itaque frumentariorum injuriam, ultra indulgentiæ nostræ beneficia perdurantem, præsentis præscriptione removemus, idque oratis vestris petitionique deferimus, ut pecuniam, quam pro culcis solebatis fisco inferre, minime deinceps dependatis. Hoc igitur ad virum perfectissimum, rationalem Asiaticæ diæceseos, lenitas vestra perscribat, qui, secutus formam indulgentiæ concessæ vobis, pecuniam deinceps pro supra dicta specie expeti a vobis postularique prohibeat. Bene valere vos cupimus. Basso & Ablabio Coss.* Hi fuere Coss. A. C. 331.

Ne nimii simus in tangendis & pertundendis ulceribus, quibus totum hoc corpus scatet, solum illud *Caput* paulo diligentius lustrandum sumemus, in quod Christianas conjectas esse inscriptiones titulus vult, res autem docet, certum in eo instituto non fuisse observatum ordinem, quin immiscerentur, ut illi pagana quædam, sic reliquis paganis capitibus Christiana

E e e 2

noni-

* In speciebus annonatis militi præstandis erant quoque culci, seu pelles, unde fierent culci transmittendis fluvii, item tentorii tegendi, & alia, in quibus militi, in castris agenti, corinnum usu venit.

nonnulla. Præquam tamen illud suscipiamus exequi, placeat, indiculum dare geminum, unum quidem illarum inscriptionum, quas usus hujus libri, non ille tamen assiduus, neque multi temporis, nos docuit in eo iterum, interdum quoque tertio, repositas fuisse; alterum vero illarum, quas Nostro communes cum *Muratorio*, inquisitione non valde sedula,prehendimus. Fuerunt igitur iteratæ hæc. *Pag. 2, 6*, recurrit *pag. 3, 9*; *pag. 11, 4*, est eadem, quæ *pag. 22, 2*; *pag. 18, 6*, eadem, quæ ejusdem pagine n. 8. Tanti erat, inscriptionem nullius momenti, & quæ apud *Muratorium pag. 242, 3*, & *Sponium Tom. I Itinerarii pag. 108*, emendatius legitur, tantillo spatio, quod pollex impleat, iteratæ. Quæ *pag. 19, 10*, legitur, ea redit ad conspectum *pag. 36, 25*; quæ *pag. 22, 4*, recocta est *pag. 23, 18*; quæ *pag. 23, 16*, habetur, ita redditur & mutilata, & mutata, ut ægre agnoscas. Mittimus alias hoc genus, ad quas non attendimus. *Muratorius* has easdem cum *Pocockio*, & ante eum, plerasque integrius & correctius, dedit; eam nempe, quæ legitur Nostri *pag. 2, 6*, habet *M.* (id nobis signum *Muratoriani* nominis esto) *pag. 1978, 7. N.* (nostrum *Pocockium* designamus) *pag. 31* est *M. pag. 1927, 8*; *N. 11, 4. M. pag. 950*; *N. 18, 1. M. 1027, 4*; *N. 19, 10. M. 234, 1*; *N. 22, sect. 7, n. 2. M. 1674, 5*. Edidit quidem Anglus hoc marmor Italo auctius; at legi nequit hoc augmentum. *N. pag. 24, 19*, carmen octastichum & plenius & melius habet *M. pag. 608, 3*; *N. 29, 9. M. pag. 1375, 11*, & *pag. 2074, 8*; *N. 29, 10. M. pag. 1361, 5*, & *pag. 2073, 3*; *N. 30, 18*; *M. 75, 1*; *N. 32, 5. Africæ &c. M. 1639, 14*; *N. 33, 1*, initium dat inscriptionis, quæ sine caret. Finem habet *M. pag. 1300, 5*, destitutum initio. Amborum itaque comparatio & compositio posset unum integrum corpus efficere, si Noster, quæ edidit, sic ea edidisset, ut legi possent. Initium jambus facit:

Ἐπιθεὶς τὸν ἄνδρα πλοῦτιν βασιλεὺς Ἰάμω
Ἐπεὶ δὲ

Reli-

Reliqua, qui valet, expeditar. Potro N. pag. 33, 2; M. est pag. 1441, 5; ibidem N. n. 4, M. pag. 701, 5. Eadem N. pag. 33, 11, M. pag. 555, 3; N. 34, 14, M. 569; N. 34, 2, M. pag. 567, 2, & 2018, 2. Ibidem N. n. i Epheli, M. 579, 1, e quo apparet, alteram hujus marmoris particulam esse illam, quam N. pag. 35, 5, dedit. N. 35, 12, M. 162, 1; N. 36 quinque dat inscriptiones, a M. datas pag. 770, 4, & pag. 234, 1, & pag. 118, 2, & pag. 331, 4, & tandem pag. 553, 5. Respondent his illæ, quæ dicta Nostri pagina notatæ sunt his numeris, 23, 25, 26, 28, & 29. N. pag. 37, 34, M. 164, 4; N. 39, 8, M. 557, 4; N. 40 est apud Spon. Tom. I Itin. pag. 104 edit. Germanicæ; N. 42 Cap. IV Sect. 1 n. 1 M. 2017, 3, & Chisbull Ant. Asiat. pag. 88; N. 48, 2, M. 1069; N. 48 Sect. 2 n. 1 M. 595, 2; N. 52, 29, M. 55, 2; N. 52, 34 & 35, est nemini non memorata trivialis inscriptio, M. quoque relata pag. 1036, 1: N. 52, 37, M. 560, 1; N. 53, 49, M. 647; N. 55, 58, leges apud Sponium Itin. Tom. II pag. 88. N. 58, 66, ejusdem Sponii habes pag. 113 seq. N. 61, 70, ibidem existat pag. 91. Sed abstinemus, metu tardii, & nobis, & aliis, creandi.

Atqui devorare hoc tardium debuerat Editor, qui quidem & nosset partes suas, quæ essent, & has curæ cordique haberet. At ille negotium & recensentibus librum suum, & tractaturis, faceffivit. Quæ autem factum sit, ut, quæ Sponius & alii emendate & legerent & exscriberent & edeant marmora, eadem ipsa Pocockius illiterate prorsus haberet, qui scire cupit, ipsum illum adeat, conveniat. Causam ejus agere, nostrum non est; neque decrevimus. Quid actum fuerit, quæ ejus rei causa sit, suspitioni permittimus, satisfactum datæ superius fidei euntes. Christianas nempe inscriptiones lustrabimus, quæ paginas 65, 66, & 67, implent. Earum quæ gregem ducit, non liquet, quare hunc ad gregem adducta fuerit. Est autem hæc:

ΕΙΣΘΕΟΣΜΟΝΟΣΘΕΟΗΘ
 ΤΠΕΡΣΩΤΗΡΙΑΣΚΑΜΝΗΩ
 ΤΩΝΖΩΝΤΩΝΑΝΕΝΩ

Εεεεε

ΣΕΝ

ΣΕΝΚΑΣΣΙΜΑΕΚΑΙΜΑΘΒΑ
ΒΕΑΕΙΟΥΣΓΑΥ

Si quidem e formula ὑπὲρ σωτηρίας τῶν ζώντων conjecturam ducere liceat, erit hæc perobscura Syriaca inscriptio pagana, non Christiana. Forte movit Pocockium, ut eam hæc referret, clausula, ἔτις υλυ anno 433. Fatendum omnino est, in numis, ubi æra quædam memoratur Syriaca, non ἔτις, sed Λ. hoc est, *λυκάβασιος*, poni. Nihil tamen hoc impedit, quo minus voce ἔτις in cippis sepulcralibus uterentur. *Æra* Dionysiacæ usum quamvis alii aliis tribuant temporibus, est tamen, qui Seculo VI medio antiquiorem faciat; sunt etiam, qui faciant multo recentiorem. Quo constat, non annum A. N. C. 433, sed alius æra, hic designari. Seleucidarum sit. Respondet annus 433 æra hujus anno Christi 121, quo jam obtinebat fides Christiana; non tamen id valet eo, ut Christiani hominis hoc monumentum, forte sepulcrale, sit. De æra Gazensi cogitare non sinit ager Marrensis, ubi inscriptio reperta fuit, Antiocheno propinquus, ut rectius de Antiochena cogitetur æra. Immanis porro est annorum discrepantia in proximo deinceps marmore, quod eandem procul dubio *Αμοβαβία* celebrat, cui ait structum monumentum anno 635. ἔτις ελχ (ita enim leg.). Formula *ἴαρεσι ψυχῆ, ἰδοὺς ἀθάνατος*, quæ eandem inscriptionem claudit, aperte prodit paganos mores, nec unquam super Christiano tumulo habuit locum. Alienum quoque a Christianis legibus est, & manifestum arguit Numinum cultum, τὸ τοῖς παλαιοῖς θεοῖς τὰς ἐυχὰς ἀποδίδου *gentilitiis Diis vota solvere.* Abhorret quoque dictio, *ἐνθύμως μετὰ μίαν τὸν βίον*, a Christianis formulis, *ἐκοιμήθη*, vel *ἐτελειώθη*, *κῆτα ἐν εἰρήνῃ*, &c. En illam inscriptionem secundam cum omnibus vitiiis:

ΕΤΟΥΣΣΑΧΜΗΝΟΣΑΡΤΕΜΩΙ
ΟΥΑΚΕΪΣΑΕΣΕΝΤΟΜΝΗΜΙ
ΟΝΑΒΕΔΡΑΨΑΣΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΚΑΙΑΜΑΘΒΑΒΕΑΘΗΣΕΤΠΟΝΕ

ΜΟΥ-

ΜΟΥΓΑΜΕΘΑΥΤΟΥ . ΕΥΘΥ
 ΜΩΣΤΟΝΒΙΟΝΜΕΤΑΜ
 ΒΟΝΤΕΣΚΑΙΤΑΣΕΙΧΑΣ
 ΑΠΕΔΩΚΟΝΤΑΙΣΠΑΤΡΩΝΙΣ
 ΘΑΡΣΙΨΥΧΗΟΥ . ΞΑΘΑΝΑΤΟΣ

Habemus hic mensem Artemisium, & habebimus deinceps alios Syromacedonicos. Nomen viri *Eupantem* maximam sui partem mēsi Panemio debet. *Versu primo & secundo legendum est* *μηνὸς Ἀρτεμισίῳ καλεσθέντασεν*. Reliquorum vitiorum emendationem paulo ante jam suggestimus. In agro Haleppensi repertarum prima hæc est:

+ ΕΤΟΥΣ ΘΥΔΡΜΗΝΟΣ
 ΛΩΟΥ Γ Γ
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΧΤΟΠΟΣ
 ΚΑΙΚΑΔΙΚΕΜΑΡΙΟΤΕΠΗΘ
 ΡΧΩΝΥΙΟΥΤΑΤΔΕΣΣΙΠΥΔΙΑ
 ΓΟΡΥΟΝΙΟΥΠΕΔ

Habes hic Loum mensem, & extremo versu Gorpuzum quoque. Chronologiam anni expediant alii. Alia ejusdem agri hæc est:

ΟΙΣΤΗΣΒΑΣΙΛΕΙΑΣ . ΟΡΗΜΑ — ΣΙΝ
 ΑΦΡΟΝΟΥΣΑΒΑΡ . ΚΑΤΑΔΡ — ΟΜΗΣ
 ΙΣΠΥΔΑΙΣΙΣΤΗΣΙΝ — ΕΥΕΡΓΕΤ — ΑΣ
 ΙΡΑΧΡΙΣΤΟΝ . . ΝΙΚΟΤΣΔΕΣΠΟΤΑΣ
 ΝΟΝΠΑΝΕΥΦΗΜΟΝ — ΥΠΑΡΧΟΤΣΠΡΑΙΤΟΡΙΩΝ
 ΗΤΟΝΑΓΙΟΤΑΤΟΝΑΥΤΗΣΕΠΙΣΚΟΠΟΝ
 ΕΝΔΟΞΗΝΧΑΡΙΝ . . ΜΗΝΙΤΟΡΗΙΝ
 ΤΟΥΣΩΕΤΟΥΣ — ΙΗΜΓ

Mireris mensem Gorpuzum in jambis, *Pfellis* & æqualibus sæculis dignis, & procul omni dubio ultimæ græcitatæ. Quis ille

ille annus $\mu\mu\gamma$? Legi hoc nequit. Nam $\mu\mu$, id est, 448, hoc est ex æra Seleucid. id est, A. C. 126. Eane ætas istas fordes tulerit? & Præfectos prætoriorum? & Episcopum? Liqueat igitur, Antiochenam æram hic in censum venire, non Seleucidarum. Cujus Antiochensæ æræ annus 448 respondet A. C. 400. Quis autem tum erat Episcopus Ἐυδοξῆς , id est, Ἐυδοξίος , & cujus urbis? Non enim in marmore nominatur. Quid præfecto prætoriarum in Syria rei? Nonne insolens, $\tau\omega\ \pi\alpha\upsilon\lambda\omicron\upsilon\phi\eta\mu\omega\iota$ eum appellari, qui $\delta\ \lambda\alpha\mu\pi\rho\tau\alpha\iota\omega\varsigma$ alias esset. Ene *Pancypheus* nomen proprium? Vigebatne ille mos jam Seculo V, terminationes vocum in $\mu\varsigma$ in $\eta\varsigma$ contrahendi? Ἐυδοξῆς pro Ἐυδοξίος , & Ἐυδοξῆν pro Ἐυδοξίον , dicendi, quo more nihil erat frequentius Seculo X & vicinis? Est certe hoc nomen in argumentis læulentissimis, *Pocockium* plurimas Inscriptionum, a se editarum, non e marmoribus, sed e schedis, aliena manu exaratis, deprorsisse. Quorsum enim illæ virgulæ, Anglis usitatæ, tam frequentes? Profecto facilius in literis manu exaratis, typisque metallicis, ν & υ permutet, quam in marmore. Atqui id in Ἐυδοξῆν contigit, arrepto pro Ἐυδοξῆν . Sunt alia notabilia in hac inscriptione, ut dictio $\tau\alpha\ \tau\eta\varsigma\ \beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\iota\alpha\varsigma\ \epsilon\pi\iota\sigma\mu\alpha\iota\alpha$, quæ satis *Theodosianum* seculum sapit; dubium tamen, fueritne jam tum temporis usitatum, *Βασιλεία* in abstracto, quod ajunt, pro Imperatore ipso dicere, quemadmodum posterioribus Seculis usurpatur. Et quinam erant illi barbari, quorum $\alpha\phi\sigma\tau\epsilon\upsilon\alpha\ \kappa\alpha\tau\alpha\delta\omicron\upsilon\mu\eta$ hic memoratur? Per se erant procul dubio. Sed non est hic locus, hæc curatius exponendi; in historicorum messem manus innuiti non decet. Proxima deinceps hæc est parva inscriptio:

ΕΤΣΤΑΘΙΟΥΔΟ
 ΜΕΣΤΙΚΟΥΠΟΛΑΤΑ
 ΕΤΗΑ+ΩΘΕΟΥΧΑ

Cujus vocabuli formulæve compendium postrema litera sint, conjiciant alii. Sed, missis his talibusque, quarum acervum hoc *Capite* Anglus congestit, quisquiliis, (apto *Muratorii* vocabulo

cabulo utimur,) festinat oratio ad insignes duas inscriptiones, quibus expositis, dimitemus Lectorem, antea monitum, pag. 66. relatum esse inter Christianas inscriptiones notum illud dictum *Jes. I, 16: λέσθησθε, καθαρὰ γυνῆσθε*, usque ad verba *ὡς ἔργον λαμπρῶν*, quod quo pertineret, satis eo prodidit *Pocockius*, se nescire, quod, cum in literis *Λ, Σ, Θ, Ε* inciperet marmor, ipse de suo minoris typi literam *ε*, tanquam supplendam, praeposuerit. Non *ε*, sed *λουρ*, erat supplendum. Verba deficerent cum, qui pro merito illa *Pocockii* in his rebus peccata castigare instituit. Insignes illae, quas laudavimus, inscriptiones aemulae sunt Christianae; una tamen veram aberravit a grege suo, ad *Capitulum secundum Sectionem septimam pag. 26 n. 40*. Loco quidem ea prior, et tempore posterior; est illa, quae pag. 66. in Christianis loco posteriore legitur, absque numero. Passim enim errare oviculas suas Noster finit, nota carentes. In quo etiam ejus curam & constantiam agnoscat. Niterent haec duae Graecae inscriptiones, una seculi *Theodosiani*, sermone libero, altera Seculo XIII carmine exarata, in opere *Pocockiano*, si quidem aliis usum modis nactus fuisset editorem. Carmini quidem est medicina parabilis, & in promptu. At quis edictum illustrissimi sacrorum praetoriorum Praefecti integret? quod cribro pertusius dedit *Pocockius*, cujus integritatem quantivis redemptam velent juris, historiarum, & institutorum veterum, studiosi. Tentabimus tamen in utroque vires nostras; & ne taedio Lectores monstrisque lectionum obruamus, quarum copia ingerenda ne jamdum fuerimus nimii, verendum est, ipsas inscriptiones ponemus eo modo, quo eas potuimus restituere; jubentes eos ipsam *Pocockii* librum adire, qui, quanto sudore, quanta animi contentione, ea res nobis consulerit, scire forsitan avertent. Est autem edictum, quod diximus, hoc: *Ἰωάννης Πρίστος μεγαλεπρεπῆσας ὑπαρχος τῶν ἱερῶν πραιπόριον φλ. Βασιλῆος Θεοδωλος τὸν λόγον ποιῆμενος*

μινος ὑπὲρ * Ἀλεξάνδρου τῷ μεγαλοπρεπέστικι Κομιστῆς
 τῶν Θεσσιον πριβάτων, γυναικὶ κρεατάτος τῶν προσιόντων
 πραγμάτων Πλακιδία τῇ ἐπιφανεστάτῃ, καὶ Ἰωάννῃ τῷ
 λαμπροτάτῃ Φρονιζέσῃ καὶ αὐτῇ πραγμάτων τῆς αὐτῆς
 ἐπιφανεστάτης εὐμίας, ἑσόδων ποιητάματος εἰς τὸ ἑμέτερον
 δικαστήριον ἀποκαταστήν ἡμῖν προσήγγιλλε πράξεων τελευ-
 τῶν εἰς τὸ Βυλκυήριον διὰ τῶν . . . Κομισμένων γὰρ
 αὐτῆς εἴηται παρὰ τῶν συνηλῶν τὰ δημοσία χρηματια,
 μάλιστα πανουργίας καὶ τέχνης τὰς πληρωμας ἀποδοχῆς τῶν
 τοῖς πρέσβεισι παρὰ τῶν ζυγοκεφάλων, ὑπερὸν τὰς ἀποδοχὰς
 ποιῶνται, μὴ δὲ τῶν κατάβαλλομένων χρημάτων ἢ εἰδῶν ταύτας
 αὐτῶν τὰς ποσότητας. τῶν γὰρ τῷ τρίτῳ συγκρούσει
 ἐπιχειρεῖν αὐτῆς τῆς ἐν ταῖς ὑπεραξίαις αὐτῶν πλεονεξίας.
 Ταῦτα διδάξας ἔχει τύπον ἐπὶ τούτῳ δοθέντα κατὰ τῆς ἡμε-
 νέρας τάξεως. Ὁ διδάξας Πρίσκειν τὸν τῆς μεγαλοπρεπέως
 μνήμης ἠνίκα τὸν ἑμέτερον δικαστῆρι . . . δαδωκέναι τὸν
 βεβλημένον τὰς εἰσαχθῆ πολιτενομίαις ταῖς παρ' αὐτῶν ἐκ-
 διδομίαις πληναρίας ἀποδοχῆσιν ἐντιδῶναι τῶν τε ζυγοκεφά-
 λων καὶ τῶν ὑπερ αὐτῶν κατάβαλλομένων εἰδῶν ἢ χρημάτων
 ποσότητας, &c. *Jubanus Priscus, illustrissimus Praefectus sa-*
eris praetoris. Et Boethus Theodulus, causam dicens contra
Alexandrum, illustrissimum Comitem Sacrarum Privatarum,
Et generalem procuratorem reddituum Placidiae excellentissimae
(filia Theodisii M. est), Et contra Joannem, pariter illustrissi-
imum Curatorem rerum ejusdem excellentissima domus, detulit
ad nostrum tribunal modo perverso Et improbabilis causam, ad
Senatum spectantem. Dixit nempe, illos viros nactos opes pu-
bllicas (tributa fisco debita) a contribuentibus, seu pensitantibus,
astutia malisque dolis usos, exhibere quidem illis plenarias sa-
curitates, de jugis Et capitibus (hominum pecoraeque), pro
quibus debita exigunt, non autem nominatim illis inferere
quantitates praefistorum numerorum, aut specierum. Eo enim
modo illos occulto studere exercere suam cupiditatem lucri ap-
petentem in exigendis iis, quae sibi velut ultra debitam solvo
posu-

* Indoles Græcæ linguæ κατὰ flagitat.

probulant. Hac qui demerisavit, hanc sacram accipiat for-
 mam, his verbis conceptam, &c. Mittimus enim illa, e qui-
 bus integer confici sensus nequit, jubentes interim, *Novell. Ju-
 stin. 128 Cap. 3* conferri. Inscriptio, epico carmine exarata,
 hæc est:

Τῆνδε πόλιν πάροιθεν ἀγακλύτην περ εὔσαι
 Τάχιστα μαρμαίρωσι εὐσεφάνοις ἐν πύργοις
 Καὶ Χάρισιν βρύουσαν ὄσαι πόλιν ἔθρον ἄεθρον
 Ἔουσον, εὐρυαγῆαν, ἐπίδομον, εὐλοέτηραν,
 Ἄλι περιμάχληον, ἰδὲ χθονὶ πικυβοτήρη
 Χεῖρ ὀλοεῖο χρόνιο δέισαται, ἥντε νίβρον
 Πορδαλις ἀγρία. Βάλε δὲ μιν κατὰ γαίης.
 Γῆν δὲ μιν Θῆματος παπίκελον, ἰατροπαρσίω
 Κάλλος ἀπαλλύνασα καὶ ἀγλαίην ἱερατώη.
 Ἄλλὰ Ῥώμης Κοίρανος ὀπλοτέρης Ἰωάννης
 Παῖς Δωκοφύτων ἱερῶνδαν βασιλείων
 Οἰκίερας μογέεσσαν ἀποφθιμένην ἐπαίρειν
 Τῆρας ἀπέξισεν ἠδ' ἀκμήηα τῆζατο γυῖα
 Πικρὰ τε κερηρὰ καὶ ἄψαα λυγρὰ τοιάσας.
 Θῆμαθι κυριδίη ἀπὸ γραῶς πεπτακορώνη.
 Τόνδε τε καὶ βασιλείαν ἀνὰ χθονὸς ἠδὲ πόλου
 Κάλλιμον, εὐκαίεραν, ἐπήραθον εἶδος ἀρίστην
 Ὅψιν ἐπίκελον Χαρίτισσιν λευκοπαρσίαις,
 Φυῖν θ' ὑψιόμοισιν εἰσκομένην κυπαρίθις,
 Θείης εἰς λυκάβαθης ἀπειρεσίης συνανάσσει.

*Hanc urbem, olim celebrem a mœnibus,
 In quibus splendebant turres pinnis elegantibus coronata,
 Et scateniem Gratis, quotquot urbem beatam efficiunt,
 Cui scita porticus erant, ampla compita, nitida domus,
 munda balnea,*

*De cuius peculio mare cum terra, multos pascente, contum-
debat,*

*Manus destructoris temporis discepit, velis binulum
Pardalis feva, humoque dejecit,*

*Et anui, genas habenti macras atque rugosus, omnino fecit
similem,*

Ademta specie & amabili splendore.

At Roma nova dominus Joannes,

*Ab illustrissimis principibus, Ducarum sanguine, ortendus,
Misertus laborantis, sustulit fatiscentem.*

Abstractoque senio, reddidit vigorem membris,

Capiti & trunco robur identidem ingerens.

*Quo eam puellam effecit ex anu quinque cornicum avir
aquali.*

*Hunc igitur & Augustam, mulierum tam hic, quam in caelis,
reginam,*

*Bormosam, nobili stirpe editam, amabili specie omnes super-
vantem,*

Kultu similem Gratiis, quibus gene candida sum,

Et statura cupressis alticomis,

*Hos igitur ambos sac jubeque, o Deus, infinitos in annos
communi imperio frui.*

Spirat nobilissimum ævum hoc carmen, quam suam, trahitque de
Hómero & Theocrito colores. Sed erunt aures, quas claudi-
cantes passim numeri lædent. Laudat hoc carmen Joannem,
de gente Ducarum, Imperatorem, arcis Smyrnæ urbisque in-
stauratorem; illum nempe Joannem Angelum, Theodori An-
geli filium, qui A. 1222 in usurpatione tituli Imperialis obiit,
de quo vide Da Cangii Famil. Byzant. pag. 207. Carmen hoc
illustrat locus Michaelis Duca, sine Capituli septimi, ubi me-
morat πολίχνιον τῆς Σμύρνης τὸ καίμενον ἐν τῇ κορυφῇ τῆς
ἄραις, ἕπερ Φερρείον ἐτύχωνεν ἀκρόπολις ποτὲ τῆς παλαιῆς
καί.

ποιῶν διαφθαρμένης. Σμύρνης, ἀνακομισίας αὐτῷ προλαβὼν ὀλίγους ἔτησι Ἰωάννης ὁ Δέκας, βασιλεὺς Ῥωμαίων. Ad quem locum ait *Ismael Bullialdus*, A. 1646 vidisse se illam arcem; sed de inscriptione nostra nihil memorat.

MEMOIRES CONCERNANT CHRISTINE,
Reine de Suede, &c.

id est,

COMMENTARII DE REBUS CHRISTINÆ,
Suecorum Reginae, compositi ad illustrandam gesti ab ea imperii, & vitæ ejus privatæ, nec non civilem & literariam ejus ætatis, qua ipsa regnavit, historiam. Quibus subjuncta sunt doctissima hujus Principis scripta duo, nondum adhuc edita. Totum Opus ex Epistolis Reginae, Historicis item & monumentis fide dignissimis, tam manu scriptis, quam editis, collectum, & animadversionibus historicis, poeticis, criticis, & literariis, donatum. Accesserunt Numis, & Appendix scriptorum, huc maxime pertinentium.

Tomus II.

Amstelodami & Lipsiæ, apud Petrum Mortier, 1751, 4 maj.
Alph. 4.

Et pius est, patria facta referre, labor. Hoc Ovidii judicium eleganter magnificeque secutus fuit Illustris Autor, qui hoc Tomo complexus fuit ea, quæ historiam Reginae *Christinae* illustrent tum publicam, tum vitæ privatæ adstrictam. Accedunt hisce gestis Numismata, ad *Christinae* regnum vitamque referenda. Tum sequuntur monumenta, quibus commemorata comprobantur, 88. Recensio duplex Epistolarum Reginae, in Commentariis allatarum, posthæc lectori offertur. Sententiæ deinceps *Christinae* & æroamata exhibentur, ab ipsa scriptis consignata, quibus præmissa nunc est Præfatio. In literas redegit *Christinae* meditationes ac judicia in vitam ac gesta *Alexandri Magni*. His etiam hic omnino est locus. Præfixit eis

ff ff 3. suam.

suam Auctor Praefationem. *Ecloga bucolica de Endymione*,
 Abbatis *Alexandri Guidi* opus, in notiones Reginae, quae
 ipsam versibus ornavit, eadem adjicitur ratione. Succedit ei
Panegyricus in Regnam Sueciae *Christinam*, a *Frsinsberdo*
 Latine scriptus, & ab *Hambraeo* in Gallicum conversus.
Spanhemii Panegyricum Auctor illi subjunxit, recitatum A.
 1652. Praeterea dantur hic Orationes, alique Panegyri-
 ci, in honorem Reginae scripti. Ut vero Lectores in-
 telligant pervideantque fontes, e quibus Auctori visum
 fuit sua derivare, ipsi ex usu publico visum fuit, eorum
 indicia promere, & Auctores alphabetico modulo recensere,
 quorum pronuntiatis & fide in Opere ipso concinnando usus
 fuit. Accedit Operi Index, numeris omnibus absolutus.
 Multum omnino inest huic monumento luculentissimo, ad
 umbilicum bonis auspiciis adducto, frugis egregiae. Multum
 ei inest lucis ad Historiam civilem & literariam xvi illius,
 quod *Christina* illustravit, illuminandam. Duo *Christinae*
 monumenta literaria nunc demum prodeunt in lucem. Ini-
 tium fit in Commentariis ab anni 1657 mense Septembri, quo
Christina iterum in Gallias proficisci decrevit, saltationi regiae
 interfutura, ni pacem Hispanos inter ac Gallos adjutura.
Christina venit ad Fontem Bellaqueum, imminente Octobri,
 ibique praefectum stabuli suum magnum, Marchisium *Monal-*
deschi, interfici jussit. Variis rumoribus caedes haec fuit ma-
 culata. Auctori visum fuit, duas enarrationes, aetate facto pa-
 res, huc inferere. Inde intelligitur, *Monaldeschium* egisse
 proditorem arcanorum Reginae, ac proditionis reum fecisse
Sentinellium, quem oderat, tunc absentem, Reginae peraeque
 administrum. Fugam postea circumspexit *Monaldeschius*. Re-
 gina consilium ejus occupavit, literis suis ipsius productis
 causam dedit aperte planam. Ter ipse Regnam suppliciter ora-
 vit indulgentiam. Tandem, confessus crimen proditionis,
 jussu Reginae capite truncatus est. Tribus gladiis in con-
 spectu Reginae caput ejus cervicibus amputare contenderant
 administri aliquot. At Regina meditate & cunctanter ad ne-
 cem ejus processit, quam tamen rite, nec inter insultus tumultu-

Pag. 2.

5.

tua-

varios, ei illatam fuisse, negare licet. Illico variis disputatum fuit ac discordibus sententiis, an Regina, quæ se regno abdicavit, jus gladii retinuisse censenda sit, an in terra aliena, in qua hospitio a Rege excipitur, in hominem, ipsi ministrantem secundum jus fasque ob perfidiæ crimen in ipsam, capitale supplicium valuerit exercere. *Jo. Tesmarus* quæstionem utramque affirmando decidit in Diss. quam inscripsit: *Tribunal Principis peregrinantis*, edita, ac examini publico proposita, Marburgi A. 1675, 4. Nec perfunctorie causam Regi-
 14. *pag. II.*
 næ peroravit *Tesmarus*, causatus, Reginam a Rege haud aliter exceptam ac honoratam fuisse, ac par parem excipere consueverit, nec ipsam fuisse potestati Regis obnoxiam. Ipsa certe, licet folio sese abdicasset regio, nunquam tamen sua se in administratos suos potestate abdicavit. Id ipsum Rex Galliæ, nil in contrarium monens, omnino habuit compertissimum, & approbavit. *Bynckersboeckius* haud aliter sensit. *Barbeyracius* dubiis causam involvit magis, quam extricavit. *Wicquefortius* ad dubitationem jam antea inclinavit. *Leibnitzius* pro Regina judicium tulit, a minori ex jure Legatorum in suos administratos, intra alienum territorium secum versantes, ad majus rationes ducens. *Marana*, Jurisconsultus item Gallus, Regi-
 17. nam haud injuste potestatem in administratum adhibuisse supremam, decrevit. Adde, quod ipsa luculentis pactis eam sibi referverat inter abdicacionem folii regii, in conspectu Legatorum orbis terræ peractam. Postea misit Legatos in regna haud una supremos. *Monaldescibus* in perfidiæ crimen ipse tulit sententiam, quæ in ipsum fuit lata, & executioni data. Impru-
 23. denter autem Regina ex variis nationibus delegit suos ministros, quorum destinationes ac mores solent parum consonare. Antea Regiæ Galliæ, rigidioræ æquo statuisse pœnam Reginam in *Monaldescibum*, judicavit, ideoque eam fastidio sui permisit Fonte bellaqueo. *Cromwellius* adventum, quem Regina tentabat in Angliam per *Monaldescbum*, humanissime declinaverat. In aula Parisiensi ipsa quidem castitatem haud violavit; voluptatibus tamen reliquis habere remissit. Invisit ipsa confessum Aca-
 25. demie Scientiarum Parisiis. Regina Galliæ diuturnitatem com-
 mora-

- morationis *Christina* Patiensis æges tulit. Rediit Romam
Christina A. 1655 intra jejuniū quadragesimale, *Mazarinus* nu-
 mos & domicilium Romæ parante. Abiit ipsa Romam mari,
 Massylia Liburnum, ac inde Romam, subvecta. Impensæ ipsius
 crescebant Romæ, & excedebant famam reddituum, e Suecia
 ex pacto afferendorum, quibus bellum Polonicum interjiciebat
 moram. Animadvertit Papa ejus indigentiam, attribuitque ei ideo
 duo scutorum millia in annum vertentem ac Purpuratum *Aze-*
linium, qui domesticas pecuniæ rationes ex usu *Christina* mo-
 deraretur. Hoc duce res familiaris Reginz fuit egregie resti-
 tuta. Coluit Regina honorifice Purpuratum, eumque suum
 tandem instituit hæredem ex asse. Rediit inter hæc Regina
 cum Musis in commercium arctius. Cumulavit domum
 suam numismatibus, statuis, picturis, libris. Displicuit Papæ
 propensio Reginz in Galliz regnum, & matrimonium, quod
 ipsa inter *Sentinellium*, suo domus præfectum, & Ducem *Ce-*
rtiam, conciliare studebat. *Anna Gyldenor* circa id tempus
 Norkæpingiz in Suecia se fixit *Christinam*, ideoque in carce-
 rem conjecta, ac tandem regno expulsa. Obiit *Carolus Gyls-*
tus in Suecia A. 1660. *Christina* reditum in Sueciam anhe-
 lavit, ut reipublicæ sub *Adolpbo Joanne*, *Caroli Gylsavi* fratre,
 consuleret, tutore *Caroli* Regis post viduam Reginam, ex te-
 stamento demortui Regis, consensu ordinum regni haud ma-
 nito. Scripsit *Christina* ad *Joannem Adolpbum* literas, ab
 Autore communicatas, inhians regno, si forte *Carolus* impu-
 ber & præmature moreretur. Properavit ipsa Norimbergam
 & Hamburgum. Hamburgi ad mandatarium suum, quem
 in Suecia habebat, literas misit. Inde Fyoniam & Haf-
 niam inivit. Tum vero in Scaniam appulit, & venit Hol-
 miam. Petiit ipsa ab assessoribus comitiarum regni, ut acta,
 olim secum compacta, ibi corroborarentur de novo. Sacerdo-
 tes ejus, Missam libere celebrantes, ecclesiæ ac ideo Regi-
 nam ipsam abhorruerunt. *Edicula* Reginz fuit destructa.
 Ipsi vitio versum in comitiis, quod contra regni leges reli-
 gionem murasset, ac sese appellaret ex nomine Pontificis Ro-
 mani adjecto *Christinam Alexandram*. Successit ipsa Nor-
 kœping-

keepingiam, ac, exercitio religionis Pontificie ibi privata ex
 edicto publico, aliofium. Denuntiavit ipsa comitiis scripto,
 se esse heredem regni, si Rex puer decederet improlia. De-
 nuo itaque huic etiam spei renuntiandum ei fuit, ut reditua
 annuos haud amitteret, e Suecia in ipsam redundantes. Co-
 mitiorum acta haud recensibimus. Excessit *Christina*, cui
 Legatus Gallie *Terton* erat ubique fere comes, e regno, sa-
 crorum Romanorum celebrationis, per edictum, impos.
 Rediit ipsa Hamburgum A. 1661, ineunte Majo. Mansit ibi,
 ut reditus suos in Suecia moderaretur, annum integrum, ex-
 perimentis alchymicis, operam *Joannis Francisci Borri* nactus,
 intenta irrito labore. Comitibus *de Ulfeld*, Dani, *Christi-
 ne* amici, & *Carolus Gustavus* ad annum usque 1658
 ministerio suo profecti, ob conspirationem Malmoensem,
 Danis gratam, in carcerem coniecti, fata silentio trans-
 mittimus. *Quistorpius*, Theologus Rostochiensis, literas
 curavit suas *Christinae* Hamburgi A. 1662, 5 Febr. tradendas,
 quibus ei suavit reditum ad Ecclesiam Evangelicam. At sur-
 da cantabat melos. *Petrus Lambocius Christinae* Hamburgi
 invisit iterum iterumque, ac duobus Epigrammatibus Lati-
 nis profectus fuit, vir, cui discipuli morem gerere recusa-
 bant, quem inimici crimine heterodoxie & atheismi onera-
 bant, infelici matrimonio, A. 1662 inito, nobilis. Persuasit
 ipsi *Christina*, ut Romanæ se aggregaret ecclesie. Profe-
 ctus Romam, & sectatus exemplum patris, *Lucæ Holstenii*, ad-
 dixit se doctrinis Romanorum sacris, ac Viennæ profe-
 cturam Bibliothecæ primariam obtinuit. Romam revertit
Christina cum magnificentia, & Comitum *Galeatum Gualdum*
 misit in sulas Europæ Legatum A. 1663, allecturum Prin-
 cipes ad auxilia Venetia, belligerantibus adversus Turcos in Can-
 dia, ferenda. Scripsit Comes Historiam belli, Imperatorem inter
 & *Carolus Gustavum* gælli, editam in lucem iterum iterum-
 que. *Cresquianas* turbas Romanas prætereire libet. Interpo-
 suit *Christina* conatus suos, ut Regem Gallie cum Papa re-
 conciliaret. Rex Galliarum *Christinam* suspectavit, ejusque
 in Suecia reditus annuos tentavit detinendos curare. Papa

Page 48

60

66.

69.

72.

Gg gg

sub

submit Regi Pils per transactionem vela, ut diffusionem duritiem duris conditionibus emolliret. Romanis, Gallisque inuisa. *Christina* paravit reditum in Sueciam; repugnantem libero-Romanæ religionis; si regnum ipsa ingrederetur, exercitia. Nec potuit ipsa superfedere eo conatu, majora moliens, & regni denuo capessendi spem ingressura. Inter hæc ipsa Romæ ad literas animum revocavit. *Exochiel Spanhemius*, qui tunc erat Romæ, numismatum Regine apparatus lustravit crebro, ac ejus usu instructus fuit ad conscribendum *Opus de Usu & præstantia Numismatum*. Ad tantum monumentum exigendum Regina ipsa ei stimulos subdidit, eodem tempore A. 1665, feriri jubens numisma, cui *Minerva* galeata, adjecto *Christina Regina* nomine, & in postica parte Phœnix aedens, cum inscriptione ΜΑΚΕΛΩΣ, impressa sunt. Quid vero sibi vult illud *Μαχελος*? Regina tandem professa fuit, vocabulum id esse Suecicum, quæ potestas sit denotandi *incomptæ & abilem & hominem thalamus exfortem*. Confer *Celeb. Kælers Delicias nummarias Tom. VIII pag. 420, & Bruneri Thes. Num. Tom. IV n. 2. Textum; Legatum Christina*, Hamburgi commemorantem, ac magistatum ibidem, gravissima lila distinguit. Hic enim noluit, illum, inscio ac invito magistratu, Hamburgo discedere. Coijt, gratia pacis refarta. Revertit *Christina* Hamburgum, ut reditus suos annuos, e Suecia sibi obtingere solitos, in ordinem redigeret. Senatus regni Sueciæ, quo minus de eis novi quid constitueretur, intercessit. Hamburgi commercia *Christina* fuerunt cum doctis, & præcipue cum *Astronomo Lubimicio*. Viso apud Dominam *Læders* inter apparatus nummariarum splendidissimum numismate, cui *Christina* curaverat in postica coronam regiam cum epigraphie: *Es sine te*, insculpi, ipsa indignationem, penitentiam ob regnum abdicatum ferre indicem, aperte præ se tulit. Discessit ipsa Hamburgo A. 1667, 29 April. ac per Daniam trajecit in Sueciam, in qua jam A. 1664, 23 Aug. patres comitiorum regni constituerant honoris modum, quo *Christina*, si forte rediret, esset excipienda ac prosequenda. Constitutionem eam apud Autorem lectori venire obviam, in transcarla

Fig. 84.

85.

105.

mon-

monerent. Comitatus Reginem *Sveviam*, Abbas *St. Augustini* Tuscanus, deliciis pler, quam muneri sacro, deditur. *Holmboopingii* occurrit Regiam quantum regni Suecicæ, celebrationem *missæ* prohibens. Haud audivit mandato Regine, nec è more suo desistit. At Ordinum regni ac ministerii regalis interdictum fuit repetitum, ac cum Regina *Holmboopingii* communicationem. Excessit igitur ipsa e regno, & *Hamburgum* repetivit, querelas suas ad Regem Suecicæ inde evitans, ac hominis proximo e consiliis decretam expectans. Preter ipsa a proceribus, ut sibi liceret annuos e Ducatu *Bremenensi* ac *Verdenensi* substituere redditibus, e *Romerania Suecicæ* sibi reservatis. Optio ipsi fuit indulta, eo quod *Bannos* inter & Suecos interpolaverat egregiam suam operam, & Clerici spem alebant reducendi ipsam ad sacra avita. *Alexander VII* Papa obiit A. 1669, humaniorum literarum fautor, & *Nicasus* per Germaniam, qui cum in eo esset, ut Protestantium sacris se aggregaret, tertius cognati *Comitis Pompeji*, idem institutum complexuri, neco venenata *Lugdunensi*, eo illico preparam auctus, in proposito desierat. *Nepotilino* totus fuit addictus colendo, quoniam vultus vixit multa & preclara mirantis. *Donna Olympia* ad eum fraud petuit aditus. *Jesuita Pallavinus*, ejus a confessionibus peccatorum, *Panegyricum* in ipsam scripsit, Pontificatui adnotum, qui jam ceperat fornicis publicis describi. At supprimendus erat, ex quo *Alexander* *Nepotilino* latam aperuerat fenestram, & ex sanctissimo Patre factus erat homo, uti indicabat *Paltzbofferus*, Catholicus Austriacus. Purpurato *Julio Rospiogio* obtigit, Regine, *Farnesum* fore Papam, verente, Pontificatus Romanus, & ipse sumit *Clementis IX* nomen A. 1667, 20 Jun. Igne artificiali ac ludicro *Christus*, gaudiis plena, frontem domicilii sui *Hamburgensis*, verbis *Marchisi del Monte* annuens, illustravit ad 15 Jul. superimposita eucharistia figura intra nubem, ab Angelis adorata, & infra eam posita Ecclesia in habitu Pontificali, quæ hæresis pedibus proculcare visa. Fontes duo artificiosi effundebant vinum. Plebs, hoc incensa, lapides projecit in decorationis monumenta, & custodes militares ter-

119.

125.

cruentam conspuit. Minister Regine in fenestra percussit
 eandem e tumultuantibus seipeto excussit. Insultus plebis in-
 de crevit. Meritendum erat Regine a direptione palatii sui
 ipsa posse possidem cum Principe Hesso-Homburgico evasis-
 set, eadem vestitum formique Hamburgensis. Praefectus militiae op-
 pidanorum adnata manu globum inquiete multitudinis dis-
 fecit. Postridie Regine instar triumphantis in palatium fuit
 adducta, & distribuit inter vulneratis, quorum duo dicuntur
 fuisse mortui, 2000 joachimicos. Merito ibi fuit posthac
 per annum, & quod excurrit. Venit A. 1668 Sept. mense Ste-
 dam, ibique a campiductore *Wrangeo* honorificentissime fuit
 excepta. Illustrationi militum interfuit, equitem se fingens, &
 imperium exercitandi militibus usurpatura, ob defectus admissis
 derisa. Hamburgum rediit, proceres saluti eroepit. convivio.
 Octobri mense discessit Lüneburgum, inde Norimbergam &
 Genipontem, ac tandem Romam. Pape eam, itinere defun-
 gementi, annis aureis argenteisque donavit, ac, sumibus suis
 ejus per terras suas iter sublevare, e re dedit publice. Magni-
 ifice ingressa fuit Romam. *Clemens IX* sola splendore emi-
 nit. Nepotes ejus, honorifice vivere soliti, posteris gaudent
 Principibus, quorum emitet in hanc diem per generi bonos.
Christina, sumibus indulgens, poposcit: proxima argenti roma-
 dia e Suecorum manu tarda. Decessit *Clemens IX*, cuique suc-
 cessor datus *Clemens X* A. 1670, cujus nepotibus Purpuratus *Al-
 tieri*, moderatus fuit reditus terrarum Pontificiarum. Magni-
 ficentia ubique eluxit. Spectaculis frequentia indulta sceni-
 sis. *Christinus* inter haec non nihil temporis & beneficiorum
 transmissit scientiarum & eruditorum ornamento. Scripsit
 ipsa ad *Ottomem de Corvikis*, filium, qui Regine miserat patris
 librum, experimentis aëriae pneumaticae plenum, A. 1634 pu-
 blicatis. *Academiæ Arcatum*, seu scientiarum suam, Regina
 constituerat Romae, ac sodales allegerat. *Joannes Marinus Cre-
 simbeni* eam descripsit, ac Regine fundamenta ejus tribuit, di-
 catur litoris humanioribus illustranda, ac Poeticæ Italorum
 amplificanda. Dissertit de ejus origine ac institutis Ill. Abster-
 galente. Inscriptum *Joannes Mabillonius Christinus* librum suum
 de

Pag. 131

135

de Liturgia Gallicana, usus, Regina renuente, appellatione
Reginae Serenissime Sueciae. Coluerunt Reginam ejus studio-
 sissimi familiares & administri, *Cassinus* & *Giordanus*, Mathema-
 tici admodum illustres. Cometam *Cassinus* cura *Christinae*
 spectavit Romae in palatio Chigiano, anno 1664 exeunte, sat-
 sedulo. *Cassinus*, hypotheseu *Auzuti* Galli, qui ephemeridas
 corpus cometarum ceciderat, re ipsa, adstante & gaudente
 Regina, veritati congruere, depreherdit. Rediit paulo post
 in Galliam *Cassinus*. Summi fecit *Christina* *Vitalem* *Giordanum*,
Fortunatum Licetum, *Octavianum Ferrarium*, *Vincen-*
stum Negeram, Lusitanum, qui Romae agebat, *Ducem* *Bres-*
ensem, *Franciscum Gothefrodum*, *Petrum Bellorium*, *Joan-*
nem Borallum, nec non acteros, ac inter hosce *Nicolaum*
Meisium, *Erzchislem Spanhemium*, *Thomam Chiffesium*, *Jo-*
annem Christophorum Wagenfelsium, *Lucam Hoffentum*, *Krau-*
sum, *Professi. Med. Jonensem*, *Matth. Warmasbaum*, *Gilb.*
Burnotum, *Missemam*, Suecos, *Sparvenfeldium*, & *Olive-*
Kranztum. Misit ad eam *Octavius Fernarius* A. 1669
 Panegyricum suum in *Ludovicum XIV*, qui Autori conciliavit
 annuatim pensionem 500 joachimicarum ad septennium. *Lu-*
cas Hoffentum Bibliothecam Reginae ordinavit, Catalogum Ma-
 nuscriptorum instruxit; ea scriptis suis adortandis adhibuit,
 partem Manuscriptorum suorum *Christinae* addixit per testa-
 mentum, & legatum egenis Suecis (Canonicus enim erat ad
 S. *Petri*) destinavit, Romae degentibus, & Romantae Ecclesiae
 aggregatis. *Athanasium Kircherum*, quem Roma Germa-
 num tunc habebat Jesuitam sumivendum, magno *Christinae*
 in pretio habuit. *Christinae* & ipse Papa Regem Sueciae mo-
 vere inter haec laborarunt ad subveniendum Poloniz contra
 Turcos. Papa literas dedit ipse A. 1672 ad Regem *Carolus*
XI, qui responsum misit ad *Christinam*, haud respondens vo-
 tis; eo quod Suecis ex usu Regis Galliarum in Germaniam
 erat irruendum, invito Senatu & exitu tristi, qui ad tempus
Christinae rediens Suecos sufflaminauit. Testatur gesta
 & literas *Christinae*, cum Lectore hic communicatas. Scania
 tamen recuperavit e Danorum manibus *Carolus XI*, & Gallus

Pag. 146.

150.

- Electorem Brandenburgicum, ut Suedi sua intra Germaniam reciperent, movit. *Christina*, pace Neomagensi composita, multum a Suedis poposcit argenti. *Innocentius XI* fuit Papa electus, licet Gallia & *Christina* mallent eligi Papatum *Conti*. *Innocentius* desessorum res alienum sustulit, ac restituit acrio Apostolico honorem primum. *Christina* Molinosismi in suspicionem venit, siquidem *Molinose*, in carcerem coniecto, in dies ex culina sua dapes submisit. Commercium epistolare, quod *Christina* cum *Dacia* intercessit, omittere cogimur. *Dacia* vitam aequè protervchi libit.
189. *Ferdinandus*, Episcopi Paderbornensis, ejusdem generis commercium silentio involvimus. Religione *Christinam* peccatis caruisse, Autor negat, absolvitque eam ab Astrologis Judiciorum novo. *Carolus XI* & *Christina*, foedus Suedis quo Gallo
208. male vextere, tandem judicant. Ad *Romanum Batum* scripsit *Christina* epistolam, egre ferens reliquias Protestantismi, quas *Batius* ipsi tribuorat. A. 1686 domum *Mariae Laurentanae* & antrum Foligniacum ipsa iavit. Redonam Papa libertatem domicilio noluit impetire, quæ erat ab ipsi privilegium. Precessit utrinque insignis concertatio. *Christina*
243. sponte sua ei haud resantiavit. *Ludovicus Marracati*, qui erat a Confessionibus Papæ sacris, operam adhibuit *Christinae* ad placandum *Innocentium*, & ab illo ad epistolam unam duo invicem repugnantia retulit Papæ decreta. Noluerat a ministris justitiæ Pontificiis ipsa ministros ipsius in jus & ad penam abstrahi. Papa ei demit pensionem 2000 Joachimorum annuam. Respondit ipsa, sibi haud egre fieri, libertate
247. nunc ab obligationis debito, quo fuerit Papæ obnoxia. *Ludovicus XIV* *Christina* animum accendit, eique ob communiatem causæ opem quæcumque promisit. Papa, *Christinam* lenius habens, Legatum Regis Galliarum e communione ecclesie ejecit. Rex refrænsit auctoritatem Papæ in terris suis, ac abusus, Romæ probatos, notavit publice A. 1687. Papa moram temporis in præsidium adscivit. *Christinae* causa nondum definitæ fuit immortua A. 1689 ad 15 diem mensis Aprilis.
258. *Lavardinus*, Gallie Legatus, decem diebus post discessit, vixit,

tus, ne ipse in quaestione vocaretur, qui ne Papam quidem viderat. Papa obiit 12 Aug. *Alexander VIII.*, in ejus locum surrogatus, Legatus Galliarum novum, *Chaulnes*, movit, ut libertati domitii renuntiaret. Defixum retinuit *Christina* in scientias bonasque literas animum ad mortem usque. Cum *Olivakranzio* variis egit literis de eruditorum libris sibi consecrandis. Nobilissimam de *Scudery* haud unis ornavit epistolis. Principem *Condensern*, ejusque egregias virtutes, auro contra superaque curas esse, sibi persuasit. *Carolus XII.*, cujus primaria erat fidei Christianae & baptismalis omnino testis, ejusque sororem, *Hedevigam Sophiam*, haud unis compellavit epistolis. Haud vacat, reliquas, hic obvia, perconsere epistolas. Fracta fuit *Christinae*, vita excessuræ, P. *Slavata*, Bohemus, magnum vicarius Cœnecularum discalceatorum. Postridie, quam obiisset, corpus ejus vespertino tempore ad templum S. *Mariae* in Vallicello fuit translatum, Papa sic jubente. Inde deportatum est in templum S. *Dorotheae*. Postera luce expositum fuit pompæ funebri in lecto, corona in capite & sceptro in manibus conspicuum, inter trescentas cereæ albæ faces, Parietes templi luctum adiecto nigrore diffuderunt. Exequiis magnificis ei josta fuerunt soluta. In sepulcrum suum insigi *Christina* voluit modo hæc verba: D. O. M. *Vixit Christina annos LXIII.* Inscriptionum mira exstitit vis & multitudo. Corpus *Christinae* in templo S. *Petri* subterraneo, cui nomen *cryptæ sacrae*, ubi Paparum & Cardinalium Decanorum multa visuntur sepulcra, juxta statuam marmoream, quæ Servatorem representat, & tumbas *Hadriani IV* ac *Pauli II.*, fuit repositum. Superficiæ plumbæ inserta hæc fuit Inscripcio:

Pag. 309

D. O. M.

CHRISTINA ALEXANDRA

Suecorum, Gothorum, Vandalorumque

Regina

Hæresis abjurata

Terrenoque Regno ob Cœlestis abdicato,

Anno reparatae Salutis MDCCLXXXIX.

Die decima nona Aprilis

Osta anno MDCXXVI die 18 Decembris.

Inno.

Pag. 311. *Innocentius XII* epitaphium ei sumptibus suis paravit, quod
Clemens XI consuminavit, addito numismatis honore, quo
 memoriam *Christinae* condecoravit. Exhibuit hoc Autor pag.
 313. Rex Sueciae, comperta *Christinae* morte, reditus, *Christinae*
 olim quotannis exsolutos, fisco suo addixit. Bibliothecam
Christinae ab *Azzolino* emit *Alexander VIII* 8000 joachimici.
 Erant in ea 1900 Codices manuscripti. Antulit, paucis e sua
 Bibliotheca additis libris, Papa eam in Vaticanæ locum separa-
 ratum, eique imposuit nomen *Bibliotheca Alexandrina*. Ca-
 talogum manuscriptorum illorum Codicum evulgavit *Bernar-
 dus Montfauconius* in *Bibliotheca Bibliothecarum Diatr. prae-
 min.* pag. 9, & operis pag. 14 - 97. Ex eadem *Christinae* Bi-
 bliotheca restant in Bibliotheca palatii *Ottoboniani* 7000 vo-
 lumina & complura MSta, quorum nonnulla in dorso notata
 sunt voce *Maklos*. Numismata, statuas, picturas, & opera ra-
 tiora, arte facta, quæ collegerat *Christinae*, sui juris fecit *Li-
 vivus Odescalchi*, nepos *Innocentii XI*, 2150 exsolatis joachi-
 micis. *Missonus* in hoc apparatu stupuit. *Christietus*, nu-
 mismata ea a sese descriptum ac illustratum iri, promisit.
 324. *Spei* haud respondit eventus. *Sigebertus Havercampus* com-
 mentariis suis tandem & Latinis & Gallicis apparatus illum,
 æri incisum, explicavit, ediditque Hægæ Comitum A. 1742, fol.
 At cave, ne, hic exhiberi, credas, universa. De statu, a *Chri-
 stinae* collectis, nonnihil differuerunt *Chanus Missonus*, & *Ber-
 nardus de Montfaucon Antiq. expliq.* Tom. I P. I pag. 112 seq.
 & Tom. II pag. 193. De picturis *Christinae* adeundus est Au-
 tor, qui nonnihil subjecit earum mentioni. Quo minus so-
 rem numismatum, regnantis & degentis *Christinae* iussu, vel
 in honorem ipsius, colorum, repetamus, impedimur ea, qua
 iam usi fuimus, copiosiori expositione. De operibus & seroa-
 matibus, Appendicis loco in ducem prolatis, non est, quod di-
 camus, nisi hoc unum, duo ex illis antea nondum fuisse evul-
 gata. Liceat tandem fateri, illustrem Autorem re ipsa, quan-
 tum honoris sit summis personis etiam post earum obitum
 merito habendum, solide ac diserte ostendisse. Expectamus
 adhuc argumenta & persuasiones, quibus *Christinae* ad religio-
 nem

nem deserendam fuerit deducta, & quibus artificii, quibusque hominibus, tantum operis fuerit instructum & consummatum. An Lectorum singulis Epistolæ singulæ, Operi insertæ, futuræ sint ad palatum, nostrum non est, definire.

*CHRISTOPHORI SAXII ORATIO PRO ANTI-
quitate scientiæ, publice in Atrio majore Trajecti
Batavorum recitata ipsis Calend. Februariis A. P. N.
MDCCLIII, cum solenni ritu formulaque Antiquitatum
& humaniorum literarum Professor extra
ordinem inauguraretur.*

Trajecti ad Rhenum, ex officina Joannis Brœdelet, 1753,
4 maj.

Plag. 8½.

Cum, quæ regio quondam summos tulit bonarum artium honestarumque literarum vindices & assertores, in ea non languescere modo, verum contemni etiam, hodie studia humanitatis, viri docti passim conquerantur; opportune profecto atque e republica agere putandi sunt illi, qui, cum tanquam in specula publice constituti sint, ut pro dignitate eruditionis omnis atque integritate vigilent, id etiam sibi muneris datum existimant, ut dicant pro eadem, ejusque causam, contra imperitos, ad eos agant, quorum exemplo & autoritate refelli isti facillime posse videantur. Ac nactæ sunt sane literæ in Viro Clarissimo, *Christophoro Saxio*, patronum, tanto facundiorum gravioremque, quanto ejus exquisitior est in omni eruditionis varietate scientia, quantoque amplior ad agendum locus, in quo earum se patronum professus est. Dixit igitur pro *antiquitate scientiæ*, in ipsa illa bonæ mentis sede, in qua plurimos eadem semper repererat sui amatores. Etsi vero ea est rationum iadules, ut vitam iis spiritumque subtrahere velle videantur, qui mittant eas in compendium, tamen, cum non verborum modo, sed argumentorum etiam, ponderibus rem gerat Doctiss. Autor, hæc liceat nobis, sed breviter, pro instituti nostri ratione, replicare; illa autem iis recogno-

Hh hh

Icen.

Pag. 12, 13.

scenda relinquere, qui, quam probabilis ipse sit Orator, judicare gestiant. In duas igitur Partes describere nobis Orationem suam videtur, quarum prior antiquitatis scientiæ dignitatem præstantiamque ex eo ostendit, quod sub renascentium literarum tempore majores nostri Græcarum Latinarumque artium decora propterea in usum humanum revocarunt, ut cum dictionis & verborum castitate rerum artiumque pulchritudinem instaurarent. Quæ in re minime illos eventum destituisse, ex eo probat, quod omnis doctrina sublimior ex eo tempore lætior formam recuperavit, quam tamen sine literarum præsidio retinere diu non possit. Nam, cum omnis *elegantia judicii que subtilitas tribus causis nascatur, lectione & contemplatione ejus, quod constans fama optimum in sub genere prodidit, accurata pulchri observatione, & solerti rei*

24. *eximie emulatione; neque vero aut in Eloquentia, aut Poësi, aut Philosophia, aut Historiæ, aut sculpendi pingendique arte, aliquid præstantius eo, quod ab antiquitate ad nos manavit, reperitur; nobis quidem satis, contra ignavam quorundam inertiam, aut ambitiosos illos seculi Ludoviciani buccinatores, perfecisse illud, quod inprimis quærebat, videtur.*

25. *Nempe, cum altiora stare inferioribus oporteat, doctrinam sublimiorem elegantioris cognitione; hæc autem, nisi antiquitatis scientiæ probe imbuerit animos, esse nulla possit; merito, hanc qui velut exiguam mediocrisque utilitatis contemnendam putet, cum non modo rudem artium, sed olorem & prope alienum ab humanitatis sensu, pronuntiat. Restat posterior Orationis Pars, in qua antiquitatis scientiam ab reprehendentium criminibus vindicat. Cum duplici hic natione congregitur: altera, quæ idoneum rebus pretium statuere nequeat; altera, quæ, justam ex laudis possessione dominantem per imperatorum factiones dejectura, tantum doctrinæ suæ accessurum esse putet gloriæ, quantum illi detraxerit. Quod utraque contra literas dicat, audiamus. Surgit illa, mollior quippe ac delicatior, primum, ac, nihil antiquitatis studium ad bene beateque vivendum conducere; nullum in vita civili usum hodie habere, atque in minutulis sæpe numero quæsi-*

26. *uncu-*

uaculis, de coma, de fibulis, de calceis, de vestibus, bonam ætatem consumere; præterea in syllabis & erroribus librariorum, monetariorum, vel lapicidarum, versari; ceterum omnem rerum antiquarum memoriam difficilibus nugis & fabulis abundare, recentiore contra solam urbani, & in spem illustrium honorum educati, hominis opera dignam videri, ingenti vociferatione criminatur. Non novum hoc crimen est; quo igitur pacto sublatum illud e medio sit, quisque bonus facile divinabit. Nunc altera, inimica bonis literis, gens ad dicendum prodit, sed æmula, & antiquitatis ruinam suam superstructura existinationem. Quam ut placabiliorem sibi reddat, primo monet, pervetustam esse hanc, de artium præstantia, pugnam; quæ tamen non tam inter artes, quam earum assecras, committatur, orta vinculi, quo universa eruditio constringitur, solatione, unde etiam discidium illud existiterit *Grammaticæ & antiquariæ eruditionis*, quarum altera sine altera nec fuerit olim, nec esse facile possit. Hæ sunt primæ velut lineæ Orationis pulcherrimæ, & multis luminibus distinctæ, ab ipsa etiam dictionis elegantia & castitate inprimis laudandæ. Initium ejus verecundam Oratoris modestiam, finis gratum animum commendat Autoris, qui ut Batavorum cœlum sibi, homini Germano, diu benignum experiatur, novumque illustri Trajectinæ scholæ decus conciliet, ex animo optamus, vovemus.

Pag. 51.

52.

53.

55 seq.

APOLOGIE DE MR. L'ABBÉ DES PRADES.

hoc est,

APOLOGIA DOMINI ABBATIS DE PRADES.

Partes III.

Amstelodami, sumtibus Chatelaini, 1753, 8.

P. I plag. 4, P. II plag. 13, P. III plag. 3.

Hh hh 2

Printa

Prima Pars historiam motuum, Abbati Prades suscitatorum, breviter enarrat, quamque omnia meris partium studii acta sint, ostendit. Neque enim auditus est Prades, etiam cum offerret, se retractaturum, cumque necessarium videretur, ab ipso postulare explicationem thesium, quæ obscuræ iudicibus videbantur, neque examinata momenta causæ a doctoribus, in conventu per plurima rein decidentibus, quorum multi, ut numerus essent, saltem accesserunt, ne quidem lecto Abbatis scripto. Venit Pastor ad eadem S. Germani, (Curt de S. Germain, l'Auxerrois,) id saltem pronuntians, Tamponeti voto se accedere. Interrogatus, sciatne, quæ Tamponeti sit sententia, nihil id referre, respondit: iustum enim se esse, ut ejus sententiam, qualiscunque esset, voto suo firmaret, idque se facturum, Egregie huc quadrat Pascalis jocus: *Facilius reperiri monachos, quam rationes.* Subjungit Abbas Disputationem suam, addita versione Gallica.

Nos secunda Pars potissimum occupabit, quæ propositiones, sub censuram vocatas, exhibet & tuetur. Longum esset, omnes huc transcribere, neque ad incrementum eruditionis multum conferret. Aliqua decerpemus. Primo offendit censores, ex sensationibus, seu rams ex trunco, omnes hominis cognitiones propullulare; item phrasis: *Minus ignea terrena facis nil habet.* Materialistica hæc visa sunt. Ideas innatas negare, piaculum visum fuit, quas, ostendit Autor, cum Cartesius primo illas renovaret, a Theologis Aristotelicis magno fervore fuisse impugnatas. Secunda thesi socialitatem everti judicavit, cum illa jura ordinemque societatis tueatur. Tertia hæc est: *Maxime distinguendum inter religionem supernaturalem & revelatam; amnes religiones (si unam excipias veram) præstat sane theismus ille, siquidem a veritate degeneret, - lexque naturalis in theismo non est decolor; vel, ipsa religio revelata nec est, nec esse potest, alia a lege naturali magis evoluta.* Hoc assertum in ruinam religionis supernaturalis tendere, pronuntiarunt. Sed ad revelatam religionem ea refert Autor, quæ, cum pervia sint rationi humanæ, propter sim-

pli-

simpliciores tamen inferi revelationi debuerunt, qualis est immortalitas animæ, & status felicitatis, vel peccatorum, post mortem. *Theſaurus*, recentiore orthographia a *Deſſano* diſtingitur, ea conditio animi eſt, qua de naturali religione perſuaſus, revelatam quaerit, eique accedere paratus eſt, quantum idoneis argumentis convincitur.

Quinta Propoſitionum damnatarum, (quod autem vitium huic & quartæ, in qua quaeritur, quæ vera ſit inter tot religiones, ſingulas ſuos martyres, ſua miracula, oſtendentes, inſit, Cenſores non docuerunt,) ſubjicit *Differationem de certitudine factorum*. Eam a probabilitate diſtinguit, neque fert, calculis illam, quaſi probabilitatis gradus eſſet, ſubjici. Certum vero illi eſt, quod teſtibus quamplurimis, quorum vel oppoſiti ſunt ſines, vel ſaltem ad id, quod pro vero venditant, hominibus perſuadendum non tendunt, confirmatos. Miraculorum certitudo eodem modo efficitur, quo factorum naturalium, ſed, quia recedunt ab ordine naturæ, probabilitatem majorem illorum homines poſtulant, cum naturalia facta ipſa magis credibilia ſint, hincque minori probabilitate ſuffulta, jam pro veris habeantur. Peſt hæc varia, quæ Autor Cogitationum philoſophicarum (*Penſées philoſophiques*) miraculorum fidei objecerat, removel, & de traditionibus, orali, ſcripta, & monumentorum, agit.

Sexta Propoſitione *Mofes* ceteris Hiſtoricis audentior vocatur, qui epocham mundi conditi definire non dubitaverit. Vox *audentior* offendit Cenſores, injuriamque *Mof* illatam queruntur. Sed docet eos hic Autor, in bonam partem apud Latinos accipi. Deinde ibidem tria Chronologiæ ſyſtemata in ſcriptis *Mofis*, non ab Autore divinitus inſpirato ipſo profecta, ſed ab aliis inſerta, ſtatuerat, cum Hebræi textus, Samaritani, & Verſionis LXX, ſingulæ Chronologiæ quilibet ſecum conſentiat, ex altera vero per corruptionem Mſtorum deduci non poſſit. Iis, qui quaerent, cur omnino non conſtet, quando hæc annorum infertio facta ſit, reſpondet, non magis conſtare, quæ *Eſras* in textu Pentateuchi mutaverit, etſi, nominibus locorum an-

tiquis, quæ suo tempore in usu erant, substituisse, variaque inseruisse, certum sit.

Septima Propositi poenas unice temporales, præmiaque similia, in lege *Mosaica* agnoverat, dignitati legis *Mosaicae* expropter contraria visa. Ut eam defendat, tum ex historia populi Judaici ostendit Autor, obedientiam præmia, inobedientiam poenas mere temporales, secutas esse, hucque trahit, quæ de cultu Israelitarum typico nota sunt. Judæos alternam felicitatem exspectasse, non dubitat Autor, sed non quasi cum obedientia, legi *Mosaicae* exhibita, connexa fuerit. Breviter, in lege *Mosaica* distinguit *æconomiam civilem & politicam a religione*. Hæc Patriarcharum erat, & sine dubio cælum versus tenderat, illa cum *Mose* orta.

Magnos etiam motus suscitavit enuntiata de miraculis, præcipue illud, quo, *morborum curationes, a Christo peractas, si seorsim sumantur a prophetis, quæ in eas aliquid divini refundunt, æquivoca esse, miracula esse, utpote illarum haberent unitum & habitum, in aliquibus curationes ab Esculapio factæ, cum, Tertulliano auctore, ledant demones, debinc remedia præcipiant, & postquam deserunt ledere, curasse credantur*. Ostendit vero Autor, hanc sententiam doctoribus Romano-Catholicis quamplurimis placuisse, quod miracula independentes a vaticiniis, quibus prædicta sunt, veritatem religionis Christianæ non probent. Diaboli potentiam humana multo majorem Theologi statuunt; aliqui, vera ab eo perpetrari posse miracula, credunt: cum quibus tamen Autor non facit. Scriptura tamen teste, ignem cælitus in *Jobi* greges demisit, virum patientissimum morbo crudelissimo afflixit, Servatorem ipsum in summum templum transfudit, ejusque auxilio Antichristus talia perpetraturus est miracula, quæ vel electos ipsos seducere possint. Inter miracula hæc, quæ Antichristus sit perpetraturus, Patres Ecclesie morborum sanationes expresse referunt, sicutque, leprosos mandata-

rum,

rum, paralyticos excitaturum, dzemonia expulsum (Hippolytus Martyr Tr. de Antichristo). Quod, claudos, & ab ipsa nativitate mutifos, sanasse Christum, memorent Christiani, consentanea hic dicere videri, quæ ab *Æsculapio* facta esse feruntur, *Iustinus Martyr Apolog. I pro Christ. n.* pronuntiat. Pluribus aliis locis adductis firmiter, non aliter de Christi miraculis se locutum, quam Scriptores, ab Ecclesia sua probati, locuti sint, ubi multa de potentia dzemonum, præcipue in morbis sanandis, aliqua etiam de mirabilibus, quæ naturalibus ex causis orta sunt.

Denique & id offendit, quod, non simpliciter Patribus & Scholasticis erendum, sed rationes illorum ponderandas, statuit. Singulare quid factum est in censura, contra hanc thesim exercita. Primo ea asserti pars, quæ ad Theologos Scholasticos pertinet, damnata fuit, neglectis Patribus. Defensurus se Autor, monuit, mirari se, cur Scholasticorum autoritatem iudices tueantur, Patrum obliti. Hinc in ultimo conventu, ubi non amplius de examine thesismi, sed de votis colligendis, agebatur, Patres adhuc additi sunt. Sed hæc de controversia hac sufficient, in qua, negari non potest, Abbatem fere se æquioribus & prudentioribus excusasse.

Tertia Pars instructionis pastorali Episcopi (à Auxerre) respondet; igitur, si illam excerpere vellemus, adducendæ essent primum Abbatis sententiæ, post, quas ob causas Episcopus illas damnaverit, denique Abbatis defensio; quo labore sat tædiofo nihil sane ad eruditiores reddendos Lectores nostros conferretur. Libellum ipsum novarum rerum curiosi legent non sine voluptate, nec sine fructu aliquo, saltem ad cognoscendam eruditionis in celeberrima inter Romano-Catholicos Facultate theologica statum.

VINCENTII RICCATI, S. J. PRESBYTERI,
de Usu motus tractorii in constructione æquationum differentialium Commentarius.

Bono-

Bononiz, e typographia Lazii a Vulpe, 1752, 4.

Plag. 9, Tabb. 2p. 3.

Cum jam constet, æquationes differentiales, in quibus indeterminatæ separari possunt, ad quadraturas reduci, sæpissimeque integrari; omni conatu Geometrz in separationem indeterminatarum incubuerunt. Sane prostant methodi integrandi æquationes non separatim indeterminatis, sed tales fere, quæ nulli sint usui, nisi cum substitutionibus idoneis possit res ad separationem reduci, excepta methodo *Euleri* in *Tomo VI Comm. Petr.* a rectificatione ellipsis pendente, sed laboriosissima. Idem vero *Eulerum* similis æquationis, in qua separari nequeunt indeterminatæ, constructionem dedit ope motus tractorii, quam suo demonstratione legit Autor in opusculo *Dom. Clairaut.* Investigavit demonstrationem, eaque potitus est. Hæc origo est libelli, cujus *Capita* recensebimus.

Capite I ostendit Autor, formulam $TTdt = pps + dp$ tractorii motus ope construi posse. Data scilicet curva quavis describatur ejus tractoria, quod fieri quadruplici modo potest. Si enim convexitati curvæ datæ (*basis* hanc curvam nominat Autor,) applicet filum, describens tractoriam, vel tangens constans tractoriæ, potest motus, quo describit, vel versus eas partes dirigi, ubi basis recedit, ab abscissarum linea, vel versus partes, ubi accedit, similisque dupliciter obtinet, filo convexitati applicato. Deinde, comparata tractoria cum basi, reperit æquationem hujus tractoriæ ope construibilem $\frac{abdq}{\sqrt{(bb + qq)}} + qdx = bdy$. Signa terminorum omnium, præter sinistimum, variant pro quadruplicitate motus exposita, & q datur per x, y . Ex hac æquatione alias, quæ similiter construi possunt, deducit. Sed præstat in re nova, methodi partem principem Autoris verbis exponere.

TAB. V
Fig. 1. Ducatur FH ordinata tractoriæ (*Fig. 1*), tum FL parallela axi, quæ baseos ordinatam GE productam, si opus, secet

secet in L ; deinde accipiat GM æqualis cuicunque constanti, quam voco $= b$, & agatur MN parallela filò FE , sive ejusdem tractoriæ tangenti. Vocetur constans longitudo fili $= a$, $GN = q$, $KH = z$, differentia ordinate

$$FH \text{ erit} = \frac{\pm}{\pm} \frac{qdz}{b}. \quad (\text{Hæc Autor pro quatuor di-}$$

versis casibus eo ordine, quo ante illos recensuimus, distinguit, ut scilicet sit casus 1) fili ad eam partem baseos, ad quam jacet axis positi, ab axe recedentis; 2) in iisdem partibus ad axem accedentis; 3) fili ad partes ab axe averfas, recedentis ab axe; 4) fili ad has partes ad axem appropinquantis. Nos primi casus figuram expressimus, cui signum supremum respondet; hac duce reliquas facile sibi delineabunt Lectores nostri, ad quas referuntur signa, eo ordine, quo inde a supremo deorsum sequuntur.)

In primo & ultimo casu, pergit Autor, ponitur signum $+$, quia, crescentibus abscissis KH , crescunt item ordinate FH , in reliquis duabus ex opposita causa signum $-$ præfigi-

tur. Itaque erit ordinata $FH = \frac{\pm}{\pm} \int \frac{qdz}{b}$, habeanturque

duæ, quæ sequuntur, analogiæ $MG : GN = FL : LE$,

seu analytice $b : q = \frac{\pm}{\pm} x \frac{\mp}{\mp} z ; \frac{\pm}{\pm} y \frac{\mp}{\mp} \int \frac{qaz}{b}$,

& $MG : MN = FL : FE$, seu $b : \sqrt{(bb + qq)} =$

$\frac{\pm}{\pm} x \frac{\mp}{\mp} z : a$. Ex secunda harum proportionum obtine-

tur æquatio $\frac{ab}{\sqrt{(bb + qq)}} = \frac{\pm}{\pm} x \frac{\mp}{\mp} z$, sive $z = x \frac{\mp}{\mp} \frac{ab}{\sqrt{(bb + qq)}}$

quæ differentiatâ præbet $dz = dx \frac{\mp}{\mp} \frac{ab}{\sqrt{(bb + qq)}}$

$D \frac{r}{\sqrt{(bb + qq)}}$: Per notam D exprimitur differentiale quantitatis compositæ.

Hujusmodi valores in prima analogia substituantur, &

$$\text{oriatur } b : q = \frac{ab}{\sqrt{(bb + qq)}} : \frac{+}{\pm} y \frac{\mp}{\mp} \frac{r}{b} \int (q dx$$

$$\frac{\mp}{\mp} abq D \frac{r}{\sqrt{(bb + qq)}}), \text{ sive formata æquatione, transla-}$$

$$\text{tisque terminis } \frac{\pm}{\mp} \int (q dx \frac{\mp}{\mp} abq D \frac{r}{\sqrt{(bb + qq)}})$$

$$= by \frac{\pm}{\mp} \frac{abq}{\sqrt{(bb + qq)}}, \text{ \& sumtis differentiis } \frac{\pm}{\mp} q dx$$

$$\frac{\pm}{\mp} abq D \frac{r}{\sqrt{(bb + qq)}} = bdy \frac{\pm}{\mp} \frac{abdq}{\sqrt{(bb + qq)}} \frac{\pm}{\mp} abq$$

$D \frac{r}{\sqrt{(bb + qq)}}$ & deletis delendis, factaque reductione

$$\frac{abdq}{\sqrt{(bb + qq)}} \cdot \frac{\pm}{\mp} q dx = \frac{\mp}{\mp} bdy. (I)$$

Methodus hujus æquationis inveniendæ palam facit, eam semper construi posse, si detur y per x , tamen si indeterminatæ non separentur. Constructio vero est hujusmodi: Descripta curva AB , cujus abscissæ $KG = x$, ordinatæ $GE = y$, eademque tanquam basi accepta delineetur ejus tractoria CD , cujus tangens $EF = a$. Abscinde $GM = b$, & age MN parallelam FE , quæ concurrat cum GE in N , punctum N erit in curva quæsitæ, & recta GN æquabit ordinatam $= q$. Dixi, punctum N esse in curva quæsitæ, quod verissimum est, si x sit ejus abscissa. Verum, si abscissa foret alia indeterminata, e. g. s , per quam x data esset, tum ex data $KG = x$ inveniendæ esset abscissa $= s$, eique

que aptanda tanquam ordinata recta $GN = q$, ut determinaretur curva quaesita coordinatarum s, q .

Methodum exemplis pluribus illustrat Autor, e quibus hoc feligemus. Sit T quantitas per x & y utcumque data.

Pone $p = b T : (q + \sqrt{(bb + qq)})$, unde $q = \frac{1}{2} b$.

$$(TT - pp) : Tp. \sqrt{(bb + qq)} = \frac{1}{2} b (TT + pp) : Tp.$$

$$dq = \frac{1}{2} b. (TT + pp). (pdT - Tdp) : TTpp,$$

qui valores substituti in aequatione ante reperta dant

$$ab. \frac{pdT - Tdp}{Tp} \pm \frac{1}{2} bdx. \frac{TT - pp}{Tp} = \pm bdy, \text{ quae}$$

per opportuna analyticos subsidia mutatur in haec,

$$(II) \frac{\pm ppdx}{\pm T} - p. \left(\frac{2adT}{T} \mp 2dy \right) \mp Tdx$$

+ $2adp = 0$. Huic quidem plena universalitas deest,

quia signa termini primi & quarti opposita esse debent.

Si primus terminus praeditus sit signo +, pertinet ad casum I, vel III, sed ad III, vel IV, si habeat -.

Quia b non amplius adest, quantitas quaelibet arbitraria ad constructionem potest adhiberi.

Constructio sic absolvitur: Descripta curva AB , cujus abscissae $KG = x$, ordinatae

$GE = y$, filo $= a$ delineetur ejus tractoria, &, accepta

GM aequali cuicumque constanti b , agatur MN parallela

FE tractoriae tangenti. Hoc modo determinatur $GN = q$.

Angulus MNG dividatur bifariam per rectam NT , constat,

fore $GT = bq : (\sqrt{(bb + qq)} + q)$. Itaque, si fiat $NG : GT =$

$$T : \text{quartam, seu } q : \frac{by}{\sqrt{(bb + qq)} + q} = T : \text{quartam,}$$

haec quarta $bT : (q + \sqrt{(bb + qq)})$ praebet quaesitam p .

Quia vero $\sqrt{(bb + qq)}$ potest etiam accipi negative, divi-

Scindendus erit externus *GNO* bifariam recta *NP*; tum, si fiat $NG : GP = T : \text{quartam}$, hæc erit quaesita p ; sed negative accipienda; sicque duplex habebitur valor p . Quodlibet etiam triangulum, ipsi *MNG* simile, satisfacit.

Data sit $ppds : f + pds - ds + fdp = 0$, cujus singuli termini conferantur cum (II); Ultimi dant $a = \frac{l}{2} f$

pro fili longitudine, primi $dx : T = ds : f$, tertii $Tdx = ds$. Aequationes duæ simul multiplicatæ $dx^2 = ds^2 : f$, seu

$$dx = \frac{ds \cdot \sqrt{f}}{\sqrt{f}}, \text{ \& integrando } x = \frac{2s\sqrt{f}}{3\sqrt{f}}; \text{ atqui } T =$$

$$\frac{f dx}{ds} = \frac{f ds \sqrt{f}}{ds \sqrt{f}}. \text{ Ergo } T = \sqrt{f}; \text{ signum primi termini ostendit, adhiberi debere primum, aut tertium, casum.}$$

Cum autem in secundo termino sit +, casus T erit potior. Raque, collatis secundis terminis, fit $-2adT : T + 2dy = ds$.

Ergo $y = \frac{l}{2} f + lT$ sumto logarithmo in logistica, cu-

jus subtangens est $= \frac{r}{2} f$, & substituto valore T , fit

$$y = \frac{r}{2} f + l \sqrt{(f)}. \text{ Hiscæ inventis, ita peragitur con-}$$

TAB. V. Constructio: Descripta curva *AB*. (*Tab. V*), cujus abscissæ

$$KG = \frac{2s\sqrt{f}}{3\sqrt{f}}, \text{ \& ordinatæ } GE = \frac{l}{2} f + l \sqrt{(f)}, \text{ tra-}$$

hatur filum *FE* ab *A* versus *B*, ut delineetur tractoria *CD*. Duc quælibet *MN*, parallelam tangenti *FE*, ut formetur triangulum *MNG*, & per *NT*, *NP*, divide angulos *MNG*, *GNO*, bifariam. Demum nova curva describatur, cujus abscissæ = s , ordinatæ vero positivæ sint tertiz propor-

portionales post NG , GT , & $\sqrt{(fs)}$, negativæ vero post NG , GP , $\sqrt{(fs)}$, ea erit curva quaesita.

Hæc exempla methodum Autoris abunde illustrabunt. *Capite secundo*, sumpta æquatione, (I) Autor ejus constructionem inverse quaerit, ut ante illam ex constructione deduxerat; *tertio* idem de alia paululum diversa quaerit;

quarto trinomia differentialis hujus formæ $\frac{Qdq}{A}$

+ $\frac{Pdx}{a} = dy$ inverse construit; *quinto* methodo directæ inquit, quænam formulæ constitui possint per tractorias præditas tangente variabili, quæ data sit per coordinatas baseos; *sexto*, *septimo*, *octavo*, æquationes varias construit, & omnes quidem, in quibus nulla inest summatoria, ex duabus indeterminatis coalescens. Hæc omnis qui discere vult, ipsum Autorem, magno acuminæ illa explicantem, adire debet.

COMMENTATIO DE MATTHIÆ CASIMIRI SARBIEVICI, S. J. Poloni, vita, studiis, & scriptis, Autore LEBRECHT GOTTHELF LANGBEIN.

Dresdæ, sumtu Autoris, apud Georg. Conrad. Waltherum, 1753; 8 maj. Plag. 11½

Quo magis ingenia civium terras nationesque, unde orta sunt, illustrent; eo præclarior mereri de civitatibus populisque censentur; qui maguorum hominum vitas scribunt, eorumque res gestas ad posteritatis memoriam produunt. Agnovit hoc, quæ est judicii præstantia, Polonorum *Hercules Musageta*, Princeps atque Episcopus *Zaluscius*, cum Clarissimus *Langbein* institutum ei suum, exponendi

nendi de vita *Sarbievit*, scriptis literis, significaret, id quod, quia egregius Poeta Poloniæ summo esset honori atque ornamento, cura omni & ope se promoturum esse, respondit. Atque hæc quidem vita nunc, splendide profecto exornata, in lucem conspectumque hominum prodit. Fontes, unde hauriret, habuit Autor partim epistolas, a Patris Ignatianæ sodalitatibus ultro citroque ad se missas; partim ipsa *Sarbieviti*, carmina; partim denique scriptores æquales, quos diligenter adhibuit in consilium. Serius tamen in ejus notitiam res nonnullæ pervenerunt, suo tempore *Analektorum* nomine publicandæ. Ipsa vero Poetæ vita in *tres Partes*, quas *Sectiones*

Pag. 1 - 130.
131 - 137.
138 - 174.

- vocat, descripta est, quarum *prima* de *Sarbievii* natalibus, studiis, & scriptis, exponit; *altera* variorum de *Sarbievio* testimonia & judicia exhibet; *tertia* varias Lyricorum *Sarbievii* editiones enumerat. Singulæ *Sectiones* in particulas minores, quas paragraphos vulgo dicimus, denuo sunt divisæ, quarum argumenta, quam possumus, brevissime hic enumerabimus. Ortus igitur est *Sarbievii* antiquissima nobilissimaque in Masovia gente *Pravda*, quæ ex Italia origines suas repetit. Lucem adspexit in pago paterno, *Sarbieva*, A. 1595. Præterquam, quod in fingendo corpore naturam fauricem tactus fuerat, ingenio etiam felici, fecundo, vivido, fere ardenti, docili, & maximarum capaci rerum, præditus fuit; judicio item præcellenti, sano, nec a vero facile aberranti. Animum habuit candidum, ingenue virtutis studiosum, in rebus adversis erectum, in secundis sedatum, nunquam elatum, ceterum hilarem semper & serenum. Quarum vero rerum Autor cum testimonia non subjecerit, aliunde allata, ex ipsis Poetæ carminibus eum hunc χαρακτήρα effinxisse arbitramur, quod ipse etiam non inficiatur. Adolescens a parentibus Pultoviam missus est, literis erudiendus, ubi *Mariam* Claromontanam studiorum suorum præsidem elegit. Naturali quodam impetu ad Poeticæ

ceæ

- scripsit. Anno post sanctioris disciplinae studio unice vacavit, ac A. 1634 quintum Carmina lyrica, & plenissime
 106. quidem, edidit. A. 1636 saepe pro concione sacra verba
 110. fecit, linguam Poloniam didicit, ac Doctoris Theologi honores obtinuit. Ubi cum, pro more, publice, in praesentia *Vladislai*, Regis, disputaret, hic in voluntatis erga illum suae testificationem anulum dicitur de digito sibi detraxisse, eidemque, per *Magnum Regni Referendarium*, indui iussisse. Quo facto, Regis factus est Theologus, summaque in aula Principis prudentia versatus. Anno vero 1638, morbo gravi implicatus, ad thermas Badenses iter fecit, sequenti autem ad *Thomam Aquinatem* Commentaria scripsit. Sed annus 1640 ipsi fuit fatalis, quippe quo, die 11 mensis Aprilis, anno aetatis quinto & quadragesimo, *Varšavæ* diem supremum obiit. Qui qualis quantusque, vir fuerit, quantum habuerit inter eruditos homines aetatis suae auctoritatem, ex testimonio *Bailleti*, *Rapini*, *Lubienski*, *Borricii*, *Jo. Fr. Crameri*, *Auberii*, *Morbosii*, *Jo. Drowsii*, *Jo. Porzakowski*, *Koialowiczii*, *Esbricii*, *Andriani*, aliorumque, quae laudat Autor, intelligi sic satis potest. Sedecies edita sunt Poetae praeclarissimi Carmina lyrica; quae editiones accurate imprimis eleganterque hic percensentur, hisque proximo mercatu Lipsiensi decima septima accessit. Magnae omnino gratiae Autori docto debentur, quod hominis eruditi vitam in lucem revocare studuit. Interim negandum non est, eum, quod incultum arabat sterilemque fandum, materiae inopiam orationis non inelegantis copia & ubertate compensasse. Atque hoc magis hinc ejus favendum conatibus videtur, quod sint primi quidem, attamen, si dicendum, quod res est, tales, ut nihil aequius sit, quam communi eum applausu ad majora, quibus sufficiant, nostro iudicio, ingenium & facultates ejus, tentanda publice privatimque invitari.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris Anno MDCCCLIII.

NOVUS THESAURUS JURIS CIVILIS ET CANONICI, continens varia & rarissima optimorum Interpretum, imprimis Hispanorum & Gallorum, Opera, tam edita antebac, quam inedita, in quibus utrumque Jus emendatur, explicatur, atque ex humanioribus literis, antiquitatibus, & veteris ævi monumentis, illustratur. Ex collectione & Museo GERARDI MEERMANN, J.Cii, & rei publicæ Roterodamensis Syndici.

Tomus IV.

Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1752, fol. maj.
Alph. 8 plag. 8.

Quartus hic *Thesauri Meermanniani Tomus*, de cujus ratione jam dicere ingredimur, hæc complectitur: I *Joannis d' Avezan Contractuum Librum* priorem; II *Ejusdem Contractuum Librum* alterum, plures Tractatus continentem, scil. 1) de emtione, 2) de locatione & conductione, 3) de societate, 4) de mandato & negotiorum gestione; III *Ejusd. Servitutuum librum*; IV *Librum de censuris ecclesiasticis*, continentem Tractatus tres: 1) de excommunicatione, 2) de depositione, degradatione, & suspensione, 3) de interdicto, cum Dissertatione de pontificia & regia potestate; V *Ejusd. librum de renuntiationibus, sive resignationibus & pensionibus, benefici-*

Kk kk

neficiorum ecclesiasticorum, deque portione congrua & competente, ex eorum redditibus Vicariis perpetuis assignanda; VI *Ejusd.* Dissertationem de sponfalibus ac matrimoniis; VII *Ejusd.* Dissertationem Patronatus Juris Pontificii; VIII *Jac. de la Lande* Exercitationes utriusque Juris ad Tit. de ætate, qualitate, & ordine, præficiendorum, ad *Gregorium IX*, cum brevi Tractatu de nuptiis Clericorum vetitis, aut permissis, & ad Tit. de liberis præteritis, vel exhæredatis, Cod.; IX *Ejusd.* Prælectiones in Tit. de decimis, primitiis, & oblationibus, III Decretal. *Gregorii IX*; X Dissertationem Juris de ingressu in secretaria judicum, & cum his confidendi societate, viris honoratis competente, & honoratis dignitatibus; XI *Ejusd.* *Traité du Ban & Arriere Ban*; XII *Ejusd.* Juris Dissertationem ad Novellam *Justiniani CXXX*, cujus argumentum est de transitu militum, eorumque annona, & de metatis; XIII *Caroli Annib. Fabrotii* Prælectionem in Tit. Decretalium de vita & honestate Clericorum; XIV *Ejusd.* Juris Canonici Selecta, & eorum, quæ ad usum fori Gallicani pertinent, brevem comprehensionem, seu summam ac recitationem in quosdam Titulos Decretalium *Gregorii IX*: opus *Jo. Petro de Maurizo* inchoatum, a *Fabrotto* absolutum; XV *Vincentii Cabotii* Variarum Juris publici & privati Dissertationum Libros duos; XVI *Claudii David* Velitationem legalem ad Proœmium duosque Titulos priores Libri primi Institutionum; XVIII *Petri Belois* Variarum Juris Civilis Libros IV., item Disputationes de successione ab intestato, de jure pignorationum, vel Marquæ, & de compensationibus; XVIII *Francisci Broëi* Analogiam juris ad vestem, qua Juris Naturalis, Gentium, & Civilis, species illustrantur; XIX *Ejusd.* Parallelam Legis & Numi, quibus triplex Juris species, Naturalis, Gentium, & Civilis, philologice exponitur; XX *Jo. Broëi* Nuptias Jurisconsulti & Philologiæ.

Maximam vero hujus Tomi partem conficiunt scripta *Jo. d' Avezan*, de cujus origine & vita pauca dicenda sunt. Natus est in Francia ex gente admodum nobili. Usus est patre *Raymundo d' Avezan*, Equite illo & *Domino de Bouchon*. Operam dedit

dedit Jurisprudentiæ, in qua addiscenda imprimis celeberrimos illos Jureconsultos, dignissimos *Cujacii* discipulos, *Janum a Casta* & *Maranum*, duces secutus est, quorum fidem valde prædicat; vitam adeo & merita *Jani a Casta* memoriæ prodidit. Postea, cum studiorum suorum cursum ad finem perduxisset, contulit se A. 1625 Aureliam eo consilio, ut, si fieri posset, morte *Jo. Matthæi le Grand* vacuam Professionem occuparet. Qua in re etsi spes tum eum fefellit; paulo post tamen aliud, & quidem novum, docendi munus obtinuit. Cui cum per triginta annos magna cum laude præfuisset; ornatus per codicillos Regii Consiliarii ornamentis, & A. 1659 arcessitus est ab ipso Rege in Academiam Parisiensem. Procreavit ex *Maria Segouin*, quam Aureliæ in matrimonium duxerat, unicam filiam, *Margaretham* nomine, quæ Jctorum Decanæ, *Jacobo la Lande*, A. 1651 nupsit. Diem suum obiit A. 1669. Quæ jam de vita hujus Jcti commemoravimus, ea quidem accepit *Cel. Meermannus* a *Petro Fabro*, Monacho quodam, eodemque monasterii *B. Mariæ de bono Nuntio* Aureliæ Bibliothecario. Jam ad ipsa hujus *Davezani* scripta nos convertimus, quorum tanta facta erat in ipsa Francia raritas, ut vix nomen ipsius superesse videretur. Cui penuriz ut occurreret *Celeb. Meermannus*, huic *Volumini* inferenda curavit. Primum locum obtinet ejus *Liber contractuum*, isque Aureliæ primum A. 1644 in 4 prodit. Exponit Autor in eo contractuum vim atque naturam. Ceterum, etsi multa ibi etiam reperiuntur doctè & utiliter tradita, non tamen ejusmodi sunt, ut non jam ab aliis viris doctis dicta reperiantur. Idem etiam judicandum est de ejusdem *Libro contractuum posteriori*, qui tanquam appendix priori adjungi potest. Etenim ostendit Autor sub finem *prioris Libri*, se altera *Parte* unamquamque contractuum speciem sigillatim esse pertractaturum. Cui spei non omnino respondit, quandoquidem quatuor tantum contractus, emtionem & venditionem, locationem & conductionem, societatem, mandatum & negotiorum gestionem, attigit, reliquos neglexit. Exortus quidem est post illum aliquis ex Societate Jesu, *Petrus d'Ognate*, qui inchoatum

hoc a *Davezano* opus absolvere cogitaret ampla illa Commentatione, quæ Romæ A. 1668 in fol. & quatuor Tomis apud *Josephum Corvum* prodit. Verum opera admodum male posita esse videtur in isto libro, cujus Autorem ingenio, doctrina, aliisque ad tantam rem subsidiis necessariis, destitutum fuisse, inde satis apparet. Ceterum illud de emptione & venditione argumentum jam ante *Davezanum Nicolaus Fernandez del Castro* diligenter atque doctè elaboraverat in *Prælect. ad Pr. Instit. de emt. & venditione*. Alter *Davezani* Tractatus de Contractibus, ab hoc quidem valde diversus, & cum *Meermanno* post *Conspectus* publicationem demum communicatus, debetur Professori Aureliæ, *Antonio Breton de Mont-Ramier*. Eiusdem *Davezani* Tractatus, qui inscribitur *Liber servitutum*, Aureliæ A. 1650 in 4 exit apud *Mariam Pario & Egidium Hotot*. Est sane extra omnem controversiam positum, locum Juris civilis de servitutibus multis difficultatibus laborare, eumque optimo jure in difficillimis Juris civilis capitibus numerari posse. Quapropter etiam pauci de hac ipsa doctrina rectè atque doctè commentati sunt. Illis paucis tamen non injuria annumerandus esse videtur *Davezanus*. Quanquam omnia, quæ scripsit de hoc genere, ut ipse profiteatur, *Jano a Costa* potius, cui operam dederat, accepta referri debent. Nam totas adeo verborum comprehensiones ex *Jani a Costa* Prælectionibus exscripsit, quod ex priori *Meermanni* Tomo, ubi *Jani a Costa* Prælectiones ad *Tit. de Servitutibus*, reperiuntur, facile apparet. Cel. etiam *Meermannus* diligenter indicavit ea, quæ a *Davezano* ex *Jani* Prælectionibus excerpta intellexisset. Interim, cum, *Jani* Prælectiones non amplius integras esse, constet, *Davezanus* contra magnam in doctrina de Servitutibus enucleanda adhibuerit diligentiam, etiam hæc ipsa ejus tractatio nobis cara esse debet. Laudat præterea Cel. *Meermannus* in Præfatione Patavini Professoris, *Herculis Francisci Dadini, de Servitutibus prædiorum interpretationes per epistolas*, ad loca quædam *Libri VII & VIII Pandectarum* illustranda pertinentes, Veronæ A. 1741 in 4, quæ cum nonnullis *Davezani* locis conferri possint. Cumque

que insuper *Gerardus Noodtus* de usufructu & servitutibus personalibus multa docte differuerit; possit idem etiam hic non sine magna utilitate consulti & comparari. Accedimus nunc ad *ejusdem* librum de *Censuris ecclesiasticis*, cum Dissertatione de *Pontificia & regia potestate*, qui liber Aureliz A. 1654, in 4, apud viduam *Egidii Hotot*, prodit. Ad Dissertationem illam quod attinet, multa hac de re, uti satis constat, a multis abhinc seculis in utramque partem disputata sunt. Fuerunt enim, qui ad Papam, & alii qui ad Regem, potestatem referendam esse, existimarent. Reperiuntur hæc controversiæ recensitæ dans le *Catalogue des Auteurs du Droit Canonique de Mr. Lenglet du Fresnoi*, qui Tomo I du *Commentaire de Mr. du Puy sur le Traité des Libertez de l'Eglise Gallicane de Mr. Pierre de Pithon*, Paris. 1715, præpositus est pag. 159 - 182. Media via incedere stauerunt, qui Papalem regalemque jurisdictionem quasi inter se conciliare, & utramque certis limitibus coercere, voluerunt. Ad hos quidem secutus *Davezanus* in hoc libro, quo facile carere possumus, siquidem *Petrus de Marca* libro de Concordia sacerdotii & imperii, *Janus a Costa* Commentario ad *Caput IV* de *Judic. & Franc. Florens* denique *Tract. ad Cauf. XI Qu. 1 de Jur. Eccles. Part. II Operum*, huic materiæ multo plus lucis perspicuitatisque attulerunt. Majus operæ pretium fecit *Davezanus* libro illo de *Censuris ecclesiasticis*, continente tres hosce *Tractatus*: 1) de excommunicatione; 2) de depositione, suspensione, & degradatione; 3) de interdicto. Nihil fere in illis prorsus, quod non niteretur Jure Pontificio. Priori *Tractatui* opposuit se *Jo. Petrus Halle*, Professor Jur. Paris. *Animadversionibus*, quas edidit Paris. A. 1639, in 4, quæ quidem ita inscriptæ: *Dissertationes de Censuris ecclesiasticis, & breves animadversiones in excerpta quædam ex Tractatibus Jo. d'Avezan de excommunicatione*. Cujus libri copiam *Cel. Meermannus* nondum adhuc nantesci potuit, quamvis ejus a *Niceronio dans ses Memoires pour servir à l'histoire des hommes illustres Tom. X pag. 116* fiat mentio. Non minoris pretii est ejus *Tractatus de Resignationibus, sive de renuntiationibus & pensionibus, beneficio-*

rum ecclesiasticorum, *deque portione congrua & competente, ex eorum redditibus Vicariis perpetuis assignanda*, qui Aureliz A. 1657, in 4, in lucem editus est. Fuerunt tamen alii, ut *Jamus a Costa, Florens, Tellez, Cironius*, qui hoc argumentum diligentius doctiusque illustrarunt. Venimus nunc ad ejus Dissertationem *de Sponsalibus & matrimoniis*, quæ primum Parisiis A. 1661 in 4 prodit. In qua scribenda etsi Autor præcepta Juris Canonici & Civilis semper sibi proposita habuit; eandem tamen laudem inde non assecutus est, quam *Florens* ad *Caus. XXVII Gratiani Tom. II Oper. pag. 99*, *Cironius*, aliique, retulerunt. *Ejusdem* Dissertatio *Patronatus Juris Pontificii*, quæ sequitur, edita est A. 1666 Paris. in 4. Perstringitur in ea historice primo origo juris patronatus, deinde ad quæstiones, in hanc materiam incidentes, egregie atque docte respondetur. Pleraque tamen hausta sunt ex *Costa*.

His *Davezani* scriptis adjunxit *Cel. Meermannus* libros, a *Jacobo la Lande*, ejus genero, profectos. Ortus hic est ex genere nobili. Pater fuit *Daniel de la Lande*, Aureliz Consiliarius, mater *Michaela le Gendre*. Literis operam dedit Aureliz, ubi etiam A. 1653 in numerum Professorum receptus est. Anno proximo alii muneri præfectus est, cui tamen non diu præfuit, cupiditate literarum. Professoris munus ultra quinquaginta annos sustinuit. E vivis excessit A. 1703. Scripta ejus diu in tenebris abscondita latuerunt, donec in ea tandem, uno volumine comprehensa, *Meermannus* Aureliz casu incidit, quibus deinde alia addidit. Quæ quidem nunc referemus. *Exercitationes utriusque Juris ad Tit. de atate, qualitate, & ordine, præficiendorum, apud Gregorium IX, cum brevi Tractatu de nuptiis Clericorum vetitis, permissis, & ad Tit. de liberis præteritis, vel exhereditatis, Cod. Aureliz* lucem viderunt A. 1654 in 4. Priori Dissertationi conjungi possunt commode *Franc. de Hauteferre à Salvaizon in Tit. Decret. de atate, qualitate, & ordine, præfic. Exercitationes*, quæ Parisiis A. 1635 in 4 lucem viderunt, & quas *Meermannus* quinto suo Tomo inserendas, & iterum imprimendas, curavit. Locum vero de exheredatione liberorum accurate per-

pertractavit *Josephus Finestres* & de *Monfalvo* in *Praelectionibus Cervariensibus, sive Commentariis Academicis ad Tit. Pand. de Lib. & post.* quibus subjungitur *Diatriba de posthumis heredibus instituendis, vel exheredandis, & ad Tit. de acqu. vel omitt. hered.* 1750, in 4. *Praelectiones in Tit. de decimis, primitiis, & oblationibus, Lib. III Decretal. Gregor. IX Aureliae* editae sunt A. 1661, in 4. In quibus Autor orania Tituli capita in Decretalibus diligenter explicavit. *Juris Dissertationem, de ingressu in secretaria judicium, & cum his confidendi societate, viris honoratis competente, & de honorariis dignitatibus, Aureliae* A. 1674 publicavit in 4, ad quam Dissertationem conscribendam adductus est codicillis regis, quibus ei ornamenta Consilarii tribuebantur. *Dissertatio ipsa non contemnenda est; ea doctrinae copia ibi reperitur. Non minorem doctrinae atque ingenii laudem retulit ex duabus his Commentationibus, quarum altera inscribitur: Traité du Ban & Arriere Ban, Aurel. 1674, in 4; altera vero: Dissertatio Juris ad Novellam Justiniani CXXX, cujus argumentum est de transitu militum, eorumque annona, & de metatis, Gallice: du Passage & des Etappes, & du Logement des Gens de Guerre, Aurel. 1679, in 4. Illa exponit originem feudorum, nec non naturam rē Ban & Arriere Ban; haec vero pertinet ad Nov. CXXX Justiniani, adeoque multa habet, ad Romanorum rem militarem spectantia, quae tamen fere omnia in *Stewechii Commentario ad Vegetium* majori diligentia tradita reperiuntur. Reliqua ejus scripta, adhuc inedita, commemorat *Meermannus* in Praefatione.*

Carolus Annibal Fabrotus natus est Aquis Sextiis A. 1580. Doctoris dignitatem demum recepit A. 1606, cumque aliquot annos de Jure respondisset, Professor Juris factus est in patria, cui quidem muneri usque ad A. 1637 praefuit. Vocatus est enim a Cancellario *Seguerio* Lutetiam, Librorum *Βασιλικών* ex regia Bibliotheca edendorum causa. Ubi etiam totam reliquam vitam in doctis Commentationibus consumpsit, & A. 1669, septem & septuaginta annos natus, diem obiit supremum. Scriptis ejus de Jure civili locus reliquus:

hctus est in *Thefauro-Juris Romani*. Cum vero illi Tractatus, quos de Jure Canonico scripsit, non minus, quam reliqui, eruditionis laude valde sese commendent, neque ubivis obvii sint; Celeb. *Meermannus* eos in hoc *Volumen* congerere non dubitavit: quorum jam mentioem faciemus. Primum locum inter eos obtinet: *Prælectio in Tit. Decretal. Gregorii IX de vita & honestate Clericorum*, Paris. 1651, in 4. Est quidem hæc *Prælectio* jam inserta *Burch. Gottbelf Struvii. Theca secunda Bibliotheca sua librorum rariorum*, quæ Jenæ A. 1719 in 4 prodiit; verum, quoniam mira est collectionis illius in Batavis raritas, *Meermannus* eorum omnium cupiditati satisfacere voluit, qui ejus legendæ desiderio traherentur. Interim alii, *Florens* nominatim, melius meriti sunt de hoc Titulo Decretalium. Sequuntur *Juris Canonici Selecta, & eorum, quæ ad usum fori Gallicani pertinent; brevis comprehensio, seu summa, Auctore Jo. Petro de Maurice*. Accedunt *Car. Annib. Fabrotti Recitationes in quorundam Decretalium Titulos Gregorii IX, a G. T. studio ejus, nunc primum editæ*, Paris. 1659, in 4. Ita etiam inscriptio est, *Mauritius* vero hujus libri fundamenta tantum jecit, eumque quasi delineavit, ita, ut majori jure *Fabrottus* ejus Auctor dici possit, quippe qui eum in hanc nunc formam redegerit. Liber quidem ipse ita comparatus est, ut multum inde utilitatis peti possit. Ceterum inest etiam *Prælectio Fabrotti in Tit. de vita & honestate Clericorum Lib. 1 Tit. 40*, quæ tamen valde delerepat a superiori in eundem Titulum.

Leguntur nunc *Vincentii Cabotii variarum Juris publici & privati Disputationum Libri duo*, editi Parisiis A. 1598, in 8 Patria Auctori fuit Tolosa. Nondum quatuor & viginti annos natus, tantam sibi Dissertatione aliqua, pro obtinenda cathedra habita, laudem paravit, ut haud ita multo post Aureliæ Professoris munus ipsi offerretur: quod magna cum laude per quatuordecim annos sustinuit. Postea *Petri Fabri* opera potissimum Tolosam se contulit. Mortuus est sub annum 1621. Spectant ea, quæ in duobus his Libris reperiuntur, maximam partem ad Jus Publicum, Gentium, & Feudale, pauca Jus Civile

Civile attingunt. Habent præterea multum quidem suavitate, pro egregiis tamen idcirco haberi non possunt. *Prior Dissertationum harum variarum Liber*, qui *XXIX Capitibus* absolvitur, occupatus est in his materiis atque quæstionibus: Cur in Pandectis jus publicum non reperiatur, cum jus dividatur in publicum & privatum; de diversis modis Episcopum eligendi apud veteres; de potestate Metropolitanæ & reliquorum Episcoporum ejusdem provinciæ in eligendo Episcopo; de jure Clericorum & laicorum in eligendis Episcopis; de confirmatione electionis Episcopalis; Regem minus recte summum magistratum appellari posse; duas esse regnorum electivorum species; de utraque regni hæreditarii specie; de regnis, quæ alium Regem, quam superiorem, agnoscere coguntur; utrum regnum Galliæ suffragiis, an successione, acquiratur; quodnam discrimen intercedat inter regna, quæ per successionem, & inter ea, quæ per leges, aut mores, deficiunt; de successione fœminarum in regnis; de Francorum legibus Salicis; in regnis sæpenumero contra fœminarum, earumque descendendum, jus succedendi esse actum, ne populus in exterarum provinciarum potestatem redigi possit; an, quæ lex fœminas a successione in regnis arceat, eadem illas etiam ab administratione eorum excludat; quando fœminæ, vel earum descendentes, agnatis in successione, sive in regnum, sive in feudum, præferantur; de successione collateralium lineæ fœminæ in regna & feuda; de vi naturalis necessitudinis inter patrem & filium, sive inter filios, qui in eadem patria potestate sunt; acquisitione hæreditatis naturalem illam conjunctionem confundi; idem etiam fieri acquisitione peculii; cur in confiscatione rei immobilis venditæ, post instrumentum emtionis perfectum, periculum ad venditorem, non ad emtorem, pertineat; an nihil intersit, sive bona fide locator, sive mala, rem alienam immobilem locet; cur maritus dotis restitutionem promittere teneatur; an ita pater jure videri possit compensaturus, qui filiz dotem, a genere repetitam, testamento relinquat; oppignoratione rei hæreditariæ servo cohæredi facta possessionem amitti; de

actionibus concurrentibus. *Alterius Libri* hæc sunt capita: Quam utilitatem Juris Romani privati scientia aliis populis afferat; quæ res pertineant ad scientiam Politici; de potestate Romani Senatus liberis reipublicæ temporibus; esse non tantum simplices respublikas, sed mixtas etiam; de imperio merq; cur poenæ arbitrariæ constitutæ sint; an imperium merum delegari possit; de imperio mixto, de pactis & conventionibus publicis, earumque differentia a pactis privatis; de pactis, ab imperante cum civibus initis; de pactis, ad regna & successionem pertinentibus; de pactis, a Principe factis cum iis, qui nullius potestati subjecti sunt; quatenus Principes, sive populi, foederibus teneantur, post status publici mutationem; de conventionibus ducum; duos esse casus, ubi substitutio locum habeat, & unam altera comprehendi; an substitutio pupillaris, posthumo facta, etiam tacite contineat vulgarem substitutionem; an pupillaris tacita impediat, quo minus mater filio 14 annis minori hæres sit; errare, qui peculiarem aliquam substitutionem compendiosam statuunt; utrum substitutio pagani, ultra pubertatis fines propagata, valeat jure directo, an vero vi fideicommissi; an solum nomen hæredis sui substitutionem pupillarem confirmet; quatenus aut suus, aut extraneus, hæres in jus suum succedentibus hæreditatem relinquat; in casu *L. Si factum retis D. de Actione emti.* nullam ejus, quod interfit, rationem haberi; discrimen esse, utrum venditor nullam omnino vectigalis mentionem fecerit, an vero summam minorem tantum indicaverit; an competat emtori actio emti contra venditorem, ut venditor traditam sibi, sed nondum evictam, rem ab obligatione pignoratitia liberet; an actio emti evictionis causa detur, cum res, quæ in locum pretii successit, evicta sit; & tandem quatenus venditor damnum, alluvie datum, præstare teneatur. Sequitur nunc disputatio, quomodo *L. fin. D. de Cond. causa data.* & *Lex naturalis §. 1. D. Præscript. verb.* inter sese conciliandæ sint. Ultimum locum occupat brevis Dissertatio de origine feudorum. Habes itaque omnia, quæ in duobus his *Libris* pertractantur, argumenta, in quibus plu-

plurimum diligentiae, doctrinae non parum, positum reperitur.

Accedimus nunc ad *Claudii Davidis Velitationem legalem*, Paris. 1584, in 4. Explicat Autor in ea Prooemium & duos priores Institutionum Titulos. Non multa egregia in ea sunt. Fuit enim Autor admodum juvenis, cum ad scribendam eam animum applicaret. Natus erat in Burgundia. Valde laudatur a *Carolo Fabio* in Dialogo de claris fori Burgundici Oratoribus.

Petri Beloji Varierum Juris Civilis Libri IV; item *Disputationes de successione ab intestato, de jure pignorationum, vel marcae, & de compensationibus*, quae hic ex ordine sequuntur, Parisiis editae sunt A. 1583 in 4. Fuit Autor aliquandiu Jurium Professor Tolosae, tandem regis Codicillis factus Consiliarius. Scripta ejus non plane contemnenda sunt. Dissertatio quidem de jure pignorationum brevis est. Tribuit in ea Autor originem juris ejus Romanis, autoritate *Grotii*; cum alii contra, eam ad Jus Germanicum & Gallicum referendam esse, demonstrant. Ceterum tamen, hanc Dissertationem, *Meermannus*, omnibus aliis, de hac materia scriptis, praefereendam esse, judicavit.

Agmen claudunt tria *Broëorum*, patris & filii, opuscula, quorum priora ita inscripta reperiuntur: *Francisci Broëi Analogia juris ad vestem, qua juris naturalis, gentium, & civilis, species illustrantur*, Paris. 1633, in 8; *Parallela Legis & Numi, quibus triplex Juris species, naturalis, gentium, & civilis, philologice exponitur*, Paris. eod. anno, in 8. Patria Autoris fuit Claromontium. Biturici vero Jura docuit ab anno 1617 usque ad A. 1636. Commentarius ejus in Institutiones quavis laude dignus est. De iis autem scriptis, quae hic inserta sunt, veremur, ut locum recte obtineant suum. Filius ejus est *Jo. Broeus*, a quo profectae sunt *Nuptiae Jurisconsulti & Philologia*, quae prodire Parisiis A. 1651 in 4. Demonstrare studet Autor, Jureconsultum carere Philologia nullo modo posse. Nomen ductum atque petatum esse videtur a nuptiis Philologiae & Mercurii. Sed, quae de superioribus duabus Dissertationibus judicavimus, eadem etiam de hac censemus.

Atque hæc sunt, quæ de quarto hoc *Theſauri Meermanniani*.
Tomo dicenda exiſtimavimus.

ALBIUS TIBULLUS, EQ. R. ET IN EUM JO.
ANT. VULPII, Philologi ac Rhetoris in Gymnaſ.
Patax. novus Commentarius diligen-
tiſſimus.

Pataxii, apud Joſephum Cominum, 1749, 4 maj.
Alph. 2 plag. II.

Post editum A. 1737. & bene exceptum ab eruditis homini-
bus, *Catullum*, pari ratione illuſtratum *Tibullum* dare in-
ſtituit V. C. nihil deterritus magnis nominibus viro-
rum, qui dudum in hoc Poeta elaborarunt, inprimisque *Broukhu-
ſii*, cujus Commentarius miram elegantiam doctrinæque co-
piam & ipſe libenter tribuit. Illud tamen miratur, qui fa-
ctum ſit, ut vir tam acri judicio præditus, & in veteribus libri-
tritus, *Scaligeri* audaciam in tranſponendis contra librorum
fidem *Tibulli* verſibus ex alia Elegia in aliam non modo non
retigerit reprehendendo, ſed ne deſeruerit quidem, eo-
que ſuam editionem non parum dedecoraverit: in quo ſuam edi-
tionem aliter ipſe inſtituit, ſervato ordine antiquo. Ceterum,
& *Scaligeri* & *Broukhuſii* Notis ſe in Commentario ſuo uſum,
fatetur, ſed ſub ipſorum, quoque loco, nominibus: in *Pan-
gyrico ad Meſſalam* etiam *Paſſeratiani*. Dolet, ſibi non ad
manus fuiſſe *Chriſtoph. Frider. Hyrmani* libellum de *Vite
Tibulli & Meſſala*, quem Vitembergæ A. 1719 prodiſſe, didi-
cerat e *Bibliotheca Fabricii Latina*. Codicem Excerptis præ-
ter *Broukhuſiana* uſus nullis eſt, niſi *Guarnieriani*, ſeculo XV
ſcripti, quæ etiam ſeparatim in cõpõte operis exhibentur.
Contra habuit in manibus editiones antiquas, in his princi-
pem A. 1472, ſine notatione loci editam, ignoratamque *Brouk-
huſo*, qui antiquiſſimam putabat eam, quæ Venetiis A. 1474
prodiit. In delectu lectionum & duriores, & inſolentiores, re-
pudiavit, quippe abhorrentes a *Tibulli* ſimplicitate ac ſuavita-
te, & a levi conjectura ductas. Omnino ſe oſtendit alienum
a levitate corrigendorum veterum, qua plus corruptelæ iis in-
fera-

feratur, quam librariorum veterum incitis. Nempe quous-
 quisque in hac arte non idem sentit ac defendit? At nemo, se-
 levibus conjecturis indulgere, credit. Omnes, necessariis & le-
 gitimis de causis tentari a se Scriptorum loca, credunt. Ergo
 ista surdis narratur fabula, quæ præsertim toties jam narrata est,
 ut tædium repetita moveat. Noster potius hoc egit, ut Lati-
 norum verborum & locutionum *Tibullianarum* proprieta-
 tem, sententiarum suavitatem, inventionis varietatem, affe-
 ctuum vim, colores poeticos, versuum & numerorum artifi-
 cium, indicaret & commendaret. Quæ, bene est, quod juven-
 tuti se dicit comparasse. Nam eruditi ista vel ipsi cognita
 dudum habent, vel, si attendant, facile ipsi assequuntur. *Ple-
 rosque interpretes ista non animadvertere, scribit: non tra-
 dunt, volebat dicere, & scholarum potius putant, quam Com-
 mentarii.* In illustrando porro non paupertatem aliorum
 imitatur, sed exemplis abundat; comparatque *Tibullum* cum
 aliis Poetis, imprimis *Ovidio*, quem, demonstrat, permulta ha-
 bere, e *Tibullo* repetita. Sed genus commentandi *Vulpianum*
 jam e *Catulliano Commentario* notum est, nec longiorem ora-
 tionem desiderant periti. Cum *Libri IV* Carmina dissimilia
 sint ceteris, orationis genere, non modo cetera abjudicata sunt
Tibullo, *Sulpicia*que tributa, a *Barthio* & *Broukhusio*, sed etiam
 primum, Panegyricum vulgo vocant in *Messalam*, in dubita-
 tionem adductum, etiam a *Broukhusio*. In *Panegyrico* ratio-
 nes suas a ceteris sejungit *Vulpus*, exillimans, vel a *Tibullo*
 scriptum juvene, vel minus accommodato *Panegyricis* scri-
 bendis, quam *Elegiis* amatoris. Cetera argumentis pluribus
 vindicat *Tibullo*; comparat stili numerorumque similitudi-
 nem, in quo est caput rei; ætatem *Sulpicia* ejus, cui tribuunt
 duumviri illi, moti *Martialis Epigr. X, 35*, in *Domitiani* tem-
 pora incidentem, demonstrat, prorsus abhorrere a *Sulpicia* ea,
 de qua in his Carminibus agatur, quæ se *Servii Sulpicii* filiam
 vocet, vixeritque *Augusti* temporibus. Nam & *Horatio*
 commemorari amatorem ejus *Corsuthum Sat. I, 2*, matrona-
 rum nobilium sectatorem, qui in his Carminibus memoretur:
 ut non opus sit, pro commentitio nomine habere, nomini *Ca-*

leni subjecto. *Sulpiciam Martialis*, uxorem *Caleni*, fuisse castam & pudicam, monet; hanc *Sulpiciam* esse impudicam & adulteram. Denique, totam dictionis formam, docet, esse hand paulo meliorem, quam pro tempore *Domisiani*. Quæ omnia valde probabiliter disputantur, occupata illa ex parte a *C. H. A.* in *Obs. Miscell.* a *Dorvilleo* editis, *Vol. VII pag. 337*, quem tamen locus *Horatii*, inprimis opportunus, fugiebat.

Age vero, unum & alterum specimen *Vulpiantarum* notarum ponamus. Locus est difficilis *III, 4, 25*. Poeta narrat, sibi dormienti oblatam speciem juvenis laureati:

*Non illo quidquam formosus ulla priorum
Ætas, humanum nec videt illud opus.*

Difficultatem vel non animadvertere, vel dissimulavere, *Jof. Scaliger*, atque *Jan. Broukbusius*. Atqui primum versu prior non habebit commodam sententiam, nisi e sequenti videt ἀπὸ novῆ intelligas vidit. Id Nostro durius videtur, nec tritum *Tibullo*. Attamen ejus generis exempla non pauca in omni genere Scriptorum & Græcorum & Latinorum occurrunt. Nunc succurrit e *Sallustii Catilina Cap. 47*: *Ex libris Sibyllinis regnum Roma tribus Cornelii portendit: Cinnam atque Sullam antea: se tertium esse, cui fatum foret, urbis potiri*; ubi sensus non constat, nisi ex esse ἀπὸ novῆ repetas in prioribus fuisse. Sed illud ipsum videt in altero versu non commodam sedem habet. Nec enim est, unde pendeat subjectum. Itaque *Statius* corrigebat fuit: quod si probetur, in priori versu intelligendum vidit: quæ est non probanda ellipsis. Noster non probat ille quidem, nec tamen aliud aut melius affert, contentus explicare, quid sit humanum opus: in quo præclare Viro res processit. Humanum opus statux, aut tabulæ, aptius videatur, quam animal. At hic est forma humana, quæ per Græcissimum opus dicitur, ut in *Plautino Mostell. I, 3, 104*: *Scita es tu quidem, nova pictura interpolare vis opus lepidissimum*; sive etiam homo, corpus humanum, ut in *Juliano XII, 16*: *Nam profecto majus humana mortalitate opus utero tulit, scil. Olympias. Lib. I, 5, 4,*

ver-

versum vulgatum: *Vidi ego, qui juvenum miseris luffet amores*, sic correxit Scaliger: *Vidi ego, qui juvenem seros defiffet amores*, sequente, eamque correctionem in textum recipiente, *Broukbusio*. Hoc Noster factum non probat. Durum hyperbaton esse ait, (at simillimum illi *II, 7, 18*, feu, ex *Vulpiano* ordine, *II, 6, 38*, *illius ut verbis sis, mihi lenta veto*, si verum est, quod *Vulpius* putat, ordinem verborum esse hunc, *veto illius verbis, ut mihi sis lenta*: in quo tamen aberrat V.D.; deberet enim esse *ne m. f. l.*) locutionemque contortam, atque a *Tibulli* genio alienam. Ipse *luffet* interpretatur bene, *irriffet*, ut explicabat itidem, veterem lectionem defendens, *Burmannus* in *Obs. Misc. Vol. II pag. 242*; ubi aliam docti *Britanni* conjecturam refellit: apposite usus versu *Martialis XIV, 188*: *Hac primum juvenum lascivos luffit amores*, illustrans etiam *juvenum amores*: cum Noster, qui pauperes illos Commentatores risit in Præfatione, doctas divitias amplexus, nihil hic afferat præter simplicem interpretationem. Ceterum *versus* hic apud *Vulpium* est *I, 2, 89*, e veteri ordine: Illo ipso *Obs. Misc.* loco a *pag. 239* ad *248* sunt plures conjecturæ docti *Britanni* cum notulis *Burmanni*, e quibus proficere potuiffet Doctiss. *Vulpius*. Neque videtur ignorare debuisse, quæ in illa Collectione prodita essent. Sed excusat se hoc nomine ipse in Præfatione, negans, se omnium, qui ad *Tibullum* vel emendandum, vel explicandum, pertinerent, consulendorum potestatem, aut tempus, habuisse. Quod autem hac parte forte deesse videatur, alio bono compensavit V. D. confecto Latinitatis *Tibulliana* Indice locupletissimo, haudque paulo meliore eo, qui in *Broukbusianis* exemplis reperitur. Age vero, etiam exemplum proferamus utiliter consultæ editionis primæ, quam Noster primus e recentioribus & commemoravit, & usurpavit. *I, 4, 43*; occurrit *calum picta ferrugine tectum*, quod in omnibus edd, etiam *Broukbusiana*, servatum, etfi *Nic. Heinsius*, in quatuor MStis libris se reperisse *picea*, testatus erat, eamque veram lectionem esse iudicavit. Id Noster repertum & in prima illa editione bene recepit. Interdum etiam aliis obiter Scriptoribus vel lucem af-

fun-

fundit, vel medelam afferre tentat; veluti *Livio*, apud quem *Lib. V* extr. pro *Lux deinde noctem inquietam secuta est*, legi vult *inquieta*, negans, in vulgata sensum esse commodum. Sed ea correctio dudum a *J. F. Gronovio* occupata est. Non penituerit juvenes, notas Viri Doctissimi legisse. *Vulgaria* non pauca iusunt, sed huic ætati utilia ac necessaria. Sed & viri reperient subinde, quod placeat, quod didicisse non pigeat.

MEMOIRES DE MATHEMATIQUE, ET PHY-
sique, &c.

hoc est,

COMMENTARII MATHEMATICI ET PHYSICI,
*oblati Academiae Regiæ Scientiarum a variis Bru-
diis, & in conventibus ipsius
prelecti.*

Tomus I.

Parisiis, e typographia regia, 1750, 4 maj.
Alph. 3 plag. 5, Tabb. xn. 18.

Proter eos ingenii fructus, qui ab ipsis Academiae Scientiarum Regiæ Parisiensis Sociis ordinariis in lucem prolati adhuc fuere, traditæ sunt ei continuo, a prima origine usque ad hunc diem, permultæ aliæ elaborationes Virorum doctorum, tam indigenarum, quam exteorum. Cum vero inter has essent egregiæ multæ, quas tamen ipsis *Commentariis* inserere instituti ratio non permisit, has, ne diutius careret orbis eruditus lucubrationibus eximiis, singulari Collectione complecti constituit, summo rei literariæ bono, Illustris Academia. Ea itaque *primum* horum *Commentariorum novorum Volumen*, a reliquo Opere, quod adhuc sub *Historia & Commentariorum Academia* titulo quotannis prodit, & prodire perget, omnino diversum. Mirum tamen videri debet nemini, recentiora esse fere omnia, quæ hic publicantur, Schediasmata, cum vetustiora pleraque ab ipsis Autoribus sint repetita, vel
ut

ut aliis Ephemeridibus infererentur, vel aliis de causis. Verum in ipso limine non morabimur, sed statim ad ipsorum Schediasmatum notitiam Lectoribus nostris exhibendam accedemus. Etsi vero nullo nexus, quem materix inter se habere possent, respectu habito, hic compareant; eum tamen in his recensendis servabimus ordinem, quem in Præfatione ipsis dare placuit ipsi Academiæ, quemque nos in recensione aliorum *Commentariorum* huc usque tenuimus, disponendo nempe secundum scientias, ad quas pertinent, palmarias; addito (ubi annotatus est) ipso oblationis anno, id quod interdum in Historia literaria haud parvi est momenti.

Ad *Physicam* itaque *generalem* spectant decem *Dissertationes* sequentes: 1) *Virgilio Observationes physica circa terras, ad dextram & sinistram Rhodani, a Belloquardo usque ad mare, quod comprehendit Camariam, &c. fitas; una cum metodo, omnes hæc terras readendi fertiles.* Inquirat hic Autor in conditionem soli, in hisce terris observandi. Constant nempe ex omnes e limo, a Rhodani inundationibus residuo, plura strata formante, ac omnibus omnino lapidibus orbo. Valde tamen inter se differunt, non colore modo & crassitie stratorum, sed imprimis ipsa soli natura, aliis existentibus salinis, amaris, sterilibus, aliis dulcibus, fertilibusque. Imprimis vero salia, in iis contenta, attentionem merentur; sunt enim alia indolis salis marini, alia nitri. Horum quidem alterum, nitrum nempe, vegetationi multum inservire, jam dudum constitit; sed & marinum eandem promoveri, ostendit Autor, modo copia mediocri accedat. Hunc tamen effectum bonum maxime hic impedit calor nimius, & defectus pluvix, vegetationi fructuum campestrium multis modis utilissimæ. Ad fertiliores itaque hæc terras reddendas hunc imprimis defectum supplere annititur Autor, idque inundationibus artificialibus, e Rhodano petendis. Duplici vero id ratione fieri posse: vel aperturis in aggeribus Rhodani constituendis, & canalibus inde derivandis; vel elevando ipsum Rhodani canalem, ut integer fluvius, altior nunc factus, irrigare possit omnes terras, ad utramque ipsius ri-

M m m m

p p p

Fig. II.

paritas, vel eo ipso tempore, quo aquæ sunt maxime depressæ. Hujus propositi & impensas, & fructum insigne, fusius exposuit Autor. Idem 2) *præstantem, quem in nutritione pecudum habet, effectum sal. commune*, commemorat. Admodum naturali nexu cohæret hæc cum præcedenti tractatio, cum, quantum agriculturæ inserviat rei pecuariz amplificatio, tam respectu laborum, quam finis, ignoret nemo. Hanc vero non melius, quam usu salis debito, obtineri posse, hic ostendit; idque non solum in experientia abunde fundari, sed & a priori demonstrari posse. Inprimis ex analogia plantarum, quarum incremento sal adeo egregie inservire constat, palam fit, id nutritioni haud parum favere, juvando nempe digestionem alimentorum, adeo ut non solum minor horum quantitas plus nutrimenti exhibeat, sed & minus detrahat viribus animalis. Præterea sal purificare sanguinem, & circulationem humorum liberiores efficere. Porro ovium, sale utentium, lanam inde deprehendi puriorem & meliorem. Denique sal exhibere remedium proflus egregium in morbis pecudum epidemicis, in terris hæc sæpe grassantibus, vel e depravato passu humido, & oriundis inde vermibus in venis hepatis & aliorum viscerum, vel in mictu cruento consistentibus. Adduntur variaz aliæ annotationes, & consilia, ad ipsam praxin introducendam spectantia. 3) Godeheu de Riville, *Eques Melitenfis, erucæ, in foliis vitis hospitantis, historiam* tradit, Epistola ad Cel. de Reaumur scripta. Hoc erucæ genus cum Viro Celeberrimo communicare, eo magis e re duxit Autor, quod haud pertineat ad ullam septem illarum classium, sub quibus ille disposuit erucas omnes, ipsi cognitæ. Desinitur enim parte, ab omni tempore pro essentiali in erucis omnibus habita. Pedibus nempe, vel unciulis, omnino est orba, progreditur tamen, quin imo satis longe post se trahere valet receptaculum, respectu ipsius satis ponderosum. Mechanismus itaque, quo tam in construendo suo domicilio, intra vitis folia, quam in motu progressivo, utitur, sollicitè indagavit Autor. Exequitur nempe animal hæc omnia adjuvamento filorum, quæ e corpore extrahit. Curiosa sane sunt

sunt ista omnia, satisque ostendunt varietatem illam ingentem, in regno animali obviam. Ceterum metamorphoses quoque ejus varias describit, & figuris explicat, nec non hostium ipsius, ichnevmonem, indicat, Observator diligentissimus.

4) Famolam illam speluncam prope Vesuntionem, glaciale[m] dictam, describit Epistola, ad Clariss. de Reaumur exarata, de Colligny, praefectus architectorum militarium, Eques Ordinis S. Ludovici, & Academia commercio epistolari junctus. Pag. 196.

Et magis haec descriptio attentionem & fidem meretur, quod nihil hic ponit Autor, nisi quod ipse oculis lustraverit, quodque omnem adhibuerit operam figmentis illis, quae ad majorem huic speluncae admirationem conciliandam in vulgus sunt sparsa, removendis. Varios quoque notat errores, ab Autore libri: *Histoire de la Bourgogne, à Dijon, 1757.* 4, commissos; inter quos sunt multi haud omnino negligendi. Accuratam itaque mensuram partium praecipuarum, ad cavernam hanc pertinentium, hic exhibet Noller, una cum orthographia & ichnographia, unde interiora ejus omnia clare possunt intelligi. Observationes instituit thermometricas complures, tam intra, quam extra, speluncam; unde, frigus insigne vel media aestate ibi regnare, constat; idque temper manet ejusdem fere temperiei, tam aestate, quam hieme; etsi alio tempore magis, quam alio, percipiatur. Varia quoque notat circa glaciem, inibi reperiendam, naturam solis, &c. Sequuntur 5) Dalibardii *Experimenta physica circa* 212.

variationem ponderis corporum, variis fluidis immerforum; instituta potissimum suasu Vici Clariss. de Buffon. Primo, & maxime quidem, indagavit modum, quo lignum aquam imbibit; dein idem tentavit cum variis materiis regni animalis & mineralis. Nos, in ipsis experimentis (quippe quae, nisi ample exponantur, parum usus praestabunt,) non moraturi, ea saltem, quae exinde fluunt, indicabimus: omne nimirum corpus, cujusvis naturae, fluido analogo immersum, (modo in eo non statim solvatur,) augetur pondere. Hoc augmentum majus esse imbibitionis initio, hinc decrescere continuo, at lege adeo variabili, ut nulla adhuc series numerorum, ei respon-

258.

M m m m 2

dens,

dens, detegi potuerit. Inter varia lignorum genera quercium citissime ad imbibitionem perfectam pervenisse. In lignis vero ejusdem speciei durationes imbibitionis esse, ut superficies; idemque in metallis locum habere. In quovis regno substantias eo majus ponderis augmentum capere, quominus sint dura. Omnia corpora, fluido analogo saturata, ponderosiora esse hieme, quam æstate. Ponderus nempe augeri semper cum descensu Mercurii in thermometro infra terminum congelationis, minui cum ascensu usque ad gradum aquæ ebullientis. Generatim corpora illa omnia augeri pondere in gelu rigido, eoque magis, quo hoc est rigidius; quæ tamen lex variis exceptionibus est obnoxia. Alia corpora aliis citius pondus pristinum, quod gelu forti adauctum erat, recuperare. Omne corpus, fluido saturatum, imo jam ante, pati variationes ponderis continuas, pro variis mutationibus, in atmosphæra contingentibus. Generatim augeri hoc, aere factò graviore, frigidiori, siciori: solum lignum tamen in glaciæ haud sequi hanc regulam. Metalla in Mercurio videri sequi constantius variationes thermometri, reliqua corpora omnia illas barometri maxime, nulla vero (quantum quidem Autori per experimenta adhuc constitit,) illas hygrometri. Variationes quotidianæ eo sensibiliores esse in corporibus, quo minori sint crassitie. Omnia corpora, fluidis per aliquod tempus immersa, perdere aliquantulum de materia propria; exsiccata enim post imbibitionem semper fieri leviora, ipso adeo marmore albo a jactura hæc non immuni. Ea momenta palmaria, quæ docuit ipsa experientia. Multa vero sunt præterea notata digna, tam ad explicationem phenomenon allatorum, quam ad deducendas exinde varias regulas, in ipsa praxi utilissimas, spectantia. 6) *De corruptione aeris in navibus* agit Bigotus de Morogues, *navis præfectus, & rei tormentariae maritimæ magister*. Quem maxime sit aer, intra naves contentus, tam ob circulum ejus impeditum, quam ob perniciosas, quibus refertus est, exhalationes, satis demonstrat Autor, tam experimentis physicis, quam observatione morborum, quibus afficiuntur in ejusmodi aere degeneres.

Fig. 394.

tes. Causas ejusdem enumerat varias, aquam ipsam stagnantem, homines, animalia, tes ibidem reconditas. Maxime autem aquam illam huc conferre, ostendit; cujus phaenomena exponit varia. Morbos quoque, exinde oriundos, indicat. Denique modos proponit, omnibus hisce occurrendi, aeremque impurum corrigendi, quo inprimis spectant Ventilator ille *Halestanus*, & materiz variaz, quibus imbuendus, & a partibus noxiis liberandus, est. Jam 7) legitur *Dissertatio de Verme, Latine Tznia, Gallice Solitaire, dicto, ubi, post exhibitum arcanum novum, de ipso ex intestinis, ubi hospitatur, expellendo, quod felicem successum habuit, communicantur observationes de insecto isto varie, Auctore Bonneto, Societatis Regie Londinensis Socio*, scripta. Arcanum ipsum hic non nisi quoad externos characteres, & utendi modum, describitur, quippe quod adhuc possidet, & in sinu suo recondit, Cl. *Herrenschwands*, M. D. natione Helvetius, discipulus *Barbaavii & Hofmanni*; communicaturus id cum publico, quando per rem ipsius familiarem fieri id potuerit. Egregii ejusdem effectus hic commemorantur. Hinc ipsius vermis descriptio traditur, ut & in ejus originem & propagationem inquiritur; quae cognoscendi cupidos ad ipsum Auctorem ablegamus. Hanc excipit 8) *Geerii, Regi Sueciae a cubiculo, Observatio de singulari, qua cruce fulicis magna pedum quatuordecim, & cauda duplici, gaudent, proprietate, liquorem ejaculandi*. Fit hoc peculiari organo, inter primum capitis anulum; pedesque duos anteriores, sito, cujus descriptionem accuratam & iconem hic exhibet Auctor. Varia quoque observat circa genus millepedum, sub cortice arborum vetustarum, & in musco, degentium, iis, qui historiam insectorum amant, pergrata futura: 9) *Disquisitiones de electricitate* instituit du Tour, *Academia a commercio literario*. Exhibentur hic tam experimenta, quam theoria, ex iis deducta, sed, cum insigniter exulta sit post illud tempus haec materia, vix adeo nova: quae causa est, cur plura de his dicere superseamur. Item 10) *duo Magnetis phaenomena explicare* annititur, Spectant haec curvae, quas format lineatura martis,

Pag. 488.

585.

592.

345.

375.

M m m m 3

char-

chartæ crassæ imposita, applicato subtus magnete, & ipsa charta certo modo conquassata. Phænomena, hic occurrentia, non e sola attractione magnetis, seu vi materiz magneticz, deducenda esse, sed & ex ipso motu chartæ, ostendit Autor.

Pag. 23.

Sed tempus est, ut ad alias quoque classes pergamus. In *Anatomica* exhibentur octo Schediasmata: 1) *Dissertatio hydraulico-anatomica, seu conspectus novus interna partis arteriarum, earumque structura respectu motus sanguinis; Auctore* Ballueto, *Chirurgo Parisiensi, Academia regie chirurgica Socio, & rerum chirurgicarum demonstratore. In tres Partes ea dividitur. In prima* de orificiis arteriarum, earum bifurcationibus, aliisque id genus divisionibus, generatim agit Autor, ibique vestigiis *Lowerii* insistentes, modum & structuram, quibus vasa minora e majoribus exeunt, exponit. In *secunda* structuram orificiorum horum anteriorem accuratius examinat. In *tertia* denique mechanismum, seu usum, ipsorum in promovendo cursu sanguinis per arterias explicat, adeo, ut etiam vis cordis, quantum potest, minima eo requiratur. Denique examini subjicit *Lowerii* sententiam de arcu aortæ, & orificiis ejus, eamque multis modis peccare, comonstrat. Omnia figuris perspicuis, earumque explicatione ampla, clare ante oculos ponit & illustrat. Ceterum hæc tantum primordia sunt Auctoris de eodem argumento conaminum, quæ in posterum se continuaturum, spondet. 2) *Schlichtingii, Med. Doct. & Socii extranei Academia Chirurgica, de motu cerebri Communitio*, sermone scripta est Latino; sunt enim reliquæ omnes, si sequentem adhuc exceperis, Gallicæ. Conqueritur primo Autor, deficere experimenta, ad penitiorum cerebri cognitionem facientia; eoque inductum se esse, ut per longum temporis spatium id argumentum accuratius indagandum sibi lumferit, fatetur. Præcipue vero motum cerebri, eumque duplicem, detexit. Alter fit quavis inspiratione & expiratione; hac cerebrum intumescit, illa detumescit, satis sensibilibiter. Demonstrat hunc ex observationibus, de vulneribus capiti inflictis, e fontanella infantum humanorum & brutorum qua-

drupedum recens natorum, hernia cerebri, aliisque factis, in dubium nullo modo vocandis. Alter autem motus contingit, facta apertura cranii animalis viventis, hincque filo in medullam oblongatam, inde vero digito in substantiam medullarem, immisissis. Est is species palpitationis, quæ tam diu saltem durat, quam convulsiones a filo excitantur; nullusque in ipsarum intervallis percipitur. Expositis his observationibus, omnino egregiis, & Anatomicorum attentione singulari dignis, theoriam exinde derivat Clariss. Autor, qua effectus motuum cerebri in corpora animalia varios; sensus internos & externos, efficaciam opii, dolorem, consensum nervorum & musculorum celerrimum, somni, insomniæ, & vigiliæ, phænomena, doctè explicat, adjectis circa ipsa animi pathemata & operationes corollariis, quibus ea omnia e-

Pag. 136.

mero mechanismo cerebri deducit. Sequitur 3) *Dissertatio anatomica-medica de corde inverso, Autore de Torres, Med. Doct. in Academia Valentiniensi, & Ducis Aurelianensis Medicus*. Singularis hic describitur observatio de corde inverso in infante, post duodecim dies mortuo; notatis pluribus aliis circumstantiis. Adjecit Autor scholia, quibus partim observatorum rationem reddere, partim quoque, quid ab extraordinaria adeo cordis positione in corpore infantis, si diutius vixisset, consequi debuerit, exponere laborat. Hanc excipiunt

4) *Lalbuette, Med. Doct. Facult. Paris. Med. Socii, Disquisitiones anatomicae de glandula thyroidea*. Quem sibi Autor proposuit in hisce finem, is est, non tam ipsas functiones & utum glandulæ thyroideæ affirmative determinare, quem potius examinare, tam in homine, quam in variis animalibus, ejus figuram, cum partibus vicinis connexionem, & præsertim structuram interiorem, expositis, quæ hunc in finem instituit circa animalia, experimentis; ac exinde derivare quædam de ipso ejus mechanismo & usu. Executus hæc est descriptio sedula, & additis iconibus perspicuis. 5) Occurrunt *Observationes anatomicae miscellanæ Günzii*; tunc in *Lipsiensi Academia Professoris*, nunc in *aula Dresdensi Consilarii & Archiatræ regii*. De *glandula thyroidea* notat, ejus isthimum sæpe com-

159.

283.

poni e duobus lobulis, totamque adeo glandem e quatuor lobis, duobus magnis lateralibus, duobusque minoribus anterioribus; aliaque circa membranam ejus, nexum cum larynge per fibras musculares & ligamentosas, nec non musculos ipsius. De *cartilagine cricoidea* figura, emineantiis, cavitate, ab ipsa & thyroidea facta inter glottidem & primum anulum arteriæ asperæ, breviter varia animadvertit. Ad quorundam *laryngis, pharyngis, & ossis hyoidæ, musculor.*, nominatim sternohyoideos, stilo-hyoideum, digastricum, mylo-hyoideum, crico-thyroideum, thyro-pharyngeum, & crico-pharyngeum, spectantia, haud contemnenda, affert. De *inaequalitate cavitatum, ubi in medio variarum partium corporis humani sita, dividuntur septo in duas partes laterales*, agens, observat, non cavitatem pectoris solum per mediastinum in partes duas inæquales dividi, sed & idem contingere in falce ducæ matris, septo lucido, lamina ossæ, qua sinus sphænoideus & frontalis in duos secatur, septis neris & serotii; nec non in collo, ubi dextrum latus a sinistro operæ mediastini cujusdam distinguitur; additis quibusdam consuetariis, ad usum horum in praxi chirurgica spectantibus. Sequitur 6) *Observatio anatomica de transpositione quadam viscerum*, in infante, post dies quinque mortuo, facta, Auctore Sue, *Chirurgo Parisiensi, Prof. reg. Acad. in Acad. Pitæuræ*. Ea aimitum, quæ alias in dextro latere debent esse constituta, fuerunt in sinistro, & vicissim. Res adfuit unicus saltem, sinister puta, capsula suprarenalis autem utraque, dextra tamen multo major. Horum observatorum utilitatem, quam in Medicinæ praxi habere poterunt, ostendit Autor. Etsi breves, commendant sese tamen, 7) *Observationes physica ad Staticam corporis humani*, Marcorcellii, *Acad. Reg. Scient. & Eleg. Lit. Tolosa Socii*. Quæ observarint Sanctorius & Dodartus circa jacturam, in corpore factam a jejunio & venesectione, tempusque ad eam reparandam necessarium, jam satis constat. Noster argumentum huic affique sibi examinandum sumsit, ea nempe, quæ ex abstinentia potus consecutura essent. Experimenta vero hac de re instituit non ipse, sed

Pag. 292.

191.

sed juvenis quidam, qui per duos menses omni proflus pota se privavit, eoque jacturam passus est partis vigesima totius ponderis, quam tamen omnem, sex dierum spatio, per convenientem potulentorum usum reparavit. Quin imo alio tempore ab omnibus etiam paulo succulentioribus alimentis abstinuit, merisque siccis se nutrit, per 46 dierum spatium, at jacturam, inde factam, paulo majorem pristina, sex diebus refecit. Putat itaque Autor, usum potulentorum adeo necessarium statui potius e consuetudine, quam naturæ præceptis, eoque, postulante ita occasione, satis diu abstinere posse homines. Tandem B) *Observationem anatomicam de morbo lethifero ventriculi, rarissimo & valde singulari*, affert Baron d'Henouville, Med. Doct. Facult. Paris. Fuit nempe ventriculus foramine, sex, aut septem, lineas amplo, pertusus, absque ullo tamen, quod vix credibile videatur, inflammationis, suppurationisve, vestigio. Horum omnium descriptionem fulam exhibens, postea, quomodo contingere potuerit talis morbus, nec non quare mortem conciliare debuerit, explicat Autor, idque postremum a gangræna oborta derivat.

Pag. 383.

Chymia amplificandæ inserviunt *Dissertationes sex*: 1) *Baronis* ejusdem, de quo modo diximus, *de proprietate singulari, qua gaudet sal tartari, præcipitandi omnia salia neutra, in qua ipsa agere nequit*. Clarus quondam Chymicus, *Lemery*, hanc proprietatem explicare conatus, putavit, id contingere eo, quod sal tartari filtri quasi vice fungatur, in se trahens particulas aquæ, relictis salinis, in hac solutis. Verum, hanc sententiam phænomenis refragari, ostendit Autor; & ipse aliam non profert applicationem, nisi (quæ hodiernis Physicis adeo solennis est) majorem aquæ cum particulis salis tartari, quam cum aliis, affinitatem, quam alio tantum nomine attractionem vocant alii. 2) *de Minerali, quod Cobalt dicitur, seu minera arsenicali, in Gallia inventa*, disserit *Sauer*, junior, in Lotharingia rebus metallicis addictus. Post notata varia circa nomen Cobalti, variasque ejus species, apud nos præsertim reperiundas, describit mineram talem, in Gallia

413.

329.

Pag. 295.

quoque repertam; & cobaltum, ex ea extractum, omni parte simillimum esse Saxonico, institutis experimentis multis, probare conatur. 3) & 4) sistuntur *Baronis*, supra laudati, *Commentationes dua, experimenta, ad analysin Boracis spectantia, continentes*. In *priori* inprimis sententiam Clariss. *Pottii* confutare annititur. Facit id *tribus Articulis*, in quorum *primo*, basia salis marini in borace existere, imo maximam ejus partem constituere, contra dictum Chymicum evidenter demonstrat experimentis bene multis. In *secundo* ipsa *Pottii* experimenta sub examen vocat, quibus acidi vitriolici in borace existentiam superstruxit, & ex iis nihil profus adhuc colligi posse, ostendit; etsi ideo hujus acidi presentiam non directe negat. In *tertio* modum, sedativum e borace conficiendi, addito nempe acido vegetabili, edocet; eo magis notandum, quod haud successerit idem tentantibus *Lemero* &

447.

Pottio. In *posteriori Commentatione* multo amplius continat idem de sale sedativo argumentum. Ostendit nempe, hoc sal non esse productum artificiale, sed in ipso borace jam natura sua integrum; semperque idem, existere, huncque e sale isto & basi salis communis formari; refutans hoc in passu *Beaberi* ac *Homburgi* placita. Quin imo, sine ullius acidi addimento sal sedativum e borace preparari posse, ipsumque boracem regenerari e sale sedativo & alcali. Sunt hęc omnia apprimè digna Chymicorum attentione, cum multa adeo nova circa intimam boracis, nondum adhuc satis nobis cognitæ, naturam sistant. Avidi vero expectamus inprimis, quid

463.

illis regeſturus ſit Cel. *Pottius*. 5) & 6) de *Ceruleo Boruffico* duabus *Differtationibus* egit Abbas *Memon*, nunc e vivis ereptus. Monſtrat primo, ope materiæ cujuſvis, vel animalis, vel vegetabilis, phlogiſtona continentis, ſal alcali fixum poſſe ſatis ſulphure imbui, ut præcipitentur ab eo moleculæ ferreæ, e quibus cœruleum dictum componitur, iisque color ipſorum, primitivus cœruleus puta, reſtituatur. Porro alcalia particulis iſtis ferreis demere non niſi partem acidi vitriolici, eaſque a phlogiſto demum penitus hoc acido orbari poſſe.

Deni-

Denique ab eodem principio eas induci quasi vernice, ab aeris & rubiginis violentia eas defendente. In altera dein Parte plura adhuc egregia circa fabricam coloris istius, ejus productionem per materias alias, usum denique in re tinctoria, proponit.

Pag. 573.

Botanicam tres Dissertationes sequentes respiciunt: 1) Da-
libardii *Observationes de Reseda, flore odorante; ubi, admo-*
dum variare hanc qualitatem, imo sæpius cessare penitus, nec
adeo præbere posse characterem constantem in distributione
plantarum methodica, palam facit. 2) & 3) Bonneti *experi-*
menta circa vegetationem plantarum in aliis corporibus, quam
terra. Inprimis tentavit, quid accidat seminibus, partim mus-
co, partim terræ, immixtis. Deprehendit, plantas, inde ena-
tas, tardius ad maturitatem pervenisse, quam in terra, caules
factos longiores, numerumque ipsorum majorem, hinc &
plures fructus & semina prodiisse. Horum rationem petit
potissimum ex humido, quo muscus continuo irrigatur, nec
non aeris accessu, quorum utrumque in corpore tam levis &
spongiosæ texturæ, quam est muscus, melius in extrema radi-
cum agere possit. Præter muscum spongiæ quoque immisit
semina; e qua plantas exurgere, macriores quidem, est, cum
semina tam ipsarum, quam aliarum, in musco saturum, de-
nuo in terram conjicerentur, ipsa illa lætius progerminare,
reperit. Quæ sic in seminibus expertus est, eadem cum
ramulis tentavit, similesque omnino differentias & hic ob-
tingere, vidit. E quibus omnibus, muscum ad promo-
vendam plantarum vegetationem cum fructu adhibendum
esse, concludit. Denique experimenta quoque circa ramos,
in sola aqua pura vegetantes, instituit, quæ sententiam ejus
de vi aquæ nutriente magis confirmant.

95

420

434

Ad *Geometriam spectant Dissertationes sequentes tres:*
1) *Solutio Problematis, a Keplero proportionibus segmentorum*
dolii, plano axi parallelo factorum, Autore P. Pezenate, Soc.
Jesu, Profess. reg. Hydrographia Massiliensi. Proposuit hoc
Vir summus in *Stereometria sua doliorum*, A. 1615 edito,
P. I sine; & *Snellium* inprimis ad ejus resolutionem excitavit.

55

N n n n z

Non-

Nondum tamen adhuc quispiam, ob difficultatem, quam præ se fert, haud negligendam, id aggressus est; et si in Pithometria utilitatis sit eximia. Eo majorem laudem meretur Autor præfens, solutionem ejus, eamque facilem, exhibendo. Supponit in ea dolium compositum e duobus conoidibus parabolicis truncatis, basibus sibi invicem applicatis. Demonstrat jam Theorema universale: Si ejusmodi conoides secetur plano quovis axi parallelo, sectionem semper fore parabolam, & quidem parametri ejusdem cum parabola genitrice. Ex hoc fundamento haud difficulter ad cubaturam segmentorum istorum perveniri, patet. Ceterum, theoriâ ipsam exposuisse, non contentus, ad facilitandum ipsius usum, tabulas ex ea construxit; quin & institutis experimentis variis eandem confirmavit; ut adeo omnibus numeris absoluta habeatur argumenti hujus tractatio. 2) *Equitis d'Arcy, Centurionis equestris, jamque Academia Socii, solutio Problematum de curva pressuris aquabilis in medio resistente; sed de qua, cum jam Problema id in Mechanica Euleri, aliisque locis, solum*

Pag. 73.

75.

exisset, dicere nihil attinet. 3) Problema de inveniendis solidis maximè attractionis, posita lege attractionum in ratione duplicata inversa distantiarum, a Saint Jacques. Duplicem, eamque facillimam, ejus solutionem hic tradit Autor; quarum in primis posterior adeo est simplex, ut eam duobus verbis comprehendere liceat. Patet nimirum e natura solidi maximè attractionis, attractionem in puncto quovis superficiei ubique debere esse æqualem: si enim alicubi esset minor, posset punctum id constitui extra solidum, ut ibi magis attrahat, contra hypothesein. Est autem attractio puncti cujusvis in superficie, (posita abscissa a puncto, quod attrahitur, = x , & recta, ab eodem ad punctum superficiei ducta, = z), = $\frac{x}{z^3}$,

quæ adeo erit = quantitati constanti = $\frac{r}{gg}$; unde $z^3 = ggx$ est æquatio curvæ desiderata.

417. In *Astronomicis* comparent duo *Schediasmata*. Alterum est de lon-

longitudine urbis Buenos-Ayres, Autore de Chabert, Vexillifero navium regiarum. Eo majoris momenti hujus determinationem credit Autor, quod in ora Americæ meridionalis orientali, per spatium mille & quingentorum milliarium, nulla habeatur, nisi folius Fernambuci, longitudo, de qua certo constet per observationes astronomicas. Ipse itaque per loca Lunæ observata; adhibitis Tabulis Lunaribus, quales nunc exstant, correctioribus, eandem accuratius determinare instituit; unde prodiit $60^{\circ} 0' 45''$ versus occidentem respectu Parisiorum, diversa adeo $3\frac{1}{4}^{\circ}$ ab ea, quam ei adhuc tribuerunt optimæ Mappæ geographicæ. Alterum est determinatio differentie meridianorum observatorii Parisiensis & Berolinensis; Autore Grischovio, Academia Berol. Socio. Non dum adhuc certo constitit de hacce differentia. Eam itaque per binas observationes, alteram occultationis Aldebaran a luna, d. 25 Sept. A. 1717, alteram eclipsis solaris d. 15 Sept. A. 1727, determinare conatur Autor, extensio prolixè utriusque phænomeni calculo. Emergit vero ea per observationem primam $44' 25\frac{1}{3}''$, per secundam $44' 25\frac{1}{2}''$, cum adhuc assumpta plerumque fuerit ex observationibus permultis eclipsis jovialium $44' 20''$. Tuto itaque statui posse videtur in posterum $44' 25''$ temporis, seu $11^{\circ} 6' 15''$ longitudinis.

Pag. 530.

In Classem denique mechanicam referenda sunt: 1) *Abbatis Soumille Descriptio clepsydra, in mari potissimum usu venientis, notantis distinctè singulas horas & minuta, nec ipso quidem conversionis tempore cursum sistentis.* De hac absque additione figurarum dici nihil potest. 2) *Disquisitiones hydraulicae.* Autore du Petit-Vandin (*Aide-major*), Spectant eorum motum rotarum ab aqua currente, earumque tam horizontalium, quam verticalium. Examinat vero Autor eum potissimum casum, quo eorum moventur ab aqua, per canalem irruente; cum illæ, quæ ipsis undis sunt immerse, singularem adhuc præterea considerationem mereantur. Pro his itaque determinat numerum alarum optimum, notatque hic errorem Pitoti (idem argumentum tractantis in *Comment. Paris. A. 1729*) & Belidori, eum secuti, quorum uterque considerationem

80.

261.

N n n 3;

vectis

uctis in motu rotæ neglexit. Dein optimam quoque definit altitudinem, e qua aqua incurrens ad rotam demittenda sit, seu dimensionem aperturæ, per quam aqua fluere debeat, ut effectus inde consequatur maximus. Sunt hæc omnia valde elegantia; eoque magis nobis egregia quæque promittimus ab ulteriori in machinas hydraulicas, quam sub manibus se habere, significat Autor, inquisitione.

*CAROLI LINNÆI, ARCHIATRI REGII, MEDICI,
& Botanices Professoris Upsulienfis; Academiarum,
Imperialis, Monspelienfis, Berolinensis, Tolosane, Upsa-
liensis, Stockholmiensis, Socii, & Parisiensis Corresponden-
tis, Philosophia Botanica, in qua explicantur fundamen-
ta botanica, cum definitionibus partium, exemplis
terminorum, observationibus ra-
riorum.*

Stockholmiz, apud Godofr. Kieselwetter, 1751, 8.
Alph. 1.

Sammos rei herbariæ conceptus, & primas hujus doctrinæ lineas, exhibiturus Clarissimus Autor, laconica ornataque scriptione, sine qua tantus rerum ambitus parvo volumine comprehendere haud poterat, ideam eorum omnium, quæ de vegetabilium œconomia mente concipi, aut oratione explicari, possunt, sistit. Prima, omnium Autorum, quotquot *diverso* respectu de plantis egerunt, a *Theophrasti* ætate ad præsens tempus, est expositio; altera de Systematibus agit, & varias illas exponit methodos, secundum quas, pro characterum, quos quilibet præoptaverat, varietate, plantæ aliter aliterque dispositæ, in classes, genera, ac species, fuerunt, aliis fundamentum dividendi a fructu fumentibus, inter quos primarii sunt *Casalpini*, *Morisoni*, *Hermannus*, aliis ad fructum & florem simul respicientibus, quod a *Raja*, *Barbavio*, *Knaubio*, effectum est, aliis florem pro definitionum fundamento accipientibus, ex quorum numero sunt *Rivinus*, & *Tournefortius*, quorum discipuli de flore, uti classium signo, aliter

ter aliterque expofuerunt, quando *Knautibus* numerum petalorum primo, formam eorum fecundo, loco ponit, *Ludwigius* petala cum flaminibus ac pifillis ordinat, *Pontedera Tournefortianam* methodum cum *Rivini*ana combinat, aliis denique flamina cum pifillis pro vero plantarum caractere agnoscuntibus, quorum dux & autor ipfe Celeberrimus *Linnaeus*, aliquatenus ad calycem, ex quo flores emergunt, respexit, majorem tamen partem, nova methodo, proxima generacionis vegetabilis organa in ufum vocavit, & fequale fuum fyftema condidit, a cujus partibus ftant *Royenus*, *Hallerus*, *Wachtendorffius*, nifi quod finguli hi de fuo aliquid admifcuerunt. De hñce omnibus poftquam erudite & ad rem literariam apte ac perquam utiliter fcriptum eft, de planta, tanquam Botanice ob-jecto, fingulariter agit, ac vegetabilia omnia fub feptem familiis, *Fungorum*, *Algarum*, *Mufcorum*, *Filicum*, *Graminum*, *Palmarum*, & *Plantarum*, comprehendit. Fungorum habitus totus ex carne vegetabili eft. Algas radix, folium, caudex, in unum collecta, definiunt. Mufcos dicit, quando anthera absque filamento remota a flore fœmineo eft, absente piftillo, & femina propria tunica ac cotyledonibus carena. Filicum character ille eft, quo *frondes* in averfa parte fructificant. Graminibus folium eft fimpliciffimum, culmus articulatus, calyx glumofus, fermen unicum. Palmas ideo a plantis reliquis dirimit, quoniam illis caudex fimplex, apex frondofus, fructificatio autem in fpadice cum fpatha, eft. Plantæ dicuntur reliquæ, quæ priores familias intrare nequeunt, inter quas illæ, quibus folia defuper per hyemem pereunt, herbaceæ dicuntur, annuæ æque, quando radix haud eft gemipara, ac fimul cum planta perit, perennes, cum radix gemas fert, & per hyemem altero pluribusve annis durat. Inter frutices ac arbores limites natura nullos pofuit. Vegetabilium partes *radix* funt, *herba*, *fructificatio*. Horum vita *vafis fuccofis*, liquorem vehentibus, *utriculis*, eundem tenentibus, ac *trachelis*, aerem attrahentibus, continuatur; corpus autem illorum ex medulla; corpore lignofe, libro, cortice, ac epidermide, compingitur, dum fibræ medullaris extremitas, per

corticem protrusa, in geminam solvitur, ac plantæ compendium est. Deinde plantæ partes singulæ exponuntur. Radix, veluti medulla, e ligno, libro, cortice, caudice, radícula, componitur, & pro varia specie, pro vario reptatu, distinguitur. Quod desuper radicem est, cum nondum excrevit, & summa adhuc tellure latet, *hybernaculum* dicitur, ex quo, veluti ex diverticulo, reliquus plantæ habitus erum, quem truncus, ejusque variz species, caulis, culmus, scapus, pedunculus, petiolus, frons, stipes, ramus, folium, definiunt. De singulis agitur, atque illorum formæ, quæ haud raro ad ideam plantæ sistendam faciunt, explicantur, de quibus multa dicere tanti non est, quanti est, de *Linnaei* novis super fructificatione sententiis, quippe quæ, ad condendam sexualem methodum, materiem contulerunt, exponere. Calyx, qui vario, in variis plantis, nomine, *involucris* penes umbellas, *gluma* penes granina, *calyptra* in muscis, *Vols* in fungis, compellatur, aliquando plantarum genera media, quæ sub summis stant, dividit, nec parum autoritatis corollæ apud *Linnaeum* est, cujus petala, tubus, limbus, unguis, lamina, nectarium, pars scilicet mellifera floris, multum illi sæpe ad definitionem plantæ conferunt. Plus tamen fiduciz in staminibus ac pistillis, tanquam proximis fructificationis organis, ponitur. Staminum filamenta atque antheræ methodi sexualis basin constituunt. Et *filamenta* quidem ita considerantur, uti recta sunt, aut reflexa, plana, spiralia, *anthera* autem, uti unica est, aut duæ *tuat*, aut tres, uti quoque una in singulo filamentis est, aut una tribus, vel quinque, filamentis intercurrit, vel uti plures uni filamentis respondent. Accedit his antherarum situs, forma, dehiscencia, in quarum contemplatione quantum jucunditatis & eruditionis, tantum quoque utilitatis ad genera plantarum dirimenda, ponitur. Alterum methodi sexualis fulcrum pistillum est, ipsum scilicet pollinis masculi, ex anthera spirantis, receptaculum. Uti enim plantarum *ventriculum* terra, *vasa chyliifera* radix, *ossa* truncus, *pulmones* folia, calyx *ibalamum genialem*, corolla *aulcum*; ita filamenta *vasa spermatica*, antheræ *testiculos*, pollen *genituram*, stigma, quæ sum-

ma pistillis pars *vulvam*, stylus *vaginam*, germen *ovarium*, fructus ipse *ovum*, sistunt. Ex pistillorum autem consideratione promta ad definitionem plantæ via est, quando, illorum formas in diversis generibus varias esse, conspicimus, ut stylus illis sit bifidus, trifidus, quadrifidus; stigmata vero unum sint, duo, tria, quatuor, quinque, aut vario modo conformata, foliacea in *Iride*, plumosa in *Rbeo*, & sic porro. Etiam si autem ad infima genera constituenda fructus ipse satis esse possit; attamen classes, ordines, summaque genera, ex floris partibus essentialibus, antheris scilicet & pistillis, rectius definiuntur, quorum consideratio ac dispositio characterem naturalem constituit, illum scilicet, sine quo planta nulla est. Hunc in organis sexualibus *Linnaeus* posuit, atque exinde systema suum sexuale composuit, secundum numerum, proportionem, & situm, staminum cum pistillis elaboratum, ut sub diversis Classibus contineantur:

1) Monandria,	7) Heptandria,	13) Polyandria,	19) Gynandria,
2) Diandria,	8) Octandria,	14) Didynamia,	20) Monoecia,
3) Triandria,	9) Enneandria,	15) Tetradyndamia,	21) Dioecia,
4) Tetrandria,	10) Decandria,	16) Monadelphia,	22) Polygamia,
5) Pentandria,	11) Dodecandria,	17) Diadelphia,	23) Cryptogamia,
6) Hexandria,	12) Icosandria,	18) Polyadelphia,	

Quandoquidem ergo alia, quam quæ huc usque recepta erat, methodo plantas dividere ac definire aggressus *Linnaeus* est; fieri aliter haud potuit, quam ut magnam nominum, huc usque receptorum, stragem ederet. Si quædam plantæ arbitrariæ hypothese non responderent, nomine consueto privata fuerunt, illisque nomen similiter arbitrarium impositum est; nunc aliquibus nominibus vetustis ac desertis resuscitatis, nunc novis inventis, ita quidem, ut universa res herbaria novum habitum nunc assumeret penes illos, qui cum Clarissimo Autore loqui amant. Admirabilis naturæ lex illa est, quæ, characteribus certis positis, & classibus exinde constitutis, in plerisque exemplis, vires ordini suo respondent:

Convolvuli, *Scammonium, Mechoacanna, Turpethum, Seldonella,*
Allia, Moly, Porrum, Cepa, Viſtoralis,
Lauri, Cinnamomum, Malabathrum, Caſſia, Camphora, Saſſafras, Benzoe,
Euphorbia, Eſula, Cataputia, Tiſſymalus,
Artemiſiæ, Abrotanum, Abſinthium, Cina, Scriphium.

Parvus liber magni ambitus eſt, omnemque rem herbariam ita liſtit ut, cum interpres accedit, illo lectu jucundior, & ad rem herbariam utilior, vix alius eſſe poſſit.

PHILOSOPHIÆ EX EUCLIDE RESTITUTÆ CONAMINA IV, Autore JO. JACOBO HENTSCHIO, Philoſ. Mag. Luſato.

Lipiæ, ſumtibus hæredum Lanckſianorum, 1751 & 1752, 8. Alph. 1 plag. 13, cum aliquot Fig. 22.

Mathematicum uſum eſſe ampliſſimum, hæc Clariff. *Hentſchii* Conamina, in quibus totam *Analyſin Ariſtotelicam*, & *Philoſophiam primam*, ex ſex prioribus Geometrix *Euclidæ* elementis deductam eſſe vides, egregie docent. Nova hæc eſt, eaque facillima, philoſophandi methodus a ſcientifica illa, quam recentiores nonnulli præter rem effinxere, prorfus diſtincta. Utraque enim inter ſe collata, illam in principiorum robore & vi conſequentiarum, hanc in miris verborum ambagibus, & concatenatis (ſic venia verbo) proſitionibus vulgo notis, poſitam eſſe, deprehendes.

Conamen I, quod exponit leges, ſecundum quas intellectus humanus in exquirendo vero operatur, *Sectiones XIV* completitur, quibus natura & formatio generum & ſpecierum, definitionum, diſtinctionum, proſitionum primitivarum & derivatarum, converſio, & oppoſitio, exponitur; nec non natura & formatio ratiociniorum & ſyllogiſmorum, demonſtrationis, conſequentiarum immediatarum, inventio definitionum & proſitionum, ac ratiociniorum reliquorum uſus in vero exquirendo; quibus junguntur regulæ philoſophandi. Hæc Logicæ vulgaris argumenta quanquam nonnullis, qui ex habitu exter-

no res solent æstimare, tanquam satis nota possint videri; aliter, tamen credimus ipsos esse sensuros, si has, quas Clariss. *Hentſchius* ex 48 Prop. Elem. I *Euclidis* ingeniose deduxit, theorias logicas data opera evolverint. Paucis enim multa, eaque egregia, proposita, manifesto falsa interdum correctæ, variasque observationes utilissimas additas esse, ingeant fatebuntur. Sic *Seç. II §. 4* comparat Autor definita cum Schematibus, seu Diagrammatibus geometricis, quorum illa, tanquam arbitraria nomina, a conditoribus scientiarum rebus conceptis imposita; hæc autem ut signa naturalia recte contemplatur. Nec enim illa cum rebus conceptis ullam habent affinitatem, cum hæc, quæ in plano quodam exhibentur, Diagrammata extensorum naturæ respondere supponuntur. Circa idearum determinationes ex *Euclide* probe observat Clariss. Autor; eas interdum ratiocinando erui, nec tamen ex more Philosophorum quorundam vulgariis effingi, *Seç. III §. 4, 5*, id quod uberius *Seç. X §. 10* ostensum est. Conversionem & oppositionem male a nonnullis tanquam peculiare ratiocinandi species considerari, ostendit Clariss. *Hentſchius* *Seç. VI*, in qua paucis multa, eaque utilissima, proposita esse, deprehendes. Formatio consequentiarum immediatarum optime ex *Euclide* docetur *Seç. IX*, nec non inventio Propositionum *Seç. XI*, in qua theoreticarum Propositionum indolem & formationem ita describit Clariss. Autor: *Propositiones theorctica omnes ad duplex revocari possunt genus, prouti ac subjecto genera, differentia, conceptus communes, proprii, vel alii quicumque conceptus, ex comparatione rerum orti, prædicantur. Prioris generis propositiones partes, ad rem conceptam pertinentes, exhibent; posteriores mutuas rerum relationes fiunt. Ad priorem classem referas propositiones sequentes: Triangulum est figura; triangulum tribus rectis terminatur; tres triangulorum anguli æquantur duobus rectis; anguli ad basin triangulorum isoscelium inter se sunt æquales. Ad posteriorem classem: Duo, triangula, positæ certis conditionibus, inter se sunt æqualia, Propos. IV, VIII, XXVI, XXXVII; si parallelogrammum & triangulum eandem habeant basin, finique in eisdem parallelis, parallelogrammum ipsius trianguli duplum erit Propos. XLI. In formandis*

propositionibus theoreticis mens nostra diversimode intuitu partium, ex quibus qualibet propositio theoretica constat, operatur. Nunc enim, positis certis conditionibus, pervenimus ad conclusionem, quæ deinceps propositionis formam induit, & demonstrationi præmitti solet; nunc hypothesos cum thesi nexum, vel pugnam, tanquam satis notam, nobis representamus, & in contradictionem thesi nostræ sententiam plerumque inquirentes, ad veritatem asserti nostri ducimur. Modus prior formandi propositiones theoreticas manifestus est ex Propos. Euclidæ Propos. IV, V, VIII, XIII, XVI, XVII, &c. modus posterior ex Propos. XI, VII, XIV, XIX, &c.

Conamen II principia Logicæ quantitatum exponit, breviter quidem, sed solide, eademque accomodat ad theoremata Euclidis, quæ Elem. II continentur, investiganda.

Conamen III, cujus index: *Philosophia prima ex Euclide reposita*, explanat generalissimas rerum notiones, ingeniose ex Elem. III & IV Euclidis erutas. Nova plane hæc est, eaque simplicissima, Philosophiæ primæ forma, in qua manifesto falsis rectoria substituta, sterilia nonnullorum recentiorum commenta eliminata, omniaque ex genuinis fontibus deducta esse, vides. Recte enim vidit Clariss. Autor, ideas, in Metaphysica occurrentes, esse primas, in nullas alias simpliciores resolubiles, quo v. c. pertinent voces existentis, essentis, identitatis, diversitatis, similitudinis, dissimilitudinis, æqualitatis, absoluti, relativi, extensionis, compositionis, spatii corporei, materis, &c. quo quidem fundamento superstructa Metaphysica aliam plane, eamque simplicissimam, adeptæ est formam. Præter alia, quæ hoc Conamine continentur, liceat adducere ea, quæ exstant Sect. II §: 8: *Quantitatis vox notat omne id, quod augeri potest & minui. Hoc sensu tribuitur non solum magnitudinibus, uti lineis, superficiebus, & solidis; sed etiam ideis nostris, promitti in analysi imminuimus notionum complexum, quem in synthesi augemus, addendo generi novas determinaciones, v. c. si a triangulo abstraho figuram, prætermisso numero laterum, quibus spatium comprehenditur, notionum complexum imminuo; si vero in triangulo addo, duo latera esse equalia, complexum notionum augeo. Idea igitur, quæ augeri & minui possunt,*

com-

componuntur, addendo generi peculiare determinationes, & dividantur, resolvendo ideas particulares in universales. Hinc, divisionem & compositionem ideis tribuere, absonum non est.

Conamen denique IV, ad Elem. V & VI Euclidis accommodatum, generales scrutatur magnitudinum affectiones, uti penetrabilitatem, realitatem, compositionem, extensionem, infinitatem, & divisibilitatem, Præcipua, quæ hoc in loco argumentis satis idoneis confirmantur, sunt sequentia: 1) Tres magnitudinum species esse nudas capacitates, ideoque penetrabiles; 2) tres magnitudinum species esse reales, non imaginarias, ubi simul, quomodo intellectus humanus corpora physica & geometrica concipiat, accurate disquiritur; 3) spatium, seu capacitatem corpoream, esse id, in quo materia locatur, & ab eadem diversum; 4) spatium corpore vacuum posse dari, &c.; 5) spatium esse substantiam, non accidens: id quod Geometrix Euclidæa ope solide evincitur, adeo, ut de hisce omnibus & reliquis nemo rationis usu præditus possit dubitare.

THOMÆ STANISLAI VELASTI, SOC. JESU, DIS-
sertatio de Literarum Græcarum pronuntiatione.

Romæ, 1751, 4.

Plag. 15.

A cris illa contentio, quæ ante duo pæne Secula studia sectatorum, hinc *Erasmi*, *Reuchlini* illinc, exercebat, nostris hodiebus Romæ revixit, doctosque in Urbe æterna viros dividit. Pugnæ classicum canebat ille, qui sub *Mirtisbi Sarpedonii* nomine latet, de grege *Erasmi*ano, edito libello, in quo modum Græca pronuntiandi, qui Græcis hodie in usu est omnibus, & nominatim *P. Gregorium Placentinum*, illum, qui *Montfauconis Palæographiam Græcam* in compendium misit, carpsit. Causam suam suæque partis dicere non neglexit *Placentinus*, dixitque satis humaniter graviterque idem. Paulo acrius ampliusque idem egit *Thom. Stanislaus Velastus*, homo Latinitatis, inter Græcos in insula Chio natus educatusque, & qui, sua aliorumque confessione, omnem pæne Orientem Occidentemque peragravit, & magnam ætatis partem in Græcis exegit. Quæ is argumenta pro *Reuchliniana* profert, quamvis non

Qo oo 3.

nescia-

nesciamus, nova non esse, juvat tamen, strictim recensere præcipua. Primo quidem loco, illos, ait, falli, qui aut, studio partium se, putent, abreptum illis plaudere solis, quæ ab ineunte ætate in Græco solo audierit & imbiberit, aut, se, mireatur, hominem Latinum, a fide, ritibus, & institutis, Græcorum præ omnibus, pro indole Chiorum Latinorum, profus abhorrentem, Græcis tamen factum velle, ipsorumque causam perorare. Opellam. hanc alii rei, præter veritatis amorem, deberi, negat. Flagitasse eam a se cum suam recti verique conscientiam, tum muneris sui rationes. Nam, si taceat, si dissimulet verum, alumnos Collegii Græcorum in urbe *Gregoriana*, quos Græcam linguam autoritate publica doceat, id vitio sibi vertere, qui, superiore anno palam a *Sarpedonio* laceffiti, respondere ob ætatem & vitæ institutum non ausint. Non concedere denique iudicio Emin. Cardinalis *Quirini* se nequisse, qui, a se postulate, quæ in promptu adversus *Sarpedonium* haberet, ut viderit in chartis exarata, digna typis judicaverit, & prelo protinus tradi jussit. *Quatuor Partibus* absolvitur hæc opella. *Prima* de universa Græcarum literarum pronuntiatione agit; *secunda* docet, η valere *ita*, & unisonum esse cum *iota*, *u*, *o*, & *v*; *tertia* in veram diphthongorum & literæ β pronuntiationem inquiri; *quarta* denique de accentibus disputat. Initio igitur, literæ Græcæ omnes, quæ quidem in controversiam veniunt, ut pronuntientur, præscribit, in quibus memorabilia hæc potissimum visa nobis sunt, γ ante *s* & *s* valere *j Italum*, ut *γῆρας*, *jeras*, *γένομας*, *jinome*, ζ valere *s*, ut *τραπέζα*, *trapeza*, *μῆζον*, *mison*, θ Anglicum *th*, τ post *s* valere *d*, ν ante *m*, ut *τὸν πόδα*, *tom pada*, *du* non *au*, neque *af*, sed *av*, seu Germanico more *aw*, ut *αὐγὴ*, *avji*, vel *awscbi*, geminas consonantes non ut geminas, sed ut unam simplicem, proferri. In hunc modum, ait, Græcos omnes enuntiare, non illos tantum, quos Græcia, quos Asia, quos Thracia, sed etiam quos Dacia, Illyricum, Sicilia, Italia, tenet, patres Basilianos, infinitam Ruthenorum multitudinem. Deinde id urget *Velasius*, septimo, aut octavo, Seculo a barbaris, a Saracenis, illatam, quod vult adversarius, barbariem in Græcam pronuntiationem nullam fuisse. Ut enim immigrariunt in Græcum orbem cum barbaris

ris

ris' barbara vocabula, quod multo quidem citius a Gothis & Vandalis contigit, in pronuntiationem tamen, in sacra id nihil valuisse. Barbaris plebejis ad Ecclesias, ad sacra tribunalia, non potuisse aditum, ubi a doctis hominibus antiquæ linguæ purissima monumenta, textus Evangeliorum, Liturgiæ Sanctorum Patrum, cantica, ex vetusta, & a majoribus ad posteros propagata, & velut per manus tradita, modulatione recitata fuerint. Neque capitalem *Platonis* locum, *Sarpedonio* tam ambitiose jactatum, eo valere, ut probet, ab *Alexandri M.* temporibus, quod *Sarpedonius* velle videatur, in deterius esse Græcam pronuntiationem, quæ nullo tempore passa corruptionem, nisi ab *Erasmi*, fuerit. In eam tamen potius vergere sententiam, idque perspicuis verbis asseverare, *Sarpedonium*, Græcas literas integra puritate ad Concilii Nicæni tempora floruisse, magistris clarissimis, & publico stipendio conductis, eas in amplissimis urbibus docentibus, deinceps declinasse grassantibus Saracenis. Ea vox fuerat *Sarpedoni*. Hanc Noster exagitat, ut chronologicis rationibus parum congruam. Duo nimirum Secula intercedere. Sibi quoque id favere, quod *Sarpedonius*, velut adversaturum, ex autore *Fleurio* produxerat, totam Græca lingua scientiam apud solos *Melchitas* conservatam fuisse, & hodiernum pronuntiandi modum e *Melchitarum* scholis ad nos manasse; *Melchitas* enim, seu imperiales, esse incolas orbis Græco-Byzantini, eoque suo se gladio adversarium jugulare. Non desuisse illis temporibus, quæ Concilium Nicænum & meram medii ævi barbariem intercessere, Academias, in quibus Græcæ literæ docerentur, & castissima Atticissimi monumenta usu contererentur; non desuisse ingenia editis libris clara, quos recenset. Ex eo, quod vulgaris Græca dialectus scedissima sit, & *Platonica* dictioni dissimillima, non tamen confici, corruptam pariter fuisse pronuntiationem, cum, nihilo puriorem fuisse Græcum plebeculæ *Platonis* æqualis sermonem, tam certum sit, quam quod certissimum. Itaque, profligata *Sarpedoni* sententia de natalibus novæ pejoris pronuntiationis, illam *Cheki*, sed eam omni veri speciei carentem, refutat Autor, asserentis, veterem quidem veramque pronuntiationem Græci sermonis ad excidium usque imperii Constantinopolitani non intercidisse,

eidisse, at, Græculis e patrio solo in Italiam commigrare coactis, egestatem & quæslus cupidinem suasisse, ut, conficta nova pronuntiandi ratione, linguam suapte naturâ difficilem adhuc impeditiorem facerent, quo diutius tenerent auditores, & ipsi doctiores imperitis haberentur. Quam futilem esse conjecturam, ex Historia literaria Seculi XV demonstrat Autor. Deinceps redit ad *Sarpedonium*, cujus repudiat excusationem, in nullius, quamvis eruditissimi, potestate positum esse, ut causam, occasionem, epocham, processum, corruptionis indicet, & digito velut demonstrat. Negat, se id *Sarpedonio* debere, quod ille postulaverat. Postulaverat autem, sibi vicissim ostendi, quando, quave occasione, factum sit, ut pristina Latini Germanicique sermonis pronuntiatio in hodiernam commutaretur. Nam illam quidem profus desuisse, Græcam desuisse nunquam. Quod asseverare, ni clara documenta accesserint, verendum, ne parum satisfaciât. Nam, Germanicum quidem sermonem vetustum, quamvis insigniter ab novo discrepet, profus tamen fuisse intermortuum, negare non dubitamus. Denique, quod linguæ non uni, neque alteri, sed, quotquot notæ quidem sunt, omnibus, contigit, a Græca quoque non alienum existimare, videtur æquum & humanum esse. Ecquid tandem non abripiat temporum præceps ruina, rebus novam faciem inducere semper satagens? Multus porro est *Velasus* in extollendo studio Græcorum erga veterem sermonem. Liturgias, illo conceptas, pusulis inculcari; vulgus ipsum memoriter ita callere, ut *legere* indocti discentes tamen doceant. Qui multum in studiis literarum proficiant, non illis doctrinis, quæ a nobis excoluntur, animum adjicere, sed in legendis Patribus & profanis scriptoribus Græcis consensescere. Quæ, quamvis specie non careant, non videntur tamen Auctoris causam multum juvare, si quidem aliæ linguæ, quæ non minus, quam vetus Græca, in sacris, in foris, in scholis, in omni vita, multæ & totæ sunt, nihilo tamen minas a seculis in secula mutantur. Porro urget *Velasus* hoc: *Erasmum*, novæ pronuntiationis patrem, ea nunquam, sed semper vetere, a majoribus accepta, usum fuisse, sive inventi sui probitati diffideret, sive credulitatis ipsum suæ pueret. Ajunt enim, *Henricum Glaveanum*, Parisiis advenam, &

Lova-

Lovanii ad *Erasmum* visendum venientem, sciscitanti, quid novi afferret, novam a se ludibrii causa confictam pronuntiationem Græci sermonis tradidisse, avide arripienti, & inter familiares spargenti. Aliquo tempore post *Erasmum* comperisse, os sibi fuisse sublitum, se risum præbuisse. Negant tamen *Erasmiani*, virum novam excogitasse. Non eum, ajunt, nisi longa oblivione sepultam in lucem & usum revocasse. Atqui, prudenter monet *Velastrus*, etiamsi vere id affirmetur, repugnandum mutantibus fuisse ipso illo articulo, quo Græca pronuntiatio in pejus ite minabatur; abrogata retinere & revocare, autore *Quintiliana*, insolentæ esse, & frivolæ in parvis jactantiæ; facere denique ad turbandum bene constituta. *Κανὸν εὐ κείμενον ἐάν*. Ipsum *Erasmum* veteri illa sua, a tumultu excitata, pronuntiatione auditorum, qui plurimi ab ejus ore pendebant, æminem imbuisse, contra *Reuchlinianam* semper docuisse. Post dudum editam illam, cui tota hæc lis debetur, Dissertationem exhibuisse *Rutgero* formulam Græca pronuntiandi, manu sua scriptam, non ad suam mentem, sed ad morem Græcorum omnium. Toties præfuisse saorum operum iteratis editionibus, in illo tamen opusculo, quod *Echo* inscribitur, nihil movisse, quamvis ibi *eruditionis* cum ὄνους, *Episcopi* cum κέρας, *bariolarum* cum λάρος, composuerit. Denique paucos amatores, neque eos primi subfellii, *Erasmianam* formulam invenisse; pro veteri e contrario stetit summa nomina Italorum, Gallorum, inter quæ nominat *Scaligerum* & *Salmasium*.

Hæc e *prima Parte*. Audiamus nunc, quæ Noster pro sano καὶ ἤτα ut iōta in medium affert. Putarunt cum *Erasmo* multi, sonum istius literæ ut i cum Turcis, Constantinopolin rapientibus, in Græcum sermonem irrupisse, extruso veteri, qui e longum referebat. Sed, illos falli, arguit exemplis, ex *Eustathio* prolatis, qui passim παραλήψεις, seu alliterationes perfectas, & ὑποπαρήψεις, seu allusiones, crepat, & in *Homero* reperisse gaudet, vanum, si bene *Homerum* novimus, gaudium. Argutulus profecto fuisset, si Græculus, si Grammaticus sequioris ætatis, si *Episcopus* Thessalonicensis, fuisset. Exempli alliterationis ex utroque genere sunt hæc: ἦος & ἦνος, μένω & μήνες, ἰδδουσαν & ἰδησαν, πιδρωθε & πιδρωθαυ, ἦμεν & ἦμεν, ἦθης & ἦθης, τῆς &

P P P P

Τῆς

τῶν, ἥ & ζῆ, ἥρις & ἥρις, *Suidas* porro allegatur; qui, auctore *Cratino*, refert, Atticos balatum ovium non per βα, sed per βη, expressisse. Unde conficitur, η non ut α; sonuisse. Recte id quidem, at non illud item inde conficitur, η ut i sonuisse. Sunt enim, qui, α valere longum e, negant, sed ut ai efferunt. Majoris ponderis hoc est argumentum, ex eodem *Suida* petitum. Autor ille, *Eusebio* certe antiquior, α non suo loco sub α; sed sub ε; collocat in Lexico, secundum Alphabeti literas constructo. Item porro perspicuis verbis, γλήχαν & γλίχαν, νήσαν & νήσαν, cum eadem sono sint, diversa significare, monet; si illa unquam a *Suida* profecta, & ipso digna, sint. Quis enim γλήχαν unquam dixit, nisi forte de vulgo homo? Politiores γλίχαν, αἰπερε, dicunt. *Cyrium* quoque, seu *Philoponum*, sexti Seculi hominem, in Lexico vocum, pro diversa vocali, aut acentu, alia atque alia significantium, promiscue habere η & ι, ut ἀρίμεν, & ἀρίμεν, δεσπότης & δεσπότης. Antiquissimus horum *Ammonius* distinguere jubet inter δαμάλης & δάμαλις; πῆρα & πῆρα; & alia similia: Quæ facturos illos non fuisse, si η & ι, pronuntiando idem non sonuerint. Eodem ex fonte manasse tam crebros librariorum errores in permutandis η & jota & dipthongis α; atque α; quorum ingentem texit indicem, & multo ampliolem potuisset texere; tanto majore dispendio; quanto res notior, & malum in plures libros fustum est. Quem enim eorum id non afflavit? Quem non tanto magis, quanto propius ab ætate inventæ artis typographicæ abest? Græcos Latinorum littera η reddidisse, porro addit Autor; quod sexcentis exemplis, ait, *Dionysium Halicarnassensem*, *Ptolemaium*, *Strabonem*, Novum Test. alios, probare. Voces bene Græcas veteres in inquinatiore illa, quæ Græcorum vulgo hodie in usu est, retentas, in quibus quidem η; olim exaratum fuerit, per æfferri, ut πηλός; hodie sonare pilos, ἥλιος silios, ut alia omittamus exempla, magno numero congesta, absque usu, quod nobis quidem videtur. Ea enim de re non agitur; neque recte advocatur accusatorum in causâ sua suffragium. Illam pronantiationem, ut novam, at corruptam, *Erasmiani* repudiant; & Græcæ terminis ejectionem eunt. Rectius Rutheni, Armeni, Maronitæ, qui *Amia*, *Michall*, item Hispani, qui *Ermitanno*; ab ἱερμενῆς, nec non Fran-

Franci, qui *eglise, & boutique*, ab *ἐκκλησία & ἀποθήκη* pronuntiant, testes citantur. Qui autem Germani quoque possint debentque causæ huic patrocinari pronuntiatione sua vocum *ἤμα, ἤθος, κήμη, ἐξήκωλα*, non intelligimus, non exputamus. Voces enim nostrates, quibus Græcas illas reddimus, a Græcorum sono toto, quod ajunt, cælo distant. Ipsos tandem veteres Latinos *η* ut *ι* extulisse, urget. *Genius. genitor, delirare, navigium, dicitis causa*, Græca esse *γενῆλος, γενέτωρ, ληραῖν, ναυήγισ, δίης causa*, immerito in controversiam trahi. Positis in medio his argumentis, quæ Græcorum causæ favent, illa submotum it, quæ pars adversa in contrarium affert. H vel ipsa figura *E* geminum referre, unum alteri obversum. At geminum *I*, unum alteri appositum, & transversa virgula junctum, imaginationem inde efficere æque commode, ni aptius, posse, recte arguit Autor. E porro, ajunt, quorsum putes *ψίλον*, seu *breve*, fuisse appellatum, nisi longum esset, cui opponeretur? Sed negat Autor, *ψιλὸν breve* notare. Sic illud dici a Grammaticis, ad *αι* respicientibus, & illud huic, duo idem sonantia, comparare. Similiter *ypsilon* opponi eadem de causa diphthongo *αι*. Quidni verò *εψίλον* opponatur diphthongo *αι*, & *ὑψίλον* composito *υι*? Ab ejus porro voluntate, qui *η* a pristino consonantis aspirantis, & notæ numericæ, valore ad usum vocalis primus traduxit (*Simonides* ille fuit), idoneum, negat, argumentum adversariis peti. Sive enim id contendas longum *E*, live longum *I*, tantundem causæ fuisse literæ inveniendæ, & in usum immittendæ, quæ hoc, quæ illud, significaret. Neque officere, quo minus *η* *ι* sonet, id, quod ab *ἰωτα* diversum non sonet. In multis linguis literas esse binas pluresve sono easdem, figura diversas, ut *η* & *υ*. Quod argumentum, ipse viderit, quomodo tueatur apud homines orientalem linguarum, Arabicæ præcipue, peritos, qui omnes uno affirmant ore, sonos literarum *η* & *υ* esse haud parum, haud obscure, dissimiles. Capitalem denique *Platonis* illum locum (*pag. 448* edit. *H. Stephani*), quem *Sarpedonius* ambitiosè jactaverat, velut sufficientem toti rei conficiendæ, asseverat Noster, illius spem multum fallere. Nam ex eo planissime confici, *η* ab Atticis non ut *ε* fuisse pronuntiatum, quod tamen *Erasmiani* factum contendunt. Qui enim, interrogat, si *η* & *ε* idem sonuit, ab *ἐμπερα*

delabi poterunt illi veteres, de quibus *Plato* disputat? Rectius igitur credi, Atticos, quos, *Philosophus* ait, antiquissimo tempore *ἰμῆρα*, medio *εἰμῆρα*, novissimo atque suo *πνο ἡμῆρα*, pronuntiasse, egisse aliud nihil, quam quod Romani non uno exemplo egisse deprehenduntur. Quid autem hoc? Omittebant Romani haud raro antiquum scribendi morem, & novo mutabant. Hujus ipsius quoque tandem subrepente tædio, revocabant veterem delitum quasi postliminio. Gravis alia est accusatio, quæ *Reuchlinianis* invidiam concitavit adversarii. Intolerabile tinnit in *Erasmianorum* auribus jotacismus, ut negent, suavissimo sermone (is enim perhibetur vetustus Græcus fuisse) potuisse tam fœdum, tam execrabile, vitium insedisse. Atqui, ipsum illum tantopere exosum & exagitatam jotacismum a vetusta lingua non fuisse alienum, constare ex *Cicerone*, qui, *Cottam*, in *Bruto* ait, *a fœdissimo Græce loquendi usu a dilatandis literis Latine se abstraxisse*. Ergo presso & parum hiante ore locuti sunt Græce veteres. Ergo frequentius litera *ἰῶτα*, quod exilius sonat, & presso profertur ore, quam E, quod rictum diducit, utebantur. Quamvis quoad sonum vacet *η*, & abesse commode a Græco sermone possit, non tamen prorsus otiosum esse. Non eam linguarum esse rationem, ut omnes literæ ad solum sonum excogitentur, ut nulla adsit, quæ tolli nequeat. Quod liquido constat in litera K apud Latinos. Testimonium, quo *Cicero* Atticos ornat, *pressor* eos esse, perhibens, *ἔστυναι*, nihil apud eos *mutum*, nihil *superfluum*, *densa omnia*, *ἔστυναι* *nervis quibusdam intentis*, ad orationem, non ad pronuntiandi scribendive morem, pertinere. Illos enim, passim addidisse vacans, ejus rei argumento esse *α*, quod olim nihilo plus, quam simplex *ε*, notavit, ut e *Plutarchi* libello de EI Delphis inscripto constat. *Dionysio Halicarnassense* autore de tribus & viginti Græci Alphabeti literis, ejus ætate usitatis, decem non necessarias a quibusdam fuisse judicatas, ab aliis plures. Derivationem vocum opponunt *Erasmiani*, quo probent, *η* propius ad *ε*, quam ad *ι*, accedere. Opponit Noster *Platonis* aliam auctoritatem, quæ contrarium liquido conficitur. Illi *μῆλα*, *οἰεῖ*, volunt a *μέλας* dicta fuisse, quod hominum primorum prima & maxima cura in pastura gregum sita fuerit. Atqui *Plato* solem, *τὸν ἥλιον*, ab *ἔλαιον*, *cathefaciendo*, & *δυσήλας*, *Corerem*, a *διδῶς*; dictam vult, ut

ma-

matrem largam. Nugas nugis oppugnari, æquum erat. Tandem illud adversæ partis argumentum de validissimis, unquam agreditur, quo sententiæ robur illi carcessunt, quod Latini consueverint ꝛ vocum Græcorum, quas civitate sua donabant, in e convertere, e. c. *πρόβλημα*, *problema*. Dño præcipua sunt, quibus vim argumenti frangit. Primum in exemplo Hetruscæ hodiernæ gentis & linguæ monstrat morem gentium omnium, voces, aliunde adicitas, ad palatum suum deformandi & detorquendi. A quo generis humani more Latinos quoque veteres non abfuisse, non tantum credi probabili ratione, sed etiam constare exemplis, quorum copiam affert; quæ docent, Latinos Græcorum, a sô adictorum, vocabulorum, e. c. *v* modo per *i*, modo per *o*, nunc per *v*, per *y* nunc reddidisse. Et ipsis modo *e* more Ionum, modo *i*, sonuisse. Deinde nimium confidenter ab adversariis edici, Latinos ꝛ ubique per *e* reddidisse. Quod secus habeat. Illos enim ꝛ modo *e* brevi, modo *ia* duabus syllabis, modo *i* brevi longove, modo *o* brevi, modo *a*, reddidisse. Voces illas, quas firmandæ opinioni suæ allegant adversarii, plaustris integris a P. Girardeau convectas, pro maxima parte familiares ecclesiæ scriptoribus, & everso a barbaris Latio, corruptas potius, quam natas, fuisse videri. Latinorum in pronuntiando ꝛ affectationem discrepantiæ a Græcis novissimo & illustri exemplo *Martini Crusii* disci, qui notissima in insula Chio gentium aliquot illustrium nomina *Κορῆς*, *Σῆψης*, &c. tamen si ipse sæpius audiverit *Coressis*, *Sopsis*, &c. pronuntiansi, nunquam tamen non in sua Turcogræcia reddiderit *Coresses*, *Sopsos*. Idem contigisse nomini celeberrimi Cardinalis *Bessarionis*, quem omnis tamen Græcia *Wissarionem* appellet. Largiamur denique, ait Noster, *Erasmi* gregi, Latinos ꝛ per *e* extulisse. Ideone causa ceciderimus? Atqui, autore *Fabio*, veteres Latini *e* ita pronuntiabant, ut, I audires, an E; non distingueres. *Gellius* perhibet, consuetum veteribus fuisse, E & I uti indifferenter. Largiamur & hoc, sic pergit *Velasus*, liberales in ampliare simus. Pronuntiaverint Latini E sic, ut nos hodie solemus. Atqui meminisse oportet, eos *Æolum* fuisse sobolem, quorum erat, illum exilem & angustum, quo *i* effertur, sonum in latiore *e* diducere, quem sic amabant *πλατὺς ὄμιλος*, ut illum oderant.

In his finitur *secunda Pars*. *Tertia* & *quarta* quod argumentum sit, & superioribus teneri, confidimus. Non enim juvat, illas quoque eadem cura, & sermonis amplitudine, persequi, qua *secundam* recensuimus, in qua nervus controversiæ incidi, & arx ipsa partis adversæ everso, nobis videbatur. Minore studio si digna judicamus reliqua, non eo detractum de apellæ pretio quidquam imus, sed brevitati, quam sibi nostrum institutum depolcit, consulimus.

ACTA SOCIETATIS LATINÆ JENENSIS, EDITA AB
ejus Directore, JO. ERNESTO IMMANUELE WAL-
CHIO, Philos. Doct. & Profess. Publico.

Volumen II.

Jenæ, apud viduam Crœkerianam, 1753, 8 maj.

Plag. 22.

Quæ hujus operis sit conformatio, quæque opes literaræ ad com-
munem velut fructum ab hominibus eruditissimis laudatissimis
que afferantur, satis jam ex iis constare Lectoribus nostris arbitra-
mur, quæ de primo Actorum inclitæ Societatis Volumine diximus.
Gaudebunt vero, quotquot artibus honestis bene cupiunt, earum-
que favent incrementis, hoc in altero Actorum, quæ foras dantur
a præstantissimæ Sodalitatis Directore Celeberrimo, Volumine, tantum
abesse, ut deteriores sibi apponantur epulæ, ut delicatiores etiam ex-
quisitioresque inveniantur. Ut dicto fidem conciliemus, eequod sit
hujus Voluminis argumentum, paucis enarrabimus. Quemadmodum
in priori, ita in hoc etiam Volumine, Societatis historia reliquis So-
daliū Dissertationibus præmittitur, ac de iis partim, quæ ibi omnia
sunt, diligenter exponitur ab Ephoro ejus doctissimo, partim, quæ
postea vel gesta sunt, vel immutata, prioribus adjiciuntur. Duodeci-
ginti viros, munerum dignitate amplissimos, honoris erga, Societa-
ti adscriptos; quatuordecim vero juvenes eruditos in ordinacionum
Sodalium classem relatos esse, tempore hoc sane exiguo, quod inde
à prioris Voluminis editione effluxit, haud vanum nobis crescentis
liberalium disciplinarum inter nos amoris præbere augurium vide-
tur. Inter Commentationes, quas vel argumenti varietas, præter eru-
ditionem orationisque elegantiam, mirifice commendant, primam
locum ea tenet, quam Menckenius noster, Societati & ipse adscri-
ptus, sed imprimis in edendis his Eruditorum Actis occupatus, olim
coram duobus Saxonice juventutis Principibus regiis recitatam, in-
videre his Actis noluit. Agit vero illa de hodierna literarum, per præci-
pue Europæ cultioris partes, facie & statu. Alterum locum Cel. Gef-
neri ad Disputationem de Nomenclaturâ Latina παραλογισµατα occu-
pant, quibus de Buffoni historia naturæ, ac de pisce Antacæo, quem ho-
diernam Husonem esse, quidam existimant, eleganter exponit. Nempe
crimini datum est Thesauri Latine Lingua, quod illud non doceat, non
accepta illa vel confessione, vel causæ dictione, qua in Præfatione usus

Pag. 1-19.

20-24.

erat Vir Cel. Et si vero non debebat Antecærum emtoribus *Tbesauri*, quippe apud Latinos non obvium; tamen, cum *ῥύπαυ Μουσῶν* ejus vere sint ἀφ᾽ ἑσῶς, lubens liberalisque vel censori impertit, (vid. *Disquisitio de mari Germanica* Francof. & Lips. 1750 pag. 329,) vel studiosis in universum, quæ per hanc occasionem de Antacæo e Græcis didicit. *Tertia Commentatio* est Rev. D. Jo. Dieterici Winckleri, de *genuina τῆς ἑγκρατείας significatione, ad 2 Petr. I, 6*, quam in eo Autor ponit, ut sit prudentia, qua in unaquaque re, sive bona illa sit, sive mala, modum quis ita servat, ne vel iusto minus, vel nimis, faciat. *Quarto loco Jo. Sal. Semleri Spicilegium variarum lectionum ad Lib. I Epist. Plinii* affertur. Usus est Vir doctus duobus Codicibus, aut excerptis eorum varietatibus; altero Salisburgensi præstantissimo, quo *Schwarzius* in emendando *Plinii* Panegyrico usus est, cujus variantes scripturas *Nagellus*, V. C. excerptas ex ipso Codice, servat; altero ex Bibliotheca *Schwarziana*, in papyro scribi cæpto, sed in *Lib. III Epist. I* desinente. Ut, quanti sint faciendæ lectiones illæ, judicare Lectores nostri possint, paucas quasdam hic subjiciemus. *Epist. X, 3*; at ego illas nunc miror, pro vulgato: Aut ego nunc illas magis miror, uterque Codex habet. Non inepte. Ibidem *sculptore pro sculptore* in Cod. Salisb. *Epist. XII, 6*, non solum pedibus, pro vulgato: non pedibus solis, *Salisb. n. 7*; habebant, pro habebat, Cod. papyr.; n. 13, succurrerunt, *Salisb. pro succurrunt*; *Epist. XIII, 6*, neque enim est fere quisquam, quando nos amet, ut studia non simulet, Cod. uterque; *Epist. XIV, 3*, ita reveretur, Cod. pap.; 6, *Serranam procul a me*, Cod. uterque; *Epist. XVI, 4*, in concionibus idem, qui in orationibus, est, Cod. pap.; ibid. 8, languescis, uterque. Sed sufficiat, hæc transcripsisse huc, gustus quidem earum magis dandi causâ, quam sitis sedandæ. *Quintum locum tenet Jo. Christoph. Strodtmanni Centuria differentium apud Latinos vocum*, cui appendix quadraginta vocabulorum, diversas potestates habentium, subjungitur. Nota est in vulgus Viri Clarissimi diligentia in hoc genere; itaque, neminem fore, arbitramur, qui, quin *Popma* luculentas inde accessiones habere possit, dubitet. Sequitur M. *Imman. Frid. Gregorii de scribendi genere diὰ ὀμῶν ἢ ὀμῶν ἢ ὀμῶν*, præcipue apud veteres Romanos, Dissertatio. Duo diὰ ὀμῶν scribendi genera Romanis quodam tempore usu recepta fuisse, docet, alterum, quod vocabulorum in compenditiis cerneretur; alterum, quod occultas haberet notas, quas intelligere nemo, nisi probe illarum guarus, posset. De singulis ea repetuntur ex optimis scriptoribus, quæ scitu videbantur apprime esse jucunda. *Septimum locum habet Jo. Ernesti Imm. Walcbii Pocillator Phrygicus*. Retulit Vir Celeb. pervetustum aliquod sigillum æneum, Romæ in agro quodam repertum, post in urbem delatum, ex Italia domum, quo iter literarium, non ignobile, instituerat. Est illud imago pueri crassi & pinguis, qui sinistra manu, ut omnes rationes ostendant, pateram tenet; Dextra ejus per injuriam temporis perit quidem; eam tamen, ut ex brachii situ colligitur, in altum videtur sustulisse, atque in ea vas quoddam majus habuisse, ex quo funderet vinum, aut aquam, in aliud minus, pateræ, modo dictæ,

Pag. 25-3

34-50.

51-103.

104-122.

123-184.

dictæ, forsitan imponendum. Pedibus, quorum alter aut ferrugine corrosus, aut alio casu ruptus, nudus comparet, corpore vero tectus ceratur, tunica nimirum apte cingulo succincta & complicata. Capitis tegumentum Romanis inusitatum, eique propemodum simile, quod Monachi hodie, cucullis suis assutum, gerunt. Hunc igitur puerum, subductis probè rationibus omnibus, *poëllatorem esse*, judicat, de cujus muneribus, nominibusque, exponit simul doctissime; quidque eum interfuerit atque alios servos, similibus fere ministeriis adhibitos, docet, quemque locum in familia reliqua habuerit, quærit. Deinde rationes satis idoneas affert, cur, *poëllatorem eum esse*, existimet. Tandem e pilei genere, Phrygem eum esse, probat, quod minus mirandum judicat, quia servi exteri Romæ plures essent facti, quam inquilini. Quæ omnia quantis lectionis copiis, quantaque ingenii orationisque suavitate, disputentur, animum facile inducent ii, qui elegantiam *Walchianam* norunt. *Octavo* loco ponitur M. J. Gotsfr. Mulleri *Sylloge variantium lectionum e Codice Jenensi antiquo Terentii*, quem, per duo secula misere habitum, atque in primario arbis templo jacentem, in lucem Vir doctus, qua profecto dignus erat, revocavit. Est ille quadringentorum annorum, in charta, quamvis parum nitide, scriptus, *Heavtonismoru- meuo & Hecyra* deslitutus. Lectiones tamen non malas habere videtur. Sic in *Andr. Act. I Sc. I, 2*, dictum *puto*, pro *puta*; *112*, quid commerui? *hanc* peccavi; *Sc. III, 20*, ad hæc mala hoc mihi *accidit*, pro *accedit*; *Eun. Act. I, 30*, *minio* pro *minimo*. *Nonum* occupat locum *Car. Frid. Walchii Jupiter serenus*, cujus in tribus apud *Gruterum* marmoribus fit mentio, quemque, quia clarè tempestatis præses habebatur, proprie ita dictum esse, copiose eruditeque disputat. *Decimum* habet locum *L. d. Guil. Ballhornii de veterum Diis οὐρανῶν Commentatio*, qui sunt *Jupiter, Apollo, Æsculapius, Castor & Pollux, Neptunus, Bacchus, Hercules, Minerva, Ceres, Proserpina, Diana, Juno, Mercurius, Mars, Venus, Fortuna, Serapis, Priapus*, de quibus multa, non inerudite, monet Vir elegantis ingenii. Agmen claudit *Jo. Frid. Schæpperlini Dissert. de Romana lingua cultoribus κωμῶντες*, quorum in classe censentur, qui Scholasticos, ut dicuntur, *Appulejum*, antiquata, *Melanchthonem, Lipsium*, formûlas, a superstiosis commentitiarum Deorum cultoribus celebratas, dicendi *χαρακῆρα*, suo cujusvis ingenio accommodatum, & idiotismos, poeticam dictionem, exprimunt, aut perverse imitantur, adagiisque male utuntur. Subjecta sunt tria elogi, *Jo. Gottl. Heinzeii*, Autore *Car. Frid. Walchio*; *Jac. Burckbardi*, Autore *J. C. Cramero*; *Matthia Bchi*, Autore *C. A. Træbstio*. Nos quidem Societati optimæ perennem florem, sodalesque, his, quorum conscripsit elogia, simillimos, ex animo precamur, ut porro de honestis literis præclare mereri, ingeniiisque liberalibus facultatem, dotes suas, bono publico, explicandi, præbere semper possit.

Pag. 185-
202.

203 - 224.

225 - 240.

241 - 282.

285 - 310.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno MDCCLIII.

JOANNIS JACOBI MASCOVII COMMENTARIUM
*de rebus Imperii Romano-Germanici sub Lothario secundo
& Conrado tertio, ab anno 1125 ad
annum 1152.*

Lipsiæ, apud Bernhard. Christoph. Breitkopf, 1753, 4 maj.
Alph. 2 plag. 3.

Cum, qua dudum inter exteros æque ac in Germania
fleret Illustris *Mascovius*, major sit fama, quam quæ
nostris præconiis amplificari possit; Lectorum no-
strorum patientia abuti nobis videremur, si longiore
oratione animus esset exponere, quantus ille sit, ad cujus in-
signe opus non tam commendandam, nulla enim commenda-
tione indiget opus per se illustre ac egregium, quam pro insti-
tuti nostri ratione saltem describendum, convertimur. Equidem
cognitum satis omnibus putamus, si quemquam alium, *Masco-
vium* certe ad locupletandas ornandasque historiz nobis patriæ
opes natum factumque esse, sive ad egregium multiplicis le-
ctionis apparatus, sive ad incomparabilem juriû morumque
omnis ævi notitiam, sive ad dictionem ipsam, artemque scriben-
di, animum advertamus. Abunde hæc omnia comprobantur nova
Commentariorum, quibus adhuc rempublicam nostram sibi de-
vinxit, Parte, quæ memoriam complectitur *Lotharii*, extincta
Franconorum Imperatorum gente, ad supremum dignitatis

Qq 99

- fastigium evecti, & *Conradi III*, qui Staufficz familiz sum-
 mum illud decus acquisivit. Illum, quem communi lo-
 quendi formula *Saxonem* appellare consuevimus, non sine
 causa *secundum* nominavit. *Lotharius* enim, *Ludovici* filius
 primogenitus, recte *primus* dicitur, quod non solum Impera-
 toris titulo ornatus fuit, sed etiam Germaniz partem rexit;
Lotharius vero, *Hugonis* filius, itidem Imperatoris nomen con-
 secutus, sed in nostro regno nihil juris habuit. Hinc, si ac-
 curate loqui velimus, Saxo noster secundus est *Lotharius*,
 qui Germaniz, cum Imperio conjunctz, przsedit. Utriusque
 historia, ab Illustri Autore descripta, *quinque Libris* absolvi-
 tur. *Duo* priores *Lotharii*, *tres* posteriores *Conradi*, res gestas
 exponunt; singuli egregiis *Annotationibus*, in fine Operis ad-
 jectis, illustrantur. Ea omnia, quz admiranda diligentia con-
 gessit, majori vero judicio discussit, Vir Celeberrimus, enarrare,
 cum nimis longum sit; liceat nobis, ex multis pauca, eaque
 przstantiora, seligere. Comitibus Moguntinis, quibus *Lotharius*,
 artibus maxime Moguntini Przfulis, nimio odio adversus Sa-
 licam gentem ducti, creatus fuit Imperator, *Sugerium*, Abba-
 tem S. *Dionysii*, interfuisse, certum est; at falluntur, qui, eum
 tunc legatione *Ludovici*, Galliz Regis, functum esse, sibi persua-
 dent. Initia hujus imperii a *Friderico* Suevo turbata fuere,
 7. quem spes potiundi regni fefellerat. Tristior fuit eventus bel-
 li, quod *Lotharius*, precibus *Otonis* Moravi allectus, Bohe-
 miz intulit; amplissimum tamen expeditionis tulit primum,
 cum *Sobteslaus* victor, jurata fidelitate, ab Imperatore Duca-
 tum susciperet. Nec minus illustre dedit autoritatis specimen
 10. vindicato Burgundiz Comitatu, quem, in scio nostro, *Rainal-*
du occupaverat, eoque *Conrado*, *Zaringiz* Duci, concessit.
 12. Memorabiles sunt nuptiz *Gertrudis*, filiz *Lotharii*, quam *Hen-*
rico, Bavariz Duci, A. 1127. collocavit. His enim Guelfica do-
 mus in illustri dignitatis loco posita fuit, & a Suevis fratribus se-
 16. juncta. *Conradi* Suevi, qui Regis etiam nomen sumsit, in Italian
 iter eventu caruit. Nec *Fridericus* meliore fortuna usus est, Spi-
 21. rensi urbe, quam tenuit, in potestatem *Lotharii* redacta. A. 1130
 24. Thuringiz provincia *Hermanno* Landgraviõ adempta, & *Ludovi-*

ea, qui cum *Richenza, Lotbarii* conjuge, necessitudinis vinculo cohaesit, sed non gener fuit Imperatoris, concessa. Schisms, Romæ ortum inter *Innocentium II, & Anacletum II*, qui de principatu sacro contendebant, occasionem dedit, ut *Rogerus II*, Normannorum Dux, regium nomen sibi arrogaret, auctoritate *Anacleti* nixus. *Innocentio* favebant Gallus, Anglus, & Imperator. Hic, tempori inserviendum esse, censebat, & repetebat investituræ jura, sub *Henrico V* turpiter amissa; sed Germaniæ Episcopi & *Bernardus Claravallensis* effecerunt, ut saluberrima consilia abjiceret. Paravit quidem in Italiam iter; sed alia negotia injecerunt impedimenta. In iis fuerunt turbæ, in regno Danicæ & Obotritarum excitatæ, *Canuto* Rege a *Magno* occiso, cujus mortem *Lotbarius* ultus est. Italiam tandem ingressus est; sed fabulosa est nonnullorum narratio, accepisse eum Mediolani coronam Longobardicam. Hæc enim urbs Regem adhuc colebat *Conradum* Suevum, qui in Germaniam reversus erat. Romæ discussa fuit in curia solenni controversia; *Anacletus* damnatus; *Lotbarius* una cum uxore in æde Lateranensi coronatus. Pactum initum de allodio *Matbildino*; imago vero, qua coronatio nostri descripta fuit, a *Fridericco I* sublata. In Germaniam *Lotbarius* reversus, *Conrado* mortuo, Saxoniam aquilonarem dedit *Alberto Urso*, quæ sub illo Brandenburgicæ nomine inclaruit. *Magnus*, Danicæ Rex, ad fidem jurejurando confirmandam armis coactus est. Ultima urbs, quam Suevi fratres munierunt, ab *Henrico Bavaro* capta & direpta fuit, de qua re *Hzberlinus*, V. C. singulari Commentatione exposuit. *Fridericus* tandem Bambergæ Imperatori reconciliatus; controversiæ Polonicæ composuit; *Henricus, Lotbarii* gener, Saxonicæ Ducatu auctus; *Conradus* quoque cum Imperatore in gratiam rediit. In Italia novas turbas concitavit *Anacletus*, a *Rogero* Siculo adjutus. *Innocentio* favent, præter alios, Pisani. His eo tempore qui credunt exemplar Pandectarum Florentinum a *Lotbario* concessum, & Jus *Justinianicum* quasi e tenebris revocatum, egregie falluntur, licet, ipsum Codicem, uno quasi ore a peritis laudatum, maxima valere auctoritate, pronuntiet Ill. Autor.

- Pag. 80. tor. *Lotharius* A. 1136 in Italiam movit, prosperrima fortuna
 83- usus. In campis Roncaliis in tribunali sedens, celebre edidit
 de Feudis edictum, 2 Feud. Tit. 58; ipse vero, armorum stre-
 pitu impeditus, juri dicundo præesse iussit uxorem *Richenzam*.
 93- *Brunone*, Archiepiscopo Colonienfi, vita functo, Cancellarii
 100. Italici munus *Henrico*, Præfuli Ratisbonensi, creditum. Con-
 troversia diuturna, inter Imperatorem & Pontificem de Apu-
 105- liæ Ducatu gesta, tandem ita composita fuit, ut *Rainulphus*, A-
 vellani Comes, ab utroque conjunctim acciperet. Post breve
 tempus in campum Romanum discessit, in urbem ingressus
 nunquam legitur. Ubique res *Innocentii* contra *Anacletum*
 confirmavit. Deinceps reditum in patriam præparans, in iti-
 nere in ignobili vico, inter Oenum & Lycum posito, animam
 109. efflavit *Lotharius*. Justa ei facta sunt in monasterio Luterensi,
 quod ipse familiz *Benedictinæ* cesserat. Ibi A. 1168 sepul-
 crum ejus apertum, ac tabula cum inscriptione fuit inventa,
 110. qua laudes ejus celebrantur. His omnibus enarratis, Il-
 lustris Autor, nec literarum statum admodum tristem, qua-
 rum laude *Petrus* maxime *Casinenfis*, & *Guibaldus*, Stabulensis
 Abbas, floruerunt, nec commerciorum usum prorsus inco-
 gnitum, aut contemptum, fuisse, comprobavit, & brevi, at
 eleganti, S. *Leopoldi*, Austriz Marchionis, elogio, de *Lothario*
 112. commentationem conclusit. Eo mortuo, variz ortæ sunt in
 imperio turbæ. *Conradus* pristinam recuperavit spem potius-
 di regnæ, Salicæ & Suevicæ gentis viribus suffultus; *Henri-
 cus Superbus*, *Lotharii* gener, ob summam potentiam aliis me-
 tuendus, controversiam habuit cum *Alberto Urso* de hæredita-
 115. te *Magnæ*, ultimi Saxoniz Ducis e *Billungis*. Cum *Megun-
 thus* Præful non esset, *Trevirensis* consilium & autoritas ef-
 fecit, ut *Conradus* Rex eligeretur, & coronaretur Aquisgrani
 d. 6 Mart. A. 1138 a legato *Innocentii II.*, *Theodvino*, Cardi-
 nale, Episcopo S. *Rufinæ*. Suffragantur ordinis utriusque prima-
 117. tes; nec *Richenza* repugnat. Cedit tandem *Henricus*, spem-
 que regni, quam conceperat, abjicit; sed, cum de possessioni-
 bus nihil amittere decrevisset, proscibitur in curia *Vircebur-
 genfi*. Saxoniz Ducatus *Alberto Urso*, Bavariz vero *Leopoldo V.*

do V., Austriae Marchioni, datus fuit. Illi grave negotium cum *Henrico* fuit, ejusque affectis, atque in his *Hoflatz* Comiti. Parum fortunatus fuit. consiliorum eventus, quæ in Saxonia *Rechenza* amici, in Bavaria *Henrici* frater, *Guelfus*, irrita fecerunt. *Henricus* enim, vite functus, reliquit filium unicum, *Henricum*, decennem puerum, *Leons* cognomine in posterioris ævi monumentis illustrem. Lotharingæ Ducatus cessit Domino Lovaniensi. In Italia *Anacleti* obitus controversiam finivit, & *Innocentius* urbem Romanam in sua potestate tenuit. Celebravit Concilium Lateranense II, quo inter alia cognitio habita de dogmatibus *Arnoldi* Brixientis, quæ, utpote infesta seculari potentie Clericorum, damnabantur. *Rogerus* tanta felicitate contra Papam dimicavit, ut hic captus, Aquilæ Ducatum, una cum titulo Regis Siciliæ, tribuere ipsi cogeretur. Italie quo minus *Conradus* succurreret, impeditus fuit turbis Guelficis. Ventum est ad prælium, quod *Guelfus* amisit, una cum arce *Winsberga*, quæ in potestatem *Conradi* pervenit. Tunc primus usus fuit nominum *Gibellinorum* & *Guelforum*, quorum illud *Stauffica* gentis, hoc *Guelficæ*, clientès significabat. *Lis* de Bavaria & Saxonia tandem finita. *Henricus Leo* Bavariam cessit *Henrico* Austriaco, cui mater nupserat; *Guelfus* autem, sibi eam vindicare studens, totam provinciam vastavit. Imperator foedus fecit cum *Manuele* Byzantino, illudque nuptiis ejusdem Imperatoris cum *Bersba*, *Sulzbacensi*; *Gertrudis* Reginæ sorore, quam filie loco habuit, confirmavit. Romani interea, *Innocentio* offensi, novas res moliti sunt; instaurarunt Senatam; crearunt *Jordanem* Patricium. Neque *Innocentius*, qui brevi e vita discessit, neque *Luctus II*, turbas componere potuerunt. *Eugenius III* urbem cessit. Hanc intravit *Arnoldus* Brixientis, populumque ad exequenda, quæ ceperat, consilia indes magis incitavit. Miserunt ea tempestate Romani legatos ad *Conradum*, eique non solum fidem & constantem obsequium polliciti sunt, sed etiam eum cohortati, ut Imperii majestatem a Pontificibus satis labefactatam, in pristinum dignitatis locum resti-

- restitueret. Juvabit hic legere apud Autorem, quibus utrinque rationibus ea causa fuerit agitata. Sed *Conradus*, Ecclesiasticorum maxime Principum valente sententia, privilegia Romanæ Sedis confirmare, & vetera cum Pontificibus pacta confirmare, maluit. Ceterum jura Imperii in Italia pro virili servavit, & urbes, libertatis suæ alioqui nimium studiosas, in obsequio retinuit. Neque Burgundiæ & provinciæ Arelatensis res neglexit, quod ex Diplomate scimus, *Humberto*, Viennensi Archiepiscopo, concessit. Confirmant id alia negotia hujus regni, a *Conrado* nostro confecta. In Ungaria controversia orta inter *Boristium*, *Colomanni* filium, & *Belam II*, *Almi*, quem *Colomannus* frater regno ejecerat, filium. Huic Ungari favebant; ille a *Conrado* nostro auxilia petiit, cum, *Bela* mortuo, ejus filius, *Geisa*, *Guelfi* amicitia fretus, regnum affectaret. Intravit quidem noster A. 1147, sed sine bello; nec *Boristi* spei satisfecit, qui A. 1155 vitam amisit. In Polonia novum exortum bellum. *Vladislao*, regno pulso, noster Altenburgi sedem concessit. Plane eximius est *Liber quartus*, in quo expeditio cruciata *Conradi* Regis describitur, longe aliter, ac vulgo narrari solet; itemque alia maritima cruce signatorum ad litora Hispaniæ expeditio, & Saxoniorum Principum adversus Slavos paganos bellum. Nec facile alibi legas res, interea sub *Henrico* in Germania gestas, & *Eugenii* Pape acta in Concilio Trevirensi & Remensi, tam apte & diligenter exposita. In Germaniam redux *Conradus*, contra *Guelfum*, novas res molitum, arma movet. Occasione itineris, quod *Arnoldus I*, Archiepiscopus Coloniensis, Romam instituit, tota hæc causa diligenter excutitur. Interdictum illi officio fuerat ab *Eugenio* Papa, nec, ut mutaret ille sententiam, impetrare potuit. Rex etiam, pro *Vladislao* Polono sollicitus, omnem faciendæ controversiæ adhibuit operam; sed falluntur, qui, eum in Poloniam iter fecisse, scribunt. Id unum certum est, sub *Friderico I Vladislai* filios demum a *Boleslao* accepisse Silesiam. *Henricus Leo* Bavarie recuperandæ consilia nunquam abjecit, reique peri-

pascala subinde fecit; sed, quamdiu noster vixit, nihil impe-
 travit. *Henrici*, Romanorum Regis, obitus omnem patris &
 imperii expectationem intervertit. *Otto*, Comes Palatinus, ex
 Schirensi, sive Vittelsbacensi, familia, ob injurias, Præfuli Ra-
 tisbonensi illatas, armis ad pacem petendam coactus. Nulla
 jam res magis cordi erat *Conrado*, quam Romana expeditio,
 utque satisfaceret fœderi cum *Emanuele*, & bellum adversus
Rogarium urgeret. Lectu dignissima sunt, quæ hic profert Ill.
 Autor de statu Italiæ, & Tusciæ præsertim, ac urbis Romæ. In
 iis etiam sunt literæ *Conradi* ad Romanos, quibus eos, ne quid
 ultra vires conarentur, monuit. In mediò apparatu expedi-
 tionis *Bambergæ* signavit mortalitatem, ibique est sepultus. Ad
 successionem in regno *Fridericum* potius, fratris filium, quam
Fridericum, filium, puerum septennem, proceribus commen-
 davit. Præter elogium *Conradi*, lectissima nonnulla de can-
 cellaria, de aula regia, de studiis literarum, de cura pacis pu-
 blicæ, de clamore ad arma, de falsa eorum opinione, qui, ju-
 dicium Rothvilense a nostro institutum esse, credunt, de *Gra-
 tiani* compilatione, de re nummaria, frugalitate xvi, & pri-
 vilegiis mercatorum, addidit Ill. Autor. Ex his repetimus,
Kibaldum, cujus literas, ante a paucis visas, mirifice in suos
 usus convertit *Cel. Mascovius*, a *Lothario* quidem Cancellari-
 um imperii renuntiatum fuisse, sed sub *Conrado* hoc mun-
 nere functum esse, non legi; *Ottonem*, Frisingensem Episco-
 pam, studia Philosophiæ *Aristotelica* in scholis suscitasse;
 duellum inter modos probationis fuisse; *proclama-
 toris* vocem significasse accusatorem; qui alias *solidi*, eos
 a Germanis antiquitus appellari *Schilling*, denarios *Pen-
 ning*, &c. Accedimus ad *Annotations*, supra commemor-
 ratas. Breviter liceat enarrare *Questiones*, de quibus dis-
 ceptatur, additis, ubi opus est, quæ ad eas respondit Ill.
 Autor: 1) *Quo tempore Lotharius Ducatum Saxonie ge-
 nero suo, Henrico, concesserit*. Conjungenda videtur com-
 putatio *Helmoldi*, qui annum 1136, & *Chronici Ursper-
 gensis*, quod annum 1125 definivit, ita ut investituram priorem

Pag. 293.

300.

304.

310.

314.

318.

322.

325.

- Pag. 327. a posteriori, novis accessionibus exacta, discernamus. 2) de *Bello Lotharii adversus Fridericum, Suevia Ducem*; 3) de *ficta coronatione Italica Lotharii*; 4) de *timore, quod Lotharius, ex prima expeditione Italica revertens, tenuit*; 5) de *legibus feudilibus Lotharii. Lex i F. 19 & seq. vindicanda Lothario II, alia, 2 F. 52, germana, est; tertia, 2 F. 52 c. ult. si non falsa, certe vitiosa*. 6) *Diploma Lotharii, quo Taurinensibus confirmata libertatem, qua cetera civitates Italia gauderent*; 7) de *loco, quo Lotharius dtem obtit. Exhibet hoc loco Ill. Autor Epistolam Josephi de Sperges, Nobilis Tyrolensis, qua conficitur, nihil certi unquam posse definiri*. 8) de *Alberonis, Archiepiscopi Trevirensis, legatione Apostolica*; 9) *nomina Principum, qui Lothario affuerunt in curia Aquini A. 1137*; 10) *censura Diplomatis, quod Conrado III adscribitur, tanquam datum in Roncaliis A. 1143. Falsum esse, arguunt, ficta itineris in Italiam mentio; Bucconis, Episcopi Vormatiensis, & Gueffi, tanquam Ducis Spoleti, & Marchionis Tusciae, nomen; denique subscribendi formula, ab ævi hujus moribus aliena*. 11) de *Conrado III a sacra expeditione in Germaniam reditu*; 12) *privilegium Conradi, Ortleibo, Episcopo Basileensi, concessum*; 13) *Imperator Henricus II. quando inter Sanctos relatur. Referendum id ad A. 1146*. 14) de *Hermannis, Episcopi Constantiensis, legatione Italica*; 15) de *Ricca, sive Richilde, Regina Hispania. Fuit Vladislai II, Poloniae Ducis, & Agnetis Austriae, filia; neptis ergo & Conradi III & Friderici I*. 16) de *Hermanno Badenensi, Marchione Verone*; 17) *Diploma Conradi III, quo confirmatae immunitates monasterii in Kamenitz, nunc primum ex tabulario Regio-Electorali in lucem productum*; 18) *Diploma Conradi III, quo componitur controversia inter Mainuardum, Episcopum Misnensem, & Conradum Marchionem, itidem ineditum*; 19) de *curia Conradi Regis apud Cuinam. Cuina idem est locus, qui Koyna appellatur in Speculo Saxon. II, 61*. 20) *Hugonis Mastelli, Canonici regularis in Abbazia S. Petri, diocesis Tullenfis, Epistola ad Embriconem, Episcopum Virceburgensem. In publica ne peccemus commoda, votorum omnium bonorum summam addimus, ut Illu-*
- stris

fris Autor, nihil sentiens incommodorum valetudinis, quæ alioqui a tali ætate abesse haud solent, sed salvus ac sospes, & omni felicitatis genere circumfusus, egregium Opus ad finem perducit, quippe quo omnem Germaniam cultiorem sibi adhuc devinctam tenet obstrictamque, & sui in patriam amoris, excellentis ingenii sui, ac doctrinæ incomparabilis, illustre ad omnem posteritatem existere monumentum iussit.

Johann David Köblers, P. P. im Jahre MDCCLXVII
 öffentlich herausgegebener historischer Münz-Belustigung
 neunzehnter Theil, ic.

id est,

DELICIARUM EX NUMIS HISTORICARUM, AD
 Annum MDCCLXVII publicatarum, & per hebdomadas
 singulas editarum, a Cel. Profess. Publ. Gotingensi, JO-
 ANNE DAVIDE KOELERO, Pars decima nona.

Noribergæ, in pressis hæredum B. Christophori Weigeli, 1747. A.
 Alph. 2 plag. 13.

Argenteis aureisque Numis LVIII lucem hic affundit in hoc studiorum genere versatissimus Autor, quos, æri incisos, exhibuit ac descripsit. Præfatio, huic Tomo præmissa, offert Lectori Continuationem decimam sextam Joachimicorum imperialium, quos urbes imperiales, Tremonia ab A. 1508, Dünkelspiela, Erfurtum ab A. 1548, & Francofurtum ad Mœnum, cudi jusserunt. Erfurtum ideo inter urbes imperiales nemo referet. Perplacuit nobis numus Judzorum Francofurtensium, Carolo V consecratus, qui hic in limine exhibetur denuo, clarus illo Caroli V symbolo: *Plus ultra*, cujus inventio debetur Archiatro Caroli, Ludovico Marliano, Mediolanensi. Cel. Autor id nobis occinit: *Gelascunt & plectrum & chorda in manibus*, fueratque tunc, cum hæc scriberet, ei constitutum, *Parte XX* hæc Syllogen, ipsi perenniter insigniterque gloriosam, finire, & arma hæc publica nummaria *Herculis* figere ad postem. Sed toto animo gaudemus, mutatum ei postea hoc consilium, & adhuc insigne ejus, rem numismaticam recentiorum temporum illustrandi, studium fervere. Scenam numorum in

R r r r

hac

hac *Parte* aperit Thalerus, nomine castri imperialis Friedburg
cusus, comitatus Comitum Castellatorum ab A. 1577 serie, cui
adjecta est genealogia *Hansî Itali Diede de Furfsten*, ejusque
conjugis, *Euphrosyna Susanna*, liberæ Dominæ de *Degenfeldi*.

9. Succedit numus mnemonicus Abbatisse Gandersheimensis;
Sereniss. *Elisabethe Ernestina Antonia*, ad A. 1713 referendus;
17. Ternarius, jussu Canonicorum Osnabrugensium A. 1740 per-
cussus, isque cupreus, litis materia, exhibitus est, cum informa-
tionis notitia: *Henrici*, Principis Fondensis, Comitis & Do-
mini Mansfeldici, Joachimicus recentissimus historiam Comi-
tatus Mansfeldensis sibi tenet adjunctam. Excipit eum nu-
mus, condicæ Lignitii equestris Academix ad A. 1735, 24 Jun.
index. Gratissima est numi spatium cultoribus delineatio glorio-
sissimi Ducis Brunsvico Lunenburgici *Augusti* ad primum ac se-
cundum Thalerum, qui campanam refert. Adjungitur Au-
toris præstantissima de Thaleris campanalibus novem expositio.
En alia. Numus mnemonicus exhibet memoriam abenez
staturæ, quam in ponte Pragensi *Matthias Gotbtfredus*
Baro de *Wischwitz*, in honorem *Joannis Nepomuceni* erexit
A. 1683. Attentionem Lectoris pascit Joachimicus, *Carolum*
V in antica, & Electorem Saxonicum in postice, repræsentans,
nec non adjecta de numis heterogeneis, varie compositis,
commentatio. Excipit eum metallo Regis Suecorum
17. *Gustavi Adolphi*, A. 1630 in Germaniam transfretantis. Me-
tallo est eximix magnitudinis, qui A. 1446 percussus fuit,
in memoriam *Joannis de Toffignani*, Ordinis Jesuatorum, Ep-
iscopi Ferrariensium. Ordinem illum sustulit *Clemens IX* A.
73. 1668. Singularis est *Ferdinandi Catholici*, Regis Aragonix,
81. ducatus anni incerti. *Francisci II*, Marchionis Mantuanor-
rum, ducatus symbolicus non minoris est momenti. Memo-
97. rabilis est joachimicus *Albertinus (Albertus Thaler)*, jussu Se-
reniss. Ducis Brunsvico-Lunenburgici A. 1747 percussus. Re-
105. ritatem prodit joachimicus sepulchralis, defuncti Ducis Brun-
svico-Lunenburgici Cellensis ad A. 1705 index. Rariore sunt
tres numi, in quibus illud Ducis Brunsv. Lun. Episcopi que
Halberstadenfis: *Gottes Freunds, der Pfaffen Feindt*, legitur.
123. Non minori raritate se commendat Thalerus *Alvigi*, Corti-
tis

tis Sulzenfis, Landgravii Gleggaviensis. *Findanus* in antica
 visitur, Sanctis adscriptus, Hibernus ortu, Principis ibi filius,
 qui, circa A. 750 natus, militiæ vacavit ad tempus, tandem
 Deo consecratus, per mare incessisse creditus. Roma redux
 Comiti Kyburgensi *Wolfgango*, conditori Rheinaviesis mona-
 sterii, munia sacerdotis præstitit, & Monachos illius monaste-
 sii deinde rexit, obiitque A. 827, 15 Nov. Falluntur, qui, eum
 opinantur, fuisse Episcopum, vel primum Cœnobii illius Abba-
 te. n. Vitam ejus Autor vetustus descripsit, cujus opusculum *Golda-
 sus* in *rer. Alemannic. Script. aliquot vetustis Tom. I pag. 204*
 evulgavit. Ex hoc fonte biberunt recentiores, qui tamen pas-
 sim aliquid intexuerunt ex suo ingenio. Metallioni maximæ
 formæ, qui Lauretanam domum Pragensem representat, ad
 modulum Italicæ constructam, adjecit descriptionem, accura-
 te elaboratam, ac notitiam de scriptoribus, qui fidem & funda-
 menta originis Lauretanæ collabefacere studuerunt. Exhibetur
 dein Lubecensis joachimicus, A. 1639, moderante urbem *Hen-
 rico Kæblero*, Consule, cuius, vita Consulis, ex *Henrico Bangerto*
 desumpta, comitatus. Excipit eum metallo *Joannis Ludovici de*
Nogareto & Valetta, Ducis Espernonensis Galli. Rarissimus
Adolphi Imperatoris, coronati A. 1292, numus missilis, Aquis-
 granum illustrat. Succedit ei rarior grossus aureus Mo-
 narchæ septentrionalis secundi Oldenburgicæ stirpis, *Joannis*,
 A. 1502 percussus. Metallo memorabilis ab oblivione vindic-
 dicat *Joannem Tserclam*, Comitem de *Tylli*, Baronem de
Marbays, Dominum de *Ballast & Montigni*, ducem belli-
 cum *Ferdinandi secundi* generalem. Juvat legisse ejusdem vi-
 tam, ab Autore Cel. cum cura adjunctam. In censum venit potio-
 rem Liburninus *Joannis Gastonis*, Magni Tuscorum Ducis
 Medicei, ad A. 1723. *Julius II* Papa portum Civitatis Cen-
 tumcellensis (*Civita vecchia*) refecit ac permunivit, & A.
 1508 numo, recens cuso, illustravit operam suam. Rarior gros-
 sus Ducis Brabantiz & Luxemburgi, intra annos 1356 & 1583
 percussus, luce larga perfunditur. *Clemens VIII* A. 1598 re-
 cepit urbem Ferrariam, & numo mnemonico rem gestam ce-
 lebravit. Oculos oblectat Basileensium thalerus, gallinam in
 postica cum pullis exhibens. Metallo, *Caroli XII*, Suecorum
 Regis,

Pag. 123.

129.

137.

145.

153.

161.

169.

171.

185.

193.

201.

209.

- Regis, potentiam armatam ostentans, leonem erectum respicientem torvumque offert. Metallo unilaterialis *Franciscum Rabekatsum*, Medicinæ Doctorem, scurram famosum, exhibet.
217. Et quis non suspiciat vetustum rarumque grossum urbis Patavii, 225. ad annum 1319, certe ante 1328, culum? De eo certarunt eruditi. Metallo Consulis Argentinensis, *Jacobi Sturmii*, ad A. 241. 1526 factus, se raritate commendat. Victoriam reporterunt 249. federati aliquot Smalcaldici duce *Erico* juniore ad Drakenburgum in Comitatu Hoiensi ex Cæsareis A. 1547. Numo mnemonico triangulari, nunc rarissimo, victoria illa & dux bellicus, *Wilhelmus a Thurnsbirn*, celebrantur. *Petrus I*, Rufforum Monarcha, A. 1696 expugnatum *Azovit* munimentum numo curavit exprimendum, *per flumina & fluctus victor*.
257. *Joannes Picus*, Mirandulæ dominus, Philosophus acutissimus, 265. defunctus A. 1494, 17 Nov. metallione illustratus est. *Joachimicus Caroli*, Principis *de Lichtenstein*, Ducis Troppariæ, ad A. 1615, raritate est prædicabilis. *Augusti Ludovici*, Principis Anhaltino-Cothenii, thalerus, A. 1747 cusus, pulchritudine 289. se commendat. Primum thalerum libera respublica Bremenensis A. 1744 feriri fecit. Thalerus Imperatoris *Caroli VII*, A. 1743 percussus, raro se visentibus offert. Thalerus Vicarii imperialis, *Fridertici*, Comitum Palatini ad Rhenum, A. 1522 factus, est æque rarus, nec non thalerus *Gabrielis*, Comitum 313. Ortenburgensis. Thalerus recentissimus vicariatus *Palsatius ad* 329. A. 1745 est referendus. *Joannes III*, Abbas Fuldensis, Comes Hennebergicus, A. 1539 primum thalerum Fuldensem 337. percutiendum curavit. Quintuplicem apotheosin, a *Gregorio* 345. XV A. 1622 decretam, significat numus, raro obvius. Pacem, 353. A. 1651 initam, *Innocentius X* numifinate mnemonico perennare jussit. *Carolus M.* ante A. 814, præside Occidenti Christiano *Leone III*, Romæ numum argenteum feriri jussit. *Josephi*, Episcopi Augustani, Landgravii Hasso-Darmstadtini, ad A. 1744 numus est commemorabilis, isque joachimicus.
377. Danebrogicum Ordinem illustravit thalero *Christianus V* A. 385. 1683. Obitus *FridERICI AUGUSTI*, Regis Poloniarum, A. 1733 393. thalero mnemonico fuit collustratus. *Ludovici XIV* ad A. 1681 thalerus, jactantia plenus, est utique singularis, ideo-

ideoque a nobis in *Tabula* ænea repetitur. *Julii*, Episcopi Wirceburgici, metallo ad A. 1575 est commemorabilis. *Ferdinandi*, Archiepiscopi Colonienſis, thalerus, ad A. 1620 referendus, est rarissimus, perinde ac thalerus *Caroli Edzardi*, Principis Frisiz orientalis, ad A. 1734. Supplementi loco accessit huic *Parti* rarissimus ac triangularis numus, memoriam conservans ducis Saxonum bellici, *Tburnsbirni*, nobilitati victoria Zittartensi anni 1543.

TAB. VI.
Pag. 401.
409.
417.

BIONIS SMYRNÆI, ET MOSCHI SYRACUSANI, quæ supersunt, cum Notis JO. HESKINI, ex aede Christi.

Oxonii, e theatro Clarendoniano, 1748, 8. maj.
Plag. 14.

Hæc veterum Bucolicorum, *Bionis* & *Moschi*, magistri & discipuli, *Theocrito* æqualium, editio non a chartæ tantum candore, nitidaque typorum forma, sed etiam a cura, quam Editor ad eam attulit, commendari meretur. Collegit *Heskinus* horum Poetarum fragmenta, quæ supersunt, & Autoribus suis multa vindicavit, quæ olim *Theocrito* tribuebantur; ut illud est bene longum, *Europa* inscriptum, & Epitaphium *Bionis*. In notis eum tenuit modum; ut recentes quoque Poetas Latinos pariter ac Italos Anglosque, si qui aut imitati *Bucolicos* illos, aut alias ab ingenio suo in easdem cum ipsis cogitationes delati fuissent, cum suis compararet, neque tamen pro notis adversaria & locos communes daret, quale quid non raro doctis viris in hoc quidem genere contingit. *Longapetræi* (de *Longuepierre*) notas suis pro maxima parte intexuit, a se Latinas factas; negat tamen, id se sine tædio fecisse. Gallum enim plerosque veterum locos imperfecte citasse, non indicatis fontibus, & præterea perobscure animi sui sensus edidisse. Laborandum itaque sibi fuisse, ut perspicua fieret ejus oratio, & citata veterum in ipsis non exiguo labore sibi exquirenda & exscribenda integra fuisse. Hæc fere sunt, quæ Anglus de sua editione in Præfatione monuit, & nos repetere poteramus. Jam reddenda nobis sunt observationum ejus quedam, specimina: Ad *versum* itaque *primum* & *trigesimum* *Europa*, observat, *Jacobum Palmerium* hæsitasse, quod,

credens, scenam dramatis, circa *Europam* peracti, in Phœnicia collocandam esse, videret tamen, a Poeta fluvium Anaurum nominari, qui nullus ibi locorum fuerit, nullus certe a vetustis Autoribus memoretur. Scilicet deceperat, ut *Heskinus* observat, Virum eruditissimum id, quod vocis ἀνάυρος literam primam majusculam videret, quæ debuerat minuscula exarari: notat enim ea vox non tantum peculiare quosdam fluvios, sed in universum omnes, & præcipue torrentes: idque exemplo *Anacreontis* confirmat Anglus, in cujus *Oda septima* legitur διὰ τ' ὄξυν μὲ ἀνάυρον, per rapidos me torrentes. Jam dum ante Anglum, quod tamen ipsum latebat, idem observavit, & luculenter demonstravit, præclarus inter nostros Theologus, *Valent. Ernest. Lascherus*, in *Lectiōibus Colusbeis*. Vid. *Sromateus* ejus pag. 420 seq. Occasione *Anacreontis* emendat Anglus alium ejusdem locum, *Oda 19*, ubi legitur absque ullo commodo sensu, πῖνι θάλασσα δ' αὔρας. Noster autem corrigat, πῖνι θάλασσα ἀνάυρος, bibit mare torrentes. *Versum Epitaphii decimum sextum*, οἶαν ὑμῆτέροις ποτε χάλασι γῆρον ἀκίδον, uncinis inclusit, ut spurium; ineptum enim, ait, sensum hæc Latina fundere, quasi voce *Bion olim in vestris labiis cecinisset*. Ita nempe vulgo vertitur. Verum commode satis fluit oratio, si sic concipiatur: Vos, cynci, canite ore lætenti abundo lugubrem cantum, qualem (Bio) vestris labiis (sid est, ore cynceo, ore tam suaviter canente, quam cyni canunt,) olim cecinisset, adeoque violentia ista prorsus non opus est. *Versum 89* ejusdem *Epitaphii* recte exposuit, vocem ὕλαν, quam interpretes per *sylvam* reddunt, pro nomine proprio *Bœotici* oppidi accipiendo, & primam litteram majore modulo exaratam exhibendo. Pag. 97 incipit pulcherrimum carmen, ὁμοειδὸς inscriptum, tractare, quod si vel ipsæ Musæ atque Gratiæ fecissent, non potuissent venustius efficere. In ejus primo statim disticho, offenderunt interpretes, (neque poterant aliter,) & ipsi Noster non optime successit hic loci conatus suus. Versa sic jacent:

Τὰν πικρὰν Ἑλέαν Πάρις ἤπρασ' Βηκόλος ἄλλος.
Μάλλον ἐμ' ἢ δ' Ἑλέα τὸν Βηκόλον ἐστὶ Φιλεῦσα.

Pec-

Perstrictis & improbatissimorum interpretationibus & con-
 cluris de hoc loco, sic vertit ipse:

Prudentem Helenam Paris rapuit bubulcus alius.

Magis (prudeus) hac est Helena, quæ me bubuleum osculatur.

Conjicit nempe, legi oportere Ἄλλη ἐμ' ἦδε &c. Non tollit
 hæc conjectura difficultates omnes hujus loci: & videtur *primò*
verso puellæ persona, secundo pistoris, loqui, & εὐσθ
 Φιλεῦσα legendum esse, *magis me, quam Helena bubulcum*
 (Paris amabat), *et tu amans, id est, amas.* Ad *vers. 42*
 proficitur, se male cum *Palmerio* legere, *ἢ ἄρα τι*
μήσοσα —: & versum per interrogationem efferre: *Nōt*
ne summe honorata es, quippe cui pater Menalca? Sed
 coactum id est, & multo rectius legitur, *ἢ ἄρ' ἀτιμήσο*
σαι, neque sane inbonesta, Vers. 49 exstat vox vitiosa *δι*
δάξω, quæ negotium creavit interpretibus. Increpat puellâ
 pistorem, manum suam in ipsius sinum petulanter immitten-
 tem. *Quid' facis, Satyrisca? quorsum mammillas meas tan-*
gis? Respondet *Daphnis: μάλα τὰ πρῶτα τὰδε χροάοντα:*
διδάξω, quod reddunt, *mala tua primum hac pubescentia:*
 (potius *lanuginoscentia*) *cognoscam.* Animadvertunt tamen,
 neque *διδάσκω* significare posse *cognoscere*, & si vel maxime
 significaret, languidum & iacocinnum id esse. Nōn multum
 abesse a vero videtur *Anglus* noster, qui legit *χροάοντ' ἀπο*
δράξω. Obstant tamen nonnulla ejus conjecturæ: Primum,
 quod Poeta non *ἀποδράξω*, sed potius *ἐπιδράξω*, diciturus
 fuisset. Deinde, quod in libris editis neque simplex *δράξω*,
 neque ejus composita in activo, sed in medio, reperiantur:
 Non tamen hoc impedit, quo minus vulgo in usu fuerit, quod
 in libris non est; sæpe fit, ut, quod Atticæ dialecto adverbatur,
 Doricæ, aliive cuidam, frequentetur. Probabile ergo fit, eoque
 scripturæ vestigia & sensus loci manu quasi ducunt, Poetam
 reliquisse *διδράξω* pro *διδάξω*. Sæpe excidit in Codicibus
 Græcis manuscriptis ρ post δ & φ. Apud *Hesychium* exstat
διδάσκω, Φεύγων, ubi liquet *διδράσκω* reponendum esse.
 Nostrium autem, quod hic habemus, *διδράξω* non a *διδραμι*,
διδράσκω, sed a *δράγω, δράττω, διδράττω*, derivandum, no-

tatque *prehendam, contrahabo*. Favet profecto analogia, ut a *δάω, scio, δάσω*, fit *δάσκω, διδάσκω, doceo*, ut a *δράω, δράω, δράσκω, διδράσκω, fugio*, ita a *δράγω, δράττω, διδράττω, παλπο, contrahō*. Fuit, qui pro *διδάξω* conjiceret *βριμάξω*. Et sane, sensum loci si spectes, non poterat aptius verbum inveniri. Notum id est ex *Aristophane, & Hesychio* exponit *τηθολαβῶν* apposite; usurpaturque e. c. de mulierculis, quæ, gallinas, anseresque, in foro emunt, explorandæ pinguedinis causa in pectore & sub cauda obtreclant. At *διδράξω* tamen a scripturæ vestigiis minimum recedit; ideoque tutius illi inhæretur.

AANMERCKINGEN OVER DE THANS 'ZO VEE
gerucht makende Wet van Sparsamheit.

vel

REMARQUES SUR LA LOI DE L'EPARGNE, PAR
MARTIN MARTENS.

VERFOLG DER AANMERCKINGEN.

vel

SUITE DES REMARQUES, &c.

id est,

ANIMADVERSIONES IN NATURAM MOTUS
parcam, & ulterior harum Animadversionum pro-
secutio, Autore MARTINO MAR-
TENS.

Amstelodami, 1752 & 1753, 4.

Plag. 201.

Quantas in orbe literario turbas concitaverit lex illa omnibus nota, quam promulgavit *Maupertuisius*, quod scilicet in omnibus naturæ operationibus minima semper impendatur actionis quantitas, inter omnes constat. Suspecta merito hæc lex videri poterat, cum non tam ex intima corporum, eorumque motus, natura, quam alia potius quadam causa cosmologica, derivata, &, si quo alio casu, maxime in explicatione le-

gum

gum reflexionis radiorum satis alte repetita videatur, nec geometricam illam certitudinem, a Mathematicis alias tantopere jactitatum, sed metaphysicam tantummodo ratiocinationem, aut quantæ incertitudini obnoxiam, præ se ferat. Quam vero alii legem in medio positam reliquerant, alii ut minus sufficienter demonstratam spererant, alii labefactaverant, eam penitus evertere conatur Noster, haud quidem negans, dari casus, in quibus minimum illud, quod in omni motu corporum deprehendisse sibi visus est *Maupertuisius*, se vera locum habeat, aut illud contendens, quod non ex singulari quasi & inviolabili naturæ lege, sed ex immutabili potius corporum essentia, necessario fluat, consequenter vero lex *Maupertuisiana* neutiquam pro principio motus, sed pro principiato tantum, haberi possit. Huoc in finem Autor naturam corporum, tam mollium, quam elasticorum, (dura enim merito numero-entium excludere videtur,) considerat, & ex illa leges conflictus horum corporum deducit, quæ cum ejusmodi minimum, quale lex *Maupertuisiana* supponit, secum ferant, micum nemini videri potest, *Maupertuisium* ope legis suæ ad veritatem esse deductum, quamvis neutiquam exinde sequatur, *minimum* istud, quod ex immutabili plane corporum essentia fluit, principio metaphysico, vel cosmologico, tribuendum esse, quod scilicet natura motui quasi parcere voluerit, cum non parcere in ejus potestate positum non fuerit. Lex igitur ista, pro causa efficiente quasi legum conflictus & quietis corporum a *Maupertuisio* vendita, pro consecratario quidem harum legum, neutiquam vero pro principio illarum, haberi poterit, ut adeo Ill. *Maupertuisio* humani quid acciderit eadem fere ratione, qua *Fermatium* & *Leibnitium* in *Cosmologia* sua infimulat consecratarium pro principio vendidisse, dum hic, sive, ut *Maupertuisius* vult, uterque, legem refractionis luminis ex lege viz brevissimæ derivare conati fuerunt. Quæ si ita se habeant, omnis fere cessat ex ista lege speranda utilitas, si quidem ex data quadam hypothese vix certi quid deduci potest, priusquam aliunde constat, an & quatenus *minimum* quoddam locum habeat, nec ne. Et sane, nisi leges conflictus corporum & refractionis aliunde jam constitissent, admodum dubitandum est,

an ope legi *Maupertuisiana* detectæ fuissent. *Maupertuisius* enim, ex suo principio sic dicto v. g. legem conflictus corporum perfecte elasticorum, & legem refractionis, derivaturus, supponit, celeritatem relativam ante conflictum celeritati relativæ post conflictum æqualem esse debere, nec non celeritatem radii in medio rariore ad ejus celeritatem in densiore, qualiscunque sit angulus incidentiæ, semper in ratione constanti sese habere, quas tamen hypotheses, quamvis alioquin extra omnem dubitationis aleam positas, vix quisquam sine sufficienti demonstratione largiturus fuisset, nisi illud experimenta jam dudum docuissent, hoc vero ex lege *Snellii* demonstrari, & ex utroque ope Algebrae, nullo quamvis assumpto *minimo*, lex conflictus & refractionis deduci posset. Ad corpora dura vero quod attinet, mirum certe æquibet, sicuti Autori, videri debet, *Maupertuisium* ope principii sui eandem conflictus legem invenisse, quæ a corporibus mollibus servatur, manifesto indicio, sive corpora dura, propterea sic dicta, plane non dari, sive legem *Maupertuisianam* eorum conflictui applicari non posse, siquidem, corpora dura & mollia, natura quamvis sua plane diversa & opposita, eandem tamen conflictus legem servare, ne probabilitatis quidem præ se fert speciem. Ceterum Autor ex isto unico experimento, quo duo corpora mollia æqualis massæ, æquali versus se invicem celeritate lata, post conflictum quiescere, constat, leges conflictus corporum mollium & elasticorum, sive perfecte, sive minus perfecte talium, deducit, ita, ut, positis massis A & B , celeritatibus a & b versus eandem plagam sese moventibus,

$$\text{celeritas post conflictum sit prioris} = \frac{Aa - Bb - 1B(a+b)}{A+B},$$

$$\text{posterioris vero} = \frac{Aa - Bb + 1A(a+b)}{A+B}, \text{ in quibus}$$

formulis litera r celeritatem vis elasticæ, uti Autor eam appellat, exprimit, ita quidem, ut in corporibus perfecte elasticis fiat $r = 1$, in mollibus vero $= e$, unde pro corporibus perfecte elasticis & mollibus, nec non diversis corporum directionibus, facili negotio deducuntur regulæ, atunde jam

jam satis cognita. Præterea vero hac occasione principia quædam, quæ circa naturam & motum corporum durorum, & partim elasticorum, *Alazierius, Mac-Laurin, Desaguliers,* & postremo *Maupeituisius*, promulgaverant, ab Autore fusius refutantur, unde, hæc tractatiuaculas, pretio suo non destitutas, legisse, neminem pœnitebit.

ACTA PHYSICO-MEDICA ACADEMIÆ CÆSARÆ Leopoldino-Carolinæ Naturæ Curiosorum, exhibentis Ephemerides, sive Observationes, Historias, & Experimenta, a Celeberrimis Germaniæ & exterarum regionum Viris habita, & communicata, singulari studio collecta. Volumen IX. Accedunt Appendix, & Tabulæ an. XIII.

Norimbergæ, impensis h. W. M. Endteri consortium, & viduæ B. Engelbrechti, typis Fleischmannianis, 1752, 4.

Alph. 3 plag. 22.

Equidem tardius, quam fieri ante consuevit, hoc *Volumen*, de quo novitatis causa jam dicturi sumus, ad superiora nonnulla, quæ nondum occuparunt industriam nostram, in *Supplementis* nos converteri, in lucem emittitur; sed non sine iustica & multiplici causa. Præcipuæ autem hæc sunt, quod parce nimis lentoque successu *Observationes* a Sociis nonnullis exhibeantur; deinde, quod magnam Collegarum celebriorum jacturam, paucos intra annos, *Societas* fecerit, graviterque adhuc ereptos sibi, chori sui Patronum atque ducem, Illustriss. Comitem de *Königsfeld*, S. R. I. Cancellarium Vicarium, & Protectorem, Reverendiss. *Fridericum Carolum*, S. R. I. Principem, & Episcopum Bambergensem atque Wirceburgensem, luceat; oppressa, sine dubio, tam acerbis casibus, nisi erecta denuo fuisset indulgentia & benignitate Sereniss. *Maximiliani Josephi*, S. R. I. Electoris, & utriusque Bavar. & Palatinat. Superior. Ducis, Protectoris munus liberalissime suscipientis. Quam tanti Principis propensissimam voluntatem, ut ipsis melioribus literis, sic *Societati*, tanta gloriæ accessione antiquum splendorem recuperanti argentique, merito gratulamur. Compensabit autem *Societas*, sibi nec ipsi adeo iuvissam, tarditatem, proximo edendo *Volumen X, primamque*

Voluminum Decuriam, exacto instaurationis suæ Seculo, feliciter complendo & finiendo; eumque in finem, ut hujus festivitatis memoriam pie-secum colant, opeque promissa, & sufficienti observationum apparatu, liberaliter se jvent, Collegas graviter veliementerque hortatur. Sed ad ipsas Observationes, CXII numero; prioribus nulla in re concedentes, nos convertimus, quæ potiora videri possint, pro more breviter indicaturi. *Jo. Sebast. Albrecht* gravissima symptomata, ex contusione hypochondrii dextri & regionis lumbaris orta, recenset, simulque de eo conqueritur, quod ejusmodi casus, ex litibus & jurgiis orti, & in praxi medico-forensi observati, causarum patronis uberrimam toties præbeant, in foro dimicandi, copiam. Addit *Idem* observatam a se Ileii intestini, a subita & violenta corporis distensione; intestinis flatibus repletis, in homine hernioso, rupturam, altero die post subita morte fatalem. *Car. Frid. Kalschmied* Ileum intestinum refert, in hernia incarcerata gangræna affectum, ægræ tamen, sex & sexaginta annorum; superstite; in cujus intestini, dentudati, sed, sine sectione; rupti, cura hoc singulare est, quod, vulnere in abdomine clauso; ilei apertura intacta fuerit relicta, assumpta nonnunquam immutata fundens, ægræ tamen, ut negotiis domesticis interlit, permittens. *Idem* listit Neum intestinum, a scrupulis pirorum mespilactorum erosum & perforatum; quorum quantitas unciam fere excessit; simulque observat 1) in posteriori hepatis parte lobum præternaturam apparentem, linguæ humanæ figuram & longitudinem exacte repræsentantem; 2) vesiculam felleam, duplo majorem; 3) intestinum duodenum, amplitudine sua coloa fere æquans, pyloro adhærens, duplo majori, seu ampliori, quod voracitatis causa fuerit homini, fame præternaturali sæpius vexati. *Jo. Herm. Fursenau* foramen in fundo ventriculi refert, a materia acri & caustica factum, subitam mortem inducens; in cujus cadaveris abdomine; omentum parvum & lacerum, intestina inflammata, & cæco cum appendice vermiformi, & valvula Bauhini, plane destituta, transitu ex tenuibus in crassa sollicita, sed frustra, questio, apparuerunt; in pectore pulmones sugillati, & lobis suis, mediante diaphragmate,

mate, quod perforarunt, hepatis adnati, cor vero sibi plane per-
 verso, & quasi horizontali, deprehendebatur. Idem deinde
 phthisin, absque notabilioribus symptomatibus lethalem,
 puerperamque, memorat, cum singularibus & extraordinariis
 symptomatibus, cum purpura scilicet alba, in pectore saltem
 & collo conspicua, & delirio, per intervalla exacerbato, risu-
 que, defunctam; quod fatum, trimestri hinc elapso, defunctæ
 soror eodem modo experta est. Huic aliam jungit observatio-
 nem, Hæmorrhagiæ uteri, gravidæ & fœtui noxiæ; aliusque
 fœminæ, non aliud sibi certius graviditatis propriæ criterium,
 quam mensium fluxum sæpius & extra ordinem redeuntem,
 esse, affirmantis: *Jo. Jac. Trøyling*, Molam carnosam-scirrho-
 so-ctrophulosam, stupendæ magnitudinis & ponderis, 82 li-
 brarum, describit, eamque, cum ipsius gravidæ abdominis tu-
 more, *Fig. 1 & 2 Tab. I* repræsentat, adjuncto ipsi *Fig. 3*
 Hydrocephalo, post primum ætatis annum lethifeto. *Andr.*
Jac. Kirssenius puellam, cum manibus monstris & sine ano
 natam, fecesque per genitalia reddentem, intestino recto infra
 meatum urinarium exeunte; refert, cui aliam, non ab similem,
 historiam, ex *Kalischmiedis Dissert. de Virginitate* deprom-
 tam, *Ill. Büchnerus* addit. *Valentin. Ern. Eugen. Cobausen*
 Cosmeticum & Odontalgicum, stercoreo-urinosum, curiose
 excogitatum probatumque, & inter arcana habitum, describit.
 Vapore enim ex stercore humano, fellæ perforatæ coopercu-
 lo adhærescente, & sollicitè collecto, tanquam essentiali aqua
 murtæ fœtidæ microcosmicæ, sine igne destillata, matro-
 na faciem manusque quotidie fricuit & inunxit, harumque
 partium albedinem & teneritudinem, ut admirationi, imo stu-
 pori, esset, conservavit; urina vero recentissima, adhuc calen-
 te, caballi usque ad doloris mitigationem in ore detenta,
 atrocissimos dentium dolores, intra horæ quadrantem, miracu-
 li instar, cessantes pariter matrona illa experta est. Idem can-
 dide Lumbricorum latorum & cucurbitinorum Specificum anti-
 dotum suppeditat, pulveres scilicet, ex Granor. Tilli IV gran. c.
 Sacchi. Canar. drachma dimidia paratos, & in quadruplo dis-
 pensatos, alternis diebus mane cum lacte tepido exhibendos,

Singulis horæ quadrantibus lac tepidum largiter forbillando; quo remedio omne denique seminium verminosum, cum omnium stupore, feliciter expulsus est. Laudat etiam *Jo. Phil. Wolffius* *Asæ* foetidæ virtutem anthelminticam, ipsique hanc laudem binis observationibus confirmat, *Asa* hac foetida pulveri *Jalappino* ad gr. IV juncta. *Idem* asthma flatulentum, subito obortum, moxque iterum, venæsectione celebrata, propinatoque cathartico, & clystere injecto, sublatur, ut & febrem marasmodem senilem, feliciter curatam, subjungit. *Jo. Frid. Furssemann* singularia, circa *Purpuram rubram* observata, recenset, febremque acutam, vesiculosò-erysipelaceam, feliciter curatam, describit. *Bonifac. Henr. Ebrengergerus* nova *Problématique*, in campi planitie instituenda, proponit, fundamenta, quo ea nitantur, maxime e triangulorum similitudine, & inde pendente laterum proportione, petito; quibus illustrandis *Tabula II, III, IV, & V*, serviunt. Quæ sequuntur *Observationes*, non minus dignæ sunt, quarum titulus, nonnunquam plenior, hoc loco exhibeatur. *Jo. Adami Reymanni* *Petechiarum mendacium* historia, earumque a sinceris differentia; in qua *b. C. J. Langius* notatur, experientia non omnino suffragante, maculis scilicet scorbuticis, facta cum petechialibus comparatione, toties minoribus. *Ejusdem* *Observatio* de *Anginæ*, in pulmonum inflammationem, metaptosi funesta; quam docto commentario, subinde a celebriorum Medicorum placitis discedens, illustrat. *Franc. Ern. Brückmanni* descriptio *Petrefacti* singularis & curiosi, dentem, seu palatum, piscis *Ostracionis* referentis, & *Tab. V Fig. 4* depicti; cui ipsius hujus piscis descriptio & delineatio *Tab. VI Fig. 1, 2, 3, & 4*, adjecta est. Hanc proxime excipit *Georg. Frid. Mohr* Specimen historiz naturalis subterraneæ agri *Giengensis*, ejusque viciniaz, designationem illorum petrefactorum, quæ in unico monticulo felino inveniuntur, exhibens. Sequitur *Jo. Balb. Ebrbarti* *Observatio* de mixturis oleosis polychrestis, qui ex oleo imprimis *Amygdalarum dulcium* selectissimo & plane regio parare docet mixturam oleosam antispasmodicam, pharyngicam, beccicam, antinephriticam *Brunneri*, mixturam oleo-
sam,

sam, emulsivam, occultatam, aliamque cum Balsamo de *Folu*
 in quibusdam Phthiſeos speciebus maxime salutarem, in
Pharmacopœia extemporanea Fulleri satis clare jam descrip-
 ptam: *Bonif. Henr. Ebrbergeri* Obs. de Tabulis striatis, in pla-
 nis intercisis ac scalaribus exhibitis, quas tessellatas imagines
Wolffius appellat; quo *Figure Tab. V & VI* pertinent. *Jo.*
Ern. Furſtenau. Obs. de Hernia scrotali, cum febre lenta tabi-
 fica, lethali; *ejusdemque* Obs. de Tremore universali à ver-
 nibus, affectu raro, nec a quoquam descripto, in puero, an-
 num & quadrantem nato, a se notate, & Mercurio vivo de-
 smum, cum saccharo subacto, excreto per alvum ingenti
 lumbrico, feliciter percurato. *Ejusdem* Obs. de Ictero cum
 diarrhœa, nausea, & vomitu assumptorum perpetuo, accedente
 singultu lethali, inter alia, variis diæte erroribus, & comesta-
 tionibus mutuis, in seram noctem honoris causa protractis, con-
 tracto. *Wolff. Thom. Rau* Observationes VII de Cardialgia, cum
 enormi ventriculi sensibilitate, indeque nata hectica stomachi-
 ca, a frigide assumtis mirifice delinîta; de diversis speciebus
 motuum epileptico-convulsivorum, inprimis cum respiratio-
 ne ad suffocationem intercepta, in qua venaesectio extremum
 remedium; de vetulis menstruatîs; de lochiorum defectu plê-
 nario in quinque puerperis, tandem in maniacum furorem
 deficiente; de noxi succi Sempervivi in puerpera usu, lo-
 chia plenarie sistente, horrorem, calorem, sitim intensam,
 præcordiorum anxietates, cephalalgiam, alvi siccitatem, & ab-
 dominis inflationem, prodneente; de contractura sinistri pe-
 dis in puerpera ex suppressis lochiis, usu balnei acidularum
 Uberkingensium, junctis nonnullis remediis internis & exter-
 nis, maximam partem sublata; de lethali ischuria cum vesicæ
 urinariæ inflammatione, hæmorrhoidibus cœcis subito ite-
 rum disparentibus, atque in vesicam translatis; de improvida
 & noxia arsenici applicatione in favo capitis, pharmacopœo,
 loco seminis staphidis agriz, *Laus-Pulver* vulgo dicti, pulve-
 rem arsenici albi, *Maus-Pulver* rusticis vocati, ex errore, porri-
 gente. *Jo. Pbil. Wolffii* Observationes de Anasarca cum febre
 quartana duplici, in gravida feliciter curata; de singultu hysteri-

eo, ab infornio terrifico excitato, usu camphoræ, cujus virtus in affectibus, ex terrore subortis, toties comprobata, de-
 nuo feliciter curato; de statu summe morboſo gravidæ, ci-
 tra noxam gemellorum, in utero geſtatorum, feliciter tandem
 devicto, filiola tertio die poſt filium excluſa, & ſequenti ſta-
 tim, utrique fœtui communi, placenta uterina. *Chriſtian. Frid.
 Jardeni.* Obſervationes de fractura tibiz lethali, cum vulnere,
 prope articulationem ſupra malleolum, cum epicriſi; de cancro-
 ſo ulcere penis & glandulæ inguinalis, amputatione penis ſatis
 feliciter curato; de ſternutatione inſolita nimia, a ſcabiæ re-
 tropuſſa, liquore minerali anodino, cum oleo Cajeputi mixto,
 curata, effloſcente demum in toto corpore purpura rubra;
 cum ſcholiis. *Jo. Seb. Abrechi.* Obſ. de Salicum roſis fictis,
 neque bonorum, neque malorum, auntiis; *Jo. Frid. Purſtenan*
 Obſervationes de Pleuritide, in ſummo vigore jam conſtituta,
 & peſſimis ſymptomatibus ſtipata, in phthiſico feliciter ſanata,
 accedente ſalutari diarrhœa pituitola & purulenta; de denti-
 tione difficili, cum oppleſione & infarctu pectoris conjuncta,
 pulvere, ex Sulphur. aurat. antimon. mercur. dulc. milleped.
 præparat. & corall. rubr. præparatis, compoſito, ſæpius
 cum euphoria propinato, inprimis expugnata; de Avtochiria,
 juguli diſſectione tentata, licet venis jugularibus externis in-
 ciſis, vulnere tamen optime conglutinato; de febre acuta, criſi
 anticipata, quinto die feliciter ſoluta, marium ſcilicet hæmor-
 rhagia quarto die iteratis vicibus recurrente, largoque ſucce-
 dente ſudore; de quibusdam exemplis ſpinæ ventolæ, valde
 ſpinolæ; quorum duo tamen perfecte ſanata ſunt. *Henr.
 Heiſenii.* Obſ. de exemplis quibusdam rarioribus perpetui
 menſium defectus, tribus ſcilicet ſororibus, quarum altera
 virgo obiit, altera, viro collocata, mature deceſſit, ſine prole,
 tertia demum, ſatis recte valens, ſed itidem in matrimonio
 inſecundo, plethoram venæſectione, ſingulis ſex ſeptimanis
 iterata, imminuere, & gravioreſ morbos avertère, neceſſum
 habuit. *Ejuſdem.* Rheumatismus femoris, interno antimonii
 uſu, brevi feliciter ſublatus, virtute antimonii iuſdem in caſi-
 bus euſdem ſemper effectum præſtante, *Ejuſdem.* vulnus,
 nuchæ

nuchæ inflicto, cum insigni pectoris tumore complicatum, qui tumor, remota capillorum farragine, quæ cum glande plumbea vulnus intraverat, statim evanuit. *Ejusdem* Observatio de aeris afflatu inclementiore, *Zugwind*, cum iracundia, post superatam jam febrem intermittentem, demum funesto. *Ejusdem* Apoplexiæ historia, consueta venesectione & scarificatione intermissa, homini septem & septuaginta annorum, veneris abusu exhausto, fatalis. *Jo. Frid. Crellii* Observatio de Canali osseo peculiari, in cranio, arteriam carotidem, pone sellam turcicam, strictius includente, *cujus fabricam*, (ore ejus loquimur) *purgatis ossibus, curatius indagando, apophyses clinoidas anteriores ossis sphenoidæ statim pone foramen opticum, insuetum hoc foramen, diametro magnitudini arteriæ carotidis respondens, dimissa prope extremum marginem ex parte inferiori columna ossea, lateribus sella equina affixa, efformare deprehensum est. Solus accuratissimus Winslovius ejus meminisse videtur* *Anat. P. I §. 234, cum qua ejus descriptione exacte convenit horum processuum concursus in capite, quod præparatum Cel. Heisterus in apparatusu suo anatomico servat. In nostri vero cadaveris capite processus illi quatuor in totum a se distant, & dictum foramen, utrinque perfectum, a solis anterioribus, non longe procedentibus, effectum est.* *Ejusdem* Observatio de Ossiculo, in processu sagittali duræ matris repperito, duro, aspero, dimidium pollicem longo, posteriore parte latiore atque crassiore, versus anteriora extenuato, & in præacutam cuspidem desinente, adeo ut unguam avis cujuspiam minoris figura satis exacte referret, multisque fibris arte cum duræ matris tunicis cohærente. *Ejusdem* Observatio de processu vermiformi peculiari, intestino cæco annexo, scilicet majore non solum atque capaciore, quam alias in adultis esse solet, veram etiam corpore compacto intus repleto, fecibus nimirum, globulorum minorum figura formati, per ampliatum præter morem processus orificium, ut minimi digiti apicem satis commode recipere posset; ab intestini coli spastica contractione intrusis. *Ejusdem* Varia singularia, circa partes genitales, ac speciatim uterum & ovaria, observata;

ovariorum, utrumque, pluribus vesiculis lividis, sero sanguinolento turgidis, repletum; in dextro, ejusque parte anteriore, exigua excrescentia globosa, pisi minoris magnitudinis, a tenui parvoque petiolo suspensa, sine dubio ad tumores cysticos referenda; orificium uteri internum, tumidum atque scirrhosum, fundus lividus mollisque, tunica interna exesa, substantia ulcere foetente corrupta, foramen e fundo uteri ad tubas adeo amplum, ut stilum satis crassum commode intrudere liceret. *Ejusdem* puellæ gibbosæ sectio, & causæ hujus mali in eadem detectæ; plura scilicet vertebrarum corpora, carie foedata, a defillante continuo fanioso ichore tumoris, juxta ipsum tuber ad maturationem deducti, exesa; icon thoracis ossis, a B. Platneri in descriptione de iis, qui ex tuberculis gibberosi sunt, proposita, nos multum ab hoc diversa. *Ejusdem* Observatio de peculiari & paulo rariore membranz hymenis, in eadem puella gibbosa, constitutione: *dissectis pudendi labiis, in parte inferiori, membrana hymenis, forma hunc cornuta, more suo, explicata, ultra mediam ostii vaginae altitudinem asurgens; pons hanc columna quadam carnea, a parte inferiore urethrae papillosa originem ducens, per medium hiatus relicti descendens, atque posteriori hymenis parti applicata, inferius in vagina firmata, que sepi inftar in duas veluti cameras summam vaginae partem dividebat, sicque aditum, ab hymene angustatum, penitus sepe occludebat. Eiusdem* notatu maxime digna, valdeque singularia, in cadavere mulieris, a pueritia claudicantis, & epilepticæ, observata. Fornix annorum fere 55; abdomine secto, vena omnes in intestinis & ventriculo, ad subtilissimos usque ramulos, sanguine ita infarctæ, quasi cere purpurea repletæ; intestini coli inflexiones præter naturam magnæ, glandule mesenterii & ovarie in tumores duros transmutatæ; in latere dextro capitis tumor durus, sub quo a parte interiori os bregmatis & frontis carie valde atrofan; exteriori parte in tumorem elevata; ibidem & in dura matre corpus fungosum ex meris tenuissimis vasculis constans, corticali cerebri substantiæ fere simile; ventriculus cerebri dexter inde multum versus latus sinistram repressus,

cum

cum reliquis cavitatibus cranii, fero valde repletus; unde probabilis epilepsie causa; notatu maxime digna articulatio utriusque ossis femoris, quæ non in acetabulis, planis magis porrectisque, sed extra ea, fuit, capitulis ossium horum, ossibus iliacis, ope ligamentorum capsularium & musculorum junctis & continuis; ossa ilei in medio tenuissima, & omnino pellucida; in iisdem, supra incisuras magnas, fovea levis, pollicis fere latitudine, circa quem locum capita femoris musculis & ligamenti illis vaginalibus laxè juncta; sub hac fovea processus duo breves & plani, fere quadrati; acetabulum non in lateribus ossium innominatorum, sed potius in anteriore parte, & loco figuræ rotundæ, figuram trianguli æquilateralis monstrans; loco glandulæ *Haveriana* magnæ tunica solum adiposa; ligamentum teres, & sulcus acetabuli pro vasis sanguiferis, deficiens; ossa femorum mirabilis fabricæ, in capitibus fovea nulla, nec cartilago, sed substantiæ ossis cellulosa-nuda; colla horum ossium admodum brevia, horizontaliter protensa, trochanteres majores æque alti, ac capita ossis, hisque longe majores & crassiores; loco lineæ scabræ longus & aliquo modo elevatus processus, fovea post trochanterem majorem admodum ample; trochanter minor extrorsum, unci instar, inflexus; in corpore femoris dextri posterius prominentia magna & crassa, sive exostosis, in cujus parte suprema tria parva aderant foraminula, procul dubio ab ossibus fractis, non rite coalitis; ligamenta capsularia singularis fabricæ; tunica interna ab ambitu acetabuli, cum externa, in forma vaginæ, inter musculos ad caput femoris pergens, eademque ratione reflexa, ut tunica interior præputii ad coronam penis, &c. Mira hujus articulationis conformatio orta videtur ex utero matris, adeoque conata. Tubera tandem ossis ischii multo longius, quam vulgo observatur, disjuncta, arcusque ossium pubis quam amplissimus, apparebant. *J. Gesschalk Walleri* Observatio de Variolis, cum Hydrocele & retentione urinæ, suppurationis tempore accedentibus, feliciter curatis. Anni 1744 & 1745 pessimi generis variolas tulerunt, omnibus evadentibus, paucissimis exceptis, quibus inter alia pulveres camphorati non fuerunt debite exhibiti; pue-

rulo sexenni varioloso, duodecimo morbi die; pustulis in facie exsiccati coeptis, accedebat hydrocele; ut scrotum, aqua tumidum, osput pueruli aquaret; laxante, & elismate emolliente, sine successu injecto, post trihorium elismatis iujectio repetita fuit, scroto linteum calidum, myrrhae fumo impregnatum, applicatum, hoc eventu, ut alvas semel moveretur, urina vero copiose flueret, perque triduum continuaret, pilulis *Beccherianis* adhibitis, decem subsequens dejectionibus, pulvereque myrrhato & crocato, cum Calomela, aegro omnino convalescente; praeterea in eodem, commutatis post variolas exsiccatas indulsis, tanta copia vernium albidiorum capitis nigri, pollicis plus minus longitudine, reperta, ut in patina collecti, manipulatum desumi possent, in aliis hi vermes non observati. *Ejusdem* Observatio de Cedriae preparatione, aqua Cedriae, aliisque exinde obtinendis productis: quae Cedria antiquiorum, Suehaice *Tiara*, nostra lingua *Theer*, Latinis *Pix*, ex pini, vel abietis, resina coquitur. Notatur obiter *Axtius*, modum coquendi, penes Suecos & Norwegos hodie usitatum, non ex arte tangens, nec naturam Cedriae plene exponens; itemque *Neumannus*, picis navalis examen instituens, Cedriae examine omisso. *Ejusdem* Observatio de Stella reguli Antimonii, sive, ut vocat, arborescentia Antimonii, regulo per axin bipartito, *Fig. 3 Tab. IX* expressa. *Jo. Bernhardt de Fischer* Observatio de Scorbuto, omnem hujus morbi noscendi, curandi, & praeservandi, historiam copiose doctaque exponens. Accedunt pro colophone historiae quaedam breves, de Scorbuto, Saxones in castello, ad ostia Dunz sito, A. 1701 infestante; de Scorbuto, A. 1735, ad ostia Ruvii Lenz, in mare Euro-boreale se ingurgitantis, observato; de Scorbuto quatuor Russicarum navium classicarum, A. 1741 ex portu Reveliensi Archangelogradum versus vela facientium. Agmen elaudit historia Scorbuti, A. 1699 Parisiis grassati, & ex *Lucretio* probat Autor, pestem quaedam Atheniensem nil aliud fuisse, quam dirum Scorbutum, Parisiensi similem. *Jo. Herm. Furstenau* Observatio de Vulnere umbilici feliciter sanato, additis quibusdam, ad vasorum umbilicalium haemorrhagias spectantibus;

tibus; quæ *Schulzii* hypothefis, de non facile metuenda lethali vaforum umbilicalium hæmorrhagia, non parum dubiam reddere, Autori videntur. *Ejusdem* Observatio de Polypis cordis insignibus, mortis non adeo fubitæ caufis; exemplo trium polyporum, durorum, tenacium, globoforum; unciarum duarum longitudinem excedentium; in ventriculo dextro & arteria pulmonali, in auricula dextra & vena cava; in arteriæ aortæ principio, ruffici feptuagenarii, diu affhmatici, inventorum, confirmata. *Ejusdem* Observatio de Paffione iliaca, five Vomitu lethali. *Ejusdem* Observatio de Spafmo veficæ lethali; de affectu fuffocativo-apoplectico, cum variis fymptomatibus tandem lethali; de Hydropæ afcite, a cafu ab alto, paracentefi facta foluto, citoque factum cito iterum, ope externa acoedente, feliciter evanefcere, comprobant. *Jo. Chriftoph. Pöbli* Observatio de Tumore lienis factato a caufa hydroptica; fupra omnia abdominis viscera fere extenfus lien; in parte ejus concava novem diftincti facculi formati, pugni magnitudinem non excedentes; communicationem inter fe non alentes; magna in ipsis feri quantitas; vafa omnis generis nimirum extenfa, & brevifima vafa; duplo majora, inveniebantur; exfectum viscus libras 20, uncias 4, ponderavit; longitudine duas ulnas cum femiffi; in circumferentia totidem ulnas cum feptem pollicibus, æquans; extravafati feri ultra duodecim libras. *Rudiger. Frid. Ovelgün* Observatio de induratione, inflammatione, ac fuppuratione mammarum, poft ablatationem, præoccupatione, quam, emplafiro de Spermate Ceti & Diachylo fimplici, mammas, alioque, ex empl. de Sperm. ranar. & alb. coct. parato, dorfo, applicatis; per quinque præceos iuftra fe obtiniffe, teftatur. *Ejusdem* Observatio de doloribus externarum partium, remediorum, tum externorum, tum internorum, ordinariorum, efficacitæ non cedentibus, fed, facta incifione, & pure, ibidem collecto, evacuato, fanatis. *Jo. Adam. Raymanni* Observatio de Uteri afcite in gravidis minus, quam extra imprægnationem, noxio: quod cafu fingulari confirmatur, adjecto commentario; nonnulla, huc pertinentia; illuftrant. *Jo. de Gorter* Observatio de Sufpen-

sculorum vario usu. Auxilia, nimiam distensionem cohibentia, vel factam adductentia, sustentacula appellantur. Adjuvant effectus, qui ex fibrarum contractilitate automatica, motu vitali, animali, & particulari, proveniunt; nimiam distensionem a causa interna cohibent; partes autem, distendente elastica potentia donatae, ut nervi, cartilagineae, umbilicalis funiculus, pulmo, a sustentantibus in actione sua impediuntur, sufficienti inhibita dilatatione. Quae theoria, cum cautelis necessariis, ad varias partes generales, particulares, ad infantes, gravidas, parturientes, placentam remanentem, puerperas, menstruantes feminas, eleganter applicatur, plurimamque commendationem a luculento, quem praestat, effectu nascitur. *Jo. Frid. Furstenau* Observatio de Empyemate, naturae ductu, congruis praesidiis chirurgicis, persanato; tumore ingenti, duos pugnos magnitudine superante, sinistram occupante mammillam, remediis resolventibus & emollientibus tentato, in parte inferiori paululum albicante ac emollito, tandemque incisione transversa & lata aperto, pus magna copia evocatum; sinibus dissectis, facta injectione spiritus vini rectificatissimi, cum paucillo Essent. Myrrhae remixti, bono cum successu, praeter laxantis gratia nihil quidquam interne propinatum est, & semestri spatio praeterlapso, spes sanationis mox futurae affulsit; tinea autem redeunte, quae repressa originem malo dederat, Medicoque, naturae ductum & in hoc passu sequente, trimestri spatio ulcus tandem firmum atque perfectam admisit consolidationem, quique a nativitate athelofus fuerat puer, jam liberrime spirat, & athleticus valet. *Jo. Bern. de Fischer* Observatio de Krakatiza; quae est insectum zoophyton cartilaginoso-coriaceum, planum, in octo extenuationes & extremitates resolutum, quarum extremitatum apicibus se ad virgulta marina, vel alia obvina solida, in littoribus Ponti Euxini continere dicitur, quando pontus a procellis zluantibus valide jactatur, non aliter, quam caput Medusae maris Atlantici, (non Calpii, uti asserit Clariss. *Brückmannus*.) ad cuius genus certe Krakatizam, non vero ad illud quadrupedis caput latinum, vel glirinom, pertinere iudicat.

Deli-

Delineatio *Tab. VIII Fig. 1* facta est ante ejus explicationem; altera *Tab. IX Fig. 1* post explicationem, ut caudarum numerus & figura appareat. Ubi simul *a* & *b* duo acetabula paulo majora, in brachiis harentia, & exigua quasi cucurbitulas representantia, quibus sorbere solet hoc animal, demotant, alterum integrum, alterum per medietatem dissectum, quæ prævia maceratione brachiorum facillime separari & extrahi possunt. Addit autem Ill. *Büchnerus*, exactam illam, ad naturam diligentissime factam, delineationem, quam *Fig. 1 Tab. IX* sinit, abunde satis monstrare, *Krakatizam* nil aliud esse, quam primam & secundam speciem *Polyporum Rondelii*, quorum partem proxi-
 mam, seu inferiorem, in icone exhibet *Gesnerus Hist. Anim. Lib. IV pag. 739* edit. Francof. 1604. Mentionem præterea facit *Fischerus* alius edalii jejunalis, (*Krakatiza* enim eundem in usum cedit,) *Potarga* dicti, quod thecam ovarii piscis marini, *Thymalli* secundum *Elsholtzium* in *Dietetico*, habet; quatuor pollices longum est & unum crassum, utque ovula *Sturionis*, *Caviar*, tempore jejuali cibus aliis apponitur. Simul quoque, quæ sit in *Russia* differentia, quodque officium, *Medici*, primariam curam salutis *Principis* habentis, *Leib-Medici*, & *Archiatri*, primariam curam rerum medicarum totius imperii gerentis, exponit; interdum tamen uni eidemque *Medico* hæc officia sub duplici titulo concredita esse, docet. *Christian. Fidejuss. Silberschlagi* Observatio de *Fractura ossis femoris*, in extremitate superiori, sine violentia externa, absque membri motu, & nullo diuturno prægresso dolore, facta, cum fragore, ab adstantibus percepto, quasi radix quædam crassa, vel baculus, per medium diffingeretur (*als wenn man eine Rübe zerbräche*). Vidua 50 annorum, per anni quadrantem cancro mammarum, non sine gravibus in pectore doloribus, decumbens, derepente insigni quodam, maximeque acuto, in femore sinistro, versus inguina excurrente, corripitur dolore, alta voce simul clamitans: *Ach! es will mir jemand mein Bein zerbrechen*. *Chirurgus* fracturam, circa caput ossis transversum factam, observat, denterque deligat; ægra autem post aliquot hebdomades moritur. Dolendum est, sectionem cadaveris non esse institutam;

tam; etsi minime dissimulandis, nonnulla in ipsa historia non satis distincte referri, quodque consequens est, ad propositas quaestiones sic accurate responderi non posse. *Jo. Merr. Brehm* Observatio de Ossis femoris fractura obliqua lethali, foeminae aetatis 70, cachexia laborantis, potuique vini sublimati ad extremum vitæ halitum assuetæ; in cujus, post quatuor menses febre hectica defunctæ, sectione nullum coalescentiæ, mediante callo, initium factum deprehendebatur, ob plenarium partium gelatinosarum defectum. Os fractura *Fig. 4 Tab. IX* delineatum est. *Ejusdem* Observatio de Fœtu octimestri, cum secundinis, pinguedine obductis, subnigrisque glandulis scirrhis repletis, in lucem edito, ob atrophiam mortuo, & sine ullis doloribus excluso, adeoque inacilento, ut ossa sola fere cute tecta apparerent. *Jo. Couv. Triumphii* Observatio de Delirio, ex apoplexia orto, paulatim remittente, ægra nono die profus restituta. *Eberh. Frid. Blanchot* Observatio de Monstro singulari, sine collo & spine dorfi a meretrice prognato; quod *Tab. IX Fig. 2 & 3* cum sceletto a parte posteriore delineatum est. Mentum cum pectore unitum, caput recurvum, osse frontis locum bregmaticæ, & fontanella locum suturæ lambdoideæ, occupante. Occiput introflexum in vertebrarum colli loco quærendum; os in pinnarum narium loco; loco frontis nâsus depressus; radix nasi in suprema faciei parte, cujus ex utroque latere oculi valde prominentes, auriculæ axillis incumbentes, *meningibus* remotis ne mica quidem substantiæ cerebri; sed, dissectis cartilaginibus, & renato sterno, cerebrum in conspectum prodians; medius venter mediastino divisus; in dextra cavitate cor, pericardio involutum, diaphragmati incumbens, inclinante apice versus mediastinum, ventriculo dextro costas, sinistro partem pulmonum, attingente; pulmo sub maxilla inferiori statim incipiens; larinx immediate cum ipsa substantia pulmonum conjuncta; unus tantum lobus pulmonum, cavitatem dextram replens, minore lobulo quodam in sinistram cavitatem transgresso; in hac intestina tenuia, quorum pars exigua in dextram cavitatem per mediastinum intraverat; præterea in

sinistra cavitate supra diaphragma ventriculus; magis deorsum
 ex sinistro latere lien; hepar, in dextro latere diaphragma
 obtegens; apertura singularis diaphragmatis, ubi costis spuris
 affigitur, pro communicatione harum partium ex cavitate si-
 nistra pectoris cum abdomine; aperto abdomine, stupenda
 moles hepatis (vid. *Fig. 4 Tab. IX.*) præter illam partem, seu lo-
 bulum, qui in cavitate pectoris erat, ex hypochondrio sinistro
 ad dextrum, & in regionem hypogastricam, se diffundens; sub
 hac mole vesicula fellea, vacua, & intestina crassa, rectum,
 meconio infarctum; longitudo intestinorum præternaturalis;
 os sacrum spinæ dorsæ loco, cum quo occipit, sine motu, uni-
 tum; ex quo, naturalem magnitudinem admodum superante,
 duodecim costæ prodeuntes; ossa innominata, interventu car-
 tilaginis latæ, inter se invicem recepta, osse coccygis non ex-
 cedentis magnitudinis. *Georg. Christiani Materni de Cilavo Ob-*
servatio de Polypo cordis membranoso, & corde semicartilagi-
neo. Cordis lamella externa carnea, coloris pallide carnei.
Altera lamella lutei coloris, vere cartilaginea; tertia carnea;
quarta lamella cartilaginea, dura, & lutei coloris; quinta te-
nuis, carnea. In ventriculo cordis dextro polypus pyriformis,
sacculum mentiens, cujus peduncululus eum vena cava concre-
tus; reliqua pars polypi nullibi cordi affixa. Polypus, totus
quantus, ex tunicis membranaceis formatus, cavo destitutus.
Figura ejus Tab. IX Fig. 2 ad vivum delineata. Ejusdem Ob-
servatio de resolutione integri brachii embryonis, in utero ma-
tris facta; matre, septem menses gravida, militem, sine dex-
tro brachio, conspiciente, ejus miseria commota, puerum, cet-
teroquin bene valentem, dextro brachio, instar illius militis, mu-
tilum, justo tempore enixa: quo casu probari putat Autor, in
embryone etiam partes organicas, jam structas & formatas,
per energiam autocraticam, destrui iterum posse atque resolvi.
Ejusdem Observatio de Epilepsia somnifera, a magna portio-
ne Calomeli puero data, cui epilepsiz, decima die, somnus co-
actus, stertorosus, accessit, tredecies die decimo tertio reversus,
oleo tandem animali, & pulveribus e verrucis equinis, profliga-
tus. Ejusdem de Scarificatione aurium, furditatem tempora-

U u u riam

riam inducente, contra guttam rosaceam, malo consilio, adhibita. *Ejusdem* Observatio de Clavis pedum, anniverfaria suppuratione sponte decidentibus; quod sedecies factum est, clavis omne levamen externum respicientibus, singulorum recursionis ausum cephalalgia vehementiore excipiente. *Ejusdem* Observatio de Muliere, extra graviditatis statum, nunquam menstruata, sana ceteroquin, & affectibus hystericeis nunquam obnoxia; jam septem liberorum matre, totiesque mensium fluxum, maxime primis mensibus, experta, saltem quarto quintoque hæmoptysi correpta. *Ejusdem* Observatio de Cephalalgia decenniali, per setaceum tandem curata, a mensium suppressione orta, nec ab arteriotomia, in temporibus facta, expugnata. *Jo. Herm. Furfenau* Observatio de Aurium cum variis partibus consensu, auditu difficili, ad surditatem accedente, cephalalgiam, surditatem, atrocissimas convulsiones, producente, ex fædo manuum tumore, & exanthematibus, remediis externis repressis, capitis etiam, colli, manuumque, refrigeratione, orto. *Ejusdem* Observatio de Nodulis in partibus musculosis, ad nucis avellanæ magnitudinem accedentibus, in brachiis, femoribus, abdomine, obviis, nullo dolore, aut alio incommodo, stipatis. *Ejusdem* Observatio de Miasmate venereo, per obfetricem longe lateque disseminato, idem contagium ab infecto puérulo; quem labiis, ori applicatis, frequenti suctu exercere consueverat, sibi contrahentem. *Ejusdem* Observatio de Purpura, cum variis symptomatibus complicata, modo accedente, modo retrocedente, spasms varii generis, gulæ, ventriculi, vesicæ, horripilatione, æstu, siti, sudore immodico, stipata, cum nausea etiam, sapore oris amaro, purido, alvique obstructione, conjuncta. *Ejusdem* Observatio de Fluore albo in vetula septagenaria, a neglecta venæsectione & scarificatione, hætenus consueta, producto; quo retardato, ægra mox insolitis dorsi doloribus, nausea, ciborum fastidio, affligitur. *Ejusdem* Observatio de Passione iliaca, cum vermium copiosa per vomitum rejectione, feliciter curata. Fœmina, passionibus hysterico-colicis frequenter obnoxia, vomitu assumptorum perpetuo, quibus lumbrici varis magni-

magnitudinis, maxima & incredibili copia, permixti fuere, cum alvi pertinaci adstrictione, laborans per 14 fere dies, a venesectione demum, qua alvus largiter soluta est, irritis plerisque omnibus, opem experta, perfecte sanata est. *Ejusdem* Observatio de Doloribus capitis & artuum rheumaticis, cum vermibus complicatis, post usum Pilularum Mercurialium, quibus assumtis, scemina lipothymia correpta est, ingentique pituitz tenacis & viscidz saburra, cum notabili copia vermiculorum, ἀνα κοί καίται, rejecta, omnino cessantibus. *Ejusdem* Obs. de Venesectionis, in febribus intermittentibus, utilitate & necessitate; laudata olim a F. Schrader, & in febribus catarrhalibus benignis, A. 1749 epidemice grassantibus, cumque variis symptomatibus ad delirium non raro exacerbatis, etiam in subjectis non adeo plethoricis, uniuersa experientia denuo confirmata. *Ejusdem* Observatio de Abscessu musculorum abdominis utriusque fortunæ exemplo, in binis sceminis; altera abortum passa, formatoque & aperto in abdomine abscessu, quo ingens vis materiz purulentz profusa est, elapso nondum trimestri spatio, febre lenta & hecticâ extinctâ; altera, post editam partum, abscessu in abdomine, a lapsu, quem grâvida in terram fecerat, contracto, artis lege tractato, feliciter sanata. *Ejusdem* Observatio de eisdem morbi diversis & singularibus plane symptomatibus, in binis fratribus, purpura rubra correptis, altero natu majore, in qualibet morbi invasione, ulcere in genu laborante, altero, durante morbo quocunque, nullum alvi beneficium sentiente, utrumque optato cum eventu. *Jo. Jac. Huberi* Animadversiones quædam de vesicula fellea, de vena umbilicali, atque de ligamento suspensorio hepatis. In infante aliquot dierum duæ vesiculæ felleæ in communi sulco lobi hepatis dextri. Nulli ductus, neque cysthepatici, neque hepatico-cystici, detecti. Vena umbilicalis, secundum lineam albam ascendens, in junioribus vix dextrorsum vergens, nec musculis arcte applicata. Peritonæi productio, hæc venam comitans, deinceps lineæ albæ, diaphragmati, & convexæ hepatis parti, ejusque fissuræ, accreuit, ligamenti hepatis suspensorii nomine, triangulum fere acutum.

formans. Frequenti observatione constat, vesiculam felleam toties prominere ultra marginem hepatis, quam intra illum desinere. Diversus vesiculæ situs in diversa ætate est, qui a mole hepatis, in junioribus majore, dependet. In puero tritum annorum vesicula fellea valde magna, bilis loco, limpida & pellucida aqua repleta, ad tres circiter uncias, sine omni amaritie. Exillis in puero, unius anni, tota alba, crassa, vesicula, paucæ bilis viscidæ guttulæ intus. Ductus non penitus clausus, ne quis putet, in ipsa vesicula secretam fuisse bilem illam. *Henr. Frid. Delii* Observatio de Musculis gastrocnemiis, soleo, & plantari, albis, in sinistro pede, non aliter, ac tendines esse solent; musculis peronæo & tibico consueto robore gaudentibus. In dextro pede nullum hujus insolitæ obbedinis vestigium. Vasorum conditio ubique naturalis. *Ejusdem* Observatio de Fistula ani completa, in febre quartana, sine sectione feliciter curata, hominis, fluxum hæmorrhoidalem antea experti; injectione imprimis in fistulam decocti Nicotianæ saturati, cum oleo ovorum & myrrhæ per deliquium mixti, cui deinceps Agrimonie & Veronicæ decoctum adjunctum, nec non pro ulteriori consolidatione myrrhæ & succini essentia & balsamus de Copaiva. *Ejusdem* Observatio de Tumore singulari maxillæ sinistræ ante obitum, nucis moschatæ magnitudine, sine notabili occasionali causa, in viro febre lenta extincto. In alio phthisico similis tumor in maxilla dextra; nec non in juvene phthisico, fabæ magnitudinem ab initio referens. Hoc artificiose secto, inter muscularum subcutaneum, buccinatorem, & membranam, oris interius cavitatem investientem, pius observatum, subque eo caries ossis maxillaris tantum, ut ad antrum Highmori penetraret; duo molarium dentium nigredine consumti, ipsique alveoli carioli. Notabile est, hos tumores exortos in subjectis hecticis. Ergo ad signa prognostica ex facie tumor hæc forte referendus? Sed majori antea experientia & nexu pathologico confirmandas. *Ejusdem* Observatio de ventriculo admodum tenui & pellueido. In virgine 52 annorum ventriculi dolor quotidianus, vomitus frequens, appetitus plurimum constans; post mortem facta

facta sectione, causa mortis in liene & hepate, in vesicula fel-
lea 52 calculi, ad numerum annorum defunctæ, quorum unus
ducturi choledochi impactus, & propria membrana cinctus;
in ipsa vesicula nulla bilis, mucii tenacis parum; ventriculus
vacuus, permagnus, omnibus rugis villosis expertus, facile lace-
rabilis, fere ut Medicus quondam prædixerat: *Sie müsse ob-
sehbar einen Magen von Post-Papier haben.* Causa proba-
biliter in binas lagenas aquarum Seidschützenstium, vulgo *Bie-
ter-Wasser*, intra aliquot horas haustas, conjecta. *Ejusdem*
Observatio de Phosphorescentia lapidum & gemmarum, diur-
no sole illustratarum, noctu lucentium, deque aliis lapidibus,
pyromachis, smaragdo, hyacintho, amethysto, topasio, car-
neolo, fortiori attritu lucem odoremque edentibus. *Ejusdem*
Observatio de Infuso Theæ, subito nigrescente, procul dubio
ex frustulo vitrioli, casu ipsi admisso, & nigredinem conci-
liante. *Jo. Seb. Albrechti* Obs. de Ducatus Coburgensis agris, cum
vicinis, corporum petrefactorum, ex utroque regno, copia &
varietate nullis aliis in Germania secundis: quæ Observatio no-
tanda, & imprimis addenda est *Ludovici Bourgueti Historia Petre-
factorum, sive Memoires pour servir à l'histoire naturelle des
petrifications, dans les quatre parties du monde, à la Haye,
1742, 4.* *Jo. Conr. Trumphii* Observatio de Hernia incar-
cerata, cum imminente jam passione iliaca, remediis internis
& externis sine sectione, liberata, quod imprimis, nono clys-
mate emolliente & resolvente, feces multas summe foetidas
educente, præstitum est. *Ejusdem* Observatio de contumaci
alvi obstructione, ex nephriticis doloribus orta, jusculo gallinæ
non deplumatae feliciter reserata, post plurimum clysmatum,
suppositoriorum, aliorumque remediorum, usum nihil profi-
cientem; cum quo jusculo tamen simul clysteres applicati,
aliaque remedia interne exhibita, fuerant, ut effectus laudato
specifico non omnino tribuendus videatur. *Ejusdem* Obser-
vatio de Carbunculis minoribus, a gutta rosacea retrocedente,
per metastasin in seroto prorumpentibus; denuo efflorescen-
te successive gutta rosacea pristinis in locis, ubi circa decimum
& quartum diem prædictæ carbunculosa crusta, lege artis
tractata, secesserunt.

In Appendice hujus *Voluminis* continentur *Dissertationes VIII*, pleræque, ut argumentorum dignitate commendabiles & lectu dignæ, ita doctè eleganterque conscriptæ. Hos autem illæ præ se ferunt titulos: 1) *Jo. Godofr. de Habu* Historia Podagæ Emin. Cardin. a *Sinzendorf*, Episcopi Wratislaviensis, ab A. 1742, cum primum valetudinem quendam in se susciperet, usque ad eventum acerbissimum, mense Septembri A. 1747 consecutum, accurate nacta, & quasi in tabula proposita. 2) *Salentini Ernesti Eugenio Cobausen* Meditationes de noxa timiditatis in curatione Hæmoptysæ, venæsectione prudenter instituta, & vitatis omnibus adstringentibus, viresque rescipientibus, remediis, rectius huic morbo, lentam & hecticam febrem alias post se reliquenti, opponenda. 3) *Philippi Adolphi Babmeri* Observatio rarior de Sarcomate uteri, notabilis molis, cum laudata forcipis *Chamberlayniana* præstantia; addita epicrifi, quid de recentissimis *Levrsti* ferramentis, & forcipe *Bingiana*, sentiendum sit. 4) *Christian. Andr. Cothenii* Triga Observationum de lue bovina, in circulo Prignicensi A. 1746 notata, addito simul judicio & consilio œconomico, ad præsertationem æque ac curationem hujus morbi pertinente. 5) *Henr. Frid. Delii* Distributio physica, rudera, terræ mutationum particularium testes possibiles, pro diluvii universalis testibus non habenda, occasione inversionis Linzæ & Collao in America meridionali, complexa. 6) *J. H. C. H.* Mercurii sopherici delarvati, ex *Philaletha* Introitu aperto ad oclusum regis palatium, in conspectum Chymiatorum prædeuntis, *Liber II*; 7) *Jo. Phil. Breyerii* Descriptio fructus Cerei Americani majoris articulati, flore maximo noctu se aperiente, & suavissimum odorem spirante, *Valckam. Hesperid. I pag. 233 T. 234*. Depictum fructum cum seminibus sistunt *Tab. X Fig. 1-8*. 8) *Christoph. Jac. Trew* brevis historia & fusior descriptio Cerei, serpentis vulgo sic dicti; addita Cerei triangularis brevis historia, utriusque partibus seri incisis, & vivis coloribus elegantissime depictis, in *Tab. X, XI, XII, & XIII*, ex qua obiter notamus, cognitionem fructus Cerei serpentis plenissimam *Ill. Breyeria*.

nis, hunc bonorem ad ipsum candidè deferente *Trewio*, deberi, qui cum Autore Observationes, ejus figuras, vivis coloribus pictas, & *Ebretiana* figuræ exactè respondentés, communicavit; Cerei triangularis imaginem autem, itidem ad vivum depictam, a *Jo. Jac. Jankio*, in Academia Altorfina Profess. Cel. quæ ante paucos annos in horto Academico bonæ fortuna hunc florem ad perfectionem perduxit, Autori missam esse, atque hoc loco propterea repræsentari, quia icon ejus floris a nullo huc usque in publicum producta sit. Tandem colophonem *Volumini* imponit memoria *Guil. Bernardi Nebelit, Georg. Dethardingii, Ern. Gottbold Sivovitz, Georg. Frid. Richterî, & Jo. Adami Kubni*, Virorum, ut de orbe literato atque medico, ita non minus de Societate, præclare promeritorum, quos *Musa* rectè vetat mori.

MISCELLANEA LIPSIENSIA NOVA, AD INCREMENTUM Scientiarum, ab his, qui sunt in colligendis Eruditorum Novis Actis occupati, per Partes publicata.

Voluminis VIII Pars II, III, & IV.

Lipsiæ, apud B. Lauckisii hæredes, 1751 & 1752, 8.
Singulæ Partes constant plag. 12.

Ibius eodem conatu & itinere per tres simul Partes. *Secunda* complectitur *Jo. Christoph. Harenbergii Commentationem in Psalmum XXII*; *Gottlobi Friderici Gudii Commentationem historico-literariam de pretio, quod humanioribus literis statuerant Patres*; *Christ. Guil. Francisci Walchii C. Julium Casarem, virtute Germanorum, Romanorum dominum*; *Sam. Koenigii Disquisitionem de indole domini, quod marito in dotem competi*; *Joannis Christiani Leuschneri Disquisitionem de genuina verbi inBalden notione, ejusdemque usu multiplici ac vero*; *Partem III Conjecturarum Jo. Jac. Reiske ad Herodotum*; *Anonymi Animadversiones ad Joannis Friderici Reitzii Orationem inauguralem, qua demonstrare voluit, Criticum, artium scientiæ carentem, esse hominem Platonicum*; denique *Casparis Barthii ad Christianum Daurmii Epistolæ, non primum cura Frid. Ottonis Menckenii*
edit.

- editas. Hæc est summa tractationum, quibus *Pars* constat
 Pag. 192. *secunda*. Harenbergius instrumentum musicum, *ascoron*, in
 vocabulo קשר deprehendit. Monec idem, quatuor perso-
 nas induci in *Pf. XXII* cantantes, *Davidem*, *Ecclesiam*, *Messiam*,
 & *vers. 9* irrisorem *Judæum*. Verba, *Deus mi, Deus mi, quare*
me dereliquisti, cum Duumviris *Berolinensibus*, *M. V. la Croze*
 & *Isaaco de Beausobre*, ad *Davidem* spectare, arbitratur, fuisse
 autem a *Jesu* indicata eo fine, ut *Judæi* perlustrarent vaticinia
 sua, *Psalmo XXII* comprehensa, & calamitates *Jesu* in crucem
 suffigendi & suffixi luculente exhibentia. Addit ipse expositio-
 nem allegati *Pf. II, 7, tu es filius meus, bodie genui te*, in *Act.*
 208. *XIII, 33*, & *Ebr. I, 5, V, 5*. Nomen *kaari vers. 17* esse genuinum,
 nec a *Judæis* corruptum, ostendit. Animalia *reemim*, ipso ju-
 dice, sunt *oryges*. Subjicit hisce momentis *Psalmi* interpreta-
 tionem Latinam, & nonnihil annotationum. Confert tandem
 222. interpretationem Græcam Alexandrinam cum fontibus He-
 braicis, & illius dictiones ac vocabula ad dictionem *Novi Test.*
 illustrandam transfert. *Gudius* illustrat *Cel. C. A. Heumannii*
 sententiam, in *Conspectu Republicæ literariæ Cap. 4 §. 15* Pa-
 224. tres ecclesiæ primæ Christianæ assertoribus solidioris eruditio-
 226. nis merito annuerantis. *Origenes contra Celsum pag. 315* ed.
Moshem, & *Hieronymus* in *Præfatione ad Catalogum Scripto-
 rum ecclesiasticorum*, eandem jam propugnarent sententiam ad-
 versus degeneres *empæctas*. Nonnihil ævorum immiscuisse
 229. Patres suis scriptis, Noster haud negat. Fuisse inter *Patres*,
 qui mediocri, vel minus curato, stilo scribere, ne quidem *Hie-
 ronymus* negavit. Felicius ipsos profligasse dogmata aliena,
 quam Christiana confirmasse, nemo inficiatur. Patres complu-
 res jam antea, in gentibus, earumque religione, versati, Philo-
 232. sophiæ ac eloquentiæ præsidia acquisiverant. Huc refer *Ari-
 sidem*, *Justinum*, *Tatianum*, *Pantænum*, *Minutium*, alios. Pa-
 tribus in deliciis fuerunt scholæ & adolescentum institutiones,
 elogia humaniorum literarum, Bibliothecæ, conatusque scri-
 bendi præcepta artis grammaticæ, poemata, opera. Inde au-
 tem a sexto Seculo orbem Christianum barbaries involvit.
 244. *Walchius* docet, *Cæsarem* Romanarum rerum summam vir-
 tute Germanorum obtinuisse, quos habuerit adjuutores in bellis,
 Galli-

Gallico, Civili, Hispanico, Pompejano, Africano. Testimoniis locupletissimis pronuntiata sua communit, atque argumentis, doctè propositis, lucem & rerum & orationis jungit. *Samuel Kani- giur*, Professor Philof. Franequerz, laudat Perill. *Cbriftiani de Wolf* in notionum distinctarum formandarum artem merita, & quæstionem, multis Jctorum dissidiis vexatam, de dominio mariti in dotem, ad notions distinctas revocare, ac plenius evolvere, laborat. Eviscerat notionem *dominii*, & hoc esse facultatem de re pro libitu disponendi, quatenus id, salvis obligationibus, fieri potest, ostendit. Dantur vero variz domini species, prouti obligationes sunt vel naturales, vel sociales & civiles. Maritus ad sustinenda matrimonii opera accepit dotem, & ea utitur tanquam sua. Mulieris in potestatem fors redit, si ipsa a marito repudietur, si ipsa marito supersitit. Inde nascitur obligatio, maritum constringens, ne fundum alienet inæstimatum. *Leufchnerus* notionem verbi *ἐκβάλλειν*, satis late patentem, ita edisserit, ut vim verbi *βάλλειν* haud negligat; ut moneat, illud *Act. XXVII, 14, μετ' εἰ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς ἀνεμος τυφονικός*, esse interpretandum ita, at non multo post emisit se juxta illam, Cretam, ventus typhonicus; ut doceat, verbo *βάλλειν* sæpius inesse ponendi notionem, ac *βίβλημος* verbum esse indicio, situm *jacens* denotari *Matth. VIII, 6, 14, IX, 2, Luc. XVI, 20*; ut tribuat verbo *ἐκβάλλειν* notions *ejciendi, emittendi, explodendi, & rejiciendi, in vulgus disseminandi, exponendi, e. g. infantem, exercitum, depromendi* (*Luc. X, 35*). *Reiskius* noster suas ad *Herodoti Libros V & VI* emendationes indicat, præfatione eis præmissa, qua de *Stephani Bergleri* in *Herodotum* meritis, de restituendis nonnullis *Herodoti* ex *Plutarcho* locis, de *Henrici Stephani, Jungermanni, Galci*, ac *Gronovii*, qui *Herodotum* ediderunt, operæ & operæ æstimatione, de suis ad priora *Herodoti* conjecturarum retractationibus, acceptionibus, commentatur. *Philostratum, Apollonii* præconem, nã a *Dami* impostore in avia ductus, impostorem suo se indicio prædidit, in itinere Indico quippe in rationes geographicas gravissime peccans. Rex *Erythras*, seu *Erythreus*, a quo mare rubrum vocatur *erythraeum*, fuit Rex Arabum *Hamir*, conditor gentis & dynastiz *Homeiridarum*. Sic Noster. Exstina-

Pag. 269.

264.

262.

275.

300.

- gniter sic *Edom*, seu *Esau*, ex originatione maris rubri pervulgata. Ex criticis in *Herodotum* emendationibus nil decerpimus, liquidem eæ cum editione *Gronoviana* sunt conferendæ diligenter, nec compendiarium enarrationem patiuntur. *Anonymi Animadversiones* in *J. Fr. Reizii Orationem inauguralem* salibus & facetiis affluunt, Latinitatis castæ vindicæ. Progredientum nobis est ad XXIV *Barthii* Epistolas, nondum antea publicatas, ab Illustri *Ludovico Bernharde L. B. de Zeeb*, quo non minus alius Musis est faventior, nunc publicis traditas usibus. Id imprimis videtur memorabile, *Barthium* fere sexagenarium adolescentulam duxisse uxorem, ac ex hac filiulam, paulo post defunctam, procreasse, atque ex ejus conjugii tempore perpetuis languoribus ac infirmitatibus fuisse refertum. Usum lintei apud veteres attigit *Barthius*. Variis de scriptis passim perbreve injevit mentionem.

- Vocatur ad *Partem III*, nihil a prioribus degenerem.
377. Habes hic *J. C. Harenbergii Enodationem difficultatis chronologicae, quæ videtur inesse loco Actor. XIII, 20, 21. Arridet tibi Pauli Ernesti Jablonskii Spicilegium observationum de miraculo legionis fulminatrici. Offert se deinceps tibi Chriff. pph. Augusti Henmanni Observationum ad Minutium Felicem Esculum quintum, idque ultimum; quod excipiunt Jo. Jac. Reiskii Conjecturarum ad Herodotum Pars IV; Jo. Christoph. Strodtmanni Sylloge secunda differentiarum Græcarum; & Frid. Ott. Menckenii Librorum, haud ita diu ab inventa arte typographica editorum, quibus suppleri possunt Annales typographici Maittaireiani, Decas sexta, ejusque prior Particula. Ad locum Act. XIII, 20, 21, Harenbergius interpretationem attulit, eamque rationibus munivit, monens, numerum 450 turbandum, imminuendumve, non esse. Primordium eorum capit ab initio Judicium, divinitus Ebraeis datorum. Finem collocat in exitu muneris publici, quod *Samuel*, quæ Judex, gessit. Chronologiam Judicium per successiones Judicum singulorum, liquidem eis non semper Ebraei omnes subfuerunt, fieri, Autor vetat. Affert deinde calculum, a *Mose*, *Agyptium*, Ebraeo gravem, interimente, deductum, sive ad *Samuelis* fere obitum, liquidem hic dicitur per totum vitæ tempus egisse judicem, *Sam. VII, 75*. Examinat*

minat calculos *Jacobi Kochii*, *C. D. Koobii*, *Hieronymi van Alphen*, *Francisci Fabricii*, *Jacobi Perizonii*, Anonymi G li, *Campegii Vitringæ*, *Gustavi Augusti Hofmanni*. P. E. *Jablonskius*, gesta, quæ miraculum legionis fulminatricis continent, prorsus conficta esse, negat, dans facile, successu temporis eis aliquid accessisse narrationis recentioris. *Aurelius Antoninus* in bello adversus Quados, ab hostibus in angustiis montium faucibus circumventus, summo opere desideravit aquam, & eam ex optato obtinuit, testibus monumentis historicis, columna *Antoniniana* Romæ, & *Antonini* numis. In exercitu *Aurelii* milites fuerunt multi Christiani. Pluviam illam divinitus ipsi impetrare hand dubitarunt precum interventu. His eam tribuerunt. At falsum est, 1) legionem usam e solis illis Christianis militibus constituisse, ac tunc demum *fulminatricem* fuisse dictam; 2) Imperatorem in literis, ad Senatum datis, pluviam obtentam Christianis militibus tribuisse, qui sibi potius precibusque suis omnia tribuebat, testibus *Julio Capitolino* & *Themistio Orat. XV*; 3) Imperatorem ob pluviam illam Christianis fuisse conciliatum. At quomodo sic bona primorum Christianorum fides fiat facta tecta? Scire juvat, *Marcum* Imperatorem illum aliquando cultores Jesu singulari favore fuisse profecutum, quinquennio tamen ante pluviam illam obtentam. Postea Christianis per Philosophos redditus est alienior, teste ejus libro, quem, durante bello Quadico, scripsit. Acciverat enim Magis Ægyptiacæ *Platonice* mysticæ antislites, bello Marcomannico urgente, in aulam. His dederat aures animumque. *Apollinaris*, in extrema Phrygia, & *Tertullianus*, in Africa, scribens, historiam illam pluvie, a Christianorum precibus profectæ, literis prodidit memoriz. *Eusebius* haud laudavit plures, nec in eorum testimonio acquievit. Ven. *Heumannii*, in emendandum *Minutium* proni & felicitatis, tot exstant hoc loco specimina artis criticæ limatoris, ut difficile sit, ea redigere in compendium. Monet tandem, illud, quod vulgo legitur in *Virgilio En. VI vers. 229*:

Idem ter socios pura circumtulit unda;
mutandum esse in *circumbuit*. Meminit simul, jam *Servio* fuisse

- fuisse vitiosum *Virgilii* exemplar. Succedunt ferculis hisce *Heumannianis* fercula *Reiskiana*, in *Herodoti Lib. VII & VIII* emendandis sita. Subinde exponuntur loca difficiliora. *Προδύσις*, ex *προδύσιν*, est pag. 395 lin. 39 *πρᾶξις* & quasi vates futurorum. Vestes ἀπὸ ἑύλων sunt pag. 404, 28, non *lynea*, sed *xylina*, *cottonæ*. Nonnunquam Autor indicat locos, medica manu egentes, ac sagacioribus curam sanationis tradit. Fidem haud eximiam *Herodoto* tribuendam esse, monet. *J. C. Strodtmannus* docet, quid differentiae sit inter ἀγαλλμα, γραφήν, & εἰκόνα, inter ἀδολεσγίαν, λαλίαν, & λογοποιίαν, inter αἰών & μῦθος, inter αἰσθητόν & ποιούμενα, inter retium nomina, inter συγκώμιον & ἔπαιον, inter κνίραν & κίβλαν, &c. *Menckentius* ad libros rarissimos, haud ita diu ab inventa arte typographica editos, redit porro recensendos. In horum numero apparent *Rosa Veneris*, liber per *Boncompagnum* editus plag. 4 $\frac{1}{2}$ fol. sine anni locique indicio, & *Andrea Tractatus amoris, & de amoris remedio*, plag. 38 $\frac{1}{2}$ fol. *Andreas* fuit *Capellanus*, non *Innocentii IV*, ut in titulo legitur, sed aulæ regis, fortassis Gallicæ.
565. Progredimur ad *Partem IV*. Scenam aperit *Joannis Rudolphi Kieselngii Observatio de summo gentis Judaicæ exsidio, sub solis occasu significato, ad Jer. XV, 9*. Symbolum ex vetustissima hominum opinione de cæli ostentis desumptum. Defectus siderum, ac solis deliquium, olim turbarunt mortales. Interpretatio effati *Jeremia* hæc data: *Adducam super matrem, electumque vastatorem in meridie, Nebucadnezarem, Hierosolyma occupantem anno Regis Jehojakimi quarto. Sol ejus (Hierosolymæ) occidit, dum adhuc dicit. Eiusdem accedit Observatio de formatione hominis instar casei coagulati, ad Job. X, 10*. Dictionis origo ex præfco mortalium victu, & opinione ad similitudinem inflexa. Addit *Cel. Autor* quatuor potissimum momenta, quibus Dei providentia in hominis formatione, ac intra uterum conservatione, enitescit. Excipit bigam priorem *Bigam Epistoliarum multarum, a Viris Clarissimis, Bern. Pezio & Philib. Huebero, olim editarum, ad historiam Benzonis, famossissimi illius ecclesie Misenenfis Sec. XI atque seq. antistitis, pavor ac univërse Marchia ipsius cognominis, nec non Ducatus Bobe-*

Bohemia, ex eodem tempore supplendam ac emendendam, insigniter conducentium, quarum modo priorem pro virili dilucidatum ivit Jo. Gottlob Horn. Habent & matris Epistolæ, & Diplomata passim exesa, usus suos historicos. Docet Autor, haud aliunde constare, Benmonem, Episcopum Misnensem, Clementi III adhæsisse, quem Henricus IV Gregorio VII opposuerat; ab illo sedi suæ fuisse restitutum, ipsique Felicem quendam aliquandiu fuisse surrogatum; Vratislaum, Bohemiarum Ducem, partes Henrici IV secutum, aliquoties invasisse armis Saxoniam; Hartvicum Hersfeldensem ab Henrico præfectum fuisse cœtui Magdeburgensi loco Hartvici Franci, ab Imperatore in fugam dati. Memoriz prodiderunt hæc Hartvici utriusque fata Autor Apologia Henrici Regis pag. 209, & Paulus Lenzius in Historia Archiepiscoporum Magdeb. §. 24 pag. 54 seq. Clementis III Epistola, ad Vratislaum, Bohemiarum Ducem, data, omnino vetustior est anno 1106, siquidem Dux jam A. 1092 obiit. Rectius ponitur epistola in annum 1085, siquidem A. 1086 Vratislaus fuit Rex ab Henrico IV renuntiatus. Clementis III vitam elaboravit Clariss. Hornius æque ac Annalos terrarum Saxoniarum diplomatico-historicos, vario conatu adhuc sufflaminatos. Clementis III potiora fata hoc loco videmus in præsens exposita. Vratislai, Ducis Bohemorum, in Henricum IV merita solide enarravit Autor, extricavitque ejus ætatis, historiam Misnensem, ab aliis intricatorem redditam. De denario S. Petri, ex Bohemis cogendo, sollicitum fuisse Clementem III, ex ejus epistola intelligitur. In origines hujus pensionis discurret Autor. Videtur Vratislaus Papæ denegasse istum denarium, Bohemis per Gregorium VII a sacrorum sermone vernaculo exclusis. Quæritur vero, quibusnam sigilli modis usus fuerit Clemens III ante inaugurationem Romanam. Non uno is certe antea usus fuit. Delegendum est, Schannatum in Archivo Fuldensi vindicato substitisse ante Clementis III ætatem. J. C. Harenbergius enodationem questionis adjecit, cur Principes Comitibusque Schwarzbürgici appellati sint unus illorum quatuor imperii Comitum, unus ex imperii Comitibus quatuor, Comitum Imperii quatuor. Indicari putat, Comites Schwarzbürgicos, eorumque singulos,

Pag. 600.

604.

610.

612.

63.

658.

662.

- referendos ad *Gunterum*, Imperatorem electum, inseri eo elogio quatuor Comitum familiae, e quibus Imperatores fuerunt electi, Comitum Selandiae, Habsburgi, & Luxemburgi. Cur *Adolphi* Nassovici ab Austriacis haud habita fuerit ratio, causam aperit. *Jo. Jac. Reiske Conjecturarum ad Herodotum Partem ultimam* in *Librum IX* expromit, multa solide & erudite monens ad *Gronovii* editionem, & ad Graeci sermonis peritiam amplificandam. Addidit idem hinc seorsum ad *Plutarchi Opusculum de Malignitate Herodoti conjecturas*. Multa hinc insunt elimata. *Frid. Otto Menckenius* libros quosdam rariore, in *Annalibus Maistairianis typographicis* omissos, indicare & recensere pergit. Differit de *Oratione metrica Priami Capotii, Lilybita*, in Academia Lipsiensi habita, edita sine loci annique mentione pag. 2, forma 4. Auctoris, qui
697. *Fridericci* *dos Librum A. 1488* Lipsiae vulgavit, & A. 1510 *Panormi* regis fuit filii patronus, quo ad 26 Jul. multis ibi vulueribus confossus, in publico interiit. Excipit eam *Vocabularius juris utriusque*, Basileae A. 1483 publicatus, in *Bibliotheca Juris Struvio-Byderiana* omissus. Vixisse videtur Auctor Seculo
700. XIII, *Leges Longobardorum*, additis aliis, Venetiis A. 1537, 8, publicatae, sunt admodum rarae. Adduntur multa in expositione, quibus alii superfluerunt notandis. Novem succedunt illis *Epistole Casp. Barthii ad Christianum Daunium*, multum bonae frugis habentes. *Jo. Laur. de Moissim* docet, *Pbridianum*, cujus *Vokaterranus* meminit, fuisse Scotum, *Luccensium* Seculo VI antistitem, *Luceae* patronum, a *Gregorio Magno* memoratum. Subjicit hinc omnibus *Jo. Christoph. Harenbergius* quatuor *Diplomata Abbatissarum S. Mariae Gundersheimensium*, quibus nonnihil Juris Germanici veteris illustratur. *Lugardis Capellana* ad A. 1229 fuit Canonica majoris ibi & secularis monasterii.

NOVA LITERARIA.

De *Bibliotheca Carmelitana, Notis criticis & Dissertationibus illustrata*, cujus, ut nos privatim compertum habemus,

Autor

Autor est Rev. P. *Cosmas a Sancto Stephano*, in seculo nuncupatus *Cosmas de Villiers*, Carmelita Conventus Aurelianensis, & quam hoc ipso tempore Aurelianus *Franc. Rouzeau*, & *Martinus Couret de Villeneuve*, sub prelo habent, pauca docebimus Lectores ex Programmate publico, a bibliopolis, modo nominatis, eam in rem publicato, hujus quidem exempli:

Carmelitarum Ordo, variis in Syria ac Palestina solitudinibus natus & commemoratus, rem literariam diu latuit; quippe qui continuis deliciis contemplationis, & assidua sensuum cupiditatumque coercitioni, potissimum deditus, unam eremiticam gerebat vitam. E Syria autem a Saracenis pulsus, & in Europam vix translatus, fuit, cum ad munera sacra, & ecclesiastica onera suscipienda, a summis Pontificibus, atque Praesulibus, vocatus est. Quae quidem munia ad rite fungenda pietas utilis, sed non sola necessaria, fana nisi & comes doctrinae, quam in Academiis facilius acquirendam sibi proposuerant Carmelitanae Religionis professores. Inde illorum plurimi a superioribus ad diversas Europae Universitates, studii causa, electi missi, qui & gradus Academicos possent adipisci. Academica vero iis solum concedebantur insignia Candidatis, qui continuis plurimum annorum exercitationibus idonei ad docendum reperti fuissent. Isdem Carmelita legibus adstricti, Academiis frequentarunt, studio solerter incumbentes, solita subeuntes probamina, statum percurrentes statutum; ut, postquam Libros Sententiarum sua pro industria palam legissent, sacrorumque Bibliorum sensum & interpretationem enuntiassent, Magisterii jure donarentur. Doctrinam laurea ita decorati Carmelita, alios alumnos, suis & in Canonicis ad studia deputatis, sodales edocuerunt, qui, Academicis plerumque gradibus minime cobonestati, posteros suis scriptis ditarent, sed raro promulgarunt. Nam, ut scribebat ad Reverendiss. Dom. Stephanum Poncherium, Senonensem Archiepiscopum, Fr. Joannes Rochus, Doctor Parisiensis, Carmelita, Patrum nostrorum primum videtur institutum, bene agere, bene dicere, beneque scribere, sua tamen perpetuum premere, & nequaquam ostentare; ut pater ille coelestis, qui in abscondito

dito videt, reponat, quam paraverit, mercedem. *Quod & prælibaperat Trithemius de Joanne Duffeldorpio, Carmelita Doctore, in Biblioth. Eccles. Cap. 960 dicens: Dicitur multa scribere, sed celare. Multos & multa Doctores & doctos Carmelitas scripsisse indicant, non quæ a Barbaris & Saracenis combusta in Syria, Egypto, Palastina, & Asia, non quæ ab Hereticis in Gallia, Belgio, Germania, Anglia, Suecia, & Dania, flammis tradita sunt, non quæ in forulis & angulis cum mucore, aut blattis & tineis, decertant, scripta illorum monumenta; sed hæ saltem, quas juri publico jam committere aggredimur, elucubratiōnes, omni scientiarum genere oppleta, atque ex omnium Carmelitica nationum Societate collectæ. Collectio equidem hæc appellatur Bibliotheca Carmelitana, quia Carmelitarum tum calceatorum, tum excalceatorum, sacrarumque monialium, Opera, sive manuscripta, sive typis edita, quorum notitia ad nos pervenit, ex benigna equditorum Virorum non solum domesticorum & religiosorum ope, sed etiam erogata ab exterorum & literatorum inquisitione, completitur. Notæ criticæ versantur circa diversas Operum editiones, circa diversas Autorum ætatem, fortunam, & opiniones. Dissertationes vero agunt sursus de rebus majoris momenti, ad eos spectantibus. Præfatio, studium scientiarum in Semnctis, Asceteriis, Monasteriis, & Eremitis, perpetuum & continuum expendit. Præfationem sequitur, & Bibliothecam, quam Index enucleabit multiplex, antecedit, prævia Dissertatio de origine, regula, vestimento, & reformatione, Ordinis Carmelitici. Bibliotheca prospectum exhibent inferioribus paginis articuli, quos ideo inter ceteros selegimus, quia nec breviores, nec fusiores, exstant. Alii enim articuli, si paucis lineis continentur, alii plurimas paginas replent, ad quingentos & amplius Autores supra duo millia omnes simul numerandi. Opus integrum, in duos majoris forma Tomos divisum, mille ducentas & amplius paginas, duabus columnis exaratas, continebit. Charta ad venustatem nihil decrit; characteribus autem attemur ad normam (ut loquuntur) Cicero formatis. Totius pretii summa quatuor & viginti Librarum Parisiensium erit pro quolibet exemplari emendo.*

I N D E X.

- Veneri *Epistola in hodiernam consuetudinem, usurpanda vos pro tu, & in questionem hanc: An removendum sit illud tu ex librorum, maxime Scriptura sacra, personibus.* 286
- Walchii (Jo. Ge.) *Introductio in Historiam catechetica.* 556
Introductio in Theologiam polemicam. 563
- Winckleri (Jo. Dieter.) *Animadversiones philologica & critica ad varia S. Codicis utriusque Fœderis, loca.* Pars II. 39
 Pars III. 133

II. Libri Juridici.

- Anonymi Pandectæ Justinianæ, in novum ordinem digestæ.*
 Tomus I & II. 433
- Ballarini (Petri) *de Jure divino & naturali circa usuram*
Libri sex. Tomi II. 449
- Concinæ (Daniel) *Usura contractus utrius, Dissertationibus*
historico-theologicis demonstrata adversus mollioris Eticæ
Casuiſtas, & Nicolaum Bræderſen. 549
- Mascovii (Jo. Jac.) *de Jure Feudorum in imperio Romano-*
Germanico liber. 397
- Meermannii (Ger.) *novus Thesaurus Juris Civilis & Ca-*
nonici. Tomus III. 193
Tomus IV. 625

III. Libri Medici & Physici.

- Acta physico-medica Academia Casaræ Leopoldino-Carolinæ*
Naturæ Curiosorum. Volumen IX. 691
- Antidotarium Bononiense, a Collegio Medicorum novissime re-*
stitutum. 221
- Bertrand (Eliæ) *Dissertationes de Structura interioris Tella-*
ris. 217
- Boſtovich (Rogerii Jos.) *Diff. de Turbine, qui nocte ab*
ii ad 12 Junii A. 1749 magna Roma parti demorsus
exstitit. 129
- Cocchii (Ant. Mugellani) *Tract. de Balnis Pisanis.* 496
- Com-

A U T O R U M.

<i>Commentarii Academia Scientiarum Imperialis Petropolitana ad Annum 1739. Tomus XI.</i>	301
<i>mathematici & physici, oblatis Academia Regiæ Scientiarum a variis Eruditis. Tomus I.</i>	640
Gianellæ (Caroli) <i>de Medicina præservatoria liber.</i>	315
Gmelin <i>Flora Sibirica, sive Historia plantarum Sibiria. Tomus II.</i>	463
Hahn (Jo. Godofr.) <i>Morbilli, variolarum vindices.</i>	88
Du Hamel du Monceau <i>Tract. de conservatione frumenti, ma- xime vero tritici.</i>	401
Heerkens (Ger. Nic.) <i>de Valetudine literatorum Poema. de Officio Medici Poema.</i>	372 ib.
Hoffmanni (Frid.) <i>Operum omnium physico-medicorum Sup- plementum secundum.</i>	529
Khell (Jos.) <i>Physica ex recentiorum observationibus. Tomi II.</i>	360
Klein (Jac. Theodori) <i>Historia Avium Prodromus.</i>	405
Linnaei (Caroli) <i>Philosophia Botanica.</i>	654
Möehringii (Pauli Gerb.) <i>Avium genera.</i>	225
Molinari (Jo. Bapt.) <i>de Apoplexia Specimen.</i>	131
<i>Novi Commentarii Academia Scientiarum Imperialis Petropo- litana. Tomus I.</i>	54
<i>Tomus II.</i>	252
Scarffii (Jo. Chrysof.) <i>Epistole physicae, duaeque breves Discursus Academici.</i>	321
Scheffer (Caroli) <i>Institutionum Physica Pars prima.</i>	362
Sprengeri (Balthaf.) <i>Opuscula physico-mathematica.</i>	148
Taccouii (Cajetani) <i>de nonnullis cranii ossiumque fracturis, ea- rumque conjunctione, itemque de osteocolla, &c. Disserta- tione.</i>	399
Zampouii (Casp. Adesodati) <i>Diff. de Ortu vermium vulgarium serpentis humani.</i>	183

Y y y a

IV. Libri

I N D E X

IV. *Libri Mathematici.*

<i>Balassi (Felici Aloysi) de Viribus vitis opusculum, & Jac. Mariscotti Animadversiones.</i>	24
<i>Bosc (G. M.) Observationes Astronomicae, quas ex praescripta Academia Scientiarum Regiae Parisiensis habuit Wittemberga.</i>	466
<i>De la Caille Observationes, habita in Promontorio Bone Spei, ad determinandas Parallaxes Luna, Martis, & Veneris.</i>	ibid.
<i>Clairaut Schediasma super questione: An omnes inequalities, in motu Luna observata, conspirent cum theoria Newtoniana, an secus, &c.</i>	125
<i>Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae ad Annum 1739. Tomus XI.</i>	301
<i>mathematici & physici, oblatae Academiae Regiae Scientiarum a variis eruditis. Tomus I.</i>	640
<i>Euleri (Leonb.) Theoria motus Luna, exhibens omnes ejus inequalities.</i>	302
<i>Henselii (Jo. Jac.) Philosophia ex Euclide restituta. Conamina IV.</i>	658
<i>A S. Josepho (Paulini) Institutiones analyticae, earumque usus in Geometria.</i>	358
<i>Martens (Martini) Animadversiones in naturam motus parcam, & veteris hanc Animadversionum praesentia.</i>	682
<i>Mosdorff (Gottlieb August.) de Orbita Luna, ceterarumque Planetarum secundariorum, Observatio.</i>	24
<i>Novi Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus I.</i>	54
<i>Tomus II.</i>	252
<i>Riccati (Vincentii) de Usu motus tractorii in constructione aequationum differentialium Commentarius.</i>	615
<i>De Rinaldis (Hieron.) Exercitationes mathematicae.</i>	229
<i>Sprenggeri (Balba.) Opuscula physico-mathematica.</i>	141

V. *Libri*

A U T O R U M.

V. Libri Historici, Chronologici, Genealogici, &c.

<i>Anonymi Elogium P. Alexandri Politi, Professoris Pisani.</i>	238
<i>Vita Solonis & Publicola.</i>	425
<i>Arkenholzii Commentarii, ad Christinam, Sveciæ Reginam, actinentes. Tomus I.</i>	244
<i>Tomus II.</i>	597
<i>Bertholdi Sanctæ & beatæ Austria. Tomus I.</i>	337
<i>Bouherii (Jo.) Disquisitiones ac Dissertationes Herodoteæ.</i>	153
<i>Cary Historia Regum Thraciæ, & Bosphoræ Cimmeriæ, numis illustrata.</i>	294
<i>Calucci (Bened.) de Discordiis Florentinorum liber, editus a Laur. Mehus.</i>	232
<i>Commentarii Academia Scientiarum Imperialis Petropolitane ad Annum 1739. Tomus XI.</i>	308
<i>Corfina (Eduardi) Fasti Attici. Tomus III.</i>	389
<i>Costæ (Jo. Bapt.) Epistola varia, & monumenta publica, circa opera, & circa verum nomen, cognomen, & patriam, Guidonis Cagnaccii, pictoris.</i>	186
<i>Dolci (Sebast.) Maximus Hieronymus, vita sue scriptor.</i>	329
<i>Glassey (Ad. Frid.) Specimen, Decadem Sigillorum completum, quibus historia Italia, Galliæ, & Germaniæ, illustratur.</i>	326
<i>Herrgott (Marquardi) Nummotebeca Principum Austria, seu Monumentorum Ang. Domus Austriacæ Tomi II Pars I.</i>	289
<i>Kosleri (Jo. Dav.) Deliciarum ex Numis historicarum Pars XIX.</i>	688
<i>Kopp (Fridolini) Vindicia Actorum Murensium pro & contra R. D. P. Marquardum Herrgott.</i>	215
<i>Langbein (Ludrecht Gotthelf) Commentatio de Matthiæ Casimiri Sarbiewii, S. J. Poloni, vita, studiis, & scriptis.</i>	621
	Malco-

I N D E X

<i>Maseovii (Jo. Jac.) Commentarii de rebus Imperii Romano-Germanici sub Henrico IV & V ab anno 1036 ad annum 1125.</i>	241
<i>Commentarii de rebus Imperii Romano-Germanici sub Lothario II & Conrado III, ab A. 1125 ad A. 1152.</i>	673
<i>Menardi Historia civilis, ecclesiastica, & literaria, urbis Ne-mausi. Tomus I.</i>	489
<i>Odini (Franc.) de Vita & scriptis Jo. Bouberti Commentarius.</i>	153
<i>Sartii (Mauri) de antiqua Picentum civitate Cupra Montana Epistola.</i>	12
<i>Schœpflini (Jo. Dan.) Alsacia illustrata, Cœltica, Romana, Francica. Tomus I.</i>	97
<i>Velasco (Ant. Palamini) Historia paulo contractior nobilissimorum Pictorum, Sculptorum, & Architectorum Hispanorum.</i>	430

VI. Libri Philosophici & Miscellaneis.

<i>Abreschii Notæ ad Aristaneti Epistolas, cum Virorum aliquot eruditorum ad easdem conjecturis.</i>	286
<i>Beccellii (Julii Cas.) de Bibliotheca instituenda & ordinanda liber.</i>	421
<i>Bianchi (Jo.) Diss. de Artis comice laude.</i>	184
<i>Bionii Smyrneni, & Moschi Syracusani, que supersunt, cum Notis Jo. Heskini.</i>	685
<i>Bos (Lamberti) Antiquitatum Græcarum, præcipue Atticarum, descriptio brevis, ex ed. Jo. Frid. Leisneri.</i>	236
<i>Bouherii (Jo.) Disquisitiones ac Dissertationes Herodotica.</i>	153
<i>Cocchii (Ant. Mugellani) Tract. de Balneis Misianis.</i>	496
<i>Commentarii Academia Scientiarum Imperialis Petropolitana ad Annum 1739. Tomus XI.</i>	301
	Coc-

A U T O R U M

Corfini (Eduardi) <i>Inscriptiones Atticae.</i>	124
<i>Fasti Attici. Tomus III.</i>	389
<i>Herculis quies & expiatio, in eximio Farnesiano marmore expressa.</i>	458
Franckii (Jo. Mich.) <i>Catalogus Bibliothecae Banauricae.</i>	Tomus I.
	481
Heerckens (Ger. Nic.) <i>de Valetudine literatorum Poema.</i>	372
<i>de Officio Medici Poema.</i>	ib.
Henshii (Jo. Jac.) <i>Philosophia ex Euclide restituta Conamina IV.</i>	658
Horatii (Q. Flacci) <i>Opera.</i>	419
Kaeleri (Jo. Dav.) <i>Deliciarum ex Numis historicarum Pars XIX.</i>	688
Lambacheri (Phil. Jac.) <i>Bibliotheca antiqua Vindobonensis civica. Pars I.</i>	508
Long (Franc.) <i>Epistola familiares, ad Amicos & novos scripta.</i>	188
Lycurgi, Oratoris Attici, quae una restat, contra Leocratem Oratio, ex ed. Jo. Gottfr. Hauptmanni.	138
Marklandi (Jeremia) <i>Animadversiones ad Epistolas Ciceronis ad Brutum, & hujus ad illum.</i>	533
Menckeni (Frid. Ott.) <i>Miscellanea Lipsiensia Nova. Voluminis VIII Partes II - IV.</i>	711
Morellii (Andr.) <i>Thesaurus Imperatorum priorum XII, cum Praef. Petri Wesselingii. Tomi III.</i>	49
Muys (Wyeri Guil.) <i>Opuscula postuma, seu Sermones Academici de sollicitis materiis, & Diss. de distinctione mentis & corporis, ex ed. Jo. Henr. Guil. Muys.</i>	22
Novi Commentarii Academiae Scientiarum imperialis Petropolitanae. Tomus I.	54
Tomus II.	252
Pierfoni (Jo.) <i>Verosimilium Libri duo.</i>	274
Pindari Ode, & Graeco sermone in Anglicum conversa a Gilberto West.	90
Placentini (Gregorii) <i>Commentarium Graeco pronuntiationis.</i>	518
	Poco-

INDEX A U T O R U M.

Pococke (Rich.) <i>Inscriptionum antiquarum Græcarum & Latinarum liber.</i>	577
De Prades, Abbatis, <i>Apologia sui ipsius. Partes III.</i>	611
Rousseavii (J. J.) <i>Diss. de Quæstione: An scientiarum & artium instaurationi debeat ipsa morum emendatio.</i>	44
Saxii (Christoph.) <i>Or. pro Antiquitatis scientia.</i>	609
Spinelli (Franc. Maria) <i>Diss. de Origine mali.</i>	323
<i>Diss. de Bono.</i>	324
Tambneri (Georg. Christiani) <i>Index in Fastos Ovidii historico-philologicus.</i>	427
Tibullus (Albius) & in eum Jo. Ant. Vulpii <i>Commentarius.</i>	636
Valois <i>Sermo de Bibliothecis.</i>	376
Velasti (Thoma Stanislai) <i>Diss. de Literarum Græcarum promuntiatione.</i>	661
Venema (Herm.) <i>Or. funebris in memoriam Wyceri Guil. Muis.</i>	21
Verneti <i>Epistola in hodiernam consuetudinem, usurpandi Vos pro Tu.</i>	286
Virgilii <i>Georgica, cum interpretatione Anglica & Notis Jo. Martyn.</i>	145
<i>Bucolica, Georgica, & Æneis, illustrata, ornata, & accuratissime impressa.</i>	333
Walchii (Jo. Ern. Imman.) <i>Acta Societatis Latine.</i>	
Tomus I.	363
Tomus II.	670
West (Gilberti) <i>Diss. de Ludis Olympiis.</i>	90
Wormii (Olai) & ad eum doctorum Virorum <i>Epistola.</i>	Tomi
II.	94
Zanetti (Ant. Maria) <i>Dactylotheba, seu Gemma antiqua, illustrata Notis Latinis A. F. Gorii, Italico redditis ab Hier. Franc. Zanettio.</i>	385

INDEX

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

<p>Abdominis gravidi tumor in iconis representatus. 693</p> <p>Abreschii in Aristanetum me- rita. 285</p> <p>Academice Arcadium origo ac insituta descripta. 604</p> <p>Achates Tiberianus illustratus. 52</p> <p>Actionum arbitrariarum ra- tio qua? 203 seq.</p> <p>Egypti Regum chronologia He- rodota. 160 seq.</p> <p>Egyptiorum anni varii, & varia eorum forma. 172 seq.</p> <p>Egyptios inter & Hebræos odii causa qua? 40</p> <p>Aeris vis elastica. 64</p> <p>condensatio a frigore. 66. 265</p> <p>gravitas Aristoteli nota. 361</p> <p>Africani (Jul.) locus sub judi- cium vocatus. 393</p> <p>Alciphromis loca multa emen- data. 273</p> <p>Alimentarii apud veteres Ro- manos qui dicti? 20 seq.</p> <p>Allatice historia antiqua de- scripta. 99 seq.</p>	<p>Allatice mandatis origo qua? 99</p> <p>Sub Celsis status qua- lis? 101 seq.</p> <p>Sub Romanis status descriptus. 104 seq.</p> <p>Sub Alamannis status descriptus. 108 seq.</p> <p>Sub Francis status de- scriptus. 116 seq.</p> <p>Ducatus geographia explicata. 117</p> <p>Anacreontis loca nonnulla o- mendata. 686</p> <p>Analyticæ institutiones nova edita. 379</p> <p>Anatomicæ observationes va- ria. 647</p> <p>In Anglia reformationis sacro- rum historia descripta. 80 seq.</p> <p>Anglo-Saxonica litera etiam apud Danos in usu fuerunt. 96</p> <p>Anglorum lingua bodicerna valde corrupta. ibid.</p> <p>Animalia in classes redacta. 405</p> <p>Anni Egyptiorum varii, & varia eorum forma. 172 seq.</p> <p style="text-align: right;">An-</p>
--	--

INDEX

<i>Annorum jubilarum historia descripta.</i>	343 seq.	<i>Arcevidii res gesta descripta.</i>	102
<i>Antaczeus, piscis, qualis?</i>	670	<i>Arkenholzius laudatur.</i>	245
<i>Anthologiae Graeca loca varia emendata.</i>	273	<i>Arrianus quo anno Periplum suum scripserit?</i>	295 seq.
<i>Antiquitatis scientia vindicata & commendata.</i>	609 seq.	<i>Arteriarum structura.</i>	646
<i>Antonii (Níc.) de exilio Libri tres descripti.</i>	198 seq.	<i>Asiaticarum antiquitatum novum opus promissum.</i>	121
<i>Antonini (M. Aur.) Imp. religio in nummis celebrata.</i>	372	<i>Aspurgus in nummis Regum Ebraeae quid notet?</i>	299 seq.
<i>Apollonii Rhodii loca multa emendata.</i>	273	<i>Assyriorum secundum Herodotum imperium descriptum.</i>	136
<i>Apoplexia morbus qualis? quomodo curanda?</i>	131	<i>Astronomicæ observationes Lipsenses.</i>	73- 271
	132	<i>Atizæ, matris Augusti, insomnium illustratum.</i>	52 seq.
<i>Aquæ in planam impingentis vis.</i>	309	<i>Atmometrorum constructio singularis.</i>	264
<i>Araxis, fluvii, situs qualis?</i>	174	<i>Atticæ inscriptiones explicatae.</i>	121 seq.
<i>Arcadium Academia origo ac instituta descripta.</i>	604	<i>Attractionis maxime solidum.</i>	652
<i>Architectorum Hispanorum vita nonnulla.</i>	430	<i>D' Avezan (Jo.) vita scripta denuo edita.</i>	626 seq. 627
<i>Archontes Attici secundum seriem annorum recensiti.</i>	389 seq.	<i>Avium genera disposita.</i>	225- 405
<i>Arcus triumphalis Titii Vespasiani illustratus.</i>	52	<i>Austriacorum Principum nummi collecti.</i>	200 seq.
<i>Argonantarum expeditio ex Herodoto illustrata.</i>	166 seq.	<i>Austrizæ Sancti & Beati collecti.</i>	387 seq.
<i>Ariobarzanes in vasere inscriptione quis?</i>	123	<i>antiquitates illustratae.</i>	338 seq.
<i>Ad Aristazeti Epistolæ conjectura variarum.</i>	285	<i>Baby-</i>	

RERUM NOTABILIORUM.

Babylonii regni chronologia
Herodotea. 157
Bacchi *etas ex Herodoto illustrata.* 166 seq.
Balneorum Pisanorum virtus
medica descripta. 496 seq.
Barthii (Casp.) Epistole nonnullae editae. 714.
716
Beati Austriae collecti. 337
seq.
Bebriacum, an Betriacum, an
Bedriacum, scribendum? 53
Bedæ (Venerabilis) Prologus
ad VII Epistolarem Canonica-
rum interpretationem cur
in plurimis editionibus de-
sideretur? 513
Belii (Matthia) elogium. 672
Beloji (Petri) Varia Juris ci-
vili, & alia, edita. 635
Bennonis, Episcopi Misenen-
sis, historia per Epistolas il-
lustrata. 716 seq.
Bibliorum editiones prestan-
tissima indicatæ. 509 seq.
Bibliotheca publica Card. Qui-
rini descripta & laudata.
377 seq.
Vindobonensis civi-
ca in Catalogum redacta.
508
Christina, Regina
Suecia, laudata. 608
Bibliothecæ instituendæ & or-

dinanda ratio prescripta.
421
Bibliothecæ Brunsvicæ Cata-
logus laudatus. 481 seq.
Bibliothecæ colligendi studium
commendatum. 376
Bionis Smyrnaei Idyllia denovo
edita. 685
Ioca nonnulla
explicata & emendata. 686
Blanchinus (Josephus) Evan-
geliorum quatuor Latina
versionis antiquæ editor &
illustrator. 2 seq.
Bologninus (Lud.) quis fue-
rit? 355
ejus liber de Pa-
nitentiis denovo editus. 355
seq.
Bonæ spei promontorii latitu-
do. 466
In Bonæ spei promontorio, ven-
to notapeliota flante, sidera
tremere videntur. ibid.
De Boncompagni Rota Vene-
ris singularia. 716
Boracis analysi experimentis
tentata. 650
Bosphori Cimmerici Regum hi-
storia ex nummis illustrata.
295 seq.
Botanicæ fundamenta explica-
ta. 654 seq.
Bræderfen (Nic.) refutatur.
451.
554

I N D E X

Procorum, patris & filiorum,
opuscula tria edita. 633
Britorum animi an diaboli?
 362
Buenos Aires longitudo. 653
Buherii (Jo.) & Jo. Clerici
Epistola mutua edita. 181
vita & in literas me-
rita descripta. 181 seq.
Burckhardi (Jac.) elogium.
 672
Burrhi (Afran.) historia de-
scripta. 871

C C.
Cabotii (Vincent.) vita. 632
Disputa-
tiones juris edita. 633
Cerulei Borussiae analysi. 650
Cæsar (C. Jul.) Romanarum
rerum, virtute Germanorum,
dominus. 712
Cagnaccii (Guid.) pictoris, ope-
ra, verum nomen, cogno-
men, & patria, illustrata.
 186 seq.
Calderæ (Ed.) scripta laudata.
 213
Callimachi loca varia emenda-
ta. 273
Calor medius unde? 266
Caloris, ex fluidorum calidorum
mixtione nati, mensura. 61
& frigoris causa. 63
modi quatenus a sole
pendeat mensura? 304

De Capellani (Andr.) Tracta-
tu amoris singularia. 716
De Capotii (Priami) Oratio-
ne metrica singularia. 718
Capricorni signum, in mummis
Augusti obvium, explicatum. 53
De Carmelitani Ordinis viris
doctis opus promissum. 719
 seq.
Caleus coagulatus, symbolum
formationis hominis. 716
Catechetica Theologia plenius
exposita. 556 seq.
Celeritatis notio generalis. 143
Celtarum antiquitates illustra-
ta. 103
sius secundum Hero-
dotum descriptus. 175 seq.
Cerebrum inflammatum fri-
gore mortui. 79
ejus natus explicatur.
 646
Cerei, serpentis vulgo sic dicti,
brevior historia. 710
Christi morborum sanationes
an miracula esse sine vati-
ciniis patet? 614
Christino, Regina Suecia, do-
ctis faventissima. 605
ejus historia plenius
descripta. 245 seq.
vita post abdi-
cationem regni plenius de-
scripta. 598 seq.
mors & epita-
phium. 607
 Chri-

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Christine, Regina Suecia, Bibliotheca laudata.</i>	608	<i>Comicæ artis antiquitates illustratæ.</i>	184 seq.
<i>Chronologiarum Biblicarum conciliatio.</i>	613	<i>Conciliorum collectio nova descripta.</i>	335 seq.
<i>In S. Chrysoctomi (Jo.) Sermones Epigramma Græcum editum.</i>	516	<i>Conicorum corporum superficies.</i>	55
<i>Ciceroni cur Herculansense statuum posuerint?</i>	370 seq.	<i>Conradi III Imp. res gesta descriptæ.</i>	676 seq.
<i>Ciceronis Officiorum loca nulla adhuc emendanda.</i>	367	<i>Copernicanum systema commendatum.</i>	361
<i>locæ varia a glossis corrupta.</i>	368	<i>Cor inversum in infante.</i>	647
<i>ad Brutum, & huius ad illum, Epistola vobis, convicta.</i>	533 seq.	<i>Cotellianum theorema.</i>	611
<i>Orationes quatuor in suspicionem vobis adductæ.</i>	541 seq.	<i>Cranii ossiumque fracturæ nulla notata.</i>	399
<i>Ad Circuli quadraturam inveniendam idonea quadam progressio.</i>	306	<i>In Cranio canalis ossis peculiaris notatur.</i>	697
<i>Claudicantis a pueritia & epileptica mulieris cadaver descriptum.</i>	698	<i>Cupræ montana, urbis, antiquitas investigata.</i>	19 seq.
<i>Clepsydra marina descripta.</i>	653	<i>nominis origo unde?</i>	24
<i>Clerici (Jo.) & Jo. Buberii Epistola mutua edita.</i>	181	<i>Curva pressioni æquabilis in medio resistente.</i>	652
<i>Cobalti natura qualis?</i>	649	<i>Curvarum ad arcus circulares reductio.</i>	253
<i>Coluccii (Bened.) vita & scripta.</i>	232	<i>Cypselidarum chronologia ex Herodoto.</i>	178
<i>Columna Trajana utriusque bellæ Dacicæ novo commentario illustrata.</i>	52	<i>Cyrenzorum Regum veterum chronologia ex Herodoto.</i>	169

D. D.

Inter Demenas & Heroar qua differentia? 238

Danicæ lingua cum Græca & Persicæ affinitas demonstrata. 96

I N D E X

Danubii fontes secundum Herodotum descripti.	175	Electrica experimenta in apoplexia commendata.	133
Dassovii (Theodori) opus pestibustum promissum.	158	Electrica phaenomena.	645
Davidis (Claud.) Velitatio legalis edita.	635	Ellipseos datis diametris conjugatis quomodo inveniendi axes atque diametri? 60	60
Differentialium aequationum constructio motus tractorii opa.	616	Empyema feliciter curatum.	702
Dii duodecim magni qui sunt veterum aeternitas qui?	238	Epileptici morbi causa.	70
	672	Episcopi in sigillis quomodo represententur?	318
Diodori Siculi error notatus.	395	Erucarum historia.	642
Diogenis Laertii locus in ordinem reductus.	392		645
error notatus.	394	Evangelia quatuor Latino versionis antiquae, ex Codd. MSsis edita.	1 seq.
locus explicatus.	396	Evaporatio cur major in vasis profundis?	264
Diplomata nonnulla Gaudensbeimensium Abbatissarum edita.	718	aqua aere frigidioris.	265
Divisores numerorum.	57	ejus leges.	63
Dominium mariti in dotem explicatum.	713, 716	Evaporationi mensuranda idonea machina.	264
Dyemeni (Guil.) vita breviter descripta.	209	Ex Enclide Philosophia regitata.	658
		Euripidis loca varia emendata.	273 seq.
		Scholiasles castigatus.	396
		De Exilio opus Nic. Antonii descriptum.	198 seq.
E clipseos observanda methodus.	270		
Edictum perpetuum Salvii Juliani restitutum.	203	F abri Thesaurum L. L. observationes selectiores.	366
		Fabrotti (Car. Annib.) vita.	631
		Fabrotti	

RERUM NOTABILIORUM.

Fabrotti (Car. Annib.) scripta nonnulla denuo edita. 632	G. Galbæ nomen unde? 53
Factorum certitudo quomodo a probabilitate differat? 613	Gallicæ sacrarum reformationis historia descripta. 75
Fermatianum Problema. 263	seq.
Fendorum Germanicorum doctrina ex instituto explicata. 396	Gandersheimensium Abbatissarum Diplomata nonnulla edita. 718
Fixarum aberratio demonstrata. 73	Gemma antiqua illustrata. 370
Florentinorum medio Sæculo XV discordia descripta. 233	Gemmarum antiquarum museum Zanetti publicatum. 385
seq.	Geometrica theoremata demonstrata. 57.
Fluidis immerisarum corporum pondus quomodo variet? 645	61
Foci in curvis omnibus. 362	Germanici imperii sub Henrico IV & V historia descripta. 241
In Fodinis aeris motus observatus. 66	seq.
Circa Fœtus formationem lusus notatus. 401	Germanorum virtute Casaribus Romanis positus. 712
Fossilia figurata a Deo creata. 228	Gibbosæ puella anatomia descripta. 698
Fractiones continuæ indagata. 303	Glandulæ thyroideæ structura qualis? 647
Fractura ossis femoris descripta. 703	Gorii (Ant. Franc.) in Thesaurum Numismatum Morellianum merita. 50
Fracturæ cranii & ossium notata. 400	notæ ad
Sub Francisco I tentata in Gallia reformationis sacrarum historia. 75	Gemmar Zanettianas laudata. 385
Frigoris & caloris causa. 63	Gortyniorum nummus illustratus. 370
Fruimenti conservandi modus prescriptus. 401	Gothofredus (Jac.) refutatus. 287
	seq.
	De

I N D E X

- De Graeca promentatione controversia literaria.* 518 seq.
- Græcarum antiquitatum liber Lamb. Bos. denuo editus.* 237 seq.
- Literarum pronuntiatio qualis optima? quarundam vocum differentia notata.* 716.
- Græcorum veterum litera illustrata.* 1165
- Gravidi abdominis tumor in icone representatus.* 693
- H.**
- Habsburgicæ gentis genealogia ex Actis Murensibus demonstrata.* 216 seq.
- Halcyonis incorruptibilitas.* 1141
- Hauptmanni (Jo. Gebofr.) in Lycurgi Orationem merita.* 139 seq.
- Hebraicum Lexicon emphaticum promissum.* 138
- Heineccii (Jo. Gottlieb) elogium.* 672
- Sub Henricis IV & V Imp. historia Germania descripta.* 241 seq.
- Henrysonii (Eduardi) vita breviter descripta.* 211
- Herculanenses cur Ciceroni statuam posuerint?* 370 seq.
- Herculis caput in antiqua gemma.* 388
- quæ & expiatio in antiquo marmore expressa.* 458 seq.
- Hermaphroditorum historia.* 68
- Herniæ varioris exemplum.* 401
- Herodoti vitæ & scripta illustrata.* 355
- fides in rebus Assyriorum Cæsia prælatæ.* 196
- Herodotus passim explicatus & emendatus.* 713 seq. 718
- Herrgottus (Marquard) a Fridelino Kopp refutatus.* 216 seq.
- Heskini (Jo.) in Bionem & Moschum mirita.* 685 seq.
- Hesychii loca varia emendata.* 273
- Heumannii (C. A.) interpretatio vernacula Novi Testamenti sub modestum iudicium vocata.* 491
- Hieronymi vitæ ex ipsius scriptis collecta.* 329
- vindictæ.* 332
- Hieronymianæ versionis Evangeliorum Codex descriptus.* 5 seq.
- Himerius Sophista passim emendatus.* 367
- Ad Hofmanni (Frid.) Opera physico-medica Supplementum editum.* 529 seq.
- Ho-**

RERUM NOTABILIORUM.

Honor & Virtus, Dii affectus. res. 369	<i>stone antiqua in utramque partem disputatur.</i> 10 seq.
Horatius ex antiquis monumentis illustratus. 424	<i>Itinerarium Antonini illustratum.</i> 115
Horologiorum descriptiones. 267	<i>Jubilæorum annorum historia descripta.</i> 343 seq.
Hybrida animalia an genus suum non propagent? 142	<i>Jupiter Serapis in gemma antiqua.</i> 387
Hydraulicæ disquisitiones. 652	<i>Serenus unde dictus?</i> 672
Hyperborei qui? 214	<i>Jureconsultorum, quorum in Pandectis fit mentio, sex classes recensita.</i> 436 seq.
J	<i>Juris questiones analysi illustrata.</i> 231
De Jesu, Ebraico nomine, Irenæi locus illustratus. 369	<i>Justini locus emendatus.</i> 396
Inimmortalitas mentium humanarum demonstrata. 22	K
Imperatorum priorum XII numismata ex Thesaurio Morelliano producta. 49 seq.	<i>Kepleriani Problematis geometrici solutio.</i> 651
Indulgentiarum Pontificiarum historia descripta. 342 seq.	<i>Krakatiza quale insectum?</i> 702
<i>ratio qua?</i> 355	L
Inscriptiones Attica explicata. 121 seq.	<i>Lumbacheri (Phil. Jac.) in Bibliothecam Vindobonensem civicam merita.</i> 508 seq.
<i>antiqua pessimo a Pocockio habita.</i> 583 seq.	<i>La Lande (Jac.) vita.</i> 630
<i>Græca & Latina, in Egypto & vicinis regionibus obvia, collecta.</i> 577 seq.	<i>scripta ex tenebris protrahita.</i> ibid.
Irenæi locus de nomine Jesu Ebraico illustratus. 369	<i>Langii (Franc.) filii specimen.</i> 192
Isidis cultus in vetere Asia. 113	<i>Latinæ lingue nomenclatura quomodo ad linguas modernas accommodanda?</i> 365
De Italica Evangeliorum versione antiqua in utramque partem disputatur. 10 seq.	<i>cultura peregrinarum linguarum in re literaria usus maxime novus.</i> 365 seq.
	<i>Lati-</i>

INDEX

<i>Latinarum vocum differentium</i>	<i>Literarum boetiana per Euro-</i>
<i>centuria.</i> 671	<i>pam facies descripta.</i> 670
<i>Latinas voces per compendium</i>	<i>De Literatorum ualitudine</i>
<i>scribendi apud Romanos duo</i>	<i>Carmen.</i> 373
<i>genera.</i> ibid.	<i>Livii (T.) error notatus.</i> 427
<i>Latinites casta aduersus Reit-</i>	<i>De Longobardorum legibus</i>
<i>zium vindicata.</i> 714	<i>singularia.</i> 708
<i>Laudemium in quo consistat?</i>	<i>Lotharii II Imp. rei gesta de-</i>
396	<i>scripta.</i> 673 seq.
<i>Legio fulminatrix an inter</i>	<i>Lotharius II Imp. quo tempore</i>
<i>fabulas referenda?</i> 715	<i>Ducatum Saxonie genero</i>
<i>Leisneri (Jo. Frid.) in Lamb.</i>	<i>suo Henrico concessit?</i> 679
<i>Bor Antiquitates Græcæ</i>	<i>Lucis motus successivus.</i> 307
<i>merita.</i> 237	<i>Ludorum Olympicorum anti-</i>
<i>Leo marinus descriptus.</i> 268	<i>quitates vestigata.</i> 93
<i>Libri rariores antiqui recen-</i>	<i>Luonen Cassianum quando</i>
<i>siti.</i> 716.	<i>primum visum?</i> 61
718	<i>Lunæ motuum theoria.</i> 502
<i>De Ligamento observatio.</i> 707	<i>modi & inclinatio ut</i>
<i>Linguarum peregrinatum in</i>	<i>variantur?</i> 71
<i>re literaria usus Latina</i>	<i>De Lunæ orbita observatio.</i>
<i>lingua cultura maxime no-</i>	224 seq.
<i>xius.</i> 365 seq.	<i>Lunares observationes collectæ.</i>
<i>Linnaeana methodus botanica</i>	467
<i>explicata.</i> 655 seq.	<i>Lutra marina descripta.</i> 268
<i>Linnaei genus plantarum sexu-</i>	<i>Lycurgus qua ætate Lacedæ-</i>
<i>ale plenius explicatum.</i> 658	<i>monæ leges tulerit?</i> 169
<i>Lipsiæ elevatio poli.</i> 71	<i>ejus contra Leocra-</i>
<i>Lipsienses observationes Afro-</i>	<i>tem Oratio recentis edita.</i>
<i>nomica.</i> 73.	138 seq.
271	<i>Lydiæ Regum chronologia He-</i>
<i>Literæ Pelasgorum & Græco-</i>	<i>rodotea.</i> 158
<i>rum quales?</i> 165 seq.	
<i>Literarum insaurationi an</i>	
<i>morum emendatio debeat-</i>	
<i>ur?</i> 45 seq.	
	M
	M.
	<i>Macedonianum Senatuseon-</i>
	<i>sultum explicatum.</i> 445
	Ma-

RERUM NOTABILIORUM.

Machinas <i>simplices.</i>	311	Miancius <i>Felix emendatus.</i>	715
Magnetis <i>phenomena.</i>	645	Mitæ <i>Episcopalis forma va-</i>	328
Mali <i>origo unde?</i>	324	<i>ria.</i>	328
Manati, <i>vaccæ marina, descri-</i>	268	De Monetis <i>Italiae Scriptores</i>	379
<i>pta.</i>	268	<i>collecti & nominati.</i>	379
Maciti <i>in dotem dominium ad</i>			seq.
<i>notiones distinctas revoca-</i>	713	Monstrum <i>singulare descri-</i>	704
<i>tam.</i>	713	<i>ptum.</i>	704
Malcovius (Jo. Jac.) <i>landa-</i>	673	De Montibus <i>pictatis judi-</i>	457
<i>tas.</i>	673	<i>cium.</i>	457
Mallagetarum <i>situs qualis?</i>	374	Morbilloꝝ & <i>variolarum</i>	89
	374	<i>inter se similitudo.</i>	89
Massatii <i>urbis situs qualis?</i>	19. 21	<i>qua vera ratio?</i>	90
	19. 21		90
Matres <i>Deæ in inscriptioni-</i>	113	Morbus <i>muliebris apud Hero-</i>	176
<i>bus antiquis quæ?</i>	113	<i>dotum quid significet?</i>	176
Medicæ <i>observationes varia.</i>	692 seq.	Morelli (Andr.) <i>Thesaurus</i>	
	692 seq.	<i>Numismatum Imperatorum</i>	
Medicamentorum <i>collectio à</i>		<i>XII & vnebris productus.</i>	49 seq.
<i>Bononiensibus Medicis in-</i>	221 seq.		49 seq.
<i>structa.</i>	221 seq.	Morum <i>emendatio an scienti-</i>	
De Medici <i>officio Carmen.</i>	373	<i>rum, aut artium, instaura-</i>	
	373	<i>tioni debeatur?</i>	44 seq.
	373	Moschi <i>Syracusani Idyllia do-</i>	685
Medicina <i>præservatoria qualis</i>	316 seq.	<i>mo edita.</i>	685
<i>sit?</i>	316 seq.	Mundum <i>cur Deus condide-</i>	23
Medorum <i>Regum chronologia</i>	157	<i>rit?</i>	23
<i>Horodotta.</i>	157	Murensium <i>Actorum vindic-</i>	215
Meermanniani <i>Thesauri Juris</i>	571 seq.	<i>cia.</i>	215
<i>scriptores recensiti.</i>	571 seq.	De Mutuo <i>liber adversus Sal-</i>	209
Mentruorum <i>Chymicorum a-</i>	65	<i>masum editus.</i>	209
<i>ctio.</i>	65	Muyæ (Wyer. Guil.) <i>vita.</i>	22
Mentis <i>a corpore distinctio.</i>	23		22
Meridianorum <i>Berolinensium &</i>	653		
<i>Parisienfis differentia.</i>	653		
Minimi <i>lex Manpertusiana.</i>	630		

INDEX

<p><i>Navis a principio motus inser- na an propelli possit?</i> 19</p> <p><i>Nautica statera descripta.</i> 266</p> <p><i>Nemaufensis urbis historia plinius descripta.</i> 489 seq.</p> <p style="padding-left: 100px;"><i>origo qua- lis?</i> 490 seq.</p> <p><i>Nini urbis fata illustrata.</i> 178 seq.</p> <p><i>Numeri amicabile. perfecti.</i> 265 ibid.</p> <p><i>Numerorum divisores.</i> 57</p> <p><i>Nunismata Christinae, Reginae Sueciae.</i> 602. 608</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Imperatorum prio- rum XII ex Thesaurio Mo- relliano producta.</i> 49 seq.</p> <p><i>Nuniani Ariobarzani expli- cati.</i> 124</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>M. Aur. Antonini Imp. religionem celebra- tes.</i> 372</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Principum Austriae collecti.</i> 290 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Regum Thraciae & Bosphori Cimmerii collecti.</i> 295 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>varii singulares de- scripti.</i> 681 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>veteres in Asia excusi.</i> 114</p> <p><i>Nummis Vitellii acutum instrumentum quid notet?</i> 53</p>	<p><i>Nummus Cortyniorum ilha- fratus.</i> 370</p> <p style="text-align: center;">O</p> <p><i>Olearius (Godofr.) adver- sus Pierisonum defensur.</i> 272 282 seq.</p> <p><i>Olympicorum ludorum anti- quitate vestigata.</i> 93</p> <p><i>Ordinum architectonicorum theoria.</i> 302</p> <p><i>Orphei loca varia emendata.</i> 273</p> <p><i>Oscillationes corporum natan- sium.</i> 305</p> <p><i>Oscillationum novum genus.</i> 306</p> <p><i>In Ovidii fastos index histori- co-philologicus.</i> 427 seq.</p> <p style="text-align: center;">P</p> <p><i>Pandectae Justinianae in no- vum ordinem digestae.</i> 433 seq.</p> <p><i>Papilionum ova sine mero sa- cunda.</i> 312</p> <p><i>Partium studium melancholiae simile.</i> 23</p> <p><i>Patres Ecclesiae prima asserto- ribus solidioris doctrinae merito annumerandi.</i> 712</p> <p><i>Patrum Ecclesiae praestantissima editiones indicatae.</i> 512 seq.</p> <p><i>Pauli & Barnabae inter Ly- strenses gestorum historia de- scripta.</i> 40 seq.</p> <p style="text-align: right;"><i>Pau-</i></p>
---	---

RERUM NOTABILIORUM.

Panfaniz error notatus.	395.	Plantarum alibi, quam in terra, vegetatio.	1652
Pelasgorum veterum historia ex Herodoto illustrata.	162 seq.	Platonis locus quidam emendatus.	392
<i>illustrata.</i>	165	Ad Plinii Librum I Epistolarum varia lectioes collecta.	674
Pericardii usus.	70	Plutarchi error historicus notatus.	396
Philosophia ex Euclide restituta.	658	Ad Plutarchi opusculum de malignitate Herodoti conjectura.	718
Philostrati loca varia emendata.	273. 282 seq.	Pocillator in antiquo sigillo representatus.	674
Phradianus quis fuerit?	718	Pocockii (Rich.) in colligendis inscriptionibus antiquis studium preposterum, & negligentia, notata.	581 seq.
Phrygiæ Regum nonnullorum chronologia Herodotea.	161	Poenitentia peccatoris duplex.	356
Physicæ observationes varia collecta.	692 seq.	Poenitentia ecclesiastica quot gradus?	343 seq.
Pictorum Hispanorum vita nonnulla.	430	Polemica Theologia in systema redacta.	563 seq.
Picturæ veteris fragmentum ex Museo Moadii.	420	Politi (Alexandri) vita scripta.	238 seq.
Pindarus a nonnullorum accusationibus vindicatus.	92	Poloniæ & Lithuanie geographica descriptio promissa.	47 seq.
ejus Oda in Anglicum conversa.	91	Polypus cordis membranofus descriptus.	705
Pisanorum balnearum virtus medica descripta.	496 seq.	Pragmaticorum errores notati.	213
Pisistrati vera ætas qua?	170	Producta ex infinitis factoribus.	302
Plantæ Sibirica collecta.	462 seq.		Pro-
ex methode Linnaana digesta.	655		
variores notata.	71. 268: 314.		
Plantarum vegetatio unde?	267		
	Ka aa 3		

INDEX

<i>Pronuntiatio literarum Græcarum qualis optima?</i>	661	<i>Reseda fere odorata.</i>	691
<i>De Pronuntiatione Græca controversia literaria.</i>	518 seq.	<i>Reuchliniana literas Græcas pronuntiandi ratio vindicata.</i>	661
<i>Proustieu (Gul.) vita breuiter descripta.</i>	212	<i>Rhodia lex de jactu explicata.</i>	449
<i>Publicæ vitæ descripta.</i>	424 seq.	<i>Romanam linguam colendi affectata ratio notata.</i>	672
<i>Pulsuum per medium elasticum propagatio.</i>	58	<i>Roussæuius (J. J.) in literas scientiæque iniquior.</i>	48 seq.
Q	Q.	<i>Rohkenii in Græcos Jureconsultos merita.</i>	195 seq.
<i>Quirini Card. laudes decantata.</i>	377.	S	S.
	<i>Bibliotheca publica descripta & laudata.</i>	<i>Sacrorum prætoriorum profecti edictum antiquum restitutum.</i>	593 seq.
	377 seq.	<i>Sal quantum in poculis mtriciendis profert?</i>	672
R	R.	<i>Sal tartari quomodo salia neutra præcipit?</i>	649
<i>Raurici oppidi antiquitates vestigata.</i>	106	<i>Salmastii (Claud.) cum Sægebero de mutuo controversia.</i>	309 seq.
<i>Reformationis sacrorum in Gallia historia descripta.</i>	75 in	<i>Sancti Austria collecti.</i>	377 seq.
<i>Anglia historia descripta.</i>	80	<i>Sandeii (Felsii) liber de indulgentiis domo editus.</i>	358
<i>Reformatorum doctrina evangelica in Gallia vitæ descripta.</i>	76	<i>Sarbievii (Matth. Casimir.) vitæ, studii, & scripta.</i>	621 seq.
<i>Rei vindicationis in jure ratio explicata.</i>	440	<i>Sardanapali historia ex Herodoto descripta.</i>	176 seq.
<i>Reizii (Jo. Frid.) ineptia & inerudita Oratio derisa.</i>	714	<i>Sarpedonius refutatus.</i>	518
<i>Remigium ad naves onerarias movendas.</i>	267	<i>Schæpplini (Jo. Dan.) in historiam</i>	

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Historiam Afsaie merito lau-</i>	98	Prav. XI, 22.	42
<i>data.</i>		<i>Eccles. XI, 1 seq.</i>	154
<i>Schwartzburgici Principes cur</i>		<i>Es. III, 21.</i>	47
<i>dicti sint unus illorum</i>		<i>Jer. XV, 9.</i>	716
<i>quatuor imperii Comitum?</i>	717	XXVII, 7.	180
<i>De Scorbuto historiae quaedam</i>		<i>Ezech. XVIII.</i>	445
<i>descriptae.</i>	700	<i>Dan. V, 1, 2.</i>	179
<i>Scripturae sacrae loca nonnulla</i>		30, 31.	ibid.
<i>explicata & illustrata:</i>		IX, 1.	ibid.
<i>Gen. I, 20.</i>	426	<i>Matth. VII, 3, 4.</i>	137
<i>II, 19.</i>	ibid.	VIII, 6.	42. 713
<i>III.</i>	148	IX, 2.	713
<i>XIV, 14.</i>	134	8.	43
<i>XXV, 1.</i>	ibid.	XI, 13.	135
<i>XXXV, 4.</i>	42	14.	136
<i>Exod. VIII, 16.</i>	43	XVIII, 35.	137
<i>XXII, 24, 25.</i>	452	XXIV, 22.	135
<i>XXXII, 2, 3.</i>	42	XXV, 21.	452
<i>Lev. XXV, 37.</i>	452	XXVII, 53.	8
<i>Num. XXIII, 28.</i>	133	<i>Marc. VII, 4.</i>	43
<i>XXIV, 8.</i>	ibid.	8.	ibid.
<i>Deut. XXIII, 19.</i>	452	XIII, 20.	135
<i>Judic. VI, 1.</i>	162	<i>Luc. VI, 24.</i>	452
<i>i Sam. VII, 15.</i>	714	26.	9
<i>2 Sam. VII, 18.</i>	43	34.	446
<i>i Par. II, 15.</i>	134	35.	555
<i>2 Esr. V, 2, 3 & 4.</i>	452	IX, 54.	9
<i>Job. X, 10.</i>	716	XI, 13.	8
<i>Pf. II, 7.</i>	712	XII, 58.	453
<i>XIV.</i>	552	XV, 8.	8
	5.	XVI, 16.	135
<i>XXII.</i>	452	20.	732
<i>EIV.</i>	712	XIX, 23.	452
<i>CV, 22.</i>	40	<i>Jo. I, 13.</i>	136
<i>CXXVIII.</i>	552	V.	8
		VII, 8.	ibid.
			Jo.

INDEX

<i>Jn. VIII.</i>	ibid.	<i>Sibiricæ plantæ collectæ.</i>	462
<i>XIII, 3.</i>	531	seq.	
<i>Az. XIII, 20, 21.</i>	714	<i>Sigilla, Historiam Italiae, Gal-</i>	
33.	712	<i>lia, & Germania, illustran-</i>	
<i>XVII.</i>	333	<i>tia, explicata.</i>	316-seq.
<i>XIX, 27.</i>	238	<i>Sinauum & tangentium com-</i>	
<i>XXVII, 14.</i>	713	<i>putatio.</i>	308
<i>XXVIII, 46.</i>	371	<i>Societatis Latine Jenensis hi-</i>	
<i>Rom. VI, 19.</i>	42	<i>storia descripta.</i>	364 seq.
<i>VIII, 49 - 23.</i>	432		670
<i>XIII, 11, 12.</i>	136	<i>Le. Solitæ vermis descriptus.</i>	
<i>2 Cor. IV, 9.</i>	41		676
<i>V, 9.</i>	ibid.	<i>Solon quæ ætate floruerit? 171</i>	
<i>IX, 27.</i>	350	<i>ejus vita descripta.</i>	
<i>XV, 29.</i>	348		424
32.	41	<i>cum Publicola compara-</i>	
<i>Gal. III, 1.</i>	43	<i>tus.</i>	424 seq.
<i>Pbil. I, 9.</i>	237	<i>Sophoclis loca varia emenda-</i>	
<i>Col. III, 11.</i>	133	<i>ta.</i>	273
<i>2 Thess. IV, 6.</i>	137	<i>Spelunca prope Vesuntionem</i>	
<i>2 Tim. IV, 17.</i>	42	<i>memorabilis.</i>	645
<i>2 Petr. I, 2, 3.</i>	41	<i>De Spurinnâ Vestritio Lyrico</i>	
<i>Hebr. I, 5.</i>	712	<i>singularia.</i>	314
<i>V, 5.</i>	ibid.	<i>Strabo ab errore vindicatus.</i>	
<i>Sculptorum Hispanorum vita</i>			124
<i>nonnulla.</i>	430	<i>Symbolorum usus in sacris</i>	
<i>Scythas cur Paulus a Barbaris</i>		<i>Christianorum qualis?</i>	525
<i>distinxerit?</i>	133 seq.	seq.	
<i>Senatusconsultum Macedonia-</i>		T	
<i>num explicatum.</i>	441	<i>znia vermis descriptus.</i>	645
<i>Sengeberi (Polyc.) vita brevi-</i>		<i>Terentii variæ lectiones nota-</i>	
<i>ter descripta.</i>	209	<i>ta.</i>	672
<i>Sequanorum veterum historia</i>		<i>Terræ motus quantum a luna</i>	
<i>illustrata.</i>	200	<i>perturbetur?</i>	72
<i>Series figurato-geometrica.</i>	230	<i>quomodo fertilitas pro-</i>	
		<i>movenda?</i>	641
		<i>Ter-</i>	

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Ferræ structura interior.</i> 228	<i>Tu an ex librorum, maxime</i>
<i>N. Testamenti interpretatio</i>	<i>Scripturæ sacra, versibus</i>
<i>vernacula Heumanniana sub</i>	<i>fit removendum?</i> 286 seq.
<i>modestum. judicium vocata.</i>	<i>Tubos longiores tractandi me-</i>
431	<i>thodus.</i> 67
<i>Thalelzi & aliorum Graco-</i>	<i>Tumor singularis male fini-</i>
<i>rum Jureconsultorum Com-</i>	<i>stræ.</i> 798
<i>mentarius Gracus ad Tit.</i>	<i>Turbinis effectus.</i> 129
<i>Digest. de Posulando editus.</i>	V U.
195 seq.	<i>A Valdensibus prima evan-</i>
<i>Thaleri imperiales ex institu-</i>	<i>gelica doctrina semina in</i>
<i>to collecti.</i> 681	<i>Gallia sparsa.</i> 75
<i>Thaletis Milessi ortus cui tem-</i>	<i>Valetudinis recte curanda re-</i>
<i>pori assignandus?</i> 239	<i>gula prescripta.</i> 374
<i>Theodosiana tabula illustrata.</i>	<i>Valetudo quibus modis preser-</i>
115	<i>vati debeat?</i> 316 seq.
<i>Theologia catibetica plentur</i>	<i>Variolæ qua medicina cura-</i>
<i>expofita.</i> 556 seq.	<i>ta?</i> 699
<i>polemica in syste-</i>	<i>Variolarum & morbillorum</i>
<i>ma redacta.</i> 563. seq.	<i>inter se similitudo.</i> 89
<i>Thermometri phenomenon pa-</i>	<i>qua vera ratio?</i>
<i>radoxon.</i> 67	88 seq.
<i>Thiesauri juris Mcermannia-</i>	<i>Vaticiniorum Veteris Testa-</i>
<i>ni Scriptores recensiti.</i> 71	<i>menti terminus qualis?</i> 135
seq.	<i>De Vena umbilicali observatio:</i>
<i>Thraciæ Regum historia ex</i>	707
<i>numtis illustrata.</i> 295 seq.	<i>Ventorum observationes insti-</i>
<i>Tibullus (Alb.) de novo editus.</i>	<i>tuende.</i> 310
636 seq.	<i>Vermes vulgures in corpore</i>
<i>ejus loca nonnulla</i>	<i>humano unde?</i> 183 seq.
<i>emendata & explicata.</i> 638	<i>De Vesicula fellea observatio:</i>
seq.	707
<i>Tribecorum historia illustra-</i>	<i>Villa vox quid olim notaverit?</i>
<i>ta.</i> 104 seq.	117
<i>Trini contractus an inter H-</i>	<i>Virgillii Georgica Anglice red-</i>
<i>ditos referendus?</i> 551 seq.	<i>ditæ.</i> 145 seq.
Bb bb	Virgi-

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

<p><i>Virgilii Georgicorum loca varia explicata & emendata.</i> 446 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>opera illustrata.</i> 333 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>locus emendatus.</i> 718</p> <p><i>Wirtus & Honor, Dii assessores.</i> 369</p> <p><i>De Vocabulario juris utriusque singularia.</i> 718</p> <p><i>Ad Vorstii (Jo.) libellum de lingua Latina &c. spicilegium.</i> 371</p> <p><i>Vos pro tu usurpandi consuetudo hodierna in iudicium vocata.</i> 286 seq.</p> <p><i>Usura ad res illicitas rejecta.</i> 552 seq.</p> <p><i>De Usura quid jus divinum & naturale statuat?</i> 444 seq.</p>	<p><i>De Usura varie variorum sententia.</i> 445 seq.</p> <p><i>Usurariorum contractuum origo & progressus.</i> 549 seq.</p> <p><i>De Utero muliebri observationes.</i> 69</p> <p><i>Vulpii (Jo. Ant.) in Tibullum merita.</i> 636 seq.</p>
<div style="display: flex; justify-content: space-around; font-size: 2em; font-weight: bold;"> W W. </div>	
<p><i>West (Gilbert.) felix Odarum Pindari interpres Anglicus.</i> 91</p> <p><i>Wormii (Olas.) vita.</i> 94 seq. <i>Epistole edita.</i> 95</p>	
<div style="display: flex; justify-content: space-around; font-size: 2em; font-weight: bold;"> Z Z. </div>	
<p><i>Zanetti (Ant. Mar.) Gemma antiqua publicata.</i> 385 seq.</p> <p><i>Zodiacale lumen quando primo visum?</i> 61</p>	

Operarum errores hi sunt emendandi:

Pag. 13 lin. 21 pro *exaratarum* leg. *exaratorum*; pag. 671 lin. 1 pro *antecum* leg. *antacum*; pag. 712 lin. 1 pro *tractationum* leg. *tractationum*; pag. 266 lin. ult. pro *hac* leg. *hac*.

